ЛИТЕРАТУРЕН АРХИВ

VI

НЕОФИТ РИЛСКИ
ПРИПИСКИ В БИБЛИОТЕКАТА МУ

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ЛИТЕРАТУРА

ЛИТЕРАТУРЕН АРХИВ

литер

ЛИТЕРАТУРЕН АРХИВ
ТОМ ШЕСТИ

НЕОФИТ РИЛСКИ

ПРИПИСКИ В БИБЛИОТЕКАТА МУ

ПОДБРАЛИ И ПОДГОТВИЛИ ЗА ПЕЧАТ
ДОЧО ЛЕКОВ и АФРОДИТА АЛЕКСИЕВА

ЧИТАЛНЯ

Б 251/74

БАН
Институт за литература
БИБЛИОТЕКА

София · 1976

ИЗДАТЕЛСТВО НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Отговорен редактор
ХРИСТО КОДОВ

II/2629

ПРОВЕРКА
2009 - 2010

Б 261/77

ПРОВЕРКА
197? г.

82 Б

Институт за литература БИБЛИОТЕКА

ЧИТАЛНЯ

УВОД

Студията на проф. Иван Д. Шишманов за Неофит Рилски е все още най-оригиналният и цялостен труд за живота и дейността на „патриарха на българските писатели и педагози“[1]. Разглеждайки преписката, дневника и автобиографията на рилския монах, именитият български учен се спира обстойно и на съдържанието, историята и значението на неговата библиотека. Публикуваният списък на книгите, направен лично от Неофит Рилски („Раэстр, сиреч каталог книг моих“), показва колко богата е била тя независимо от това, че в нея са липсвали книги на стойност „до 20 х. гроша, негли и повече“, унищожени при пожара на Рилския манастир през 1833 г.

Неофит Рилски се е отнасял към личната си библиотека с особено внимание. Той е бдял над всяка своя книга, страхувал се е да не бъде откраднатa или изгубена. В завещанието си пише: „При том оставям в монастирско владение и всичката ми *библиотека*, която ми се намира днеска отъ различни книги, за които си има и особен каталог. В каталога на книгите е назначено отпред пред някои си книги кръстче, и то е знак, защо тия назначени книги можат слободно да ся дадат на учениците ми, ако би ги сакали (а някои от них са уже и дадени, като ги няма на редо им), а другите всичките без изятия от малия до великия да ся положат в монастирската книгохранителница, и да не дързне някой да посвои някоя от них, или на мезат да продаде, зане таковому ще бъде соперник сам св. отец Йоанн, комуто ся посвещават и отдават в наследие тия книги...“[2] Клетвата на Неофит Рилски е респектираща, написана в духа на Софрониевата по повод преписа на „История славяноболгарска“. И независимо от това тя „не ще е била достатъчно силна — пише проф. Ив. Д. Шишманов — да възпре някои „любители“ да не разнесат съкровището на Неофита „нагоре-надолу“, защото, като прегледах каталога на манастирската библиотека, открих само една много малка част от книгите, „раэстърът“ на които се печата по-долу“[3].

При преглеждането на „раэстъра“ и наличните книги в библиотеката на Неофит преди няколко години се убедихме, че съдбата на този биб-

---

[1] Вж. Сборник на БАН. Книга XXI. Клон историко-филологичен и философско-обществен. 13. Нови студии из областта на българското възраждане... С., 1926, с. 63—497.

[2] Училищен преглед, 1906, кн. 1.

[3] Ив. Д. Шишманов. Цит. съч., с. 468.

лиотечен фонд е наистина печална. Днес освен липсващите книги, установени от проф. Ив. Д. Шишманов, не са налице и други ценни екземпляри. Наистина „раэстърът", направен от Неофит Рилски, дава възможност на всеки, който се интересува какви книги е притежавал и чел рилският монах, да ги потърси в други библиотеки в България или в чужбина. Но даже и в случай, че се намерят екземпляри от всички изгубени книги и библиотеката на възрожденския книжовник се възстанови в предполагаемия й вид, тя не ще има онази стойност, която е имала преди, защото в голяма част от книгите на Неофит има интересни приписки и бележки, правени лично от него.

Като взехме под внимание значението на тези приписки за литературната история, езикознанието, лексикографията, социологията, педагогиката, както и факта, че непредвидени обстоятелства могат да ни лишат и от съхранените засега книги, решихме да разчетем и публикуваме всички приписки и бележки, които се срещат по Неофитовите книги. Това се оказа задача колкото необходима, толкова и трудна. Надяваме се обаче, че усилията ни не са останали безрезултатни.

Какъв е характерът на приписките в библиотеката на Неофит Рилски?

Някои от тях са пряко свързани с историята на самата библиотека: посочват от кого и кога е купена дадена книга, кой е подвързвачът й, кои книги са подарени на Неофит или принадлежат на други лица и т. н. Така например на книгата „Сказания русскаго народа" (1841) руският учен Виктор Григорович пише следното посвещение: „Почтеннейшему отцу Неофиту, первому знатоку болгарского языка. Наставнику своему въ знакъ искренной признательности и глубокаго уважения и изъявляя желание имети подобную книгу о болгарахъ.

Приноситъ Викторъ Григоровичь изъ Казани, 1845 года, 15 јюля."

Интересни са посвещенията и на Сава Филаретов, Васил Чолаков, В. Беркер, С. Роберт и др. Едно от тях ни убеждава, че приятел на Неофит Рилски е бил и гръцкият поет Илиас Танталидис — преподавател в Богословското училище в Халки.

Бележките по корициte и по началните листове на някои от книгите на Неофит разкриват любопитни данни за разпространението на книгата в България през Възраждането, за връзките на някои българи с литературни центрове в чужбина, за отношението на български книжовници и на учени от други страни към рилския монах и т. н.

Друг характер има съдържанието на останалите приписки. Импулсивна, остроумна и искрена натура, Неофит е реагирал спонтанно и енергично на всеки факт, събитие или случка. Това се чувствува и от обемистата му кореспонденция, и от многобройните бележки, които прави по полето на прочетени от него книги. Едни от тях са на гръцки, други на български език.

В автобиографията си Неофит отбелязва, че е учил шест години в гръцкото училище в Мелник при известния тогава учител Адам от Мецово. Гръцкото образование, което получава, постоянните му филологически занимания, пребиваването му в Халки като учител в Богословското училище му помагат да се утвърди като един от най-добрите познавачи на гръцкия език и култура у нас през Възраждането. Затова не е никак странно, че голяма част от приписките в личната му библиотека са на

гръцки език. При това понякога той си води бележки на гръцки и върху книги, издадени на други езици.

Разнообразно и богато е съдържанието на Неофитовите приписки, както неизчерпаемо и богато е съдържанието и на книгите, по повод на които са правени те. Българският възрожденец е имал хубавия навик да чете почти винаги с паче перо или с молив в ръка. Затова той веднага допълва на полето онова, което е пропуснато, доуточнява, спори, излага свои концепции, дава оценки, поправя грешки и пр. В бележките си често е ироничен и хаплив, понякога даже нецензурен. Не са рядкост саркастичните му реплики като: „Тука ядешъ трицы", „Занѣмѣй!", „А тука совсѣмъ явно бълвашъ змїиныатъ си ядъ!" и т. н. Понякога, когато някой пасаж му прави особено впечатление, срещу него той отбелязва: „Зри", „Внимай", „*ὅρα*", „*ὅρα καὶ τοῦτο*". Дали сме по-интересните пасажи от някои книги с бележките на Неофит, тъй като те доизясняват становището му по известни въпроси.

Неофит Рилски е един от най-авторитетните български филолози през Възраждането. Той се дразни от всяка неточност в езика и стила, в съдържанието и пунктуацията на книгите, които чете. Затова доста от бележките му поправят грешки в правописа, конкретизират мнението му по някои проблеми, по които се спори оживено тогава.

Най-много приписки Неофит прави към трудове по граматика, към различни словари — български, гръцки, руски. Тук той обикновено допълва липсващи думи, дава етимологията на някое име, полемизира. Към една славянска граматика например, написана на гръцки език от Иван Димитриевич и предназначена за учениците в Богословското училище в Халки, бележките на Неофит са твърде подробни. Предговорът на книгата показва, че рилският монах е помогнал на нейния автор при съставянето ѝ. След отпечатването на граматиката Неофит Рилски прави допълнителни корекции на някои правила, като се позовава на авторитетни филолози.

Доуточняването на гръцките думи в словарите и граматиките често става с по-известни синоними от „катаревуса" или от „димотики" в зависимост от това, дали книгата е на старогръцки или на новогръцки език.

В лексикалните трудове понякога Неофит обяснява рядко срещани думи с общоизвестни думи от гръцки език, като същевременно се позовава на произведения от старогръцката или религиозната литература. Многобройните бележки и допълнения, които възрожденският книжовник прави в случая, са във връзка с дългогодишната му работа над подготвяния от него гръцко-български и българо-гръцки лексикон, за който е отделял най-много време.

Особен интерес за българските филолози, без да се намалява значението на приписките в цялост, представляват онези от тях, които се отнасят за „Българско-френски речник" на Иван Богоров. Ерудираният езиковед е ироничен и аргументиран, нападателен и логичен във всяка своя бележка. Той не приема приумиците на Богоров, възмущава се от езика му. Но отрицанието му не е голословно—почти винаги посочва свои съображения, обяснява и убеждава. Както и в приписките към други граматични и лексикални трудове, така и тук проличават възгледите му в областта на граматиката, схващанията му за формиращия се национален български език.

В някои от бележките са обосновани и теологическите възгледи на Неофит. В тях той критикува протестантството и неговите еретически концепции.

Почти всички художествени произведения, които Неофит е притежавал, сега липсват в библиотеката му. А твърде вероятно е в тях да е имало приписки с оценки за български и чуждестранни писатели. Единствената преценка, направена в кн. 1, 1870 г. на сп. „Читалище", е за стихотворението на П. Р. Славейков „Не пей ми се", публикувано в същия брой. Под стихотворението Неофит, видимо удовлетворен, е написал: „Пакъ отъ Гайдаро нѣщо достойно!"

Книжовник с прецизен езиков усет, с богата култура и несъмнено дарование, Неофит е обръщал голямо внимание на точността и литературните качества на всеки превод. Той поправя несполучливо преведени думи и изрази, изказва се за отделни творби. Не са редки ироничните му преценки от рода на: „Чуденъ и дивенъ преводъ. Зри греческ. первообразной и увидиши." В изданието „Басни Езоповы" (1823) срещу баснята „Должникъ" той пише: „Не хороший переводъ тая басня." А по повод на гръцката книга на Иван Симеонов Балабанов „Водач на благочестието" Неофит обръща специално внимание на стила. Като отличен филолог и познавач на гръцкия език той предпочита стегнатите, лаконичните изрази. Затова „повторенията и многословието" на автора не убягват от критичния му поглед.

Доста от приписките на Неофит Рилски имат характер на несистематизирани бележки, отразяващи мнението му по конкретни или по-общи въпроси. Понякога тези бележки са по-обстойни и обобщаващи и притежават стойността на рецензии или на предговори към отпечатани книги. Многобройните приписки към „Българско-френски речник" на Богоров представляват фактически обстоен и аргументиран отзив за този труд. А пред заглавната страница на „Христіанско ученїе за бога и за человѣческыты длъжности" (1862) Неофит залепя лист, който е трябвало да играе ролята на предговор — да предпази читателите от някои невярно тълкувани християнски догми.

Бележките в библиотеката на Неофит Рилски дават сведения и за заглавията на негови трудове, недостигнали до нас. В една от тях се споменава за превода му на „*Βιβλίον καλούμενον Θηκαρᾶς*".

Приписките на Неофит съдържат богат материал за изследването на неговата дейност като филолог, педагог, преводач, лексикограф, като крупен представител на възрожденската ни култура, като демократ и патриот. Ако в печатните си трудове книжовникът е трябвало да се съобразява с порядките в Отоманската империя и със служебното си положение в Рилския манастир, в приписките и бележките си е давал простор на своите вълнения и пориви. В „Полный географический лексикон" срещу географското наименование „София" Неофит прочита: „Греки, составляющие знатную часть обывателей, имеютъ здесь митрополита и несколько церквей." Той е раздразнен от невярното обяснение, националното му чувство е засегнато. И в полето срещу цитирания текст пише: „Не добре написалъ ти, зане не греки, а болгари составляютъ знатную часть." По своеобразен начин реагира Неофит и когато прочита онази част от географията на А. Балби, в превод на К. Кумас, която се отнася за Габрово. „Повечето от жителите (на Габрово — б. н.) — пише

авторът — (са) български търговци.“ „Не повечето, а всички“ — уточнява Неофит. А в приписките към „Братско обясненіе на българинъ къмъ братията му българе“ (1867) книжовникът изразява съвсем неприкрито ненавистта си към отоманското потисничество, към мнимите преобразования на султана и на неговата Порта.

Някои книги от библиотеката на Неофит Рилски показват определено и отрицателното му отношение към фанариотското духовенство. Особена стойност имат и приписките за гръцките училища в България през първата половина на XIX в. В тях се посочват имената на някои учители, броят на учениците, характерът на обучението.

Библиотеката на Неофит Рилски с разнообразните приписки и бележки е неподозиран източник и за изясняването на неговия душевен свят, на психологията и темперамента му. Тук всяка реплика е неподправена и чистосърдечна и разкрива чертите на един характер, който не е могъл да се изяви така пълноценно и многолико в отпечатаните трудове.

В книгите на Неофитовата библиотека се срещат единични бележки и от други лица. Те също са включени в изданието, тъй като носят данни за просветното дело през Възраждането и сочат пътищата, по които някои съчинения достигат до книгохранилището на Рилския манастир.

Запазваме правописа и пунктуацията на приписките и на печатния текст, към който те се отнасят. Средните (ъглестите) скоби заместват неразчетена дума.

За улеснение на читателя цитатите и приписките на гръцки език превеждаме на български. Не сме превели само думи, еднакви или близки по значение с поясняваната българска, руска или друга дума от славянските езици.

Изданието се състои от две части: в първата включваме приписките в книги, отпечатани на кирилица, независимо от това, дали приписките са на български или на гръцки език. Във втората част публикуваме приписки в книги на гръцки и на латиница.

Книгите са дадени хронологически. В края на заглавието посочваме инвентарния номер, с който са обозначени в каталога на Рилския манастир.

Приписките от изданията, отпечатани на кирилица, разчете и подготви за печат Дочо Леков, а останалите — Афродита Алексиева.

Изказваме сърдечна благодарност на ръководството на Рилския манастир и на всички, които ни оказаха съдействие в нашата работа.

Съставителите

ПРИПИСКИ В КНИГИ, ПЕЧАТАНИ НА КИРИЛИЦА

ПРИЛИПСКИЙ В. КНИГИ
ЦЕНЗАТАН
НА КИРПИЧИКА

1

КНИГА СІѦ ГРАММАТИКА ВЪ ПОЗ8 И ОУПОТРЕБЛЕНІЕ, WТРО́КѠВЪ СЕРБСКИ ЖЕЛАЮЩЫХЪ WСНОВАТЕЛНАГѠ НАѮЧЕНІѦ СЛАВЕНСКАГѠ ДІАЛЕКТА. Напечатасѧ въ Е҃пкопїй Рымнической Лѣта Г҃днѧ ҂аѱ҃не [1755]

На предната корица на подвързията написано: „Граматика славенска". С почерка на Н. Рилски продължено: „Граматика сия называется Мелетия Смотритскагѡ (ѡ̃ сочинения негли). Смотри грамат. Добровского части 2. Гр. 110".

Стр. мв — над „Трапезѵитъ" звездичка с обяснение на полето „йземлется Соломонъ вм. Соломентъ".

Стр. нд: „Іи҃съ Хр҃тосъ" — заб.: обретается обаче ἡ скланяемо ⟨...⟩ Матѳ, гл. а. книга родства Іисуса Хрїста ⟨...⟩ во єдннагѳ Г҃дѧ Іисуса Хрїста, ѵ Господи Іисусѐ Хрїсте, сине божїй.

Стр. мд (на др. страна) — срещу думата „плещи" заб.: плеща, и двойственн. плещма своима.

Стр. пѕ — срещу склонението на числото „четверо" заб.: „Что значитъ двойств. четверъ, Добровск., часть 2, стр. 61.

Стр. рхд — срещу „залога среднѧгѡ" заб.: действителнаго.

Стр. рпд (на др. страна) — срещу склонението на „таѧ бівшаѧ", „Негова милость не ⟨....⟩ оусечение" заб. Причастиямъ, ниже изменение биваемое въ оусеченныхъ. Зри на стр. 126 ⟨...⟩.

На следващия лист на полето заб.: Сие негли биваетъ въ мъжестемъ точію роде, за неже въ женстемъ и въ среднемъ не оуспрегаются ⟨.....⟩ примери.

2

ХРАМЪ ДРЕВНОСТИ, СОДЕРЖАЩИЙ ВЪ СЕБЕ ЕГИПЕТСКИХЪ, ГРЕЧЕСКИХЪ И РИМСКИХЪ БОГОВЪ ИМЕНА, РОДОСЛОВИЕ, ПРАЗНЕНСТВА ..... САНКТ-ПЕТЕРБУРГЪ, 1771 (Инв. № 4841)

Стр. 9: „Адоникъ Кинира царя кипрскаго и матери Мирры сынъ, котораго Венера со всякою нѣжностью любила. Онъ нѣкогда, ходя за звѣрьми въ Идалійской рощѣ, раненъ былъ от кабана въ пахъ, отчего и умеръ“ — заб.: *ἀγριόχοιρος*.

Стр. 38: „Собака Улисова, которая темъ прославилась, что по двадесяти летномъ возвращении узнала своего господина...“ — заб.: Арист. зри Марта“.

Стр. 97: „Кони на дорогѣ устрашась морскихъ коровъ, вышедшихъ тогда на берегъ и взбѣсясь побѣжали по горамъ и каменистымъ мѣстамъ, гдѣ Ипполитъ не въ силахъ будучи ихъ здержать, упалъ съ колесницы, и запутавшись вожжами, разорванъ былъ на части“ — заб.: *ἡνία*.

Стр. 111 — срещу „Іопа, царь Афрский“ заб.: Ипполитъ. Зри Ѥполитъ.

Стр. 115 — срещу „Кавнъ“ заб.: *Καῦνος*.

Стр. 130: „Кивива тоже, что и Кипела...“ — заб.: Кивела.

Стр. 161: „Марнанъ имя храма, который созданъ Юпитеру Критскому, въ Газѣ Палестинской“ — заб.: *Μάρνας, ὁ ὀνομάζεται ὁ Ζεῦς παρὰ Γαγάοι*. Срещу „Алкиноею“ заб.: Алкионею, а не Алкиноею.

Стр. 190 — след „Оилей“ заб.: *Ὀδυσσευς* — смотри оулисть.

3

Во слaвѣ стыѧ ѥдиносущныѧ, животворащїѧ, и нераздѣлимыѧ трцы, отца, и сна, и стагw дха: повелѣнїемъ благочестивѣйшїѧ самодержавнѣйшїѧ великїѧ гдрни нашеѧ императрцы Екатеринѣ Алеѳіевны всеѧ Россіи: при наслѣдникѣ еѧ, благовѣрномъ гдрѣ цесаревичѣ . . . . . Напечатаса книга сїѧ канwни бцы съ малымъ повечерїемъ, во стой Кіевопечерской лаврѣ, въ ставропигїи тогwжде стѣйшагw сунода, при архїмандритѣ Зwсімѣ: въ лѣто wт сотворенїѧ мира ѧзпи, wт ржтва же по плоти бга слова, ѧупа, индикта дї, мца апрїллїа [1781].

(Инв. № 4806)

Стр. лз: „Въ недѣлю канwнъ

глaсъ в. Пѣснь а Ірмосъ“ — заб.: *ποίημα Μητροφάνθς Μητροπολίτου Σμύρνης, οὗ ἡ ἀκροστιχίς, Μητροφάνης μέλπω σὲ δέσποινα θεοτόκε.*

„Иже исто́чникъ...“ — заб.: ꙗже.

Стр. мз: „... и всегѡ́ ст8до҃нїа̀ испо́лненъ есмь“ — заб.: ст8до-дѣ́нїа.

Стр. ое: „Въ четверто́къ канѡнъ.

гла́съ г. Пѣснь а. Ирмо́съ“ — заб.: зри во октоихѣ въ сред8 оутра подобно на греческомъ.

Стр. м: „Въ понедѣ́льникъ канѡнъ

гла́съ в. Пѣснь а. Ирмосъ“ — заб.: *ποίημα Θέκλης Μοναχῆς.*

Стр. ма, *p. 8—15*: „Волнꙋ́ющагѡсѧ лю́тѣ прегрѣше́нїи всегѡ́ мі́ра, и потопля́емагѡ, родила е҆сѝ пречтаѧ бга и гда всѣ́хъ на́съ, и ѡкормѝтеля хр҃та̀ ко спаси́телном8 приста́ниц8 на́съ направля́ющаго вѣрнѡ. И нн҃ѣ: Прибѣ́жище и спасенїа гра́де, всѝ вѣ́рнѡ мо́лимъ та мр҃ѣ мт҃и бж҃ïа, и ми́ли дѣ́емсѧ те́плѣ: прїими́ мольбы́ на́ша твои́хъ вѣ́рныхъ ра́бъ, и разрѣши́ всѧ̀ ны ѡ̀ прегрѣше́нїй ѡ҃с8жденїа“ — заб.: ч8денъ и дивенъ преводъ! И зрѝ греческ. первообра́зное и ὐвидиши!

Стр. пв: „Въ с8ббот8 канѿнъ

гла́съ д. Пѣснь а. Ирмо́съ“ — заб.: *ποίημα ἦλθ8 Κρήθης.*

Стр. ρκs, *p. 2*: „Се бо двѣ возвѣщаѧ вѡли...“ — заб.: ща́ютсѧ.

p. 14: „Въ пѧто́къ канѿнъ

гла́съ є. Пѣснь а Ирмосъ“ — заб.: *ποίημα Μητροφάνους Σμύρνης, ἡ ἀκροστιχίς, πέμπτος κανὼν τοῦ Μητροφάνους παρθένε.*

Стр. ρмs: „Въ четверто́къ канѿнъ

гла́с s. Пѣснь а. Ирмосъ“ — заб.: *ποίημα τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Πάυλου τοῦ ἐπισκόπου Ἀμορίου, ἡ ἀκροστιχίς, δός μοι παρθένε, δάκρυα μετανοίας.*

Стр. ρнг: „Пѣснь д. Ирмо́съ: Ты еди́на предста́телнице человѣкѡвъ е҆сѝ пречтаѧ“ — заб. -ца.

Стр. ρнз: „Въ недѣ́лю канѿнъ

гласъ з: Пѣснь а. Ирмосъ“ — заб.: *ποίημα Μητροφάνους Σμύρνης.*

Стр. ρпг: „Въ понедѣ́льникъ канѿнъ

гла́с и: Пѣснь а. Ирмосъ“ — заб.: *ποίημα Μητροφάνους Σμύρνης.*

Стр. ρпs: „Пѣснь и. Ирмосъ:

... но ѩкоже безꙁмнѡ волнꙋющагѡсѧ морѧ разорѝ стремлéнїе печалныхъ всѣхъ“ — заб.: но ѧкоже пѣнꙋ, сице въ греческом *ἀλλ' ὥσπερ ἀφρον*. Здѣже *ἀφρὸν* взято за *ἄφρων* безꙁмный, но нѣсть тако!

Стр. ρ҃чѳ: „Пѣснь ѕ. Ірмосъ:

Просвѣтѝ дꙋшы православнѡ поюющихъ тѧ: реченїѧ прр҃ѡкъ твоѐ провозвѣстúша прéчтое, зачáтїе, и пáче слóва Бг҃оневѣстнаѧ р҃шство“ — заб.: зрѝ дóлꙋ ѡ тóмъ тропарѣ“. По-надолу др. заб.: Просвѣтѝ дꙋшы православныхъ поющихъ тѧ, иже речéнїемъ прр҃ѡкъ, твоѐ провозвѣстившихъ прéчтое зачáтїе, послѣдꙋюще, славúмъ пáче слóва р҃жвѡ твоѐ бг҃оневѣстнаѧ.

Стр. с҃: „...иже ѡ нúхъ потéкшими стрꙋѧми“ — заб.: ѧже.

4

ХРАМЪ ВСЕОБЩАГО БАСНОСЛОВИЯ ИЛИ БАСНОСЛОВНАЯ ИСТОРИЯ О БОГАХЪ ЕГИПЕТСКИХЪ, ЕЛЛИНСКИХЪ, ЛАТИНСКИХЪ И ДРУГИХЪ. Часть первая, часть вторая, часть третая. Москва, 1785

(Инв. № 4824)

Стр. 43: „...реку Падъ...“ — заб.: *ἠριδανός*[1].
Стр. 44: след „Улисее“ заб.: *Ὀδυσσεύς*.
На задната корица на книгата заб.: кꙋкꙋшия — *κούρης*, ю҃ноша — *ἥρα*, Дїана — *Ἀρτεμίς*, Калиста — *Καλλιστῶ*.

5

КНИГА ПИСМОВНИКЪ, а въ ней Наука Россїйскаго языка съ седмью присовокупленїями, разныхъ учебныхъ и полезнозабавныхъ вещесловїй. Новое изданїе ..... Сего 1788 года, съ согласїя Автора вновь перепечатано въ типографїи содержателя Фридриха Гиппїуса

(Инв. № 4816)

Под инициалите Н. К. в предисловието на автора Н. Р. е написал: Николай Кургано[2]

[1] *Πάδος* — р. По в Италия.
[2] Курганов, Николай Г. (ок. 1725—1796) — роден в Москва, преподавател по астрономия в Морската академия. Автор на „Универсальная арифметика“, „О науке во-

На първия лист след корицата написано с друг почерк: Сїя Книга принадлежитъ Николаю Хаци Крестюву Апрелову[1] кѫпленая ими въ 1795 Москва.

Под тази приписка с почерка на Н. Р.: По прехожде́нїи же къ разли́чныхъ притежа́теляхъ же на конецъ досталася мене Neoфѹ́та П. П. Іеромона Ры́лскагѡ и оучителя во 1835 г.

В първите неномерирани няколко листа в раздела „Время счисленое“ — „Годъ составляютъ 12 мѣсецовъ; а сколько въ которомъ дней можно то знать по стиху на стр. 371“ — заб.: лучше на стр. 374. (На стр. 371 са поместени стихотворенията „Календар“ и „Время“, а на стр. 374 — „Двенатцать мѣсяцовъ“).

На последната неномерирана страница написано от Н. Рилски: „Въ Константїнополскомъ журнале „*Τηλέγραφος τοῦ Βοσπόρου*“ написано сице: „*Λέγουσιν, ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος (ὁ Β') προτίθεται νὰ ψηφίσῃ τὴν εἰς τὸ ῥωσσικὸν κράτος παραδοχὴν τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου, διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ματαίαν ταύτην διαφορὰν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως.* Оубо отъ мнѣнїя списателя сей книги (N. K.) показуется явно, что сїя Идеа существовала и прежде между просвѣщенными рwссійскими, которая и подтверждается намѣренїемъ самодержца Александра (Nїколаевича), желающаго ввести въ свою державу Григорїанское лѣточисленїе, 1857“. (Приписката на Н. Рилски е във връзка с раздела „Седмичникъ безконечной“, в който се говори за дните на седмицата).

Стр. 68: „Имена существительные: царю по славянски звательнаго падежа, а по руски царь, душь или душа; въ множественомъ душы или души...“ — заб.: Зри душе или душа. Како можетъ быти сїе.

Стр. 139: „Неразлучать буквъ до однаго слога надлежащихъ въ переноске въ другую строку какъ.....“ — заб.: Зри погрешно.

Стр. 169: поправка на отделни думи — „побудше“ в „побудте“, „тутъ“ в „тѣтъ“ и др.

Стр. 170: „Стряпчей очень гнуснаго виду и весьма курносъ...“ — над „курносъ“ заб.: *σιμός*

„Тогда совѣтникъ имѣющій сановитой носъ сказалъ“ — над „сановитой“ заб.: *μεγάλην*

„...да пожалуйте сударь уже ссудите меня...“ — над „ссудите“ заб.: *δανείσατε*

„...могила твоего отца земляная, покрытая дерномъ...“ — над „покрытая дерномъ“ заб.: *βῶλος μὲ χόρτα.*

Стр. 171: „...статься можетъ повторилъ дитяга“ — над „дитяга“ заб.: *ἀντίδικος*

„Подьячей при допросѣ нѣкоего раскольника говорилъ...“ — над „подьячей“ заб.: *ὑπογραμματεύς*

енной“ и др. Освен съчинения из областта на своята специалност той издава и „Российская универсальная граматика“, преименувана по-късно в „Письмовник“. „Писмовникът“ на Курганов дава първите сведения на българския читател за руската литература и език.

[1] Апрелюв, Николай хаджи Крестюв — син на хаджи Кръстю Априлов, родственик на Васил Априлов. През 1762 г. хаджи Кръстю Априлов прави чешма в Габрово, която носи неговото име. (Вж. д-р П. Цончев. Из общественото и културно минало на Габрово. С., 1934, стр. 642.)

Институт за литература БИБЛИОТЕКА

Стр. 172: „Школьникъ принеся чинить сапоги...“ — над „школьникъ“ заб.: *μαθητὴς τοῦ σχολείου*

„О! Ты куріозной Транслатерь...“ — над „транслатерь“ заб.: *ἐπισκευαστής*

„О! Ты куріозной Транслатерь, не малымъ трудомъ и потомъ въ наукѣ и искуствѣ такого явнаго совершенства въ починкахъ обвѣтшалыхъ Калкюментовъ достигшій, приставь мнѣ два семицыркула къ моимъ сунпедиторамъ“ — над „калкюментовъ“ заб.: *ὑποδημάτων*; къмъ целия текст заб.: негли къ моимъ подошвамъ.

„Стряпчей при кончинѣ написалъ въ духовной такъ: всѣ мои пожитки...“ — заб.: *αὐουκάτος*

„У насъ есть мѣренъ...“ — заб.: меринъ *ἑκτομίας*

Стр. 273: „Имена семи мудрецовъ греческихъ: Солонъ Саламинѣцъ, Θалисъ Милитянинъ, Вїасъ Трїиневсянъ, Хилонъ Лакедемонецъ, Питтакъ Митилинецъ, Клеонулъ Линдїанецъ, Перїандръ Коринтянинъ“ — заб.: *τὰ ὀνόματα τῶν ⟨....⟩ Σοφῶν*

Стр. 274: „Убогъ какъ Ірусъ; но безсмертными любимъ“ — заб.: *Ἶρος, ὁ περιβόητος τῆς ⟨....⟩*.

Стр. 318: „Онъ по любви къ Ладѣ превращался въ лебедя..... для Мислюзины — въ пастуха“ — заб.: *Μνημοσύνη*.

Стр. 319: „Наяды тоже что...“ — заб.: *ναϊάδες*.

Стр. 320: „Парковъ три ..... Ахезила, самая младшая сестра...“ — заб. *Πάρκη αἱ μοῖραι*; *λάχεσις*

„Діана, богиня охоты и лѣсовъ, значится въ кирасѣ...“ — заб.: кирасъ *θώραξ*

„Риемачи изображаютъ ..... съ рогомъ изобилія, или с корзиною со всякими плодами въ рукахъ“ — заб.: корзина — *πανέρι*.

Стр. 321: „Ескулапій, богъ врачества, представляемый подобно змѣе“ — заб.: *Ἀσκληπιός*.

Стр. 330: „В.: По сколько словъ счисляютъ въ каждомъ языкѣ? — О.: Отъ 30 до 35 000 и болѣе“ — заб.: 30 000.

Стр. 331: „В.: Всѣ ли народы единообразно пишутъ? — О.: Жиды пишутъ отъ правой руки къ лѣвой...“ — заб.: и тѳрки.

Стр. 332: „И ежели чего точно изобразить не можемъ, то не языку нешему, но недовольному въ немъ исскуству приписывать долженствуетъ, говорилъ онъ“ — заб.: Прекалилъ го!

Стр. 391: „Загадка“ — заб.: *αἰνίγματα*.

Стр. 576: заб. в долното поле на стр.: *τύχη-συμβεβηκός*.

Стр. 577: под думата „адресоваться“ заб.: Администраторъ *ἔφορος*, *ἐπιστάτης*

„Адмиралъ, корабленачальн.“ — заб.: *νάυαρχος*, *στόλαρχος*, *ἀρχιναύαρχος* Генералъ-адмиралъ

„адмиралтейство, мореправительство“ — заб.: *τὸ ναυτικὸν διευθυντήριον*

„адьютантъ, помощникъ“ — заб.: *ὑπασπιστὴς*

След думата „азартно“ заб.: азартъ *ἕξαψις*, *θυμός*.

Стр. 578: „акафистъ, несѣдаленъ“ — заб.: ακαθϊστ

„Акордъ, уговоръ....“ заб.: *συνθήκη*.

Стр. 579: „Амбиція, славолюбїе, любочестїе“ — заб.: *φιλοτιμία*

„аммуниція, воинскїе припасы“ — заб.: *πολεμοφόδια*

„Амуръ, любовь, склонность“ — заб.: *ἔρως*.

Стр. 580: „Анаграмма, перемѣна буквъ“ — заб.: *ἀνάγραμμα*
„Анафема, отлученїе, клятва“ — заб.: *ἀνάθεμα*
„Анархїа, безначальство“ — заб.: *ἀναρχία*
„Анатомїя, нутрознанїе“ — заб.: *ἀνατομία*
„Анафора, возношенїе, святые дары“ — заб.: *ἀναφορά*
„Анализїя, рѣшенїе“ — заб.: *ἀνάλυσις*
Вмъкната заб. между думите: Анемоскопь — *ἀνεμοσκόπιον*
„Аномалїя, неправильность“ — заб.: *ἀνωμαλία*
„Антидоръ, вмѣсто дара“ — заб.: *ἀντίδωρον*
„Антифонъ, предпѣвъ, спѣванїе“ — заб.: *ἀντίφωνον*
„Антикъ, старина, древность“ — заб.: *ἀντίκα, ἀρχαιότης*
„Антипатъ ... предводитель“ — заб.: *ἀνθύπατος*
„Антилогїя, противорѣчїе“ — заб.: *ἀντιλογία*
„Антиподы, противоположные“ — заб.: *ἀντίποδες*
„Антитезїя, отвѣтное предложенїе“ — заб.: *ἀντίθεσις*
„Антихристъ, хрvстопротивникъ...“ — заб.: *ἀντίχριστος*
„Антимисъ, вмѣсто трапезы“ — заб.: *ἀντιμήνσιον*.
Стр. 581: „Анонимъ, безъимянной издатель чего“ — заб.: *ἀνώνυμος*
„Анфологїя, цвѣтословїе“ — заб.: *ἀνθολογία*
„Аппетитъ, желанїе...“ — заб.: *ὄρεξις*
„Апокалипсисъ, откровенїе“ — заб.: *ἀποκάλυψις*
„Апогей, дальнѣйшїй“ — заб.: *ἀπόγειος*
„Апостолъ, посланникъ“ — заб.: *ἀπόστολος*
„Апостюмъ, опухоль“ — заб.: *ἀπόστημα*
„Априкосъ, бѣлая слива“ — заб.: *ροδά κηνον*
„Апофеосъ, обоженїе, посвященїе“ — заб.: *ἀποθέωσις*
„Апофѳегма, мудрая отповѣдь — заб.: *ἀπόφθεγμα*.
Стр. 582: „Ареометръ, жидкомѣръ“ — заб.: *ἀραιόμετρον*
„Арга, язоновъ корабль“ — заб.: *ἡ Ἀργῶ, οῦς*
„Арей, Марс...“ — заб.: *Ἄρης*
„Арифметика, числовникъ“ — заб.: *ἀριθμητική*
„Аріанство, Аріева ересь“ — заб.: *ἀριανισμός*
„Арткусъ, медвѣдь“ — заб.: *ἄρκτος* = сѣверъ
Между думите вмъкната заб.: Аррїергардїя, зри *ἀρїεργαρδїя*
„Арсеникъ, мышьякъ“ — заб.: *ἀρσενικόν* (сѣлимѐнъ)
„Артера, биющея ся жила“ — заб.: *ἀρτερία*.
Стр. 583: „Артусъ, хлѣбъ....“ — заб.: *ἄρτος*
„Артемида, Дїана...“ — заб.: *ἡ Ἄρτεμις*
„Арфа, лира...“ — заб.: *ἅρπα, κιθάρα*
„Арфистъ, чудецъ“ — заб.: *κιθαριστής*
„Архангелъ, началовестникъ“ — заб.: *ἀρχάγγελος*
„Архїатеръ, гневный врачь“ — заб.: *ἀρχίατρος*
„Архистратегъ, началовождь“ — заб.: *ἀρχιστράτηγος*
„Архива, письмохранилище“ — заб.: *ἀρχεῖον*
„Архиерей, первосвященникъ“ — заб.: *ἀρχιερεύς*
„Аргонавты...“ —заб.: *ἀργοναῦται*
„Архидїаконъ, главный церквеслужитель“ — заб.: *Ἀρχιδιάκονος*

„Архитектура, наука зданія“ — заб.: Ἀρχιτεκτονική
„Аскитникъ, ...пустынникъ“ — заб.: ἀσκητής
„Астрологія, звѣздословіе“ — заб.: ἀστρολογία.
Стр. 584: „Астролгобія, астрономическое орудіе“ — заб.: ἀστρολάβιον
„Атаманъ, предводитель“ — заб.: зри словарь церк.
Стр. 586: „Бароскопъ, вѣсозоръ“ — заб.: βαροσκόπιον.
Стр. 587: „Бетоника, веронка, буквица...“ — заб.: κέστρον, κεύκριον
„Билетъ, цидулка, писмецо“ — заб.: γραμμάτιον, μπιλέτον
„Биржа, тержище“ — заб.: ἀγορά, χρηματηστήριον
„Благоговѣніе, благочестіе“ — заб.: εὐλάβεια.
Стр. 593: „Вицерой, королевской намѣстникъ“ — заб.: вице-король ἀντιβασιλεύς
Между редовете заб.: вице-адмиралъ ἀντινάυαρχος.
Стр. 595: „Вскую, на что чего ради...“ — заб.: ἵνα τί;
„Всадникъ, вершникъ, конной“ — заб.: ἀναβάτης, καβαλλάρης
„Вспять, назадъ, обратно“ — заб.: ὀπίσω, εἰς τὰ ὀπίσω
„Вулканъ, Јфестъ...“ — заб.: ἥφαιστος, ὁ ἡφαίστειος
„Выну, всегда, вѣчно“ — заб.: διὰ παντὸς
„Выя...“ — заб.: αὐχήν
„Вѣно, прика, приданое“ — заб.: προίξ
„Гаввафа. ....“ — заб.: Γαββαθὰ
„Газеты, вѣдомости“ — заб.: ἐφημερίδες.
Стр. 596: „Гангрена, антоновъ огонь“ — заб.: γάγγραινα
„Гармонія, согласіе“ — заб.: ἁρμονία
„Гвардія, стража“ — заб.: φρουρά, ἡ βασιλικὴ φρουρά.
Стр. 597: „Генеалогія, родословіе“ — заб.: γενεαλογία
„Геодезія, межеваніе — заб.: γεωδαισία
„Геодетъ, межевщикъ“ — заб.: γεωδαίτης
„Географія, землеописаніе“ — заб.: Γεωγραφία
„Геометрія, землемѣріе“ — заб.: Γεωμετρία
„Геомантія, чародѣйство“ — заб.: Γεωμαντία
„Гетманъ, военачалникъ“ — заб.: χέτμανος
„Герой, прехраброй“ — заб.: ἥρως
„Гигантъ, великанъ“ — заб.: Γίγας
„Гіероглифическія, емблематическія фигуры“ — заб.: Ἱερογλυφικά
„Гидра, водяная змѣя““ — заб.: ὕδρα
„Гимназія, училище“ — заб.: γυμνάσιον
„Гидрографія, мореописаніе“ — заб.: ὑδρογραφία
„Гидромантія, водогаданіе“ — заб.: ὕδρομαντεία
„Гипербола, словосходствіе“ — заб.: ὑπερβολή.
Стр. 598: „Горизонтъ, озречь, кругозоръ“ — заб.: ὁρίζων
„Гонорея, червеница“ — заб.: γονορροία.
Стр. 599: „Горометрія, часомѣріе“ — заб.: ὡρομετρία
„Горскопъ, часозоръ“ — заб.: ὡροσκόπειον
„Горлица, дикой голубь“ — заб.: τρυγών
„Голгофа, лобное мѣсто“ — заб.: Γολγοτᾶς
„Госпиталь, гостинница“ — заб.: νοσοκωμεῖον (спитале)
„Граверъ, рѣщникъ“ — заб.: χαλκογράφος, нынѣ и λιθογράφος
„Гримасы, лицеблазнь“ — заб.: ⟨.....⟩ ὑποκρατίαι
„Гряду, иду, шествую“ — заб.: ἔρχομαι, πορεύομαι

„Граница, рубежъ“ — заб.: *ὅριον, ὅρος, ὁροθέσιον, σύνορον*
„Граммата, письмо“ — заб.: *χρυσόβουλλον*
„Градусъ, степенъ“ — заб.: *βαθμός, μοῖρα*
„Грамматика, письмовникъ“ — заб.: *γραμματική*
„Громада, куча“ — заб.: *σωρός, σωρεία.*

Стр. 601: „Дïагоналъ, полугольникъ“ — заб.: *διαγώνιον*
„Дïалектъ, свойство языка“ — заб.: *διάλεκτος*
„Дïана, богиня чистоты“ — заб.: *ἡ Ἄρτεμις*
„Дïаметръ, полумѣръ“ — заб.: *διάμετρον.*

Стр. 605: „Екзерциïя, обученïе“ — заб.: *γύμνασις, ἄσκησις*
„Експедициïя, дѣлоправленïе“ — заб.: *ἐκστρατεία.*

Стр. 606: „Емблéма, образомыслïе“ — заб.: *ἔμβλημα, σύμβολον*
„Ембрïонъ, зародишникъ“ — заб.: *ἔμβριον.*

Стр. 608: „Журналъ, дневникъ“ — заб.: *ἐφημερίς.*

Стр. 610: „Ізвергъ, выкыдокъ“ — заб.: *ἔκτρωμα*
„Ікохъ, родство“ — заб.: *οἶκος*
„Іллюминаціï, осïянïе“ — заб.: *φωτοχυσία* = свѣтолітïе.

Стр. 611: „Инвалидъ, дряхлой воïнъ“ — заб.: *μελαγχολικός στρατιώτης, ἀπόμαχος*
„Инкогнито, скрытно, тайно“ — заб.: *μεταμφιεσμένος* (тебдилъ)
„Между думите заб.: Інстинктъ, *ἡ ἔμφυτος ῥοπή*
„Інструкціï, наказъ, наставленïе“ — *ὁδηγία*
„Інструментъ, орудïе“ — заб.: *ἐργαλεῖον, ὄργανον.*

Стр. 612: „Іпакой, послушанïе“ — заб.: *ὑπακοή*
„Іпотезисъ, положенïе“ — заб.: *ὑπόθεσις*
„Ірмосъ, чинъ“ — заб.: *εἱρμός.*

Стр. 613: Между редовете заб.: калкѣментъ (*лат.* calcamenta) *ὑποδήματα, καλτίκια*
„Компанïя, посылка, походъ“ — заб.: кампанïя.

Стр. 614: „Камерпажъ... прислужникъ“ — заб.: *καμαριέρος θαλαμηπόλος, ὑπηρέτης*
„Камеръюнфера, фрау, комнатная дѣвица“ — заб.: *καμαριέρα, θαλαμηπόλος*
„Каникуля..., каникулы“ — заб.: *Σείριος*; канта, зри кантикъ.
„Кантора, щетная палата“ — заб.: *Галл.* contoire, *γραφεῖον*
„Канцеларъ, государст. писарь“ — заб.: *καγγελάριος.*

Стр. 615: „Кандидатъ выбранной“ — заб.: *ὑποψήφιος*
„Капралъ, десяцкой“ — заб.: *δεκανεύς*
„Капуцинъ, католиц. монахъ“ — заб.: *καπετζίνος*
„Каплунъ, кладеной пѣтухъ“ — заб.: *κάπων*
„Карта, чертежъ“ — заб.: *χάρτα, χάρτης*
„Кардиналъ, преемникъ папской“ — заб.: *καρδηνάλιος*
„Капъ, мысъ морской“ — заб.: *ἀκρωτήριον*
„Кантонъ, уѣздъ“ — заб.: зри и провінціа
„Кассиръ, казначей“ — заб.: *κασσύρος, ταμίας*

„Карантинъ, срокъ“ — заб.: *λοιμοκαθαρτήριον*
„Карнавалъ, празненство“ — заб.: *κρεωφαγία, φαγοπότια, ἀποκρία*
„Караванъ, купецкой обозъ“ — заб.: *καρβάν*, керван.
Стр. 616: „Кафоликъ или католикъ“ — заб.: *καθολικός*
„Кафизма, сѣданїе“ — заб.: *καθέδρα*
„Кварто, четворка“ — заб.: *τέταρτον*
„Квадратъ, четыреугольникъ“ — заб.: *τετράγωνον.*
Стр. 617: „Кирка, храмъ, молбище“ — заб.: *ἐκκλησία* зри церковъ
„Кинжалъ, ножъ“ — заб.: *φάσγανον*
„Клистиръ, задослабъ“ — заб.: *κλυστήριον*
„Климатъ, поясъ земной“ — заб.: *κλίμα*
„Клирикъ, причетникъ“ — заб.: *κληρικός*
„Клиръ, ликъ, полкъ“ — заб.: *κλῆρος*
„Козмографїя, мiрооописанїе“ — заб.: *κοσμογραφία*
„Колонна, столбецъ, рядъ“ — заб.: *κίων, στῆλος*
„Коллегїя, собранїе“ — заб.: *συνέδριον*
„Колика, кутрорѣзъ“ — заб.: *κώλικας*
„Колоссъ, истуканъ“ — заб.: *κολλοσσός.*
Стр. 618: „Коментарїя, сборныя учения сочиненїя“ — заб.: *ὑπόμνημα.*
Стр. 619: „Конференцїя, собранїе“ — заб.: *ὑπόμνημα*
„Контрактъ, ряда, договоръ“ — заб.: *συμφωνητικὸν γράμμα, συνθήκη.*
Стр. 620: „Контрибуцїя, даны, подать“ — заб.: *πλήρωμη, μιστός, μερομισθία.*
„Контролеръ....“ — заб.: *ἐλεγκτός*
„Контръ-Адмиралъ“ — заб.: *ὑπονάυαρχος*
„Конфузїя, замѣшательство“ — заб.: *σύγχυσις, ταραχὴ, ἀταξία*
„Конфирилцїя, подтвержденїе“ — заб.: *ἐπικύρωσις*
„Копїя, списокъ“ — заб.: *ἀντιγραφεύς*
„Корреспонденцїя, переписка“ — заб.: *ἀλληλογραφία*
„Коррекцїя, поправка“ — заб.: *διόρθωσις, ἐπανόρθωσις*
„Кридиторъ, заемодавецъ“ — заб.: *πιστωτής* (кредиторъ)
„Кредитъ, повѣренность, вѣра“ — заб.: *πίστις, πιστώσης*
„Корона, вѣнецъ, казнь“ — заб.: *μίτρα, διάδημα*
„Коралъ, коралки, морское дерево“ — заб.: *κοράλλια*
„Корсаръ, морской разбойникъ“ — заб.: *κουρσάρος*
„Кратиръ, чаша, кубокъ“ — заб.: *κρατήρ*
„Критика, переговоръ“ — заб.: *κριτική*
„Крестъ, крыжъ“ — заб.: *σταυρός.*
Стр. 622: „Куражъ, храбрость“ — заб.: *θαῤῥος, τόλμη*
„Куртизанъ, царедворецъ“ — заб.: *αὐλικός*, дворянинъ
„Кухня, поварна“ — заб.: *μαγειρεῖον*
„Кухмистръ, старший поваръ“ — заб.: *ἀρχιμάγειρος*
„Курьеръ, басканъ“ — заб.: *ταχυδρόμος*
„Кустодїя, стража“ — заб.: *лат. λέξις, κϐστοδία*
„Курїезно, любопытно“ — заб.: *περίεργον*
„Кумиръ, болванъ“ — заб.: *εἴδωλον*
„Купидонъ..,“ — заб.: *ἔρως*

„Куща, сѣнь“ — заб.: *σκηνή, καλύβη*
„Купина, чаща“ — заб.: *βάθος*
„Кутїя, коливо“ — заб.: *κόλυβα*
„Курсивъ, косыя“ — заб.: (косыя бѫквы) *πλάγια γράμματα.*
Стр. 623: „Лабиринтъ, неудобвыходное мѣсто“ — заб.: *λαβύρινθος*
„Лавра, монастырь, обитель“ — заб.: *λάβρα, λαῦρα*
„Лагеръ, таборъ, станъ“ — заб.: *στρατόπεδον*
„Лампада, свѣтильникъ“ — заб.: *λαμπάς.*
Стр. 624: „Линея, рубежъ“ — заб.: мертельникъ
Между думите заб.: лозѫнгъ. Зри ниже.
Стр. 625: „Лозунгъ, слово...“: — заб.: *σύνθημα*
„Лунатика...“ — заб.: *σεληνιασμός.*
Стр. 626: „Манежъ, ученїе конное“ — заб.: *ἱππική.*
Стр. 627: „Медалъ, знакъ чести“ — заб.: *εἰκονογραφικόν χρυσ͞ν νόμισμα*
Между думите заб.: медїацїя. *μεσιτεία*
„Медїаторъ, посредникъ“ — заб.: *μεσίτης, διαιτητής, μεσέγγυος, μεσάφων*
Стр. 628: „Мессїя, помазанникъ“ — заб.: *μεσσίας*
„Метрдотель, дворецкой — заб.: *αὐλικός*
„Метаморфосъ, метафразїя“ — заб.: *μεταμόρφωσις*
„Метафизика, сущесловїе“ — заб.: *μεταφυσική*
„Мебели, домашней уборь“ — заб.: *μόμπιλα*
„Метафора, уподобленїе“ — заб: *μεταφορά*
„Метрополь, столица“ — заб.: *μιτρόπολις*
„Методъ, способъ“ — заб.: *μέθοδος*
„Митрополитъ, священнонач.“ — заб.: *μητροπολίτης*
„Механика, художество“ — заб.: *μηχανική*
„Мифологїя, баснословїе“ — заб.: *μυθολογία*
„Миссїонеръ, проповѣдникъ Евангелїя“ — заб.: *μισσιονάριος*
„Микрокозмъ малой мїръ челов.“ — *μικρόκόσμος*
„Милордъ, вельможа“ — заб.: *μιλορδος, εὐγενηστῆς Ἀγγλίας*
„Микроскопъ, мѣлкозоръ“ — заб.: *μικροσκόπιον*
„Миля, стадїя“ — заб.: *μίλεον, στάδιον*
„Мина, подкопъ, взоръ“ — заб.: *ὑπόνομος*
„Минеръ, подкопщикъ“ — заб.: *ὀρυκτολόγος*
„Минералъ, руда“ — заб.: *ὀρυκιά*
„Минеральные воды, теплиц.“ — заб.: *θερμὰ ὕδατα*
„Минералогїя, рудознанїе“ — заб.: *ὀρυκτολογία*
„Мїро, благовонїе, масть — заб.: *μῦρον.*
Стр. 629: „Мистерїя, тайнство, тайна“ — заб.: *μυστήριον*
„Мизантропъ, нелюдимъ“ — заб.: *μισάνθρωπος*
„Минута, дробъ, малюта“ — заб.: *λεπτόν τῆς ὥρας*
„Министръ, служебникъ“ — заб.: *πρέσβυς, μνίστρος*
„Митра, шапка, вѣнецъ“ — заб.: *μήτρα*
„Милотъ...“ — заб.: *μηλωτή*
„Мнасъ, сребреница“ — заб.: *μνᾶ*
„Монархъ, самодержецъ“ — заб.: *μονάρχης*
„Монахъ, уединенный, инокъ“ — заб.: *μοναχός*

„Монастырь, обитель“ — заб.: *μοναστήριον*
„Моментъ, мгновеные...“ — заб.: *στιγμή, ρυθή ὀφθαλμοῦ*
„Модель, образецъ“ — заб.: *τύπος, ὑπόδειγμα*
„Монисто, ожерелье“ — заб.: *χλιδών*
„Монета, пенязь, деньга“ — заб.: *νόμισμα*
„Мораль, нравоученїе“ — заб.: *ἠθική*
„Монстра, чудовище, уродъ“ — заб.: *τέρας.*
Стр. 630: „Мусулманъ, правовѣрющїй“ — заб.: тѫрчинъ
„Мономахъ, самодержецъ“ — заб.: *μονομάχος.*
Стр. 623: „Обсерваторїя, смѣкало ... звездозорище“ — заб.: *ἀστροσκοπεῖον.*
Стр. 633: „Олимпъ, гора на островѣ Кипрѣ, у стихот.“ — заб.: *ὄρος ὑψηλόν, εἰς τὰ σύνορα τῆς Μακεδν. καὶ Θεσσαλίας, καί ἄλλο εἰς τὴν Νῆσσον Κύπραν καὶ ἕτερον ἐν τῇ Μυσίᾳ.*
„Ораторъ, вѣтїя“ — заб.: *ῥήτωρ*
„Ораторїя, велерѣчїе“ — заб.: *ῥητορική*
„Ордеръ, чинъ, указъ“ — заб.: *διαλογή, προσταγή, διάταξις, διευθέτησις*
„Оригиналъ, подлинникъ“ — заб.: *πρωτότυπον, ἀρχέτυπον.*
Стр. 634: „Ореады, горныя нимфы“ — заб.: *ὀρειάδες.*
Стр. 636: „Панахида, очищенїе“ — заб.: *μνημόσυνον* (парастасъ)
„Потиръ, чаша, кубокъ“ — заб.: *ποτήριον*
„Патрїотъ, ревнитель о пользѣ отечества“ — заб.: *πατριώτης*
„Папертъ, сени, притворъ“ — заб.: *νάρτηξ*
„Пазнаготъ, копито“ — заб.: (пазноктъ)
„Пенинзуль, полуостровъ“ — заб.: *Χερσόνησος*
„Патерикъ, милосердецъ“ — заб.: *Πατερικόν* (книга)
„Пегасъ, крылатой конь“ — заб.: *Πήγασος*
„Пена, денежн. наказанїе“ — заб.: (цереме тѫр.).
Стр. 640: „Поскриптумъ, припись“ — заб.: постъ скриптѫмъ, или гр. *ὑστερόγραφον*
„Прерогативы, преимущества“ — заб.: *προνόμιον.*
Стр. 641: „Премїемаїоръ, главный маїоръ“ — заб.: *πρόεδρος*
„Привилегїя, дозволенїе“ — заб.: *πρόνόμιον*
„Проектъ, чертежъ“ — заб.: projet, *σκοπός, σχέδιον, δομοσχέδιον.*
Стр. 642: „Продуктъ, произведенїе“ — заб.: *πρόϊον*
„Прокуроръ, ходатай“ — заб.: *ἐπίτροπος, ἐπι τετραμμένος ἀντιπρόσωπος*
Между редовете заб.: протестацїя *διαμαρτύρησις*
„Протестовать, огласить“ — заб.: *διαμαρτύρομαι.*
Стр. 644: „Регламентъ, судебникъ, уставъ“ — заб.: *διαταγή, διάταγμα, κανονισμὸς.*
Стр. 646: „Республика, общество“ — заб.: *δημοκρατία*, народовладѣнїе.
Стр. 647: „Романсъ, баснь“ — заб.: романъ, романсъ, *μυθιστορία' μυθιστόρημα.*
Стр. 648: „Свита, служебники, сопутники“ — заб.: ⟨....⟩ *συνοδεία.*
„Секурсь, помощь“ — заб.: *ἐπικουρία.*

Стр. 650: „Скелетъ, кости, чучело“ — заб.: *σκέλεθρον, σκελετός*

„Скорбутъ, цынга, корча“ — заб.: *σκορβοῦτον.*

Стр. 651: „Слаги, турецкая конница“ — заб.: нéгли спахіа.

Стр. 653: „Сударь, платъ, убрусъ“ — заб.: *σουδάριον*

„Сцена, явленїе, выходъ“ — заб.: представленїе, *σκηνή*, трагическая сцена *τραγική σκηνή.*

Стр. 656: на горното поле заб.: транслаптеръ *μεταφραστὴς, μεταποιητής, ἐπισκευαστής*

„Трауръ, печаль“ — заб.: *κατήφεια*

„Трибуналъ, судилище“ — заб.: *δικαστήριον.*

Стр. 658: на горното поле заб.: Факцїя, *φατρία.*

Стр. 659: Фейерверкъ, огненная потѣха“ — заб.: *πυροτέχνημα, -χνήματα*

Стр. 660: „Финикъ, палмовое дерево“ — *φοίνιξ* (*δένδρον*)

„Физика, природословїе“ — заб.: *φυσική*

„Финиксъ, басносл. птица“ — заб.: *φοίνιξ* (*πτηνόν*)

„Физїономїя, лицегладанїе“ — заб.: *φυσιονομία*

„Фискалъ, свещникъ, кргочокъ“ — заб.: *οἰκονομικός.*

Стр. 661: „Фортуна, щастїе“ — заб.: *τύχη.*

Стр. 663: „Церква, собранїе благочест.“ — заб.: *ἐκκλησία.*

„Цѣль, мѣта, намѣренїе“ — заб.: *σκοπός*

„Цѣдулка, писмецо“ — заб.: *Γραμμάτιον*, билéтъ, цетвла, тескере

„Цейггаусъ, оружница“ — заб.: *ὁπλοθήκη.*

Стр. 665: „между редовете заб.: таѳбенахтъ, зри контръадмиралъ.

Стр. 667: „Спиалеры, завѣсы...“ — заб.: зри обои.

Между редовете на стр. 667 заб.: штрáфъ, *ποινὴ χρηματική*, джереме.

„Штурмъ ... тревога, смятенїе“ — *ἔφοδος* (юрѳшъ), *τρικυμία*

„Штандартъ, знамя“ — заб: *σημαία.*

Стр. 697: изброяват се книги и на полето заб.: Слова Дороѳей изоставлени, а книга его зѣло дѳшеполезна.

На края на празния лист преди корицата написани отделни думи без връзка помежду им, като: 1. негли светлости... 3. единица негли нѳла и т. н[1].

6

ПОЛНЫЙ ГЕОГРАФИЧЕСКИЙ ЛЕКСИКОНЪ. Содержащий въ себе по азбучному порядку подробное описание всехъ частей света, изъ новейшихъ и достовернейшихъ известий собранный обоихъ правъ докто-

[1] За приписките в това издание вж.: Н. М. Дилевски. Писмовникът на Н. Г. Курганов в библиотеката на Неофит Рилски в книгохранилището на Рилския манастир. — Год. на ББИ, VI, 1956—1957, с. 153—160. В публикацията се дава оценка на Писмовника и се изтъква с какъв интерес е четен той и от Н. Рилски. За илюстрация са посочени няколко приписки и бележки към някои пасажи от текста.

ромъ бывшимъ при Императорскомъ Московскомъ университете юриспруденции професоромъ Кенигсбергскаго и Іенскаго ученныхъ обществъ членомъ Карломъ Гейнрихомъ Лангеромъ. Ч. I, Москва, 1791

(Инв. № 4748)

На първия празен лист Н. Рилски е написал: „Отъ россійскихъ городовъ нетъ ни единаго въ семъ лексиконе."

Стр. 17: срещу „Акръ" заб.: *Ἄκρη*

срещу „Аккирманъ" заб.: (*Ἄλβα Ἰουλία*) *ἄκκερμαν*,

срещу „акиссарь" заб.: *θυάτειρα, ἄκ χισάρ*.

Стр. 18, I к.: „О первомъ христианскомъ обществе здесь бывшемъ упоминается во второй книге Апокалипсиса" — над „книге" заб.: „главе".

Стр. 19, I к. (отгоре) — след обяснението на думата „алба (alba)", което започва на стр. 18, Н. Рилски допълня: „Алба грека. Белград".

Стр. 125, II к. — срещу обяснението на думата „Бари (Bari)" заб.: „Баръ, въ которомъ лежатъ мощи с. Николая".

Стр. 171, I к.: „Подошва земли вообще плодоносна, производитъ много всякого роду хлеба, преизрядные садовые и древесные плоди, отменной доброты хмель, равно какъ и шафранъ, имбиръ и хорошее красное вино". Срещу „имбиръ" заб.: „инапе".

Стр. 173, I к. — след обяснението на думата „Бокэр" Н. Рилски, като не среща думата „Болгария", отбелязва в полето: „Болгария, зри Булгария".

Стр. 173, II к. — срещу обяснението на „Бомбай" (Bombau)" заб.: „*Βομβαα*".

Стр. 219, I к. — след обяснението на думата „Бухсвейлеръ" Н. Рилски отбелязва като пропуснато „Бѣлградъ. Зри алба грека и въ р. Сербия".

Стр. 220, I к. — допълнено след последния ред: „Вайсенфелсъ = Вейсенфелсъ".

Ч. II. Е — Р. Москва, 1791

Стр. 193, II к. — след обяснението на думата „Личфильдъ" допълнено: „Лионъ. Зри назадъ на стр. 183". (На стр. 183 е обяснено името „Лионъ".)

Стр. 195, II к. — след обяснението на думата „Лоди" отбелязано като пропуснато: „Лодомирия. Зри Галиция".

Стр. 214, I к. — след обяснението „ С. Луция" отбелязано като пропуснато: „Львовъ. Зри Лембергъ".

Стр. 243, II к. — „Мансфедлъ" поправено на полето на „Мансфелдъ".

Стр. 386, II к. — по повод обяснението „Палермо" (Palermo) заб.: „Въ старинѣ нарицался Панорма или Панормъ, греч. *Πάνορμος*".

Ч. III. Р — О. Москва, 1792

Стр. 51, I к. — след „Согресъ" отбелязано като пропуснато: „Сайда, смотри Сейда".

Стр. 76, I к. — срещу обяснението на „Сейда" заб.: „Сидонъ ⟨.....⟩ Гл. 11, ст. 21—22".

Стр. 87, II к. — на полето срещу „Главной городъ Сивасъ.." заб.: „Севагда".

Стр. 93, II к. — срещу обяснението „Синопе“ (Sinope) заб.: „*Σίνωπον*“.

Стр. 98, I к. — срещу обяснението „Скардона“ (Scardona) заб.: „Шкодра“.

Стр. 99, II к. — срещу „Скутари“ (Scutari) заб.: „Искюдаръ“.

Стр. 100, I к. — след „Скутари“ отбелязано като пропуснато: „Славония. Зри Склавония“.

Стр. 109, I к. — в обяснението на „София“ е написано: „Греки, составляющие знатную часть обывателей, имеютъ здесь митрополита и несколько церквей“. Срещу него заб.: „Не добре написалъ ти, зане не греки, а болгари составляютъ знатную часть“.

Стр. 132, II к. — след „Суррей (Surrey) отбелязано като пропуснато: „Сѳръ, смотри Тиръ“.

Стр. 139, II к. — след „Темесваръ (Temesvar)“ отбелязано като пропуснато: „Темза. Зри Темсъ“.

Стр. 153, II к. — срещу „Тиръ“ заб.: „Мат. *εὐαγ.* Гл. ⟨...⟩ Зри въ Сейда“.

Стр. 154 — след „Титулъ“ отбелязано като пропуснато: „Тифлисъ-Тефлисъ“.

7

КАЛАБРИЕЦЪ ИЛИ РѢДКОЙ ПРИМѢРЪ ЛЮБВИ, ВѢРНОСТИ И ВЕЛИКОДУШИЯ: ЛЮБОПИТНАЯ ПОВѢСТЬ О ДОНѢ КАРЛѢ И ГЕНРІЕТТѢ, САМОЮ ЕЮ ПИСАННАЯ. Переводъ съ италианскаго. Въ Москвѣ, 1792

(Инв. № 4840)

На празния лист на задната корица написано от друга ръка: „тѳе книжка пенiа Гѡспоть да гѡ прѡсти ѡ̑ грешенито и да го наслади на царство небесное Гѡспоть милѳсти ⟨...⟩ далготерпелив на гресниците“.

По-надолу написано: „За ѳчите церъ:

1 пара сара сабуръ
1 пара читмаџанъ салъ ватрашнуто
1 пара синъ камакъ половината
1 пара аџемъ
1 пара чисъ восакъ.

Тези неща четирите да ги счукатъ хубаво, чи да ги присеятъ присъ платно, чи да ги туритъ въ восака, чи ги направи на фитили, та да си триишъ ѳчите ватри“.

8

ГРАММАТИКА ФИЛОСОФИЧЕСКИХЪ НАУКЪ, ИЛИ КРАТКОЕ РАЗОБРАНІЕ НОВѢЙШЕЙ ФИЛОСОФІИ. Изданная на англицкомъ языкѣ Г. Венїяминомъ Мартиномъ, а съ онаго переведено на французскїй, съ французскаго же преложена на россїйской Павломъ Бланкомъ. Часть первая, Москва..., 1796.

(Инв. № 4808)

На първия празен л. заб.: Изъ книгъ Алексевъ Аргамакова.[1]

Стр. 45: „О.: Ты говориш справедливо...“ — заб.: зрѝ сїе!

Стр. 53: „В.: Какїя жъ другїя свойства тѣлъ, кои вы называете частными или случайными?“

„О.: Свѣтъ“ — заб.: *φῶς*

„Цвѣты“ — заб.: *χρώματα*

„Звукъ“ — заб.: *ἦχος*

„Тежесть и легкость“ — заб.: *βαρύτης καὶ κουφότης*

„Прозрачность и темнота“ — заб.: *τὸ διαφανὲς καὶ σκοτεινόν*

„Плотность и рѣдкость“ — заб.: *πυκνότης καὶ ἀραιότης*

„Твердость и мягкость“ — заб.: *σκληρότης καὶ ἁπαλότης*

„Упругость и гибкость — заб.: *ἐλαστικότης καὶ μή*

„Густота и жидкость“ — заб.: *στερεότης καὶ ρευστότης*

„Жаръ и холодъ“ — заб.: *θερμότης καὶ ψυχρότης*

„Влажность и сухость“ — заб.: *ὑγρότης καὶ ξηρότης*

„Упругость“ — заб.: *ἐλαστικότης*

„Запахъ и вкусъ“ — заб.: *ὀσμή καὶ γεῦσις.*

Стр. 57: „О.: Величина, или малость суть названїя относительные“ — заб.: *ὀνομασίαι σχετικαὶ.*

Стр. 67: „Новое. Древнїе называли его непроницаемостїю...“ — заб.: *τὸ ἀδιαχώρητον.*

Стр. 89: „О.: Предполагаютъ, что сїе производится посредствомъ Эфирной матерїи...“ — заб.: *διὰ τῆς τοῦ αἰθέρος.*

---

[1] Аргамаков Ал. — от известната руска фамилия Аргамакови, членовете на която са заемали различни служби в руския дворец.

9

НОВАЯ РОССИЙСКАЯ ГРАМАТИКА ВЪ ВОПРОСАХЪ И ОТВЕТАХЪ, ИЗДАНА КЪ ЛЕГЧАЙШЕМУ ОБУЧЕНИЮ МАЛОЛЕТНАГО ЮНОШЕСТВА СЪ ПРИСОВОКУПЛЕНИЕМЪ КРАТКОЙ ПОЭЗИИ. Издалъ учитель Михайло Меморский, Москва, 1803

(Инв. № 6371)

Стр. 4: „Отв.: Три: е, ю, я“ — на полето срещу е заб.: ѣ.

Стр. 4—5: „Троегласная есть та, которая делается изъ двоегласной съ прибавлениемъ й; напр. своей“ — заб.: вм. своей десный.

Стр. 6: „Что есть рѣченїе?“ — заб: реченїе.

10

ВО СЛАВѢ СТЫѦ, ЄДНОСѮЩНЫѦ, ЖИВОТВОРАЩЇѦ И НЕРАЗДѢЛНЫѦ ТРЦЫ, ОЦА, И СНА, И СТАГѠ ДХА

Напечатасѧ сїѧ двшеполезнаѧ книга, иже во стыхъ оца нашегѡ Аввы Исаака, сирїна постника и ѡшелника, бывшагѡ епкопа хртолюбиваго града Нїневии, въ молдовлахїйскомъ стовознесенскомъ намецкомъ монастырѣ при архїмандритѣ Іѡаннѣ въ лѣто ѡ сотворенїа міра, зтк: ѡ ржтва же по плоти бга слова, ѧѡвї, года: індікта еї, октов: [1812]

(Инв. № 1828)

Трвдивыисѧ въ тѵпографии Схїмонахъ Митрофанъ

На следващата страница Н. Рилски е писал: ѡ Дїакона Пїмена въ лѣто 1823. Нынѣ же принадлежитъ мнѣ Неофитѹ Іеромо: П. П. Покѹпившему ю. По смерти х Нїкитовой. Во 1822, ноември. 24.

Л. 1: „Нынѣшнѧго Прежсщеннѣйшаго Митрополїта Астраханскаго ...“ — заб.: Сей есть *Θεοτόμης*.

Л. Г: След пасажа, който завършва с думите: „... но несравнимѡ темнѣе изѧблѧютъ“ на същия ред заб.: Изрядно оуразѹмѣлъ еси истинѹ сїю, и тако есть воистинѹ!

11

ЦЕРКОВНЫЙ СЛОВАРЬ ... СОЧИНЕННЫЙ МОСКОВСКАГО АРХАНГЕЛЬСКАГО СОБОРА ПРОТОПРЕСВИТЕРОМЪ И ИМПЕРАТОРСКОЙ РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ ЧЛЕНОМЪ ПЕТРОМЪ АЛЕКСЕЕВЫМЪ

Часть первая. Отъ А до Е, Москва, 1815

(Инв. № 4801)

На празния лист след корицата написано с друг почерк: „Сія же съ прочими мене Димітрия Марковича сущаго отъ сущія въси Троянъ. 1849-го Х-рий 1-го."

Часть вторая. От Е до Н, 1815

На празния лист след корицата същата приписка, както и в част I.

12

БІБЛІА. Напечатасѧ нынѣ ..... Москвѣ въ лѣто ѿ созданіѧ міра ҂зткд (1816)

(Инв. № 4794)

Стр. л҃д, II к. — написано на полето: „Зри и во второзак. Гл. 5".

Стр. м҃ф, II к. — написано на полето: „⟨...⟩ Зри и въ книгу второзак. Гл. 14. стх. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18."

Стр. п҃з, II к. — написано на полето: „Зри и въ кн. Лев. Глав. 11".

На корицата написано: „Бытія ѿ гл. пятыя" (бележки на Н. Рилски за някои библейски лица — по колко години са живели).

13

РУКОВОДСТВО КЪ СЛАВЕНСТѢЙ ГРАМАТЇЦѢ ИСПРАВЛЕННѢЙ КО ОУПОТРЕБЛЕНЇЮ СЛАВЕНО-СЕРБСКИХЪ НАРОДНЫХЪ ОУЧИЛИЩЪ. Издано трѫдомъ Авраама Мразовича... Въ Буденѣ, 1821

(Инв. № 6337)

Стр. 58 — под текста на страницата Н. Рилски е написал: „Кончащияса на ре и ле во всѣхъ падежахъ вмѣсто а, ѧ, вмѣсто ѕ, ю пріемлютъ — море, поле".

Стр. 112: „... наклонение сослагателное" — вм. „сослагателное" Н. Рилски е написал „неопредѣленное".

14

БАСНИ ЕЗОПОВИ. Переведенныя съ греческаго Иваномъ Мартыновымъ. Санкт-Петербургъ, 1823

(Инв. № 4876)

Стр. 22: „*ἐχεῖ γὰρ Ἀττικὰς χιλίας ...*" — заб.: *δραχμὰς*.

Стр. 28: „*Ἀνήρ τίς ὑπὸ χειμῶνος ἐν τῷ αὐτοῦ προαστείῳ ἀποληφθείς*" — заб.: *τροφὴς ἀπορῶν*.

Стр. 76: „*ἔφη δ' ἡ κυών, εὔτοκος εἶται μάλιστα πάντων τῶν πεζῶν....*" — заб.: *ζώων*.

Стр. 92: заб.: *ἔφη* (отнася се към р. 17).

Стр. 96: заб. към р. 3: *περί τοῦ ἐπιμυθίου ὅρα ἐν τῷ τέλει*.

Стр. 123: „... оселъ дулся..." — заб.: не дулся, но ревалъ.

„Баснь учитъ, что злые люди и однимъ появленіемъ своимъ бываютъ страшны" — заб.: не страшни, но явни.

Стр. 291: срещу баснята „Должникъ" заб.: Не хороший переводъ етая басня.

На първия празен лист след целия печатен текст на книгата заб.:

Μῦθος *Фразеис тинес ек тѡн мýѳѡн.*

1. *πλησίον ἀλλήλων οἰκεῖν ἔγνωσαν. || πτηνὸν διώκειν οὐχ' οἷα τε ἦν. || τὴν ϑείαν δίκην οὐ διακρούσονται.*
2. *ὁ κάνθαρος ἠξίου τὸν ἀετόν || ἢ μην μή καταφρονῆσαι || τοῦ δὲ δεινὸν ποιησαμένου, εἴ τις τοῦτο τολμήσειε. || τὰ ἴσα τοῦτον διέθηκε. ὁ δ' ἀετός ἀμηχανήσας τοῖς ὅλοις || διαλλαγάς πρὸς τὸν ἀετὸν ϑέσει (ἀντὶ τοῦ διαλλαγῆναι).*
3. *τὰ μὴ φαινόμενά πω διώκοιμι (ἀντὶ τοῦ, τὰ μήπω φαινόμενα).*
5. *ὡς μικροῦ κ' ἀποθανεῖν (ἀντὶ τοῦ, ὡς μικροῦ δεῖν, κ').*
6. *αἰτίαν ἐπέφερεν.*
7. *ἀβίωτον ὑπ' αἰσχύνης ἡγεῖτο τόν βίον.*
11. *ὦ οἷα κεφαλή, καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει.*

14. *ἰδοὺ ἡ Ῥόδος, ἰδοὺ καὶ τὸ πήδημα.*
16. *παρὰ σοὶ κεῖται τοῦτο πρᾶξαι (εἰς τὴν ἐξουσίαν σου εἶναι).*
22. *μέλλων καταλύσειν τόν βίον.* || *Πεῖραν λαβεῖν τῆς Γεωργίας.* || *τὸν βίον ὑπέξειμι.*
(κατὰ λάθος ἐτέθη ὕστερον.) ἐν τῷ ἐπιμυθίῳ τὸ ζῆν πολὺ πρὸ θανάτου αἱρεῖται.
23. *φεύγωμεν ἀλλ' ἡμεῖς γε ἐνθεῦθεν, ἀς φύγωμεν τοῦ λάχιστον ἡμεῖς ἀπ' ἐδὼ (ὁ μὲν γὲ μειωτικὸς), ὁ δὲ ἄλλα παρέλκει). ἐν ἄλλαις ἐκδοσ. κεῖται, φύγωμεν.*
26. *ἄτερος τούτων, εἰς τὸν θατέρου κόλπον καθῆκε.*
28. *ἐγνω δι' ἐννοίας αὐτοὺς σοφιζόμενος ἐκκαλέσασθαι.*
29. *καὶ προὐτρέπετο αὐτὸν ὅτε δὴ βασιλέα.*
33. *εἰς τὸ ἐπιμύθιον. οὐδὲνα λόγον τῶν χρημάτων ποιοῦνται.*
34. *ὅπουπερ ἂν ἧς φυλάξομαι σε.*
35. *καὶ βρῶμα μέλλοντας θήσειν αὐτόν* || *. εἰς τὸ ἀπὸ τοῦδε.*
37. *μέγα βοῶντος ἀντὶ τοῦ μεγάλως, προσμείνας δέ μικρόν.*
39. *δεινῶς οὖν ὑπ' ἀλλήλων, διατεθέντας.*
40. *εἰς τὸ ἐπιθυμ. τῶν δὲ μηδὲν αὐτοῖς προσηκόντων προνοεῖσθαι πειρωμένους (ὁποῖα ἡ σύνταξις).*
42. *ἐμπορικὸν διέγνωσαν βίον, ζῆν (ἀντὶ τοῦ ἔγνωσαν).* || *ἐξ ἐκείνου τοίνυν (ἐλλείπει τὸ, καιροῦ).*
43. *ἐρωτώμενος ὅπως διετέθη.* || *ὅπως ἔσχε. τό αὐτό* || *ὅπως διεγένετο τὸ αὐτὸ.*
44. *ἀμηχανῶν τοίνυν, παρὰ τὴν ὄχθην καθίσας ὠδύρετο.* || *ὧν εἷς τις τὰ ἴσα διαπράξασθαι ἐβουλεύσατο.*
45. *εἰς τὸ ἐπιμύθιον, ὅταν τῶν δευτέρων λάβωσι πεῖραν.*
48. *προϊάν τοῖς χρόνοις.* || *ἀπήγετο τὴν πρὸς θάνατον.*
56. *τί δη ποτ' οὖν οὕτω τούτους φοβῇ.*
59. *ἐν χρήσει ἥσθαι τοῦ κτήματος.*
61. *πόρρῳ τοῦτο τῆς φύσεως αὐτῆς εἶναι,* || *μᾶλλον τῇ δεήσει προσὲκειτο.*
63. *ἕλαφος τὸν ἕτερον πεπηρωμένη τῶν ὀφθαλμῶν.*
65. *τελέως ἤδη λαθεῖν δόξασα.*
67. *τὶ δήποτε γὰρ τὸν αὐτόχειρα σῶσε ἐσπούδασα.*
68. *ὅτι μάλιστα φιλεῖσθαι.*
70. *ὁ δὲ ὅδοτι οὖν ἑαυτὸν παρεῖχε πειθόμενον.*
72. *ἅτε δή παρ' οὐδὲν τιθεμένης τῶν πάντων αὐτῶν κρατοῦντα.*
73. *τοιόνδε τί σοφίζεται* || *εἰς ἕξιν σοι καταστάντος τοῦ πάθους.* || *ἐν τῷ ἐπημυθ. ἐστι γὰρ ὅτε.*
74. *οὐκ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς μέντοι.*
79. *πρὸς τὰς τῶν ἀλεκτρυόνων ᾠδάς.*
80. *πολλὰ διετέλλει ποιοῦσα.* || *γραψάμενοι δέ τινές αὐτὴν ἀσέβειας.*
84. *παραινοῦντος πρὸς αὐτὸν μεταβῆναι, ὡς ἂν ἀσφαλεστέρας διαίτης μετα-*
λάβῃ || *δυσαποσπάζως ἔχων τῆς τοῦ τόπου συνηθ.*
85. *εἰστήει τὸ κατ' αὐτας διερευνώμενος* || *καὶ τὰ χείρυστα διετίθουν.*
89. *ἀνκωτίναι οὐκ εἶχον.*
90. *πολὺν αὐτοῦ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις εἶναι τὸν λόγον.*
91. *ἦκεν ὡς αὐτόν εἰς ἄσιν.* || *οὕτινα ἂν τῶν ὀρνίθων διάσηται.*
96. *ἐν τῷ ἐπιμυθ. δοκοῦντες εἶναι τινὲς.*
98. *ἐν τῷ ἐπιμυθ. πρός τῷ τῶν ἴσων μὴ ἀφικέσθαι κ', γέλωτα ὀφλιση.*
101. *ἐν τῷ ἐπιμυθ. πρὸς τῷ μηδὲν ὠφέλεῖν, ἀφαιρεῖται κ', τὰ πρὸς.*
105. *οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος.*

107. *ἐβοηθήσαμεν ἄν ὑμῖν, εἰ μή εἰδημεν τίνες ἐστὲ.*
112. *ὡς κ᾽ ἐγὼ ἀν σὲ ἐφοβήθην, εἰ μὴ ὀγκομένου ἤκουσα || ἐν τῷ ἐπιμυθ. δοκοῦντες τινὲς εἶναι, ὅρα κ᾽ ἐν τῷ* 96. *ὅπου εἶναι τινές, κεῖται.*
115. *εἰθ᾽ οὕτως ἐπὶ τὸν ὄνον ἐτράπη.*
117. *ὡς δὲ χρόνου προϊόντος.*
120. *πέπαυσο ἐπὶ τούτῳ σεμνυθομένη, ἀντὶ τοῦ παῦσαι.*
121. *αἱ δὲ μὴ προσήκουσαι.*
122. *τοὺς μηδὲν προσήκοντας ἐνεργετοῦντες.*
126. *ἀλλ᾽ ἔγωγε ἤδειν ἄν σοι χάριτος.*
127. *κ᾽, οὐδὲν ἧττον ἐν πενίᾳ διῆγε.*

τὸ ἐν τῇ 96 *σελδ. ἐπιμύθιον* (87 *μυθ.*) *δὲν συμφωνεῖ μὲ τὰς ἄλλας ἐκδόσεις, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἄλλο ἐπιμύθιον ἀντ᾽ αὐτοῦ κεῖται, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἀκολουθον· „ὁ μύθος δηλοῦ, ὅτι καὶ τῶν πόλεων οἱ δημαγωγοι τότε μάλιστα ἐργάζονται, ὅταν τάς πατρίδας εἰς στάσεις περιάγωσι.*

„ὁ ἐκ τῆς 120 *Σελδ. ἐλλείπων* 112 *μῦθος* (*ὄνοι*). *᾽Ονοι ποτὲ ἐπὶ τῷ συνεχῶς, ἀνθοφορεῖν, κ᾽ ταλαιπορεῖν πρέσβεις ἔπεμψαν πρός τὸν Δία, λύσιν τῶν πόνων δυνατόν ἐστιν, ἔφη τότε αὐτὸς ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς κακοπαθείας, ὅταν οὐροῦντες ποιήσωσι ποταμόν. κ᾽ ἀκεῖνοι τοῦ νῦν, ἔνθα οὖρον ἑτέρων ἰδωσιν ὄνων, ἐνταῦθα κι᾽ αὐτοὶ περιϊστάμενοι οὐροῦσιν. ὁ μῦθος δηλοῖ, ὅτι ἑκάστῳ τό πεπρωμένον ἀπεράπευτον ἐστιν.“*

15

ЖИЗНЬ И ПОДВИГИ КНЯЗА МИЛОША ОБРЕНОВИЧА, ВЕРХОВНАГО ВОЖДА И ПРЕДВОДИТЕЛЯ СЕРБСКАГО. Санкт-Петербург, 1825

(Инв. № 4829)

На заглавната корица написано с друг почерк: „Ἰωсифа игѵмена Рыльскія обители 1836“[1].

16

КИРИЛЛЪ И МЕѲОДИЙ, СЛОВЕНСКИЕ ПЕРВОУЧИТЕЛИ. Историко-критическое исследование Йосифа Добровскаго. Переводъ съ немецкаго. Москва, 1825

(Инв. № 4738)

Стр. 100 : „И я при обработивании словенской грамматики и при прилежномъ сравнении новыхъ изданий съ древнейшими списками бес-

[1] Йосиф — игумен, роден в Батак. В Рилския манастир идва на двадесетгодишна възраст. Учи в манастирското училище, след това в Мелник. Бил е духовник-проповедник в Разлог и във Враца. Има големи заслуги за възобновяването на Рилския манастир след изгарянето му в 1833 г. Умира през 1860 г.

Институт за литература БИБЛИОТЕКА

престанно убеждался более, что Кирилловымъ языкомъ было древнее, еще не смешанное сербо-болгаро-македонское наречие...“ — срещу този пасаж заб.: Зри здѣ.

Стр. 101: „Словенския церковные книги перешли не изъ Моравии къ болгарамъ, но на оборотъ чрез Кирилла и Меѳодия изъ Болгарии въ Моравию, а после также непосредственно изъ Болгарии и Сербии въ Россию“ — срещу този пасаж заб.: Зри и здѣ.

На последния празен лист преди задната корица заб.: Назначе́нїе нѣкоторыхъ рече́нїй рѫ́сскихъ (и́ иноязычныхъ) на́мъ незна́емыхъ:

Стран.

1. нага́ръ *καμμένον φοιτίλι τοῦ κηριοῦ*, или́ *ξεφοιτιλίσομα* сирѣчь що сѐ наби́ра че́рно въ мѫ́мъ мака́затъ отъ изсекнѫ́ванѣто на свѣща̀.

3. докѫ́ментъ (франц.) *ἀπόδειξις, ἔγγραφον*, доказа́телство, доводъ.

4. коммента́рїй (франц.) *ὑπομνηματογράφος*

легентъ (франц. légente) *συναξάριον*, Сы̀наξа̀ръ-прологъ.

10. обѣ́дня, лїтѫ́ргїа.

11. сѫффраганъ (франц. suffragant) *ἐπίσκοπος ὑποτεταγμένος εἰς Μητροπολίτην.*

125. ре́зѫльтатъ (франц. résultat) *τὸ συναγόμενον, τὰ ἀποβαίνοντα, τὸ ἐκράν.* Произше́дшее ѿ и́хъ прѣнїй

ве́теранъ (франц. véteran) *πρεσβύτης*, заслѫже́нный (заслѫжи́вшїй) старецъ преста́вшїй ѿ слѫженїя ста́рости ра́ди.

127. оффицїа́льный (франц. officiál) *ἐκκλησιαστικός κρατής*;

оффицїа́льная и́звѣстїя=Главная и́звѣстїя.

131. въ назначе́н. подъ си́мъ знакомъ (*) *ἐπίσκοπον Μοράβου*;

τῆς Πανονίας χειροτονεῖ. Преводится си́це, поставляетъ (или рѫкополагаетъ (е́пископа (то есть Меѳо́дїа) Моравѫ́ Пано́нскомѫ, или́ Мора́ва сѫщагѡ въ Пано́нїи, и Такъ лѫ́чше, поста́вилъ е́пи́скопомъ Морави Пано́нскаго (сіесть Мора́ва сѫщагѡ въ Пано̀нїи) въ различїе Мора́ва Мисійскагѡ (*τῶν Μοίσων*).

139. религїя (франц. réligion) *θρησκιά*, вѣ́ра, вѣроисповѣданїе.

146. съ варїа́нтами, въ Примѣч. (франц. variante) *διάφορος ἔκφρασις κειμένου* разли́чное израженїе те́кста

жѫрналъ (франц. jurnal) *ἐφημερίς* (газе́та), и дневныя запи́ски.

17

ГРАММАТИКЪ РОМ∧NEACKЪ де Д. І. Елiадъ датъ ла тупар кѫ келтѣiала Д. Коконѫлѫi Скарлат' Росет', 1828

(Инв. № 4842)

Стр. 12, р. 7: „мiжлокал'" — заб.: мiжлѫлок.

Стр. 20: срещу заглавието „Пронѫме компѫсе" заб.: *αὐτονομία σύνθετος*.

Стр. 45: срещу заглавието „Молѫ порѫнчiтор" заб.: *προστακτικά*.

Стр. 63: срещу заглавието „Кожжѫгаре де вербѫрi Пасiве" заб.: *συζυγία τῶν παθητῶν ρημάτων*.

Стр. 68: след заглавието „Пентрѫ Партiцiпiе" заб.: *περὶ μετοχῆς*.

На празния лист на крайната корица са написани паралелно на гръцки и румънски език спреженията, родовете, склоненията, частите на речта и т. н.

18

ПЕРВОЕ ПРИБАВЛЕНИЕ КЪ РОСПИСИ РОССИЙСКИМЪ КНИГАМЪ ДЛЯ ЧТЕНИЯ ИЗЪ БИБЛИОТЕКИ АЛЕКСАНДРА СМИРДИНА. Санкт-Петербургъ, 1829

(Инв. № 4784)

Стр. 62, бел. 10 642: „Калабриецъ или редкий примеръ любви... любопитная повесть о Доне Карле и Генріетте, самою ею писанная, пер. съ итал. М., въ театральной Т. 1792 (12) 5 руб." — срещу това заглавие заб.: „Имамъ го".

19

ГРАМАТИКА ЯЗЫКА СЛАВЯНСКАГО ПО ДРЕВНЕМУ НАРЕЧИЮ. СОЧИНЕНИЕ АБАТА ЙОСИФА ДОБРОВСКАГО Часть I. Перевелъ съ латинскаго М. Погодинъ, Санкт-Петербургъ, 1833

(Инв. № 4805

Стр. 239 — срещу думата „погребникъ" заб.: быт. 18: *σ.* погребникъ.

На празния лист преди задната корица и на задната корица написано:

Петръ Петровъ Преиссъ[1]
Іѡсифъ Максимовичъ Бодянскїй[2]
Исмаилъ Ивановичъ Срезнѣвскій въ Харковѣ[3]
А. Чертковъ въ Москва[4]
Михаилъ Петровичъ Погодинъ въ Москва[5]
Балуевъ[6] — Поповъ[7] — Савелёвъ[8] — Хомяковъ[9]
Даскали славянскихъ языковъ и литер. въ Россіи:
П. П. Преиссъ въ С. Петербурге
J. M. Бодянский въ Москве
И. И. Срезневский въ Харковѣ
Имена любителей славянщини:
А. Чертковъ, М. П. Погодинъ
Балуевъ, Поповъ, Савельевъ, Хомяковъ.

---

[1] Прейс, П. Ив. (1810—1846) — руски славист, ученик на А. Х. Востоков. Пътешествува из славянските земи, за да изучи езика и литературата на славянските народи. От 1843 г. чете лекции в Петербургския университет по история, литература и сравнителна граматика на славянските езици. Н. Рилски отбелязва неправилно името му—Петр Петров Прейс вм. Петр Иванович Прейс.

[2] Бодянски, Осип М. (1868—1877) — професор по история и литература на славянските народи в Московския университет, един от основателите на славяноведението в Русия. Той е автор на първия труд за народната поезия на славяните „О народной поэзии славянских племен". Посещава Прага, Виена и изучава културата и езика на чехи, поляци, сърби, словаци. Издава много паметници на старата руска и славянска писменост.

[3] Срезневски, Измаил Ив. (1812—1880) — руски учен, славист, професор в Харковския и Петербургския университет. Работи в областта на древноруската литература и език, славянското народно творчество, археологията, палеографията, библиографията и т. н.

[4] Чертков, Александър Дм. (1789—1858) — руски историк, археолог, нумизматик. Има заслуги за изучаването на историята на славянските народи. Дълги години е председател на „Общество истории и древностей российских". Завещава огромна библиотека с ценни книги и ръкописи.

[5] Погодин, Михаил П. (1800—1875) — руски историк, археолог, публицист, писател. Професор по руска история в Московския университет, защитник на идеите на славянофилството, редактор на „Московский вестник" и „Москвитянин". Събира древни ръкописи и други изключително ценни паметници, които влизат в уникалната му сбирка „Древлехранилище".

[6] Валуев, Дмитрий Ал. (1820—1845) — руски обществен деец, историк. Член на Московския славянофилски комитет, възглавяван от Хомяков. Събира и издава исторически паметници. Привлича вниманието на Н. Рилски с труда си „Сборник исторических и статистических сведений о России и народах ей единоверных и единоплеменных" (1845).

[7] Попов, Нил Ал. (1833—1891) — руски историк и славяновед, професор в Московския университет, славянофил. Проявява голям интерес към славянските народи. Публикува много статии и научнопопулярни съчинения за техния политически живот, култура и т. н. Автор на научни съчинения из историята на сърби, поляци, унгарци. Издава интересни славянски литературни и исторически материали.

[8] Навярно Н. Рилски има пред вид Савельев-Ростиславович — руски писател, починал през 1854 г. Автор на статии и книги, между които е и „Славянский сборник".

[9] Хомяков, Алексей Ст. (1804—1860) — руски обществен деец, писател, един от главните представители на славянофилството. Част от стихотворенията му са преведени на някои славянски езици и са популярни под името „Поезия на славянството".

20

АРИѲМЕТІЧЕСКОЕ РУКОВОДСТВО ЗА НАСТАВЛЕНІЕ НА БОЛГАРСКИТѢ ЮНОШИ. Напечатано съ одобреніемъ его Высочества князя сербскаго Милоша Ѳеодоровича Обреновича. Благословеніемъ же Преосвященнѣйшаго Сербій Митрополіта Господина Петра. Первомъ же издано от Неофѵта архімандріта Хілендарца, родомъ же котлянца, и Еммануила Васкідовича, еллиногреческаго Сиштовскаго училища учителя. Часть четвертая. Въ Крагуевцѣ, 1835

(Инв. № 3247)

На заглавната корица написано с друг почерк: „Игѫмена Іѡсифа Рылскія обители".

21

БОЛГАРСКА ГРАМАТИКА. Сега перво сочинена. 'Отъ Неофѵта П. П. сѫщаго изъ сѫщенныѧ обители Рылскїѧ, за оупотребленіе на Славенобо́лгарските оучи́лища, а на свѣтъ издана отъ любородныте предстоятели за Бо́лгарското просвѣщéніе Г. братїѧ Мѫстакóви, Жи́тели Бѫкорешкіѧ, съ иждивéніето на общото новососта́влено въ Га́брово оучилище, въ Крагѫевцѣ Оу Кнѧжеско-Сербской Типографїи, 1835

(Инв. № 3272)

На заглавната стр. заб.: Граматїка сїя мнѣ Проиг: Ѳеодосїа даровахъ го оучен. моему Арсенію Іеродіакону в л. ѿ х: 1840.

22

КРА́ТКОЕ ПОЛИТИ́ЧЕСКОЕ ЗЕМЛЕОПИСА́НІЕ ЗА О́БѪЧЕ́НЇЕ НА БО́ЛГАРСКОТО МЛАДЕ́НЧЕСТВО. Напеча́тано съ о́добре́нїемъ и́ иждивенїемъ Его́ Свѣ́тлости кня́зѧ се́рбскаго Ми́лоша Ѳеодоровича Обре́новича, на да́ръ оучащейсѧ бо́лгарской юности. Благослове́ніемъ же преосвѧще́ннѣйшаго Се́рбіи Митрополіта Господи́на Пе́тра. И́ изда́нно отъ Не-

офѵта а̑рхїмандрі́та Хїлендáрца, ро́домже ко́тлѧнца. Часть пѧ́таѧ. Въ Крагѕевцѣ, 1835

(Инв. № 3248)

На заглавната корица написано с друг почерк: „Игѕмена Ї̑ѡсифа Рылскїя обители“.

23

СЛАВЕНОБО́ЛГАРСКІЙ ПРЕДРѮ́ЧНЫЙ ПОСЛА́ТЕЛНИКЪ ЗА НАСТАВЛЕ́НІЕ НА БОЛГАРСКИТѢ ЮНО́ШИ. Напеча́танъ съ о̑добре́нїемъ и̑ и̑ждиве́нїемъ Е̑го Свѣ́тлости кня́зѧ се́рбскаго Ми́лоша Ѳеодоровича О́бре́новича на да́ръ оу̑чащейсѧ бо́лгарской ю̆ности. Благослове́нїемъ же преосвѧщеннѣ́йшаго Се́рбїи Митрополі́та Господи́на Петра.

Со́бранъ отъ разли́чни списа́тели еллиногрече́скаго діа́лекта, пе́рвомъ преведенъ и̑ сочине́нъ на славеннобо́лгарскаго и̑ и̑данъ отъ Неофѵта а̑рхімандрі́та Хїлендáрца, ро́домже ко́тлѧнца. Часть ше́стаѧ. Содержа́щаѧ наста́вителнаго оу̑става и̑ поря́дочно подоба́телнаго примѣ́ра, посла́телнаго поѕ̑ченіѧ, какъ всѧ́кой споредъ причи́ныте, лица́та и обѧза́телства прили́чно да писѕ̑ва. Въ Крагѕевцѣ, 1835

(Инв. № 3249)

На заглавната корица написано с друг почерк: „Игѕмена Ї̑ѡсифа Рылскія обители“.

24

СЛАВЕНОБО́ЛГАРСКОЕ ДѢТОВО́ДСТВО ЗА МА́ЛКИ-ТѢ ДѢЦА́. Напеча́тано съ о̑добре́нїемъ и̑ и̑ждиве́нїемъ Е̑го́ Свѣ́тлости кня́зѧ се́рбскаго Ми́лоша Ѳео́доровича О̑бре́новича, на да́ръ оу̑чащейсѧ болгарской ю̆ности.

Благослове́нїемъ же преосвѧщеннѣ́йшаго Се́рбїи Митрополі́та Господи́на Пе́тра.

Со́брано отъ разли́чни списа́тели и̂ сочине́нно на ше́сть ча́сти, за ше́сть оу̂ченичнїи чи́ны. Пе́рвомъ преведе́но отъ е́ллиногре́ческаго дїалекта на славенноболгарскаго и̂ и̂здано отъ Неофѵта а̂рхїмандрїта Хїлендарца, ро́домже котлѧнца. Часть перваѧ. Содержа́цїаѧ позна́нїѧ бꙋквы: сриса́нїѧ сло́говъ: ’обꙋченїѧ добронра́вныхъ: вештественный и̂мѧнителникъ: вседне́вната дѣтинска молба́. Въ Крагꙋевцѣ, 1835

(Инв. № 3373)

На заглавната корица написано с друг почерк: „Игꙋмена Ӏѡсифа Рылскія обители“.

25

СЛАВЕНО́БОЛГАРСКОЕ ДѢТО́ВОДСТВО ЗА МА́ЛКИ-ТѢ ДѢЦА́. На печа́тано съ о̂добре́нїемъ Е̂го́ Свѣ́тлости кня́зѧ се́рбскаго Ми́лоша Ѳеодоровича Обре́новича.

Благослове́нїемъ же преосвѧще́ннѣйшаго Се́рбіи Митрополи́та Господи́на Пе́тра.

Со́брано отъ разли́чни списа́тели и̂ сочине́нно на шесть ча́сти, за шесть оу̂ченѝчніи чи́ны: пе́рвомъ приве́денно отъ е̂ллиногре́ческаго діалекта на славенноболгарскаго и̂ изда́нно отъ Неофѵта а̀рхїмандрїта Хїлендарца, ро́домже ко́тлѧнца и̂ Ѐмманꙋи́ла Васкїдовича, е̂ллиногре́ческаго Сищо́вскаго оу̂чилища оу̂чителѧ. Часть втораѧ. Содержа́цїаѧ и̂звѣ́стїа за па́т тѣ́хъ чꙋвствы. Надлежа́телства на о̂бхожде́нїето съ ра́зніи лица́ и̂ обѣза́телства. Есопо́ви басны. Нравоꙋчителніи по́вѣсты. Четирите нꙋжды наꙋки всѧ́комꙋ: па́тьтѣ́хъ по́лзы на человѣ́чеството: и до́лжностыте на всѧ́коѧ фа́мілїа. Въ Крагꙋевцѣ, 1835

(Инв. № 3374)

На заглавната страница написано с друг почерк: „Игꙋмена Ӏѡсифа Рылскія обители“.

26

СЛАВЕНОБО́ЛГАРСКОЕ ДѢТОВО́ДСТВО ЗА МА́ЛКИ-ТѢ ДѢЦА́. Напеча́тано съ о̂добре́нїемъ Ѐго́ Свѣ́тлости кня́зѧ се́рбскаго Ми́лоша Ѳеодоровича Обре́новича.

Благословéніемъ же преосвѧщéннѣйшаго Сéрбіи Митрополíта Господúна Пéтра.

Сóбрано отъ разлúчни списáтели и сочинéнно на шесть чáсти, за шесть оучéничны чúны: пéрвомъ превéденно отъ еллиногрéческаго діáлекта на славеннобóлгарскаго и издáнно отъ Неóфѵта архімандрíта Хилендáрца, рóдомже котлѧнца и Емманѹúла Васкíдовича, еллиногрéческаго Сищóвскаго оучилища оучителѧ. Часть третаѧ, содержáщаѧ и обѧчáющаѧ извѣстиѧ славеннобóлгарской грамáтіки. Кратко хѧдожнослóвіе и крáтко баснословíе на дрéвни тѣ еллины. Въ Крагѧевцѣ, 1835

(Инв. № 3247)

На заглавната страница написано с друг почерк: „Игѧмена Ѩсифа Рылскія обители“.

27

Во слáвѧ стыѧ, единосѧщныѧ, животворáщїѧ и нераздѣлúмыѧ трцы, оца, и сна, и стáгѡ дха: съ дозволéнїемъ благовѣрнагѡ гдрѧ кнáзѧ сéрбскагѡ, Мúлоша Ѳеодоровича Обрéновича, благословéнїемъ же прѣосщеннѣйшагѡ Сéрбїи митрополíта гдина Петрà, напечáтасѧ книга сїѧ, содержàщаѧ слѵжбы съ житїéмъ преподóбнагѡ и бгонóснагѡ оцà нашегѡ Ѩàнна рылскагѡ чѧдотвóрца, прилѣжнѡ оубо испрàвленнаѧ ѿ дрéвныхъ рѧкописéй Неофѵтомъ Ѩеромонáхомъ, а тѵпомъ издáнна на óбщѧю всѣмъ православàвнымъ хртїанѡмъ пóлзѧ, всеѧсéрднымъ настоѧнїемъ и сóбственнымъ иждивéнїемъ Г. Ѩсáфа Ѩеромонàха, сѧщагѡ ѿ тоѧжде, сщенныѧ обúтели рылскїѧ. Въ Бѣлградѣ въ лѣто тѵпографїи кнѧжеско-сербской, въ лѣто ѿ сотворенїѧ мíра ѧтмд. ѿ рождествà же по плóти бга слóва ѧ ѿ ѧѕ. ıндíкта ѳ мца Мáрта [1836]

(Инв. № 90)

На свободното поле на тази стр. заб. от Н. Рилски:

Трѧдúвшемуся дѣлателю прѣжде подобàетъ ѿ плодà вкѧсити. Вкѧшай прóчее и снѣдàй плоды трудѡвъ твоúхъ, наслаждàйся и насыщàйся úми, занѐ дáлъ ти гдь по Сéрцу твоемý, и всѐ желàнїе твое испóлнилъ. Неофѵтъ Ѩеромонáхъ П. П. Р. 1836 г.

Напечáтасѧ кни́га сїѧ̀, содержáщаѧ Слѹ́жбы съ Житїе́мъ преподо́бнагѡ и̂ бгоно́снагѡ о҆ца̀ на́шегѡ Ѷwанна Ры́лскагѡ чѹдотво́рца, прилѣ́жнѡ оу҆бѡ и҆спра́вленнаѧ ѿ дре́вныхъ рукопи́сей Неофѵ̀томъ і҆еромона́хомъ, а́ тѷпомъ и҆зда́нна на о҆́бщѹю всѣ́мъ правосла́внымъ хрт҃їа́нѡмъ по́лзѹ всечсе́рдным настоѧ́нїемъ и҆ со́бственнымъ и҆ждиве́нїемъ Г. Ѷwасафа і҆еромона́ха, сѹщагѡ ѿ тоѧ́жде сі҆е́нныѧ о҆би́тели ры́лскїѧ. Въ Бѣлгра́дѣ въ Тѵпогра́фїи Кнѧ́жеско-Се́рбской; въ лѣ́то ѿ Сотворе́нїѧ міра ҂зтмд. ѿ Рождества̀ же по пло́ти Бга Сло́ва ҂аѱѧs. [1836]. Ѷндікта д҃. Мца Ма́рта.

Л. кѧ: заб. към текста за братовия син на Йоан Рилски—Лука: зри́ оу҆бо ѩ҆кѡ Блаже́нный Лѹка́ Брата́ничь е҆гѡ̀ не въ ры́лскѹю пѹсты́ню прише́лъ къ нем҃, но въ и҆но́ю нѣ́кѹю, зане́ ни́же Глаго́лется ѿ̀ прешє́ствїи е҆гѡ въ рылской пѹсты́ни (сир. преподобн. Ѷwанна).

Л. кг *(1), р. 2*: „смѹща́емъ“ — заб.: емь

(2) „въ не́й же ѩ҆коже мо́щно заключати“ — заб.: мо́жно.

Л. кѕ *(1), р. 3*: „возпи́сѹетъ“ — заб.: вос.

Л. кз *(1)*: „Престáвился Преподóбный о҆цъ Ѷwа̀ннъ въ лѣ́то бытїѧ міра ҂ѕѵ̀нд (л. т. 946) мца а҃вгѹста въ и҃і̃ де́нь, въ ца́рство благочестивагѡ царя́ Бо́лгарскагѡ Петра̀, а҆ Гре́ческагѡ, Кѡнстанти́на сы́на Лє́ѡна премѹ́драгѡ. Въ про́лозѣ же въ житїѝ е҆гѡ̀ напи́сано Кѡнстантѝна Дїоге́на, но не вѣ́мь а҆́ще сей Кѡнстанти́нъ нарица́лся Дїоге́новъ“ — заб.: и҆́нь бы́лъ Кѡнстанти́нъ Дїоге́нъ пе́рвый кня́зь Бо́лгарскїй ѿ Гре́кѡвъ поста́вленный по завоева́нїи ѿ ни́хъ Болга̀рїи, вмѣ́стѡ кра́ля оу҆правлявый, во 1019 г. ѿ Хрїста́, по и҆счисле́нїю Г. Раича.

Л. кн *(1)*: „Въ печáтанной же кни́жицѣ напи́сано, въ лѣ́то бытїѧ̀ міра ҂ѕѱг. а҆ ѿ рожд. х. ҂аче (1095)“ — заб : а подоба́ло 1195.

(2): „Сегѡ̀ благочести́вагѡ царя̀ (Ѷwа̀нна Асе́на) вели́каѧ любо́вь и҆ оу҆сердїе ко сты́мъ оу҆годникѡмъ бжїимъ, и҆зѧвлѧетсѧ ѿ сю́дѹ, ѩ҆кѡ не то́чїю преподо́бнагѡ мо́щы пренє́слъ во сво́й ца́рствѹющїй гра́дъ Терно́въ, но и҆ преподо́бныѧ. Параскє́вы, послáвъ бл҃же́ннаго Ма́рка, Митрополі́та сѹ́ща вели́кагѡ Переѧ́славла Бо́лгарскагѡ ѩ҆коже въ житїѝ е҆ѧ̀ пи-

шетсѧ, егда̀ извѣстúлсѧ гдѣ̀ лежáтъ честны́ѧ ѐѧ мощи“ — заб.: но и преподóбныя Фїлоѳéи, зри́ ѡ̑ ней въ Панигу́рі̀цѣ.

Л. н̄ *(2)*: „Сїѧ цéрковь ѝ до днешнѧгѡ днѐ стоúтъ такова̀, ꙗкоже тогда̀ создана̀, въ метóхъ монасты́рскїй ѝже ѐсть блúзъ села̀ Рыíллы, называ́емый о̀рлица. Мáло что̀ ѡ̑ внѣ̀ въ разли́чнаѧ времена̀ ѝсправлѧема ѝ ѡ̑бновлѧема бы́вши древѧннымъ дѣ́ланїемъ. Показ8ется же вéтхость ѐѧ ѝ ѡ̑ изображéнїѧ стѣ́ннагѡ, кото́рое въ сáмое то̀ врéмѧ пúсано. ꙗкоже ѝзъ внѣ̀ ѝ изъ вн8тръ цéркве надъ враты̀ ѡ̑ надписáнїѧ ви́дитсѧ“ — заб.: вн8тръ о̀у̑бо по нáдписѣ стоúтъ ... въ лѣ́то ҂ѕ̑ц̑ѧ ’Індíкта. ҂ѳ̑. ·ѳ·емелїе к̄. кр8гъ со́лниц8 кз̄. кр8гъ л8нѣ̀ З̄. мѣ́сѧца ’і8лїа і̄. внѣ̀ же сúце: създáсе сы̀й храмъ (про̀чее непрочитáемо ѡ̑ ѡбетша̀нїя) ... Въ лѣ́то ҂ѕ̑ц̑ns. ѡ̑дóлѣ же (сíесть подъ славѐнскимъ на̀дписомъ) подписано ӣ Гре́чески сúце. *ἀνιστορήθη ἡ θεία καί πάνσεπτος καμάρα τῶν Ἁγίων ἐνδόξων καὶ πρωτοκορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλ8, ἐν ἔτει* ѕ̑ѧns. *ἐν μηνὶ* і̄8νίῳ к̄и.

Л. н̄ѧ *(1)*: „Н внéсше преподóбнагѡ рáк8 въ цéрковь со мнóгою чéстїю ѝ ѱалмопѣ́нїемъ, на предз8гото́ваннѣмъ ѐм8 въ нéй положúша мѣ́сть, въ лѣ́то бытїѧ мíра ҂ѕ̑ц̑ѳн̄ (Хр̀тово же 1470)“ — заб.: ѝ сїѐ лѣ́то погрѣ́шено̀. ꙗкоже ѝн наѐ ѝндѣ за нѐ о̆рличкая цéрковь создана̀ въ лѣ́то ҂ѕ̑ц̑ns, въ нéйже положены̀ мѡ̀щи преподо̀бнагѡ въ возвращéнїи (зри́ въ прямномъ назнач.). ѝ ка̀кѡ здѣ̀ напúсано ҂ѕ̑ц̑ѳи, кото́рое пре̂вара́етъ лѣ́то созда́нія о̀рличкїя церкве.

Л. є *(2)*: „КАНѺНЪ МОЛЕ́БНЫЙ“ — заб.: Сѐй канѺнъ мни́тся бы́ти сочинéнъ ѡ̑ Димитрїа Кандак8зина тогда̀, когда̀ ѝ сл8жб8 возвращенїя мощей преподóбнагѡ соста́вилъ, ѝ сїе пра̀веднѡ заключа̀ется ѡ̑ третїягѡ тропаря̀ ҂ѳ̑-я пѣ́сни кото́рый сицéвъ „на́мъ то сúлѣ словеса́ ти ѝскавшымъ ѡ̑ жела̀нїя сердéчнагѡ, благода̀ть твою свы̀ше да̀р8й“ ѝ прѡч.

Л. н̄з̄ *(2), p. 10*: „ꙗзыка“ — заб.: вм. ꙗ → ѧ.

Л. н̄н̄ *(2), p. 4*: „не8вада́ющымъ“ — заб.: щимъ.

Л. н̄ѳ *(2)*: „Поéмъ и вопїéмъ ѡ̑ бѣ́дъ на́съ ѝзба́ви ѝ б8ди на́мъ помóщникъ, твою̀ честн8ю па́мѧть вѣ́рнѡ честв8ющимъ“ — заб.: рождество́ твоѐ мíръ весь свободи ѡ̑ прадѣ́дни клятвы, возвѣсти́ же ра́дость ѐм8, ꙗко воплотися и проч.

Л. а̄ *(2), p. 2*: „*Τῇ ὑπερμάχῳ*“ — заб. (взбра̀нной).

Л. мб *(2)*„ ..... и ходатайцѕ спасе́нїѧ горо́ бжїѧ ....“ — заб.: воспѣва́емъ.

Л. ме: „При дръжавѣ гна превисокагѡ степана дѕшана краля съзыда сіи пиргъ гнъ прѡ. сева. хре съ трѕдомъ великомъ и ексодомъ стомѕ оцѕ Іѡаннѕ рылскомѕ и мтри бжїи нарицаемѣи ѡсѣновица. в. л. ѕѡмг.“ — заб.: (1335 л. хр.).

Печатният текст продължава: „гробъ те съдържїтъ нїнѧ ѕмрьщвлена кесароу ... и прѡч. въ лѣто быт. м, ѕѡнд. Індїктїѡн аі мца дек.“ — заб.: ко́ль жа́лостна е́сть мы́сль, ѡ погѕбле́нїи тогѡ́ над гро́бнагѡ ка́мене! и́бо по разоре́нїи ве́тхїя це́ркве (отъ хрѣли со́зданныя) изя́тъ бы́въ ѡ́ стѣны церко́вныя въ не́йже взы́данъ бя́ше въ придѣланномъ къ це́ркви отдѣле́нїи, сокрѕши́лся на мно́гїя ча́сти и поги́блъ, ниже́ порадѣвшѕ комѕ ѡ́ преписа́нїи тогѡ́ надгро́бнагѡ надписа́нїя! мнѣ не прилѕчшѕся тогда во оби́тели.

Л. мз *(1)*: „И въ Кандакѕзиновомъ сло́вѣ напи́сано „ѡ́ предѣла Велдбѕждскагѡ“ но въ ны́нѣшнее врема невѣ́домъ предѣлъ то́й Велбѕждскїй гдѣ́ е́сть и ка́кѡ ны́нѣ называ́етсѧ“ — заб.: + велбѕждъ, е́сть ны́нѣшнїй кестенди́лъ. и Село́ же, Гра́ница, ѡбрѣта́ется в Кестендилской епархїи, сир. въ Кестендилскомъ предѣлѣ. сегѡ̀ ра̀ди написали нѣцый, ѡ Страны̀ Средческїя, занѐ Кестендилъ е́сть сосѣдный Средческомѕ Гра́дѕ, сир. нынѣшнемѕ Софіи.

Л. мн *(2)*, *р. 2*: „ѡ́ сто́мѕ“ — заб.: семъ.

Л. мѳ *(2)*, *р. 3*: „ве́лїю“ — заб.: лїею.

Л. н *(1)*, *р. 7*: „совершѝвшѕсѧ“ — заб.: вшымся.

Л. кѳ *(1)*: „Се́й Васи́лїй мни́тсѧ бы́ти пе́рвый Патрїа́рхъ Терно́вскїй, кото́рый досто́йнство сіѐ Патрїа́ршеское прїѧ́лъ ѡ́ Па́пы Ри́мскагѡ Іноке́нтїа тре́тїѧгѡ, когда̀ и Кра́лъ Іѡаннъ (ѡ́ нѣ́кїихъ называ́емый Кало-Іѡа́ннъ, а́ ѡ́ ини́хъ Іо́нница, ѡ́ Па́пы же Ри́мскагѡ наречѐнный Іоаннікїй, кото́рый бы́лъ братъ ста́ромѕ Асе́нѕ) ѡ́ тогѡ̀ же Па́пы полѕчи́лъ коро́нѕ пра́вилнагѡ царя́, ѩкоже в тогдашнее вре́мя вси́ за́паднїи Кра́ли мѕдрствовали. Ра́ичъ во Істо́рїи ѡ̀ Бо́лгарѣхъ, Кни́га II. Гл. IX, § 5 ...“ — заб. Се́й Васи́лїй бы́лъ вторы́й Патрїа́рхъ, а́ не первый, ѩкоже здѣ́ мни́тся. пе́рвый же бы́лъ Іѡаки́мъ испроше́нный царемъ Іѡа́нномъ Асѣ́нѣмъ вторы́мъ ѡ́ Кѡнстантїнопо́лскїя це́ркве, сир. патрїаршеское досто́йнство ис-

прошенó, которóе до толѣ нѣ былó въ Болгарïи, епúскопъ же Терновскïй до тогдá подчинéнъ бы́лъ Кѡнстантïнополстѣй цéркви, илú Васúлий бы́лъ вторы́й тогѡже имене, ѡ Кѡнстантïнополскïя цéркве, а пéрвый Васúлïй ѡ Пáпы прïемшïй патрïаршеское достóйнство негли непризнáнъ бы́лъ за патрïáрха ѡ Кѡнстантïнополскïя цéркве, и тогѡ рàди даровàно бы́ло новое Патрïаршество Болгàрïи въ царствованïи Іѡáна Âсéня второ́гѡ.

Л. л̄ *(1), p. 7*: „послѣдный“ — заб.: ї̄

„древных“ — ӣ.

Л. лл̄ *(1), p. 12*: „ распалѧемъ“ — заб.: мь.

Л. лѣ̄ *(2), p. 4*: „оудивúсѧ“ — заб.: вúвсѧ.

Л. лз̄: „Инъ канѡнъ, глáсъ д̄. Пѣснь а̄. Ірмóсъ: ѡвéрзѕ оустà моѧ“ — заб.: сéй же ѣсть преподóбномѕ Сàввѣ вытерскомѕ, октѡвр. 1-й, и сей преизражéнъ (*παραπεφρασμένος*) нѣколко.

Л. м̄ *(2)*: „Кондáкъ, глáсъ ӣ. Подóбенъ: Возбрáнной воевóдѣ“ — заб.: и сéй кондáкъ преподобному Саввѣ вытерскому октовр. 1-й.

Л. мѧ̄ *(2), p. 6*: „егѡ же“ — заб.: егѡже.

Л. кі̄ *(2), p. 7*: „источáѧ“ — заб.: чáетъ.

Л. кѕ̄ *(2)*: „Еѵ҃лïе прѣпбническое лѧкй зачàло кд̄. Причáстенъ: въ пáмать вечнꙋю“ — заб.: на трапéзѕ бываéть оутѣшенïе вéлïе Брáтïямъ трвдà рáди бдѣннагѡ и прáздника рáди обúтели.

Мца октѡврïа въ ѳ̄і̄ дéнь.

Л. в̄ *(2)*: „Въ пóстницѣхъ возсïáвшемѕ прообразованïе, пѕты́нное воспитáнïе, средческаго свѣтúлника, словесы́ пѣсненнымн всн вѣрнïе похвáлнмъ, зовꙋще: рáдꙋйсѧ великáѧ слава, ѩже въ нашѧ днн ювúсѧ преображéнне“ — заб.: зрй здѣ внимàтельнѡ.

Л. г̄ *(2), p. 8*: „Цръ“ — заб.: цáрь.

Л. д̄ *(2), p. 6*: „изчитáетсѧ“ — заб.: ис.

Л. н̄ *(1)*: „Канѡнъ бцы, со Ірмосóмъ на s. н̄ стáгѡ на н̄. Грядúте лю́дïе, поúмъ пѣснь хр҃тѳ҃ бг҃ѳ҃, раздѣлшемѕ мóре, н настáвлшемѕ лю́дн ѩже нзведé нзъ рабóты еги҃петскïѧ, ѩкѡ прославнсѧ“ — заб.: Ірмосй потребно съ разли́чными бѣквами напечáтани, сіестъ съ мéншими.

Л. н̄ *(2)*: „Нн҃ъ Канѡнъ, глас҃ъ д̄. Бжтвенымъ свѣтомъ всïанъ н со аггды оче нынѣ водоворѧешнсѧ, молúтвамн твоúмн спасáй творящыѧ всегда

свѧщє́ннꙋю твою̀ пама́ть, въ ра́дости пою́щыѧ: пои́мъ бг҃а на́шегѡ, ꙗкѡ просла́внсѧ.“ — заб.: сѐй канѡ́ ѥ́сть препо̀: мака́рїа ’Іаннꙋа̀: 19. преизраженъ (*παραφρασμένος*) о́бо́че нѣколико.

Л. і҃ *(1), p. 8*: „тебѣ́“ — заб.: бе́.

Л. а҃і *(1), p. 8*: „ѡ҃рꙋжїе“ — заб.: о́.

p. 11: „зако́на исполне́нїѧ“ — заб.: нїе.

Л. д҃ *(1)*: „Грамма́тїкъ же Владисла́въ когда́ жи́лъ, и како́въ и чі́й Грамма́тїкъ бы́лъ, ѡ҃нꙋдъ неизвѣ́стно“ — заб.: (сей Владисла́въ жи́лъ о́колѡ конца́ Пятна́десятагѡ вѣка, его́да́ испи́са́лъ и кни́гꙋ Панїгы́рїкъ въ лѣто б. м. ѕ҃цпз҃ (л. х. 1479). Зри́ на концѣ́ кни́ги сея́.*

* Към същия знак заб.: Се́й Владисла́въ, а̏ще той е̏сть, и̏же и̏ книгꙋ Панигы́рїкъ ѝсписа́лъ, назначи́лъ ѡ҃ себѣ́ на концѣ́ е́я си́це „Сла́ва съвръ́шителю пръ́бл҃гому Бг҃ꙋ да́вшомꙋ ми по заче́лꙋ ѝ конѣ́цъ, исписасе сїа Бжественная Кни́га ре́комый Панигі́рикъ послѣдныимъ въ дїацѣхъ Владиславомъ Грамма́тїкомъ во всечестнѣ́мъ монасты́ри Прест҃ы́ѧ вл҃цы на́шея Бц҃ы, и̏же въ подкри́лїе чрѣ́ные горы́, въ предѣлѣ́ Жегли́говсцѣмъ, во дни́ вели́каагѡ ѝ Самодръжа́внагѡ ца́ра мꙋ҃сроманскагѡ Мехмедбе́га, въ ки-е лѣ́то царствїя е́гѡ, ѡ̀ созда́нїя ми́ра ѕ҃цпз҃, мца а̀пріллїа к҃. о̀убо и той почти совре́менникъ есть чꙋ҃дному Кандакꙋ҃зинꙋ. Но ка́я есть чърная Гора́, ѝ кто предѣ́лъ Жегли́говскїй, на́мъ неизвѣ́стно, ра́звѣ а̏ще нѣ́сть всѣ́мъ зна́емая че́рная Гора (monte negro), ѝ тако ѡ̀брѣта́ется ѝ жегли́говскїй предѣ́лъ, ѡ̀ то́мъ потре́бно ѝспытати свѣдꙋщихъ ѝ назначи́ти. Мнится же быти въ командовской епархїи (во Македонїи), якоже ѡ томъ нашлося нѣгдѣ назначенїе, и да се испыта добрѣ, който знае тамошните мѣста.

Л. д҃ *(2)*: „..... безгрѣ́шное бо:+: еди́номꙋ Бг҃ꙋ ...“ — заб.: :+: то́кмѡ.

Л. г *(1)*: „Во ѡ̀боихъ о̏убо си́хъ (кни́гахъ) въ Нача́лѣ канѡ́на преподо́бнагѡ стои́тъ краегране́сїе сицево̀ „ст҃лю пою́ твоя́ всеблже́нне чꙋ҃деса́“ (:+:) что́ же сїе́ краегране́сїе зна́читъ, ѝ комꙋ҃ ст҃лю поютсѧ чꙋ҃деса̀ е́гѡ, бг҃ъ вѣсть!“ — заб.: (:+:) предъ канѡ́номъ преподо́бнагѡ ’Іларїѡ́на вели́кагѡ въ ка-и о̀ктѡ́врїа, стои́тъ краегране́сїе сицево́ „свѣтлость пою̀ всеблаже́нне твои́хъ чꙋ҃де́съ“ преведе́ное ѡ̀ Гре́ческагѡ „*Τὸ φαιδρὸν ὑμνῶ παμμάκαρ, σὸν θαύμα*“ и не́гли ѡ̀ негѡ́ взя́то безъ всѧ́кагѡ здѣ пїити́ческагѡ значе́нїя и сочине́нїя, то́чїю преизраженó мàло, и вмѣстѡ свѣ́тлостъ (въ началѣ) написано (негли потомъ) ст҃лю.

Л. г̄ *(2)*: „Списáтели же Житїѧ є҆гѡ̀ и҆звѣ́стни нáмъ сѫ́ть слѣдꙋ́ющїи. Є҆ѵ҆ѳѵмїй Патрїáрхъ Тéрновскїй, Геѡ́ргїй Скѵ̈лица, Димúтрїй Кандакꙋ́зинъ, Владислáвъ Грамматíкъ, и҆ нѣкто безимéнный. Є҆ѵ҆ѳѵмїй оу҆́бо въ кѡ́емъ вѣцѣ́ жúлъ, и҆ когдá списáлъ житїѐ Преподóбнагѡ, неизвѣ́стно“ :+: — заб.: Зри́ ѡ҃ не҃ и҆ на концѣ̀ книги сея́, сир. ѡ҃ *Ꙋѳѳ́мїи* :+: *Є҆ѵ҆ѳѵмїй* бы́лъ конéчный патрїáрхъ Бóлгарскїй цáрствꙋющагѡ Грáда Терновá. но въ кое лѣ́то; невѣ́домо. вѣ́домо же ꙗкѡ въ царствованїе Їѡáнна Шишмана сúна. Зри въ панїгѵ́рїцѣ въ жит. препо҃: Фїлоѳéа, на листъ фѯ҃ѳ. ѡ҃ Сегѡ̀ Геѡ́ргїа Скѵ̈лицы е҆́сть Канѡ́нъ сочинéный С҃тóмꙋ великомꙋ́ченикꙋ Димúтрїю. Зри́ въ слꙋ́жбѣ̀ є҆гѡ́ октовр 26.

„Геѡ́ргїй Скѵ̈лица и҆зложúвый чꙋ́днѣ съ похвалóю житїѐ є҆гѡ̀, и҆ воспоминáѧй и҆ нѣкоѧ на себѣ̀ бы́вшаѧ чꙋдесá преподóбнагѡ, жúлъ при Манꙋи́лѣ царѣ̀ Грéческомъ, когдà Болгáрїа билà подвлà́стна Грѣкомъ, и҆ мощи преподóбнагѡ лежáли въ Средцѣ̀ градѣ.“ :+: (1177, ѧ. ѯ.).

„Ꙗкоже и҆ о҆нъ сáмъ ѡ҃ сéмъ воспоминáетъ, глагóла сúце: “ а҆́зъ е҆́смъ велúкагѡ тогѡ̀ въ пóстницѣхъ и҆ въ преподобныхъ и҆сповѣ́дꙋѧ ꙗ҆же на мнѣ̀ блгодати є҆гѡ „велúчество, ꙗкоже и҆ въ начáлѣ писáнїѧ винꙋ́ ꙗ҆влéнїѧ положихъ Сре́дческїй грáдъ нáмъ и҆мꙋщымъ, болѣзнь мѧ̀ ѡ҃бѧтъ нестерпúмаѧ и҆ пáче мѣ́ры, и҆ прѡ́чаѧ .... Сéй о҆́убо Преподóбный ѡ҃ дóлгагѡ врéмене сокрꙋшáюща, и҆ смéртїю намъ претѧ́щагѡ недꙋ́га и҆змѣни́, водóю ѡ҃ „божéственныхъ мощей ѡ҃мовéнїѧ, за трú днú помàзанїемъ ѡ҃чúстивъ“ каковáгѡ же звáнїѧ сéй Геѡ́ргїй бы́лъ, неизвѣстно“ (:+:) — заб.: (:+:) извѣ́стно же тó бꙋ́детъ, а҆́ще бы и҆мѣли вѵ̈зантíйскїя Списáтели, но оу нáсъ ихъ нѣ́сть?

„Димúтрїй же Кандакꙋ́зинъ, каковáгѡ чúна и҆ звáнїѧ бы́лъ чꙋ́дный сей мꙋ́жъ невѣ́домо“ — заб.: мнúтся бы́ти а҆рхїерéйскагѡ чúна, но кѡ́ея е҆пáрхїа неизвѣ́стно, сицевóе же мнѣ́нїе взéмлется ѡ҃ приложéнныхъ ѡ҃ негѡ̀ речéнїй (слóвъ). На концѣ̀ слóва въ молúтвѣ къ преподобномꙋ, и҆дѣ́же глагóлетъ сúце „Архїерéйская неꙋстроéнїя благоꙋстрѡ́йна сотвори́“ ꙗкѡ а҆рхıерей бо болѣ́лъ и҆ ѡ҃ тогдашнихъ а҆рхїерéйскихъ неꙋстроенїихъ, ѡ҃ семъ и҆́сто, е҆́же и҆ ны́нѣ стрáждꙋтъ Архїерéе востóчныя цéркве, и҆ сїя́ є҆гѡ̀ молúтва множае нынѣ́шнему врéмени прилúчиствꙋетъ, е҆́гда цѣ́рковъ (не вся́ востóчная но тóчїю Кѡнстантїнопóлская въ велúцѣемъ неꙋстраéнїи

есть ѡ недостóйныхъ и всѧчески непотребныхъ еѧ пастырей (Архїереевъ) нежели тогдашнемъ! и аще не бы той бы́лъ архїерей, небре́глъ бы ѡ архїере́йскихъ неѕстроенїихъ ꙗкѡ непринадлежащихъ зва́нїю его. сїѐ назначѐнїе напи́сано во 1860 лѣто, когда́ архїерейская неѕстроенїя Кѡнстантїнополскїя це́ркве взышлѝ на послѣднѣйшїй степе́нь развратности, и ѡкрился ꙗснѡ злоба архїереевъ проти́ бо́лгаровъ.

След печатния текст 2-ата страница:

„Во Свящéнной обúтели ры́лскѣй ѡбрѣта́ются двѣ Прекра́снїя рѕкопи́си (Книги) Нарица́емыя Панигѵри́цы, содержащїя Пространная Жúтїя ст҃ыхъ, и ꙗна Поѕчителная словеса́ на Госпо́дскїя и бг҃ородичныя и ст҃ы́хъ Пра́здники, Пе́рвая ѡ нихъ напи́сана во 6987 лѣто ѡ создáнїя М. (ѡ р. х. 1479) ꙗкоже самъ писа́вый ю҃ на концѣ ея назначúлъ сице:

Сла́ва съвръшителю Пр҃ѣблго́мѕ бг҃ѕ да́вшомѕми по зачéлѕ и конѣцъ. испúсасе сїа бжественная кни́га ре́комый Панигїрикъ послѣдныимъ въ дїа́цѣхъ Влади́славомъ Грама́тїкѡ, во всечестнѣмъ монасты́ри Пр҃естыя вл҃цы на́шея б҃цы ѩже въ Подкри́лїе чрѣные горы, въ Предѣлѣ жеглиговецѣ:+:, во днй великаагѡ и Самодръжа́внагѡ ца́ря мѕсроманскагѡ мехмедбе́га. въ ки-е лѣто ца́рствїя его. ѡ созда́нїя же ми́ра се́гѡ въ лѣто ҂ѕцпз; мца ’Апрíллїа҃. въ са́мый той вели́кїй Пе҃ (негли Петокъ) дѣлѕ совершúвшѕся въ вечерѕ крѕгъ оу҃бо со́лнцѕ бя́ше тогда ѕ҃і, лѧны́ же д҃і. Iндїктїѡнъ в҃і. въ то́жде лѣто и вре́ме и тѳрцы прїймише Скъдръ ѡ Бене́тикъ, мца Предрече́ннагѡ Апрíллїа д҃ день, на самѕю тѳ҃ неде́лю цветоно́сѕ заѕтра. По то́мъ слѣдѕетъ на дрѕго́ листѣ:

Повеза́се Кни́ги сїа Гл҃емая Панигїрикъ, сúрѣчь събо́рникъ, настоанїемъ ки҃: Зла́тѕ ѡ Са́моковъ, и Потрѳжде́нїемъ мона́ха Сте́фана, при Игѵмене Арсенїа, и клисара́ Про́хѡра, въ лѣто зр҃мв. — слѣдѕетъ на друго́ листѣ.

Зна́тисѣ бѳ҃ди, его́да прихо́ въ монасты́рь ры́лски на поклоненїе ст҃омѕ оц҃ѕ Арсе́нїе ра́шковичь, во лѣто Гд҃не ҂ѧѱкѕ. мца Октѡвр. ѕі. и подписа́хъ своерѹ́чно. Азь смѣренн. Арсенїе Тескїн. слѣдѕетъ ни́же.

Азъ Гд҃ина выше писатога ра́бъ и че́дѡ Сѵ̈меѡнъ Попо́вић, Митрополúтъ Самоко́вски Приходимъ вто́ри кра́тъ, ле́та, Гд҃на ҂ѧѱлд. декемвр. ѕ҃і. Поклони́смося ст҃омѕ оц҃ѕ Iѡаннѕ и помолисмося да на́мъ бѳ҃дете ходатай предъ Спаси́телемъ на стра́шномъ сѳ҃дúще

Сѵ̈меѡнъ Самоковіѕ рѕкоѭ слѣдѕетъ на дрѕгомъ листѣ.

Въ лѣто гдне ѓ҃ѱле. октѡвр. въ І Прїидохомъ втори кратъ во ст҃вю и васечестнѣю обители рылскѣю, и поклонение достойное ѡдавъ преподобныхъ оц҃ѕ Нашемѕ Пѕстыножителю Іѡаннѕ Рылскомѕ, при Еклисархѕ Силивестрїю, тихъ бо днехъ Престависе бѣше игѵменъ ихъ Дїонѵсїе оу селѕ Рыла, и слѵчаемъ тамо и Погребенъ при цѣркви.

Свое рѕчно иже б҃ж милост. Архїепкпъ Пекскїй и васемъ србославѣномъ болгарѡмъ и васего Иллирийска Патрїархъ смерьнни слѣдѕетъ Арсенїй четвертый.

Извѣстно бѣди всѣмъ Прочитающымъ сїе егда дойдоше хараміи и дважды ѡпленише монастырь рылскїй. Первый кратъ въ лѣто ѡ созданїя. Мїра ѓ҃ѕоѳ (ѡ рожд.Хр. ѓ҃ѱѫѕ) и тогда бысть игѵмѣ кѵ: Клѡпа Іеромонахъ и еклисїархъ Іеродїако Іакѡвъ. втори кратъ же въ лѣто ѓ҃ѱѫѳи слѣдѕетъ

Към л. г. (2): :+: обрѣтохомъ нѣгдѣ назначено яко предѣлъ сей. жеглиговскїй есть въ команово, и да ся испыта извѣстно о томъ отъ знающихъ мѣста оная или яко командовскїй предѣлъ нарицается (или нарицался) жеглиговскїй.

След печатния текст 3-ата страница:

„В тоже лѣто быстъ размирица велика, воеваша Агаряни на москова слѣдѕетъ на дрѕгой страницѣ —

„Въ лѣто ѡ хрта ѓ҃ѱои. мца Аѵгѕст. ѕі дѣ. ѡсвитающѕ четверткѕ Трѣтїй пѧть ѡплѣниха стый монастырь. Проклѣтїи Арнаѕти л. дѧши, и изгориха до ѡснованїя всѣ зданїе, кромѣ Пѵрга и цѣркве, тогда бѧше горе и оувы! во времѧ и царстви Агарянскаго сѵлтанъ хамита (1778). Подписахъ азъ Грѣшный Θεοδοσιος и пѣвецъ.

„Въ сей (Прекрасной) рукописи ѡбрѣтаются многихъ стыхъ житїя, котораю Неѡбрѣтаются въ Печатныхъ книгахъ. Іакоже Болгарски тако и сербскихъ-и наконцѣ еѧ, Три Послания Еѵ҃ѳѵмїа Патрїярха терновскагѡ, 1-а. Къ Нікодимѕ сщенноиноѕ иже въ Тисменѣ вопросивше ѡ нѣкихъ. Главизнахъ церковнихъ нѕждныхъ. 2-а. Къ Кѵпрїанѕ монахѕ живѕщ во стѣй Горѣ Ѳѳонстѣй, и просивше написатисе емѕ ѡ нѣкихъ церковныхъ винахъ нѕжднихъ и Послажесе емѕ тамѡ. 3-е. Къ сщеннѣйшему митрополиту оугровлахійскомѕ кѵ Анѳимѕ сїя три посланїя каковыя ползы и ка-

ковиго раꙁма исполнена сѣтъ невозможно непрочтꙗшимъ оная доказати, и еже ли бы Нѣкїй археологъ издалъ ихъ насвѣтъ велїю Пользѣ сотворилъ бы хртовой церкви и всемѣ ея исполненїю“ — заб.: вдясно от този текст в полето: ещé и слóво похвáлное Кѡнстант. и Елéнѣ, и списáнїя житїя с: Великомꙋчен. недѣли (Кѵрїакі по греч.) тогожде Еѳѵмїя·

„Втораꙗ же въ 6991 (ѿ созда) ѿ рождествá же хр. 1483. ꙗкоже и ѡнéй сáмъ писавый ю на концѣ ея назначúлъ сúце.

„Испúсасе сїꙗ бжественная книга Глаголемый Панигирикъ, во обúтели Преподóбнагѡ оца Нашегѡ и Пꙋстыножúтеля Іѡанна рылскаго потрꙋжденїемъ и настоянїемъ игꙋмена честнѣйшаго тоéжде обúтѣли кѵ: Ѳеофана и прочáаго брàтства, подвúгшꙋ ихъ на сїе и Предꙋбѣдúвшꙋ стомꙋ дхꙋ. испúсасе ѿ, создáнїа мірꙋ ѕщ҃чꙗ. крꙋги сóлнцꙋ бѣше тогдà к. а лѧнѣ ѳ. ѳемелїе ка. Індїктїонъ а. мца Авгꙋста довръшисе нѳ. день.

„Прїдосмо са г. Патрїархомъ Кѵ: Аѳанасїемъ азъ смирени и недостóйни Іеродїаконъ Михаúлъ слꙋжúтели егóва блажéнства въ монастырь рылскїй, при Игꙋменꙋ Кѵ; Ѳеофáнꙋ Честнóму и богоразꙋмному оцꙋ и патрóнꙋ лето ѧѱмѳ. своерꙋчно.

„Въ сéй обрѣтáется Житїе Преподóбн. матер. Параскевы, спúсаное Еѵѳѵмїе патрїарх. Тéрновскимъ, и наконцѣ слóва чꙋдная Похвалá ей ѿ тогѡжде—и прибавленїе цáмблаково ѡ пренесенїи мощей еѧ въ земли сéрбской. наконцѣ книги — Цàмблакъ нарицáлся Григорїй но нáмъ невѣдомо какóвъ бꙑлъ чúномъ. негли митрополúтъ Кúевскїй, и тако есть.

„ѡбрѣтáется подóбнѣ и Еѵáггелїе Сребрóмъ мнóги ѡбковáно и позлащéно велúко, и велúкими бꙋквами Напúсано Прекрáсно, Посвящéно же ѿ митрополúта Крꙋпничкагѡ Кѵ: Іѡасáфа, ꙗкоже на не напúсано сúце“ — Сїе стóе Еѵáггелїе ѡковà и приложи Митрополúтъ Крꙋпникъ Кѵ: ’Іѡасáфъ стóмꙋ оцꙋ Іѡáннꙋ рылскомꙋ въ тóижде монастырь рылла — ѿ странъ же — Поменéте Брáтїе Матѳéа, Златáрѡ ѿ Софіа въ стыхъ молúтвахъ, иже трꙋдúсе и ѡковà сїе Еѵàггелїе При игꙋменꙋ Еѵѳѵмїю, настоянїемъ же Проигꙋмена Кáллиста—въ лѣто ѕ҃пє. ’Індїктїѡнъ є (во 1577 лѣто отъ хр.). когдá же обáче и ѿ когѡ писцà напúсано сїе сщéное Еѵаггел. неназначéно —

wбрѣтáются и ины рѕкопúси (содержáщïя бгосл8жéбны вещи), но нѣсть нáмъ оудóбно назначúти я здѣ по имени" — заб. на полето: и глаголютъ яко былъ болгаринъ родо и първѣ былъ игѕменъ въ молдавской обители, пантократорской, потомъ въ дечанской обители въ Сербïи, та же избранъ митрополитъ Кiевскïй, бы мѕжъ многоѕченный и благоговѣйный и много списанïя написалъ. Произвед Митрополитъ Кiевскïй во 1416 лѣ отъ хр инъ же написалъ во 1414 лѣто а пристáвился во 1419 лѣто.

На първата ненапечатана страница след печатния текст написано от Н. Рилски:

„w послѣднѣйшемъ патрïáрсѣ Терновскомъ *Евθúмïи*, въ житiи преподóбныя фïлоѳéи, ѩже была w Ѳракiи Памфúлскïя, w грáда Нарицаемагw Моливотъ, и въ нѣкоемъ тáмw óстровѣ скончáлася, мнwга чѕдеса содѣявши и въ животѣ и по смéрти (:+:) мощи ея пренесены въ цáрствующïй Грàдѣ Бóлгарwмъ Терновъ w тогwже царя Iwáна Асéня, иже преподóбнагw Iwáнна рылскагw, и преподóбныя Параскеви мóщи пренéсли въ Терновъ, w ихже пренесéнïи, и w *Евѳúмïи* óще Пúшется: „Преéмшѕ же цáрство Бóлгарское велúкомѕ царю Калоïwáннѕ, и поятъ всю зéмлю Грéческѕю (здѣ вúдится *ὑπερβολὴ*, тѣмна и невѣроятно). дошéдьша до тогw Грáда (сiести Моливота) прïятъ его, и взéмъ стыя тѣло принесè во свой гра (Терновъ). Слышавъ же Патрïáрхъ съ прúчтомъ и весь сѵнклúть съ народы изыдоша въ срѣтенïе, и прwчая", врéмена же мнóгѕ мимошéдшѕ, въ лѣто (w созда м.) sцв. 'Iндïктïwнъ г. Егдà на мѣсто óно, ради безвѣстныхъ тàинъ божïихъ, гнѣвъ и нашéствïе велúко агáрянское сотворúся оувы, и конéчное разоренïе грàда тогw (Тернова) содѣяся со окрéстными, невѣмъ кáко попѕщéнïемъ всесúлнагw Прóмысла и прочая..... тогдà Архïерéйство изъ Граждáнства истонúмо бываше оумилéннѣ, и м бѣды! патрïáршескомѕ заточéнïю бывшѕ рáди благочестïя, свѣтúлѕ, óномѕ свѣтúломъ, и хртоподобномѕ óбразѕ, егдà w тремнóгихъ слышашеся. óуне бѣ сóлнцѕ оугáснѕти, нéжели Ѥвѳѵмïевѕ языкѕ оумолкнѕти, и прочая..... w сегw óубо повѣствованïя ѩвно есть, ѩкw Ѥвѳѵмïй тогдà былъ заточѐнъ (но гдѣ невѣдомо), егдà и Терно взятъ и разорѐнъ w тѕрковъ сир. во sцв мïробыт. w Хрта же 1394. и wкончàвъ списáтель (Iwасáфъ Митрополúтъ Бдúнскïй, нéгли есть вúдинскïй, Занè и индѣ нарицàется Бдúнъ

Гра въ жит. ϑеодос. Кефалàрскагѡ) жàлостнꙋю повѣсть ѡ взятïи и разорéнïи Тернова. Продолжáетъ повѣсть сúце. „лѣтꙋ же второмꙋ настàвшꙋ извóлися Благочестúвѣйшему царю нáшемꙋ послáти превозлю́бленнаго сы́на своегò и доблемꙋдреннаго, пàче же хртолюбúваго нóваго Кѡнстантúна, éще же и наше смирéнïе съ нúмъ нѣкïихъ рáди цáрскихъ вещéй нꙋ́жныхъ и велúкихъ въ предречéнный терновъ. Достигшымъ оубо мѣсто чéстнѣ благодáтïю хртовою, слáвою и привидѣнïемъ (вм. великолѣпïемъ) цàрскимъ же и архерéйскимъ прïяти бы́хомъ ѡ мѣста тогѡ кня́земъ съ велúкою чéстïю и любомꙋдреннѡ (*ὁλόφρονως*) на мнóго врéмя.... такѡ сèй младый царь Кѡнстантúнъ (но невѣмъ кто бы́лъ отéцъ егѡ́, нéгли Страши́миръ братъ Iѡанна Шишмана) разꙋмѣлъ ѡ честны́хъ мощáхъ преподóбныя фїлоϑéи, и испроси́лъ я оу Кня́зя (ꙗвно ꙗкѡ тꙋ́рчина), и принèслъ во свòй грáдъ Бди́нъ того́ младаго царя Кѡнстантúна́, сúце похваля́етъ списáтель (Iѡасафъ митрополúтъ Бдинскïй) котóрый былъ кꙋ́пно съ нúмъ въ тéрновъ, ѡ отца Кѡнстантúнова цàрствовавшаго еще тогдà въ Бди́нѣ (послани ꙗко въ видинъ... иже ко и́нымъ великимъ исправленïемъ своúмъ, и сïѐ приложúвъ, éже принестú мòщи твоя́ блажéнная.... Блажéни же и самъ Кѡнстантúнъ цáрь, мла́дый возрастомъ, тысящелѣтенъ же рáзꙋмомъ... еще же и приснопомнимыя и всесвятыя Пéтки Преподóбныя, и ϑеофàнïи преблажéнныя царúцы, въ вèлïе оубо быста томꙋ прославленïе (сиесть мла́домꙋ царю Кѡнстантúнꙋ), и хранѐнïе тѣ́ла, и дꙋшú соблюдàнïе. Блажèни же и мы подóбнѣ во грàдѣ нàшемъ, и прѡ́чая... ѡ Сея́ пòвѣсти ꙗвно е́сть ꙗко сéй мла́дый цáрь Кѡнстантúнъ пренéсолъ мòщи Преподóбныя фїлоϑей, и преподóбныя Пѐтки (Параскеѵ́и) и блажéнныя царúцы ϑеофáнïи во свой стóлный Грáдъ Бди́нъ (ви́динъ) идѣже цáрствовалъ отецъ егѡ (негли Страши́миръ) по ѡбладáнïи Терно́ва ѡ тꙋ́ркѡ. но ди́вно кáкѡ не пренéслъ и Преподóбнагѡ Iѡанна мощы, тáможе въ Терно́вѣ тогдà бывшыя, но негли о́нú не былú ꙗвны, и не въ Сàмомъ Тѐрновѣ лежàли ꙗкоже въ слóвѣ ѡ возвращéнïи мощéй егѡ рылскꙋ́ю Пꙋстыню назначенò (въ слòвѣ Кандакꙋзиновѣмъ) сице „вѣдомо же ꙗкѡ не въ Сáмомъ Трѣновѣ бѣхꙋ мóщи стагѡ, но въ сосѣдствꙋющемъ емꙋ слàвнѣмъ Грáдѣ Трапéзицы лежáще бя́хꙋ сïя (мощи сир.)“ но и́ во Грамматúковомъ (Владисла-

вомъ) слóвѣ ѡ возвращéнїи мощéй Преподóбнаго напúсано сúце: „Пресвúтеръ нѣкїй úменемъ Ꙗкѡвъ, Града Фїлїппополскагѡ Прѡтопóпъ сый приходúтъ къ нúмъ (къ монáхѡмъ рылскимъ) возвѣщáя тѣмъ ѡ чѕдодѣйственной Преподóбнагѡ рáцѣ, оуже́ тогдà въ Тѣрновской Архїепúскопїи „ѡ мнóгихъ лѣтъ лежáщей покровéннѣ нѣкакѡ, и несвѣдомѡ въ конецъ, и úзявитися ей ꙗвственнѣйше въ то врéмя къ внѣшнимъ Глаго́ля, и сея томѕ самовúдцѕ бúти úзвѣстнѕя“ и прѡч. ѡ сегѡ, оубо разѕмѣвáется, ꙗко егдà млáдый царь Кѡнстантúнъ ходилъ въ Терновъ съ Ꙗсафомъ митрополúтъ Бдúнскимъ, мóщи Преподóбнагѡ не былú ꙗвнѣ, úнàче же не остáвилъ бы сéй Кѡнстантúнъ не úскáти пренести úхъ во свóй Градъ Бдúнъ, ꙗкоже сотворúлъ съ мощми преподобныя фїлоѳей, тáкѡбо (въ жит. ея́) ѡписѕется каково оусéрдїе úмѣлъ ѡ нúхъ пренестú я егдà úзвѣстился ѡ нúхъ, и пожалея нѣкая здѣ, наипàче же да бы оувѣдали послѣднїе рóди. Какова былà вѣра прéжднихъ царéй и Хр҃тїанъ въ божéственныхъ вéщехъ и къ ст҃ымъ оугóдникомъ Божїимъ, сúце бо тàмо пишется: „елмà оубо слѕхомъ сїѐ оуслы́шавъ вѣнценóсецъ, въ сладости ѕѣлнѕю то́ прїéмъ, и разжéгся любовїю“ божественною сéрдцемъ ꙗкоже елéни палúмъ на истóчники водныя, сице нѣкакѡ желáтелно бя́ше „томѕ еже наследúтися и стяжàти сщѐнныя преподóбныя мóщы, и прѡч... и абїе послà едúнаго ѡ велмóжъ своúхъ къ сѕщемѕ кнáзю търновскомѕ (ꙗвѣ ꙗкѡ къ тѕрчинѕ) не сребрà úлú злáта взыскѕя, ни „ино ѡ тлѣющихъ кóе и маловрéменныхъ“ ко всехвáлнѕю преподбныя рàкѕ. Что́ бо и хотяше томѕ „любезнѣйше бúти ѡнюдь пáче преподóбныя тѣлесѐ, áще злáто, áще сребрò, áще бúсери, áще кàменїе честнóе, áще и до полъ úмѣнїя моегѡ ѡдáти, вся готóвъ éсмь, да желáемое мнѣ полѕчѕ сокрóвище“ и прѡчая мнóга сицева тàмо напúсана ѡ желàнїи и оусердїю егѡ.... еще ѡ Ев҃ѳимїи, „въ Панїгѵрúцѣ éсть слóво Похвàлное велúкому ц҃арю Кѡнстантúнѕ Ев҃ѳимїемъ Патрїархомъ изрéченное въ дѐнь Пáмяти егѡ, въ нéмже на концѣ (слóва) Глаго́лети сúце: „сíй ти ѡ нáсъ „благочестивѣйшíй царю́, Ꙗѡа́нне Шúшмане, любúмый дáръ, úже на сїе насъ понудивый слóво сѐти „многожелателное сокрòвище, и прѡч.“ и ѡ сю́дѕ ꙗвно ꙗко Ев҃ѳимїй. При Шишманѣ жили и заточéни были егдà Терно ѡбладáни ѡ тѕркѡвъ,

ꙗкоже выше речѣся, въ коѣ же точно лѣто скончáлся, и гдѣ заточѣни неизвѣстно, довóлно же обáче и сїе, ꙗкѡ Ев҃ѳ҃мїй жи́лъ при животѣ Шѷшмана, и вѷдѣлъ запꙋстѣнїе столнагѡ Бóлгарѡ҃ Града терно́ва, нѐ запꙋстѣнїе коне́чное, но ме́рзости запꙋстѣнїя стоя́щꙋю на мѣстѣ Ст҃ѣ, на царствꙋюще҃ Гра̀дѣ Бо̀лгарско би!

На последната печатна страница има забележка от Н. Рилски:

Гра́мота (хр҃совꙋ́ллъ) да̀нная ѿ Ѩва́нна Шишмана царя̀ Терно́вскаго монастырю̀ ры́лскому, напи́сана во 1379 го́дѣ, а̀ Терно̀въ взя́тъ тꙋ́рками во 1394 го́дѣ. оу҃бо 15 лѣ̀тъ прешло̀ по дарова̀нїи тоя́ Гра́моты до взя́тїя Терно́ва, тогда̀ не́гли и Ши́шманъ лиши́лся живота̀. Но гра́мота дана въ Софїи а̀ не въ Терно́вѣ, ѝ тогда̀ видится Шишманъ оу҃жѐ бы́лъ бѣ́глецъ ѿ Тернова. индѣ́ же обрѣтеся написано, ꙗко Терновъ облада́нъ тꙋ́рками во 1389 годѣ, и сїе лѣто негли вѣроятнѣе перваго, но въ на́шемъ Панигꙋ́рицѣ написано въ лѣто бит. ми́ра ѕцч (6902) а сїе лѣто соотвѣтствꙋетъ 1394-томꙋ отъ Хрїста.[1]

29

ШЕСТЬНАДЦАТЬ КРАТКИХЪ РЕЧЕЙ О ГЛАВНЕЙШИХЪ ИСТИНАХЪ СВ. ПИСАНИЯ. Санкт-Петербургъ, 1837

(Инв. № 3908)

На заглавната корица написано с почерка на Н. Рилски: „Чащие прочитовай сію ⟨...⟩ книжку“. При подвързията някои от думите са изрязани.

30

СКАЗАНИЯ РУССКАГО НАРОДА. Собранные И. Сахаровымъ. Томъ первый. Книга первая, вторая, третья и четвертая. Издание третье. Санкт-Петербургъ, 1841

(Инв. № 4744)

На празния лист на корицата написано от Виктор Григорович: „Почтеннейшему отцу Неофиту, первому знатоку болгарского языка.

[1] Тези приписки са посочени в: д-р Ив. А. Георгов. Материали по нашето възраждане. — СбНУИК, XXIV, с. 11—15.

Наставнику своему въ знакъ искренной признательности и глубоко уважения и изъявляя желание имети подобную книгу о болгарахъ.

Приноситъ

Викторъ Григоровичь[1] из Казани

1845 года, 15 іюля"

Стр. 14, кн. II — срещу определението „энонтрамантия" заб.: „энoптромантия".

Поставяни са заглавия на някои песни с молив, но не от Н. Рилски, а от друго лице.

31

СКАНДИНАВОМАНИЯ И ЕЯ ПОКЛОННИКИ ИЛИ СТОЛѢТНІЯ ИЗЫСКАНІЯ О ВАРЯГАХЪ. Историко-критическое рассуждение Юрия Венелина. Москва, 1842

(Инв. № 4760

На заглавната корица написано: Его Высокопреподобію Іеромон. отцу Неофиту. Въ знакъ почтения отъ С. Филаретова.[2]

32

ОБЩОЕ ЗЕМЛЕОПИСАНІЕ ВКРАТЦѢ ЗА СИЧКА-ТА ЗЕМЛѦ. Преведено отъ греческїй на славеноболгарскїй ѧзыкъ, умноженно же съ распространенїемъ и прибавленіемъ многоразныхъ потребныхъ областей и сега первѡ на свѣтъ издано трѫдомъ Кѡнстантина Г. Фотінова. Смїрна, 1843

(Инв. № 3447)

Стр. 97—заб.: *γαῖαν ἔχοις ἐλαφράν*! Превóди се, легкѫ перс(тъ) да ѵимаши, а нѐ ѵимаш(ъ).

[1] Григорович, Виктор Ив. (1815—1876) — руски филолог славист, който пръв в Русия се заема с изучаването на славянските литератури. Обикаля славянските земи (1844—1847), в резултат на което се появява и трудът му „Очерк путешествия по Европейской Турции" (1848). Григорович посещава Рилския манастир през лятото на 1845 г. и е особено щастлив от запознанството си с Н. Рилски (вж. по-подробно: Ив. Д. Шишманов. В. И. Григорович, неговото пътешествие в Европейска Турция (1844—1845) и неговите отношения към българите. — Избр. съч. Т. I. С., 1965, с. 194—297).

[2] Филаретов, Сава (1825—1863) — роден в Жеравна, учи в Котел, Цариград, Одеса и Москва. Учителствува в Шумен и София, след което е секретар в руското консулство в Одрин. Редактира последните книжки на сп. „Български книжици".

Стр. 98: Въ таѧ мѣста се намерѵвать стезы..." — над „стезы" заб.: следи.

Стр. 106: „...който имаше брадата мѵ доземи..." — над „мѵ" заб.: си.

Стр. 107: „...и по вседневныхъ славословїѧхъ душахъ ихъ.."—над „ихъ" заб.: своихъ.

Стр. 112: „...начнаха да правятъ захаръ (шекеръ) отъ червени репи" — пояснено „отъ чикундѵръ (цвекло)".

Стр. 112: „...и ревнители древныѧ праотцевъ ихъ славы..." — на мястото на „ихъ" заб.: своихъ.

Стр. 141: „... да обърнатъ единоземците ѝ..." — поправено „туземците".

Стр. 142: „Отъ Суматръ ни доважда пиперъ.." — „доважда" поправено на „дохожда".

Стр. 204: „Удавуватъ малките имъ деца въ реките..." — „имъ" поправено на „си".

33

БОГОСЛОВИЕ ДОГМАТИЧЕСКОЕ ИЛИ ПРОСТРАННОЕ ИЗЛОЖЕНИЕ УЧЕНИЯ ВЕРЫ ПРАВОСЛАВНЫЯ КѲОЛИЧЕСКИЯ ВОСТОЧНИЯ ЦЕРКВИ доктора богословия, протоиерея Петра Терновскаго. Издание третие. Въ Университетской типографии, 1844

(Инв. № 4750)

След заглавната корица Н. Рилски е отбелязал: „Прочитай часто на страницѵ 64—Поучительное увещание отъ списателя, и когда будешъ исполнить оное деломъ, то не требетъ будутъ иная пространная повчения, въ симъ бо краткомъ вся иная обемлются". (На стр. 64 е отпечатано напътствие към християните—да се грижат за душата, а не за тялото си, да любят господа бога, който е благ, всемилостив, премъдър и т. н.)

Стр. 33: „ ... и даже вещи, которыя употребляли апостолы, имели целебную силу (19, 20)" — заб.: вериги Петровы, ⟨главотяшь⟩ Павловь.

СЛОВАРЬ ЦЕРКОВНО-СЛАВЯНСКАГО И РУССКАГО ЯЗЫКА, составленный вторымъ отделениемъ Императорской академии наукъ, т. I—IV. Санкт-Петербургъ, 1847

(Инв. № 4731)

Т. I

Стр. 4: „Аистъ“ — заб.: *πελαργός*.
Стр. 10: „Аппелянтъ...“ — заб.: *ἐφεσείων, ἐκκαλῶν*.
Стр. 11: „арба“ — заб.: м. араба.
Стр. 13: „архивъ“ — заб.: *ἀρχεῖον*
„артистъ“ — заб.: *καλητέχνης*
„артишокъ“ — заб.: *ἀγκινάρα*.
Стр. 15: „асціи“ — заб.: *οἱ ἄσκιοι*.
Стр. 16: „афелій“ — заб.: *ἀφήλιον*.
Стр. 22: „барка“ — заб.: варка.
Стр. 25: „бахвальство“ — заб.: Бахромка. Зри въ следующ.
Стр. 27: „безбоязнство“ — заб.: несть его въ прол. 17-го иул. и негли индѣ ⟨.....⟩.
„безвласый“ — заб.: ниже да напишится
„безвозрастный“ — заб.: исто нетъ въ прол. 17-го марта!
„безвоинственный“ — заб.: прол. 26
„безволненно“ — заб.: исто нетъ въ иминит.
Стр. 36: „безплодство“ — заб.: *στήρωσις*.
Стр. 42: „безчаствозать“ — заб.: Сей примѣръ не имеется въ Триодъ и неведомо где искати его. Имеется въ синаксаръ, въ събот. мясопустную.
Стр. 49: „благовѣстие“ — заб.: погрѣшность есть. Рим. I. 1.
Стр. 50: „благовѣщеніе“ — заб.: *ἡ ἡμέρα αὕτη ἡμέρα εὐαγγελίας ἐστί*.
Стр. 54: „благопѣшати“ — заб.: *οὐ κύριος εὐώδου ἐν ταῖς χερσίν αὐτοῦ*.
Стр. 55: „Благопріятно... Добродѣтель благоприятно, мученице, постигла еси...“ — заб.: въ сей день мученицы нѣтъ, а. 29.
Стр. 56: „благосердіе“ — заб: *ἀκέραιος εὐγωμοσύνη, εὐμένεια*.
Стр. 57: „благостоятельнѣ“ — заб: *εὐσταθῶς — ποιμαίνεται ἡ ἐκκλησία*.
Стр. 58: „Благоумоленїе“ вмъкнато след „благоукрашенный“
„Благоуспѣвати“ — заб.: *εὐδοκιμῶ*.
Стр. 63: „блюдолизъ“ — заб.: *παράσιτος*.
Стр. 68: „Богомудренно...“ — заб.: богомолая здѣ.
Стр. 71: след „богоустроенный“ вмъкнато „богоученїе“.
Стр. 75: „большенство“ — заб: *πλειονοψηφία*.
Стр. 77: „борщъ“ — заб.: *σφονδύλειον*.
Стр. 84: „Брускъ... растеніе“ — заб.: крапъ
„Бруеника... ягода“ — заб.: *ἰδαῖα βατος*.
Стр. 86: „бубрегъ“ — заб: *νεφρός, νεφρί*.
Стр. 95: „Бѣдствовать... Корабль бѣдствоваше еже сокрушитися. Іоанн. 1.4. “— заб.: Іон. 1.4. Сей приводимый здѣ примѣръ отъ Іоанн., 1.4. не обрѣтается ни во Іоанн. ниже индѣ нѣгдѣ у проч. евангелистовъ а обрѣтается у пророка Іон. 1,4.

Стр. 107: „Велблюдъ...“ заб.: Зри верблюдъ и проч.
„Велбудъ... Удобѣе бо есть велбуду сквозѣ иглинѣ уши проити, неже богату въ царствіе Божіе внити. Лук. XVIII. 25“ — заб.: Но здѣ не означ. животное, а ужище.
Стр. 139: „водомѣръ“ — заб.: *ὑδρόμετρον*.
Стр. 148: „Воззывать, аю, ваешь...“ — заб.: Воззываю глаг. не существуетъ, но взываю. И тако сїе неправо есть.
Стр. 154: „волóвій языкъ“ — заб.: *βούγλωσσον* (*ἀρνοπεταπουράντζα. Σκαρλ.*).
Стр. 156: „волчій глазъ“ — заб.: *λυκόφθαλμος* (*εἶδος πολυτίμου λίθου*).
Стр. 160: след „воронь, и...“ вмъкнато „вороный, ая, ое, прл. = враный“.
Стр. 164: след „воспрядывать“ вмъкнато „воспряновенїе, їя ⟨...⟩“.
Стр. 165: след „воспященный“ вмъкнато „востанїе = возстанїе; востан“. След „востечь“ вмъкнато „востират...“.
Стр. 171: „враждолюбецъ“ — заб.: *φίλεχθρος*.
Стр. 244: „Вьюнокъ, нки... растеніе“ — заб.: обвивалница.
Стр. 245: „вѣжливый“ — заб.: *πολιτικός εὐπροσήγορος, εὐγενής*.
Стр. 249: „вѣтовати“ — заб.: *ῥητορευόντων* = вытійствующымъ.
Стр. 259: „геранїй“ — заб.: *γεράνιον* = жравленникъ
„герметúчески“ — заб.: *ἑρμητικῶς* или *ἑρμικῶς*
„героккомическій“ — заб: *ἡρωϊκο-κωμικος, ποίημα, ἡρϊκο-κωμικόν*.
Стр. 261: „гипербола“ — заб.: *ὑπερβολή*
„гиперболúчески“ — заб.: *ὑπερβολικῶς*
„гиперболически“ — заб.: *ὑπερβολικός*
„гипотеза“ — заб.: *ὑπόθεσις*
„гипотетúческій“ — заб: *ὑποθετικός*
„гипохондрúкъ“ — заб.: *ὑποχοντρικκός*
„гиппопотáмъ“ — заб.: *ἱπποπόταμος*.
Стр. 269: „гнусáрь“ — заб.: *αἰνόφθογγος, ὅστις ὁμιλεῖ μὲ τὴν μύτην*.
„гнусѣніе“ — заб.: *ῥινοφωνία*
„гнýтіе“ — заб.: *ῥινόφθεγμα*.
Стр. 281: „горчúца“ — заб.: *μουστάρδα ἀγρτάκη*.
Стр. 287: след „градопишу“ вмъкнато *πολιτογραφέω-ῶ*.
Стр. 289: „графиня“ — заб.: *κόμησσα*
„графъ“ — заб.: *κόμης*.
Стр. 298: „грѕ̑ппа“ — заб.: *σύμπλεγμα*.
Стр. 307: след „дамка“ вмъкнато „дамкратъ, а, с. м. нѣкаква машина за вдиганье тяготы. Зри домкратъ“.
„Данное...“ — заб.: *εἰδόμενον*.
Стр. 310: „Двоелистникъ“ — заб.: *βήχιον*.
След „двоемысленный“ вмъкнато „двоемѣсячникъ. Прол. септ. д. = двумѣсечный“.
Стр. 318: „дергаться“ — заб.: *ὀρτυγομήτρα, ὄρτυξ*.
Стр. 320: след „дерзый“ вмъкнато „дерзни. Зри дерзко“.
Стр. 323: „диктовать“ — заб.: *ὑπαγορεύειν*
„диктовка“ — заб.: *ὑπαγόρευσις*.

Стр. 325: „диаметрально“ — заб.: *ἐκ διάμετρου, ἀκριβῶς ἀντίθετος, ὅλος διόλου ἐνάντιος.*

Стр. 327: след „днесвѣтлый“ вмъкнато „днесіятелъный ⟨...⟩“.

Стр. 329: „добродѣлати“ — заб.: *καλλιεργῶ.*

Стр. 330: след „доброразсудный“ вмъкнато „доброразумичный, прол. апр. 26 = доброразумный“

„Доброразумный“ — заб.: *εὐσύνετος.*

Стр. 335: „Довѣреніе“ заб.: довереіе

„Довѣрїе“ — заб.: довѣренїе.

Стр. 351: „домышляться“ — заб.: недомышляюся вопрошати, пентикостар. въ недѣл. слѣпаго.

Стр. 367: „дохлецъ“ — заб.: *κλούβιον αὐγόν.*

Стр. 372: „Древокостъ..“ — заб.: *ξυλόστεον*

„древолазъ“ — заб.: *δενδροκιλάστης*

„древолистъ“ — заб.: *ξυλόφυλλον.*

Стр. 373: „дрожалка“ — заб.: *κέρκις (ἀσπροπεῦκος)*

„дрожь“ — заб.: *ῥῖγος.*

Стр. 374: „дрѫжина“ — заб: дружина есть имя собирателно, а не с. ж.

Стр. 375: „дряселовати“ — заб.: *πυῤῥάζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός.*

Стр. 376: „Дужіи, ая, ое, пр. Стар. Тоже, что дюжій“ — заб.: тоже неистолкованъ.

Стр. 377: „дурманъ“ — заб.: *στραμώνιον.* тáтѫла

„дурнопахучникъ“ — заб.: *νάρτηξ (μαγκοῦτα).*

Стр. 383: „дѣвственникъ“ — заб.: 2) *παρθενών.* трїод. 2. недѣл. поста.

Стр. 384: след „дѣвствовать“ вмъкнато „дѣвствородїе. Прол. маїа 1“.

Стр. 387: „дюжина“ — заб.: *ντουζήνα.* тесте

„дю́жій“ — заб.: *δυνατός, ἰσχυρός, γιερός* — ягкъ.

Стр. 389: „единаче“ — заб.: *ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσυνατοι ἐστέ.*

Стр. 395: след „епископить“ вмъкнато „епителїа. Прол. авг. 13. вм.-епитимїя“.

Стр. 401: „Желобъ“ — заб.: коруба.

Стр. 404: „жератокъ“ — заб.: *τέφραν τυμαμάτων.*

Стр. 405: „жерло“ — заб.: *κρατήρ*

„жерновый“ — заб.: *ὁ καὶ ἡ τοῦ μύλωνος.*

Стр. 407: след „живодавец“ вмъкнато „живодаровитељный (кресть)“. *ζωοδώρητος*“.

Т. II

Стр. 31: „зала“ — заб.: *σάλα, αἴθουσα.*

Стр. 42: „запасный“ — заб.: резервъ.

Стр. 78: „збитень“ — заб.: видъ питїя, *εἶδος ποτοῦ.*

Стр. 80: след „звѣздочный мохъ“ вмъкнато „звездочтецъ“.

Стр. 87: „Злобить, блю, бишь...“ — заб.: „Царица Евдокия на него злобящеся. Мин. чет. ноемвр. 13“.

Стр. 94: „Зобать“ — заб.: Прол. Ian. 28. Приходящимъ птицамъ небеснимъ и зобающимъ отъ него (отъ вїнограда).

Стр. 95: „золотоцвѣтъ“ — заб: *χρυσάνθεμον.*

Стр. 97: „зубоврачъ“ — заб.: *ὀδοντοϊατρός.*

Стр. 98: „зябликъ“ — заб.: *σπίνθος.*

Стр. 99: „зятьство“ — заб.: *ἐπιγαμπρεία, ἐπιγαμία (συμπεθερίασμα).*

Стр. 101: след „игуменити“ вмъкнато „игуменїинъ, а, о, прит. церк. — игуменыны“

„идоложрецъ...“ — заб.: *εἰδωλολάτρης.*

Стр. 110: „изгнилъ“ — заб.: и Іерем. 13.7. изгнилъ (чресмерникъ) *διεφθαρμένον (τὸ περίζωμα).*

Стр. 123: вмъкната е думата: изселенный *ἄποικος.*

Стр. 125: „Изсяцати...“ — заб.: неусрѣтится нигдѣже изсяцаю

„изувѣрный“ — заб.: *δεισιδαίμων (ὁ καὶ ἡ)*

„изувѣчивать“ — заб.: осакащамъ *σακατεύω*

„изувѣрство“ — заб.: *δεισιδαιμονία.*

Стр. 129: „изъя́нъ“ — заб.: не е ли зїянъ 18р. *ζημία.*

Стр. 133: „инстинктъ“ — заб.: *τὸ ὁρμέμφυτον.*

Стр. 134: „интрига“ — заб.: *ῥαδιουργία, σκευωρία* 3) *ἐρωτικὴ σχέσις*

„интригантка“ — заб.: *ἡ ῥαδιουργός*

„интригантъ“ — заб.: *ῥαδιουργός, σκευωρός*

„интриговать“ — заб. *ῥαδιουργέω-ῶ, σκευωρίω-ῶ.*

Стр. 151: „казатель“ — заб.: некнижные ученики Дух твой Святый казатели яви... глас 4. *τοὺς ἀγραμμάτους μαθητὰς, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παιδευτὰς ἀνέδειξε.*

Стр. 155: „Кальянъ“ — заб.: наргеле.

Стр. 160: „капельникъ“ — заб.: *σταλακτίτης, σταλαγμίτης.*

Стр. 161: след „комотъ“ вмъкнато „киппарисъ“.

Стр. 163: „карлица“ заб.: *νάνη*

„карло“ — заб.: *νάνος* или *νᾶνος*, или *νάννος.*

Стр. 165: след „касательный“ вмъкнато „касатникъ“.

Стр. 176: „клéйкій“ — заб.: прѫтъ *ἐξαυτικὸς κάλαμος (ἐξόβεργα).* Ловлю птицы клейкимъ прѫтомъ *ἐξεύω.*

Стр. 177: „кленовый“ — заб.: *σφενδάμνινος*

„кленъ“ — заб.: *σφένδαμνος*

„клещъ“ — заб.: кърляшъ *τσιμοῦρι. κρότων.*

Стр. 180: „клюква“ — заб.: боровянка.

Стр. 187: „коклюшъ“ — заб.: фр. coqueluche.

Стр. 201: след „кошевидный“ вмъкнато „копїедѣлитель“.

Стр. 213: „кошенилъ“ — заб.: *κρεμέζι κοχενίλλη* cochenille.

Стр. 215: „Крапъ... растеніе“ — заб.: марена.

Стр. 218: „крехмалъ“ — заб.: *ἄμυλον, νισεστές.*

Стр. 233: след „кудъ“ вмъкнато „кудѣ. Лук. 9. 19“.

„кудельный“ — заб.: 48.59 *ἱματίου ἱερέου ἢ κρόκης*

„кузница“ — заб.: ковачница.

Стр. 234: „кукуруза“ — заб.: *ἔλυμος, μελίνη (καλαμπόκι. Σκαρλ.).*

Стр. 235: „Купа... Складе надъ нимъ купу каменія велику зѣло. Царств. XVIII. 17“ — заб.: Това значен. е излишно.

Стр. 236: „Купноравный...“ — заб.: Купноравный не обретается, но купнорабный. н. примѣръ въ немъ приводимый не купноравному, а купнорабному приличествуетъ и зри.

Стр. 241: „Лавина, ы, с. ж. Глыба снѣга, свалившаяся съ горы“ — заб.: сосна паднала.

Стр. 244: „локрица“ — заб.: *γλυκύῤῥίζα* боянъ кьокю.

Стр. 246: „лотукъ“ — заб.: *θρύδαξ*.

Стр. 253: вмъкната е думата: ливъ, а. Псал. 77.26 *λίψ*.

Стр. 260: „ловитель“ — заб.: *τὰ δὲ ἔνεδρα ἐξανέστησαν ἐκ τῶν*.

Стр. 267: „лукъ“ — заб.: *κρόμμυον* = *πράσον* = прасъ.

Стр. 270: „лытки“ — заб.: прол. септ. 17 *ἀγκόλαι*.

Стр. 275: „Любоземледѣтелный“ — заб.: любоземледѣльный.

Стр. 289: след „масляникъ“ вмъкнато „масляница, тоже что масленеца 2 знач.“.

Стр. 296: „Мездра...“ — заб.: отъ него глагол. българ. мездря.

Стр. 302: „Мздовоздаятель... Взыскующимъ его мздовоздаятель бываетъ. Евр. XI. 6“ — заб.: Сїе принадлежитъ на мздовоздатель.

Стр. 304: „мина“ — заб.: *νούρι, ὄψις τοῦ προσώπου*, mine, l'air de visage.

Стр. 306: „Мировожделѣнный, ая, ое, пр. Церк. Любящіи миръ, желающій міра. Воистинну блаженно чрево и освященная утроба тебе носившая, Царю мировожделѣние. Мин. мѣс. мая 21.“ — заб.: Изрядно толкованїе!

След „Миронъ“ вмъкнато „мироподательнѣ“.

Стр. 307: „мишура“ — заб.: *ἡ τρᾶ. χρυσήλατον*. clinquant.

Стр. 308: „Младенство...“ — заб.: = измлада, отъ пеленъ.

Стр. 314: „Многотекущій, ая, ое, пр. Церк. Текущій, идущій въ большомъ количествѣ. Гласъ крилъ ихъ, яко гласъ колесницъ и коней многотекущихъ на брань. Апок. IX. 9.“ — заб.: Нынѣ нѣсть сице, развѣ въ ветшихъ изданїяхъ аще есть сице.

Стр. 316: „могу́чникъ“ — заб.: *πεντάφυλλον*

„можевелловый“ — заб.: *κεδρέλαιον, ἀρκευθίς*

„мозайка“ — заб.: *μωσαϊκόν, ψηφοθέτημα*.

Стр. 318: „молебница“ — заб.: *προσευχητήριον*

„молитвенникъ“ — заб.: *προσευχητάριον*.

Стр. 327: „мохоръ“ — заб.: *θύσανος, κροσσός, κρόσι*.

Стр. 330: след „мужемудренная“ вмъкнато „мужемудренный = мужчумы⟨...⟩. Мужемудренный нѣсть на ряду, развѣ мужемъдренная“.

Стр. 343: „мясосѣница“ — заб.: *μάκελλον*.

Стр. 345: „Положу въ безводную землю кедръ и смерчіе, и мирсину, и кипарисъ, и тополю“ — заб.: *θήσω εἰς τὴν ἄνυδρον γῆν κέδρον καὶ πῦξον, μυρσίνην καὶ κυπάρισσον καὶ λεύκην*.

„мирси́нный“ — заб.: *φύλλα μυρσίνης*.

Стр. 356: след „нагаръ“ вмъкнато „нагата, ы, с. ж. Зри словарь церк. Прол. ноември. 26“.

Стр. 426: „небошедственникъ“ — заб.: л. 20.

Стр. 427: след „невозможный“ вмъкнато „невозносительно нарч. *ἀμετεωρίστως*“

След „невозрастный“ вмъкнато „неволею“.

Стр. 437: след „неистощимый“ вмъкнато „неисцѣлный“

След „неисцѣлный“ вмъкнато „неисчітный = неизчетный *ἀωφρος*“.

Стр. 439: след „немокренный“ вмъкнато „немокрый, *ἄβροχος, ἄβρεκτος*“
След „немощный“ вмъкнато „немоществую“.
Стр. 440: „ненавѣтный“ — заб: *ἀνεπίβουλος.*
Стр. 442: „неоспо́римо“ — заб.: *ἀδιαφιλονεικήτως*
„неоспоримый“ — заб: *ἀδιαφιλονείκητος.*
Стр. 446: след „непрелестный“ вмъкнато „непреложе́нїе“ *ἀτρεψία*
„сей раждается от дѣвы непревращно“ — заб.: *οὗτος τίκτε(τ)αιἐκτῆς παρθένου ἀτρέπτως* = невращно.
Стр. 450: „нерѣшительно“ — заб.: *ἀναποφασίστως*
нерешительный *ὁ καί ἡ ἀναποφασίστος.*
Стр. 452: вмъкната е думата: несытно *ἀπλήστως.*
Стр. 464: след „новоселье“ вмъкнато „новосодѣланный“
След „новость“ вмъкнато „новосѣкъ“.
Стр. 465: „ножны“ — заб.: Іезек. 21 *καλεός, θήκη σπαθιοῦ.*

Т. III

Стр. 3: „обвивальнщиа“ — заб.: *σμῖλαξ, ἡ λεύκη.*
Стр. 5: след „обвязать“ вмъкнато „обязка = обязано“.
Стр. 6: след „обдержка“ вмъкнато „обдержитель, я, с. ср. церк. = обдержанїе. Прол. септ. 19“.
Стр. 9: „обезтлити“ — заб.: *ἀφθαρτίσας*
„обезчадѣть“ — заб.: Быт. 43. 14 обезчадныхъ *ἀτέκνωμαι.*
Стр. 15: „умъ мой облагодательствуй“ — заб.: *τὸν νοῦν (μου) χαρίτωσον*
„облагодати насъ“ — заб.: *ἐχαρίτοσεν ἡμᾶς*
„облагодативши ся“ — заб.: *χαριτωθεῖσα*
„облагодатствитися“ — заб.: *κεχαριτόσαι* вм. *κεχαρίτωσαι.*
Стр. 21: „обморокъ“ — заб.: *λειποθυμία, συγκοπή.*
Стр. 25: след „ободъ“ вмъкнато „обое = оба“.
Стр. 27: „обольщать“ — заб.: *πτερνίζω.*
Стр. 28: „Образки ... трава“ — заб.: нѣмецкіе ⟨...⟩
След „образный“ вмъкнато „образнѣ“.
Стр. 33: „обстоятельно“ — заб.: *περιστατομένως, ἐμπεριστπωμένως.*
Стр. 44: „огнеметница“ — заб.: *πυρόβολον.*
Стр. 61: „окрилять“ — заб.: *πτερόω — ῶ*
„скриляться“ — заб: *πτεροῦμαι.*
Стр. 64: след „окрилиться“ вмъкнато „окриляемый. Авг. 3“.
„ольха“ — заб.: *κλῆθρος, καὶ ἡ κλῆθρα*
„омела“ — заб.: *ἰξός.*
Стр. 66: „онсица“ заб.: онсица мати моя *ἡ δεῖνα μήτηρ μου.*
Стр. 76: „опухление“ — заб.: *οἴδησις, οἴδημα, ἐξοίδησις, πρῆσμα*
„опухать“ — заб.: *ἐξοιδαίνω.*
Стр. 87: „Оставъ“ — заб.: скелетъ.
Стр. 88: „остегъ“ — заб: *ἁπλώσας τό φίβλα ... τόριον.*
Стр. 89: „остриженїе“ — заб.: *ἀπόκαρσις.*
Стр. 90: „остроконе́чїе“ —заб.: *ἀκωκή*
„острупѣва́ти“ — заб.: *μωλωπίζομα.*
Стр. 153: „павилица“ — заб.: *ἐπίθυμον, μαλλὰ τῆς παναγιᾶς*
„павлинъ“ — заб.: паѳнъ *παγῶνι ἀρσενικ. ὁ ταῶς.*

Стр. 154: „пагубородный“—заб.: *ὁ καὶ ἡ ὀλεθροτόκος*, октоих. глас. 3 въ сѵбб. утра.

Стр. 155: „Пай“ — заб.: тур ⟨...⟩ = дѣлъ.

Стр. 156: „палежъ“ — заб.: *ἐμπρησμός*.

Стр. 157: „Палладіумъ“ — заб.: *παλλάδιον, τό ἄγαλμα τῆς Παλλάδος (τῆς Ἀθηνᾶς)*.

Стр. 160: вмъкната е думата: Пáрка, *ἡ μοῖρα*. parque.

Стр. 169: „пергáментъ“ — заб.: *περγαμηνή (ἡ) μεμβράνα*.

Стр. 214: „перломутръ“ — заб.: *μαργαριταρόῤῥιζα* = седефъ по тврски. *κόχλος, ἡ μαργαροφόρος*.

Стр. 215: „Песобой ... растеніе“ — заб.: безвременный цвѣтъ След „пестродѣлецъ“ вмъкнато „пестрообразно. Мин. мѣс. февр. 16“.

Стр. 216: „петля“ — заб.: *ἀγκύλη*, исход. 26. 4.5.

Стр. 220: след „писанный“ вмъкнато „писаннѣ. М. м. авг. 16“.

След „писменникъ“ вмъкнато „писмовный = письмовный“.

„пи́счій“ — заб.: *ὁ γραμματεὺς τοῦ βασιλέως*.

Стр. 222: „пищедатель“ — заб.: *τροφοδότης*.

Стр. 225: „план“ — заб.: *σχέδιον, σχεδιογράφημα, διάγραμμα, σχέδιον ἰχνογραφικόν*.

Стр. 226: „Плаха“ — заб.: цѣпеница. Возложи на отрота дровянныя плахи. Ефр. Сир. 290.

Стр. 230: „плотолюбивый“ — заб.: *ὁ καὶ ἡ φιλόσαρκος* зри любоплотный.

Стр. 238: „поверхностно“ — заб.: *ἐπιπολαίως, ἀκροθιχῶς*.

Стр. 240: „повоéваніе“ — заб.: *τοῦ ἀφανίσαι ἐν προνομῇ*.

Стр. 242: „повѣренный“ — заб.: *ἐπιτετραμμένος*.

Стр. 284: „подъ“ — заб.: прол. дек. 15. *ἔδαφος*.

Стр. 306: след „поклоняемый“ вмъкнато „поклоняніе = покланяніе·

Стр. 307: „Покой...“ — заб.: Вшедше постелникъ въ покой царскій. Мин. чет. септ. 30.

„Покой... Жить на покоѣ, зн. жить въ оставкѣ отъ должности“ — заб.: второто значен. нѣтъ.

Стр. 311: „полба“ — заб.: *ζέα* или *ζεία. ὄλυρα, πυρός (ἀσπροσίτι)*.

Стр. 314: „Поличіе, я, с. ср. церк. Лице, обликъ. Въ первой же день представъ отрокъ царстѣй постели и по обичаю поличія покропивъ и на путь изшедъ, во Антіохію достиже. Прол. Окт. 31“ — заб.: О окаяннаго превода! Сіе ли значитъ *ὄψον* въ греч.

Стр. 316: „положительно“ — заб.: *θετικῶς*

„положительный“ — заб.: *θετικός*.

Стр. 340: „понтонъ“ — заб.: ponton фр. *πάκτων, ζεῦγμα πλωτόν, εἶδος γέφυρας συγκειμένης ἐκ δύο πλοίων*.

Стр. 375: „портфéль“ — заб.: *χαρτοφυλάκιον*.

„портьı“ — заб.: *ῥάκος, παλαιὰ ῥάκη καὶ παλαιὰ ὀχοινία*.

Стр. 376: „Поруха ... Болѣзнь, происходящая отъ поврежденія внутренностей“ — заб.: Пїянство есть ... житїя поруха. Прол. Іул. 24.

Стр. 387: в полето заб.: *συμμαχέω* — *ῶ*. пособи́вый, *ὁ συμμαχήσας*, якоже погѣбляю.

Стр. 403: „потребленный“ — заб: *καταβοσκητής*.

Стр. 414: „починаться“ — заб.: трїодъ починается *τὸ τριῴδιον ἄρχεται*.

Стр. 417: „пощепать“ — заб.: тїи пожго́ша и пощепаша кона. прол. дек. 15. *σχίζω ὀλίγον*.

Стр. 420: „правому́дріе“ — заб.: *ὀρθοφροσύνη*.

Стр. 422: „празношата́ющійся“ — заб.: *ἀλήτης* = бродяга.

Стр. 428: „предзащищати“ — заб.: *προασπίζω*.

Стр. 440: „презѣлный“ — заб.: *τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον*.

Стр. 441: „преиму́щественно“ — заб.: *ἐξόχως, ἐξαιρέτως, καὶ᾽ ἐξοχὴν*

„преиму́щественный“ — заб.: *ὑπεροχικός*.

Стр. 444: „преобидно“ — заб.: *περιφρονητικῶς*.

Стр. 445: на полето заб.: препиловати, лю́, еши, етъ, н. вр. препиловахъ = претираю пилою. препиловали быши (Христа) прол. дек. 25. *πραίω, διαπραίω*

„препирати“ — заб: и прол. март. 11. препираше *ἀνέτρεπε* (Софронїй).

Стр. 480: „припасъ“ — заб.: военные *πολεμοφόδια*.

Стр. 482: „приплод“ — заб.: Апос. 7. 1. и се приплоде пружїй *καὶ ἰδοὺ ἐπιγονὴ ἀκρίδων*.

Стр. 491: „приснопѣваемый“ — заб.: *παναοίδιμος*

Стр. 503: „притяза́ніе“ — заб.: *ἀπαιτησις*.

Стр. 509: „Пріемникъ“ ... 1) Воспринимающій или вбирающій въ себя что либо: приниматель. 2) Хим. Сосудъ для принятїя паровъ перегоняемой жидкости; реципіентъ“ — заб.: 3) = воспрїемникъ. Прол. маїя 21.

Стр. 518: „провіантъ“ — заб.: *σιτηρέσιον, ἐφίδιον*.

Стр. 525: „продерзость“ — заб.: *θράσος, θρασύτης*

„продолгова́тый“ — заб.: *ἐπιμήκης*.

Стр. 555: „Прослытіе, я, с. ср. церк. Разнесшійся о чемъ либо слухъ ...“ — заб.: авг. 3 = прослутїе.

Стр. 562: „противоличный“ — заб.: *ἔθηκεν αὐτὰ ἀντιπρόσωπα, ἀλλίλοις* еще *ἀντιμέτωπος*

„противоположнний“ — заб.: *ἀντίθετος, ἐνάντιος*.

Стр. 573: „прядильний“ — заб.: *κλωστικός, νηστικός* + *νήματουργεῖον, νηματοποιεῖον*.

Стр. 579: „пустельга“ — заб: *ἀναμογάμης* срв. керкенезъ.

Стр. 584: „пы́ро“ — заб: нѣсть горохъ пыро! просо и пыро, *κέγχρος* горохъ.

Т. IV

Стр. 4: „радушіе“ — заб.: *ἁπλότης πνεύματος, εἰλικρινεία*

Вмъкната е думата: радабывши. прол. авг. 29 *περιχωρὴς γενομένη*.

Стр. 5: „раждиза́нїе“. октоих глас 1. во вторн. утра *αὐχμός*.

Стр. 15: „раздоме“ — заб.: *ἐν παγίδι καὶ κοιλάσματι* быт. 23. 2.

Стр. 39: „ракета“ — заб.: *φυσέκι*.

Стр. 40: „ракитникъ“ — заб.: *κύτισος, κολουτέκ.*

След „рамка“ вмъкнато „рамнъ. Псал. 57. 13“.

Стр. 67: „роди́мый“ — заб.: *γενέθλιος.*

Стр. 70: „рокетъ“ — заб.: *ὕπνος, σφάκος.*

Стр. 77: „рукоде́йствіе“ — заб.: и конд. Iѳн. 28. *χειρουργία*

„рукодѣльникъ“ — заб.: *χειρώναξ — ακτος.*

Стр. 79: вмъкната е думата: рѳцѣ, рѳкѳ, с. ж. двойнствено число церк. *χεῖρες.*

„ручка“ — заб.: 3) стомна. Мин. м. с. март. 25, радуйся рѳчко манны *χαῖρε στάμνε τοῦ μάννα.*

Стр. 80: „рыжебородный“ — заб.: *πυρρογένειος*

„рыча́гъ“ — заб.: *μανέλλα.*

Стр. 83 след „рѣснота“ вмъкнато „рѣчевитїе. Прол. Iун. 8“.

„Рѣчистый ...“ — заб.: мужъ рѣчистъ (*Ѳеодоръ Страт.*).

Стр. 88: „сальный корень“ — заб.: *στεκοῦλι, στενοχοῦλι* (*Σκαρλ. σύμφυτον*).

Стр. 90: след „самонадѣянный“ вмъкнато „самонедѣйствителность= недѣйствителность. Inertia“.

Стр. 93: „сатирический“ — заб.: -ская газета *Σατυρική ἐφημερίς.*

Стр. 96: „свада“ — заб: *ἔρις* прол. Iѳл. 13. онъ начатъ прежде свадѳ.

Стр. 99: „свинопасъ“ — заб.: *χοιροβοσκός.*

Стр. 104: „свѣтли́ть“ — заб.: *καὶ καθαίρεις, καί λαμπρύνεις, καὶ φωτός ποιεῖς μετόχους.*

Стр. 106: „свѣтоначальный“ — заб.: *αἴγγλης ἀρχιφώτου πάνσοφε ... ἐπιπλάμενος.*

„свѣтоносица“ — заб.: *ἑωσφόρος ἀστής.*

Стр. 119: след „сердоболіе“ вмъкнато „сердоболь, я, с. м. = сродникъ. Прол. окт. 24“.

Стр. 121: „серіозно“ — заб.: *σοβαρῶς*

„серіозный“ — заб.: *σοβαρός, σπουδαῖος.*

Стр. 126: „сиропъ“ — заб.: *σίραιον, σιρόπι*

„сипль“ — заб.: *μηλολόνθη, μηλολάνθη, χρυσοκάνθαρος, χρυσομηλλολόνθη* (*χρυσίτσα, ζῆνα. Σκαρλ.*) злотый жѳкъ.

Стр. 127: „сифилити́ческій“ — заб.: *συφιλιτικὸν νόσημα* = венерическая болѣзнь.

Стр. 134: „скелетъ“ — заб.: *σκελετόν, σκελετός*

„скинопития“ — заб.: *τοῦ ἑορτάσαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας,*

„скипидарник“ — заб.: *βαλλεριάνα.*

Стр. 137: „скорпіонъ“ — заб.: *σκορπίδια.*

Стр. 138: „скотый“ — заб.: и мин. м. дек. 25. въ яслѣхъ скотіяхъ возлежитъ *ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων* (вм. *τῶν κτηνῶν*) *ἀνακλίνεται*

„скотоврачъ“ — заб.: *κτεινίατρος*

Стр. 139: „скребница“ — заб.: *ξυστρὶ, τρίφτης*, гебре́.

„скребокъ“ — заб.: *ξύστρα.*

Стр. 141: „скудоумный“ — заб.: *ὅν ἂν ἴδῃ τῶν ἀφρόνων τέκνων νεανίαν ἐν δεῇ φρενῶν.*

Стр. 145: „сладкость“ — заб.: *γλυκασμός, ἡδύσματα*

„сладкотво́рный“ — заб.: *γλυκύῤῥους*, тамо стои.

Стр. 146: след „сластопитаніе“ вмъкнато „слатина. Мин. м. Ian. 25, *ἀχμη*.

Стр. 149: „словолитная“ — заб.: *χυτήριον* = словолитна (сербски ливница)

„словолитня“ — заб.: *χυτήριον τυπογραφικῶν χαρακτήρων*.

Стр. 151: „слѫкавствовать“ — заб.: и дан. 13. 62 слѫкавноваши *ἐπονηρεύσαντο*.

Стр. 156: „Сметище...“ — заб.: срв. гноище.

Стр. 157: „смирительный“ — заб.: *ταπεινοτικός*

След „смоковный“ вмъкнато „смоковъ = смоковница (...)“.

Стр. 159: „смугленный“ — заб.: *ἀμαυρός*.

Стр. 164: след „снастный“ вмъкнато „снастольный. Зри словарь церк.“

Стр. 165: „снобродка“ — заб.: *ὑπνοβάτης*

„снобродъ“ — заб.: *ὑπνοβάτης*.

Стр. 167: „снятіе“ — заб.: октоих: глас 2 въ недѣл. *συμπλοκὴ*.

Стр. 169: „событіе“ — заб.: *γεγονός*

„сова, ы“ — заб.: *ἡ στρίγξ* срв. нощный вранъ.

Стр. 179: „соизмѣненіе“ — заб.: *ἐν σοὶ γὰρ τὸ συνάλλαγμα τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐξαργάστο*.

Стр. 180: „соколня“ — заб.: *ἱερακοτροφεῖον*.

Стр. 183: „солянка“ — заб.: *ἁρμυρίθρα*.

Стр. 187: „Сопричитать...“ — заб.: сопричту, чтеши, чтетъ (ихъ).

Стр. 188: „соревнователь“ — заб.: *ἰσοφαρίζων, συναγωνιστὴς*

„соревновательница“ — заб.: *ἰσοφαρίζουσα, συναγωνίστρια*

„соревновать“ — заб.: *ἰσοφαρίζω, συναγωνίζομαι*.

Стр. 190: „Сословесіе, я, с. ср. Церк. Бесѣда...“ — заб.: Не бесѣда, но сословїе, и зри маїа 15 прол.

Стр. 210: „спѣшникъ“ — заб.: *σπουδαίως* октоих. глас. 2. во вторн. утра

„сработникъ“ — заб.: *σύνδουλος*.

Стр. 221: „старостный“ — заб.: но в греч. *ἐν σαρκὶ γεηρῷ* ... сіесть въ тѣлеси земленномъ.

Стр. 224: „стеклодѣлое“ — заб.: *ὑαλουργία, ὑελουργία*.

Стр. 225: след „стесаться“ вмъкнато „стескнися. Зри словарь церк.“.

Стр. 226: „стихотво́рица“ — заб.: *ποιήτρια*.

Стр. 229: „стоногъ“ — заб.: *σκολόπενδρα*. Зри и многоногъ.

Стр. 231: „стоятельно“ — заб.: *ἑδραίως*.

Стр. 235: „стремни́нный“ — заб.: *ἀποῤῥωγὴς, ἀπόκρημνος*.

Стр. 236: „стрецати“ — заб.: *κατακεντάσθαι πολλοῖς βέλεσι*.

Стр. 237: „строитель“ — заб.: *τὸν οἰκονόμον* и римл. 16. 29.

Стр. 240: „стрѣлостоятельница“ — заб.: *βελόστασις, βελοστάσης καὶ μηχανάς*

„стрѣченный“ — заб.: *ἐπὶ κεράμων* на стрѣхахъ.

Стр. 241: „студенистый“ — заб.: апокал. 9.2 *ὁ καὶ ἡ τοῦ φρέατος*.

Стр. 270: „тангенсъ“ — заб: *ἐφαπτομένη*.

Стр. 273: „твердоуміе“ — заб.: *πειρομένος ἐκλύειν τοῦ μακαρίου τὸ ἔντονον (κατὰ λέξιν) στερεογνωμία*.

„терра́съ“ — заб.: *ἡλικὸς, ἡλιακωτος*.

Стр. 279: след „теслоносъ“ вмъкнато „тесма = обязаніе“.

Стр. 281: „тискѝ“ — заб.: *πιεστήριον*.

Стр. 282: „ткальный“ — заб.: *ὑφαντικός* — стинь *ὑφαντικός*

„ткальна“ — заб.: *ὑφασματουργεῖον, ὑφαντήριον*

„тканѝна“ — заб.: *ὕφασμα*

„тканье“ — заб.: *ὕφανσις, τὸ ὑφαίνειν*.

Стр. 286: след „томаръ“ вмъкнато „томбакъ. Зри тумбакъ“.

Стр. 288: „топорище“ — заб.: второзак. 19. 5. *ξύλον*.

Стр. 293: „треба“ — заб.: 3) потреба мин. м. ноември 17, подателя требе просящим *γοριγόν τῶν ἀναγκαίων τοῖς αἰτοῦσι*.

Стр. 298: „тризнище“ — заб.: *ἄγων*.

Стр. 300: — след „тросакъ“ вмъкнато „троска, и, с. ж. Прол. авг. 7. Ниже троскъ имѣя. Негли = тоска“.

Стр. 302: „трутень“ — заб.: *κηφὴν*

„трутъ“ — заб.: *ἦσκα*

„трюфелъ“ — заб.: 2) *ὕδνον, ὕτινον, κοινῶς ὕτανον καὶ ὕτνον*.

Стр. 305: след „тумба“ вмъкнато „тумбак ⟨...⟩“.

Стр. 314: „убо благодаримъ убо Бога“ — заб.: *χάρις δὲ τῷ θεῷ*

„убеждать“ — заб.: *πειθαναγκάζω*

„убежде́ніе — заб.: *πεποίθησις*

„убежда́ться“ — заб.: *πείθομαι*.

Стр. 319: „уветливосло́віе“ — заб. *πιθανολογία. πιθανολογίαις ὁ δεινὸς χρησάμενος*.

Стр. 321: „углежлота“ — заб.: *ἀθρακικὸν ὀξύ*.

След „углубляться“ вмъкнато „ŭглъ, а, с. м. Церк. = уголъ“.

Стр. 327: „удовлетворе́ніе“ — заб.: *ὁ κακοποίησις, δίκη, τιμωρία* зри довлетворе́нїе.

Стр. 339: „ули́тка“ — заб.: *κοχλίας*.

Стр. 340: „улыска́ніе“ — заб.: *μειδίαμα*

„улыска́тися“ — заб.: *μειδιάω ῶ*.

Стр. 347: „умѣтильный“ — заб.: *ἐπιστήμων*

„умѣтъ“ — заб.: *ἀπὸ βρέφου τὰ ἱερὰ Γράμματα οἶδας*.

Стр. 360: на полето заб.: уседморича́ю, еши, гл. церк. *ἑπταπλασιάζω* уседморичаемымъ бо лѣтомъ. Недѣл. пятдесятницы. *ἑπταπλασιαζομένων γαρ τῶν ἐτῶν*.

Стр. 361: „усмà“ — заб.: *ἐκ τούτου ἐξωνούμενος δέρματα κοτιῶ ἐργαζόμενος*.

Стр. 363: „уставлять“ — заб.: паки нѣкой уставляет день *πάλιν τινὰ ὁρίζειν ἡμέραν, καὶ ἔθετο αὐτοῖς Ἰωσὴφ εἰς πρόσταγμα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, παύσω δε ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν*.

Стр. 364: „установитель“ — заб.: *ἱδρυτής*.

Стр. 365: — пред „устнѣ, устенъ“ заб.: устны = устнъ. Да прощавашъ, че не е устнѣ, устенъ, а устенъ есть отъ множеств. числ. устны, устенъ и проч. Правилно, а не сред. родъ, но жен. якоже руцѣ, нозѣ.

Стр. 372: „утишать“ — заб.: *καθησυχάζω, πραΰνω, καταπραΰνω καθανάζω*.

„утишительный“ — заб.: *καθησυχαστικὸς, πραϋντικός καταπραϋντικός, κατευναστικός*.

Стр. 375: „Утѣшительство...“ — заб.: и пентикост. = утѣшенїе.

Стр. 389: „фланéль“ — заб.: *φλανέλλα, φλάνος*

„Флюсъ...“ — заб.: назиле, нозла, болесть.

Стр. 396: „ханжа“ — заб.: *ψευδοευλαβής, ταρτοῦφος*

„ханжить“ — заб.: *ταρτουφίζω.*

Стр. 398: „Хватать...“ — заб.: хвативъ. Зри 38. Епїфанїа. Прол. март. 1.

Стр. 401: — вмъкната е думата: хитроязыкострижемый, прл. церк. ефр. сир. 83 на оборот. — мыя рѣчь. *κατὰ λέξιν, τεχνογλωσσοτόρνευτος.*

Стр. 402: „хлúпаніе“ — заб.: *ὁλολυγμός, λυγιεών*

„хлипáть“ — заб.: *λυξιγγιάζω κλαίων, ὁλολύζω, λύζω.*

Стр. 413: „цензоръ“ — заб.: *λογοκρίτης*

„цензура“ — заб: *λογοκρισία.*

Стр. 414: „церемониться“ — заб.: *πλάττομαι, ἀκκίζμαι, κάμνω τζακίσματα*

„церемонiалъ“ — заб.: *ἐθιμοταξία*

„церемонiя“ — заб.: *τελετή.*

Стр. 420: „цúнкъ“ — заб.: *ψευδάργυρος (ζίγκος).*

Стр. 423: „цѣнитель“ — заб.: *τιμητής, ἐκτιμητής.*

Стр. 424: „Чаберъ ... растеніе“ — заб.: чубрика.

Стр. 427: „чашища“ — заб.: *ἐπαρυστρίς*

„чванецъ“ — заб.: 29. 6. чванецъ воды *καψάκης.*

Стр. 429: „человѣкоядецъ“ — заб.: *ἀνθωποφάγος* каннивалъ.

Стр. 432: „Чернецъ, а, с. м. Монахъ“ — заб.: (звателн. пад. черньче).

Стр. 433: „чернуха“ — заб.: *μελάνθιον*

„чернушка“ — заб.: *μελάνθιον* чѵрé — отѣ.

Стр. 434: „чертежъ“ — заб.: *σχεδιογράφημα*

„чесночинка“ — заб.: чесенъ *σκελίδα*

„чеснóчница“ — заб.: лѣчница.

Стр. 438: „чéчетъ“ — заб.: *ἀκανθίς, ἀκανθύλλις.*

Стр. 439: — вмъкнато след „чигирь“ „чиготъ, а, с. м. Прол. окт. 24. рекомымъ чиготомъ“.

„Чижикъ“ — заб.: Зри чечетъ

„Чикчиры...“ — заб.: чикшире

„Чинаръ“ — заб.: зри яворъ.

Стр. 442: „глаголаныя львовъ“ — заб.: *τὰς μύλας τῶν λεόντων συνέθασεν ὁ κύριος.*

Стр. 443: — вмъкната думата: чреслò, слà, *ὀσφὺς* м. м. септ. отъ чреслà твоего давъ марію. *καρπὸν ἐξ ὀσφύος σου ἐπλήρωσεν.*

Стр. 449: „чресмúна“ — заб.: *ὑπὸ πρίνον* (*πρινάρι*).

Стр. 450: „шахматъ“ — заб: *ζατρίκιον.*

Стр. 461: „шпажная трева“ — заб.: *σπαθόχορτον, ξίφιον.*

Стр. 470: „Оставлени будете аки щогли на гор“ — заб.: *ὡς ἱστὸς ἐπ᾽ ὄρους.*

Стр. 474: „ескадрóнъ“ — заб.: *ἴλη ἱππικῆς*

„енциклопéдія“ — заб.: *ἐγκυκλοπαιδεία*

„естетика“ — заб.: *αἰσθητική* (*τέχνη*).

Стр. 478: „Ѫ(юсъ). Буква въ славянской азбукѣ тридцать шестая“ — заб.: Въ нынѣшнихъ печатныхъ книгахъ не употребительна, а токмо

въ древнихъ рукописныхъ и въ болгарскомъ языкѣ. Н. пр. вм. путь пишутъ пѫть.

„Ѡ. Буква гласная, въ славянской азбукѣ тридцать седьмая. Употребляется ... а) для отличенія родительнаго падежа отъ винительнаго, б) дательнаго падежа множественнаго числа отъ творительнаго единственнаго числа, в) нарѣчіи, чинающихся отъ предлоговъ ѡ и ѡб, ѡбтѣшиваю, ѡглашаю, ѡбращаю, ѡбхожду и проч.

Стр. 480: — вмъкната думата: ядостный съ жалом ядосным. ака. варв. *μετὰ κέντρου ἰοβόλου.*

Стр. 483: „Ярмо... Тоже, что яремъ“ — заб.: 1. Царств. 6. 7. на нихже на бяше ярмо. Въ греч. нѣсть.

Стр. 484: „яротленный“ — заб.: мин. мѣс. март. 13. *θυμοῤῥόος*

„ясень“ — заб.: *ἀμελία (μέλεγος) φράξος.*

Стр. 486: „яхонтъ“ — заб.: тѳр. *ὑάκοντι*

„ячаица“ — заб.: зри чашица, *ἐπαρυστρὶς*

„яко елень, уязвенъ стрѣлою въ ятра“ — заб.: *ὡς ἔλαφος τοξεύματι πεπληγὼς εἰς τὸ ἧπαρ.*

Стр. 487: „ѵакінѳный“ — заб.: *ὑακίνθινος, ὑακινθύδης.*

35

ЗАВЕТАТЪ НА ВАСИЛІЯ ЕВСТАѲЬЕВА, СЫНА АПРИЛОВА, *Ἡ Διαθήκη τοῦ Βασιλείου Εὐσταθίου υἱοῦ Ἀπρίλλοβ.* Одеса, 1849

(Инв. № 3131)

На обр. страна на загл. л. написано: За библїотиката на рылскїатъ монастыръ, и за всѣхъ братїя въ знакъ почитанїя отъ габровското оучилище въ даръ

1850 'Априлъ 12-й

Школски Надзиратели: Петко х. Ирмана изъ Габрово
Георги Д: Хисапчи

(Книгата е подпечатана с печата на Габровското училище от 1837 г.)

36

КРИТИЧЕСКІЯ ИЗСЛЕДОВАНІЯ ОБЪ ИСТОРІИ БОЛГАРЪ. Ю. И. Венелина. Москва, 1849

(Инв. № 3207)

На корицата написано: Въ знакъ высокопочтения Его Высокопреподобію J. отцу Неофиту.

Отъ С. Филаретовъ

37

ГРАММАТІКА ЦЕРКОВНО-СЛАВѦНСКАГѠ ѦЗЫКА. Сочинение Евгенія Іwанновича. Во Вiеннѣ, 1851

(Инв. № 4781)

Стр. 95: „Время преходѧщее, рàвно аорíстъ греч.

Ч. Е. 1. изпрáвихъ 2. изпрáви 3. изпрáви. Ч. мн. 1. изпрáвихомъ 2. изпрáвисте 3. изпрàвиша Ч. дв. 1. изпрáвыхома и пр.“ — заб.: А славянск. преходящее каково есть; и гдѣ можно начертать, не изправляще. ѱал. 100. Зри наоборотъ.

38

ДОБРОТОЛЮБІЕ, ИЛИ СЛОВЕСА И ГЛАВИЗНЫ СВѦЩЕННАГѠ ТРЕЗВѢНІѦ. Сѡбранныѧ ѿ писанїи стыхъ и бгодухновенныхъ оцъ Въ немже нравственнымъ по дѣѧнїю, и оумозрѣнїю любомѫдрїемъ оумъ wчищаетсѧ, просвѣщаетсѧ и совершенъ бываетъ. Переведено съ еллиногрческагѠ ѧзыка. Изданіе пѧтое. Въ четырехъ частѧхъ. Москва. Въ Сѵнодальной Тѵпографїи, аѿна года [1851]

(Инв. № 4743)

Почти на всяка страница от книгата срещу различни пасажи е отбелязано от Неофит Рилски: „зри“ или „внимай“.

39

БАСНИ ЕСѠПОВЫ. Преведени ѿ Їѡанна Еманоиловича, издание первое, въ Белградѣ, ҂аѡ҃нв [1852]

(Инв. № 4876)

На гърба на книгата написано с почерка на Н. Рилски: „повезачъ Агапій іеромонахъ, въ рыл: м. 1871. м. деке: 8 де.

40

СРПСКИ РЈЕЧНИКЪ ИСТУМАЧЕНЪ НЕМАЧКИЈЕМЪ И ЛАТИНСКИЈЕМЪ РИЈЕЧИМА. Скупио га и на свијетъ издао Вукъ Стеф. Караџић. У Бечу... 1852

(Инв. № 4754)

LEXICON SERBICO-GERMANICO-LATINUM. EDIDIT VUK STEPH. KARADSCHITSCH.....

Стр. 5: след „андара мандара“ заб.: *φλυαρία.*

Стр. 6: „апа, f. (у Ц. Г.)... odor заудри ме апа од дувана“ — заб.: *ὀσμή.*

„апатека, f..... apotheca, pharmacopolium“ — заб.: аптека.

Стр. 7: „арпаџик, m.... ceparum genus“ — заб.: *εἶδος κρομμύϐ*

„аршлама, f....[1] cerasi genus [2] црни лук дугуљастијех главица... cerae genus“ — заб.: *κρομμύϐ εἶδος.*

Стр. 10: „бабини јарци,
бабини козлићи,
бабини козајменици,
бабини укови, m. pl. — оно вријеме кад на свршетку Марта или у почетку Априлија удари снијег или цигани..... проповједају да је некаква баба истјерала јариће у планину, па дуну о сјевер и ударио снијег, а она рекла: „Прц Марцу, не бојим те се: моји јарчићи петорошчићи“. На то се расрди Марта, и е узајмивши у Февруарија неколика дана, навали са снијегом и с мразом, те се смрзне и окамени и баба и незини јарићи. Кажу да се и данас може видјети у некаквој планини (гдје се то догодило) оно камење што је постало од бабе и од јарићи: баба стоји у сриједи и јарићи око ње“ — заб.: сама лъжа!

Стр. 11: „богатема, f. (у војв)..... res parva“ — заб.: вещь мала.

Стр. 15: „бањица, f. (у Дубр.)... balneum“ — заб.: *μικρός λϐτρός*

„барат, m. у пјесми nom. propr... nomen urbis“ — заб.: *ὄνομα πόλεως.*

Стр. 62: вило, n. само у овој загонеци....“ — заб.: ластовица; в лявата част на св. поле: гатанка

„вило, само у овој загонеци; Мотовило вило...“ — заб.: пчелы; в лявата част на св. поле: гатанка.

Стр. 70: вòиловица, f. манастир код Дунава близу Панчева“ — заб.: мънастирь съ това име.

„вòин, m.... nomen viri“ — заб.: име мжж.

„вòица, m.... nomen viri“ — заб.: име мжж.

Стр. 130: „дòксат, m.... solarium, subdiale, moenianum“ — заб.: *ἡλιακὸς (-κον)*.

Стр. 258: „кадúва, f.... [1]) papii bombycini genus [2]) /кадивица/... tagetes Linn ef. кадипа — заб.: амарантъ; отляво др. заб.: видъ шелковыя ткани = кадифе.

Стр. 269: „кечика) f. accipenser
кечика) stellatus, cf. ноствица“ — заб.: чнчл (рыба).

Стр. 711: „стáјаћи, ћа, ће, н. п. хаљина... solemnis — заб.: *ἑορτάσιμος*.

Стр. 730: „малàндара, f (у Сријему), женско које свашта говори... garrula — заб.: *φλυαρία*.

Стр. 805: „ходуље, ходуља, f. pl... grallae“ — заб.: щѕле.

Стр. 807: „хýка, f... clamar, cf. вика: сва је хука на вука...“ — заб.: *κραυγή, βοή*.

Стр. 835: „шéва, f.... alanda, cf. чеврљуга...“ — заб.: *κορυδαλός*.

41

СТАТЬИ, КАСАЮЩІЯСЯ ДРЕВНЯГО СЛОВЯНСКАГО ЯЗЫКА. Виктора Григоровича. Казань, 1852

(Инв. № 4762)

Стр. 54: „...Ипекская (Архіепископатъ с XII...“ — заб.: III (вероятно е XIII в., тъй като при подвързията някои думи и цифри са унищожени).

Стр. 66: „Сколько извѣстно, это гоненіе началось въ XI ст., послѣ паденія болгарскаго царства“ — заб.: и XIV прежде.

Стр. 99 — срещу определението „ашютъ“ заб.: въ Миклошевичемъ словарѣ ашюти истолковано ⟨....⟩.

42

ХРІСТОМА-ѲІА СЛАВѦНСКАГѠ ѢЗЫКА. *Χρηστομαθεία τῆς Σλαβωνικῆς γλώσσης ἐρανισθεῖσα μὲν ὑπὸ Νεοφύτου ἱερομονάχου Ριλλιώτου, καθηγητοῦ τῆς γλώσσης ἐν τῇ κατὰ Χάλκην θεολογικῇ σχολῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης ἐκκλησίας. Ἐκδοθεῖσα δὲ σπουδῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Σταυ-*

ρουπόλεως Κωνσταντίνου τοῦ Τυπάλδου, σχολάρχου καὶ καθηγητοῦ τῆς αὐτῆς ἱερᾶς σχολῆς. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ Πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ, 1852

(Инв. № 3181)

Стр. 126, р. 12 (отдолу в скоби) (Варѕх. гл. 5) — поправено: Захар. гл. 2.

Стр. 129: „...глаголетъ плѡ̀ть тѣлесѝ..." — заб.: словесѝ:

Стр. 225: „Дѣва́ родѝ того мѣсѧца..." — „мѣсѧца" зачертано и написано: „младен(еца)". (При подвързията на книгата е изрязана сричката в скобите.[1])

43

ОПЫТЪ ОБЩЕСРАВНИТЕЛЬНОЙ ГРАММАТИКИ РУССКОГО ЯЗЫКА. Изданіе второе. Санкт-Петербургъ, 1853

(Инв. № 4747

На обратната страна на заглавната корица написано: „Его Высокопреподобію Всечестнѣйшему отцу Неофиту Рылцу въ знакъ глубокаго уваженія

Отъ В. Чолакова[2]

1859 г. Октомв. 4°
Въ Панагюрище

44

ПСАЛТИРЬ ИЛИ КНИГА ПСАЛОМСКА. ѡ первоѡбразіето на простоболгарскій ѧзыкъ преведена. Въ Смирна. Напечатасе при А. Дамїанова сосъ иждивеніе на англїйското общество, което издава свѧщенното писанїе за просвѣщенїе на божїето слово, 1855

(Инв. № 3382)

Заглавието е допълнено от Н. Рилски: „и книга притчей Соломонихъ и екклесїаста".

---

[1] По всяка вероятност този е бил работният екземпляр на Н. Рилски, тъй като в библиотеката му се пази още един, по който няма отбелязано нищо. В полето на много страници той е подчертавал вертикално някои пасажи или е слагал знаци: А! Б! и т. н., както и „Зри".

[2] Чолаков, Васил — роден в Панагюрище, ученик на Неофит Рилски в Копривщица. Учи в Русия. Известно време е учител, през 1875 г. става монах в Рилския манастир. Издава „Българский народен сборник", 1872 г.

ПЬРВА ХРАНА НА ЗДРАВІА ЧЕЛОВѢЧЕСКИ УМЪ. Преведена отъ Иванъ П. Чічі. Напечатана съ иждивенїето на г-на Кара-Никола Ангелова Т. Пазарджичина. Цариградъ, 1858

(Инв. № 3522)

След „Т. Пазарджичина“ (на заглавната корица) написано: „а като е съ негово иждивенїе напечатана, защо сѫ тія спомоществователи толко написани на краятъ?“

Стр. II, р. 5 (отгоре): „дързай“ — заб.: дерзае
р. 11 (отдолу): „здавый“ — заб.: здравый

Стр. III, р. 7 (отгоре): „трудеши“ — заб.: трудеше

Стр. IV, р. 7 (отдолу): „всуемудрія“ — заб.: сѣмудрія

Стр. V, р. 7 (отдолу): „понастоящему“ — заб.: понастоящемь

Стр. I, р. 8 (отгоре): „зве“ — заб.: зове
р. 10 (отгоре): „зве“ — заб.: зове
р. 10 (отгоре): „лубъ“ — заб.: лобъ
р. 11 (отгоре): „зве“ — заб.: зове
р. 9 (отдолу): „небесецьтъ“ — заб.: βραγίονος
р. 2 (отдолу) „зве“ — заб.: зове
р. 1 (отдолу): „боятіе“ — заб.: Що ли ще да е това „боятіе“, и дали е българско или циганско? Да не бъде погрешено вм. „обятіе“? Така в греческ. стои *λέγεται βραχίων ἤ ὠλένη. βραχίων* се вика мышца, а *ὠλήνη* обятіе, и така боятіе требе да е погрешено вм. обятіе, но негова милось преводчикътъ мало е марилъ да назначи погрѣшноститѣ.

Стр. 20 — срещу заглавието „За садытѣ“ заб.: За растенията.

Стр. 22 — срещу пасажа: „Някои цвѣтове, маьорана, амаранта.....“ заб.: Чуденъ преводъ български! Маьорана, амаранта и прочия!!

Стр. 23 — срещу пасажа: „Карамфилката ражда орехолиститѣ или карамфилитѣ...“ заб.: Що ли ще рече орехолиститѣ? ⟨*καρυόφυλλα*⟩ не сѫ орехолисти, но каранфилитѣ.

Стр. 24, р. 9 (отгоре): „Оризъа има стемпло...“ — заб.: Стембло! А защо стембло, та не стебло?

Стр. 25, р. 10 (отгоре): „Нѣкой си мислятъ, какъ гнилища...“ — на полето е отбелязано, че между „какъ“ и „гнилища“ трябва да има „отъ“

р. 14 (отдолу): „Но са и животны, които живѣятъ...“ — на полето на мястото на „но са“ — „има обаче“.

Стр. 26, р. 2 (отдолу) — срещу „ходила“ заб.: копыта.

Стр. 27 — срещу пасажа „Млякопитательнытѣ животни сѫ...“ — заб.: Сърната не е дива коза, тїя е *δορκάς* по гречески, а дивата коза *αἴγαγρος* — глѣдай по-надолу. И кошутата не е елень, тїя е женскїй елень, а ты вмѣсто елень писалъ си кошута. И зъртланъ е гіената окаянне, а не земнолѣвъ. Хемъ земнолѣвъ (вм. земнолевъ) въ никой языкъ ся не говори.

Стр. 27, р. 2 (отдолу) „фовира“ — заб.: вовира.
Стр. 29, р. 13 (отгоре): „стасятъ“ — заб.: снасятъ.
Стр. 30, р. 3 (отгоре): „медоядникъ“ — заб.: пчелоядецъ, а не медоядникъ.

46

НОВЫЙ ЗАВѢТЪ ГОСПОДА НАШЕГѠ ІИС8СА ХРЇСТА. СЕГА НО́ВО ПРЕВЕ́ДЕННЫЙ ѠТЪ СЛАВЕ́НСКАГѠ НА БО́ЛГАРСКІЙ ꙗ҆ЗЫ́КЪ ѻ҆тъ Неофѵта Їеромона́ха П. П. Ры́лца. и съ прилѣжа́нїемъ прегле́данъ и ѡ҆добре́нъ ѠТЪ прѣѡсвѧще́ннѣйшагѡ и премѵдрагѡ митрополи́та Терно́вскагѡ Г. Г. Їларїо́на. изда́нїе тре́то, въ Лондонъ..... 1859

(Инв. № 4818)

На задната корица от вътрешната страна написано с друг почерк: „Сію книгу Амвросію монахъ“.

47

ОТГОВОРЪ НА БОГОСЛОВСКАѦ ГРЬЦКА БРОШУРА. Белградъ, 1860, Г. С. Раковски

(Инв. № 4771

Стр. 3: „....ѥще и до днѣсь такива неосновны работы, противны праваго разума, историй и вѣри“ — заб.: правому разоуму историїи вѣрѣ.
Стр. 14: „Вышеизложены за пьрваѧ҃ Христовѫ҃ въ Иерусалимъ съставена отъ Еврѣевъ Христовѫ҃ чьрквѫ҃, и втораѧ҃ отъ Солунъ отъ Славѧнахъ, сѫ҃ доказателства свѧты и необоримы и никой не можи доказа противное. Тукъ сатаничьскаѧ папска и патриаршеска гордость, чи тия были глава чьркви и тѣмъ трѣбало да сѧ покорѣва цѣлъ Христиѧнскы міръ, изчезва за всегда и доказва сѧ едно чисто глупомыслие“ — заб.: Така ти се ще отъ славянахъ, но дали е така а҆джеба!
Стр. 14: „Въ самое благовѣствувание (евангелие) е казано: чи Христови ученици приѣли даръ отъ духа свѧтаго и говорили сичкы ѧзыцы. То ще кажи, чи тии сѫ҃ говорили и Българскы“ — заб.: несумнено!
Стр. 17 — срещу „Приводъ на Францушки“ заб.: приводъ! ⟨оката!⟩.

Стр. 26: „Костадинъ Великый, роденъ въ Нишъ (въ Дарданиѫ) отъ Българы родители, на Римлѧнскѫ службѫ, сполучи угодно врѣмѧ, кога Римска дьржава сѧ нахождаше въ междуособны размириѧ, и със Христиѧны най-паче войны, успѣ та ѭ освои и раздѣли на двѣ, избравъ себѣ за прѣстолный градъ Визѫ, приимѧновавъ го на имѧ си Костадиновъ градъ или Новъ Римъ, въ 330 л. подиръ Христа“ — заб.: Бре де!

Стр. 34: „Кирилъ привелъ свѧщ. писание от гръцки, т. е. Благовѣствувание (Евангелие), Пѣсникъ (Псалтиръ), Стары Завѣтъ и богослужебны нѣкои си книгы, а това сичко става и сѧ изпьлниѧ за седемдесѧть дны! Чюдно и прѣчюдно нѣщо!“ — заб.: Воистину пречудно!

Стр. 36: „И това можи да стани и да сѧ изпълни за седемдесѧть дны. Нѣколко бързопихци попове за седемдесѧть дны подъ управлениемъ дѣѧтельнаго Кирила или Методиѧ, се равно, много нѣщо приписвѫтъ!“ — заб.: преписватъ; на полето: и то не може.

Стр. 37: „А подирь къту сѫ остали Българи съ Възточнаѭ чьрквѫ, то и Гърци, кои отъ тогава почнахѫ да сѧ усилѭть въ Византийскѫ дьржавѫ, т. е. уведоха послѣ десѧтаго вѣка Грьцкы ѧзыкъ и постѫпенно изгониха Латинскаго, и тии кажѭ, се това сѫ съвѣтовали нашы Българы да горѭтъ и изтрѣбѭтъ тѣхъ драгоцѣнны Старо-Българскы нашы древности! Послѣ видимъ чи и наши сами Ierарси Българи и иноцы писали противо тѣхъ Старо-Български отъ прѣды Христиѧнства книгы и гы назовавали нечестивы“ — заб.: Имали сѫ правдѫ, защото истинно сѫ были нечестиви.

След пасажа от последната стр.: „Но ные казахмы чи не отговаряѧмы въ общѣ на сичкы калугерскы басны и легенды, нъ само на двѣ главны точкы, то есть, чи богъ и свѧтый Духъ не е избралъ тѣхъ и тѣхенъ ѧзыкъ да просвѣтѭтъ цѣлъ свѣтъ, и чи тии не сѫ крьстили насъ Българы нито ни сѫ дали писменность, какъ то сѫ обманивали свѣтъ до сега“ — заб : ⟨....⟩ Доста странновидны заключенія! Но доста и достозабѣлежителны и вѣроятны.

48

ХРИСТІАНСКО УЧЕНІЕ ЗА БОГА И ЗА ЧЕЛОВѢЧЕСКЫ — ТЫ ДЛЪЖНОСТИ. Цариградъ, 1862

(Инв. № 3519)

След подвързията написано: „Гѡсна Ниофита игумена въ Рилский мънастиръ

Отъ Госна К. Ф. Морса отъ Софіа“

Преди заглавната страница е залепен лист със следната бележка от Н. Рилски:

„Нѣколко предварителни назначенїя заради в' оногова читателя, който пожелае да прочете настоящата книга. Първо знай, любезный читателю, защо тая книга, и да носи изрядный надписъ „Христїанско оученіе", и ако и да има въ нея много добри и полезни знанїя за бога и за человѣческите должности, тїя е обаче излѣзла отъ еретически руцѣ и измѣшана е почти всякаде съ ѧдовитый отровный ядъ еретическїй, смертоносный за всякаго православнаго хрїстїянина. Того ради и совѣтуваме всякаго православнаго сына восточныя церкви, ако бы было возможно отнюдь да ѧ не прочита, защото видимый въ нея медъ ще му се претвори на горчайшию желчь и го отрови душевно, ако ли паки нѣкойѧ прочете изъ любопытства, съ велика осторожность нека ѩ чете, и нека се варди добрѣ да се не напои съ нейныо еретическїй ѧдъ, който се крые въ медо й. До 30-та страница нема она нищо противно на православїето, но отъ тамо напредъ начина ѧвно да бълва еретическїй си ѧдъ. Таковъ е обычайо на еретиците — изъ начало напояватъ съ медъ, за да имъ се не познае послѣ горкото (горчивото) паче желчо напоенїе. — Ніе смы назначили и нѣколко мѣста отъ тія зловредни (душевредни) еретически напоенія, и всякъ може да ги познае и отъ само себе. Тія сѫ проклятите Лютерови и Калвинови (и прочихъ новѣйшихъ еретиковъ) ученія."

Стр. 31: Подновява сърца-та ни и ны приготвя за рай-тъ" — заб.: Просвѣщава ни оумътъ, освящава ны, оумудрява ни и други безчисленны дарбы ни дарува, които не можемъ да изброимъ тука всичките.

Стр. 32: „Като има само единъ богъ, не е позволено да ся покланяме на другы сѫщества, като на бога. За да ся покланяме или да ся молимъ на нѣкого другыго като на бога е грѣшно" — заб.: Това е грѣшно, но поклоненіето не като на бога, но като на святаго не е грѣшно, както ти казвашъ.

Стр. 33 — заб. 1: „Защото богъ ся обѣщалъ да слуша всичкы-ты молитвы, принесены въ име-то Христово... Той не ся обѣщалъ да слуша молитвы, принесени въ име-то на никого другыго" — заб.: Тука ядешъ трицы.

Заб. 4: „Всичкы-ты другы сѫщества зависятъ отъ бога и не могѫтъ да ни направятъ никое добро безъ повелѣніе-то му. За това всичкы-ты молитвы трѣбува да ся принасятъ на бога" — заб.: Не щешъ святіите.

Стр. 34 — заб. 7: „Всяко поклоненіе на другы-ты сѫщества, освѣнъ на бога, е забранено" — заб.: А тука совсѣмъ явно бълвашъ змїиныатъ си ядъ! Споредн това душевредно твое ученїе нито на св. Богородица не трѣбува да се покланя нѣкой. о безумія!

Стр. 38: „От.: Не е." Азъ Іоаннъ видѣхъ и чюхъ тыя нѣща и като гы видѣхъ и чюхъ падѫхъ на нозѣ-тѣ на ангелъ-тъ, който ми гы показуваше, да му ся поклонѩ и рѣчи ми: „Не прави това, защото азъ сьмь твой съслужитель и отъ твоиты братія, пророцы-ты, и отъ оныя, които вардіѫтъ словеса-та на тѫѩ книгѫ. Поклони ся на бога." Ще ся покло-

нишь господу богу твоему и нему самому ще служишь“ — заб.: Занѣмѣй.

Стр. 39: „П.: Ако отидемъ на небе-то ще видимъ ли и ще обычаме ли добры-ты ангелы?

От.: Щемъ...“ — заб.: А не пыташъ, они ще обычатъ ли насъ, като ги не познаваме за ходатаи и молитственици наши.“

„П.: Какъ сѫ имена-та на два-та добры ангелы, които знаемъ?

От.: Гавриилъ..... и Михаилъ...“ — заб.: Баремъ нихъ не щешъ ли повечко да почтешъ отъ другите, и да ги наречешъ архангели (началницы ангелскіи).

Стр. 40: „1. Но никой да не мысли, че имаме позволенье да ся молимъ и покланяме на добры-ты ангелы. Това щѣше да е голѣмъ грѣхъ. Тѣ не сѫ богове, но твари като насъ, само по-славны. Богъ ги направилъ и гы варди живы въ свято състояніе. Тѣ безъ божіѫ-тѫ помощь не могѫтъ да правіѫтъ нищо нито за себе си, нито за насъ“ — заб.: „Занѣмѣй. Но съ неговата помощь всичко правятъ“.

Стр. 41: „Ако и да не можемъ да гы видимъ (ангелите — б. н.) или да гы усѣтимъ, но тѣ по повелѣніе-то божіе помагатъ на Христовы-ты слугы въ тоя свѣтъ“ — заб.: Затова требе да ги почитаме и да имъ се покланяме, а не както ты блядословишъ.

Заб. 4: „Ные ще гы видимъ, ще гы познаваме и ще гы обычаме на небе-то и тѣхно-то дружество съ насъ ще увеличи радость-тѫ ни“ — заб.: Но както ты зарѫчашъ да ги имамы, они тогива не щѫтъ насъ да видятъ и да ни познаватъ.

Стр. 42: „П.: Тѣ (злите ангели — б. н.) могѫтъ ли да ся спасѫтъ?

От.: Не могѫтъ; тѣ вѣчно сѫ изгубени...“ — заб.: Не могѫтъ, защото не щѫтъ.

„П.: Тѣ (злите ангели — б. н.) боіѫтъ ли ся отъ бога и отъ бѫдѫщій сѫдъ?

От.: Боіѫтъ ся...“ — заб.: Но не каятся.

Стр. 44: „П. Когато нашь-тъ Спаситель бѣше на земліѫ-тѫ, искуси ли ся отъ діаволъ-тъ?

От.: Искуси ся...“ — заб.: по человѣчеству.

„... подобно и той станѫлъ участникъ на исты-ты, за да довърши съ смьрть-тѫ си оногова, който има власть надъ смьрть-тѫ, сирѣчь діаволъ-тъ“ — заб.: Не власть надъ смертьта, но державата му е смертна.

Стр. 45: „Вардете ся отъ лоши другари да не ся развратите и за да не уведете другы-ты въ грѣхъ и съ това да станете причина на погубленіе-то имъ“ — заб.: Каквото ты (и отецъ твой сатана) развращавате много человѣцы, които вы бы послушали.

Стр. 111: „Животный-тъ хлѣбъ е приготвенъ и дава ся туне и изобилно“ — заб.: Но вы лжехрїстїяни не прїимате животныятъ хлѣбъ истинно, както що е заповѣдалъ Спасителятъ самъ, защото не вѣрувате пресуществленїе во святая ѥвхаристїа, а той говори, аще не снѣсте плоти сына человѣческаго, ни піети крове его, живота не имате въ себѣ и проч.

Стр. 118: „...трѣбува искренно и откровенно да изповѣдаме предъ бога всичко безъ да скриемъ нѣщо...“ — заб.: Никадѣ не казвашъ, че и предъ человѣка требе да ся исповѣдваме.

Стр. 119: „3. Когато ся надѣваме, че съ покаяніе-то и съ вѣрѫ сме придобыли прощеніе-то на грѣхове-ты си и усѣтимъ любовь-тѫ божіѫ въ сърца-та си, ний имаме най-добрѫ причинѫ да ся радуваме и наистинѫ ще ся радуваме“ — заб.: И за дѣла добри никадѣ не споменвашъ, но само вѣра, а вѣра безъ дѣла мертва есть.

Стр. 120: „Ные не можемъ да спасемъ сами себе си; Христосъ ны спасява: за това трѣбува да пріемемъ Христа за нашь спаситель и да уповаваме за спасеніе-то си само него“ — заб.: Занѣмѣй и тука и знай, защо само съ вѣра-та безъ добри дѣла никой не ще да се оправди предъ бога, каквито що блядословишъ ты.

Стр. 161: „6. Дължность-та на всякого е да ся приготви съ покаяніе и вѣрѫ въ Христа за страшный-тъ сѫдъ...“ — заб.: А добри дѣла не сѫ нуждни споредъ твоето оученіе!

Стр. 171: „8. Ные трѣбува да смыслимъ за миліоны человѣцы въ тоя свѣтъ, които нѣматъ никакво знаніе за пѫть-тъ на спасеніе-то, които сѫ безгрижни за него и които всѣкой день умирѫтъ и отиватъ въ вѣчнѫ мѫкѫ! Нека имъ проводимъ св. писаніе и да ся молимъ господу да имъ проводи служители-ты си, за да имъ проповѣдатъ истинѫ-тѫ божіѫ, та да ся спасѫтъ“ — заб.: Добро желаніе воистинну, но не такива служители, като васъ, които преходите сушу и море да направите единаго пришелца и да отвлечете отъ праваго пути, аще бы возможно было весь миръ, за да пойдатъ по вашего злословно и богопротивно оученіе, проклятій!

Стр. 182: „Ные разваляме таіѫ заповѣдь... 3) когато туряме образы въ цьрквы-ты си, за да имъ ся покланяме...“ — заб.: Зри хулите му.

Стр. 183: „Зданіята, които ся посвящаватъ...“ — заб.: Сирѣчь церквите божіи.

„Зданіята, които ся посвящаватъ на служеніе богу, който е Духъ, трѣбува да сѫ лишени както отвѫнъ, така и отвътрѣ отъ всѣкаквы нѣща, които могѫтъ да отвѫрнѫтъ вниманіе-то ни отъ поклоненіе-то богу съ духъ“ — заб.: Ето иконоборство. Да те духатъ дяволите, ты все съ духъ ся кълняшъ, а всичките нечисти духове сѫ въ тебе.

Стр. 207: „П.: Богъ присъствува ли действително въ време-то на бракъ-тъ за свидѣтель? — заб.: А гдѣ богъ не присуствува!

Стр. 242: „... и да гы водіѫтъ въ домъ-тъ Божіи, и да гы учіѫтъ да почитатъ святѫ Недѣліѫ и да іѫ святіѫтъ“ — заб.: А другъ никой праздникъ!

КРАТКІЙ РѢЧНИКЪ ЗА ЧУЖЕСТРАННЫТѢ РѢЧЫ, КОИТО СЯ НАХОЖДАТЪ ВЪ БЪЛГАРСКІЙ ЯЗЫКЪ. Наредена от Теодора Т. Хрулева. Браила, 1863

(Инв. № 3265)

Стр. 4: „Акатисъ греч.: молебно пѣніе богу и свѣтымъ...“ — заб.: свят-

„Акріда греч. особена храна на Крестителя“ — заб.: Браво!

Стр. 5: „Ахціи лат. жители жаркаго пояса“ — заб.: Асціи *ἄσκιοι*

„Атестатъ лат. свидетелство за наукѫ, службѫ, и проч.“ — заб.: ага.

Стр. 9: „Зоилъ гр. древный критикъ срещо Гомера“ — заб.: *Ζωΐλος* (*ὁ Ὅμηρος*).

Стр. 10: „Инокъ гр. монахъ, чернецъ, калугеръ, самецъ“ — заб.: тешко ти че инокъ ӗ греч.

„Іерархія гр. свѣщеноначаліе“ — заб.: добрѣ и тѫкъ свѣщенъ. Зеръ быва от свѣща.

„Іерей гр. свѣщенникъ, попъ“ — заб.: погледни въ книгите кїорчо че не ӗ свѣщен., но священ. и прочіите произв. отъ него.

„Ікозъ гр. протяжна пѣснь“ — заб.: а Ікосъ протяжна пѣснь. Нерденъ нерее, това ли ще рече Ікосъ; тешко ти!

Стр. 11: „Калиграфія гр.: чистописаніе“ — заб.: а не добро или краснопис.

„Камилявка гр. черный наглавникъ монаховъ“ — заб.: а не калима

„Камбанъ лат. звънецъ“ — заб.: звънецъ е *κώδων*, кампанъ

„Канонъ гр. церковна похвална пѣсень“ — заб.: чѫдно толкованїе!

Стр. 12: „Катавасія гр.: ирмосни песни“ — заб.: чудно толкованїе

„Катапитазма гр.: завѣса, перде“ — заб.: катапетазма

„Катихизисъ гр. начално ученіе за вѣрѫтѫ“ — заб.: оглашенїе

„Кивотъ евр. ковчегъ сѫндѫкъ“ } заб.: да не сѫ цыгански; и двѣтѣ сѫ греч. кїорчо кьорави

„Кимвалъ евр. музикално орудіе“ }

„Клиръ гр. черковный служитель“ — заб.: чуд. толк.!

50

ИЗВОДЪ ОТЪ СОВѢТЫ-ТѢ НА ЗДРАВЫЙ РАЗУМЪ. Цариградъ, 1863

(Инв. № 3262)

На корицата написано: „Цѣла протестанска книга ⟨.....⟩ не е лъжа, а то е .....

По-надолу: „Протестанска книжка“.

Стр. 12: „Ето прочее здравыятъ разумъ като слѣдувамы какъ трѣба да мыслимъ и да мудрувамы за тѣзи работы! Създаде богъ человѣка, казува свято-то писаніе, отъ земѫ или прьсть; ето тѣлесна-та часть на человѣка; и духнѫ въ лице-то му духъ живота: ето словесна-та и разумна-та часть. Между тѣзи двѣти части прочее потрѣбно е голѣмо согласіе да бѫде, зарадъ взаимното тѣхно сохраненіе и совьршенство. Тѣло-то изисква и желае сичко това, което услаждава неговы-тѣ чювства, а словесныя-тъ разумъ показува онова, което е полезно и праведно. Отъ това слѣдува сичкы-тѣ тѣлесны наши пожеланія, които сѫ согласни на разума, на ползѫ-тѫ и на правдѫ-тѫ да сѫ добры, понеже причиняватъ совьршенство, колкото на тѣло-то ни, толкось и на словесность-тѫ. Отъ това же совьршенство ражда ся добродѣтель-та, отъ която завыси сичко-то наше вѣчно благополучіе. Без врѣменный животъ на този свѣтъ не може никакъ да ся има животъ вѣчный. Блаженството на вѣчность-тѫ ся ражда отъ разумно-то и добродѣтелно-то употребеніе на врѣменность-тѫ“ — заб.: Тука зри ⟨....⟩ е знаялъ и си не казува какъв е человѣкъ противенъ на Іѡванъ Кръстителя и на другий дѣвственици.

51

КРАТКІЙ РѢЧНЫКЪ ЗА ЧУЖДЕСТРАННЫТѢ РѢЧЫ, КОИТО СЯ НАХОЖДАТЪ ВЪ БЪЛГАРСКІЙ ЯЗЫКЪ. Наредена отъ Теодора Т. Хрулева. Браила, 1863

(Инв. № 3265)

На заглавната страница написано: Чиста стока! Извадилъ си очитѣ съ толкованія ти о...които ся и забѣлѣжиха на кривоистолкѹвани и злѣ наз...

Стр. 13: „крѝтика гр.: осмѣяніе, похуленіе“ — заб.: чуд. толк.!

„ктѝторъ гр.: старѣйшина, или надзиратель церковный“ — заб.: чѹдесн.

„лабири́нтъ гр.: безпорядочность“ — заб.: чѹдно толков.!

„ла́вра лат.: най-пьрвый мънастырь“ заб.: подобно толк.!

„лексико́нъ лат.: словарь“ — заб.: Безбелли твоите латинск.

„лепта бъкрена римска монета“ — заб. гр. това значи по твоето зн.

„лимóнъ фр.: киселый плодъ“ — заб.: и това подобно! Не е ли греч.

„линó фр.: тънко платно“ — заб.: не е ли греч., кьорчо!

Стр. 14: „литургія гр. обѣдна служба“ — заб.: но каква?!

„магнѝгъ лат. привлекателность“ — заб. чѫдно толкован.!

„манна евр. чудна храна“ — заб.: и тая е чѫдна много!

„мантія гр. горна дълга дреха“ — заб.: каква е?!

„масторъ нѣм. художникъ“ — заб.: халисъ нѣмецко!

Стр. 15: „музика лат.: соединеніе звуковъ“ — заб.: чѫдно!

„мухтія тат. голѣмо духовно лице“ — заб.: и то чѫдно!

„надиръ ар. подножна точка“ — заб.: каква?!

„намáзъ ар. молитва“ — заб.: каква?! само тѫрска

„нервы лат.: бѣли влакна, които идѫтъ отъ мозака по сичкото тѣло, чрезъ които осѣщаме и привождаме въ движеніе тѣлеснытѣ части“ — заб.: *ἴνες*

„обелискъ собственно име, тѣсна остра пирамида, направена отъ единъ камикъ за белекъ на големы лица и славны работы“ — заб.: *ὀβελίσκος* и защо собствено име.

Стр. 16: „орарь гр.: дълъгъ діаконски поясъ“ — заб.: чѫдно! Какво го опáсва дїаконътъ?

„ораторъ лат. проповѣдникъ“ — заб.: а не *ῥήτωρ* твоите латински!

„отоманъ тур.: турченъ“ — заб.: безбелли потѫрченъ! а не тѫрчинъ

„аръ пакетъ фр. сганата книжка за писма“ — заб.: аръ — виж. на долѫ

„папа гр. римскій пьрвосвѣщенникъ“ — заб.: я

„пакетъ фр. — дълговата или четвьртита книжка като кесійка за влаганіе на писма“ — заб.: по-горѣ писано.

Стр. 17: „патерикъ гр.: книга, описаніе житія свѣтыхъ“ — заб.: святыхъ

„патеръ лат.: отецъ, свѣщенникъ католическій“ — подчертаното на Н. Рилски

„патріархъ гр.: или лат...“ — заб.: гречески е кьорчо!

„пергаментъ собственно име, кожана книга“ — подчертаното на Н. Рилски

„пилафъ тур.: варенъ орисъ съ масло“ — заб.: тѫрско коливо

„пластырь нѣм. мехлемъ, врачебный клей“ — подчертаното на Н. Рилски.

Стр. 18: „подагра гр.: ломота (счупено) въ краката“ — заб.: чѫдно!

На стр. 18—19 Н. Рилски е подчертал някои букви в отделни думи,

написани неправилно от автора на речника, като: свѣщенникъ, свѣтото, роволюція и др.

Стр. 20: „сахаръ лат.: сладко вещество, отъ захарнѫ тръсть“ — заб.: індійск.

„секунда лат.: шестьдесята часть отъ часа“ — заб.: кой ти каза че е 60-та часть отъ часът, а не отъ минута?

Стр. 21: „синаксарь гр. сокращеніе“ — заб.: чѫдно толк.!

„скала ит.: постепенно возвышеніе“ — заб.: чѫдно!

„скандалъ (скандало) фр. соблазенъ, смущеніе“ — заб.: охъ фран.

„скиптъръ лат.: тоешка, що означава царска власть“ — заб.: охъ

„спиртъ лат.: тънка запалителна жидкость (течность)“ — заб.: чѫдно.

Стр. 22: „схима гр. монашескій чинъ со строго правило“ — заб.: чѫдно.

Стр. 24: „флегматикъ гр. хладнокръвный“ — заб.: чѫдно!

„фраза фр. — соединеніе на словата“ — заб.: чѫдно франц.!

„фурія гр. лудость“ — заб.: чѫдно греческо! Латинско е, кьорчо!

„характеръ гр. отличность“ — заб.: личность

„херувімъ евр.: горный ангелскій чинъ“ — заб.: а кой е долній?

„химія гр. тѣловѣдница“ — заб.: чѫдно!

„хитонъ гр.: долна мѫшка дреха въ древнытѣ“ — заб. чѫдно.

Стр. 25: „холера гр. бърза болесть, като чума“ — заб.: чѫдно

„хоругва гр.: знамя, байрякъ“ — заб.: чѫдно греч.

„царь пер.: верховный владѣтель“ — заб.: чѫдно персид.

„шалвари тур.: мѫшка широка дреха, гащы“ — заб.: то е персид.

Стр. 26: „поха гр. достопаметно произшествие“ — заб. чѫдно

„Упокои гр.: стихира, вниманіе“ — заб.: чѫдно покои.

52

ГАБРОВСКО-ТО УЧИЛИЩЕ И НЕГОВЫТѢ ПЬРВЫ ПОПЕЧИТЕЛИ Цариградъ, 1866 [от П. Р. Славейков]

(Инв. № 3167)

На корицата написано: „Отъ Габровското училище въ даръ Его высокопрѣподобію Г. отцу проигумену Неофиту Рыл. 1868."

На другия лист: „На негово Високопреподобіе отца Проигумена учителя Неофита П. Петровича

Въ Рил. монастиръ"

53

БРАТСКО ОБЯСНЕНІЕ НА БЪЛГАРИНЪ КЪМЪ БРАТЯ-ТА МУ БЪЛГАРЕ [от Т. Бурмов]. Букурещъ, 1867

(Инв. № 3517)

Стр. 60: „....наши-тѣ представители вмѣсто да ся въсползуватъ отъ тія обстоятелства за добро-то на съотечественници-тѣ си, ся съединиха съ Турцы-тѣ противу всичко-то страждуще христіанство и подадоха презъ послѣдній декемврій на султанъ-тъ адресъ, въ който казаха, чи Турцытѣ ся обхождали съ христіани-тѣ като съ свои братя по кръвь открай и докрай: чи султаны-тѣ сѫ давали на народы-тѣ и религіи-тѣ въ имперія-та си равно покровителство; чи въ тѣхна-та имперія всякога ся е гледало да ся забранятъ слабы-тѣ противъ силны-тѣ, сиромасы-тѣ противъ богаты-тѣ и въобще да ся раздава равноправосѫдіе помежду всички-тѣ..." — заб.: Проклятій покоровители! ⟨...⟩ хъ и!

Стр. 61: „...чи въ нея (Турската империя — б. н.) всякога ся е раздавало еднакво правосѫдіе на всички-тѣ поданницы и чи благодареніе на великодушно-то чувство, кое-то е всѣкога одушевляло султаны-тѣ, тѣхни-тѣ поданницы и особенно българе-тѣ сѫ увардили открай и досега небутнаты лица-та и имущества-та си, чест-тѫ и вѣрѫ-тѫ си, языкъ-тъ и народность-тѫ си..." — заб.: птухъ ⟨...⟩.

Стр. 64: „Но не! Вые показахте за подписваніе-то на този адрессъ усердіе, което можеше да учуди и сѫщи-тѣ Турцы, и едни хорица — по просты-тѣ и по долны-те — чистичко излъгахте, като имъ рекохте, чи онова, що-то ще подпишатъ, е прошеніе да ся даде воля на неправедно извержены-тѣ владыцы да служатъ, други измамихте съ лъжливы умствованія, трети пѫкъ подплатихте" — заб.: О проклятїи, треклятїи!

Стр. 65: „Ахъ! Български представители! Всякій отъ васъ е изялъ баремъ петь юмрука въ животъ-тъ си отъ рѫка-та на варвары-тѣ Турцы..." — заб.: ахъ тр⟨..⟩ предст⟨авители⟩.

Стр. 81: „Но турска-та имперія е едно тѣло, въ което гніеніето ся е вече наченало. Невъзможно нѣщо е да ся съживи това тѣло. Всички-тѣ възможны новы преобразованія, всички-тѣ бѫдущи хатти-шерифи и хатти-хумаюны ще подействуватъ вьрху турската имперія, както дѣйствува прѣсенъ въздухъ вьрху едно тѣло, кое-то ся разлага. И да искатъ нѣкои Българе, по измама въ мнѣніе-то си или просто отъ своекорыстіе и подлость, да ся задьржи паденіе-то на тази имперія, не ще могатъ да направятъ нищо, ако ще бы да ся съедини съ тѣхно-то мнѣніе всичкій-тъ българскій народъ. Но нашъ-тъ народъ е далечь отъ това. Нему така му е дотегнало турско-то господство, щото е готовъ да го промѣни срѣщу всяко друго, стига да е христіанско" — заб.: На това мнѣніе смы и мы.

Някои от заградените в ъглести скоби думи и срички при подвързията на книгата са изрязани.

54

РУССКО-ГРЕЧЕСКІЙ СЛОВАРЬ. Составленный Иваномъ Синайскимъ, изданіе второ ..... Москва, 1869

(Инв. № 4852)

На първия лист след предната корица написани следните заб.: Зри какъ сѫ преведени нѣкои рѣчи по гречески, н. прм. богомыслїе, ободреніе, ободренный, ободряю, обожанїе, обожатель, общенародно, общенародный, обѣденное время. *ὁ ἀρίστητος*, безпристрастно *ἀπεριστουδάστως*, *ἀπεριστδὴ*, -стный, *ἀπεριστδαστος* + брѕница *κόκκος ἐρυθρός φυόμενος ἐν πιτυωνὶ* ! + нищенскій, ская, ское—*ὁ, ἡ πτωχάριος α πτωχάριος* не ся намѣрва въ греческ. словари + трогáтельный, *ἐνρεοτικός, παθητικός, ὁ ἐπικλῶν* + трактирщица, *σκορροδοπανδοκευτριαπώλιος, κωμπῶς, παντοκέυτρια, πολ̃ϑσα ἄρτϑς* + любленїе, *ἀγαπισμὸς* + алканїе, *ἡ πείνησεις* (*πείνησις*) + полюбóвница, *ἡ ἑταρία* (вм. *ἑταίρα*) + база колонны, *τὸ σπειρηδόν-δϑ* + водка крѣпкая, *ἡ χρυσ̃λκη* ! + вино-горѣлка, или само горѣлка (водка), *τὸ μέθυ, τϑ μέθυος / ποτόμεθυ* глаголется вино = *οἶνος ἁ* не *βακὶ*. + щéголь, *ἀβρυντής* + Балконъ, *τὸ στηθαῖον, πόδιον* и проч..!! + Безмрачный, *ἀσκότεινος* (но неѕпотребительно) + безсрóчный *ὁ, ἡ ἄνορος*!! безстыдникъ, *ἀναισχυντίας* (вм. *ἀναίσχυντος*) + безстыдница, *ἀναισχυντίας* (вм. *ἀναίσχυντος*) + нечѫвствительность, *ἡ ἀναίσθηδης, τος* (аки бы *ἀναισθότης, τητος*, но ни едино, ни дрѕгое употребительно) + безшерстный, *ἀνέριος* (но въ греч. словар. нѣсть сего реченїя!) + латѫнь, *ὀρειχαλκοπέταλον* вм. = *ὀρείχαλκος. πάτιλος.* (*μέταλλον σύνθετον ἀπὸ Ζίγκον καὶ χαλκόν*) + афишки, *τὸ προσηλὸν*, ˜ϑ! + билїардный, *ὁ, ἡ τριπτήριος* + благознаменитость, *τὸ ἑορτάσιμο-τος* + въ этотъ самый часъ (зри въ часъ), *ἐυστάσης τῆς ὥρας* (негли = *ἐν ταύτῃ τῇ ὥρα*) + благопрїобрѣтенный, *ὁ, ἡ ἔυκτησιος*(!) богоблагодатный, *κεχαρισμένος*(!) + богорóдица *ἡ θεοτόκη-κης* +

а покровитель, и-тельница, и-вительство, -вительствѫ, какво сѫ преведени за чѫдо е! + любожéнство, *φιλογυναικία*! зри женолюбïе. + вид часто перемѣняющïй, *εὐμεταμόρφητος* + видъ благородный, прïятный, *εὐσχημονία*, *εὐπρεπεία* + обрадованный, *κεχαρισμενος* + возвеличенïе, *ἡ μεγαλόνωσις*. воздѣзнанïе, *ἐπάναρσις* (отъ *ἐπαναίρω* глаг. но сïе глаголное имя *ἐπάναρσος* нѣпотребительно есть, а начертано по правиламъ произведенïя, того ради и не обрѣтается въ еллинскихъ словар.) + кѫренïе, *θυθιασις* (вм. *θυμίασις*)+ всерáдостный, *ὑπερκεχαρισμένος*, *ὑπερχάρης* + вымя болшое имѣщïй, *ὁ*, *ἡ* ѫθαρώδης (вм. ѫθαρὸσις) а ѫθαρώθης неѫпотребително + *μεταλεσσιος* (*ἀνύπαρκτον*) заморскïй, *ὑπερθαλάσσιος*, *διαπόντιος* + подсóлнечникъ *ἀ πηλιώτης* (!!!) *ἡλιοτρόπιον* (*φυτὸν*) въ гость *συνδείπνος* (вм. *σύνδειπѫος*), *δαιτήμων* (вм. *δαιτυμών*) гостинницы смотритель. *ξενοδοχειοαρχος*! негово сочиненïе. + *θαμάρχος* въ рѣчь гомфаршалъ + *ἡ μυκὴς* (вм. *ὁ μύκης* = грибъ) *βολίτης* (въ рѣчь грибъ) нѣма въ гречески-тѣ словари. *ἡ παιδία* (въ рѣч. игрище вм. *ἡ ωασδια*) *συμμεγμένη* таможе = *συμμεγμιγμενη*, *ψαιτρία* (вм. рѣч, игрица = *ψάλτρια* (*ἠρήμενος* (въ рѣчь избранный вм. = *ἠρημένος*) Грешный *ἀριτήριος*! (но нигдѣже въ греческ. словар.!) + Пенсïонеръ *χάριν λαβών ἀρχὴριου*! *Ἀρχύριου* явно яко погрѣшено типомъ вм. *ἀργύριου*, но сïе ли значитъ пенсïонеръ? *χάριν λαβών ἀργύριου*? нѣсть ли *ὁ σύνταξιν λαμβάνων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, δηλ. συνταξιѫχος*, pensionaire. + собачья или песья звезди, *ἄστρως*, *ἡ μαῖρα*!! *ἀστρῷος κύων*.

Стр. 11 (*II к.*): „Апелляція, *ἡ κφεσις, εως* ...“ — заб.: *ἔφες*.

Стр. 16 (*II к.*): „Бабечка ... *ἡ ψυλὴ* ...“ — заб.: *ψυχή*.

Стр. 17 (*I к.*): „база, колонны, *ἡ σεῖρα, ας, τὸ σπειρηδόν*, ѫ“ — заб.: *ἀνύπαρκτον*.

Стр. 22 (*I к.*): „Безвещественность, *ἡ ἀσωρασία* ....“ — заб.: *ἀσωματία*.

Стр. 24 (*I к.*): „Бiеніе сердце, *ἡ ἄσπαρτις, εως*“ — заб.: *κηρκοπετής*.

Стр. 37 (*II к.*): „Благозлачный, *ὁμονοητικός*“ — заб.: треба да е Благосличный.

Стр. 42 (*II к.*): „Богоматерь“ — заб.: след тази дума вмъкнато: богомéрзскïй.

Стр. 51 (*II к.*): „Бродяга, *ὁ ἀγύρτης*, ѫ, *ὁ περίπολις, εως, ὁ πλάκης*, ѫ“ — заб.: *ἀ λήτης, τύχοδιώκτης*.

Стр. 59 (*I к.*): след „Бѣлоручка“ вмъкнато: бѣлотѣлый

(*II к.*) „Бѣснованïе, *ἡ δαιμονωπληξίας*“ — заб.: *δαιμονιοπληξία*.

Стр. 76 (*I к.*): „Висóкъ, виски, *οἱ κρόταροι, ων*“ — заб.: *μελίγγι*.

Стр. 82 (*I к.*): „Водометъ, *ἡ κρήνη, ης, ὁ κρѫνός*, ѫ“ — заб.: *πίδαξ*.

Стр. 85 (*II к.*): „Воздаяніе, *ὁ μίθος*, ѫ“ — заб.: *ὁ μισθός*.

Стр. 89 (*II к.*): „Войсковый, *στρατίος, ία, -ον, ὁ* .....“ — заб.: *ѫχὶ στρατίος, ἀλλὰ στράτιος*.

Стр. 122 (*I к.*): „Вѣжливость, *ἡ κομψία, ας* ....“ — заб.: *κομψεία*.

Стр. 133 (*II к.*): след „гнѣзжусь, *νεοττεύομαι*“ вмъкнато: гнюсскича.

Стр. 143 (*I к.*): „Грузïя, *ἡ Ἰβηρία, ας*“ — заб.: *Γεωργία*.

Стр. 157 (*II к.*): „Добыча, *τὰ λάφυρα, ων* .....“ — заб.: *τὰ σκύλα*.

Стр. 172 (*I к.*): „Дѣлимость, *τὸ σχίμα, ατος* ...“ — заб.: *σχίσμα*.

Стр. 173 (*II к.*): „Дюжина, *οἱ, αἱ, τὰ δώδεκα, ἡ δωδεκάς*“ — заб.: *ντѫζίνα*

„Дягильникъ, *ἡ ἀγγελικὴ, ῆς*“ — заб.: *ἀγγέλικα*.

Стр. 177 (*I к.*): „жаба, гортанная болѣзнь, *ἡ συνάγχη, ης* ...“ — заб.: *τὰ λαμὰ.*

Стр. 180 (*I к.*): „желтуха .... *ὁ ὄκτερον*“ — заб.: *ὄκτε* —.

Стр. 216 (*I к.*): „игрище, *ἡ παιδία, συμμιγμένη ὄρχεσι τε και* ....“ — заб.: *ἡ παιδία.*

Стр. 227 (*II к.*): „Инбиръ, *ἡ ζυγγίβερις, εως*“ — заб.: ѝсїотъ.

Стр. 233 (*I к.*): „Истмъ, *ὁ Ἰσθμος, ꙋ*“ — заб.: Ис⊕мъ.

Стр. 234 (*I к.*) „ис⊕мъ, *ὁ Ἰσθμός, ꙋ*“ — заб.: истмъ; перешекъ.

Стр. 244 (*I к.*): „кервель, зелье, *τὸ χαιρέφυλλον*, ѕ, *ὁ σνάνδιξ, κος* ....“ — заб.: *μυρώνι.*

Стр. 245 (*II к.*): „кисть, бахрама, *ὁ σίλλυβος* ....“ — заб.: ресны, пискюлъ.

Стр. 248 (*I к.*): „клыкъ, *ὁ χαυλιόδꙋς, οντος*“ — заб.: jetense.

Стр. 250 (*II к.*): „кожевня, *τὸ βυρσοδεψητήριον*, ѕ“ — заб.: *βυρσοδεψεῖον.*

Стр. 260 (*I к.*): „корь, болѣзнь, *τὸ ἐξάνθημα, τος*“ — заб.: *κετλέρι, δέμπελι.*

Стр. 261 (*I к.*): „косякъ, *ἡ ἀψὶς, ιδος* ....“ — заб.: напла.

Стр. 262 (*I к.*): „кранъ, *ὁ κρανός* ...“ — заб.: канѕла.

Стр. 271 (*I к.*): „куканъ, *τὸ σχηνίον*“ — заб.: маріонета.

Стр. 276 (*II к.*): „латунь, *τὸ ὀρειχαλκѕπέταλον*, ѕ“ — заб.: *ὀρείχαλκος.*

Стр. 283 (*II к.*): „лоскутье, *τὰ ῥυπάρια, ων*...“ — заб.: обноски.

Стр. 290 (*II к.*): „малиновка поющая, *ἡ ὑπολαΐς*“ — заб.: *εἶδος πτηꙋѕ.*

Стр. 292 (*I к.*): „марена, трава, *το ἐρυθρόδανον*, ѕ“ — заб.: брошъ.

Стр. 294 (*II к.*): „маякъ, *οἱ φρυτοί, ων*“ — заб.: *φάρος.*

Стр. 328 (*II к.*): „насосъ, *δσιφων, ωνος*...“ — заб.: *тѕлѕмба.*

Стр. 339 (*II к.*): „неизображенный, неизобразимый, *ὁ, ἡ ἄμορφος, ἀτύπωτος*...“ — заб.: *ἀσχημάτιστος.*

Стр. 357 (*II к.*): „нечувствительность, *ἡ ἀναίσθητης, ητος*“ — заб.: нечѕвствїе.

Стр. 384 (*I к.*): „олены рога кривые, *οἱλεκροι* .....“ — заб.: *λικροὶ.*

Стр. 409 (*I к*): „очаровательный, *ὁ, ἡ θελκτήριος*,ѕ ...“ — заб.: *μαγευτικὰ.*

Стр. 410 (*I к.*): „ошейникъ, *τὸ περιδέραιον*, ѕ“ — заб.: ожерелье.

Стр. 411 (*II к.*): „пактолъ, рѣка, *ὁ Πακτολὸς*, ѕ“ — заб.: *Πακτωλὸς.*

Стр. 412 (*I к.*): „палимбахій... *ὁ παλιμβάχειος*“ — заб.: *ὁ παλιμβάχειος*

Стр. 416 (*I к.*): „пахви... *ἡ ὑπѕρὶς, ἰδος*“ — заб.: кѕскѕнъ

Стр. 481 (*II к.*): „предпріемчивый, *θρασὺς* .....“ — заб.: *ἐπιχειρηματίος.*

Стр. 483 (*I к.*): „предупрежденіе, *ἡ πρόληψις*“ — заб.: *προκατάληψις.*

Стр. 488 (*I к.*): „прессъ для давленія винограда, *ἡ λήνος, ꙋ*“ — заб.: *σταφυλοβολεῖον.*

Стр. 4?7 (I к): „принцесса, *ἡ τοῦ βασιλέως θηγάτηρ*“ — заб.: *πριγκίπισσα.*

Стр. 511 (*II к*): „проницательность, *ἡ ὀξυδερκεία* ....“ — заб.: *διορατικότης.*

„проницательный, *ὁ, ἡ ὀξυδερκὴς*“ — заб.: *διορατικός.*

Стр. 520 (*I к.*): „Приха, *ἡ νηδὶς, ιδος*“ — заб.: *ἡ γνέθѕσα.*

Стр. 559 (*II к.*): „Рѣдька, *ἡ ῥάφανος*“ — заб.: *ῥεπάνι*, дикое = хренъ

„рѣдѣю, *ἀραιόομαι*“ — заб.: *ἁρμοφάω.*

Стр. 566 (*I к.*): „свиданіе, *ἡ ἐντύχη*“ — заб.: *συνάντε* ⟨...⟩.
Стр. 568 (*II к.*): „Своякъ, *ὁ γαμβρὸς*“ — заб.: шѕринъ.
Стр. 572 (*II к.*): „селдерей, *τό σέλινον*“ — заб.: сельдерей.
Стр. 575 (*I к.*): след „сзываю“ вмъкнато: сибарисъ.
Стр. 578 (*I к.*): „Скатъ, *τὸ κάταντες, εος*“ — заб.: гнюсъ.
Стр. 591 (*II к.*): „снарядъ, *τὰ ὅπλα, ων, ἡ παρασκευὴ, ῆς*“ — заб.: *σκευασία, συσκευή.*
Стр. 603 (*I к.*): „Сорока, *ἡ κίττα*“ — заб.: сврака.
Стр. 605 (*II к.*): „Со́усъ, *τό ἔμβαμμα*“ — заб.: *σάλιπα,* sauce.
Стр. 620 (*II к.*): „Стрѣлецъ, *ὁ τοξότης ....*“ заб.: лѕку.
Стр. 624 (*II к.*): „сурокъ, *ὁ μύωζος*“ — заб.: *ὁ μυωζὸς.*
Стр. 640 (*I к.*): „топорище, *ἡ στελεὴ, ῆς*“ — заб.: *στειλεὼς* (*πέλεκκον*). ⟨...⟩.
Стр. 645 (*II к.*): „труба пожарная, *ὁ σίφων ....*“ — заб.: тѕлѕмба
Стр. 680 (*I к.*): „хладнокровіе, *ἡ ἀταραξία*“ — заб.: *ψυχρίμια.*
Стр. 693 (*I к.*): „чернь, *ὁ δῆμος*“ — заб.: *ὄχλος.*
Стр. 705 (*I к.*): „шуринъ, *ὁ γαμβρὸς ....*“ — заб.: свояк̀ъ.
Стр. 770 (*II к.*): „щуп, щупальце, *ἡ μήλη, ης*“ — заб.: зондъ.

55

„ЧИТАЛИЩЕ. Повременно списание, издава Българското читалище в Цариград“, год. I, 1870

(Инв. № 3161)

В кн. 1, стр. 28 под стихотворението на П. Р. Славейков „Не пей ми ся“ Н. Рилски е отбелязал: „Пакъ отъ Гайдаро нѣщо достойно!“

Бр. 14, 1875 г.

Забележки към статията „За употребленіе на ѫ вмѣсто ъ“ — част от статията на Г. Кръстевич „Критическо разглежданіе на г. Дриновото „Новобългарско азбуке“:

Стр. 628: „... тойзи евфоничы законъ...“ — заб.: чны.

Стр. 631: „Буквата ѣ изражава омегченъ звукъ на Е...“ — заб.: Но мы ще речемъ защо Е-то има правила за произношенѣто си, сирѣчь то ся произноси ДВОЯКО (двѣ тюрліи) като Е и като Ꙗ. Когато стои въ началото на рѣчьтѫ, и слѣдъ самогласна бѕквѫ произноси ся като ꙗ, н. прм., ЕДИНЪ, ЕЩЕ, ЕЗЕРО, ЕСТЕСТВО и проч.; като ꙖДИНЪ, ꙖЩЕ, ꙖСТЕСТВО и проч. ТВОЁ, МОЁ, БОЖЇЕ, като ТВОꙖ, МОꙖ, БОЖЇꙖ и проч. и като ся знае и варди добрѣ това правило, мыслимъ да не е потребно ꙗ-то (което не е дрѕго нищо освѣнъ ѣ), защото ся върши добрѣ работата со самото Е!

„4°. Буквата Щ е была отъ самото начало на нашѫтѫ писменность за по-голѣмѫ скорость и лесниѫ въ писанiето измыслена+ и е была...“ — + заб.: по подражание на греческѫта στ=ς.

Стр. 632: „Колкоти за мѣстото на употребленiето и' то' ще бѫде пакъ, каквото и до нынѣ: заб.: то.

а) „Въ коренътъ на оныя рѣчи, които и нашиты предѣды сѫ писали съ ы“. Заб. продължава в долното поле: Корень въ нашѫ рѣчь написана съ Ы, не е дрѫго нищо, освѣнь подражанïе на греческитѣ рѣчи, съ които сѫ равни славянскитѣ написѫемы съ Ы, сирѣчь всяка една рѣчь греческа, която вмѣщава въ себѣ бѫквѫ ѵ (ипсилонъ), преводима на славянски пишеся съ Ы, и това е измисѫлено и направено, когато сѫ начнали славянскити учители Кѵ́рiллъ и Методïй да превождатъ отъ гречески священното Писанïе и церкóвныты книги. Н. прм. у насъ быти, у грецы ὑπάρχειν, у насъ быкъ, у грецы ταυρος; быстрый, ταχύς, ὀξύς. Вы ὑμεῖς, выдра, ὕδρα. Высокïй ὑψηλός и дрѫгите по многата часть отъ нихъ, ако не всичките по това правило слѣдѫватъ.

Забележки към статията „За каманитѣ“ от Богдан Горанов:

Стр. 639: „Малко сѫ онѣзи хора (като напр. калугеритѣ) които линеѫтъ на този свѣтъ и се молѫтъ само богу за да имъ го даде на онзи свѣтъ“ — заб. ядешь имъ ги, яшь ги.

Бр. 13, 1875 г.

Забележки към статията „За буквѫ Ѣ“ — част от статията на Г. Кръстевич „Критическо разгледванiе на г. Дриновото „Новобългарско азбуке“:

Стр. 584: „Недѣйте у б у упорствова...“ — заб.: у б о.

Забележки към статията „За буквы Ъ и Ь“:

Стр. 586: заб. в долното поле: Но що ни вреди да ги употребляваме и двѣтѣ, когато оны ни показвѫватъ и дрѫго едно правило Граматическо, сир. да познаваме отъ нихъ церковнытѣ рѣчи кои сѫ написаны с Е, а кои съ О. Н. прм. крестъ=крьстъ, а кровь=кръвь и дрѫги подобни многое множество!

Забележки към рецензията за „Веда словена“ от Б(огдан) Г(оранов):

Стр. 617: „... идентичностьта съ пѫрвоначалнитѣ имъ форми...“ — заб.: ταυτότης

„... да предизвикаме мнѣнията на компетентни сѫдии...“ — заб.: ἱκανός, ἁρμόδιος.

Стр. 618: „... една проста мистификация...“ — заб.: περίπαιγμα

„...специално заглавие...“ — заб.: εἰδικός

„... искаме да констатираме...“ — заб.: νὰ ἀποδείξωμεν.

Бр. 12, 1876 г.

Забележки към статията „Критическо разгледванiе на г. Дриновото „Новобългарско азбуке“ II. З а б у к в а ѥ:

Стр. 531: „... не е добре пригледаль...“ — заб.: пре-

Стр. 532: „... трѣба да припоручавамы правото...“ — заб.: пре-. Същите грешки са посочени за следв. ред и за стр. 537.

Стр. 562: тук е поместено стихотворението „Сиромашия. Баллада“. В забележка под линия авторът пише: „Сюжетя на тия стихове е едно истинско събитие, което прочетохъ въ една дописка отъ Чирпанъ въ единъ вѣстникъ български. Въ нея са расказваше за жалната участь на една сиромахкиня презъ ланската люта зима. Горестнитѣ впечатления, които ми направи тоя прочетъ и мисъльта, че едно голѣмо число човѣци търпѣха тогава най-страшни лишения и неволи, произведохж настоящата баллада“ — заб.: ballade ; *ἔμμετρος*; sujet=*ὕπόθεσις*.

Бр. 11, 1875 г.

Забележки към статията на Г. Кръстевич „Критическо разглежданіе на г. Дриновото „Новобългарско азбуке“ I. За буква ѧ:

Стр. 483: „... да пишемъ ли нѣкойа, изговарйа... вм. нѣкоя, изговаря, както сж въобще пишатъ и както самъ г. Дриновъ гы е писалъ“ — заб.: Що щешь тія, ами ямъ какъ да го пишемъ? Ами ясно, ами явно, ями ядове, ами, ами, ами толкова си!

Стр. 492: „... таквази е рѣчьта ѧкынъ...“ — заб.: ѧкинъ (градъ апсона).

Стр. 493: „... такива сж извѣстно и грьчьскити *περιττοσύλλαβα* нарицаеми имена *Αἴας*, *Λέων*, *Ξενοφών* и пр., които като че бы были *Αἴαντ*, *Λέωντ*, *Ξενοφών*.

Отдясно на полето забележка: *Ξενοφώντ*. Така точно ся произносятъ и въ нашитѣ церковны книги, кромѣ имене Соломонъ, което по тоя примѣръ трѣбеше да ся рече Соломонтъ.

„Така и среднего рода истаго отдѣленія имена“... *τμῆμα*, *σῶμα*, *ἐπάγγελμα* и пр. правятъ косвено... *τμήματα*, *σώματα*, *ἐπαγγέλματα*“ — заб.: *τμήματος*, *σώματος*, *ἐπαγγέλματος*.

Бр. 10, 1875 г.

Забележки към статията „Книжнина“:

Стр. 454: „Изгрѣѧ вм. изгрѣ. Българитѣ не казватъ слънцето изгрѣж, но казватъ слънцето изгрѣ...“ — заб.: Да прощавашь, българетѣ по много казватъ изгрѣя а по малко изгрѣ. Така знай.

Стр. 455: „Пакъ въ този рѣчникъ стои: кърпелъ s. m. le fronçon, le baton...“ — заб.: въ словаръть е кьрпелъ, а не кърпелъ.

Стр. 456: „...когато тя течала кждѣ агнето...“ — заб.: А защо течала та не текла? Тъй си трéбва!

„... зема го само за каламбуръ...“ — заб.: *παραγραμματισμός*.

Стр. 457: „... лесно било са пишало физика“ — заб.: защо пишало, та не писáло?

Стр. 458: „...“ можела да има...“ — заб.: могла.

„Тогасъ не сте знаели като пишете Богъ е невещественъ...“ — заб.: знаяли.

„... само на тжканото нѣшто...“ — заб.: Не на тжканото, но речи го на тканото.

„... и дѣ чу думата саморасть“ — заб.: самораслица има, думатъ Българете което расте отъ само себе насадено и несѣяно, но не знамъ това ли значи Богоровый саморастъ!

Бр. 11, 1872 г.

Стр. 472: „...го почелъ като достоинъ и правъ поборникъ...“ — заб.: вм. почиталъ.

Стр. 473: „Тѣзи срѣщи въ Кастана...“ — заб.: съ.

Стр. 474: „Прѣзъ Октомврія...“ — заб.: октоврїя

„Аугсбургското съвѣщеніе“ — заб.: *ща-*

„... въ зрѣлъ възрасть...“ — заб.: стъ —.

Бр. 9, 1872 г.

Стр. 377: „...готовъ да наложи главѫтѫ си...“ — заб.: положи

„...нищо крывовѣрно...“ — заб.: кри

„... и никѫдѣ не му поминѫли...“ — заб.: ме-.

Стр. 398: „...ето че излѣзнѫхѫ изъ дупкытѣ си още четворица дебеловратести и лѫскавобрадести монаси, които като мя видѣхѫ никакъ не склонихѫ да ся отдѣлятъ отъ книжарницѫтѫ!“ — заб.: Говна да ядешь Киръ Стефане! (Има се пред вид авторът на статията „Мънастырь Кутлумушь“ — Ст. Захариев — б. н.) Но не самъ а заедно съ Первообразныйтъ ти безбожникъ англичанинъ.

Стр. 404: „... и всякѫ рѫкѫ че е потопъ...“ — заб.: рѣкѫ.

Бр. 1, 1871 г.

Стр. 25: „...носи единъ рогать уродъ...“ — заб.: *τέρας*

„...слѣдва группа отъ една жена...“ — заб.: *μάζωμα*

„...множьство отъ миніаторни кочеобразни овци...“ — заб.: *μικρογραφικὰ*

„...нестройныте группъ...“ — заб.: ппы.

Стр. 26: „...Израиля прѣзъ Черното море...“ — заб.: Чермното

„...отъ цѣлійтъ моментъ...“ — заб.: мгновенїе.

Стр. 27: „...кога че една навалиада или пѣешна толпа...“ — заб.: *συνοδεία ἱππέων*.

Бр. 9, 1875 г.

Бележки къмъ отзива „Книговище от д-ра И. А. Богорова“:

Стр. 417: „Послѣ харно, колко е Българско, не знаемъ...“ — заб.: Незнаешь истина, защото не ся говори въ отечеството ти рѣчьта, но гдѣто ся говори, тамъ е Българска, защото тамо харното е съ хѫбаво, съ добро (харашо!), тъй да знаешь ваша милось и на Г. Богорова всякѫдѣ да мѫ го не дрънкашъ, защото незнаешь ли? Г. Богоровъ си е халисъ Богоровъ — той е бириджикъ отъ всичките подобни немѫ блядословци.

Бр. 10, 1872 г.

Стр. 425: „...които смякчавали прѣидшнѫтѫ му грубость...“ — заб.: прѣдишнѭтѫ.

Стр. 436: „...нѣкой си монахъ Телець...“ — заб.: Тецель.

56

БИБЛІЯ СИРѢЧЬ СВЯЩЕННО-ТО ПИСАНІЕ НА ВЕТХЫЙ И НОВЫЙ ЗАВѢТЪ. Вѣрно и точно прѣведено отъ пьрвообразно-то. Цариградъ, 1871

(Инв. № 188)

На съдържанието след „Малахія... стр. 812“ заб.: Апокрифическитѣ книги непреведены, и така библїята имъ е недостаточна (кусурлія).

Стр. 469, р. 40 (отгоре), II к.: „Когато ся распали малко неговата ярость“ — заб.: „А защо малко? Та не скоро?

Стр. 475, р. 21 (отгоре), II к.: „Господь е канара моя, твьрдыня моя...“ — заб.: *καλὲ, φῶριον*.

Стр. 475, р. 24 (отгоре), II к.: „Щитъ мой и рогъ на спасенїето ми“ — заб. калканъ.

р. 25, II к.: „Высокъ мой стълпъ-е“ — заб. кула.

Стр. 755, след ст. 27, II к. — заб.: Тука е пѣснь трїехъ отроковъ, а защо е исключена отъ тука, не знамъ, негли я не прїиматъ протестантите за каноническѫ!

57

БЪЛГАРСКО-ФРЕНСКИ РѢЧНИКЪ. Той обнема: 1. Всичкытѣ рѣчи на българскый нашъ языкъ: 2. Повечето научнытѣ рѣчи, които са употрѣбявать въ наука, занаятъ и търговія; 3. Рѣчникъ на географическы и историческы имена веты и новы, както и крьстителнытѣ имена и по-познатытѣ митологическы отъ Д-ръ И. А. Богорова. Дѣлъ вторый. Българско-френски дѣлъ, Віена, 1871.

(Инв. № 4767)

След изречението от заглавието: „Той обнема: 1 Всичкытѣ рѣчи на българскый нашъ языкъ“ заб.: „Лъжа! Виждъ въ предисловїето“.

На заглавния лист написано: „Сей рѣчникъ купенъ отъ Рылското монастырско общество за монастырскѫтѫ библїотекѫ, въ лѣто Господне 1872 м. марта. 10-й день, при игуменѣ Госпо̂ Іеро҃ей и епитропъ Дамаскинъ“.

В предисловието след думата „напечѣтаме“ има знак +. Срещу него по-надолу след свършване на предисловието Н. Рилски пише:

„Добре е това що казвашь, но не си ги нарѣдилъ както що требе, но си натуралъ едны напрешь, на които мѣстото е было по-назадъ, а други назадъ, на които мѣстото е было по-напредъ. За това и не требува да ся хвалишъ много съ механическїитъ си начинъ, защото съ него ти е станалъ рѣчникътъ на κηκεωнъ, а ты и не маришъ затова, или и не познавашъ, че е голѣмъ недостатокъ! А и какви рѣчи содержава словаритъ ти, български ли? Много ще му дойде! Френски рѣчи преписаны съ български буквы и наредены съ азбучный редъ и нѣколко български по между имъ, това ти е всичкiйтъ бащенный языкъ! И не срамувашся да казвашъ, че тоя рѣчникъ обнема всичкитѣ рѣчи на българскїй нашъ языкъ. А защо не натура и окси на рѣчитѣ, за да знае нѣкой какъ да ги произноси? Като напрм. като си написалъ на редътъ два пѫти ПЕТАКЪ, ПЕТАКЪ кой иноязыченъ ще ти знае (но и българинъ) защо едното е ПЕТА́КЪ, а другото ПЕ́ТЪКЪ, едното БЛИ́ЖЕНЪ, а другото БЛИЖЕ́НЪ. Не бываше ли баремъ да го пишешъ *ПЕТОКЪ* (*ПЯТЪКЪ*), за да различествува отъ *ПЕТА́КЪ* ти? И други такива подобны ничтожности! Така и *ПО́ЛИЦА* и *ПОЛИ́ЦА, ВРАНА́* и *ВРА́НА, ВРА́ТНИКЪ, ВРАТНИ́КЪ, ПА́ША, ПАША́, БЛА́ЖЕНЪ, БЛАЖЕ́НЪ* и други подобны.“

След заглавния лист Н. Рилски е залепил няколко листа със следното съдържание:

„Ето нѣкои рѣчи забѣлѣжены за достопамятныйтъ имъ преводъ и значеніе: турскоземецъ (истолкувано леватски) негли погрешено вм. = левантски (сѣдачъ). Разбери му сега що е левастки сѣдачъ! Безъ белли леватски (негли левантски) отъ французски левантъ (востокъ), а сѣдачъ вмѣсто *κάτοικος* и така ще бѫде левастки сѣдачъ *ὁ κάτοικος τῆς* ⟨...⟩ + Лѣвичаро-дѣсничарство. (Разбери сега що е лѣвичаро-дѣсничарство или гдѣ ся употреблява тая сложна рѣчь? Въ кой градъ или село или страна ся говори тая рѣчь!) +толкованея, оплакванея, значения вм. толкованія, значенія и други подобни все така, халисъ Богорова работа. +ищахъ истолкувано съ рѣчь пріетъ (но може и да е погрѣшно вм. пріедъ, но и да е така, кой българинъ употреблява рѣчь пріетъ вместо ищахъ) +приживїе (дїета) вмѣсто = завѣщанїе = завѣтъ за по смерти вм. = дїата (а не дїета, защото дїета совсѣмъ друго значен. има) +ешъ (турска рѣчь) преведена съ тѫкъ и съ два такъ: написалъ рѣчитѣ първо съ ъ, послѣ съ о. н. пр. дълбанъ и другитѣ до край, които ся пишѫтъ съ ъ, а послѣ добръ и всичките други съ о. Где прочее стои ъ въ азбукѫтѫ, а гдѣ о? +иснафъ—истолкувано съ рѣчь поредъ+рѣчите, които ся написватъ отъ начало съ вра и съ вър като врѣвь и вървь, глѣдай колко сѫ право наредены. По азбучный редъ, но и всичките други такива, като кър и кръ (кьрстъ и крьстъ) пьр и прь (пьрстъ и прьстъ) и другите всичките человѣколюбецъ (прекрасно!)+усойница вм. осойница. Виж Читалище Царе-

градско, година 2, книжка брой 17, стран. 795 какво ся отговарят на Г. Богоров. опѫтваніе+либовь, либопытенъ, либопытство, либя, человѣколюбецъ, и други подобни богоровщины!!!+извѣстникаръ вм. вѣстникаръ+извѣстникъ вм. вѣстникъ!!!+долнїо вм. дольно. дольнїость вм. дольность (Да ти земе дяволъ правописанїето, маскара проклета) +обсирваторїя истолкувано съ рѣчь звѣздобройница (но то по много показува човѣка, който брои звѣздыте, сир. жена, а не зданїето отъ което ся наблюдаватъ звѣздыте ⟨.....⟩, а то е звѣздонаблюдалище!) Геогнозїя истолк. съ земезнане.+выскрьснителенъ+кравя или прѣдварителна шѣрка. Иди му разбери сега що е прѣдварителна шѣрка! А то е пресажданье на сыпаница съ въцинѫ. Отъ сахтїянъ сахтїярница като да е сахтїяръ, а то требе сахтїянарница, а не сахтїярница, и тъй си е добрѣ търбачи табакхане+лихъ (нѣ два такъ) Що е аджяба? Негли не чифтъ текъ+прѣджпрѣде (за котка). Значи защо за котката прѣде. Но требе да са рѣче прѣде (котката, или говори ся за котка)+заходенъ вм. западный, заходны народы (европейцытѣ ся наричатъ) заходенъ вѣтръ вм. западенъ, виждъ му языкъ и чуди му ся!!!+изѣсненїе на скѫсенсата (разбери му що е)=изясненїе на сокращенїята+стансъ (гнѣздо на боръть) иди му разбери сега що е това гнѣздо на боръть и що е боръть! Но и стансъ е погрѣшено и требе да е степсъ+на стран. 314 глѣдай колко рѣчи български ще намѣришъ, а колко френски!

Зелникъ, непреведено, сир. неказано какво ся вика по французски, но написано. При него — разрѣзвамъ зелникъ, това му е всичкото значеніе! Де гиди Богоре де!!!“

На другия лист:

„Отъ Богоровый Българо-французскїй словарь нѣколко назначенїя за рѣчи и за преводы и примѣры и толкованїя и проч. таковая, 1873 септемвр. 5-й:

+великопостни проповѣданеа. Тука толкува и превожда французското значеніе, а не българското на французски+велта.... еленска глава и проч. отъ еленъ, а него нѣма никаковъ! Мѫдата му има, еленски мѫды, а елени нѣма! Ето ти словарь, който обнема всичкій българскїй нашъ языкъ! Тешко ти Богоре! Той ся е задоволилъ само съ рогата.

+чафутинъ вм. чифутинъ+виждь вечерня+вижъ Заяче. Вижъ хлѣбъ—вѣтро—врачь, като що е написано, значи безбелли врачь на вѣтроветѣ, ἀνεμόϊατρος (рузгяръ хекими), но вѣтровете искатъ ли хекиминъ аджеба? А то ще рече вѣтровражалецъ, сир. който вража съ вѣтроветѣ—верресовско слово. Verrines, тука негова милось толкува що значи французската рѣчь, а по български верресовско слово нищо не значи, нито може да ся употреби. Що е нужда прочее въ българскїйтъ словарь верресовското слово, като не ся употреблява? Но ты немаришъ такива работи! Ти си знаешъ твоята, сир. Богоровата+училница (школо) виждь му языкъ, виждь му чудо. Салтъ да не е като хората училище, ами училница като незнамъ що! Така ти и училникъ (учитель) и училница (учителка) и всичкитѣ други производни, като да не сѫ они български

и употребителни въ языкътъ! А нихъ ги нѣма никакви въ словарьтъ му, като да сѫ чужестранни! Де гиди Богоре де!

+погрѣбална жамія (за султанъ). Разбери му сега каква е тая жамія! Защо не джамія, та жамія? Жамія дума ли ся нѣкогашъ вм джамія кур Богор.

+риторика (извиване думы или сладкодумїе) сладкодумїе добрѣ, ами извиване думы, какво толкованїе и изясненїе ще дадѫтъ на риторикѫтѫ!

+виж. дѣянея (=дѣянія)

+глистопѫденъ (=глистогонный) и да се забѣлежи тамо гдѣто сѫ изложены забѣлежките за неговитѣ (Богорова) блядословїя.

+самолибїе и себелибїе+бранило, гербаво бранило! Салтъ Богорово бранило!!!

+ами бранилодръжникъ! Каква чудна рѣчь българска! И много ѭ употребляватъ българетѣ: *χαμένο κορμί*, Богоре! Брасопивамъ+Братолибенъ, виждь му рѣчи български и ся чуди! Брей (рѣчь българска была) bella dona, де гиди Богоре де! Горностаевъ истолкувано съ ябълченъ. Горностаевъ кожухъ/ябълченъ кожухъ!!!!! Де гиди Богоре де! Негли искал да каже негова *ἐξοχότης*[1] *μηλόγδνα*, която по турски ся вика елма кюркю (ябълченъ кожухъ). Но елмата е (кожа) отъ лисица, а не отъ ⟨какула⟩ (=горностай) Здравевардителенъ въ рѣчь егїенически. Суховодно (или земеноводно) животно! Богорова работа! Ябълка за препиране, разбери му каква е тая ябълка (за препиране)! А то е *τό μῆλον τῆς ἔριδος* (баснословното)!

+Грамявъ праведникъ! Разбери му! *ἀλεξιαεραννον* грьбняко-прешлянно животно. Animal vertebre+гъшленска поризница (Разбери му що е!) + сѣкнатъ (за кеневиръ) Разбери му що е!

+а слѣдъ рѣчь грошъ да видишъ какво са наредены рѣчитѣ до край, та да ся чудишь! Гдѣ е рѣчь групъ (която требуваше да е слѣдъ грошъ, а гдѣ е гърбавъ и проч.

+грьбнако-прешлянно животно! Чудно сложенїе! И достойно за (не) прїятїе *σπονδυλωτὸν ζῶον*, грьмявъ прѣведникъ (разумѣй му що е!). Либилникъ на пощанскы гѫлабы (въ рѣчь гѫлаби)+Подозьрителенъ, подозьртливъ вм. подозрителенъ и проч.+паницолизничество+тьрбухогадачь+училникъ вм. учитель+училница вм. училище+училниченъ вм. училищенъ и проч. Тамо зри чудесны рѣчи български и славянски!

+печѣлолибецъ и проч. Тамо *φιλοκερδής*; +паша, триопашатъ паша! А то е по тѫрски ючъ тѫйлія паша.

+жѐбата (на неговата милость) е жѣ́ба, каквото и печать, печѣ́тъ+броичница мѫ е вм. числительница (=ариѳметика). Така ти и метлата мѫ е мѣтла, като че ся производи отъ мѣтѫ, а не отъ метя, а глаголъ метя (или по негово употребленїе мѣтѫ) нѣма го никаковъ, така ти и глаголъ мьлзнѫ и проч. а той ся хвали че тойзи неговъ словарь (рѣчникъ) обнема всичкитѣ рѣчи на български нашъ языкъ! Да имаше баремъ доѭ (вм. мьлзѭ) добрѣ, но и него нѣма!

[1] Превъзходителство (в ироничен смисъл).

+кочешка мѫзика, нека мѫ знае нѣкóй каква е тая кочешка мѫзика!

+финиксъ (небываличенъ пилецъ) каковъ ли е тойзи (окаянный) небываличенъ пилецъ! Богоровъ го само знае, а дрѫгъ никой!

+етимологъ истолкѫванъ съ рѣчь коренодѫмникъ (Богорова работа) ултиматѫмъ преведено послѣднїо удѫмване (иди мѫ разбери сега, що е послѣднїо удѫмване! (Греч. *τελευταία ἀμετάθετος συνθήκη* то есть, конечно и непреложно условїе, и требеше да рече послѣдно (а не послѣднїо) соглашенїе или условїе (а не удѫмване! Богорова работа!)

+назиждане вм. назиданїе+назиждителенъ (гдѣ се намѣрва такава рѣчь Г. Богор. Де гиди Богор, де!) вм. назидателенъ.

+извѣстникарь вм. вѣстникарь+извѣстникъ вм. вѣстникъ+извѣстникарскїй вм. вѣстникарский.

На стр. 451 нѣма ни една българска рѣчь и въ двата столпа, но и въ предидѫщата 450 стран. и въ слѣдѫющата 452 почти нѣма нищо българско, така соразмѣрно и въ дрѫги страницы ще ся нѣмери тая аналогїя! И виждь отъ тоя само примѣръ Българскїйтъ словарь, който обнема всичкитѣ рѣчи на Българскїатъ нашъ езикъ (споретъ надписътъ мѫ!) Виждь и стран. 93 и 94.

+глѣдай гдѣ е написана рѣчь кьрлешъ и дрѫгитѣ слѣдъ нея на редъ съ кър-а гдѣ е кѫбически и дрѫгитѣ слѣдъ нея съ кѫ — подобно и грѫпъ, и дрѫги!

+пищоваръ (който прави пищови) виждь мѫ сега рѣчь измарторосана отъ него, каква е чѫдна!

+пищоварница *δπλοποιεῖον*, гдѣто ся правятъ пищови. Виждь мѫ и дрѫги рѣчи чѫдесны съ които си чеврати устата, като н. прм. книгопечѣтница, прѣпечѣтането! Защо окаянне, печѣтница, прѣпечѣтане и проч. печать говори ли ся нѣкогашь печѣть, но и да го говоришь ты въ словарьтъ требе да испишешь правото имъ общеѫпотребителното а не твоето или баре̃ и двѣте да напишешь! Така на прм. си написалъ печѣть (твоята чиста стока) а печать нѣма никаковъ, който е общи всякомѫ и на книжный языкъ!+сѫлтанинъ (жълтица нѣкоя) българете дѫматъ ли нѣгдѣ? Знаятъ ли такава нѣкоя жълтица?+динка=чѫкалница!+и въ страница 364 има само двѣ рѣчи Български въ единний столпъ една, и въ дрѫгий дрѫга всичкитѣ топтанъ двѣ! Но ако прѣгледа нѣкой внимателно всичкийтъ словарь много еще такива страницы ще намѣри съ по двѣ по три рѣчи български въ нихъ! А тѫка се назначиха само двѣ три за іорнекъ.

Стр. 1: „адмиралска ладїя“ — заб.: вм. корабль, защото ладїя е каикъ.

Стр. 3: „амомъ“ — заб.: ени-бахаръ.

Стр. 5: „арусписцый“ — заб.: вж. търбѫхогадачь *ἱεροσκόπος*, *ὀυοσκόπος* Зри надолѫ еще с и, архи.

Стр. 7: „Баба шарка“ — заб.: сы̃паница

„Бабино дѣте les cecondines“ — заб.: Бабината ти! *ἀκόλθον* = послѣданъ

„балансе“ — заб.: 2. биланцо, *ζυγός, ζυγαρία*

„балансирь“ — заб.: *ράβδος εἰς τὰς χείρας τοῦ σχοινοβάτου*

„баласъ“ — заб.: *ἄντραξ, βουβίδιον.*

Стр. 8: „барабой“ — заб.: *γεώμηλον πατάτα*

„барбаризмъ“ — заб.: *βαρβαρισμός.*

Стр. 9: вм. баятъ, безъ тѫка гребе, берж̃, берберинъ — зри по долѫ.

Стр. 10: вм. беневрецы виждь панталоны —

Гледай назадъ защото не мѫ е тѫка местото [отнася се за предлога б е з].

Стр. 11 — заб.: виждь мѫ оплакванеа (вм. оплаканїя).

Стр. 12 — заб.: тѫка смысленно (глѣдай надолѫ).

Стр. 13 — вмъкната думата „биволъ“

след „биномъ“ заб.: *δίορος, διώνυμος, ποιότης*

„бироварка“ — заб.: пивоварка

„бироварь“ — заб.: пивоварь

„бирѫвамъ“ — заб.: *φορολογῶ*

„бисмýтъ“ — заб.: висмѫтъ

„биссонъ“ — заб.: виссонъ.

Стр. 14 — заб.: вм. блинж зри надолѫ.

Стр. 16 — заб.: бобровъ има, а бобръ нѣма, виждь касторъ.

Стр. 18: „борина“ — заб.: *ἔλαιον τῆς πεύκης, τῆς ῥιτίνης.*

Стр. 19 — след „брадичка“ вмъкнато: бразда—нѣма най-потребната рѣчь! sillon, *αὖλαξ, αὐλάκι* вж. бръзна. спроти него брѣзна е българска рѣчь, а бразда не. Преплохїй филологъ захласначъ!

след „Бранило“ заб.: *ἀσπίς*

след „Бранителенъ“ заб.: *ἀμυντικός*

след „бранителна войска“ заб.: *ἀμυντικός στρατός*

след „бранително положение“ заб.: *ἀμυντική θέσις*

след „бранителность“ заб.’ *ἀμὺνα*

заб. в дясното поле: защо не браточедъ (*χαμένε*) ами браточетъ и въ прочіите.

Стр. 20: „братяства“ — заб.: братими.

Брояница е неп.: това ти е у Госпо̂: Богор. числительница = *ἀριθμετῖκά*!

Стр. 21 — заб.: тѫка требе да е брѣзъ и проч. а надолѫ Бърборене и проч.

„бърборене“ — заб.: бър напр̃е, послѣ брѣна тѫрилъ.

Заб. въ лявата част на полето: тѫка ли мѫ е мѣстото и о̀каянный Богóре! Требе слѣдъ бытолски просякъ.

Стр. 22 — вм. думата „бѫза“ jone, *μάγουλον*

cervoise, bouza, *μποζᾶς.*

Стр. 23 — заб.: бѫльонъ bouillon, *ζυμός κρέατος*

„буренъ...“ — заб.: глѫпышъ

„буренъ sm...“ — заб.: бѫрянъ

след „бѫталка“ заб.: а бѫтамъ глаголъ, нѣма го никаковъ *χονδράνθρωπος* = бѫтнитра

след „бухама“ заб.: перална

след „бухалъ“ заб.: бѫхелъ

след „бухалче“ заб.: *κουκουνάρα, πυτιοστρόβιλος* = шишарка.

Стр. 24 — заб.: бѣлвамъ и дрѫги отъ бъл — начинающи глѣдай назадъ на стран. 15 толко право е наредѐ тоя механически словарь.

„бѣм-валия“ — заб.: нартопъ.

Стр. 25 — заб.: бѣлогащарь е неп. *ῥάπτης βρακίων*

„Бѣлѣзене“ — заб.: *ἴχνογραφία*

„Бѣлѣзно изкуство“ — заб.: *ἰχνογραφικὴ τέχνη*

„Бѣлтжкътъ“ — заб.: *ἀπράδι τοῦ ὀμματίου, λεύκομα*

„Бѣсовица“ — заб.: собрани кѫчета на кѫчка.

Стр. 26 — „бжзъ“ — заб.: *ἀλιφασια*

„бжбрачка“ — заб.: *κεράτσα.*

Стр. 27: „ваксосвамъ“ — заб.: *ξελασπώνω*

„ваксарь“ — заб.: *ξελασπότης.*

Стр. 29: „ведьрникъ“ — заб.: казанъ на вапоръ

„ведьрце“ — заб.: *καδιόν*

„вентилаторъ“ — заб.: дѫшникъ во окнахъ.

Стр. 35 — заб.: внимáю и вниманíе и проч. нѣма ги никакви. внѫка, внѫкъ = унѫка -къ

„воденични колела“ — заб.: корѫба воденична.

Стр. 36: „водобоене“ — заб.: неп. водобоязнь.

Стр. 37: „воинство“ — заб.: зри не мѫ е тѫка мѣстото а защо волинка, та не вѫлинка кѫръ Богоре!

„мыслецъ“ — заб.: дѫмецъ

„мыслíе“ — заб.: вольнодѫмство

„волтовъ стълпъ“ — заб.: *ἡ βολταϊνὴ στηλη.*

Стр. 38: „вонещица“ — заб.: *βρωμοῦσα* бѫболечка вонéща

„врасолъ“ — заб.: разбери мѫ що е. *ἔμφυτος.*

Стр. 39 — заб.: зри на долѫ съ ь, колко право сж наредени, тѫка ли мѫ е мѣстото на ь проклеты сыне, та давашъ трѫдъ на человѣците да тръсятъ съ трѫдове рѣчите ти.

„вьрзія“ — заб.: *δέσμη, δεμάτι, φάκελος, δεμένων πραγμάτων* = вързó

„врачство“ — заб.: *γοητεία, μαγκανεία, μαγεία.*

Стр. 40 — заб. към „вьртачъ“ и следв.: тѫка ли мѫ е мѣстото, а окаянне!

Стр. 42: „врѣменъ“ — заб.: *τυχηρός, ἐνδόμενος, -ρως.*

Стр. 43: „втѫлпене“ — заб.: второ тѫка; вм. втълпене тѫк, и виж. назадъ

„вулія“ — заб.: улія, чанта.

Стр. 44 — заб.: въз-глѣдай надолѫ, а тѫкъ мѫ е мѣстото.

Стр. 45: „крьсна буква“ — заб.: врѫцѣ лѣто

„възлазителенъ поясъ“ — заб. разбери м8 що е възлазителенъ поясъ

Стр. 48: „вѣронѣмство“ — заб.: *ἀπιστία*

„вѣронѣмъ“ — заб.: *ἄπιστος*
ἀπίστως

глѣдай м8 рѣч та ся ч8ди що е това вѣронѣмство! Алисъ Богорова работа![1]

Стр. 49: „Вждене“ — заб.: *πολλαπλασιασμός διὰ τῆς γεννήσεως*

„Вѫсца“ — заб.: 2/=въсца, gemangeaison.

Стр. 50: „Габаръ“ — заб.: габеръ, дърво

„Гадина“ — заб.: *ἑρπετόν*

„Газъ или флеръ“ — заб.: *σκέπη, λευκότατον μεταξωτὸν ὕφασμα ὑφαντὴς τῶν σκεπῶν*

След „галантинъ“ вмъкнато: галбанъ.

„Галванисмъ“ — заб.: гальванизмъ и проч. отъ него

„Галера“ — заб.: *τριήρης*

„Галликански“ — заб.: *γαλλιστὶ*=галлски

„Галоша“ — заб.: калевра

„Галчіо“ — заб.: *ὀκνηρὸς.*

Стр. 51: „Гарофилъ“ — заб.: *καρυοφυλλομήτρα*

„Гасилка“ — заб.: *σκόνη κατευναστική*

„Гасилница“ — заб.: *μετάλλινον ἀγγεῖον μέ τὸ ὁποῖον σβύνουν τὴν ἀνθράκιαν*

„Гасѫ“ — заб.: *σβέννυμι*, гасѫ

„Гвачка“ — заб.: дъфка, *μάσημα*

„Гвачѫ“ — заб.: жвакамъ

„Гвоздейчета“ — заб.: *μικρὰ καρφάκια γομφάρια*

„Гега“ — заб.: *ἡ ποιμαντικὴ ῥάβδος.*

Стр. 52: „Георгина“ — заб.: *γένος φυτῶν, δάλεια γεωργινή*

„Гербознанане“ — заб.: = гералдика

„Гимнастика“ — заб.: *ἡ γυμναστικὴ (τέχνη) ἡ σωμασκία*

След „гимнософистъ“ вмъкнато: гимъ=бало.

След „гинь лопарь“ вмъкнато: Гипербола=ипербола.

Стр. 55: „Глистъ ... la sanlotine“ — заб.: santoline, а не sanlotine.

„Гълка“ — заб.: това требе да е слѣдъ рѣчь гуявы, и глѣдай.

Стр. 56: „Глъчка“ — заб.: глѣдай нареждание чудно на рѣчитѣ. Гдѣ е глъчка, гдѣ е гълтоперенъ!

„Глождѫ“ — заб.: гложда

„Глогинка“ — заб.: *πυράκανθα, κραταιγός*

„Глутница“ — заб.: *ἄθροισμα λύκων*

След „глуциній“ отбелязано: Глътка тука требе, а тукъ е слѣдъ рѣчь гълта — виж. Глиф.

Стр. 57: „Говорливо търбило“ — заб.: *σάλπιγξ φέρουσα μακρὰν τὴν φωνὴν.*

Стр. 58: „Голѣмлива жена“ — заб.: pimbeche.

Стр. 60. След „гори“ вмъкнато: горизонтъ и проч. отъ него; вж. оризонтъ и проч.

---

[1] За приписките в това издание вж.: Архим. Климент Рилец. Критическите бележки на Неофит Рилски върху „Българско-френски речник“ от д-р И. А. Богоров. — Български език. год. V, 1955, кн. 4, с. 381—384. В статията са посочени за образецъ някои от приписките.

„Горница ... la crême“ — заб.: сметана

„Горунъ“ — заб.: и горуно не е тукъ Богоре.

„Гостна“ — заб.: архондарекъ.

Стр. 61: „Грабачъ“ — заб.: *ἔντομον τι*

„Главеоръ“ — заб.: гравеоръ

„Главюра“ — заб.: гравюра

„Градинска трѣва“ — заб.: бучинишъ, *νάρθηξ*

„Градиненъ зеленчукъ ... мазникъ“ — заб.: *κάρδαμον*, горуха.

Стр. 62: „Грапель“ — заб.: *ἐξοχάς τινὲς λιθοειδεῖς περὶ τὰ κέρατα τῆς ἐλάφου*

След „грачи“ вмъкнато: Гребанъ—гребачъ. Гребание! Виж. грѣбя и проч. Гребло, гребя, няма да го порази.

Стр. 63: След „грибъ“ вмъкнато „грива“.

„Грисъ“ — заб.: *τὸ χοντρότερον ἄλευρον*

„Гробница“ — заб.: *πυραμὶς ἐξ ὀστέων.*

След „грошъ“ вмъкнато: Грунъ, гледай наредъ слѣдъ реда.

„Гърбишкомъ“ — заб.: *ἀνάσκελα*

„Гъргжране“ — заб.: *θόρυβος, κρότος, παταρδί.*

Стр. 64: „Гърмежъ“ — заб.: *κρότος*

„Гърмотевица“ — заб.: *βροντή*

„Грѣмнувамъ“ — заб.: *κεραυνοβολῶ*

„Грѣмнуване“ — заб.: fulmination

„Грѣмъ“ — заб.: *πυρσοκρότησις.*

След „групетто“ заб.: Окаенно нарежданїе! Тука ли е мѣстото на *гру.*

Стр. 65: „Грѣшливост“ — заб.: *σφαλερότης*

„Грѣшливъ“ — заб.: *ὁ σφάλλων, ἁμαρτητικός*

„Гувернантка“ — заб.: *ἡ ὑποπαιδαγωγὸς, δευτερα παιδαγωγός.*

Стр. 66: „Гжба“ — заб.: печурка

„Гъбено дърво“ — заб.: *φελλός*

„Гжда“ — заб.: *μερὶς (τροφῆς διδομένης εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ εἰς τοὺς ναῦτας).*

Стр. 67: „Гжска“ — заб.: ахмакъ, шашкжнъ, серсемъ.

Стр. 68: „Дама“ — заб.: *ἡ κυρία τῆς τιμῆς*

„Дамаскинъ“ — заб.: *κυριακοδρόμιον, δμηλίαι*, повченїе, дамаскинъ.

Стр. 70: „Дволиченъ“ — заб.: двоенлїе

„Двотърбухка“ — заб.: *δίδελφυς, διδελφίδες. μύς δυγαστρικὸς (εἰς τὴν ἀνατομίαν)*

„Двокаприфилъ“ — заб.: *περικλύμενον κ. ἀγιόκλημα*

„Двучерупченъ“ — заб.: *δίθυρον*

„Двѣгодишенъ“ — заб.: *ἀγροιόχοιρος δύο ἕως τριῶν ἐτῶν.*

Стр. 71: „Дедикація“ — заб.: *προσφώνησις βιβλίου*

„Деканство“ — заб.: а деканъ нѣма! Богоров(ска) работа.

Стр. 72: „Дерюга“ — заб.: *χονδρὸν πανίον δια τύλιγμα.*

Стр. 73: „Десять“; след него следва „десертъ“ — заб.: Глѣдай гдѣ му е десять, а гдѣ десертъ!

Стр. 74: „Диканя“ — заб.: *λίσχος*

„Дикель“ — заб.: *σκαλίς* прашулка

„Диктоване“ — заб.: *ὑπαγόρευσις*

„Диктувамъ“ — заб.: *ὑπαγορεύω*

„Дикція“ — заб.: *ἀπαγγελία*

„Дисциплина“ — заб.: *πειθαρχία.*

Стр. 75: „Діаконникъ“ — заб.: *ὅπου ἐνδύονται οἱ Ἱερεῖς. διακονικὸν*

„Дълбая“ — заб.: дупка на дъскж.

Стр. 76: Срещу „дългъ“ написано: дългъ. По-напредъ написано добръ и други по-послѣ. Виждь му нареждането какво е право.

Стр. 78: „Доене“ — заб.: traire = мълзенье, *ἄρμεγμα*

„Долохтанка“ — заб.: що е тая дол(охтанка).

Стр. 80: „Доешно“ — заб.: *σκιραφί, δόμινον, παιγνῆδι* = дама

„Допрѣдѣленъ житель“ — заб.: *ὅμορος, γειτονικός.*

Стр. 81: След „дошлянъ“ вмъкното: доя.

Стр. 82: На полето срещу „дренирувамъ“ заб.: дренъ = дрѣнъ и проч.; а дремя, дремка манье нема ги никакви.

„Дрипелче“ — заб.: *κουρελάκι, ῥάκιον*

След „дрипка“ вмъкнато: дриплїо, дриплїовци.

„Дипліовцы“ — заб.: *ἀγύρται*

„Дрипы“ — заб.: *κουρέλια χρήσιμα εἰς χαρτοποιΐαν*

След „дробя“ заб.: Слѣдъ рѣчь „дромадеръ“ слѣдува рѣчь „другадѣ“ и проч., а не „дърварь“ и „дърво“. Виж. прочее какъ е нареденъ словарьтъ му!

„Дърво“ — заб.: Глѣдай гдѣ е написано „дърво“, а гдѣ „другарь“ и проч. слѣдъ него.

Стр. 84: Срещу „дьрмачъ“ и „дрънгазица“ заб.: Гдѣ е Ь, а гдѣ Р. Глѣдай му редъ!

Стр. 85: „Дрѣзгавина“ — заб.: *τὸ λυκαυγές*

„Дрѣзгавъ“ — заб.: *λυκαυγικός.*

Стр. 87: След „душѫ“ вмъкнато: дъждь, виж. дѫждь и проч.

Стр. 88: „Дѣглица ... l' égopode“ — заб.: aegopode

„Дѣсна ржка“ — заб.: Защо дѣсна (кьорчо), та не десна?

Стр. 89: „Дъбно дърво“ — заб.: *ῥοῦς ἢ ἐρυθρός, δενδρύλλιον*

„Дѫговитъ камыкъ“ — заб.: *ἰρῖτις, δρυκτόν, κρύσταλον ποικιλόχρουν.*

Стр. 90: „Дѫщеря“ — заб.: *νὰ σὲ χέσω Γάϊδαρε*

„Еволюція“ — заб. *ἐξελιγμὸς, ἄνοιγμα, ἄπλωμα, στρατεύματος, πειρατατιμένου* еволюцїя.

Стр. 93: „Славенъ“ — заб.: *στιμμικός*

„Славна сгура“ — заб.: *ἔποδὸς ἐκ τῆς ὁποίας κατασκευάζονται τὰ χημικὰ κυπέλλια*

„Еластически“ — заб.: *ἐλαστικός*

„Еластичество“ — заб.: *ἐλαστικότης*

„Елеборъ“ — заб.: *ἐλλέβορος* = чемерика

„Елей“ — заб.: *χρίσμα, τό ἅγιον ἔλαιον*

„Елленскы лайна ... мѫды“ — заб.: а елень гдѣ ти е?

След „еленски“ вмъкнато: Мѫдата му има, а него нѣма.

Стр. 94: Срещу „епархія“, „епатитъ“ и др. написано: „Тія всичкитѣ гречески ся пишятъ съ обращено э. Зри въ рускитѣ словари.

Стр. 95: „Еполетъ“ — заб.: *ἐπομίς*, эполетъ

„Ера“ — заб.: эра виж. егира.

„Ерфине“ — заб.: вм. рефене. Толко го е знаялъ.

„Етикетъ“ — заб.: *τὰ ἔθιμα, τὰ καθήκοντα, ἡ τάξις*, и ярлыкъ (рус.) *σημεῖον, ἐτικέτα* (ἡ) etiquette.

Стр. 96: Предъ „жабрей“ вмъкнато: жаба. Виж. жѣба

„Жавкарь“ — заб.: *ὑλακόμωρος, ὑλακτικὸς, γαυγηστάρης*

„жамбазинъ“ — заб.: *σχοινοβάτης.*
Стр. 97: След „жарулястъ“ прибавено: ждребе и проч.=жребе.
След „жега“ прибавено: жегло *ζέβλα* или *ζεύλα, ζεύγλα, ξεύγλη*
„Желѣзарница“ — заб.: *σηδεροπωλεῖον*
Стр. 98: „Жерка“ — заб.: *ἀνεμόμυλος, στόμαχος*
„Жестъ“ — заб.: *χειρονομία, σχῆμα*
„Жерченъ“ — заб.: *στομαχικός* (отъ жерка)
След „живаничавъ“ вмъкнато: Живка -вко.
Стр. 99: „Жилавина“ — заб.: *ἐλαστικότης*
„Жилавость“ — заб.: *ἐλαστικότης*
„Жилѫ“ — заб.: жилѭ, *κεντῶ, δαγκάνω.*
Стр. 100: След „жлъбины“ прибавено: жнѫ, ешь, *θερίζω*
„Жълтурникъ“ — заб.: *σύκαλις, συκοφὰς, πτηνόν.*
рус. виноягодникъ
„Жобе“ — заб.: джубе.
„Жозданъ“ — заб.: джузданъ.
Стр. 101: „Жѣба“ — заб.: *βάτραχος, ἑρπετόν*
„Жѫбна книжка ... “ — заб.: карманна книжка.
Стр. 102: „Завареното мѣсто“ — заб.: *κολλημένον μέρος.*
Стр. 103: „Завѣтъ“ — заб.: Завѣтъ. Заветъ
„Загамалявамса“ — заб.: *ἀποκοιμῶμαι*
„Загаріянъ хлѣбъ“ — заб.: *ἄρτος τοῦ λεπτοτέρου ἀλεύρου*
„Загиналъ“ — заб.: *ἐναύγησα.*
Стр. 106: „Закачалникъ“ — заб.: който са закача.
Стр. 109: „Заможенъ“ — заб.: *εὐκατάστατος, πλούσιος, εὐπορῶν*
„Западамъ“ — заб.: а Западъ немашь бербантань
„Запиване“ — заб.: *οἱ ἀῤῥαβῶνες.*
Стр. 112: След „засилително срѣдство“ вмъкнато: „Заслужавамъ“ и проч. гдѣ ти е?
Стр. 115: „Звателенъ падежъ“ — заб.: не му е тука мѣстото.
„Здравецъ... d'amarante“ — заб.: не amarante, но geranium.
Стр. 116: „Зеленясна ... verdit“ — заб.: verdiv.
Стр. 117: „Зимникъ“ — заб.: *οἰνῶν, ὑπόγειον διά κρασί*
Стр. 118: „Зимуване и пре...“ — заб.: зинамъ=рѣтамъ
„Зипане“ — заб.: = рытане, *κλότσιμα.*
Стр. 119: След „злѣнавикнатъ“ вмъкнато: змїя, зѫмя.
Стр. 120: След „зоръ“ вмъкнато: Зълва тука, а не гдѣто си написалъ! Слѣдъ рѣчь „злочеститъ“.
Стр. 121: „Ивица“ — заб.: *κορδέλα, ταινία*
„Игличена ... l'angilique“ — заб.: да прощаваш!
Стр. 123: След „Избраны книгы“ вмъкнато: избродванье:
„Избродевамъ“ — заб.: *ἀνιχνεύω, παρατηρῶ.*
Стр. 125: „Изгледъ“ — заб.: *ἄποψις.*
Стр. 131: След „изумруденъ“ заб.: изумруденъ има, а изумрудъ нѣма. Вижд. му управа!
Стр. 132: „Имела f.... la lierre“ — заб.: не lierre ⟨...⟩ но glu.
Стр. 133: „Индустріаленъ“ — заб.: *βιομηχανικός*
„Индустрійникъ“ — заб.: *βιομήχαγος*
„Индустрія“ — заб.: *βιομηχανία.*
Стр. 135: „Иснафъ ... corporation“ — заб.: corpora...

Стр. 136: „Испилване“ — заб.: *ξεπουλίασμα*
„Испилявамъ“ — заб.: истривамъ съ пила.
Стр. 138: След „истмическы игры“ заб.: Истмическы игры има, а истмъ нѣма. Чиста стока Богорова.
Стр. 140: След „ихнія“ заб.: ичимикъ нема=ечемикъ.
Стр. 142: „Кадифяна каджнка“ — заб.: *σταθόρι*
„Кадифяна шѣпчица“ — заб.: *ἰνδικόν ἐλίχρυσον*
„Каджнка“ — заб.: *ἀκανθὶς, καρδερίνα, νέα ποικιλία, καρδερονίτσα.*
Стр. 145: „Камеріера“ — заб.: *ἡ θαλαμηπόλος*
„Камилска козина“ — заб.: страусъ
„Канела“ — заб.: канула.
Стр. 146: „Канторъ“ — заб.: *γραφεῖον δικηγορικόν*
След „канторъ“ вмъкнато: канула=канела. I знач.
Стр. 147: „Каравайка“ — заб.: *φαλακροτάνταλις (εἶδος πτινοῦ)*
„Кардамонъ“ — заб.: *καρδάμομον*
„Кардиналъ“ — заб.: птица нѣкаква.
Стр. 149: „Катерица“ — заб.: *κερθεία γένος πτηνῶν.*
Стр. 151: След „кембрика“ вмъкнато: кеме.
„Килограммъ (330 драма)“ — заб.: (312 драм.)
„Кимеръ“ — заб.: а защо кимеръ, та не кемеръ Г. Богоре?
Стр. 152: „Кихоръ“ — заб.: *φέρετρον, ξυλοκράβατον, κεβοῦρι*
Стр. 153: „Клепачи“ — заб.: *ματόφυλον, βλέφαρον*
Стр. 154: „Клисавость“ — заб.: *ἐλαστικότης*
„Клисавъ“ — заб.: *ζημιώδης, ζημιαρώδης. ἄψητος, ἐλαστικός.*
Стр. 155: „Клѣтка“ — заб.: прашж насадено нѣщо.
Стр. 158: „Кокошарникъ“ — заб.: *ὀρνιθοκούμασον, ὀρνιθαρεῖον*
След „кола“ вмъкнато: Колада, Коледа.
„Колелатъ“ — заб.: *μονότροχον ἁμάξι*
„Колело...“ — заб.: *τροχός βασανιστήριον, βασανίζω εἰς τὸν τροχόν.*
Стр. 159: „Комарджелжкъ“ — заб.: *ὑπεκαλοπή*
„Комаржія“ — заб.: *χειροκλόπος, ὁ κλεπτονεπιτηδείος*
„Комарь“ — заб.: *κουνοῦπι.*
Стр. 161: „Концертъ“ — заб.: концертистъ.
Стр. 164: „Костоболіе“ — заб.: *ὀστεοκόπος*=костоломъ.
„..... направачъ“ — заб.: костоправъ.
„Котаракъ...“ — заб.: chatte; матокъ, мачка.
„Котка (желѣзна) — заб.: котва.
Стр. 165: „Кочій кракъ“ — заб.: дупкж за кочкж. Виж. въ котка.
Стр. 167: „Кредиторъ“ — заб.: *πιστωτής*
„Кредитъ“ — заб.: *πίστωσις.*
Стр. 170: срещу „кръгъ“, „кърлешово масло“ и др. заб.: не имъ е тука местото, но слѣдъ рѣчь къмъ.
„Кърмачъ“ — заб.: кормчій.
Стр. 171: Крьстоносецъ“ — заб.: *σταυροφόρος* (воинъ).
Стр. 172: „Ктырь“ — заб.: *γένος ἐντόμων*
„Кукилястъ“ — заб.: щръклестъ.
Стр. 173: След „курка“ вмъкнато: курникъ=кокошарна.
„Куси“ — заб.: *ἀκακία αἰσθητική* рус. недотрота
„Куцукъ-куцукъ“ — заб.: *κούτσα, κούτσα.*
Стр. 174: „Кучи...“ — заб.: ὄ кучи!

След „кѫпя“ вмъкнато: кѫрпа, кѫрпачь, кѫрпежъ, кѫрпенье, кѫрпѫ. Гдѣ ти ся?

Стр. 177: След „лама“ вмъкнато: ламбикъ.

Стр. 181: Срещу „литюргашъ“, „литюргисвамъ“, „литюргистъ“, „литюргійни молитви“, „литюргіинъ“ заб.: Чудни български ⟨работи⟩ Богорови!

„Литюргія“ — заб.: а защо литюргїя *χαμένε*, та не литургїя?

Стр. 183: „Люцманъ“ — заб.: *πιλότος, πρωράτης, ποδότης.*

Стр. 184: „Лудетина“ — заб.: *κεράτσα.*

Стр. 185: След „лучене“ вмъкнато: лучница вѣма.

„Лѣкарница“ — заб.: *φαρμακεῖον-πολεῖον.*

Стр. 186: Срещу „лѣтѫ“ заб.: Защо да не е летѫ, ами лѣтѫ?

След „люнетъ“ вмъкнато: люсна и проч. = лусна и проч.

Стр. 188: „Магарешко брѣме“ — заб.: ⟨...⟩ шки товаръ; *γομάριον, ὁ φόρτος τοῦ ὄνου.*

Стр. 189: След „майкоубійство“ вмъкнато: маймуна.

След „маймунство“ вмъкнато: маймунче.

„Малаковъ“ — заб.: *πλατέα τινὰ γυναικεῖα ἐνδύματα τῶν παλαιῶν χρόνων*

„Малина“ — заб.: *ἰδαῖον, βατιον, σμάουρον* (*βαγκβ.*).

Стр. 195: „Мемуары“ — заб.: *ἀπομνημονεύματα.*

Стр. 197: „Меченце (малко мече) (на огнище)“ — заб.: огнище, пиростія

„Мечкарь, sm. monteur...“ — заб.: meneur, а не monteur.

Стр. 198: „Милостивны сестры“ — заб.: они ся называтъ сестры милосердїя, а не милостивны сестры.

Стр. 200: След „млащѣлка“ вмъкнато: млеко виж. млѣко и проч.

Стр. 204: „Морфинъ“ — заб.: *μορφίνη καὶ μορφίνιον*

Стр. 206: „Мряморосвамъ (хартия)“ — заб.: шаря като марм.

„Мряморъ“ — заб.: мраморъ

„Мряморястъ трапъ“ — заб.: *λατομεῖον μαρμάρου*

„Муденъ“ — заб.: *νωθρός, νωχελής*

„Мудникъ“ — заб.: = мудски.

„Мудно“ — заб.: *νωθρῶς, νωχελῶς*

„Мудность“ — заб.: *νωθρότης*

След „мурго“ вмъкнато: мурголявъ, и, о.

Стр. 209: „Мѣсачъ...“ — заб.: *ζυμωτής*

„Мѣсене“ — заб.: *ζύμωμα*

„Мѣсѫ“ — заб.: *ζυμώνω*

„Мѣтла“ — заб.: а защо мѣтла, та не метла, берогантину.

Стр. 216: „Назиждане“ — заб.: вм. назиданїе

„Назиждителенъ“ — заб.: вм. назиждателенъ.

Стр. 218: „Накрьтева ми са“ — заб.: *ἀηδιάζω.*

Стр. 224: „Насыпъ“ — заб.: *ἀμβολὰς, ἀνάχωμα.*

Стр. 226: „Нахутъ“ — заб.: *λαθούρι, λάθυρος, εἶδος ὀσπρίου*; рус. горохъ журавлинный, а нахутъ е pois chiche или pois becu или garvanche.

Стр. 227: „Небыва“ — заб.: *μυθώδης, πλαστός.*

Стр. 228: „Невѣстулка“ — заб.: ласточка рус.

Стр. 236: „Непытоменъ“ — заб.: дивъ (но не пише ся съ Ы, а съ И).

Стр. 239: „Нехарь“ — заб.: *ῥάθυμος, ἀπαθής.*

Стр. 241: „Нищене“ — заб.: *ξεύτισμα.* Изригванье.

Стр. 242: „Ножъ“ — заб.: стомана.

Стр. 246: След „обзаложникъ“ заб.: обзинвамъ гдѣ ти е?

След „обиване“ вмъкнато: обиварявамъ. Зри слѣдъ рѣчь обще. Та нерде Шамъ, нерде Багдатъ!

Стр. 248: Срещу „обръгнувамъ“ заб.: *συνειθίζω, ἐθίζομαι.*

Срещу „обрьжевамъ“ заб.: *πολυχρόνιος ἕξις.*

Стр. 250: Срещу „обиварявамъ“ заб.: не му е тука мѣстото.

Стр. 253: След „означителенъ“ вмъкнато: озрѣвамъ тукъ.

Стр. 254: „Окостѣвамъ“ — заб.: *ὀστεποιῶ*

След „окраждамъ“ вмъкнато: окраставѣвамъ -лый

„Окрьшлеци“ — заб.: *τσακνίσματα τῶν γυναικῶν.*

Стр. 256: „Омразно“ — заб.: *χείριστα, κάκιστα, ἀθλίως.*

Стр. 259: „Опитване“ — заб.: *ἀπόπειρα δοκιμή.*

Стр. 260: „Орисница“ — заб.: парка; *ἡ μοῖρα, ἡ τύχη τό πεπρομένον* тур. бахчъ еджелъ късметь от греч. *ὁρίζω*

„Орѣховче“ — заб.: орѣшче—пиле.

Стр. 263: След „останливо куче“ вмъкнато: остарѣвамъ и проч. Зри устарѣвамъ и проч.

„Остень“ — заб.: *βούκεντρον.*

Стр. 264: „Отайка (отъ кахве) — заб.: телфе

„Отваждамъ... (извара)“ — заб.: хурда

„Отваръ“ — заб.: *ἀφέψημα.*

Стр. 269: След „отреждане“ вмъкнато: отренка що е?

Стр. 270: Срещу „отхвърляне“, „отхрана“, „отхраневамъ“ и др. заб.: Глѣдай колко сѫ право наредены тія рѣчи, а гдѣ е мѣстото на отхраненъ и проч., а гдѣ е написано.

Стр. 272: „Охаленъ“ — заб.: *ἄνετος, ἐλεύθερος*

„Охолно“ — заб.: *ἀνέτως*

„Оцедъ“ — заб.: а защо оцедъ? Посл. съ оцедъ не ся ловятъ мухы ⟨....⟩.

Стр. 273: След „още“ вмъкнато: ощеръ=ощиръ.

„Ощиръ“ — заб.:=ощеръ; сравн. фара

„П. (пе)“ — заб.: паберки

След „павойникъ“ вмъкнато: павты=пѫ.

Стр. 274: „Пазарь... вардачъ на-, un'hallier“ — заб.: пазаръ башія; *ἀγορανόμος*

След „пазачъ“ вмъкнато: пазварница=пазварка.

Срещу „пактолъ“, „пакфонгъ“, „пакъ“, „пала“ заб.: *πακτωλός, ὁ χρυσοφόρος ποταμὸς τῆς Λυδίας.*

„Паламудъ“ — заб.: *θύνος, παλαμίδα.*

Стр. 275: След „пантеонъ“ вмъкнато: пантлика — виж. убица.

„Папирусъ“ — заб.: *πάπυρος*=папуръ=сазъ.

Стр. 276: „Папуры“ — заб.:=царевица

„Парапетъ“ — заб.: *ἄνδηρον εἰς τὰ ὀχυρώματα*

След „парастасъ“ вмъкнато: пиратикъ, макед.

„Парламентеръ“ — заб.: *κήρυξ.*

Стр. 277: След „патакъ“ вмъкнато: патаксувамъ (помѣстно)=мирясвамъ. Отъ какъ си е пръкнало не е патаксало.

След „патка“ вмъкнато: патокъ=патѫрокъ.

Стр. 278: „Питѫръ“ — заб.: патокъ

Стр. 279: „Пенсія... 2. който пріема или живѣе съ+...“ — заб.: + *συνταξιοῦχος* пенсїонеръ.

Стр. 280: „Перспектива“ — заб.: *σκηνογραφία*

„Перспективенъ“ — заб: *σκηνογραφικός*
„Перспективно бѣлѣзене“ — заб.: *σκηνογραφία*
След „пестрьва“ вмъкнато: пестѫ и проч. = пистѫ и проч.
Стр. 283: „Пистовенъ“ — заб.: *φειδωλός, οἰκονόμος, κερδοσκόπος.*
Стр. 284: „Пещоварница“ — заб.: *ὁπλοποιεῖον*
„пищоваръ“ — заб.: *ὁπλοποιός.*
Стр. 286: „Плетъ“ — заб.: haie, *φράκτης.*
Стр. 287: „Пъленъ“ — заб.: мѣстото на пъленъ и на другите слѣдъ него що сѫ пишѫтъ съ Ъ, Е слѣдъ рѣчь пчениченъ, а не тука, и зри.
Стр. 289: „Побудилникъ“ — заб.: *κίνητρον, κινητήριον, ἐλατάριον.*
Стр. 293: След „подземны гробища“ вмъкнато: подивѣвамъ (-вѣѫ). Ставамъ като дивъ. *γίνομαι σὰν ἄγριος* Подивявамся. Ставамъ дивъ. -вился.
Стр. 294: „Подмышница“ — заб.: *ἡ ἀποφορὰ τῆς μασχάλης. μασχάλη.*
Стр. 295: След „подозьртливъ“ вмъкнато: подойка = подойница.
Стр. 299: След „покосена трѣва“ вмъкнато: покраставява.
Стр. 301: „Полица“ — заб.: *ἔδρανον*; отуракъ
„Поліорцетика“ — заб.: *πολιορκητική (τέχνη).*
Стр. 304: „Поносъ“ — заб.: *λυσητέλεια, ὠφέλεια, προσκτημη*
Стр. 305: „Портулакъ“ — заб.: тученица, *ἀνδράκλη*
„Портупея“ — заб.: чанта
„Портфель“ — заб.: и портфейлъ
„Порутена“ — заб.: *ὑφιζάνω, κατακάθημαι (ἐπὶ) οἰκοδομῶν* = сровенъ.
След „порція“ вмъкнато: поръ живъ.
Стр. 308: „Постъпка“ — заб.: *διάβημα.*
Стр. 309: „Потикъ... la motilité“ — заб.: mobilité.
Стр. 313: Срещу „прасенце“, „праскова“, „праскова ракия“ заб.: *γουρουνάκι, βυζαχτάρικον, ὀρθαγορίσκος.*
След „прахокрылна буболечка“ вмъкнато: прахосвамся, що е?
Стр. 314: След „претенція“ вмъкнато: претопѣвамъ и други нѣма
Стр. 321: След „пріятіе“ вмъкнато: прїятный = пріетенъ.
Стр. 324: „Произволна власть“ — заб.: *αὐθαίρετος, αὐτεξούσιος*
„Прокламація“ — заб: *προκήρυξις*
„Прокобене“ — заб.: *προμάντευμα*
„Прокобявамъ“ — заб.: *προοιωνίζομαι, προμαντεύω.*
Стр. 329: „Прочутъ“ — заб.: *περίφημος, περιώνυμος, διάσημος, περιβόητος, περικλεής.*
След „прустъ“ вмъкнато: ПРЪ и проч. тука, па послѣ пьрва и проч.
Стр. 331: „Прѣваревачница“ — заб.: = ракѫжійница.
Стр. 336: „Прѣзъ... (.. купъ)“ — заб.: не му е тука мѣстото.
Стр. 337: След „прѣстриденна трѣска“ вмъкнато: прѣзъ.
„Прѣкаленъ“ — заб.: *ὑπέρμετρος*
„Прѣкалявамъ“ — заб.: *ὑπερβαίνω τὰ ὅρια τοῦ μετρίου πράττω ὑπερβολὰς παραξηλώνω*
„Прѣкоръ“ — заб.: *παρανόμι, ἐπωνύμιον* = презиме.
Стр. 346: След „пушкалка“ вмъкнато: пушкáло = топъ.
„Пушковъ“ ... (... кожухарецъ)“ — заб.: кожурецъ.
Стр. 347: „Пѫвты“ — заб.: павты, *γιγγλυμός.*

Стр. 348: „Пѫстря... (... шаря)“ — заб.: шаря нема, но шѣри.
Стр. 353: „Разглезвамъ“ — заб.: глезиѫ.
„Разглезенъ... lubrifique“ — заб.: lubrique.
Стр. 363: След „реалъ“ вмъкнато: ребро=рѣбро.
Стр. 364: След „ренонсъ“ вмъкнато: ре́па=рапонъ.
Стр. 365: „Рогачъ“ — заб.: =еленъ; буболечка, еленецъ, *ἐλαφοκάνθαρος*.
Стр. 366: „Ройно вино“ — заб.: *ἀφρώδης*
След „ройно вино“ вмъкнато: рокинисувамъ (други пишятъ рукинисувамъ). Роканисвамъ=рендосвамъ.
„Романтикъ“ — заб.: *ῥωμαντικὸς, μυθιστορικός*.
Стр. 367: След „роятса“ вмъкнато: руба.
„Рунически“ — заб.: *ῥουνικὸς*
„Русска свойщина“ — заб.: *ῥωσσικὸν ἰδίωμα, ῥωσσισμὸς*
След „ручакъ“ вмъкнато: ручи́ло, макед.=ручи́ло.
Стр. 368: „Рѣвѫ“ — заб.: защо рѣвѫ, окаянне, та не ревѫ!
„Рѣдькъ“ — заб.: ставамъ рѣдокъ.
След „рѣжѫ“ вмъкнато: рѣзалка, виж. въ Замба, а тука го нѣма.
Стр. 369: „Рѣпица“ — заб.: *ἀγριοκράμβη, ραγκβ.*
Стр. 371: След „саксофонъ“ вмъкнато: сакълка, с-кя, с-лчица, макед.=чорбичка. Сакулъ, с. м. мак.=торба́=торби́ца.
„Саламура“ — заб.: рус. росолъ, *σαλαμούρα*.
Стр. 372: „Самобытенъ... гледане“ — заб.: самоизгледване
„Самобытенъ... изгледване“ — заб.: самогледане
След „самсонче (кученце)“ вмъкнато: самсонъ вижъ. дотъ.
След „сондаракъ“ вмъкнато: санджа́къ, шерифъ *Ἱερὰ σημαία (τῶν ὀθωμανῶν)*.
Стр. 373: След „сантимъ“ вмъкнато: сантиметръ, centimetre.
„Сапунарница“ — заб.: сапунджийница
„Сапунарь“ — заб.: сапунджия
„Сачмы“ — заб.: *σκάγια*.
Стр. 375: След „свиніоровнина“ вмъкнато: сви́нка, макед.=свиня.
След „свинскы менгушы“ вмъкнато: свинче.
След „свързанъ“ вмъкнато: свределъ (испортено от сверделъ) вижд. свръделъ (Богоровъ).
Стр. 377: „Свѣтлакъ“ — заб.: *σκώληξ λάμπων*; на полето: зри въ гѫсеникъ.
Стр. 378: „Сгань“ — заб.: *πλῆθος στίφος, σμῆνος*
„Сговаряне“ — заб.: *ἐπίκαιρος, ἁρμόδιος*.
Стр. 379: след „сгурицы“ вмъкнато: сгурія=сгура.
Стр. 381: „Серіозно“ — заб.: *σπουδαίως, σοβαρῶς*
След „серпуха“ вмъкнато: серѫ
След „сестрица“ вмъкнато: сестриче.
Стр. 383: „Синкелъ“ — заб.: а защо синкелъ (ешекъ), та не сингелъ
„Сипкавость“ — заб.: *τό εὔθραυστον*
„Сиричество“ — заб.: *ὀρφάνια, ὀρφανία*
„Сиромащь-та (пауперисмъ)“ — заб.: пауперисмъ.
Стр. 384: „Скачка“ — заб.: не е скакалецъ, но скачанье.
Стр. 385: „Скорбутявъ“ — заб.: *εὔτομον*
„Скробѣла (нишесте)“ — не е нишесте, но чиришъ по турски.
Стр. 386: След „скрупулъ“ вмъкнато: скрывалище. Зри слѣдующ.

Стр. 387: „Скжтвамъ“ — заб.: *βάλλω τι πούπωτα κατὰ μέρος.*
Стр. 389: „Слово Божіе“ — заб.: *στοιχειοχυτήριον, στοιχειοχύτης.*
Стр. 390: „Служж“ — заб. *λειτουργῶ*
„Слупенъ“ — заб.: *κυρίως ἐπικευῶν σιδηρῶν.*
Стр. 391: „Слѣпы очи“ — заб.: рус. високъ. Но това требало да ся напише въ рѣчь око, а не тука (бербантине).
Стр. 392: „Смитане“ — заб.: *σάρωμα.* 2) *χαρτοσιὰ, ἐπὶ χαρτοπαιγνίων.*
След „смокиня“ вмъкнато: смокъ.
Стр. 395: След „собственъ“ вмъкнато: совалка.
Стр. 397: „Соусъ“ — заб.: *σάλτσα, περίχυμα, ἔμβαμμα*
След „софора“ вмъкнато: софта, *νομομαθής.*
„Спастревамъ“ — заб.: = спастрямъ, *κάμνω οἰκονομίαν, φαίδομαι.*
Стр. 398: След „спистителна каса“ вмъкнато: спистѣвенъ = пистовенъ.
Стр. 400: „Сране“ — заб.: *ἔκριξις κόπρου, περιττωμάτων*
След „срично говорене“ вмъкнато: сровенъ -вувамъ, -ванье.
„Сродяване“ — заб.: *καταῤῥέω.*
„Сручканъ“ — заб.: *-ρευσις* = сориндванье. Вижд. и събарямъ -рянье.
Стр. 401: „Сърдце“, което е написано след „сърдитъ“ — заб.: тука ли му е мѣстото окаянный сыне! Що мжчишь хората да си губатъ времето да тръсатъ сърдце! Треба да е слѣдъ рѣчь сытъ и глѣдай тамо.
Стр. 403: „Стая“ — заб.: *θάλαμος, δωμάτιο, ὀντᾶς.*
Стр. 404: „Стапсъ“ — заб.: степсъ.
Стр. 405: За „стълба“ и следващите след нея заб.: това требе да е слѣдъ рѣчь стуфадъ, а не тука Богоре!
Стр. 407: „Страусъ“ — заб.: *στρουθοκάμηλος.*
Стр. 408: „Стругъ“ — заб.: *ξυστήριον* г. чаркъ.
Стр. 409: „Стъ!“ — заб.: Зри назадъ стълба и прочия.
Стр. 410: След „стжкнуване“ вмъкнато: стжмбелъ. Виж. въ рѣчь вѣйка и стебло.
Стр. 411: След „сукрьвиченъ“ вмъкнато: сулина (морско живот.).
„Сурокосъ“ — заб.: вм. = русокосъ, *πυῤῥόθριξ* (*ξούσιος, ξαγκβ.*).
Стр. 412: „Сучж (млѣко)“ — заб.: а сучж концы и друго гдѣ ти е ешекъ!
След „суша“, след което следва „съ“, вмъкнато като заб.: Тука следуватъ буквы Ф, Х, Ц, Ч, Ш, па тогива бива СЪ и проч. Ето колко право ти е наредень словаря по азбучный редъ!
Стр. 416: „Сцена“ — заб.: Тука ли му е мѣстото *ανόητε*! И зри на стр. 412 назначенїето.
Стр. 417: След „сытъ“ вмъкнато: сърдце тука, а зри на стран. 401.
Стр. 418: „Сѣкнилникъ“ — заб.: *κηροσβύστης* (*ξαγκβ.*)
„сѣкнило“ — заб.: *κηροψάλιδον, ξεμυξίζω -μαι, ἀπομύσσω -μαι*
„Сюртукъ“ — заб.: *σούρτουκο* 2. чапкжнинъ. *τυχοδιώκτης, ἀχρεῖος* (бродяга).
Стр. 422: След „тамбуръ“ вмъкнато: тамошный.
Стр. 424: Темерутинъ... témérаire“ — заб.: не прилича му тая фр. рѣчь temeraire.
Стр. 427: След „тогавашенъ“ вмъкнато: тоговъ.
„Топене“ — заб.: *τῆξις*, стопяванье.
Стр. 428: След „топсегель“ вмъкнато: топка = валка. Топчастъ.
„Топузъ“ — заб.: masse.
Стр. 429: „Трапчастъ“ — заб.: *τραχὺς, ταφρώδης, ταφροειδὴς, δυσχερής*
След „трауръ“ вмъкнато: трахина, semoule.

След „тресетъ“ вмъкнато: трéска, трескá = трѣска.

Стр. 430: „Трикракъ“ — заб.: *ἄβαξ, πεσσευτήριον. ὅπου παίζεται ἡ δάμα.*

Стр. 431: „Трупамъ“ — заб.: не му е тука мѣстото, а глѣдай напредъ.

Стр. 431—432: „Трубадуръ“ — заб.: *ἀρχαῖος ποιητῆς τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας*

„Трьвна“ — заб.: *κυψέλη, κουβέλι* кошаръ

„Търбачъ“ — заб.: вм. трубачъ

„Търбене“ — заб.: вм. трубенье

„Търбило“ — заб.: вм. трубило.

Стр. 434: „Търсей“ — заб.: *τιναγμός, κλονισμός*

„Търсище“ — заб.: жабунякъ; срещу него: *βόρβορος*

„Тръстика“ — заб.: *βοῦρλον.*

Стр. 435: След „туція“ вмъкнато: тученица. pourpier, *ἀνδρακλα.* виж. портулакъ.

Стр. 436: „Тѣло... 6... хранитель“ — заб.: бостанджии и яничарь.

Стр. 438: След „тжпы оржжія“ вмъкнато: тжрбило що?

Стр. 441: След „уемъ“ вмъкнато: ужилвамъ = жиля.

След „ужилване“ заб.: Гдѣ ти е ужина -нувамъ и проч.?

Стр. 442: Срещу „улично куче“ заб.: улія = вулія.

Стр. 444: След „унищожливъ“ вмъкнато: уніатинъ.

„Унуденъ“ — заб.: *βεβιασμένος, ἐπιτατηδευμένος*

„Унудявамъ“ заб.: *ἀναγκάζω.*

Стр. 445: След „уредно“ вмъкнато: уредувамъ, макед. = уреждамъ, г/возвр. -ся = посирамся, уредился = посрался.

След „усмирявамъ“ вмъкнато: усмихнувамся.

„Усойница“ — заб.: не усойница, но осойница, защото казваме осóе, присóе и проч., което значи *ἀνήλιον, προσήλιον* и проч.

Стр. 446: „Усорлица“ — заб.: ястребъ

„Устарѣлъ“ — заб.: не устарѣлъ и проч., но остарѣлъ и проч.

„Устно“ — заб.: *προφορικῶς.*

Стр. 448: „Фаетонъ“ — заб.: *Φάεθων, εἶδος μικρῆς ἁμάξης*

„Фара“ — заб.: виж. ощиръ.

Стр. 450: „Философски камыкъ“ — заб.: *διώκωτην εὕρεσιν τοῦ φιλοσοφικοῦ λίθου*

Стр. 452: След „фуларь“ вмъкнато: фунїя (помѣстно) = хонія.

„Хабж“ — заб.: хабїж

След „хабж“ вмъкнато: хавярджия.

След „хавузъ“ вмъкнато: хавяръ виж. хайверъ.

След „хазненъ“ вмъкнато: хайверджія, *ἀβιαρᾶς.*

Стр. 453: Срещу „халважиска хартія“ заб.: а халва нѣма. Чиста работа Богорова!

„Халосанъ“ — заб.: *παράφρων, μωρός, τρελλός.*

Стр. 454: „Хаша“ — заб.: сапранъ рус.

Стр. 455: След „хей!“ вмъкнато: хекими за очи *ὀφθαλμίατρος*

След „химія“ вмъкнато: хинкя (рус. воронка) = хонія.

Стр. 456: „Хълбокъ“ — заб.: зри слѣдъ рѣчь хусарь.

Стр. 457: След „хонія“ вмъкнато: хора — зли на долу.

„Хора“ — заб.: *ἀνθρώπους ἀορίστου ἀριθμοῦ* не му е тука мѣстото.

Стр. 458: След „хрематологически“ вмъкнато: хренъ—нема го.

Стр. 459: След „хусарь“ вмъкнато: хълбокъ, тука му е мѣстото, а то е написано слѣдъ рѣчь хлоръ, и гледай назадъ.

Стр. 462: „Цьртене“ — заб.: *κελάδημος*

„Църтятъ“ — заб.: *τρυλίζουν, οἱ ὀρτυκες.*

Стр. 464: Срещу „чардачна стая“, „чардаче“, „чардакъ“ — заб.: не имъ е тука мѣстото.

След „чайно дьрво“ вмъкнато: чакамъ=чеокамъ.

Стр. 465: „Чафутинъ, -тка“ — заб.: да те земи дяволъ.

След „чемаданъ“ вмъкнато: чемерика.

След „червекоподобенъ“ вмъкнато: а гдѣ е червенъ (най-потребната рѣчь) блядословче? Виж. чьрвенъ.

След „червоточна работа“ вмъкнато: Гдѣ ти е червясвамъ, -салъ и проч. най-потрѣбната рѣчь? -салъ. vereux.

„Черга“ — заб.: *ξεσκεπάζω*

„Чергарь“ — заб.: *νομαδικός (γύφτος κατοικῶν εἰς τένταν)*

След „чергило“ вмъкнато: черенъ. Виж. чирінъ.

Стр. 468: След „четвьртый“ вмъкнато: четене — глѣдай на долу.

Срещу „четене“ заб.: Тука ли му е мѣстото хей бербантино!

Стр. 469: След „чискъ“ вмъкнато: числительница — виж. броичница!

„Членъ“ — заб.: *κλειδώνω τά γέννη*

„Човеколибецъ“ — заб.: *εὖγε σου μὲ τὸ* човѣколибецъ.

Стр. 470: След „чорапчія“ вмъкнато: чотора=бъклица.

Срещу „чьрварь“ и следв. заб.: а тука ли имъ е мѣстото на тія съ Ь написаны чьрварь и проч. окаянне! Не требеше ли слѣдъ „чуя“ да ся напишатъ.

Стр. 472: „Чулъ“ — заб.: конски. Саръ.

Срещу „чума“ заб.: raccone.

„Чѣшкы“ — заб.: да та чешкатъ дяволите.

След „шагринъ“ вмъкнато: шадраванъ, *πίδαξ*, jet d'eau, виж. водометъ; шака=шага; шака=шапа=шѫпа.

Стр. 473: След „шантавъ“ вмъкнато: шапа. *φούκτα*=шика; шапка=капа=гугла.

След „шаранъ“ вмъкнато: шаренъ.

След „шахъ“ вмъкнато: шашавъ *ἀλλοίθωρος.*

„Шекержійница“ — заб.: *ζαχαροπλαστεῖον, ζαχαροπολεῖον*

След „шеметъ“ вмъкнато: шепнѫ=шептѫ.

Стр. 474: Срещу „Шикалкы“ заб.: *κηκίδια*

След „ширина“ и „ширъ“ вмъкнато: ширитъ, виж. ивица. galon passement.

Стр. 477: „Шѫвачница“ — заб.: терзія.

„Шѫпа“ — заб.: виж. шака

„Шѫтамъ... (но-лека)“ — заб.: полека *χρονοτριβῶ ἀργοπατῶ.*

Стр. 480: „Яворъ“ — заб.: *ἡ πλάτανος.*

Стр. 481: След „ягуаръ“ вмъкнато: ядецъ.

„Якобинецъ“ — заб.: *Ἰακωβῖνος.*

„Ялава (за добытакъ)“ — заб.: защо ялава *νὰ σὲ πάρῃ ὁ διάβολος!*

Стр. 482: „Ястребъ“ — заб.: вижъ усорлица.

58

РЖКОВОДСТВО ПО ЗВУЧНЖТЖ МЕТОДЖ ЗА УЧИТЕЛИТѢ ВЪ ПЪРВОНАЧАЛНИТЕ УЧИЛИЩА, съставено отъ Р. К-ва [Каролева]. Посвѣтява ся на благодѣтелите на габровското училище. Напечатано съ иждивеніето на учителя Цвѣтка Н. Самарджіева. Цариградъ, въ печатницѫтѫ на в. Македонїѫ, 1872

(Инв. № 3518)

Стр. III, р. 1: „Было е врѣме, любезный читателю, че тебе единъ день са та завели на училището...“ — над „че“ заб.: когато

р. 12: „...подирь трымѣсечното ти ходѣніе въ училището...“ — заб.: три-

р. 14: „...то си са прѣструвалъ болѣнъ, ту нарочно...“ — заб.: тѫ

Стр. IV, р. 1: „...който е мыслѣлъ, че...“ — заб.: -слилъ

р. 13: „...да пишишь суммата...“ — заб.: -шешь

р. 20: „...колко мѫки си притеглилъ...“ — заб.: пре-

р. 21: „...сѣки день плачишь...“ — заб.: -чешь

р. 25: „...и никакъ не можишь...“ — заб.: -жешь.

Стр. V, р. 10: „...че неможишь да му го направишь...“ — заб.: жешь

р. 15 — на полето посочена същата печатна грешка

р. 17 — също.

Стр. VII, р. 16: „Тъй сѫщо не можимъ...“ — заб.: жемъ

р. 18: „...но потьта му отива...“ — заб.: но потътъ.

Стр. VIII, р. 2: „...и задъ учительтъ оттатъкъ били отивашь...“ — заб.: ля.

Стр. IX, р. 3: „...немаше други, който да знае звучната метода...“ — заб.: друг

р. 6: „...и да не е предполаганъ това...“ — заб.: галъ.

59

СЛѢПОЙ ВАРТИМЕЙ. Изданіе пятое. С.-Петербургъ, 1874

(Инв. № 6039)

На първата страница написано с друг почерк: „Изъ книгите на архимандрита Теофилакта Рылца“.

РАЗНИ СЛОВА[1].

(Инв. № 2900)

Стр. 24 — заб.: въ мѡрѣхъ свѧте...

Стр. 29: „...и наре́кохаса праотцы Хри̑товы“ — заб.: които дне́съ пра́здн8ва стая̑ церко́ за́едно со сты̑мъ спѵ̑рїдо́но.

Стр. 32 — заб.: є̑ѵсевїй Нїкомїдійскїй, а́ариевъ халкїдонскїй, и ѳеогнїй нїкейскїй, а̑рїеви помо́щници.

Стр. 34 срещу р. 25—30 заб.: Тїя̑ ако̑ е̑ каби́лъ да се ѡставатъ̑ и̑ двете.

Стр. 40 — заб.: бина безъ темелъ не се гра́ди, хртїанинъ безъ о̑глашенїе не мо́же ни́що да знае защото тайнства.

„...изъ нача́ло, когато созда́де б̑ъ челове́ка по о̑браз8 своем8 и̑ по подо́бїю...“ — заб.: т8ка кажи́ какво́ про́стите челове́цы ѡбычатъ да сл8шатъ съ внима́нїе и̑сто́рїи и̑ при́казски, а̑ кога́то и̑̆мъ закажешъ не́що за та́инства боже́ственни, тогава о̑ни́ начна́тъ да кашлятъ̑ и̑ да мр̑датъ̑ и̑ проч. и̑ затова̀ не могатъ нито да знаятъ̑ нещо.

Стр. 44: „...и гово́ри така́: Го́споди приклони́...“ — заб.: и̑ Г̑ди воздви́гни си́л8 твою́, и̑ прїиди́ во е̑̆же спасти́ насъ, сѣдяй на хер8вімѣ̀ я̑ви́ся, и дрѕги таки́ва молбы.

Стр. 48: „...защо́то се е̑̆ роди́лъ на̑ изба́витель, ко́йто е̑̆ и̑̆стинното на́ше веселїе“ — заб.: каквото̀ що гово́ратъ дне́сь и̑ пѣсните церко́вны, не́бо и земля̀ днесь проро́чески да возвеселятся, ’Ангелѝ и̑ человецю́цы д8ховнѡ да торжеств8ютъ.

Стр. 53: заб.: о̑ни̑ ца́рїете стана́ха ѡ̑ то́лко дале́чни мѣста́, ами́ що да рече́ме ны́е, които за сво́ите кя́рове море и̑ с8хо и прѡчия.

В долното поле др. бел.: вѣрата ги те́глеше, надеждата ги о̑укрѣпля́ваше а̑ любовь ги пон8ждаваше да до́йдатъ на поклоненїе.

Стр. 76: „...каквото̀ що гово́ри и̑ бж̑е́ственный е̑ѵаггелістъ...“ — заб.: Ȋѡаннъ

„...и ѡ̑йде на Ȋорда́нъ ко Ȋѡанн8 да се кр̑́сти ѡ̑ не́гѡ“ — заб.: и̑ тога́ва се изпр̑́лни́ха и проро́ческите о̑нія словеса́ „мо́ре ви́дѣ и̑ побеже́,

[1] Ръкопис на Н. Рилски.

Ἰορда́нъ ви́дѣ, и возврати́ся вспятъ, ви́дѣша тѧ во́ды бже́ и оубоя́шая.“

Стр. 79: „... то́й вы крести́тъ дх҃омъ святы́мъ и огнемъ...“ — заб.: ещѐ же и́ въ дѣя́нїята Апо́столски въ гл. 19, дово́лно и я҃сно се изявля́ва, защо Їѡанновото Крще́нїе не е́ было́ соверше́нно крещенїе, като на́шето хрїстїанско крще́нїе, защото гово́ри тамѡ така „бысть, внегда быти Аполлѡсѕ въ Корі҃нѳѣ.“

Стр. 80: „... и да погѕби дїавола, ко́йто се кры́еше въ водата“ — заб.: каквото́ що гово́ри и́ пророкъ дави́дъ „ты сокрѕши́ еси́ Главы́ зми́е въ водѣ́.

Стр. 82 — заб.: ст҃ая на́ша це́рко и҃сповѣдѕва еди́но крще́нїе“ и҃сповѣ́дѕю еди́но крще́нїе во оставленїе Грюхѡ и еди́нъ бг҃ъ, е́дина вѣ́ра, еди́на це́рко, еди́но крще́нїе.

Стр. 83: „... не́маше никой по ближенъ тоги́ва при Їисѹ҃са Хр҃а“ — заб.: ѡ не́говата пречи́ста ма́йка.

Стр. 92: „... да ѡчистиме и внѕтренните беззако́нїя“ — заб.: съ чи́сто и҃сповѣданїе грѣхѡ свои́ пре́ дѕховнаго о҃ца, каквото́ що гово́ри проро́къ дави́дъ, рѣхъ и҃сповѣмъ на мя́ беззаконїя моя́, и ты ѡстави“.

Стр. 101 — заб.: извади́ и вели́ката сѣббѡта, която е са́ма е́дна по́сть презъ годи́ната, стават 36 дни́, и недѣлята до полѕнощь полъ день, бывать $36^1/_2$ (зри въ книгѕ ефрема сѵ́рина, Ѧ҃ввы дѡроѳе́а ѡ постѣхъ) да се и҃стол҃кѹва добрѐ.

Стр. 106: „... и днешното непостижи́мо та́инство, което и са́мите ст҃ии Ѧ҃нгели незнаятъ и немо́жатъ да постигнатъ“ — заб.: сир. каквó е безплотный бг҃ъ стана́лъ пло́тенъ человѣ́къ и вкѕпѣ бг҃ и человѣ́къ, ѡ каквó е безмѕ́жная дѣ́ва ста́нала ма́терь, и вкѕпѣ дѣ́ва и матерь.

Стр. 112: „... и какво и каза́ а҃гелъ дх҃ѕ ст҃ый...“ — заб.: бг҃ъ идѣ́же хо́щетъ побѣ́ждается естества́ чинъ. истол҃кѹвай го. на їезикꙗ се повърна́ слѫнцето.

Стр. 115 — заб.: ⟨....⟩ и во́ли и ты като ми́лостива на́ша ма́йка да те поздра́виме и не днесъ съ Ѧ҃рхаггелското поздравленїе, и да ти ре́чѐме така: бц҃е дѣ́во, ра́дѕйся.

НЕОФИТ, ИЕР. РИЛЕЦ. РЪКОПИС НА ПРЕВОДА НА НОВИЯ ЗАВЕТ НА НОВОБЪЛГАРСКИ. Свѧтое еѵаггелїе ѡ Лѕка. Глава первая. ѡ Іѡанна святое еѵаггелїе

(Инв. № 4167)

Л. 64(2) — заб.: ѡконче́но Декемвріа 1. и҃же бы́лъ недѣ́лный, въ вечеръ въ четвертый ча́съ ноще.

Л. 118 — заб.: ѡконче́но феѵрѕа́рїа 25. де́нь вторникъ, въ 1836 лѣто въ Га́рово.

Л. 1(1): „2. каквото ни преда́доха о́нія, кои́то ги виде́ха съ очи́те и ѡ кра́й, и бы́доха слѕжи́тели на сло́вото“ — заб.: повѣствова́нїе, сказанїе

„6. и бе́ха и двамата пре́верни предъ бг҃а, защо́то хо́деха по си́чките за́повѣди и оправданїя бж҃їи безпоро́чни“ — заб.: без кѕсѕръ

„изво́лихъ и азъ... да ти ги напи́шемъ передъ всѐ подробнѡ“ — заб.: по те́нкѡ, подре́бнѡ.

Л. 2(1): „21. а людїе́те стоя́ха, и чакаха Захарїа...“ — заб.: а наро́дъ

„25. защо́ та́кѡ ми сотвори́ Гдь въ дни́те, въ които поглѣдна́ на ме́не да вди́гне поноше́нїето ми“ — заб.: ѡ человѣ́ците; оукоре́нїето ми.

Л. 3(1): „и ѡи́де въ Планинската страна́ съ бр҃зость, въ градѫтъ Іѕдовъ“ — заб.: се́й е҆сть хѣврѡ.

Л. 4(1): „...и по си́чката планинска страна́ Іѕде́йска приказ҃ваха се си́чките тїя дѕмы“ — заб.: въ е҆ллинското стой *κ᾽ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας*, а въ простоелинското *κ᾽ εἰς ὅλα τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας*. и во влашкото такѡ, зато́ и тѕка се превѐде та́кѡ, а не каквото що стои въ славенското.

Л. 4(2): „спасе́нїе ѡ враговѐте на́ши...“ — заб.: и҆збавле́нїе ѡ дѕшма́ните ни

„и да помене́ сты́й сво́й завѣ́тъ“ — заб.: ѡбѣща́нїе, зарж҃ченїе.

„като се и҆збава́виме ѡ рж҃цѐте на враговѐте ни да мѕ послѧжиме безъ стра́хъ“ — заб.: тоя стіхъ е҆ превѐденъ, каквото що стои въ е҆ллинските изда́нїя, и въ простое́ллинскїатъ превóдъ, и҆ во влашкото а не като що е҆ въ словенските сир. безъ стра́ха ѡносисе слѣдующата рѣчь да му послѧжимъ.

Л. 5(1): „да напишатъ сѝчка вселе́нная“ — заб.: сѝчкїатъ свѣ̀тъ сичката дѫнѧ

„защо́то не́маше за ни́хъ мѣ́сто въ гости́нницата“ — заб.: въ ханатъ. въ ѐллинското стои *ἐν τῷ καταλύματι*, ѝ въ простогре́ческїатъ прево́дъ *εἰς τὸ κατάλυμα*, коѣ́то значи ха́нъ, ѝли́ кона́къ дѣ́то кондѝсѫва нѣ́кой. въ Ма̀рка Ева(н)гелиста въ глава 14, стихъ 15 въ славенските стои вита̀лница, коѣ̀то тѫ́ка ѐ о̀бител; оу̀бѡ, вита́лница, ѝ гости́нница, ѝ о̀бѝтель всѐ едно зна́чатъ.

Л. 6(1): „...който ѡвара ложесна́та“ — заб.: ложесна́ ѐ число̀ мно́жественно, ѝ значи ма́тката дѣ́то стои, ѝли́ дѣ́то се зачи́на младе́неца.

Л. 7(1): „52. а̀ Ѷисѫсъ преѫспѣ̀ваше“ — заб.: прокóѱѫваше.

Л. 7(2): „ѝ сѐкоя пло́ть“ — заб.: сирѣ̀чь сѐкой человѣ̀къ.

Л. 8(1): „ѝ да бѫдете дово́лни со заплатыте си“ — заб.: съ лѫфе́тата си.

Л. 9(1): „...а̀ А̀ра́мъ Ѡвра́мовъ“ — заб.: въ ѐллинските ѝзданія, ѝ въ простоѐллинското, ѝ во влашкото стоѝ *τοῦ Ἀράμ, τοῦ Ἐσρώμ*, сирѣ̀чь амѝнадавъ былъ сынъ ара̀мовъ: а̀ а̀рамъ есрѡ́мовъ: а̀ въ словенските а̀рамовъ, Ѡвра́мовъ, есрѡ́мовъ, сирѣ̀чь а а̀ра́мъ Ѡврамовъ: а Ѡвра́мъ ѐсромовъ, щото Ѡврама нѐма го никаковъ въ греческите. Тѫка се преве́де като що ѐ въ слав.

Л. 9(1) — заб.: но ѝ въ Матѳе́евото родосло́вїе невоспоменае́тся се́й Ѡврамъ: защото говори та́ка, есрѡ́мъ же роди́ а̀ра́ма (а̀ не́ Ѡвра́ма) ара́мъ же роди́ а̀мѝнада́ва о̀у̀бо помеждѫ а̀ра́ма ѝ А̀мѝ(...).

Л. 13(2): „30. ѝ роптеха“ — заб.: мѫрмо́реха

„не требѫва на здра́вите врачь“ — заб.: хеки́минъ.

Л. 14(1): „...ко́лкото е вре́ме съ ни́хъ жени́хо...“ — заб.: младоже́нецо.

Л. 14(2): защò сынъ человѣ̀ческїй ѐ Госпо́дъ“ — заб.: Господа́рь

„9. ѝ рече и́мъ Ѷисѫсъ...“ — заб.: ѝ то́я сти́хъ 9 не согласѫва съ ѐллинското, защото тако стоѝ *ἐπαρωτήσω ὑμᾶς τι* и проч.; а̀ въ славен. вопрошѫ вы, что досто́итъ, ѝ проч. (Ѝ това „а̀ онѝ мѫлче́ха“ нема го нито въ греч. нито во влашкото).

Л. 15(1): „16. Ѷѫда (сы́на) Ѡакѡвова“ — заб.: въ нѣ̀кои простогре́чески пре́води стои „*Ἰούδαν (τὸν ἀδελφὸν) τοῦ Ἰακώβ*“. сир. Ѷѫда (брата) Ѡакѡвова, а̀ въ дрѫги „сына Ѡакѡвова.

„и като слѣзе съ нѝхъ“ — заб.: въ славѐнските стои „и шѐдъ съ нѝми, а въ греч. *καταβὰς μὲ αὐτῶν*, но *καταβὰς* не значи изшѐдъ, но сшѐдъ, и нѐгли треб8ваше да е...

Л. 15(2): „блажѐни (сте вы́е) сиромáсите съ д8хатъ“ — заб.: въ еллиногреч. и во влашкото нéма тáя рѣчь д8хомъ, каквото е въ славен. но тóкмо „*μακάριοι οἱ πτωχοί*“.

Л. 17(2): „мóлеха го прилѣжнѡ“ — заб.: со сѝчко сѫрдце

„5....сóнмището той го согради...“ — заб.: хаврата.

Стр. 18(2): „тíя (рáботы) щото видéхте, и щото чу8хте“ — заб.: ıдáтъ и пїя́тъ, и праватъ сефá.

Стр. 19(1): „и мытарúте ѡправдáха бга“ — заб.: сирѣчь, исповѣдаха че е прáведенъ бгъ.

Стр. 19(2): „41. а 'Iис8съ рéче“ — заб.: въ еллиногреч. и во влашк. нема товá „а 'Iис8съ рече“.

Стр. 20(2): „женáта на х8зáна пристáвникатъ Ирѡдовъ“ — заб.: епíтропатъ-векíлинатъ.

Стр. 20(2): „4. и като се стúчаше мнóго народ“ — заб.: въ славѐнските издáнїя стой тáкѡ, разм8вáющ8 же народ8 мнѡг8, вместѡ, стекающ8ся же народ8 многр8. Такá е превéдено, нéгли защо еллинското стой *συνιόντος δὲ ὄχλου πολλῦ*, но въ простите гречески преводи стои *ὅτε συνέτρεχε πολὺς ὄχλος*, а въ ⟨...⟩.

Л. 21(1): „15. а онová щото е падналó на добрáта земля́, товá са онíя, кóйто като ч8ятъ съ добрó сѫрце и съ блáго слóвото, дѫржáтъ го, и прáватъ плóдъ съ терпѣнїе“ — заб.: при тóя стíхъ въ славéнските стой и товá „сїя глаголѧ, возгласи, имѣяй оуши слы́шати, да слышитъ“ но понéже въ еллиногрéческите изданíя, и во влашкото не се намира, затова и т8ка се не положи.

„но т8ра го на столатъ“ — заб.: на скéмлето.

Л. 21(2) — заб.: въ славенските стой „и скончавáх8 ся“, метафорíчески нéгли е превéдено, илú безлúчнѡ като на др8го мѣсто що говóри *τετέλεσται* совершишася, защото *συνεπληροῦντο* еллинското, т8ка пó много значи снаполнах8ся, сúр. напѫлн8ваха се заедно съ Гемíата съ водá, каквото що е превéдено и въ простогреческите нéжели скончавах8 ся, защото скончавах8 ся, и ѡвергнах8ся значи погибах8. Или ако е безлúчнѡ просто совершенїе знáчи, а наполня́х8ся значи ⟨...⟩

Заб.: въ Ма́рка Гла́в. 4, сті 37 стои́ такѡ „и бы́сть бѣ́ря вѣ́трена вели́ка: во́лны же вливáхѫ се въ кора́бль“. — заб.: ако се тамѡ вливаха, тѫка се напѫлнѫваха, каквóто и въ еллинските стои́, въ едно́то *γεμίζεσθαι*, а въ дрѫ́гото *συμπληρῶνθαι* (сир. *συνεπληρῶντο*) защóто *γεμίζεσθαι ἢ συμπληρῶνθαι*, и собственното...

Л. 24(2) — заб. въ долното поле: да се пре́зри, да се оукóри.

Л. 25(1) — заб. в долното поле: въ еллинск. изданїя стои такѡ *„ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν“* сир. и вóзметъ крестъ свóй на всѧкъ дéнь. такѡ е преведено и во влашкото, а въ славенскиятъ незнáмъ защó лиѱва „на всѧкъ дéнь“, а стои „и вóзметъ крéстъ свóй...“

Л. 26: „тратѝ го дóлѫ дїаволо“ — заб.: въ еллинск. изданїя стои *„ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον*, то́ есть разтерзá его́ бѣ́съ, като що вы́каме по простѡ, разкѫсá го, или́ разкина́ го. а въ славенските „повéрже его бѣ́съ“, но повéрже *ἔρριψον*, а нé *ἔρρηξεν*, ина бо есть *ῥήγνυμι*, а ино *ῥίπτω* и нéгли ⟨...⟩

Заб. в лявата част на полето: и во влашкото е превéдено, каквóто що е въ славéнското „лáѫ трѫнтúтъ пре е́лъ дрáкѫлъ“ сúр. трáти го, а трати го значи повéрже его́.

Л. 26(2): „той е ѡ на́шата страна́ (помóщникъ)“ — заб.: въ славéнск. издáнїя стои́ такѡ „иже бо нѣ́сть на вы́, по вáсъ есть“ а въ еллинск. *„ὅς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν.“* сир. иже бо нѣ́съ на ны́, по нáсъ есть. Такѡ е преведено и во влашкото.

„и прати вѣ́стники“ — заб.: хаберджíи.

Л. 28(1): „падна ѡ небóто като мóлнiя“ — заб.: светкáвица, блéскъ.

Л. 29(1): „и падна̀ въ разбóйницы“ — заб.: въ хайдѫ́ти

„ѡтвéде го въ гости́нницата“ — заб.: въ ха́натъ

„извади́ два́ сре́бренника“ — заб.: два́ гро́ша го речи́

„и да́де на гости́никатъ“ — заб.: на ханджíата.

Л. 30: „и не воводей ны во искѫшéнїе“ — заб.: въ бѣда́.

Л. 31(1): „и тра́си оупокоéнїе“ — заб.: рахатъ.

Л. 32(1): „десéтокъ ѡ мятвата“ — заб.: ѡ цóцонатъ.

„и ѡ пига́натъ“ — заб.: и ѡ седéфатъ

Л. 33(1): „начна́ да дѫ́ма на оучени́цыте си“ — заб.: въ славенските изданїя стои такѡ „нача́ть глаголáти оученикѡмъ своймъ пéрвѣе: а въ

ѣллинските това пе́рвое, ѡно́сисе на послѣдѕющата рѣчь, внемли́те сир. пе́рвѣе внемли́те *πρῶτον προσέχετε* и прwч. каквóто що ѣ превéдено и тѕка.

Др. бел.: въ греческ..... прóсто храмъ или́ дóмъ, каквóто що стои́ въ словенскитѣ, но, клѣтъ сокровéна, скрышна одая (кабинетъ) каквóто що стои́ и въ Мат. гл. 6, стіх 6. тьі же егдá мóлишися. вни́ди въ клѣтъ твою́, коéто въ грéческите такw стои *σύ δὲ ὅταν προσεύχῃ εἰσέλθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου* по прóсто ѣ превéдено *ἔμβα εἰς τὸν μυστικὸν οἰκίσκον σου.*

Л. 34(1): „мóже да придадé на вóзрастатъ си“ — заб.: на бóйатъ си

Л. 34(2): заб.: крадецъ-хайдѕтинъ, вѫлфа.

Л. 35(2): заб.: слѕги́те и слѕшайните *разсѣчѐ на двѐ **въ ѣллинск. стои́ *πῶς συνέχομαι, ἕως οὗ τελεσθῇ* сир. и кáкw содержѕ́ся дóндеже сконча́ется, а защó ли ѣ преведено въ словенското сконча́ются множественно, незна́емъ; *τελεσθῇ* ѡносисе на *βάπτισμα*, а не ѣ ⟨...⟩.

Л. 36(1) — заб.: в долната част на полето: въ ѣллинското стои́ та́кw *„ὁ κριτὴς σέ παραδώσει τῷ πράκτορι, ὁ πράκτωρ σὲ βαλεῖ εἰς φυλακήν“*, което въ простите преводи такw ѣ преведено: *ὁ κριτὴς σὲ παραδώσῃ εἰς τὸν ἀπαιτητὴν τῶν χρεῶν, ὁ ἀπαιτητὴς σὲ βάλῃ εἰς τὴν φυλακήν“* въ дрѕгъ такw *„ὁ κριτὴς σὲ παραδώσῃ εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ζητεῖ τὰ δικαιώματα“*. оубо *ἀπαιτητὴς τῶν χρεῶν, ἢ ζῇτει τῶν δικαιωμάτων*, все еднò знамен§ватъ. и това́ истото знамен§ва *πράκτωρ*, а въ славéнското ви́ди се да ѣ превéдено метафори́чески (прено́снѣ).

Л. 36(2): заб. въ долната част на полето: гюбре́, то́ръ, бокл§къ.

Л. 37(1): „свободила се са“ — заб:: кѕртѕлисала се са.

62

ЕСѠПА БАСНОТВОРЦА ЖИТІЕ.[1] Максімомъ Планѕдомъ списано

Л. 116 (стр. 1) — заб.: Есѡпа Фригійскаго всѣмъ зна́емыя Ба́сни съ житіе́мъ. Преведóшася на славя́нскій язы́къ для опыта и забавы Неофитомъ П. П.

Превóдъ сей здѣланъ по свойствѕ Ѣллинскаго языка на славянскаго для того и не зрится ча́емый славонизмъ въ немъ.

Пи́сано ѡ Кѵрілла Іеродиа́кона ры́лца В лѣто Христóво 1846, Марта 17.

[1] Ръкопис.

63

БІБЛІИ, СИРѢЧЬ КНИ́ГЪ СЌЩЕННАГѠ ПИСА́НІѦ. Томъ первый

(Инв. № 4794)

Под заглавието заб. с друг почерк: мнѣ Іеромонаху Теофилактъ Рылцу.

64

БІБЛІІ, СИ́РѢЧЬ КНИ́ГЪ, СЌЩЕ́ННАГѠ ПИСА́НІѦ. Томъ четве́ртый

(Инв. № 4794)

Л. В (обр. стр.): „...ѡ Е́гѵпта возвахъ сна моего̀...“ — заб.: *ἐκάλεσα*.

Л. ЕІ (първа стр.): „...и вонзѐ на тро́сть напаѧше его́...“ — заб.: зри́ вонзѐ вм. во̀нзъ.

Л. ѳІ (обр. стр.): „...и повелѣ́ имъ посади́ти всѧ на спо́ды на спо́ды на травѣ́ зеленѣ“ — заб.: *συμπόσια, συμποσία*.

Л. К (първа стр.): „...и взѧша избы́тки оукрⷭгъ...“ — заб.: хъ.

Л. К8 (обр. стр.): „Восста́вши же Мари́ѧмь во дни тыѧ.....“ — заб.: бцы.

Л. КЗ (първа стр.): „...по обы́чаю законномⷭ ѡ немъ...“ — заб.: имъ.

Л. ЛД (първа стр.): „...и сⷭдїѧ тѧ преда́стъ слⷭзѣ́, и слⷭга́ всади́тъ тѧ въ темни́цⷭ“ — заб.: *πράκτωρ*.

Л. ЛВ (обр. стр.): „...Гд нбсе́ и земли́, ꙗкѡ оутаи́лъ еси́ сіѧ ѡ премⷭдрыхъ....“ — заб.: Богород.

Л. NВ (първа стр.): „...разорите́ цр҃ковь сію...“ — заб.: зри́ разорите́ *λύσατε*.

Л. МА (първа стр.): „ꙗкоже и бжтвенный Лⷭка́.....“ — заб.: Дѣян. гл. 4 стⷭ ВІ.

„...и ничто́же ласка́телнѡ ре́кшихъ... — заб.: ре́кшы.

Л. МГ (обр. стр.): „Сегѡ ви́дѣвъ...“ — заб.: сего̀.

Л. Мѳ (първа стр.): Ны́нѣ просла́висѧ Сн҃ъ челове́ческїй, и Бг҃ъ прослависѧ ѡ немъ“ — заб.: нача́ло страстныхъ.

Л. $\overline{\text{а}}$ *Г(първа стр.)*: „...по всѧ дни стѧзаѧсѧ во оучѝлищи мѫчѝтелѧ нѣкоегѡ...“ — заб.: властѝтелѧ *τυράνου τινός, κύριον ὄνομα ἔστι.*

(обр. стр.): „...кто бо ѥсть, чл҃вѣкъ, ѩже не вѣсть ѩкѡ ефѐсскій грáдъ слѫжѝтель ѥсть...“ — заб.: *νεωκόρος.*

Л. $\overline{\text{а}}$*А (първа стр.)*: „...извóлисѧ бо сто҃мѫ Дх҃ѫ и нами...“ — заб.: и нáмъ.

Л. $\overline{\text{а}}$*ѕ (обр. стр.)*: „... боѧщесѧ же да не въ сѵ́рто впадѫ́тъ низпѫстѝвше парѫсъ...“ — заб.: *σκεῦος.*

Л. $\overline{\text{а}}$*И (първа стр.)*: „...съ соблюдáющымъ ѥго́ вóинѡмъ...“ — заб. -щимъ вóиномъ.

Л. $\overline{\text{а}}$*ѳ (обр. стр.)*: „Кто́ премѫдръ и хѫдогъ въ вàсъ...“ — заб.: *ἐπιστήμων.*

Л. $\overline{\text{ов}}$ *(обр. стр.)*: „...подадúте къ вѣрѣ вáшей добродѣтель...“ — заб. зри *κλιμακωτόν.*

Л. $\overline{\text{ог}}$ *(първа стр.)*: „нова же нбсѐ, и нóвы земли́...“ — заб.: небеса, множественно въ греч. *καὶ νέους οὐρανούς.*

Л. $\overline{\text{оѳ}}$ *(първа стр.)*: „Да ѩкоже цáрствова грѣхъ...“ — заб.: зри *κλιμ.*

Л. $\overline{\text{п}}$ *(първа стр.)*: „А ѩхже предѫстàви, тѣхъ...“ заб.: зри *κλιμ.*

Л. $\overline{\text{па}}$ *(първа стр.)*: „Да бѫдетъ трапéза ѩхъ...“ — заб.: зри *κλιμ.*

Л. $\overline{\text{пг}}$ *(първа стр.)*: „Къ Римлѧнѡмъ посланïе глава $\overline{\text{ѕі}}$. Зачало $\overline{\text{рк}}$“ — заб.: въ гръческо̀ есть ѥще — которое написано въ гл. 14, ст. 24.

Л. ПЕ (обр. стр.): „...въ мíръ бо призвà нáсъ...“ — заб.: въ греч. *ἐν εἰρήνῃ.*

Л. $\overline{\text{пз}}$ *(първа стр.)*: „...и никто́же мóжетъ...“ — зри *ἀνάθεμα.*

Л. $\overline{\text{чв}}$ *(първа стр.)*: „...егѡ́же не проповѣдахомъ.....“ — заб.: рáзвѣ ѥди́ныя зри́.

Л. $\overline{\text{ра}}$ *(първа стр.)*: „клáтсѧ собóю, Глаго́лѧ, воúстиннѫ, бл҃гословà тѧ...“ — заб.: *ἡμῖν.*

На края на книгата следната приписка от Н. Р.:

НАЗНАЧЕ́НІЯ НѢКОЯ ѡ ДѢЯНІЙ А҃ПО́СТОЛСКИХЪ

ГЛАВА А҃

„и падѐ Жре́бїй на мат҃ѳі́ю у҃бо вмѣ́сто І҃зды Пред. избра́нъ бысть на ’Апостолство, ст҃іх 26.

„Глав. 2. Ст҃і 44. Вси́ же вѣровавшїи бя́х҃ вк҃пѣ, и и҃мя́х҃ вся́ о҃бща И въ гл. 4 ст҃ї, 32 и ни еди́нъ же что ѡ҃ и҃мѣнїй свои́ глаго́лаше бы́ти своє́, но бя́х҃ и҃мъ вся́ о҃бща.

„Глав. 8. Ст҃і 20. сребро́ твоѐ съ тобо́ю да б҃детъ въ поги́бель. ст҃і. 30 у҃бо разм҃ѣ́іши ли і҃а҃же чте́ши.

„Глав. 9. Ст҃і 4. Са́вле Са́вле, что мя го́ниши; и ни́же.

Ст҃і 5. Жестоко́ ти е҃сть проти́в҃ рожн҃ пра́ти.

„Глав. 12. Ст҃і 8. препоя́шися, и вст҃пи́ въ плесни́цы твоя́ *περιζώσῃτι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου.*

„Глав. 17. Ст҃і 23. невѣ́дому бо́г҃.

„Глав. 18. Ст҃і 18. Па҃ѵелъ же е҃щѐ пребы́въ дни́ до́волны, и цѣлова братїю ѡ҃плы́ въ Сѵ̈рію, (и съ ни́мъ ’Акѵ̈ла и Прїскі́лла) ѡстри́гъ глав҃ въ Ке́гхреихъ: ѡбре́кся бо бѣ. Кото́рый ст҃і. въ е҃ллинско҃ сто́итъ та́кѡ. *ξξέπλει εἰς τὴν Συρίαν καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας, κειράμενος τὴν κεφαλὴν ἐν Κεγχρεαῖς. εἶχε γὰρ εὐχήν.* о҃бу ’Акѵ̀ла ѡстри́глъ глав҃ свою́, а не́ Па҃ѵелъ, і҃а҃коже, въ славенскомъ стои́тъ л҃ч҃ше.

па҃ѵлъ — зри́ въ Бироні́й Гр. 43.

„Глав. 23. Ст҃і 12. закля́ша себе́, глаго́люще ни і҃асти, ни пи́ти, до́ндеже у҃бию́тъ Па҃ѵла.

„Глав. 25. Ст҃і 25. и самому́ же сем҃ нарёкш҃ Сева́ста. *καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσμένου τὸν Σεβαστόν.* Севасто́съ, и Авг҃стосъ и Ке́саръ, вся сїя еди́но и то́же с҃ть“ — встрани на този л. др. заб.: зри́ и наоборо́тѣ.

„Глав. 27. Ст҃і 19. и въ тре́тїй де́нь своими р҃ка́ми і҃а҃дрило кора́бленое изверго́хомъ, *καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἐρρίψαμεν.* Кото́рый ст҃і. и во Вла́шко҃ та́кѡ стои́тъ. ши а тре́я зи нойк҃ мжи́ниле но́стре а҃мь лепз҃да́тъ оунѣ́лтале хоръбїей.

„Глав. 28. Ст҃і 1. тогда́ разм҃ѣ́ща, і҃а҃кѡ о҃стровъ Мелі́тъ нарица́ется, сей е҃сть ма҃лта.

Сті 15. „Изыдо́ша въ срѣтенїе на́ше да́же до 'Аппі́ева торга́, и трїехъ корче́мницъ. сті 19. Нѵ́жда ми бы́сть нарещи́ Ке́саря. зри въ глав. 25 сті 25. на́рекшѵ сева́ста. е҃же бо та́мѡ севаста рече҃, здѣ ке́саря гла-го́летъ. оу҃бо Сева́стъ и Ке́сарь едино́ сѵ́сть, і҃ко́же и Авгѵ́стъ, вса сїя тітли царей римски.

Сті 30. пребы́сть же Па́велъ два лѣта и҃сполнъ своє́ю мздо́ю. *ἔμεινε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, ὅπερ τὸ ἁπλοῦν οὕτως ἔχει ἔμεινεν ἐκεῖ δύο χρόνους ὁλοκλήρους εἰς τὸ ἐξ ἰδίων του πληρωμένον κατάλυμα*

ѡ *Посла́нїя Іа́кѡвля*

„Глав. 3. Сті 13. кто҃ прему́дръ и хѵдо́гъ въ ва́съ. *τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν.*

„Глав. 4. Сті 4. Прелюбодѣи и҆ прелюбодѣйцы, не вѣсте ли, і҃ѧко любы ми́ра сего́ враждá бѵ́гѡ е҃сть; и҃же бо восхо́щетъ дрѵ́гъ быти мі҃рѡ, врáгъ бж҃ій быва́етъ. и сті. 8. испра́вите серца́ ва́ш двоеду́шнїи.

„Глав. 5. Сті. 4. и вопїенїя жа́вши. *καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων.* вмѣсто жна́вши.

ѡ а҃. *Посла́нїя Петро́ва*

Глав. 3. Сті 1. да и҃ а҃ще нѣцыи не повину́ются сло́вѡ, же́нскимъ житїемъ безъ сло́ва плѣне́ни бѵ́дѵтъ. *ἵνα καὶ εἴ τινές ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσωνται.*

„Глав. 5. Сті 13. цѣлу́етъ ви і҃же въ вавѵ̈лѡнѣ соизбра́нная. сі҃есть це́рковъ. і҃ѧко́же въ простое́ллинско҃ѵ̈ стоитъ *ἀσπάζεται σᾶς ἡ συνεκλεκτὴ ἐκκλησία ἡ ἐν βαβυλῶνι.* и во влашко҃ѵ̈ си́це. Аки́нъсъ во́аѡ а҃дѵ нарѣчѣ динь вавѵ̈лѡнъ. добрѣ во вла́шко҃ѵ̈ стоúтъ а҃дѵна́рѣ, 7; собранїе. це́рковъ бо и собра́нїе е҃дино е҃сть.

ѡ *Втора: посла҃: Петро҃*

„Глав. 2. Сті ѳ҃ вѣсть госпо҃ благочести́выя ѡ҆ напа́сти и҃збавля́ти, непра́ведники же на день сѵ́дный мѵ́чимы блюсти: наипа́че же во слѣдъ плотскїя похоти сквернéнїя ходя́щыя, и ѡ҆ Госпо́дствѣ нерадя́щыя продерза́теле, себѣ у҃го́дницы, сла́вы не трепе́щѵтъ хѵ́ляще *τολμηταί, αὐθάδεις, δόξας οὐ τρέμουσι βλασφημοῦντες ἤγουν δὲν τρέμουσι νὰ βλασφημοῦσι τὰς δόξας.*

Глав. 2. „Сті 22. пе́съ возвра́щся на свою́ блево́тинꙋ: ѝ свинїя ѡмы́вшися, въ ка́лъ тинный. (то ѐсть возвратѝся) *καὶ ὗς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου. καὶ ὁ χοῖρος ἀφ οὗ ἐλούσθη ἐπέστρεψεν εἰς τὸ κύλισμα τῆς λάσπης.*

ѡ *Собо̀рнагѡ посла́н.*

а̄. с: Iѡан. бгосл.

„Глав. 1. Сті 10. ӑще рече̑ і҃ѧкѡ не согрѣши́хо̑ лжа̀ твори́мъ ѐго́. *ψεύστην ποιοῦμεν αὐτόν, ἴσως ἀπὸ τό* ло́жь, винит. лжа́. вм. лжи́ва. зри́ ѝ въ глав. 5. сті. 10. лжа́ сотвори̂ ӗсть ѐго ѝ сті. 16. зри́ ѡ́ бр҃стѣ́ сме́ртномъ, ѝ не сме́ртномъ, и҃ѧкѡ не҆добовраз҆митно́ ӗсть та̀мѡ ѡ́ любви́ м҃жа къ женѣ́, паꙋ́елъ пи́шетъ въ Посла̀нїа Ко ѐфесеемъ — глава́ 5.

65

КАНѠНЫ СЪ МАЛЫМЪ ПОВЕЧЕРИЕМЪ

(Инв. № 4806)

Стр. Л̄З — в полето заб.: *ποίημα Μητροφάνους, μητροπολίτου Σμύρνης, οὗ ἡ ἀκροστιχίς, Μητροφάνης μέλπω σὲ δέσποινα θεοτόκε.*

Стр. М̄А — по повод превода „Въ понедѣлникъ канѡ́нъ“ на полето заб.: Чуденъ и дивенъ преводъ! Зри греческ. первообразной и увидиши!

Стр. М̄З: „... и всегѡ ст҆до҆нїа̀ исполненъ есмь...“ — заб.: ст҆додѣ҆нїа̀

Стр. О̄ѣ́р. — срещу „Въ четвертокъ канѡ́нъ.“ заб.: Зри во октоихѣ̀ въ средѣ̀ оутра — подобно и въ греческомъ

Стр. О̄З: „Иже пречⷭ҆дное...“ — заб.: і҃же.

Стр. П̄В — заб.: *ποίημα Ἡλιοὺ Κρήθης τοῦ ἐκδίκου, ἡ ἀκροστιχίς, Ἡλίου παράκλησις τῇ θεοτόκῳ* зри канон. въ понедѣлникъ.

Стр. П̄Д — срещу „Въ понедѣлникъ канѡ́нъ“ заб.: Сей канонъ есть въ греч. ⟨...⟩

Стр. Р̄КС ...сѐ бо двѣ возвѣща҆ѧ вѡли...“ — заб.: возвѣщаютс҆ѧ.

Стр. Р̄М̄S — заб.: *ποίημα τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παύλου τοῦ ἐπισκόπου Ἀμορίων ἡ ἀκροστιχίς, δός μοι παρθένε, δάκρυα μετανοίας.*

Стр. РНГ: „Ты ѥ̆дина предстатенице человѣкѡвъ...“ — заб.: предстателнице.

Стр. РНЗ — заб.: *ποίημα Μητροφάνους Σμύρνης.*

Стр. РПГ — заб.: *ποίημα Μητροφάνους Σμύρνης.*

Стр. РПS: „... но ѩкоже безꙁмнѡ...“ — заб.: Но якоже пену сице въ греческо ⟨..⟩ *ἀφρόν*, зде же *ἀφρόν* взято за *ἄφρων* безумний, но несть тако!

Стр. РЧЕ (на др. страна): „Просвѣти дꙋшы православнѡ поющихъ тѧ: речен҃їѧ пр҃р҃ѡ҃къ твоѥ̀ провозвѣстиша пречтое зачатїе, и паче слова бгоневѣстнаѧ р҃жтвò“ — заб.: Просвѣти дꙋшы православнѡ поющихъ тѧ, иже реченїемъ пр҃р҃ѡ҃къ, твое провозвѣстившихъ пречтое зачатїе, послѣдꙋюще, славимъ паче слова р҃жтвò твоѥ̀ бгоневѣстнаѧ.

66

КРАТКОЙ МИѲОЛОГИЧЕСКИЙ ЛЕКСИКОНЪ

(Инв. № 4843)

Стр. 23—24: „Гарпіи, дочери Нептуна и земли или Фовмасы Електры дочерей Океановыхъ и сестрь Ирисинныхъ, видъ имѣли весьма ужасной лица ихъ были дѣвическія, которыя отъ всегдашняго голода казались блѣдны, станы тѣлъ похожіе на коршуновъ, по бокамъ имѣли крылья, руки съ кохтями и столь безобразные, столь ненасытимыя имѣли чрева, ихъ было числомъ три: Целепа, Озипета и Аела, называли ихъ Стимфалидскими птицами и они все похищали и повреждали“ — заб.: *ἅρπυια*; *ἀελλώ, ὠκυπέτη, ἡ ποδάργη.*

Стр. 52 — след определението „кентавры“ допълнено: *Κυβήλα*, Kubela, смотри цибѣла.

Стр. 82 — след „парки“ заб.: *μοῖραι κλωθῶ, λάχεσις, Ἄτροπος.*

Стр. 94 — пред определението „Родопа“ допълнено: „Реа—зри цибѣла“.

Стр. 116 — след „фурїи“ заб.: *ἐρίννυες, εὐμενίδες.*

67

РЕЭСТРЪ РОССІЙСКИМЪ КНИГАМЪ

(Инв. № 4739)

Отстрани на полето с кръстче Н. Рилски е отметнал следните книги:

Стр. 1: „Астрологъ или новый оракулъ...“, 1826.

Стр. 5: „История полная семейственной и военной жизни Наполеона Бонапарте“, 1852 и 1853.

Стр. 7: „Начертаніе мѳологіи грѣковъ“, 1854.

Стр. 12: „Рыльскій, романъ нравоописательный“. СПб, 1855.

Стр. 13: „Сравнительныя таблицы всѣхъ извѣстныхъ монетъ“. СПб., 1834.

Стр. 15: „Карта Россійской имперіи, изданная и гравированная въ 1821 году, исправленная и дополненная въ С. Петербургѣ въ 1851 году А. Савинсковымъ“.

На последния лист „Прибавление...“: „Греческіе классики, изданные съ россійскимъ переводомъ г-мъ Мартиновымъ“.

На другия лист след него: „Руководство къ учрежденію школъ по методѣ взаимнаго обученія“, „Собраніе коренныхъ словъ греческаго языка Огинскаго“, „Христоматія славянская, Пеннинскаго“, „Тѣже двѣ книги вмѣстѣ переплетенныя“.

68

РУЧНЫЙ СЛОВАРЬ РОССИЙСКО-НЕМЕЦКИЙ И НЕМЕЦКО-РОССИЙСКИЙ ПО СЛОВАРЮ АКАДЕМИИ РОССИЙСКОЙ САНКТПЕТЕРБУРГСКОЙ. Сочиненный И. А. Шмидомъ... Лейпцигъ

(Инв. № 4864)

Стр. 1 — след „алой“ заб.: сабуръ.

Стр. 4 — след „балка“ заб.: бревно.

Стр. 18 — след „бревно“ заб.: пилка.

Стр. 71—72 — ⟨...⟩ заб.: *κατράνι*.

Стр. 111 — срещу „дергáчь“ заб.: *ὀρτυγομήτρα*, след „заходъ“ заб.: Зри нѫждникъ.

Стр. 151 — след „куклянка“ заб.: плевели.

Стр. 170 — след „моча“ заб.: урина.

Стр. 213 — след „обязательство“ заб.: *ὑποχρέωσις*.

Стр. 218 — след „омег“ заб.: *κώνειον*.

Стр. 219 — след „опашь“ заб.: хвостъ.

Стр. 354 — след „реченникъ“ заб.: слова.

Стр. 393 — след „стогна“ заб.: оулица.

Стр. 556 — след „Geschlinge“ заб.: ливеръ.

Стр. 707 — след „Wachtelkönig“ заб.: кристель.

ПРИПИСКИ В КНИГИ, ПЕЧАТАНИ НА ГРЪЦКИ И ЛАТИНИЦА

69

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΙΧΟΝΟΙΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΩΝΙΑΣ. Δοκίμιον ἱστορικὸν καὶ κριτικὸν ἐκ τῆς γαλλικῆς εἰς τὴν κοινοτέραν τῶν καθ' ἡμᾶς ἑλλήνων διάλεκτον μεταφρασθὲν. 1768

ЗА РАЗНОГЛАСИЯТА В ПОЛСКИТЕ ЦЪРКВИ. Историческо и критично есе. Преведено от френски на съвременен гръцки език, 1768[1]

(инв. № 4695)

Стр. 52: „*Καὶ ἐδῶ ἀληθινὰ φαίνεται νὰ ἐπληρώθη ἡ ξυλοπροφητεία Γρηγορίου τοῦ Ζ'*". [И тук изглежда, че наистина се е изпълнило глупавото предсказание на Григорий VII.] Заб.: *ὅρα ἐν σελ.* 34 *τὴν* 2 *ὑποσημείωσιν* [виж втората заб. на стр. 64].

Стр. 56: „*Εἶναι ἀνάγκη ἐδῶ νὰ διασαφήσωμεν τὰ περὶ τούτου τοῦ Σπόρκου εἰς κατανόησιν τῶν ὑπὸ τοῦ Συγγραφέως κατὰ παραδρομὴν λεγομένων. Θεοδώρα τις Ἀρχόντισσα μήτηρ καὶ Μαροῦσα καὶ Θεοδώρα (ἥτις πρὸς ἀντιδιαστολὴν λεγέσθω Θεοδωρίτζα) θυγατέρες ἐκείνης κατήσχυναν αἱ μυαραὶ κατ' ἀρχᾶς τοῦ Χ αἰῶνος τὴν ἱερὰν καὶ ἀποστολικὴν τῆς Ῥώμης Καθέδραν, καὶ κατὰ πολλοὺς τρόπους τὴν ἐβεβήλωσαν. Ἡ Θεοδώρα ἐν ἔτει* 908 *ἀνεβίβασε μὲ πολλὰς ταραχὰς εἰς τὸν παπικὸν θρόνον Σέργιον Γ' τὸν ἐραστὴν Μαρούσας τῆς κόρης της*". [Тук е необходимо да поясним нещата около този Споркос, за да се разбере онова, което авторът мимоходом е казал. Някоя си господарка и майка Теодора и дъщерите ѝ Маруся и Теодора (която, за да се различава, трябва да се нарича Теодорица), тия порочни жени в началото на X в. опозорили светия и апостолски престол в Рим и го осквернили по най-различни начини. В 908 г. Теодора възкачила на папския престол с много смутове Сергий III, любовник на дъщеря ѝ Маруся.] Заб.: *ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν ταύτην μὲ προσοχὴν* [виж внимателно тази забележка].

Стр. 72: „*Εἶναι λοιπὸν καταγέλαστος εἰς τὴν νεωτέραν αὐτοῦ Γεωγραφίαν ὁ Οὐβνέρος γράφων, ὅτι Πέτρος ὁ Μέγας ἀνέδειξεν ἑαυτὸν Πατριάρχην...*" [Смешен е Хубнер, пишейки в новото издание на географията си, че Петър Велики е провъзгласил себе си патриарх.] Заб.: *ὅρα μὲ προσοχὴν* [виж внимателно].

Стр. 80: „*Ἰνδουλγέντζια, ἄφεσις, συγχώρησις, εἶναι κυρίως μία ὕφεσις καὶ συγκατάβασις τῆς ἐπιτεθείσης ἢ ἐπιχρεωτουμένης ποινῆς, εἰς ἣν ὁ ἁμαρτήσας ὑπέπεσεν*". [Индулгенцията (отпущение, прошка) е главно едно опрощаване или намаляване на наложеното или дължимото наказание, в което е из-

[1] Автор на книгата е Волтер, който я издал на френски под псевдоним в 1768 г. Същата година е била преведена и издадена на гръцки от Евгениос Вулгарис, без да се споменава името му и мястото на издаването (Лайпциг).

паднал прегрешилият.] Заб.: *ὅρα μὲ προσοχὴν καὶ ἐδῶ* [виж внимателно и тук].

Стр. 82: „*Διωρίσθησαν λοιπὸν εἰς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἐργαστήρια καὶ ἐπιστάται διὰ νὰ πωλοῦν τὰς Ἰνδουλγεντζιας, καὶ νὰ συνάζουν τὰ καταβαλλόμενα χρήματα.*“ [В цяла Европа бяха създадени канцеларии и надзиратели, за да продават индулгенции и да събират внасяните средства.] Заб.: *ὅρα τὸ περίεργον τοῦτο*! [виж това чудно нещо!]

Стр. 83: „*Οἱ ἐπίσκοποι ἐπωλοῦσαν εἰς τοὺς Κουράτους τὴν ἄδειαν νὰ ἔχωσι καθ' ἕνας ἀπὸ μίαν παλλακὴν, μὲ τὸ νὰ πληρώνῃ κατ' ἐνιαυτὸν ἕνα Σκοῦτον. Ὁ Κουράτος ἔπρεπε νὰ πληρώνῃ τό Σκοῦτον, εἴτε ἤθελε νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸ τὸ προνόμιον, εἴτε καὶ μὴ...*“ [Епископите продавали на надзирателите разрешение всеки да има по една наложница и да плаща по една скуда годишно. Надзирателят е трябвало да плаща тази скуда независимо от това, дали е използувал тази привилегия или не.] Заб.: *ὅρα καὶ τοῦτο τὸ ἀξιοσημείωτον*. [Виж и това, което е достойно за отбелязване.]

Стр. 85 — на полето — заб.: *ὅρα περὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν αἱρετικῶν* [виж за различните видове еретици].

Стр. 97: „*Τὰ κρίματα Κυρίου ἄβυσσος πολλὴ, τὸ νὰ ζητῇ λόγου περὶ αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεὸν, θρασύτης μεγάλη, ἀσέβεια ἄνομα, μανία*“. [Божиите съдбини са велика бездна; да иска човек от бога да узнае техните причини — това е голяма дързост, нечестие, безумие, лудост.] Заб.: *ὅρα μὲ προσοχὴν ἕως τέλους* [виж внимателно докрая].

Стр. 99: „*Συλλογιζόμενοι οἱ Σοφοὶ τοῦ κόσμου, ὅλον ὁμοῦ τὸ πλῆθος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ παρὸν ζῇ διασπαρμένον εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τῆς γῆς.*“ [Световните мъдреци размишляват заедно с цялото множество на човешкия род, което сега живее разпръснато из четирите краища на земята.] Заб.: *ὅρα καὶ ἐδῶ* [виж и тук].

Стр. 109: „*Ἰγκυϊζίτωρ λατινιστὶ ὁ Ἐταστὴς, ἰδιαίτερον δὲ ὁ ἔχων ἐξουσίαν τοῦ ἐταξεῖν καὶ ἀνακρίνειν τὰ κατὰ τῆς πίστεως ἐγκλήματα*“. [Инквизитор на латински значи следовател, по-специално този, който има власт да разпитва и да разследва престъпленията спрямо религията.] Заб.: *ὅρα μὲ προσοχὴν* [виж внимателно].

Стр. 111: „*Ἀλλὰ θέλει ἐρωτήσεις ἴσως ὁποῖον ἆραγε εἶναι, καὶ μὲ ποιὸν τρόπον ἐνεργεῖ τὰς πράξεις του τὸ ἱερὸν τοῦτο Κριτήριον; Ἐδῶ ἔπρεπε νὰ λάβῃς εἰς χεῖρας τὴν διεξοδικὴν ἱστορίαν τῆς Ἰγκυιζιτιῶνος αὐτῆς διὰ νὰ μάθῃς τὸ πρᾶγμα πρὸς ἀκρίβειαν*“. [Но ще попиташ, може би, кое е това свето Съдилище и по какъв начин то изпълнява функциите си? Тук би трябвало да вземеш в ръцете си обширната история на тази Инквизиция, за да научиш с точност как стои въпросът.] Заб.: зри с вниманïе.

Стр. 152: „*Τῆς Ἰρλανδίας αἱ Φοτοκτονίαι συνέβησαν ἐν ἔτει* 1641. *Ἐκεῖ οἱ Καθολικορωμάνοι συνώμοσαν κρυφίως καὶ ὁρμήσαντες ὁμοθυμαδὸν ἔνοπλοι ἐπέρασαν ἀπὸ τὸ σπαθὶ ὅλους τοὺς ἐν τῇ Νήσῳ Προτεστάντες*“. [Убийствата в Ирландия били извършени в 1641 г. Там римокатолиците извършили тайно съзаклятие и въоръжени, единодушно връхлетели и посекли всички протестанти в острова.] Заб.: *ὅρα μὲ προσοχὴν καὶ ταύτην* [виж внимателно и тази (бележка)].

Стр. 159: „*Αὐτὴν τὴν μανίαν κατὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων πάντοτε τὴν ἔδειξαν οἱ Προτεστάνται καὶ πανταχοῦ, ὅπου κατίσχυσαν, καὶ τὰς Ἐκκλησίας τῶν Καθολικορωμάνων κατεπόρθησαν*“ [Тази ярост към свещените икони протестантите

проявявали винаги и навсякъде, където имали надмощие и опустошили църквите на римокатолиците.] Заб.: *ὅρα καὶ αὐτὴν περὶ τῶν εἰκόνων* [виж и тази бележка за иконите].

Стр. 194: „*Δύο τινὰ ἐγκρίνει ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ Συγγραφεὺς· Α'. τὴν ἄδειαν τοῦ συλλογίζεσθαι· Β'. τὴν ἄδειαν τοῦ ἀναγινώσκειν τὰ βιβλία. Καὶ τὰ δύο βέβαια καθ' ἑαυτὰ εὔλογα φαίνονται καὶ ἀξιέπαινα. Ἐπειδὴ ἂν εἶναι ἐπιβλαβὴς καὶ ψεκτὴ ἡ ἀσσυλλογιστία καὶ ἡ ἀμάθεια, ἐπωφελὴς πάντως γίνεται καὶ ἐπαινετὴ ἡ τοῦ Συλλογισμοῦ χρῆσις, καὶ ἡ τῶν βιβλίων μεταχείρησις. Πλὴν ἔχουσι καὶ τὰ δύο ὅρους τινὰς μέσα εἰς τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ μένουν περιγεγραμμένα, ἂν εἶναι νὰ ἐλπίσῃ τὶς τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν.*“ [Тук авторът допуска две неща: 1. Позволението да се мисли. 2. Разрешението да се четат книгите. И двете неща сами по себе си наистина изглеждат справедливи и достойни за похвала. И понеже са вредни и осъдителни необмислеността и незнанието, напълно полезни и похвални стават упражняването на мисълта и употребата на книгите. Но и двете неща имат някакви рамки, в които трябва да останат ограничени, ако някой трябва да се надява на ползата от тях.] Заб.: *ὅρα ὅλην αὐτὴν τὴν ὑποσημείωσιν* [виж тази цялата забележка].

Стр. 200 — на полето заб.: *ὅρα περὶ τῶν Ἰησουϊτῶν* [виж за йезуитите].

Стр. 205 — на полето заб.: *ὅρα περὶ μεταφράσεως τῶν Γραφῶν* [виж за превода на светото писание].

70

Ὀρθοδοξος Ὁμολογια της Καθολικης και Ἀποστολικης Ἀνατολικης Ἐκκλησιας, ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας, τῷ αὐτοκρατορικῷ καὶ βασιλικῷ ἀνατολικῷ τε καὶ ἰλλυρικῷ τυπογραφείῳ. αψοά

ПРАВОСЛАВНО ИЗПОВЕДАНИЕ НА ВСЕЛЕНСКАТА И АПОСТОЛСКА ИЗТОЧНА ЦЪРКВА. Виена. Владетелска и царска източна илирийска печатница, 1771

(Инв. № 5264)

Стр. 1—2: „*Εἰς ταύτην τὴν νέαν ἔκδοσιν δὲν ἠθελήσαμεν νὰ σᾶς βαρύνωμεν μὲ τὴν προσθήκην τῆς ἐντυπόσεως καὶ τῶν ἄλλων γλωσσῶν· ἐπειδὴ σιμὰ εἰς τὸ νὰ μὴν εἶναι ἐκεῖναι ἀναγκαῖαι, εἰς τὸ περικλεὲς τῶν Ἑλλήνων Γένος. ἀκόμι ἤθελαν φανῇ εἰς αὐτοὺς αἱ ἄλλαι γλῶσσαι, καὶ ὡσάν τινα περισαρκώματα περιττὰ τῆς βίβλου, καὶ αἰτία περισσοτέρων ἐξόδων, διὰ τὴν ἀπόκτησιν ταύτης.*“ [В това ново издание не бихме искали да Ви отежняваме с прибавяне на впечатление и от другите езици, тъй като те не са необходими на прославения гръцки народ. Освен това те биха се сторили [на читателите] излишни за тази книга и [биха станали] причина за повече разходи за нейното придобиване.]

На полето срещу този текст заб.: зри́ го́рдость прокля́т8 Гре́чес8.

Стр. 5: „... *ὅθεν καὶ παρὰ μὲν τῶν Ῥώσσων ἐστάλθηκαν εἰς τὴν Μολδαβίαν, ὁ Ἡσάϊας Τρόφιμος+, ὁ Κονοβίκυος, καὶ Ξενοβίκιος...*“ [и така, от страна на русите бяха изпратени в Молдавия Исайа Трофимос, Кононовикиос и Ксеновикиос.]

На долното поле след знака + са написани на гръцки същите имена, но с други окончания: *ὁ ἡσάϊας ὁ τοῦ Τροφίμου, ὁ Κονονοβικίδης, καὶ Ξενονοβικίδης.*

Стр. 48, р. 2, стр. 57, р. 12 и *стр. 211, р. 2* — на полето заб.: *ὅρα* [виж].

71

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΗΤΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΕΝ ΕΠΙΤΟΜΗ νῦν δε μητροπολίτου Μόσκβας Πλάτωνος μεταφρασθεῖσα μὲν ἐκ τῆς γαλλικῆς διαλέκτου. ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας. 1782

ПРАВОСЛАВНО УЧЕНИЕ ИЛИ КРАТКО ХРИСТИЯНСКО БОГОСЛОВИЕ. Преведено от френски от московския митрополит Платон. Виена, 1782

(Инв. № 4277)

На обратната страна на първата корица е написано с почерка на Неофит Рилски: 44: *ὅσα ἐδὼ ἀναφέρονται συμφωνοῦν τῷ* 39 *ᾧ τοῦ δευτέρ(ου) βιβλί(ου) τοῦ Ἡροδότου* [44: всичко, което се отнася тук, се съгласува с 39 (параграф) от втора книга на Херодот].

На заглавната страница заб.: *Ἐκ τῶν τοῦ Ἰγνατίου τοῦ ῥατζανιώτου τὸ πρῶτον νῦν δὲ Ἰωάννου Παναγιωτάδου.* [Първом от (книгите) на Игнатий Рачански, а сега (принадлежи) на Йоан Панайотадис.]

На втората печатна страница заб.: *νῦν δὲ τὸ τρίτον ἐμοῦ τοῦ Ἰωσηφ. ῥηλιώτου.* [А сега трети път принадлежи на мене Йосиф Рилски.]

72

ΠΕΤΡΑ ΣΚΑΝΔΑΛΟΥ, ΗΤΟΙ ΔΙΑΣΑΦΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛΙΘΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΧΟΝΙΩΝ ΤΩΝ ΔΥΩ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΔΙΑΦΩΝΟΥΣΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ, συντεθεῖσα παρὰ τοῦ Ἠλίου Μηνιάτη. Ἐν Βιέννῃ. αψπγ'

КАМЕНЬ ПРЕТКНОВЕНИЯ ИЛИ ИЗЯСНЯВАНЕ НАЧАЛОТО И ИСТИНСКИТЕ ПРИЧИНИ НА РАЗДЕЛЯНЕТО И РАЗПРАТА МЕЖДУ

ДВЕТЕ — ЦЪРКВИ, ИЗТОЧНАТА И ЗАПАДНАТА, ЗАЕДНО С ПЕТТЕ ГЛАВНИ РАЗНОГЛАСИЯ. Съставен от Илиас Минятис. Виена, 1783

(Инв. № 4833)

На л. пред заглавната страница е написано с почерка на Н. Рилски: *Ἠλίας ὁ Μηνιάτης ἐγεννήθη μὲν τῷ* 1669 *ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ. Ἀνεπαύθη δε... τῷ* 1714, *ὥστε ἔζησε μόνον* 45 *χρόνους, ὡς δήλονει ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ.*

οὗτος ὁ πολυμαθὴς ῥήτωρ καὶ διδάσκαλος τῆς ἐκκλησίας πρὸς τοῖς ἄλλοις μελιῤῥύτοις αὐτοῦ συγγράμμασι, συνέγραψε καὶ βιβλίον περὶ παραδείσου ὡς δηλοῦται ἐν τῇ 124 *σελίδι ἀρθρῷ δ' στίχῳ* 11 *ὅπου λέγει οὕτω „Περὶ Ἅδου καὶ πότερον ἐκεῖσε πάσαι ψυχαὶ συνάγονται, ἔχεις προσέτι περὶ Παραδείσου παρ' ἡμῶν βιβλιάριον, ἐν ᾧ ἐδιωρίσαμεν πᾶσαν ψυχὴν ἐν τῷ Ἅδῃ κρατεῖσθαι, ἕως ἡμέρας Κυρίου“ ὅπερ κατὰ κακὴν τύχην ἐχάθη, καὶ τὴν σήμερον δὲν εὑρίσκεται μὲ τὰ ἄλλα του συγγράμματα.* [Илиас Минятис е роден в 1669 год. след Христа. Умрял е в 1714 год., така че е живял само 45 години, както бе пояснено в неговата биография. Този многоучен оратор и църковен учител освен другите си сладкоречиви произведения е написал и книга за рая, както се вижда от стр. 124, глава 4, стих 11, където се казва следното: „За Ада и кога се събират там всички души, имаш вече една книжка от нас „За рая“, в която посочихме, че всяка душа се намира в Ада до деня Господен.“[1] За нещастие тя се изгуби и днес не се намира между другите му произведения.]

Стр. 54, р. 31, стр. 83, р. 28 и *стр. 108, р. 30*, на полето заб.: *ὅρα* (виж); стр. 118, последния ред — заб.: зри.

73

ΛΕΞΙΚΟΝ ΑΠΛΟΡΩΜΑΪΚΟΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΙΤΑΛΙΚΟΝ. NEUGRIECHISCHE DEUTSCH ITALIANIESCHES WÖRTERBUCH, von Karl Weigel, Leipzig, 1796

НОВОГРЪЦКО-НЕМСКО-ИТАЛИАНСКИ РЕЧНИК от Д. Карл Вайгел, Лайпциг, 1796

(Инв. № 4765)

Стр. 50: „*Ἀκριβαίνομαι...*“ заб.: *φυλαργυρῶ* [поскъпвам].
Стр. 83: „*Ἀναμελεύω...*“ заб.: *ἀμελῶ* [нехаен съм].
Стр. 83: „*Ἀνάμελος...*“ заб.: *ἀμελῆς* [нехаен, небрежен].
Стр. 119: „*Ἀξαμάρι, τὸ...*“ заб.: *μέτρον* [метър].
Стр. 119: „*Ἀξάμωμα, τὸ...*“ заб.: *μέτρησις*[измерване].
Стр. 119: „*Ἀξαμωμένος, η, ον...*“ — заб.: *μετρημένος* [отмерен, преброен].
Стр. 119: „*Ἀξαμώνω...*“ заб.: *μετρῶ* [измервам].
Стр. 119: „*ἀξαμωτὴς, δ...*“ заб.: *μετρητής* [преброител, изчислител].

[1] Денят на второто пришествие.

Стр. 119: „ἀξαμώτρια, ἡ...“ заб.: ἡ μετροῦσα [преброителка, изчислителка].

Стр. 211: „Ἀτζαμήτρια, ἡ...“ заб.: аджамíйка.

Стр. 215: „Αὐκροῦμαι...“ заб.: ἀφικνοῦμαι.

Стр. 216: „Ἀχιλία, ἡ...“ заб.: στάκτη [пепел].

Стр. 235: „βάμμα, τὸ...“ заб.: κουμέρκι. На полето е добавено: βαμβάκι = μπαμπάκι [памук].

Стр. 242: „βεβράϊνον χαρτί, τὸ“ заб.: μεμβράνα [пергамент].

Стр. 258: „βούσνος, ὁ...“ заб.: μικρὸν πρίσμα [малка подутина].

Стр. 262: „βροχάδα, ἡ...“ заб.: βρόχος, ὑηλειά [капан, примка].

Стр. 279: „γιὰ (διὰ)“ заб.: γιαμνιὰ [за].

Стр. 281: „Γιερακήνα, ἡ“... заб.: сокóлица.

Стр. 293: „γόνυ, τὸ...“ заб.: γόνατον [коляно].

Стр. 294: „γουνίτζα, ἡ...“ заб.: ἴσως γουρουνάκι или γουναράκι [може би прасенце или кожичка].

Стр. 314: „Δέλος, τὸ...“ заб.: φιλί (τὸ κλαδάκι ὅπου βάλλουν εἰς τὸ φελιζόμενον δένδρον) [присад — клончето, което се поставя на ашладисаното дърво].

Стр. 355 — на полето заб.: δυστυχής [нещастен].

Стр. 407: „ἐτζινὰς, ὁ...“ заб.: τέτοιος [такъв].

Стр. 421: „ζαβός, η, ον...“ заб.: παλαβός [тъпоумен].

Стр. 422: „ζάμπα ἡ...“ заб.: жаба.

Стр. 465: „καγκαραίνω...“ заб.: γαγγρανιάζω [гангренясвам].

Стр. 492: „καλογερικόχορτον, τὸ...“ заб.: καραμπάσι, στοιχὰς [карабаш, калугерска трева].

Стр. 507 — на полето заб.: καλυγώνω καὶ τλπ λείπουν [καλυγώνω и останалите липсват].

Стр. 512: „καμπανός, ὁ“ заб.: ζυγαρία [везна, теглилка].

Стр. 518: „καππακίζω...“ заб.: συλλαβίζω [сричам].

Стр. 579: „κομπολόγι, τὸ...“ заб.: πατερμᾶς [броеница].

Стр. 589: „κοστίζω...“ заб.: ἀξίζω [струвам, имам стойност].

Стр. 591: вмъкната е думата: κοῦκκος, кѳковица.

Стр. 597: „κουράδα, ἡ...“ заб.: σκατόν [лайно].

Стр. 612: „κρουζάδα, ἡ...“ заб.: ὅρα στὰ ὑρομάζωξις [виж мъчение, изтезание].

Стр. 647: „λιζιάρικα...“ заб.: γουλιάρικα [лакомо].

Стр. 670: „μαμοῦνας, ὁ...“ заб.: μπαμπούγερος [старик].

Стр. 714: „μισοβασιλεία, ἡ...“ заб.: μεσοβασιλεία [междуцарствие].

Стр. 714: „μισοβασιλεὺς, ὁ“ заб.: μεσοβασιλεὺς [временен цар].

Стр. 726: „μόρτης, ὁ...“ заб.: νεκροθάπτης [гробар].

Стр. 728: „μπουγκόρδουνος, η, ον...“ заб.: ὁ ὁμιλῶν μέ τὴν μι... [говорещият с...].

Стр. 730: „μουμπάρι, τὸ...“ заб.: λουκάνικον [луканка].

Стр. 731: „μουνάκι, τὸ...“ заб.: μικρὸν μουνί [parva vulva].

Стр. 731: „μουνάρα, ἡ...“ заб.: μεγάλο μουνί [vulva].

Стр. 731: „μουνιάζω...“ заб.: γίνομαι σὰν μαϊμοῦ [ставам като маймуна].

Стр. 731: „μουνοπούλα, ἡ...“ заб.: μικρὴ μαϊμοῦ [малка маймуна].

Стр. 736: „μπαγάσας, ὁ...“ заб.: πούστης [мръсник, гамен].

Стр. 737: „μπαζάρι, τὸ...“ заб.: зри παζάρι [пазар].

Стр. 745: „μπουκλίτζα, ἡ...“ заб.: бъклица.

Стр. 746: „μπουρδελιὸ...“ заб.: *πουτανάριον = πορνοστάσιον* [публичен дом].

Стр. 767: „νουνὰ, ἡ...“ заб.: *ἀνάδοχος* [кръстница].

Стр. 769: „ντιοζλεμές, ὁ...“ заб.: *ἴσως γκιοζλεμές* [може би *γιοζλεμές*].

Стр. 789: „ξεκάπουλα, τὰ...“ заб.: = *καπουλιά* [задница на животно].

Стр. 812: „ξενοδοχεῖον, τὸ...“ заб.: *νοσοκομεῖον* [болница]; *καπηλεῖον* [кръчма, хан].

Стр. 812: „ξενοδόχος, ὁ...“ заб.: *κάπηλας* [кръчмар].

Стр. 827: „ξεσταχυάζω...“ заб.: *γεννῶ τὸ ἀστάχι, σταχνοβολῶ* [клася, изкласявам].

Стр. 886: „παλαβός...“ заб.: *ζαβος* [тъпоумен].

Стр. 894: „πάππα, τὸ...“ заб.: *ψομὶ* [хляб].

Стр. 918: „παροκέτι, τὸ...“ заб.: *καὶ ἀρτέμων Γ. ἐν τῇ ἴδια λ[έξη]* [същата дума значи и ветрило].

Стр. 916: „πλάνη, ἡ...“ заб.: *ἀπάτη, δόλος* [лъжа, коварство].

Стр. 916: „πλάνια, ἡ...“ заб.: рѳкам, голямо ренде.

Стр. 963 — на полето е написана думата *πλατώνι* зри *ἄγριο κατζίκα* [дива коза].

Стр. 989: „πούντα...“ заб.: *ἰταλικόν* [итал. дума].

Стр. 990 — вмъкната е думата *πουράντζα* (*ἰταλ.*) = *βούγλωσσον* [„волски език“, растение].

Стр. 995: „προβοδῶ...“ заб.: *ξέπροβοδῶ* [изпращам. съпровождам].

Стр. 995: „προβατήσιος...“ заб.: *ὅρα πρόβιος* [виж *πρόβιος*].

Стр. 995: „προβατονόμι, τὸ...“ заб.: бегликъ за овцы.

Стр. 995: „πρόβιον, τὸ“ заб.: *πρόβιον κρέας* [овнешко месо].

Стр. 1029 — на полето заб.: + *ρυψοκύνδινος λείπει* [думата *ρυψοκύνδινος* липсва].

Стр. 1041: „σαπουνόχωμα, τὸ...“ заб.: *κιμωλία* [тебешир, хума].

Стр. 1043: „σαρμανίτζα, ἡ“ заб.: *κούνια* [люлка].

Стр. 1053: „σιδηρὰς, ὁ...“ заб.: *ὅστις πωλεῖ σίδηρον* [който продава желязо].

Стр. 1081 — на полето е вмъкната думата *Σολομός/ψαρι* Lachs, *ἐκ τοῦ πρώτου τόμου* [сьомга риба, от том първи].

Стр. 1093: „στάκωμα, τὸ“ заб.: *ὅρα δέσιμον* [виж *δέσιμον*].

Стр. 1093: „στακωμένος...“ заб.: *δεμένος* [вързан].

Стр. 1093: „στακώνω...“ заб.: *δένω βιβλίον* [подвързвам книга].

Стр. 1093: „στακωτὴς, ὁ...“ заб.: *βιβλιοδέτης* [книговезец].

Стр. 1095: „στάννιον, τὸ...“ заб.: *στάγκος* [лост].

Стр. 1097: „σταυρώματα, τὰ...“ заб.: *σταυρωμάζωξης* [мъчение, изтезание].

Стр. 1110: „στούκιο, τὸ...“ заб.: *θίκη, κλήφι* [калъф, ножница].

Стр. 1110: „στουπωτῆρι, τὸ...“ заб.: *στούπωμα* [запушалка].

Стр. 1121: „στύλωμα“ заб.: подпорка.

Стр. 1180: „τζερίτης, τὸ...“ заб.: обрядъ.

Стр. 1180: „τζαμποῦρον, τὸ...“ заб.: = *τζαμπὶ* [грозд].

Стр. 1182: „τζικουδιὰ, ἡ...“ заб.: *ταρέβενθος, ἡ* борово дърво, шишарка от бор.

Стр. 1239: „φίλι, τὸ...“ заб.: филисъ присаденъ.

Стр. 1258: „φτουρῶ...“ заб.: *βαστῶ* [трая дълго, издържам].

Стр. 1283: „*χεσοῦρι, τὸ...*“ заб.: *διάῤῥοια* [разстройство].
Стр. 1286: „*χνοτισμένος, η, ον...*“ заб.: *βρομένος* [вонящ].
Стр. 1286: „*χνότος, ὁ...*“ заб.: *βρώμα, χνότον* [вонѧ].
Стр. 1286: „*χνοτῶ...*“ заб.: *βρομῶ* [воня].
Стр. 1287: „*χοιρόβοσκον, τὸ...*“ заб.: *χοιρόχορτον* [растение, тучаница].
Стр. 1287: „*χοιρόχορτον, τὸ...*“ заб.: = *χοιρόβοσκον* [вид трева].
Стр. 1311: „*ψίχα, ἡ...*“ заб.: троха, *μυαλὸς τοῦ ψωμοῦ* [сърцевина на хляба].

74

ΘΥΡΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ, ΗΤΟΙ ΒΙΒΛΟΣ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΦΕΛΕΣΤΑΤΗ, ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ ΤΑ ΤΕΣΣΑΡΑ ΕΣΧΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, ΘΑΝΑΤΟΝ, ΚΡΙΣΙΝ, ᾍΔΗΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΝ. Ἐν Βενετίᾳ. Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Νικόλαου Γλυκεῖ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. 1806

ДВЕРИ НА ПОКАЯНИЕТО ИЛИ КНИГА, ЗАТРОГВАЩА И ДУШЕПОЛЕЗНА, СЪДЪРЖАЩА ЧЕТИРИТЕ КРАЙНИ (НЕЩА) НА ЧОВЕКА: СМЪРТТА, БОЖИЯ СЪД, АДА И РАЯ. Венеция, печатница на Николаос Гликис от Янина, 1806

(Инв. № 4219)

Стр. 1: „*Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶμαι βέβαιος, πῶς ἡ ἀντίληψίς σας εἶνε πολλὰ διαφορετικοὶ ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς Ἀθηναίους...*“ [но понеже съм сигурен, че вашето схващане е много различно от старите атиняни...]. На полето заб.: *εἰς τὴν ἀντίληψίν σας* [по отношение на схващането ви].
Стр. 35: „*...καὶ βούκενα*“ заб.: *ὅρα βούκενα τι* [виж какво е това *βούκενα* — тръби].

75

ΝΕΟΙ ΠΛΕΟΝ ΕΥΧΡΗΣΤΟΙ ΑΠΛΟΡΩΜΑΪΚΟΙ ΚΑΙ ΡΩΣΣΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. Ἐκδοθέντες παρὰ τοῦ Βλαδιμήρου Τζβέτκοβ. Moskva. v' Gubernskoi tipografii, 1809

НОВИ ТВЪРДЕ УДОБНИ ЗА ПОЛЗУВАНЕ ПРОСТОГРЪЦКИ И РУСКИ РАЗГОВОРИ. Издадени от Владимир Цвятков. Москва. Губернска печатница, 1809

(Инв. № 4820)

От стр. 224 до 240 (на долното поле) е написана последователно приписка, която на места не се чете. Почеркът не е на Неофит Рилски:

18 *ὠκτωβ(ρ)ηος κηρ παπα δημητρηου παπα βασηλη*вич... [18 октомври господин Димитриос поп Василевич.]

На задния форзац на книгата е написано следното с ръката на Н. Рилски: *„νὰ ὁμιλήσῃ τινάς μὲ τὸν Ζωγράφον, καὶ μὲ τὸν εἰκονογράφον.*

„ἠμπορεῖτε ἄραγε νὰ μοι φθιάσητε δύω μεγάλας εἰκονας, διὰ τὴν ἐκκλησίαν μας, μίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἄλλην τῆς Παναγίας;

„πότε τὰ θέλετε;

„ἐγὼ ἔχω σκοπὸν νὰ διατρίψω εἰς τὴν πολιτείαν σας καὶ δι' ἄλλας μου ὑποθέσεις ἕως ἕνα μῆνα. καὶ ἀνίσως ἠμπωρεῖτε νὰ τὰς τελειώσητε εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα πρέπει νὰ τὰς πάρω μόνος μου.

„ποῦ ἔχετε τὸ κονάκι σας κύριε;

„εἰς τὸν κύρ Β.

„σᾶς παρακαλῶ νὰ καταδεχθῆτε αὔριον ἕως ἐδὼ καὶ σᾶς δίδω τελείαν τὴν ἀπόκρισιν ἂν δύναμαι νὰ σᾶς εὐχαριστήσω εἰς τὸ ζητημά σας, ἢ οὔ.

„τί ὥραν μὲ προστάζετε νὰ ἔλθω;

„ὁπόταν ἀγαπᾶτε, ἐπειδὴ εἰς ὁποίαν δήποτε ὥραν καὶ ἂν ἠθέλετε ἔλθῃ, ἐδὼ θέλετε μὲ εὕρῃ.

„διατὴ ἄραγε τώρα δὲν δύνασθε νὰ μοὶ δώσητε τὴν ἀπόκρισιν, ἀμὴ τὴν ἀναβάλλετε ἕως αὔριον;

„τοῦτο μὴν ἐξετάζετε κύριε, ἐπειδὴ ἕκαστος ἔχει τοὺς λογαριασμούς του.

„δὲν μὲ μέλλει δὰ, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι μακριὰ κομμάτι τὸ κονάκι μου ἀπ' ἐδὼ, καὶ λάσπαις πολλαῖς εἶναι, εἰς τοὺς δρόμους, διὰ τοῦτο ἐβιάσθην (ἐπαρακινήθην) νὰ σᾶς ἐρωτήσω, καὶ μὴ σᾶς κακοφαίνεται παρακαλῶ σας.

„ὄχι δὰ, δὲν μοι κακοφαίνεται.

„ἀμὴ αὐτὴν τὴν εἰκόνα διὰ ποῖον τὴν φθιάνετε;

„αὐτὴ δὲν εἶναι παραγγελτὴ (παραγγελμένη).

„μὰ τὴν ἀλήθειαν ἂν ἦτον ὀλίγον τί μεγαλήτερη τώρα τὴν ἔπερνα, ἐπειδὴ δὲν πιστεύω νὰ γένῃ τόσον ὡραία μία παραγγελτή εἰκώνα ποτέ.

[„Как да поговори някой с живописеца и с иконописеца.

„Можете ли да ми направите две големи икони за църквата ни, едната на Исус Христос, а другата на Богородица?

„За кога ги искате?

„Аз имам намерение да остана във вашия град и по други мои работи около месец. Ако можете да ги завършите през това време, защото трябва да ги взема сам.

„На кое място сте отседнали, господине?

„При господин В.

„Моля Ви да благоволите да дойдете утре (дотук и) тогава ще Ви дам окончателен отговор дали мога да удовлетворя искането Ви или не.

„Кой час ще ми определите да дойда?

„Когато обичате, защото в който час и да дойдете, ще ме намерите тук.

„Защо впрочем не можете да ми дадете отговора си сега, а го отлагате за утре?

„Не питайте за това, господине, защото всеки си прави сметките.

„Не ме интересува, но понеже седалището ми е малко далеч оттук, а по пътищата има много кал, затова бях принуден да ви попитам, но моля Ви, не се обиждайте.

„Не се обиждам."

„А тази икона за кого я правите?"

„Тя не е поръчана."

„Наистина, ако беше малко по-голяма, бих я взел (още) сега, защото не вярвам, че една поръчана икона би (могла) да стане някога толкова хубава].

76

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ Γ[ΕΩΡΓΙΟΥ] Κ[ΡΟΜΜΥΔΟΥ] *Ἐν Βιέννῃ. Ἐκ τῆς τυπογραφίας τοῦ Λεοπόλδου Γρούνδ.* 1811

ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА МОНОГРАФИЯТА НА ГЕОРГИОС КРОМИДИС. Виена. Печатница на Леополд Грунд, 1811

(Инв. № 5120)

Стр. 9: *„Δόγα τοῦ βαγενίου, ἐξ ἰταλῶν· πῶς δὲ ἑλληνιστὶ οὐκ οἶδα"* [обръч на бъчва, от италиански; как е на гръцки, не зная]. Заб.: Дѫга *δὲ ἢ* джга *ἐκ τοῦ βουλγαρικοῦ, ὁ καὶ ῥίζα τοῦ δόγα* [дѫга или джга е от български, което е коренът на дъга].

На последния лист са написани следните поговорки:

παροιμίαι

„φασοῦλι στὸ φασοῦλι, γεμίζει τὸ σακκούλι" [буквален превод: Боб връз боб и торбата се напълва].

„Ἄλλος ἔσπειρε, καὶ ἄλλος ἐθέρισε" [Един е посял, а друг е пожънал]

77

ΕΛΛΗΝΟ-ΡΩΣΣΙΚΟ-ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ. Συνταχθὲν παρὰ Δοσιθέου ἱερομονάχου Κόμα. τόμος πρῶτος. Α—Λ. Ἐν Μόσχα. Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Ν. Σ. Βσεβολοδσκη. 1811

ГРЪЦКО-РУСКО-ФРЕНСКИ РЕЧНИК. Съставен от йеромонах Доситей Кома, том първи А—Л, Москва. Печатница на Н. С. Всеволодски, 1811

(Инв. № 4155)

На предния форзац е написана следната приписка: *Πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τόδε τοῦ Ἀλεξίου Θεοδοσίου ὑποδιδασκάλου τῆς Σχολῆς τοῦ Παζαρτζήκιου τὴν* 12 *Ἰουνίου* 845 [Към другите книги (се числи) и този (речник) на Алексис Теодосис, втори учител в училището в Пазарджик. 12 юни 1845 г.].

На обратната страна на предния форзац друга приписка: Да се знáе когá заучúхм[е] на оучúлището въ Фїлїбе 1847, ноемврѝа 5-тый дѐнь сі҃ѧ лексіконь нà Алѐкса иподидáскала еллиношкóлски.

Следва приписка на гръцки: *Καὶ τόδε κτῆμα τοῦ Ἀλεξίου Θεοδοσιάδο ὑποδιδασκάλου τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς τοῦ Παζαρτζικίου. Τῇ 12 Ἰουνίου* 1845 [и този (речник) е притежание на Алексис Теодосиадис, втори учител в Гръцкото училище в Пазарджик. 12 юни 1845 г.].

На трите последни ненапечатани листа на речника са написани в две колони различни думи:

Първа страница

адамантъ сѫщ. алмáзъ (драгоцѣнный камень)
ἀπογαλακτίζω, ѿбыва҃ дѣтято ѿ цы҆цѫ
аисть (птúца) *λελέκι* (*οὐσ.*) — [щъркел (същ.)]
волúнка, гайда
восклицáю, возглашáю (*ἐκφωνῶ*)
вáжность, сѫщ. сúла (*κῦρος*)
велможа, прил. голѣмець (*μεγιστάνες*)
вступлéнїе, прúступъ, пéрвая чáсть рѣчи (*πρooίμιον*)
вáлъ, хéндекъ
грéза, сѫщ. сновидѣнїе
грéжѫ, гл. вúдѫ во снѣ что.
грязь, брéнїе, кáль
господинъ дóма, хозя́инъ дóма, иконóмъ
грани́ца, предѣ́ль, сúноръ
грѫбо, сѫрово, хорѧ́тски
вóзъ кола
варчѫ́, вржщамъ назáдъ, *στρέφω*
тѫча, *σύννεφα* ѻблакъ
тростъ камы́шъ
дрѧхлость, сѫщ. стáрость
делфúнъ (рыба) морскáя свиня́ (тѫрец. домѫсъ балжкъ, сѫщ. ѹимя)
дориносúмый, *δορυφορούμενος*, окрѫжéнный копиеносцами, орѫженóсцами тѣлохранúтелями (ѹимя прил.)
дѫлапъ (*δουλάπι*), шкафъ, сѫщ. ѹили поставъ
дѫрáкъ, глѫпый, досадúтель
дрóждїе, вíнна калъ сир. трагíя, подóнка
дышло, кормúло, рѫль на морскóмъ сѫднѣ
ѹистѫпленїе, сѫщ. внѣ себя́
ѹизлагáю, ѹизясня́ю, толкѫю
истѫкáнъ, болванъ, кѫмиръ, ѹдѡлъ
ѹиспещрéнный, многообразный, многовúдный

Втора страница

екватóръ, равноденственный, равноно́щный
Ѐстафéта, мязúлъ
жаровникъ, мангалъ
жéсть, тенекѐ
жмѫ, давлю́, гмéчимъ
занятїе, сѫщ. непрестанное ѹупражненїе (*ἀσχολασία*)
забрáло, забрáдка
залогъ (*διάθεσις*), расположенїе, порядокъ

зыблю (*σαλεύω*), колéблю, вдúгаю, трясéмъ

израженїето сир. оукрашенїето, реджтъ

прáсъ, порей, илú чеснóкъ

ἡλεία, корúсть, *λαφυρα*, плячка

кѫль (*σακκὶ*) мѣшокъ, илú мѣхъ (*σακκούλα*)

голѣмъ мѣхъ, кѫль, съ мѫкóю пелнь

кашель, кáшлица

костúль, пáтерица на сакáтите, сир. штѫлецъ

карáсъ, чакрѫкъ на що предѫтъ

колдѫнь сѫщ. чародѣй

коварный, лѫкáвый, хитрый, *δόλιος*

косúля, дúва козá (*δορκᾶς*)

кѫпорóсъ, карá боя

критúчески, осѫдителни

критика, осѫжденїе (*κατάκρισις*)

керемида, черепúца

κοίταξε, смотрú, гледай

Трета страница

кѫтїя, кóливо

кочерúга, кочáнъ

клѫбокъ, сѫщ. клѫбо (*κουβάρι*)

колокóлникъ, званъ илú на капíа чѫкалото

кѫкѫль, наглавникъ, кѫкѫлъ монашески

кѫсокъ, мезé (*μεζὲς*) *καὶ μεταφ.* посмѣянїе фаща го на мезé.

кѫзнéцъ, ковáчъ

кѫропáтка, *πέρδικα*, ѣребица сѫщ.

ковéръ, певгъ, осúка, дрéво

косúй, кóсвенный, кривый человѣкъ, развращéнъ сир.

кострю́ля, тенүера

кѫдú, *ποῦ*, гдѣ.

Л.

лицемѣръ, притвóрецъ, лѫкавъ, двѫличный, притвóрный

лáнь, елéня, сѫщ. еленче (*ἔλαφος*)

лáдонъ, ѳимïанъ

лядвїя, знáчи задница, илú клѫките, сир. страните, бѫтовете на афедрóна (*κώλι, κωλιὰ, κώλος*)

латѫкъ, салатъ (*μαρούλι*)

М.

матрáцъ, тюфякъ, ментéрь матéрїя вещество́ (*ὕλη*)

чѫвствѫю ощѫщáю

холостúй, нежéнетъ

Н.

нáглость, сѫщ. безстúдство илú дéрзость

неощѫтúтельный, неосязáемый

несхóднѡ, нарѣч. различнѡ, разнѡ

нéводъ, мрéжа, брéдень [ ]енета, сѣть (*δίκτυα*)

нéрва, жúла

неúсыть (птúца), сѫщ., *πελεκάνος*, пеликанъ, баба

натѫралнѡ, естественнѡ, природнѡ

нельзя *δεν γίνεται*

шерсть (*μαλὶ*), вѫлна

Четвърта страница

безпрерúвно, нарѣч. безпрестаннѡ,

бредень, невóдъ (*δίκτυ*)

πλάγι καὶ μέρος страна́, бóкъ

бокъ (*λαγχώνι*) вздохъ (изъ бокѫ чúстѫ)

бдѣнїе, неспанїе, бóдрость

брúтва, брѫсначь

брѣю, глаг. брѫснемъ

бокъ, същ. ребрó (*πλευρόν*)

бровú, вéшки (*φρύδι*)

причáстїе, пріобщéнїе
ἀναλωγία иноглаголанїе
воленъ, изобúлный (*ἄφθονον*)
чернúлница, дивíтъ
точнw (нарѣч.) *πραγματικῶς*, действителнw, въ самомъ дѣлѣ
ζουλῶ ἤ ἐκθλίβω — натискамъ, и съ натискането исцажда
циркѕль, пергель
ѡскордъ, чѕкъ, млатъ
касíтеръ, калач
йликтръ, кехлибаръ
чапаръ, знáчи ширитъ
сы́плю (*ῥίπτω, σκορπίζω*), верчѕ, бросáю
сталь, чилúкъ
сливáются, сбирατся
строптúвый, развращéнный
сопряжéнїе, совокѕпленїе, соединéнїе
синодальный, собóрный
сочинéнїе (*σύνταξις*), сложéнїе
сочиняю, слагáю
стицаются, збирατся, схождатся *τρέμω*, дрожѕ

Пета страница

погребъ, *κατώγειον*, зúмникъ
пóдвигъ, захметъ
свѣжíй, новый
шлю, посылáю, *στέλλω*
ныráю, злонрáвствѕю, лѕкáво творю
пыряю, пыхáю, пѫхамъ, пѫшкамъ
пыро, пѫхань, пѫшканѣ
рыкъ, звѕкъ
члéны (стáвове)
нарóчить, прочѕенъ
ѡшибка, *πλάνη, λάθος*, заблѕжденїе, погрѣшность, ѡшибка, ѡбманка
ѡшибáюся, гл. погрѣшáю, ѡбмáниваюся
ѡщѕщáю, чѕвствю
ѡбрóкъ, дáнокъ
ѡбѣтъ, желáнїе (*εὐχή*)
панцырь, брóня, *θώραξ*, гáты, кирись *ὁ θώραξ τοῦ σώματος* грѕдь, [п]ерси
пока, доколѣ
пронырливый, злонравный, лѕкáвый, хúтаръ
понимáю, разѕмѣю (*καταλαμβάνω*)
преиспóдната, ада, подземни вхóдъ
подѕчúтель, кефúль
пы́ль, прáхъ
пыряю, пихáю
пятнó, лекé
попрáвка, мереме́тъ
покаянїе, раскаянїе
подлúннw, нарѣч. *ὄντως*, въ сáмомъ дѣлѣ
примѣчáю (*παρατηρῶ*), наблюдáю, разсмáтриваю
палица, дѫбúна, тоя́га
прúкладъ, такѫмъ, на тóзи рéдъ
плáвнw, скóро
пылáю, палимъ, *φλογίζω, καίω, ἐπίμετρον*, придáвка
рóзъ, трендафíл
рѕмя́ность, крáска (*κοκκινάδα*)
раздóръ, кавгá
рѕкавъ, черенóкъ, сир. чирень нóжный (*μανίκι*)
рынокъ, тóржище, пазаръ
тешѕ, дѣламъ кáменъ, *πελεκῶ*
тéща, свекрóвь, *πενθερά, πενθερός*
свéкорь, тесть
ръщúкъ, ваятель
разсѣлина, трéщина, разрыванїе, *σπάσιμον*

С.

строка, прóба, *ῥίγα*, лúнїя, поря́докъ
смотрю́, *βλέπω*, зрю́, глéдамъ
снѕрóкъ, *γαϊτάνι*
сандáлїи (обѕвь монáшеская)
скорлѕбà чорѕспа
сандáлъ (индѣйское крáсное дрéво)
стря́я, *κυματάκι, κυματοῦμαι*, волнюся, стрюся

На листа пред заглавната страница са написани следните думи:

ὁ *τραπεζίτης*, мѣнникъ (сарафи)
ἡττάω, ἧττῶ, побѣждавамъ
ιѧщикъ кѫтія, илѝ санджкъ
φιλοδότος, сластолюбивый,
μάδδα ἤ *μάζα* ἤ *φύραμα* тесто
толмачъ, истолкѫвател, преводчикъ, сѫщ. *μεταφραστής*
ἡ *μεσιτεία*, ходатайство, предстателство, посредство
старáюсь, *ἐπιμελοῦμαι*
тиснéнїе, щампа, *τύπος*, печáть
цѣвница, *λύρα*, киманъ, самптѫръ
ὁ *ἀνίκητος*, непобедимый
ὁ *ἀέκων*, неволный
ὁ *ἀνύποπτος*, несѫмнѝтелный
ὁ *φράδμων*, изражатель, толковникъ
ὁ *πυθμὴν*, днóто
ἀκμὴ, вéрхъ (конецъ, благополѫчїе)
ὁ *ὀρνιθόθηρας*, птицеловецъ
ἡ *ἐκχειρία* оновá, което има на рацете си (рѫкойманѣ)
ὁ, ἡ *ἀμφιφορεὺς*, таблета за сладко
λαγχάνω полѫчавамъ, наслѣдѫвамъ
τελέω, -ῶ, извършва, свършѫвамъ
ἀρόω, ῶ сéемъ, оремъ
σβέω, престаю
ἔκδω прилѣжавамъ, пекѫся
ξέω цапи, сече, дроби
χρυσόω, -ῶ, позлощáвамъ

Стр. 11: „*μαυλίζω*...“ заб.: прелщáю, измамва
Стр. 155: „*ῥαπίζω* ... бью кого́ по щекáмъ“ заб.: по бѫзыте
Стр. 266 — на полето прибавено: щéтка, чесáло, *σκοτάδι*, печеночка, *σκοτι*, пéчень, ѭантаръ, кехрїбáръ, тыква, *κολοκυθι*, томúти, трѫдúти, *σημαδεύω*, примѣчаю, *σημείωσις*, примѣчанїе, оудóбный, прил. лéгкїй (*εὔκολος*) оудовлетворéнный, оудоволствóваннъй (*εὐχαριστημένος*) цѣпь, *σειρὰ*, рéдъ.

78

ʼΕΠΙΤΟΜΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΕἸΣ ΤΡΙΑ ΜΕΡΗ ΔΙΗΡΗΜΕΝΗ. Συλεχθεῖσα ὑπὸ Δημητρίου Νικολάου τοῦ Δαρβάρεως, τόμος ά. ʼΕν Βιέννῃ τῆς ʼΑουστρίας. 1812

КРАТКА ФИЗИКА, РАЗДЕЛЕНА НА ТРИ ЧАСТИ. Съставена от Димитриос Николаос Дарварис, том първи. Виена, 1812

(Инв. № 4853)

Стр. 52 — Обяснени са следните названия:
„*λευκόχρυσον*“ заб.: *πλατίνα* [платина]
„*βίσμουτον*“ заб.: Bismuth [бисмут]
„*ʼΟρείχαλκος*“ заб.: пирúнчъ
„*Κίγκος*“ заб.: *ἀντιμώνιον θηλυκόν*.
Стр. 55 — на две места заб.: *ὅρα εἰς τὸ τέλος* [виж накрая].
Стр. 57, ред 21 — на полето заб.: зри.

Стр. 60. „*Ἐὰν συγκρούωσιν ἀλλήλοις σκληρὰ σώματα ἐπιρατούσης τῆς κινήσεως αὐτῶν, τὰ ὁποῖα φέρονται κατὰ τὴν αὐτὴν εὐθυνσαν+ ὅμως μὲ ἄνισον ταχύτητα, αὐξάνει μὲν ἡ ταχύτης τοῦ προσβαλλομένου.*“ [Ако две твърди тела при своето движение се сблъскат помежду си, когато се движат в една и съща посока, но с неравна скорост, скоростта на удареното тяло се увеличава.] На полето заб.:+ *τὸ ἕν κατόπι τοῦ ἄλλου* [едно след друго].

На задната корица е допълнено следното: *ἐκ τῆς σελδ.* 55 [от стр. 55]

ἐν τῷ ἐρ᾽ ἑαυτὰ πολλαπλασιασθὲν [умножени сами на себе си]

1×1 *ὑπάρχεται ἐκ τοῦ ἑπομένου κατὰ* 3
2×4 5
3×9 7
4×16 9
5×25 11
6×36 *καὶ οὕτω καθεξῆς* [и така нататък] от стр. 56

δεύτερα λεπτά [секунди]

1— 15 *πόδας Γαλλικοὺς διατρέχει* [изминава френски крачки]
2— 45 . . . . . .
3— 75 . . . . . .
4—105 . . . . . .
5—135 . . . . . .
6—165 . . . . . .
7—195 . . . . . .
8—225 . . . . . .
9—255 . . . . . .
10—285 . . . . . .
11—315 . . . . . .
12—345 . . . . . .
13—375 . . . . . .
14—405 . . . . . .
15—435 . . . . . .
16—465 . . . . . .
17—495 . . . . . .
18—525 . . . . . .
19—555 . . . . . .
20—585 . . . . . .

εἰς 20 6.000 *πόδας* [крачки].

Η ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΝ ΤΕΡΨΙΘΕΑ ΥΠΟ ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΔΟΥΚΑ. Ἔκδοσις τρίτη ἐπιδιωρθωμένη. Ἐν Βιέννῃ, 1812

КРАТКА ЗАБАВНА ГРАМАТИКА ОТ НЕОФИТОС ДУКАС. Трето поправено издание. Виена, 1812

(Инв. № 4795)

На предния форзац – приписка: Сїя грамáтика мнѣ Ієродїáконѕ Аѳанáсїю рылцѕ подарéнна мнѣ ѿ дѕхѡвнагѡ моегѡ ѻтцà Проигѕмена и ѻепїтропа ѳеодóсїа за дѕшéвное егѡ воспомяновéнїе. Кѕплена цѣнóю 7: Гр.‴ 1820 Маїа, 16: тогдà начáхъ ѹчúти ѥю.

На същото място освен горната приписка са дадени някои императивни форми на гръцки глаголи и изречения на славянски: *ἰδέ, ἰδέτω, ἐλθέ, ἐλθέτω, εἰπέ, εἰπέτο, εὑρέ, εὑρέτω, λαβέ, λαβέτω* [императивни форми на глаголите: гледам, идвам, казвам, намирам, получавам].

ѻиже ѥсть безѕменъ (таковы́й лиш) дá ѻуклонится ѿ менé (ко мнѣ).

Ѻгдà прúиде кончúна лѣта (тогда лиш) послà бгъ сна своегѡ.

На предната корица (от вътрешната страна) са написани следните глаголи и съществителни: *ταγγιάζω* — ѹусáлѕва се, *μεταγγίζομαι* — претá кѕва, *ἡ ὀξυὰ* — бѕка.

Стр. 3: „*χλοῦναι*“ заб.: *ὅποιος κοιμάται εἰς τὴν πρασινάδα* [който спи на зеленина].

Стр. 4: „*μαῖα*“ заб.: *μαμὴ*, бáба.

Стр. 5: „*ὁ εὔγεως*“ заб.: *καρποφόρος* [плодороден].

Стр. 5: „*αἱ ἅλω*“ заб.: *κύκλος ἀστέρων καὶ ἁλῶνι* [звезден и слънчев кръг].

Стр. 5: „*ἡ τρυγὼν*“ заб.: горлица.

Стр. 5: „*Εὑρήται αἰτιατικὴ καὶ χωρὶς ν ἀττικῶς· Ἀγήρω γὰρ φαμέν καὶ Ἄθω... καὶ Κώ καὶ Ἔω*“ [Среща се вин. падеж без *ν*, атическа форма, защото казваме *Ἀγήρω*... Заб.: *ἀγήρατος* [не стареещ], *Ἅγ. Ὄρος* [Св. гора], *Κὼ — νῆσος* [остров Ко], *ἕω — ἡ αὐγή, τὸ πρωΐ* [зора].

Стр. 6: „*ὁ παιὰν*“ заб.: *ὕμνος εἰς τὴν τιμὴν τῶν ἐθνικῶν θεῶν* [химн в чест на езическите богове].

Стр. 6: „*Πὰν...*“ заб.: *ὁ θεός τῶν βοσκῶν* [бог на пастирите].

Стр. 6: „*ὁ Ἡγεμὼν...*“ заб.: *ἄρχων, κυβερνίτης* [управител, вожд].

Стр. 6: „*ἡ κλὼν...*“ заб.: *κλωνάρι* [клон].

Стр. 6: „*ὁ βήξ...*“ заб.: кашлица.

Стр. 6: „*ὁ τέττιξ...*“ заб.: *τζίντζικας* [щурец].

Стр. 6: „*ὁ φοίνιξ...*“ заб.: *ὁ χουρμᾶς* [фурма].

Стр. 6: „*ὁ Ὄρτυξ...*“ заб.: перепелица.

Стр. 6: „*ὁ Λοίδυξ...*“ заб.: *χουλίαριον*; *γουδοχέρι* [кутел, чересло, чукало].

Стр. 6: „*ὁ Λύγξ...*“ заб.: *θηρίον, θυριον μὲ ὄρασιν ὀξύτατην* [звяр с остър поглед], рис.

Стр. 7: „῾Ο Ἴβιρ...“ заб.: *ποταμός Ἰσπανίας* [река в Испания].
Стр. 7: „ὁ Ἰχὼρ...“ заб.: *αἷμα ὠμὸν, ἄβραστον* [кръв сурова, несварена].
Стр. 7: „ὁ Αἰχλῆς...“ заб.: *λαμπρός* [светъл, блестящ].
Стр. 7: „ὁ Χαρίεις...“ заб.: *χαροποιός* [радващ].
Стр. 8: „ὁ Ἅλς...“ заб.: *ἅλας* [сол].
Стр. 8: „ὁ ῾Ελμινς...“ заб.: *σκώληξ* [червей].
Стр. 8: „ὁ Οἰκότριψ...“ заб.: *ὁ ἀπὸ γονέων δούλος* [по рождение роб].
Стр. 8: „῾Ο Κατὴλιψ...“ заб.: *κλίμαξ γρεντὰ, ὑποστηρίζουσα τὴν σκεπὴν* [стълба, греда, която поддържа покрива].
Стр. 8: „ὁ Μέροψ...“ заб.: *ἄνθρωπος* [човек].
Стр. 8: „῾Η Σειρὴν...“ заб.: *γυναικόμορφον ζῶον θαλασσινόν* [морско животно с образ на жена — сирена].
Стр. 8: „῾Η Σαλαμὶν...“ заб.: *νῆσος πλησίον τῆς Ἀττικῆς* [остров близо до Атика].
Стр. 8: „῾Η χθὼν...“ заб.: *ἡ γῆ* [земя].
Стр. 8: „῾Η Σιδὼν...“ заб.: *πόλις εἰς τὴν Φοινίκην* [град във Финикия].
Стр. 8: „ἡ χάλιξ...“ заб.: *τζακίλι* [чакъл].
Стр. 9: „ἡ κύλιξ...“ заб.: *ποτήριον* [чаша].
Стр. 9: „ἡ πτέρυξ...“ заб.: *πτέρυγα, πτερόν* [перо, крило].
Стр. 9: „ἡ ὕσπληξ...“ заб.: *μάστιγα, ῥαβδίον* [камшик, пръчка].
Стр. 9: „῾Η Σφίγξ...“ заб.: *ζῶον τερατῶδες* [чудовищно, баснословно животно].
Стр. 9: „ἡ Δάμαρ...“ заб.: *γυναῖκα* [жена].
Стр. 9: „ἡ ἀπάτωρ...“ заб.: *ὀρφανός* [сирак].
Стр. 9: „ἡ δαῖς...“ заб.: *συμπόσιον, εὐωχία* [пир].
Стр. 9: „ἡ μῆνις...“ заб.: *θυμός, ὀργή* [гняв].
Стр. 9: „ἡ ἀντηρὶς...“ заб.: *ἀκομπιστηριον, καὶ στηρέωμα τῆς οἰκοδομῆς* [подпора, контрафорса на сграда].
Стр. 9: „ἡ κτείς...“ заб.: *κτένι* [гребен].
Стр. 9: „ἡ χλαμὺς...“ заб.: *ἐπανωφόριον* [наметало, плащ].
Стр. 9: „ἡ μερμις...“ заб.: *σχοινίον λεπτὸν* [тънка връв].
Стр. 9: „ἡ κόρυς...“ заб.: *περικεφαλαία, καὶ ὁ κορύδαλος πουλίον* [шлем и птицата чучулига].
Стр. 10: „῾Η Δάμαρ...“ заб.: *ὑπανδρευμένη* [омъжена жена, съпруга].
Стр. 10: „ἡ ἅλς...“ заб.: *θάλασσα* [море].
Стр. 10: „ἡ φλεψ...“ заб.: *φλέβα* [вена, жила].
Стр. 10: „ὁ ὄψ...“ заб.: *φωνὴ καὶ θεωρία* [глас и изглед].
Стр. 10: „τὸ κάρα...“ заб.: *κεφαλή* [глава].
Стр. 10: „τὸ τέρεν...“ заб.: *ἁπαλόν* [нежно, меко нещо].
Стр. 10: „τὸ φρέαρ...“ заб.: *πηγάδι* [кладенец].
Стр. 10: „τὸ κήρ...“ заб.: *καρδία* [сърце].
Стр. 11: „τὸ ἄορ...“ заб.: *ξίφος* [меч].
Стр. 11: „τὸ ἕλωρ...“ заб.: *ἡ σκουρία τοῦ ἀσημίου* [ръждата на среброто].
Стр. 11: „τὸ οὖς...“ заб.: *αὐτίον* [ухо].
Стр. 11: „τὸ πώϋ...“ заб.: *ποίμνης*, стádo.
Стр. 11: „τὸ ἄστυ...“ заб.: *πόλις, κάστρον* [град, крепост].
Стр. 11: „τὸ δόρυ...“ заб.: *κοντάρι* [копие].
Стр. 12: „τὸ τριήρης...“ заб.: *καράβι μεγάλον, κάτεργον* [голям кораб].

Стр. 12: „*Τὰ σύνθετα, ὧν οὐδέτερα ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον, οἷον ἄηθες, αὐτάρκες, ἑτερόμηκες, ἄναντες, πεμμέγεθες, δίετες.* [Съставните думи от среден род преместват ударението (си).] Обяснени са значенията на отделните думи, дадени за пример: *ἀσυνήθειον* [необикновено], *ἀρκετὸν ἀνήφορον* [доста стръмно), *κατὰ πολὴ μέγα* [много голямо], *ὁποίον, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος εἶναι μακρύτερον* [което от единия край е по-дълго], 2 *χρόνοι* [две години].

Стр. 13: „*Ὁ Πειραιεύς*...“ заб.: *λίμενας εἰς τὴν Ἀττικὴν* [Пирея, пристанище на Атика].

Стр. 13: „*Σαπφὼ*...“ заб.: *μία ἀπὸ τῶν 9 ποιητῶν λυρικῶν* [една от деветте лирически поети].

Стр. 13: „*ἡ αἰδὼς*...“ заб.: *εὐλάβεια, σέβας, ἐνιροπὴ* [страхопочитание, почит, срамежливост].

Стр. 13: „*ἡ ἠὼς*...“ заб.: *αὐγή καὶ ἀνατολή* [зора и изток].

Стр. 13: „*ὁ χρυσοῦς*...“ заб.: *μαλαμματένιος, χρυσείος* [златен].

Стр. 14: „*ὁ πλοῦς*...“ заб.: *πλαύσιμον, ἀρμένισμα* [плаване].

Стр. 14: „*τὸ ὀστοῦν*...“ заб.: *κόκαλον* [кост].

Стр. 14: „*ὁ ἡδὺς*...“ заб.: *γλυκὺς* [сладък].

Стр. 14: „*ὁ βότρυς*...“ заб.: *σταφύλιον*]грозд].

Стр. 14: „*ὁ πρέσβυς*...“ заб.: *ἀποκρισάριος καὶ γέρων* [пратеник и старец].

Стр. 14: „*ὁ πέλεκυς*...“ заб.: *τζεκούριον* [брадва].

Стр. 15: „*ὁ νέηλυς*...“ заб.: *ὁπσίος πρό ὀλίγον ἦλθε* [който е дошъл преди малко].

Стр. 15: „*ἀμειβομένου τοῦ ἄρθρου*“ заб.: *ἀλλατομένου* [редуващ се, сменящ се].

Стр. 15: „*ἡ ναῦς*...“ заб.; *καράβι* [кораб].

Стр. 15: „*τὸ δε ὀδοὺς*...“ заб.: *δόντι* [зъб].

Стр. 43: „*πόρρω*...“ заб.: *μακρὰ* надалеч.

Стр. 43: „*ἡδέως*...“ заб.: *μὲ χαράν* [с радост].

Стр. 43: „*κυνηδὸν*...“ заб.: *σκυλικῶς* [като куче].

Стр. 43: „*βοτρυδὸν*...“ заб.: *σταφικῶς* [във вид на грозде].

Стр. 43 — дадени са допълнителни примери за наречия: *εὐθέως* [направо], *ὅλως* [напълно], *σιχνίδιως* [често], *καθόλου* [никак].

Стр. 43 — обяснени са значенията на някои наречия: „*εἶα*“ — *ἔρχου λοιπὸν* [хайде], „*δεῦ*“ = *ἐδῶ* [тук]. Прибавени са следните примери: *ὡσαγε* [хайде], *ἀληθῶς* [наистина].

Стр. 62: „*βαίνω*...“ заб.: *περιπατῶ* [вървя], *ἐνεστ. ὑπάγω* [сегашно време, отивам].

Стр. 62: „*βιβρόσκω*...“ заб.: *τρώγω* [ям].

Стр. 62: „*γαμῶ*...“ заб.: *ὑπανδρεύομαι, νυμφεύομαι* [женя се].

Стр. 62: „*γήθω*...“ заб.: *χαίρω, χαίρομαι* [радвам се].

Стр. 62: „*γινώσκω*...“ заб.: *γνωρίζω* [узнавам], *ἀποφασίζω* [решавам].

Стр. 62: „*δάκνω*...“ заб.: *δαγκάνω* [хапя].

Стр. 62: „*δεδίττομαι*...“ заб.: *φοβίζω* [плаша], *φοβοῦμαι* [страхувам се].

Стр. 63: „*δέω*...“ заб.: *δένω* [връзвам], *δεσμῶ* [оковавам].

Стр. 63: „*δέομαι*...“ заб.: *παρακαλῶ* [моля], *ἱκετεύω* [моля се коленопреклонно].

Стр. 63: „*διδρὰσκω*...“ заб.: *φεύγω* [бягам].

Стр. 63: „*δοκῶ*...“ заб.: *νομίζω* [мисля, смятам], *μοι φαίνεται εὔλογον* [струва ми се приемливо].

Стр. 63: „ἔθω. ἄχρηστον“ [неупотр. форма] заб.: *συνηθίζω* [навиквам].

Стр. 63: „εἴρω, ἄχρηστον“ [неупотр. форма] заб.: *λέγω* [казвам], *ἐρωτῶ* [питам].

Стр. 63: „ἐλαύνω...“ заб.: *διώχνω* [гоня], *καβαλικεύω* [яздя], *κυνιγῶ* [гоня, преследвам], *κωπηλατῶ* [греба].

Стр. 63: Прибавени са следните глаголи: *δμοιάζω* [приличам], *ὑπακούω* [слушам], *ὑποτάσσομαι* [подчинявам се], *φαίνομαι* [явявам се].

Стр. 63: „ἔρωμαι...“ заб.: *ἐρωτῶ* [казвам, питам].

Стр. 63: „ἐρῶ...“ заб.: *λέγω* (*ἐρωτῶ*) [казвам, питам].

Стр. 63: „ἔῤῥω...“ заб.: *φθείρομαι* [загивам], *φεύγω μὲ θλίψιν* [отивам си угнетен].

Стр. 64: „ἵκνοῦμαι...“ заб.: *ἔρχομαι* [идвам], *φθάνω* [стигам, пристигам].

Стр. 64: „ἰσάσκομαι...“ заб.: *γίνομαι βοηθός* [ставам помощник], *ἐλκήμων* [ставам милостив], *συμπαθής* [ставам състрадателен].

Стр. 64: „ζέω...“ заб.: *βράζω* [варя, кипя], *ἀναβρύκω* [бликам], *μαγειρεύω* [готвя].

Стр. 64: „καθέζομαι...“ заб.: *καθίζω* [сядам], *κάθημαι* [седя].

Стр. 64: „θιγγάνω καὶ θήγω...“ заб.: *ἅπτομαι* [докосвам], *πιάνω* [хващам].

Стр. 64: „θνήσκω...“ заб.: *ἀποθαίνω* [умирам].

Стр. 65: „καλῶ...“ заб.: *κράζω* [викам], *ἐπικαλοῦμαι* [поканвам], *ὀνομάζω* [назовавам].

Стр. 65: „κάμνω...“ заб.: *κοπιάζω, κουράζομαι* [трудя се], *ἀποσταίνω* [уморявам се], *ἀρωστῶ* [разболявам се].

Стр. 65: „κατάγω...“ заб.: *τζακίζω* [чупя], *συντρίβω* [сломявам].

Стр. 65: „κεῖμαι...“ заб.: *εἶμαι παρὼν* [присъствувам].

Стр. 65: „κύω...“ заб.: *ἐγγαστρώνομαι, συλλαμβάνω* [забременявам, зачевам].

Стр. 65: „λαγχάνω...“ заб.: *ἐπιτυχαίνω* [успявам], *парак. εἴληχα ἤ λέλοχα* [перфектни форми].

Стр. 65: „λαμβάνω...“ заб.: *δέχομαι* [получавам].

Стр. 65: „λανθάνω...“ заб.: *κρύπτομαι* [премълчавам, скривам], *εἶμαι ἄγνωστος* [неизвестен съм].

Стр. 66: „μαίνομαι...“ заб.: *παραφρονῶ, ἐκβαίνω ἀπο τὰς φρένας μου* [обезумявам, беснея].

Стр. 66: „μάχομαι...“ заб.: *πολεμῶ* [воювам].

Стр. 66: „μιγνύω...“ заб.: *σμίγω, ἑνώνω* (*ἀνακατώνω*) [свързвам, смесвам].

Стр. 66: „μιμνήσκω...“ заб.: *ἐνθυμίζω* [спомням].

Стр. 66: „μοργνύω...“ заб.: *παστρεύω, σφουγγίζω, ἀποῤῥίπτω* [чистя, избърсвам, захвърлям].

Стр. 66: „νέμω...“ заб.: *δίδω, μοιράζω, κυβερνῶ* [давам, раздавам, управлявам].

Стр. 66: „ὄζω...“ заб.: *φέρω ἤ εὐωδίαν, ἤ δυσωδίαν* [нося или аромат, или лоша миризма].

Стр. 66: „ὀκτείρω...“ заб.: *εὐσπλαγχνίζομαι* [ставам състрадателен].

Стр. 66: „οἴομαι...“ заб.: *λογιάζω, νομίζω, ὑπολαμβάνω* [мисля, смятам, предполагам].

Стр. 66: „*οἴχομαι*...“ заб.: *ὑπάγω, φεύγω, ἀναχωρῶ* [отивам, заминавам, тръгвам].

Стр. 66: „*ὄλλυμι*...“ заб.: *φθείρω, ἀφανίζω καὶ φθείρομαι* [руша; унищожавам се, руша се].

Стр. 67: „*ὀμνύω*...“ заб.: *κάμνω ὅρκον* [заклевам се].

Стр. 67: „*ὄψομαι*...“ заб.: *φαίνομαι* [изглеждам].

Стр. 67: „*ὀφείλω καὶ ὀφλισκάνω*...“ заб.: *χρεωστῶ* [дължа].

Стр. 67: „*πέπρωται*...“ заб.: *διορισμένος ἀπὸ τὴν τύχην* [определен от съдбата].

Стр. 67: „*πετανύω*...“ заб.: *ἀνοίγω, ἐξαπλώνω* [отварям, простирам].

Стр. 67: „*πέρδω*...“ заб.: *κλάνω* [пърдя].

Стр. 67: „*πηγνύω καὶ πήγνυμι*...“ заб.: *πήγω* [забивам], *κάμνω νὰ πήξῃ, ὡς τὸ γάλα πηγμένον* [правя нещо да се съсири като съсирено мляко].

Стр. 67: „*πιμπλῶ*...“ заб.: *γεμίζω* [пълня].

Стр. 67: „*πιμπρῶ καὶ πήμπρημι*...“ заб.: *καίω* [горя], *ἀνάπτω* [запалвам].

Стр. 68: „*πτάρνυμαι*...“ заб.: *φθαρνίζομαι, πταίρω*, кйхая.

Стр. 68: „*πυνθάνομαι*...“ заб.: *ἀκούω, ἔννοῶ, γνωρίζω, μανθάνω, ἐρωτῶ ἐξετάζω* [слушам, разбирам, узнавам, научавам, питам, разпитвам].

Стр. 68: „*πίπτω*...“ заб.: *πεύτω* [падам].

Стр. 68: „*πιπρᾶσκω*...“ заб.: *πουλῶ* [продавам].

Стр. 68: „*ῥέω*...“ заб.: *τρέχω ὡς τὸ νερὸν ἢ ῥευστόν τί* (*λέγω*) [тека като вода или като нещо течно].

Стр. 68: „*ῥηγνύω*...“ заб.: *σχίζω, τζακίζω, συντρίβω* [сека, посичам].

Стр. 68: „*ῥωννύω*...“ заб.: *ἐνδυναμώνω* (*ὑγιαίνω*) [засилвам се, ставам здрав].

Стр. 68: „*σβεννύω καὶ σβέννυμι*...“ заб.: *σβίνω* [гася].

Стр. 68: „*σκεδαννύω καὶ σκεδάννυμι*...“ заб.: *διασκορπίζω* [разпръсвам].

Стр. 69: „*σκλῆμι ἀχρηστον*...“ заб.: *ἀπὸ τὴν ξηρότητα, σκληρόνομαι* [ставам твърд от сухота].

Стр. 69: „*σπένδω*...“ заб.: *θυσιάζω* [жертвувам, правя жертвоприношение].

Стр. 69: „*σπορεννύω*...“ заб.: *στρώνω* [постилам].

Стр. 69 — на полето са прибавени думите: *ἔκθαμβος* [смаян], *ἐγενόμην, ἐφοβήθην* [от глаголите *γίγνομαι* [ставам], *φοβοῦμαι* [страхувам се].

Стр. 69: „*τέμνω*...“ заб.: *κόπτω* [режа].

Стр. 69: „*τίκτω*...“ заб.: *γεννῶ* [раждам].

Стр. 69: „*τιτρώσκω*...“ заб.: *πληγώνω* [наранявам].

Стр. 69: „*τρέω*...“ заб.: *τρέμω ἀπὸ τὸν φόβον* (*τροπῶ*) [треперя от страх].

Стр. 70: „*ὑπισχνοῦμαι*...“ заб.: *τάσσω, ὑπόσχομαι* [нареждам, обещавам].

Стр. 70: „*φάσκω*...“ заб.: *λέγω, βεβαιώνω* [казвам, потвърждавам].

Стр. 70: „*χέω*...“ заб.: *χύνω* [изсипвам, изливам].

Стр. 70: „*χρωννύω*...“ заб.: *χρωματίζω, βάφω* [оцветявам, боядисвам].

Стр. 70: „*χωννύω*...“ заб.: *σηκώνω χαντάκι μὲ χῶμα* [издигам насип с пръст].

Стр. 71: „*ἦκοιην*...“ заб.: *τοῦ παρὰ ἧκω—ἔρχομαι* [от идвам].

Стр. 72: „*οὐδαμοῦ*...“ заб.: *κἀνενός* [никой].

Стр. 72: „*τὰ δὲ νέω, λέω*...“ заб.: *ναοῦ, λαοῦ* [род. пад., ед. ч. от *ναός* (храм), *λαός* (народ)].

Стр. 73: „*ἥρως*...“ заб.: *ἥρωας* [герой].

Стр. 73: „ἕως ἀπὸ τοῦ τέως..." заб.: *τέλος πάντων, ὡστόσον* [в края на краищата, дотолкова].
Стр. 73: „ἡνίκα..." заб.: *ὅταν* [когато].
Стр. 74: „ἅβρα..." заб.: *ἐξάπλωσις* [простиране].
Стр. 74: „αἴρω..." заб.: *λαμβάνω* [получавам].
Стр. 74: „ἀνδάνω..." заб.: *ἀρέσκω* [нравя се].
Стр. 74: „ἄτερος.." заб.: *ἕτερος* [друг].
Стр. 74: „ἕδρα..." заб.: *θρόνος* [трон].
Стр. 74: „εἰλύω..." заб.: *στρέφω, γυρίζω* [обръщам, връщам].
Стр. 74: „εἶως..." заб.: *ἕως* [докато].
Стр. 74: „ἔκας..." заб.: *μακρόθεν* [отдалеч].
Стр. 74: „ἑλίσσω..." заб.: *μαδίζω* [оскубвам].
Стр. 74: „ἑλκύω..." заб.: *τραβίζω* тегля, влача.
Стр. 74: „ἕπομαι..." заб.: *ἀκολουθῶ* [следвам].
Стр. 74: „ἕπω..." заб.: *ἄχρηστον* [неупотребяемо].
Стр. 74: „ἑστιῶ..." заб.: *φιλεύω* [гощавам].
Стр. 74: „ἕωα..." заб.: *ἀνατολή* [изток].
Стр. 74: „ἁβρός..." заб.: *γυναικώδης, μαλακός* [женствен, нежен].
Стр. 74: „ἁδρός..." заб.: *παχὺς, μέγας* [дебел, голям].
Стр. 74: „αἱροῦμαι..." заб.: *πορθῶ* [завладявам].
Стр. 74: „ἅλλομαι..." заб.: *πηδῶ* [скачам].
Стр. 74: „ἅμιλλα..." заб.: *ἀγών* [състезание].
Стр. 74: „ἁφη..." заб.: *σύναψις* [съединение].
Стр. 74: „ἐδούμαι..." заб.: *θέλω φάγῃ* [искам да ям].
Стр. 74: „εἱμός..." заб.: *δεσμός* [връзка].
Стр. 74: „ἑλικὼν..." заб.: *ὄρος τι* [някаква планина].
Стр. 74: „ἕλκος..." заб.: *πληγή, τραῦμα* [рана].
Стр. 74: „εὕδω..." заб.: *κοιμοῦμαι* [спя].
Стр. 74: „ἔωλος..." заб.: *ὁ χθεσινός* [вчерашен].
Стр. 74: „ἁγνὸς..." заб.: *καθαρός* [чист].
Стр. 74 — на полето е прибавено *σώφρων* [благоразумен].
Стр. 74: „ἄζομαι..." заб.: *ξηραίνομαι* [съхна].
Стр. 74: „αἰμύλος..." заб.: *ἀστεῖος* [шеговит].
Стр. 74: „ἅλις..." заб.: *ἀρκετά* [достатъчно].
Стр. 74: „ἅψις..." заб.: *ἕνωσις* [съюз].
Стр. 74: „ἔδνα..." заб.: *νύμφη* [булка].
Стр. 74: „εἶμα..." заб.: *φόρεμα* [дреха].
Стр. 74: „εἴρω..." заб.: *φυλακώνω* [затварям в тъмница].
Стр. 74: „ἕλιξ..." заб.: *κάθε πράγμα τὸ ὁποῖον περιτηλύγεται* [всяко нещо, което се навива].
Стр. 74: „ἕρκος..." заб.: *περίφραγμα* [ограда].
Стр. 74: „ἑφθὸς..." заб.: *ψημένος* [печен].
Стр. 74: „ἁλίζω..." заб.: *ἁλατίζω* [посолявам].
Стр. 74: „ἀμίς, ἀγγεῖον..." заб.: *οὐροδόχον* [гърне].
Стр. 74: „ἄρκυς..." заб.: *δίκτιον* [мрежа].
Стр. 74: „ἀψίκορος..." заб.: *ὅποιος ἔχει ἀνορεξίαν* [който няма апетит].
Стр. 74: „ξόμαι..." заб.: *κάθημαι* [седя].
Стр. 74: „εἱρκτή..." заб.: *φυλακή* [затвор].
Стр. 74: „Ἑκάβη..." заб.: *κύριον ὄν.* [собствено име].
Стр. 74: „ἕλως..." заб.: *ἡ λίμνη, καὶ τὸ χείλη τοῦ ποταμοῦ* [езеро,

морски залив и устие на река].

Стр. 74: „ἕλμις...“ заб.: *οἱ σκώληκες τῆς κοιλίας* [коремни глисти]

Стр. 74: „ἑός...“ заб.: *ὁ ἐδικός του* [неговият].

Стр. 74: „Ἑρμῆς...“ заб.: *κ. ὄ.* [собствено име].

Стр. 74: „ἕρση...“ заб.: *δρόσος, δροσία* [хладина].

Стр. 74: „ἕταιρος...“ заб.: *φίλος* [приятел].

Стр. 74: „οἰσθήσαντα...“ заб.: *παρὰ τοῦ φέρομαι* [от гл. нося].

Стр. 74 — на горното поле заб.: *ἀκράτητα τὰ ὁποῖα δὲν συλλαμβάνονται, οὔ τε πιάνονται* [неща, които не се взимат, нито се хващат].

Стр. 75: „ἡνία...“ заб.: *χαλινάρι* [юзда].

Стр. 75: „ἥρως...“ заб.: *ἥρωας* [герой].

Стр. 75: „ἥττωμαι...“ заб.: *νικῶμαι* [победен съм].

Стр. 75: „ἱδρύω...“ заб.: *καθίζω, ἄλλον θέτω* [сядам, слагам другиго да седне].

Стр. 75: „ἵλεως...“ заб.: *ἥμερως* [питомно], *πράως* [тих].

Стр. 75: „ἱμάσσω...“ заб.: *δέρνω μέ σχοινίον* [бия с въже].

Стр. 75: „ἵπτομαι...“ заб.: *πετῶ* [хвърча].

Стр. 75: „ὁδός...“ заб.: *στράτα ὅτι λογῆς* [какъвто и да е път, улица].

Стр. 75: „οἷος...“ заб.: *δυνατός* [силен].

Стр. 75: „ὁλκάς...“ заб.: *καράβι* [кораб].

Стр. 75: „ὅμιλος...“ заб.: *πλῆθος λαοῦ* [множество от хора].

Стр. 75: „ἠβῶ...“ заб.: *αὐξάνω* [увеличавам].

Стр. 75: „ἥδομαι...“ заб.: *χαίρομαι* [радвам се].

Стр. 75: „ἥκω...“ заб.: *ἔρχομαι* [идвам].

Стр. 75: „ἧμων...“ заб.: *τοξότης* [стрелец].

Стр. 75: „ἡνίοχος...“ заб.: *ὁ ἁμαξᾶς* [колар].

Стр. 75: „Ἥφαιστος...“ заб.: *φωτιά καὶ Κυρ. ὄν.* [огън и собствено име].

Стр. 75: „ἱκάνω...“ заб.: *καταλαμβάνω* [разбирам].

Стр. 75: „ἱλαρός...“ заб.: *χαρούμενος* [радостен].

Стр. 75: „ἱμείρω...“ заб.: *ἐπιθυμῶ* [желая].

Стр. 75: „ὅθεν...“ заб.: *διὰ τοῦτο* [за това].

Стр. 75: „ὅλμος...“ заб.: *γουδί, χαβάνι* [хаван].

Стр. 75: „ὠρακιῶ...“ заб.: *λυποθυμῶ ἀπὸ ταῖς φροντίδαις* [припадам от грижи].

Стр. 75: „ἠβός...“ заб.: *κυρτός* [извит прегърбен].

Стр. 75: „ἥκιστα...“ заб.: *ὀλιγότατα* [най-малко].

Стр. 75: „ἧπαρ...“ заб.: *σικότι* [черен дроб].

Стр. 75: „Ἡρακλῆς...“ заб.: *κ. ὄνομα* [собствено име].

Стр. 75: „ἱέραξ...“ заб.: *τὸ γεράκι*, соколъ.

Стр. 75: „ἱκετεύω...“ заб.: *παρακαλῶ* [моля].

Стр. 75: „ἵστημι...“ заб.: *στέκω* [стоя].

Стр. 75: „ὁμαλός...“ заб.: *ἴσος* [равен, еднакъв].

Стр. 75: „ὅρος...“ заб.: *σύνορος* [граница].

Стр. 75: „ἧλος...“ заб.: *καρφί* [пирон].

Стр. 75: „ἧσσων...“ заб.: *μικροτέρα* [по-малка].

Стр. 75: „ἵημι...“ заб.: *πέμπο, ἀφύνω* [пращам, отпущам].

Стр. 75: „ἱκνοῦμαι...“ заб.: *ἔρχομαι, φθάνω* [идвам, стигам].

Стр. 75: „ἵμας...“ заб.: *δέσιμον* [връзване].

Стр. 75: „ὁπλή...“ заб.: *ὀνύχι* [копито, нокът].

Стр. 75: „*δλκὴ...*“ заб.: *σύρμα, ὁ συρμός τοῦ ὑγροῦ* [влачене, теглене].
Стр. 75: „*ὧδε...*“ заб.: *τοιούτῳ τρόπῳ* [по този начин].
Стр. 75: „*ὁρῶ...*“ заб.: *βλέπω* [гледам].
Стр. 76: „*ἐκθλίβηται...*“ заб.: *κόπτηται* [премахва се, отсича се].
Стр. 76: „*εὔροια...*“ заб.: благотеченïе.
Стр. 76: „*σεληναία...*“ заб.: *φεγγάρι* [луна].
Стр. 76: „*'Αθηναία...*“ заб.: *'Αθηνᾶ* [Атина].
Стр. 76: „*πήρα...*“ заб.: *σακκούλιον* [торбичка].
Стр. 76: „*ἄργα...*“ заб.: *ψάρευσις, θήρευσις, κυνήγιον* [лов].
Стр. 76: „*σαύρα...*“ заб.: *γουστερίτζα* [гущер].
Стр. 76: „*αὖρα...*“ заб.: *ὁ λεπτὸς ἀέρας* [полъх].
Стр. 76: „*λαύρα...*“ заб.: *στρατοπλατεία* [улица].
Стр. 77: „*συμπνοία...*“ заб.: *συμφωνία* [съгласие].
Стр. 77: „*συγκαλῶ...*“ заб.: *καλῶ ὁμᾶ* [каня мнозина заедно].
Стр. 77: „*συζῶ...*“ заб.: *ζῶ μὲ ἄλλον* [живея с друг човек].
Стр. 77: „*συγγινώσκω...*“ заб.: *συμπαθῶ* [симпатизирам, страдам с друг].
Стр. 77: „*συλλαλῶ...*“ заб.: *συνομιλῶ* [разговарям].
Стр. 77: „*συσσιτοῦμαι*“ заб : *μαζὺ τρέφομαι* [храня се заедно].
Стр. 77 — на долното поле заб.: *συγξέω, μαζυξέω* — стрȣжáмъ заедно.
Стр. 78: „*Αἴγινα*“ заб.: *νησιόν τι* [някакъв остров].
Стр. 78: „*θέλγιτρον*“ заб.: *κινητήριον, παρακίνησις* [очарование].
Стр. 78: „*θέλγω*“ заб.: *πλανῶ* [блуждая].
Стр. 79: „*ἥδιστος*“ заб.: блажайшïй.
Стр. 79: „*βέλτιστος*“ заб.: *φρονιμώτατος, καλότατος* [най-разумен, най-добър].
Стр. 79: „*ἀρχιθύτης*“ заб.: *ἀρχιερέας* [архиерей, първосвещеник].
Стр. 79: „*ταμεῖον*“ заб.: *κελλάριον* [килер].
Стр. 79: „*ἀλλοῖος*“ заб.: *διαφορετικός. ἀλλοιότικος* [различен].
Стр. 79: „*παντοῖος*“ заб.: *ποικίλος* [многообразен].
Стр. 79: „*γελοῖος*“ заб.: *γελοιώδης* [смешен].
Стр. 79: „*βρέθω*“ заб.: *βαρύνω* [тежа].
Стр. 79: „*πρέσβυς*“ заб.: *ἀποκρισάριος* (*γέρων*) [пратеник].
Стр. 79: „*πρεσβευτὴς*“ заб.: *γέρων* [старец].
Стр. 79: „*μειρακύλλιον*“ заб.: *παιδάριον* [момче].
Стр. 79: „*ἰχθύδιον*“ заб.: *ψαράκι* [рибка].
Стр. 79: „*ἀγωγός*“ заб.: *ὁδηγός* [водач].
Стр. 80: „*χειρώναξ*“ заб.: *χειροτέχνης* [занаятчия].
Стр. 80: „*ἐνώπιον*“ заб: *τὸ ἔμπροσθεν κείμενον* [което е пред нас].
Стр. 80: „*μετωπηδόν*“ заб.: *κατὰ μέτωπον* [във фронт].
Стр. 80: „*ἀγρὸς*“ заб.: *χωράφιον* [нива].
Стр. 80: „*τριώβολον*“ заб.: *τρεῖς ὀβόλοι* [3 обола].
Стр. 80: „*ἐπώφθαλμον*“ заб.: *τὸ ἐπάνω τοῦ ὀφθαλμοῦ* [горната част на окото].
Стр. 80: „*ἀνώδυνος*“ заб.: неболéзненый.
Стр. 80: „*ἐπώδυνος*“ заб.: *ὀδυνηρός* [мъчителен, болезнен].
Стр. 80: „*ἀνώδυνος*“ заб.: *ὁ μεγάλην ὀδυνὴν ἔχων* [който има голяма мъка].

Стр. 80: „*τυμβορύχος*“ заб.: гробокопатель.

Стр. 80: „*ὀρρύττω*“ заб: *σκάπτω* [копая].

Стр. 81: „*γηροκόμος*“ заб.: *γηροκομῶν τοὺς γονεῖς του* [който се грижи за родителите си].

Стр. 82 — на полето е допълнено: *ἐπεντίθημαι* [вмъквам] приложившее, *ψηλάφησις* (*καῦσις*) [докосване, изгаряне].

Стр. 83 — прибавена е думата *φιλονεικία* [караница, свада].

Стр. 83: „*ἐρείπω*“ заб.: *ἀφανίζω* [унищожавам].

Стр. 83: „*ἐρείπιον*“ заб.: *μισοκρεμνισμένος τοῖχος* [полуразрушена стена].

Стр. 83: „*ἐρέσσω*“ заб.: *κουπίζω* [греба].

Стр. 83: „*ἐρέτης*“ заб.: *κωπηλάτης* [гребец].

Стр. 83: „*σκεπτέον*“ заб.: *ἂς στοχαστῶμεν* [нека помислим].

Стр. 83: „*κατώδυνος*“ заб.: *ὁ μεγάλην ὀδωνὴν ἔχων* [който има голяма мъка].

Стр. 83: „*ξύνωδα*“ заб.: *σύμφωνα* [съгласно].

Стр. 84: „*Τὸ δὲ Πηλείων*“ заб.: *ἀπὸ τὸ Πηλεΐδην συναιρεῖσαι* [контрахирано от *Πηλεΐδην*].

Стр. 86: „*μειράκιον*“ заб.: *παιδάριον* [юноша].

Стр. 86: „*ἀφείων*“ заб.: *ἰσχυρότατος* [най-силен].

Стр. 86: „*ἄριστος*“ заб.: *ἐξαίρετος* [отличен].

Стр. 86: „*ῥάδιος*“ заб.: *εὔκολος* [лесен].

Стр. 90: „*ἀνύω*“ заб.: *τελειώνω* [свършвам].

Стр. 90: „*αἴρω*“ заб.: *ὑψώνω, σηκώνω, μεγαλώνω* [подигам нагоре, вдигам, увеличавам].

Стр. 90: „*ἰξεύω*“ заб.: *πιάνω τὰ πουλιὰ μὲ τὸν ἴξον* [хващам птички със стръв].

Стр. 90: „*ἕλω*“ заб.: *λαμβάνω, πιάνω* [взимам, хващам].

Стр. 90: „*ἑστήκω*“ заб.: *στέκω* [стоя].

Стр. 90: „*ἑστίω*“ заб.: *φιλεύω* [гощавам].

Стр. 90: „*ἕλκω*“ заб.: *σύρνω* [влача].

Стр. 90: „*ἐῶ*“ заб.: *ἱδρώνω* [потя се].

Стр. 90: „*ἐθίζω*“ заб.: *συνιθίζω τινὰ εἰς τὶ* [навиквам някого на нещо].

Стр. 90: „*ἔθω*“ заб.: *συνιθίζω, ἔχω συνήθειαν* [свиквам, имам навик].

Стр. 90: „*οἶστρος*“ заб.: *στρακλεία* [щръклица].

Стр. 90: „*οἰωνός*“ заб.: *πετινός* (*μαντία*) [птица, предзнаменование].

Стр. 90: „*οἶναξ*“ заб.: *τιμῶνι τοῦ καραβίου* [кормило на кораб].

Стр. 91: „*ὡσαύτως*“ заб.: *ὅμοιως* [също, подобно].

Стр. 91 — на полето е добавено: *μεταμορφόνομαι, παραμοιάζω, συγκρίνω, συμπεραίνω, ὑπερλαμβάνω* [преобразявам, оприличавам, сравнявам, заключавам].

Стр. 91 — на страничното поле е добавено: *ἐπιτυχένω, συναπαντῶ, φιλονικῶ* [успявам, срещам, споря].

Стр. 91: „*ἀνορθῶ*“ заб.: *ἀνακαινίζω* (*πάλιν ὀρθώνω*) [възобновявам, отново изправям].

Стр. 91 — пак на страничното поле е добавено: *ὑψόνομαι, σηκόνομαι, τιμῶ* [издигам се, вдигам се, почитам и *δὲν μοὶ ἀρέσκει* [не ми харесва].

Стр. 91: „*δυσημερῶ*“ заб.: злодéнствю.

Стр. 91: „*οἰμῶ*“ заб.: *ὁμοῶ, ἑνώνω* [обединявам, свързвам].

Стр. 91: „*οἰδάνω*“ заб.: *πρήσκω* [надувам].

Стр. 91: „οἰνῶ“ заб.: единствено.

Стр. 91: „καθαίρω“ заб.: καθαρίζω [чистя].

Стр. 93: „ὦσμαι“ заб.: παρὰ τοῦ ὄζω [от глагола ὄζω — смърдя].

Стр. 93: „γέγαα“ заб.: παρὰ τοῦ γήθω, χαίρομαι [от глагола γήθω — радвам се].

Стр. 94 — на полето забележка: ἀπὸ τοῦ ὀρέγω, ὤρεχα [от глагола ὀρέγω — желая].

Стр. 94: „ἔολπα“ заб.: παρὰ τοῦ ἔλπω, δίδω ἐλπίδα [от глагола ἔλπω — давам надежда, обнадеждявам].

Стр. 94: „ἔοργα“ заб.: παρὰ τοῦ ῥέζω, ποιῶ [от глагола ῥέζω — правя].

Стр. 94: „ἔοικα“ заб.: εἴκω, ὁμοιάζω, ὑποτάσσομαι [подобен съм, оприличавам, подчинявам].

Стр. 95: „κείρω“ заб.: κουρεύω [бръсна].

Стр. 96: „ὀῤῥύττω“ заб.: σκάπτω [копая].

Стр. 96: „ἀνύτω“ заб.: τελειώνω [свършвам].

Стр. 96: „πλάσσω“ заб.: σχηματίζω [очертавам, оформявам].

Стр. 96: „νέμω“ заб.: δίδω, μειράζω, κυβερνῶ [давам, раздавам, управлявам].

Стр. 96: „ὄφλω“ заб.: ὀφειλῶ [принасям полза].

Стр. 97: „ὄψομαι“ заб.: μελ. τοῦ ὄπτομαι [бъдеще време от глагола ὄπτομαι.

Стр. 98: „πέφρασται“ заб.: παρὰ τοῦ φράζω, λέγω, δημιουργῶ, ἱστορίζω [от глагола φράζω — изразявам, казвам, създавам, разказвам].

Стр. 98: „εἴκασται“ заб.: παρὰ τοῦ εἰκαζομαι, παρομοιάζομαι [от глагола εἰκάζομαι — оприличавам се].

Стр. 99: „καθήρηται“ заб.: παρὰ τοῦ καθαροῦμαι [от глагола καθαροῦμαι — чистя се].

Стр. 99: „ἔσχηται“ заб.: ὑστεροῦμαι ἀπὸ τὸ ἀξίωμα [лишавам се от слава, почит].

Стр. 99: „δήσω“ заб.: παρὰ τοῦ δήω, εὑρίσκω [от глагола δήω — намирам].

Стр. 99: „καὶ ἀπεριτότητος“ заб.: τὸ νὰ μὴ εἶναι περιττόν [което да не е прекомерно].

Стр. 99: „ἀποσμιλεύοντας“ заб.: ξύωντας μὲ τὸ σμιλάριον [работя с длето].

Стр. 99: „παρενηνεγμένος“ заб.: ἐκ τοῦ παραφέρομαι [от глагола παραφέρομαι — принасям].

Стр. 99: „ἐπίδοσιν“ заб.: προκοπὴν [напредък].

Стр. 99: — на полето забележка: νὰ αἰχμαλωτισθῇ καὶ νὰ καταπολεμησθῇ [да бъде пленен и да бъде победен].

Стр. 100 — на полето са прибавени думите: ὀληγώτατα [съвсем малко], παντελῶς [напълно].

Стр. 101: „φέρεται“ заб.: ἀποδίδεται [носи се, предава се].

Стр. 102: „ὁμοφυή“ заб.: единоестéственый.

Стр. 103: „ἀνάλωτος“ заб.: ἀκυρίευτος, ἀκούραστος (ἄφθαρτος) [непобедим, неуморим, нетленен].

Стр. 103: „ἀναφαίρετος“ заб.: ἀφθάρετος, σῶος [вечен, здрав].

Стр. 103: „ἀλύμαντος“ заб.: ἀζημίωτος, ἀβλαβής [неощетен].

Стр. 103 — към ред 21 е добавено: *ἐπιτήδεια νὰ περιλαμβάνωσι* [да придобият средства].

Стр. 103: „ *ἐσθ' ὅτε*“ заб.: *μερικαῖς φοραῖς* [понякога].

Стр. 104: „*ἑκάτερα*“ заб.: обоя.

Стр. 104 — на полето добавено: качественный.

Стр. 104: „*τηνικαῦτα*“ заб.: *τότε* [тогава].

Стр. 104 — на полето заб.: *τοιούτου καὶ τὸ εἰς τὸν τοῦ Αἰσώπου βίον. Ξάνθος πρὸς Αἴσωπον, βούλει πρίωμαι σε.* [Същото е и в жизнеописанието на Езоп].

Стр. 105: „*οὐμενοῦν*“ заб.: *ὄχι* [не].

Стр. 105: „*ὅπη*“ заб.: *ποῦ, ὁποῦ* [къде, където].

Стр. 105: „*τῆς Συντάξεως*“ заб.: *ἡ Σύνταξις* [синтаксис].

Стр. 105: „*ἅτε*“ заб.: *ἐπειδή, δηλαδή, ὡσάν* [тъй като, понеже].

Стр. 105: „*ἀνεπίλιπτος*“ заб.: *ἀκατηγόριτος* [безупречен].

Стр. 105: „*καταφατικῶς*“ заб.: *βεβαιωτικῶς, βέβαιως* [потвърдително, сигурно].

Стр. 105: „*ἀποφατικῶς*“ заб.: *ἀρνητικός* [отрицателен].

Стр. 106: „*συνπτωτικοῖς*“ заб.: *ὁμοιοπτωτοις* [подобни по падежи].

Стр. 106: „*τὸ ἐνιστάμενον*“ заб.: *τὸ παρόν* [настояще].

Стр. 106: „*μήπω*“ заб.: *ὄχι ἀκόμι* [не още].

Стр. 106: „*ὧδέ*“ заб.: *οὕτω* [така].

Стр. 107: „*συνοπτικώτερον*“ заб.: *συντομώτερον* [по-кратко].

Стр. 109 — на полето заб.: *τοσοῦτος μέγας καὶ σφεδρὸς σεισμὸς ἐγένετο, ὥστε πολλὰς οἰκίας ἐν τῇ πόλει ἐγκαταπεσεῖν, ἀντὶ κατέπεσον.* [Такова голямо и силно земетресение беше станало, че много къщи да се съборят вместо се събориха.]

Стр. 109 — на полето заб.: *ἢ μὴ διδάσκειν ἢ διδάσκειν τῷ τρόπῳ ἀντὶ ἢ δίδασκε ἢ μὴ δίδασκε τῷ τρόπῳ* [или да не обучава, или да обучава с такт вместо или обучаваше, или не обучаваше с такт].

Стр. 111 — на полето е добавено: *προξενῶ λύπιν, λυπῶ* [създавам мъка, натъжавам].

Стр. 111 — под линия са добавени следните думи: *ἀποφεῦγω, ἀποσιώνω* [отбягвам, отклонявам].

Стр. 111: „*ὑφορόμαι*“ заб.: *ὑποπτεύω* [съмнявам се].

Стр. 111: „*προτρέπω*“ заб.: *παρακινῶ, διεγείρω* [подбуждам].

Стр. 111: „*τὰ δὲ ὑπονοητικὰ*“ заб.: съмнителни неща.

Стр. 112: „*περίειμι*“ заб.: *ὑπάρχω* [съществувам].

Стр. 112: „*δεσπόζω*“ заб.: *νικῶ* [побеждавам].

Стр. 112: „*ἀντιλαμβάνομαι*“ заб.: *λαμβάνω, πιάνω* [взимам, хващам].

Стр. 112 — към ред 16 е добавено: *διασχίζω, διαβαίνω* [пресичам, преминавам].

Стр. 112 — на полето заб.: *τρώγω τοῦ ἄρτου ἤτοι μέρος τοῦ ἄρτου, πίνω τοῦ ὕδατος, τουτέστι μέρος τοῦ ὕδατος. τοιοῦτον εἶναι καὶ τό ἐκκλησιαστικόν τῆς Σαμαρίτιδος. δός μοι ὕδατος πιεῖν ἀντὶ δός μοι μέρος τοῦ ὕδατος.* [Ям хляб или част от хляба, пия вода, т. е. част от водата. Така е и църковният пасаж на самарянката: дай ми да пия вода вместо част от водата].

Стр. 113: „*ἀμφισβητῶ, ἐρίζω*“ заб.: *φιλονικῶ* [споря, карам се].

Стр. 113 — към 7 ред е добавено: *ὁμοιάζω* (*ὑπακούω, ὑποτάσσομαι*) [приличам, подчинявам се].

Стр. 113: „*τριμερὴς*“ заб.: *εἰς τρία μέρη διηρημένη* [разделена на три части].

Стр. 113: „*καινοτομεῖν*“ заб.: *νεωτερισμεῖν* [обновявам].

Стр. 114: „*εἴτ᾽ οὖν*“ заб.: *εἴτε, ἤ* [или].

Стр. 114: „*συνεξυπακουομένης*“ заб.: *ἐννοουμένης ἔξωθεν* [която се разбира отвън].

Стр. 116: „*ἑτεροτελές*“ заб.: *ὅλως διόλου, καθόλου* [съвсем, никак].

Стр. 116: „*παρῶ*“ заб.: *ἀφίνω* [оставям].

Стр. 116: „*Συγκατηγορηματικὸν τὰ παρὰ τῷ Θεοδώρῳ...*“ заб.: *ἄλλα εἴδη ἕτσι ὀνομαζόμενα ἀπὸ τὸν Θεόδωρον* [други видове, наричани така от Теодор...].

Стр. 116 — към 5-и ред е добавено: прижива́ющїй.

Стр. 116: „*ἐκείνως*“ заб.: *ἀλέως* [иначе].

Стр. 116: „*τόδι*“ заб.: *ἀντὶ τοῦτο Ἀτ.* [атическа форма вместо *τοῦτο*].

Стр. 116 — на полето е добавено: *δεῖ μὲ φανεῖ, χρεῖ σὲ λαβεῖ* [трябва да се явя, трябва да взема].

Стр. 117: „*ἐπινοούμενον*“ заб.: *νοούμενον* [разбрано].

Стр. 117: „*παραβιάζεσθαι*“ заб.: *δυναστεύω, εἰάζομαι* [принуждавам, насилвам].

Стр. 117: „*πηνάλλως*“ заб.: *μάταια* [напразно].

Стр. 117: „*αὐτοτελῶς*“ заб.: *ἀπολύτως* [абсолютно].

Стр. 117: „*διχ᾽ οὕτω*“ заб.: *κατὰ δὺο τρόπους* [по два начина].

Стр. 120: „*συμβαίνω*“ заб.: *ἐμβαίνω ὁμοῦ, καὶ συμφωνῶ* [влизам заедно, съгласявам се].

Стр. 120: „*φθίνω*“ заб.: *φθείρομαι* [загивам].

Стр. 120: „*σεπτικὰ*“ заб.: *σεβάσμια* достопочтено.

Стр. 120: „*ὑπονοητικὰ*“ заб.: съмнителни.

Стр. 120: „*δέδοικα*“ заб.: *ἐφοβήθηκα* [уплаших се].

Стр. 120: „*ὑφορῶμαι*“ заб.: *ὑποπτεύω* [подозирам].

Стр. 120: „*τακτέα*“ заб.: *τακτικὰ ἐρχόμενα* [идващи редовно, навреме].

Стр. 120: „*ὑπερφαίνονται*“ заб.: *φανερώνονται* [показват се].

Стр. 120: „*θάτερον*“ заб.: *ἢ ἕναν ἢ ἄλλον ἀπὸ τούς δύο* [или единия или другия от двамата].

Стр. 120: „*τεώς*“ заб.: *τέλος πάντων* [в края на краищата].

Стр. 120: „*ταλαντευόμενα*“ заб.: *κλινόμενα* [клатени].

Стр. 120: „*ἀστάτῳ*“ заб.: *ἀκατάστατῳ* непостоянно.

Стр. 120: „*ροπή*“ заб.: *κλίση* [наклонност, влечение].

Стр. 122: „*φίλαντα ὄντα*“ заб.: *ἀγαπόντα τὸν ἑαυτόν του* [този, който обича себе си].

Стр. 123: „*οἴχομαι*“ заб.: *ὑπάγω* [отивам].

Стр. 123: „*μέτεστι*“ заб.: съпричастѣвѣтъ.

Стр. 124: „*ἀφηγηματικοῖς*“ заб.: *διηγηματικοῖς, ἐξουσιαστικοῖς, ὁδηγητικοῖς* [дат. пад., мн. ч. от *διηγηματικός* [разказвателен], *ἐξουσιαστικός* [властен], *ὁδηγητικός* [упътващ]].

Стр. 124: „*δισχυρίζομαι*“ заб.: *ἀνταγωνίζομαι* [боря се].

Стр. 124 — след р. 22-и заб.: тщисѧ, *προκοπεῖν*.

Стр. 125: „*ἐῶ*“ заб.: *ἀφίνω* [оставям].

Стр. 125: „*εἴωθα*“ заб.: *ἐσυνήθησα* [свикнах].

Стр. 125: „*ἀπόστασις*“ заб.: *ἀξάπλωσις* [простиране].

Стр. 125: „θαμίζειν“ заб.: *συχνάζειν, συχνάζειν εἰς τινά τόπον* [спохождам, често посещавам някакво място].

Стр. 125: „ἐλθεῖν“ заб.: *φθᾶσαι, ἔρχεσθαι* [стигам, идвам].

Стр. 125: „ἐμφαίνοντα“ заб.: *φανερώνοντα* [показващи се явни неща].

Стр. 125: „καί τοι“ заб.: *ἀγκαλά* [при все това, макар и да].

Стр. 125: „φωρῶμαι“ заб.: *πιάνομαι* [хващам се, улавям се].

Стр. 125 — на долното поле забележка: *εἰς τὴν τοῦ βασιλίου Γραμμ. Σελ.* 403 *τὰ παραδείγματα τῆς λεγομένης εἰδικῆς μετοχῆς.* [Виж в Граматиката на Василиу примерите за т. нар. особено причастие.]

Стр. 128: „ἀδωρόληπτοι πρέσβεις“ заб.: *ὅποιος δὲν λαμβάνει δόρον* [който не получава подарък].

Стр. 128: „ἀποκρισάριοι“ заб.: *ἀποσταλμένοι* (*γέροντες*) [пратеници].

Стр. 128: „οἱ ρύθμοι“ заб.: *αἱ ἁρμονικαὶ εὐταξίαι* [хармоничен ред].

Стр. 130: „ἀστεῖον“ заб.: *περίεργον* [чудно].

Стр. 130: „ὁμωνύμως“ заб.: *ὡσάν τὸ ἄλογον* (*ζῶον*) *ὁμόνυμον μὲ τὰ ἄλογα* (*ζῶα*) [като напр. *ἄλογον* е омонимно с *ἄλογα*].

Стр. 130 — на лявото поле е допълнено: наша [си] своя.

Стр. 131: „ὅς“ заб.: *ἀντί ὅν* [вместо *ὅν*].

Стр. 132 — към р. 25-и е прибавено: *αὐτῷ* себе.

Стр. 132 — на долното поле заб.: *ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐσυμβούλευσε τοὺς Ἀθηναίους νὰ στείλωσι παρευθὺς αὐτὸν τὸν ἴδιον πρῶτον εἰς Σπάρτην δηλ. ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀποστέλλειν ἑαυτόν τουτ. αὐτόν.* [Темистокъл посъветвал атинянните да изпратят веднага него самия пръв в Спарта, т. е. заповядал им да изпратят самия него].

Стр. 133: „σύνοικος“ заб.: *σύζυγος* [съпруг].

Стр. 133: „παρεδρεύω“ заб.: *κάθομαι σύμμα* [седя заедно с някого].

Стр. 133 — на полето заб.: *Κύριε πρὶν εἰς τέλος ἀπωλόμαι, σῶσον με* [Господи, преди да загина окончателно, спаси ме].

Стр. 133: „ἥκει“ заб.: *ἔρχεται* [идва].

Стр. 133: „ἐργῶδες“ заб.: *κοπιαστικόν* [трудно, изморително].

Стр. 133 — на полето заб.: *ἄβυσσος ἄβυσσον ἐπικαλείται* [бездната призовава бездна] *Ψαλτηρ. Ψαλ.* 41 [Псалтир, Псалом 41].

Стр. 134: „ἐξάλλονται“ заб.: *πηδῶσι, σκιρθῶσι, χορεύουσι* [скачат, потрепват, танцуват].

Стр. 134: „πρὸς τοῦ ἀπηνοῦς βασιλέως“ заб.: *ἀπανθρώπου, ἀνημέρου* [род. п. от *ἀπάνθρωπος* — жесток, *ἀνήμερος* — неукротим].

Стр. 134: „κατὰ ἔθνους“ заб.: *δηλ. εἰς κάθε ἔθνος* [т. е. при всеки народ].

Стр. 134: „κατ᾽ ἔτος“ заб.: *κατ᾽ ἔτος* [всяка година].

Стр. 134: „κατὰ τι“ заб.: *πλήττομαι κατὰ τὸν πόδα ἄλγω κατὰ τὴν κεφαλὴν* [удрят ме по крака, боли ме глава].

Стр. 135: „παρορῶ“ заб.: *καταφρον(ῶ)* [пренебрегвам, презирам].

Стр. 136 — на полето заб.: *ἁλιδεύει, ἀναχωρεῖ* [тласка, напредва].

Стр. 136: „πηδάλιον“ заб.: *τημώνιον* [кормило].

Стр. 137: „ποτέ τοῦ χρόνου“ [никога в годината] заб.: *ὄψε τῆς ἡμέρας, τῆς ὥρας* [виж „в деня“, „в часа“].

Стр. 137: „γραπτέον ἡμίν“ заб.: *δεῖ ἡμῖν γραφεῖν* [ние трябва да пишем].

Стр. 137 — на полето заб.: *πρέπει εἰς ἡμᾶς νὰ γράφωμεν* [ние трябва да пишем].

Стр. 138: „ἐκποδὼν αὐτῷ ἦν“ заб.: *δηλ. τόν ἔδιωξαν* [т. е. изпъдиха го].

Стр. 138: „ἐμποδὼν αὐτῷ ἐγένεται“ заб.: *ἐμποδίσθη* [бе възпрепятствуван].

Стр. 138: *γραπτέον ἡμᾶς*“ заб.: *δεῖ ἡμᾶς γραφεῖν πρέπει ἡμεῖς νὰ γράφωμεν* [ние трябва да пишем].

Стр. 138: „*αὐτίκα*“ заб.: *εὐθὺς* [веднага].

Стр. 138: „*ἐσαεὶ*“ заб.: *ἀεὶ* [винаги].

Стр. 138: „*ἀφεστηκότων*“ заб.: *ἀπὸ τὸ ἀφίστημι ξεμακρίνω* [от гл. *ἀφίστημι*, отдалечавам].

Стр. 139: „*ἄλκιμοι*“ заб.: *ἀνδρεῖοι, δυνατοί* [храбри, силни].

Стр. 139: „*παρήκοντος*“ заб.: *φθάνοντος ἐν παρικοίᾳ* [достигащ до непослушание].

Стр. 139: „*οὐδέποτε*“ заб.: *οὐδέ, καμμίαν φοράν* [никога].

Стр. 139: „*οὔπο*“ заб.: *οὐδέπω, ὄχι ἄκομι* [никога, още не].

Стр. 139: „*ἀπαγορευτικόν*“ заб.: *ἐμποδιστικόν* [препятствуващо].

Стр. 139: „*ἀποφατικόν*“ заб.: *ἀρνιτικόν* [отрицателно].

Стр. 139: „*κατεπείγουν*“ заб.: *βιάζουν* [насилват].

Стр. 141: „*ἐνδοιαζόμενα*“ заб.: *ἀμφιβαλόμενα* [съмнителни].

Стр. 142: „*ἵνα*“ заб.: понеже, а не да.

Стр. 142: „*ἐροῦσιν*“ заб.: *εἰποῦν* [да кажат].

Стр. 142: „*ὅπως*“ заб.: *διὰ νὰ* [за да].

Стр. 142: „*ἐφ᾽ ᾧ*“ заб.: *ἐπειδὴ* [понеже].

Стр. 143: „*ὄνησις*“ заб.: *ὠφέλεια* [полза].

Стр. 143: „*διαφερόντως*“ заб.: *ἐξαιρέτως* [изключително].

Стр. 143: „*ὀρέγει*“ заб.: *προσφέρ(ει)* [поднася].

Стр. 143: „*ἴσασι*“ заб.: *γνωρίζουσι* [познават].

Стр. 144: „*ὁπότερος*“ заб.: *ποιός ἀπὸ τοὺς δύο* [кой от двамата].

Стр. 144: „*ᾗ, οἳ, οὗ*“ заб.: *ὅπου, ποῦ, εἰς ποῖον τόπον* [където, къде, на кое място].

Стр. 144: „*ὀργᾶ τὰ πρὸς μάθησιν*“ заб.: *ἔχει ἔρωτα πρὸς τὴν μάθησιν, ἐπιθυμεῖ* [обича ученето, желае да учи].

Стр. 144: „*πελώριος*“ заб.: *μέγας, θαυμάσιος* [огромен, предизвикващ учудване].

Стр. 145: „*ἅτε*“ заб.: *ὡσάν, ἐπειδὴ, δηλαδή* [понеже].

Стр. 145: „*λέληθεν*“ заб.: *κέκρυπται* [скри се].

Стр. 146 — прибавени са думите: *ὄντως, ἀληθῶς* [действително, наистина].

Стр. 145 — допълнени са примери за различни съюзи: *εἰ, εἴπερ, εἰδή, εἰδήπερ, ἐπεί, ἐπείπερ, ἐπειδηπερ* [ако, когато, след като, понеже, тъй като].

Стр. 147: „*ὅτω*“ заб.: *Ἀτ. ἀντὶ ᾧ τινί* [атич. форма вместо *ᾧ τινί*].

Стр. 147: „*ἀτρύτῳ*“ заб.: *ἀκουράστως* [неуморимо].

Стр. 147: „*μετ᾽ ἐπιστασίας*“ заб.: *ἐπιθυμίας* [със загриженост].

Стр. 147: „*ἄπριξ*“ заб.: *σφικτά* [здраво].

Стр. 147: „*ὁσημέραι*“ заб.: *καθ᾽ ἡμέραν* [през деня].

Стр. 148: „*ἀντικαθιστάμενα*“ заб.: *ἀντικείμενα* [обекти].

Стр. 148: „*αὐτίκα*“ заб.: (*εὐθὺς, τώρα*) *με ἀκρίβειαν* [веднага, сега, с точност].

Стр. 148 — прибавена е думата *μεταχειρίζεται* [употребява].

Стр. 148 — на полето е добавено: *μὲ ἀλλαγή* [с промяна].

Стр. 148: „*ἐκφεπόμενος*“ заб.: *παραστρατίζωντας, ἀποφεύγων* [отклоняващ се, отбягващ].

Стр. 148: „*πτωτικῶν ὑποθήσομαι*“ заб.: *θέλω βάλλει ἀρχὴν* [искам да започна].

Стр. 165: „*κατέλυσε*“ заб.: *ἀφάνισε, ἐχάλασε* [унищожи, развали].

Стр. 167: „*ἀναποδίζει*“ заб.: *γυρίζει* [обръща].

Стр. 167: „*προϊέναι*“ заб.: *προβαίνει* [настъпва].

Стр. 167: „*ἀποδημῶ*“ заб.: *ταξιδεύω καὶ ξενιτεύω* [пътувам и отчуждавам се].

Стр. 167: „*ἀνατρέχω*“ заб.: *τρέχω εἰς τὰ ὀπίσω* [тичам назад].

Стр. 167: „*μεταίχμιον*“ заб.: *σύνορον* [синор, граница].

Стр. 167: „*μετόρχιον*“ заб.: *τὸ μεταξὺ τῶν φυτευμένων δένδρων διάστημα* [разстоянието между насадени дръвчета].

Стр. 167: „*ἀπότρεφος*“ заб.: *ὁ ἀναθρεμμένος μακράν ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του* [отхраненият (възпитаният) далеч от родните си].

Стр. 167: „*κατωμαδόν*“ заб.: *εἰς τούς ὤμους* [на раменете].

Стр. 168: „*ἀφετηρία*“ заб.: *ἡγεμονία* [хегемония].

Стр. 168: „*διὰ τέλους*“ заб.: *τέλος πάντων* [в края на краищата].

Стр. 168: „*τέως*“ заб.: *ὡς τόσον ἀκόμι* [дотолкова още].

Стр. 168: „*νύκτωρ*“ заб.: *εἰς καιρὸν τῆς νυκτός* [през нощта].

Стр. 168: „*ἐπὰν*“ заб.: *ὅταν* [когато].

Стр. 168: „*δίετες*“ заб.: 2 *χρ.* [две години].

Стр. 168: „*δι' ἔτους*“ заб.: 1 *χρ.* [една година].

Стр. 169: „*παρήμερος*“ заб.: *ὁ ζῶν μίαν ἡμέραν* [живеещият един ден].

Стр. 169: „*ἀωρὶ*“ заб.: *ἄκαιρος* [ненавременен].

Стр. 169: „*ἔσθ' ὅτε*“ заб.: *μερικαῖς φοραῖς* [понякога].

Стр. 169: „*ἐφημέριος*“ заб.: *ὁλοὴμερος* [целодневен].

Стр, 169: „*ἐμπρόθεσμος*“ заб.: *ὅστις δίδει εἰς τὸν διωρισμένον καιρὸν τὰ ὅσα ὑποσχέθη* [който дава в определено време всичко, което е обещал].[1]

80

ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ, ΠΕΡΙΕΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΦΕΥΡΕΣΕΩΝ. Συγγραφεῖσα καὶ ἐκδοθεῖσα ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου. Ἐν Βιέννῃ, κατὰ τὸ τυπογραφεῖον Λεοπόλδου τοῦ Γρουνδ, 1812

ОПИТНА ФИЗИКА, СЪДЪРЖАЩА НАЙ-НОВИТЕ ИЗОБРЕТЕНИЯ. Написана и издадена на гръцки език от Константинос Вардалахос. Виена. Печатница на Леополд Грунд, 1812

(Инв. № 4813)

Стр. 15, р. 20 и 26: „*θερμαντικοῦ*“ и „*θερμαντικόν*“ [отоплителен]. На полето заб. *θερμογόνου* и *θερμογόνον* [калоричен — форми за род. и вин. пад].

Стр. 17. „*τὸ αὐτὸ μέγεθος, ὅ ὄγκος, μάζαν, μεγέθη ἴσα.*“ На полето заб. *τὸν αὐτὸν ὄγκον, μάζαν ὄγκι, κὴ ἴσονη* [еднаква големина, еднаква маса].

[1] Много от бележките в тази книга са безразборно нахвърляни и не се четат, поради което не са отбелязани тук.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΗΤΟΙ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑ ΣΧΟΛΙΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Β. Π. Π. Εὐθυμίου, τόμος τέταρτος τῆς τρίτης κλάσεως.'Εν Βιεννῃ τῆς 'Αουστρίας.'Εκ τῆς τυπογραφίας 'Αντωνίου Χαϊκουλ, 1813

ЕЛЕМЕНТИ НА ГРЪЦКИЯ ЕЗИК ИЛИ ПОЕТИЧНА АНТОЛОГИЯ С КОМЕНТАРИИ ОТ СТАРИ [АВТОРИ]. Издадена от В. П. П. Евтимиос, том четвърти от третата поредица. Виена. Печатница на Антоний Хайкул, 1813

(Инв. № 4623)

Стр. 2, р. 21 — на полето заб: *ὅρα σελδ.* 306, *στιχ.* 17 *πρὸς Δημόν* [вж. стр. 306, стих 17, при Димоник].

Стр. 3, р. 28 — на полето заб.: *'Απόλλοδ. περὶ θεῶν* [Аполодор за боговете].

Стр. 4 — на полето обяснение на името *Γλαῦκος*: *υἱὸς τοῦ Μίνωος βασιλέως τῆς Κρήτης* [син на Минос, цар на Крит].

Стр. 4: „*'Η Μήδεια γράφεται τῳ παῖδε ∴ δεινὸν ὑποβλέπουσα*" [пише се, че Медея погледнала с ужас двете си деца]. На полето е допълнено: *τὸν Μέρμερον καὶ Φέρητα* [двете деца на Медея Мермер и Ферит].

Стр. 5, р. 8 — заб.: *ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 52 [вж. и на стр. 52].

Стр. 5, р. 12 — заб.: *ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 30 [вж. и на стр. 30].

Стр. 5, р. 26 — заб.: *ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 23 [вж. и на стр. 23].

Стр. 6, р. 13 — заб.: *ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 34 [вж. и на стр. 34].

Стр. 6, р. 25 — заб.: *ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 52, *στι*^{x} 12 [вж. и на стр. 52, стих 12].

Стр. 7, р. 16 — заб.: *ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 89 [вж. и на стр. 89].

Стр. 7, р. 23 — заб.: *ὅρα σελδ.* 9 [вж. стр. 9].

Стр. 8. р. 25 — заб.: *ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 35 [вж. и на стр. 35].

Стр. 8: „*ἡ αὐτοῦ μήτηρ ἐδόκει ἐν ὀνείροις ἰδεῖν δύο γυναῖκες μεγέθει, πολὺ εὐπρεπεστάται.*" [Майка му е помислила, че е видяла на сън две жени много благовидни на ръст.] На полето заб.: *ἐν ἄλλαις ἐκδόσεσι κεῖται ἐκπρεπεστ.* [в други издания е поставена думата *ἐκπρεπέστ(ατα)*].

Стр.8 : „*Αἱ Φόρκου θυγατέρες ∴ γραῖαι ἦσαν ἐκ γενετῆς.*" [дъщерите на Форкис са били стари по рождение]. На полето заб.: *τὰ ὀνόματα αὐτῶν Πεφρηδὼ* (*καὶ Εὐτοὼ*), *καὶ Δεινὼ* / *ἦ Περσώ* [техните имена са Пефридо, Евтоо и Дино (или Персо)].

Стр. 17: „*'Αρετῆς οὐδὲν χρῆμα σεμνότερον, οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι.*" [Няма нищо по-достойно и по-сигурно от добродетелта.]

Заб.: (*'Ισοκρ. πρὸς Δημον. β'*) [Исократ към димоник, 2].

Стр. 18, р. 2 — заб.: *σελδ.* 24 [стр. 24].

Стр. 18, р. 10 — заб.: *πρὸς Δημονικ. δ'* [(Исократ) към Димоник, 4].

Стр. 18, р. 25 — заб.: *ὅρα ἐν σελδ.* 111. 24 [вж. на стр. 111. 24].

Стр. 19: *καὶ τὴν παρκειμένην αὐτῷ ∴ τράπεζαν ἀφεῖλε* [и вдигна поставената пред него трапеза]. Към текста е допълнено *χρυσῆν* [златна].

Стр. 22. р. 23 — заб.: *ὅρα σελδ.* 30 [вж. стр. 30].

Стр. 23, р. 25 — заб: *πρὸς Δημο. δ'* [Към Димоник 4].

Стр. 23, р. 27 — заб: *ὅρα σελδ.* 5 [вж. стр. 5].

Стр. 24, р. 7 — заб: *σελδ.* 18 [стр. 18].

Стр. 24, р. 16 — заб. : *πρὸς Δημον. δ'* [към Димоник, 4].
Стр. 27, р. 17 — „ : *ὅρα καὶ ἐν σελ.* 65 [вж. и на стр. 65].
Стр. 30, р. 6 — „ : *ὅρα καὶ ἐν σελ.* 22 [вж. и на стр. 22].
Стр. 30, р. 23 — „ : *ὅρα καὶ ἐν σελ.* 5 [вж. и на стр. 5].
Стр. 31, р. 3 — „ : *πρὸς Δημονικ. δ'* [Към Димоник, 4].
Стр. 31, р. 25 — „ : *ὅρα καὶ σελ.* 81, *στίχ.* 4 [вж. и стр. 81, стих 4].
Стр. 32, р. 9 — „ : *ὅρα καὶ σελ.* 86, *στιχ.* 9 [вж. и стр. 86, стих 9].
Стр. 32, р. 15 — „ : *ὅρα σελδ.* 92. 36 [вж. стр. 92. 36].
Стр. 35, р. 3 — „ : *σελδ.* 8 [стр. 8].
Стр. 36, р. 22 — „ : *προς Δημον. δ'* [към Димоник, 4].
Стр. 36, р. 5 — „ : „ „
Стр. 36, заб.: *ἐκ τὴν κλίμακα ἕως ἐδὼ καὶ ἀκολουθοῦν οἱ Αἰσώποιοι μῦθοι* 12. *καὶ κατόπιν ἐν σελδ.* 65. *ζήνων δούλος ἐπὶ κλοπῇ* (*ἐμαστίγον*) *ἕως* 83 *σελδ.* [В стълбицата дотук следват 12 Езопови басни, а след това на стр. 65 Зенон е ударил с камшик роб (заловен) при кражба, до стр. 83].
Стр. 37, р. 13 — заб.: *πρὸς Δημονικ. δ'* [към Димоник, 4].
Стр. 38, р. 9 — „ : зрй
Стр. 38, р. 14 — „ : *ὅρα σελ.* 48, *στίχ.* 6 [вж. стр. 48, стих 6].
Стр. 39, р. 20 — „ : *ὅρα καὶ σελ.* 71, *στιχ.* 3 [вж. и стр. 71, стих 3].
Стр. 40, р. 16 — „ : *ὅρα σελ.* 69, *στιχ.* 6 [вж. стр. 69, стих 6].
Стр. 41, р. 24 — „ : *πρὸς Δημονικ. β'* [към Димоник, 2].
Стр. 42 р. 10 — „ : *ὅρα σελ.* 48, *στ.* 10 *καὶ σελ.* 128 [вж. стр. 48, стих 10 и стр. 128].
Стр. 42 — заб.: *Ἄλκηστὶς γυνὴ τοῦ Ἀδμήτου* [Алкестида, жена на Адмет].
Стр. 42, р. 22 — заб.: *ὅρα καὶ σελ.* 52, *στιχ.* 7 [вж. и стр. 52, стих 7].
Стр. 42: „*λαβὼν τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ*+ *καὶ ἀναβὰς σὺν αὐτῇ ἐπὶ κριὸν*“ [и като взел сестра си, качил се с нея на овена] — текстът е допълнен с името на сестрата: +*Ἕλλην* [Ела].
Стр. 42, последен ред — заб.: *πρὸς Δημονικ. δ'* [към Димоник, 4].
Стр. 44, р. 1 — заб.: *ὅρα ὄπισθεν σελ.* 42, *στ.* 25 [вж. назад, стр. 42, стих 25].
Стр. 44, р. 19 — заб.: *ὅρα σελ.* 49, *στιχ.* 17 [вж. стр. 49, стих 17].
Стр. 44, р. 24 — заб.: *ὅρα σελ.* 50, *στιχ.* 21 [вж. стр. 50, стих 21].
Стр. 44, р. 27 — заб.: *ὅρα σελδ.* 165, *διαλογ.* 13 [вж. стр. 165, диалог 13].
Стр. 45, р. 15—19 — заб.: *ὅρα σελ.* 42. 18 [вж. стр. 42. 18].
Стр. 45: „*Τὼ Ἀλωέως παῖδε*+ *ἀτασθάλω ὄντε*“ [Децата на Алоей бяха високомерни] — заб.: *οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Ἀλωέως* (*δηλ. τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἰφιμεδείας, ἣν ἔλαβεν ὁ Ἀλωέως εἰς γυναῖκα*) *ὁ Ὦτος καὶ ὁ Ἐφιάλτης.* [Двамата сина на Алоей (т. е. на Посейдон и Ифимедия, която Алоей взел за жена) са Отос и Ефиалтис].
Стр. 46, р. 22 — заб.: *ὅρα σελ.* 48, *στιχ.* 1 [вж. стр. 48, стих 1].
Стр. 47, р. 12 — заб.: зрй.
Стр. 48, р. 1 — заб.: *ὅρα καὶ σελ.* 46 [вж. и стр. 46].
Стр. 48, р. 6 — заб.: *ὅρα καὶ σελ.* 38 [вж. и стр. 38].
Стр. 48, р. 10 — заб.: *ὅρα καὶ σελ.* 42 [вж. и стр. 42].
Стр. 48, последен ред — заб.: *Ἀπολλοδ. περὶ θεῶν* [Аполодор „За боговете“].
Стр. 49, р. 18 — заб.: *ὅρα καὶ σελ.* 44 [вж. и стр. 44].
Стр. 52, р. 7 — „ : *ὅρα σελ.* 42 [вж. стр. 42].

Стр. 52, р. 12 — заб.: *ὅρα σελ.* 6 [вж. стр. 6].

Стр. 52, р. 15 — заб. *ὅρα σελ.* 5 *Πλουταρχ. περὶ παιδ. ἀνωγῆς. β'* [вж. стр. 5, Плутарх „За възпитанието на децата", част II].

Стр. 53. „*Ἱεροκλέους Φιλοσόφου ἀστεῖα*" [Шегите на философа Йероклей]. Под това заглавие — заб.: *ὅρα περὶ τούτων ἐν τῷ γ. τόμῳ τῆς ἐγ(κυ)κλοπαιδείας τοῦ Κομμητά* [вж. за това в том III на Енциклопедията на Комитас].

Стр. 65, р. 11 — заб.: *ἐν σελδ.* 27 [на стр. 27].

Стр. 77, р. 12 — „ : *μέχρι τοῦδε* [дотук].

Стр. 78 — заб. (на полето): *ὁ Κήφισσος ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὁ δέ Εὐρώτας τὸ νῦν βασιλοπόταμον ἐν Λακωνία παρὰ τῇ Σπάρτῃ* [Кифесос е в Атика, Еврота е сегашната Василопотамо в Лакония, край Спарта].

Стр. 81, р. 4 — заб.: *ὅρα καὶ σελδ.* 31 [вж. и стр. 31].

Стр. 81, последен ред — заб.: зри (*ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 292) [вж. и стр. 292].

Стр. 83, р. 6 — заб.: зри.

Стр. 83, р. 12 — заб.: *εἰς τὴν κλίμακα ἕως ἐδώ, καὶ ἐπειδὴ ἀκολουθεῖ ἡ φυσικὴ ἱστορία, σελδ.* 104 [в стълбицата дотук, а след това продължава естествената история, стр. 104].

Стр. 87, р. 9 — заб.: *ὅρα σελ.* 32 [вж. стр. 32].

Стр. 89, р. 5 — заб.: *ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 7 [вж. и на стр. 7].

Стр. 92, р. 12 — заб.: *καὶ ἐν σελδ.* 32 [и на стр. 32].

Стр. 111, р. 8 — заб.: *ὅρα πλείστοις* [вж. на повечето места].

Стр. 111, р. 14 — заб.: *καὶ σελδ.* 18 [и стр. 18].

Стр. 292, последен ред — заб.: *ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 81 [вж. и на стр. 81].

На задния форзац е написано следното:

„*τὸ τάλαντον τὸ βαβυλώνιον = τοῦτόν ἐστι τὸ βαβυλώνιον τάλαντον.*

„*σελδ.* 29 *διὰ τί οὐ συγγράφει ἀντὶ τοῦ τίνος ἕνεκεν.*

„*σελδ.* 30 *εἰς ὄρνιθας μεταβάλον, ἀντὶ μεταβλήθησαν.*

„ — „ — 24 *καὶ* 35. *Διογένης λύχνον μεθ' ἡμέραν ἅψας ἀντὶ κατὰ τὴν ἡμέραν. μεθ' ἡμεραν δὲ ἐν τοῖς λόγοις ἐγυμνάζετο* (*ὁ Κλεάνθης*), *ἀντὶ κατὰ τὴν ἡμέραν.*

„ — „ — 35. *ὁ Ἱππόλυτος ἐτιμᾶτο καὶ ἐν λόγοις ἦν.*

„ — „ — *πρὸς ὅπλα ὠργοῦντο, τὶ σημαίνει τὸ πρὸς ὅπλα...*

„ — „ — 80.3 (*κάτοθεν*) *οὐδὲν ἐστιν ... ὁ μὴ ζήσεται.*

„*σελδ.* 93.33 *ἤδη ποτέ οὖν ἐπισκέψω τὸ σύμπαν εἰπεῖν. ὅρα ἐν σελδ.* 96, *εἰς τὰς σημειώσεις.*

[„талант вавилонски" = същото е като „вавилонски талант".

Стр. 29 — не пише *διὰ τὶ* вместо *τινός ἕνεκεν.*

Стр. 30 — „превърнаха в птици" вместо „бяха превърнати в птици".

Стр. 24 — Диоген запалил факел през деня (*μεθ' ἡμέραν*) вместо (*κατὰ τὴν ἡμέραν*).

Стр. 35 — Клеант се упражнявал в говорене *μεθ' ἡμέραν* вместо *κατὰ τὴν ἡμέραν.*

Стр. 35 — Иполит беше почитан и за него се говореше [често].

Стр. 35 — налитаха на оръжие; какво значи „на оръжие"?

Стр. 80. 3, долу — няма нищо, което да не е създадено [родено].

Стр. 93. 33 — вече никога не ще кажа, че ще посетя вселената, [вж. на стр. 96, в забележките.]

Институт за литература БИБЛИОТЕКА

82

ΠΡΩΤΟΠΕΙΡΙΑ ΑΠΛΟΕΛΛΗΝΙΚΗ παρὰ Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου. τόμος α'. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἄντων Ἀϋκούλου. 1818

ПРЪВ ОПИТ ЗА ПРОСТОГРЪЦКА ГРАМАТИКА от Вениамин Лесбоски, том първи. Виена. Печатница на Антон Хайкул, 1818

(Инв. № 5832)

На заглавната страница има приписка: *τῷ σχολείῳ*, която продължава на следващия лист: *Γκαμβρόβου* [на Габровското училище].

83

ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΡΟΜΠΙΝΣΟΝ ΣΥΜΒΑΝΤΑ. Συντεθέντα μὲν εἰς γερμανικὸν ἰδίωμα, μεταφρασθέντα δὲ εἰς τὴν ἁπλὴν ἡμῶν διάλεκτον, παρὰ τοῦ... κυρίου Βαρωνος Κωνσταντίνου Δημητρίου Μπελίου. τόμος α'. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, ἐκ τῆς τυπογραφίας τοῦ Δημητρίου Δαβιδοβίκης. 1819

ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА МЛАДИЯ РОБИНЗОН. Съставени на немски и преведени на простогръцки от Г. Константинос Димитриос Белиос, том I. Виена. Печатница на Димитриос Давидович, 1819

(Инв. № 5197)

Стр. 84: „Ἡ πρώτη[1] σου ἡ συλλογὴ, καὶ πρῶτος στοχασμός σου
Ἂς εἶναι πάντοτε, ψυχὴ, στὸν ὕψιστον Θεὸν σου·
Αὐτὸς γὰρ εἶναι ὁ πατὴρ, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔχεις,
Ἰσχύν, εἰρην ἀναψυχὴν, ὅσ' ἄλλα τε κατέχεις
Ὅταν τὸ σῶμ' ἀδυνατεῖ, δὲν βρίσκει, ἡσυχίαν,
Μὲ ὕπνον τὸν γλυκύτατον, φερείτου εὐρωστίαν.
Ἐσ' εἶναι εὔσπλαγχνε Θεὲ, ὁ ποιητὴς τοῦ κόσμου,
Ἄγρυπνος φύλαξ σώματος, ψυχῆς καὶ τοῦ νοός μου,
Δεδοξασμένο τὸ λοιπὸν τ' ἅγιον ὄνομά σου,
Εἰς κάθε πρᾶξιν ὁδηγὸς, ἂς εἶν' τὸ θέλημά σου.
Καθὼς μ'ἐχήρισες ἐχθὲς τὴν νύκτα ἐν γαλήνῃ,
Ἔτζι καὶ τὴν ἡμέραν δέομαι νὰ ζήσω ἐν εἰρήνει.
Ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ, Κῦριε καὶ Θεέ μου,
Δός μοι τὴν εὐλογίαν, σου ὕψιστε πλαστουργέ μου.
Τὸν δρόμον τῆς εὐθγτητος ἵνα περιπατήσω,
Οὐρανιόν σου θέλημα, φώτισον νὰ ποιήσω.
Ὦ βασιλεῦ τοῦ οὐρανοῦ, τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης,
Μὴ μὲ ἀφήσης νὰ χαθῶ στὸν δρόμον τῆς ἀπάτης.
Ὁδήγησόν με εὔσπλαγχνε, εἰς ἀρετάς τὰς θείας
Νά ὑποφύγω σταθερὰ τοῦ κόσμου τὰς κακίας.

[1] Същите стихове е превел и Гаврил Кръстевич, вж. М. Балабанов. Гаврил Кръстевич. С., 1914. с. 175—176.

На последния ненапечатан лист е написан преводът на български (с почерка на Н. Рилски):

„Пе́рвото ти размышле́нїе, ѝ Пе́рвая мысль твоя́,
не́ка бѫ́де всегда̀ оу̀ вышня́гѡ бга̄, дш̑е́ мо́я.

„Онъ бо ӗ́сть оте́цъ тво́й Благі́й, ѡ̀ негѡже ты й́маши,
кр̀пость, ми́ръ, оу̀тѣше́нїе, ѝ вс̑я Елика держи́ши.

„Егда̀ Тѣ́ло ѡ̀слабѣ́ва, не́ма оу̀покое́нїе,
Сос сладча́йшїи Со́нъ Прино́си мѫ Па́ки оу̀кр̀пле́нїе.

„Ты ѐсѝ ми́лостивый бже̄ создатель ми́ра всегѡ́,
Бо́дрый храни́тель тѣ́ла, дш̑и́ же ѝ оу̀ма́ моегѡ́.

„Просла́влена Прочее бѫ́ди во́ля Твоя свята́я,
во вс̑я дѣла́ во́ждь да бѫ́детъ ми Промыслъ твоя́ Блага̀я

„й́коже да́лъ ми ѐсѝ вчера́ но́щь ти́хѡ проводи́ти,
си́ца ѝ де́нь Подарѫ́й ми молю́ся въ ми́рѣ Пожи́ти.

„При́зри съ небесѐ милостиваѡ Гдѝ ѝ бже̄ мо́й,
пода̀ждь ми Благослове́нїе Твоѐ вы́шнїй Тво́рче мо́й.

„въ пѫ́ть Пра́вый ѝ оу̀го́дный ти дохождѫ́ ѡ̀ с̄тый царю́,
небе́снѫю твою́ во́лю Просвѣти́ мя да сотворю́.

„ѡ̑ царю́ Не́ба, земли́, и мо́ря, ѝ о̆́тче Небе́сный,
неѡ̑ста́ви менѐ забл̑ди́ти въ пѫ́ть зл̑ы́й й прелє́стный
„Наста́ви мя ми́лостиве на добрины́ боже́ственны
да ѝзбѣ́гнемъ зло́бы ми́ра, и погрѣ́шки ѐстественны.

Том II, на последния форзац приписка:

„*τέλος δὲ πάντων, ὅταν ἡ κροκόπεπλος ἠὼς ἐσκίδνατο πᾶσαν ἐπ᾽ αἶαν. σελιδ.* 127, *στιχ.* 27.

ἐξήγησ. τέλος δὲ πάντων, ὅταν ἡ κιτρινοφορεμένη αὐγὴ ἐξαπλώθη ἐπάνω εἰς ὅλην τὴν γῆν [Край на всичко, когато облечената в пурпур зора се разпростря над цялата земя].[2]

Продължение на приписката: коне́цъ же всѣ́хъ, кога́то желтоодеждная заря́ (оўтренняя) распростре́ся по все́й земли́.

Стр. 127—128—на полето заб.: *ὅρα εἰς τὸ τέλος τὴν ἐξήγησιν* [вж. обяснението накрая].

[2] Тази бележка е дадена най-напред в старогръцката редакция (взета от Илиада, пес. VIII, ст. 1), а след това е преведена на новогръцки.

84

Η ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ, ὑπὸ Ι. Ε. Κάμπε, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ καθομιλουμένῃ διάλεκτῳ μεταφρασθὲν ὑπὸ Ἰωάννου Μπιλλιάρου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Διορθωθὲν ὑπὸ Γεωργίου Ρουσιάδου, τόμος πρῶτος. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἰωάννου Σνείρερ. 1820

ОТКРИВАНЕТО НА АМЕРИКА, И. Е. КАМПЕ. Преведено на днешния говорим (гръцки) език от Йоанис Балиарос от Янина, поправено от Георгиос Русиадис, том първи. Виена. Печатница на Йоанис Шнейрер, 1820

(Инв. № 4845)

На листа пред заглавната страница заб.: *Κτῆμα πέλει σὺν τοῖς ἄλλοις ἐμοῦ Κυρίλλου τοῦ Ἱεροδιακόνου ρ.* [моя собственост, заедно с другите книги, на Кирил Йеродякон Рилски].

Том II — на листа пред заглавната страница заб.: *Καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις πέφυκεν ἐμοῦ Κυρίλλου τοῦ Ἱεροδιακόνου ρ.* [и тази книга заедно с другите принадлежи на мене, Кирил Йеродякон Рилски].

Том III — на листа пред заглавната страница заб.: *Καὶ τόδε σὺν δυοὶ τοῖς ἄλλοις πέφυκεν ἐμοῦ Κυρίλλου τοῦ Ἱεροδιακόνου ρ.* [и тази книга, заедно с другите две, принадлежи на мене, Кирил Йеродякон Рилски].

85

Ἡ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΥΔΟΜΗΚΟΝΤΑ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΚΡΥΦΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ. Vetus testamentum graecum ex versione septuaginta interpretum cum libris apocryphis... vaticanum Romae editum, tomus III, Venetiis, apud Michaelem Glichi. MDCCCXXIII

СТАРИЯТ ЗАВЕТ СПОРЕД ПРЕВОДА НА СЕДЕМДЕСЕТТЕ С АПОКРИФНИТЕ КНИГИ. Издаден от Ватикана в Рим, том трети. Венеция. Печатница на Михаилос Гликис, 1823

(Инв. № 4461)

На обратната страна на празния лист след първа част е написана следната заб.: *τὴν αἴνεσιν τῶν τριῶν παίδων καὶ περὶ Σωσάννης, περὶ τε βήλ καὶ δράκοντος καὶ Ἀββακούμ, ὅρα ἐν σελ.* 296 *καὶ καθεξῆς* [за възхвалата на тримата отроци и Сусана, за Вил и дракона и Авакум, вж. на стр. 296 и следващите].

След част втора, на стр. 28 заб.: *ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 300 *περὶ Σωσάννης* [вж. и на стр. 300 за Сусана].

Стр. 83, глава 10, в началото е написана заб. в голяма скоба: *τὰ προηγούμενα* 9 *κεφάλαια, ὅρα ἐν τῷ* 8 *τόμῳ, σελδ.* 159 [предидущите девет глави, вж. в осми том, стр. 159].

Текстът от стр. 407 до 424 е разпределен от ръката на Н. Рилски на параграфи, които са означени с цифри, а главите — с „кеф.“ и съответната цифра.

86

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΣ ΠΑΛΑΙΑ ΤΕ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΑ, ΗΤΟΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ’ΑΠ ’ΑΡΧΗΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΝΥΝ. Συνταχθεῖσα παρὰ ἀνδρὸς φιλολογου καὶ φιλαρχαιολόγου, ἐν Βενετίᾳ. παρὰ Πάνῳ Θεοδοσίῳ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. 1824

КОНСТАНТИНИЯ СТАРА И ПО-НОВА ИЛИ ОПИСАНИЕ НА ЦАРИГРАД ОТ НАЧАЛОТО ДО СЕГА. Съставено от филолог и любител-археолог. Венеция. [Печатница] на Панос Теодосиос от Янина, 1824

(Инв. № 4247)

Стр. 5: „*’Αφίνω καὶ παρατρέχω τὴν περίοδον χιλίων καὶ ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἓξ ἐτῶν, ἐξ αὐτῆς τῆς θεμελιώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς ὑπὸ Μεχμὲτ τοῦ δευτέρου περὶ τὸ* 1453 *ἔτος ἁλώσεως αὐτῆς.* [Изоставям и отминавам период от 1126 години, от самото основаване на Цариград до превземането му от Мехмет II, около 1453. На полето заб.: *ἡ ἅλωσις πότε ἐουνέβη*; [кога е станало превземането на Цариград?]

87

DICTIONNAIRE GREC MODERN FRANÇAIS PAR F. D. Dehèque. Paris. 1825

НОВОГРЪЦКО-ФРЕНСКИ РЕЧНИК ОТ Ф. Д. Деек. Париж, 1825

(Инв. № 4871)

Пред заглавната страница бележка от Н. Рилски: *Λεξικὸν Γραικικὸν νεωτέρον καὶ Γαλλικὸν* [речник на новогръцки и френски език].

На началната страница, където са означени съкращенията на френски, срещу повечето от френските наименования са отбелязани и съответните гръцки.

На много места в речника думите са обяснени от Н. Рилски с по-обикновени гръцки синоними:

Стр. 2: „*’Αβαρίσι, τὸ*“ заб: *ἀδίκημα* [провинение].

Стр. 13: „*’Αγριοηδύοσμος, ὁ*“ заб.: *εὐώδες* чѣбрика.

Стр. 8 — прибавени думите: *ἁγιοβασιλάτικοι εὐχαρισμοὶ* новогодишни благопожелания.

Стр. 10: „*’Αγκωναριά*“ заб: *ἀκρωγωνιαῖος λίθος* [крайъгълен камък].

Стр. 16. „*’Αδειανός*“ заб.: *ἄδειος* = *εὔκαιρος* [празен, свободен].

Стр. 21: „*’Αδραχτιά, ἡ*“ заб: *τὸ γέμισμα τοῦ ἀδραχτίου* [пълнежа на вретеното].

Стр. 32: „*’Ακόντιον, τὸ*“ заб.: *ὁ Σκαρλάτος λέγει, ὅτι ὀνομάζεται κοινῶς στριγγλοβότανον ἢ ψάκι* [Скарлатос[1] казва, че се нарича на народен език *στριγγλοβότανον* или *ψάκι*].

[1] Става дума за Скарлатос Византиос (1798—1878), автор на един от най добрите новогръцки речници — *Λεξικὸν τῆς καθ’ ἡμᾶς ἑλληνικῆς διαλέκτου μεθερμηνευμένης εἰς τὸ*

Стр. 33: „*Ακονῶ*“ заб.: *ἀκονίζω* [остря].
Стр. 34: „*Ἀκριβοπουλῶ*“ заб.: продавам скжпо.
Стр, 35: „*Ἀκτένιστος, η, ον...*“ заб.: *ξέπλεκος* [разчорлен].
Стр. 36: „*Ἀλαμάνος, δ...*“ заб.: = *Γερμανός* [немец].
Стр. 39: „*Ἀλλοί...*“ заб.: *Ἀλοίθωρος* = *ἀλλήθωρος* [кривоглед].
Стр. 42: „*Ἀμαξᾶς, δ...*“ заб.: *ἁμαξοπηγός, -ποιός* [колар].
Стр. 46: „*Ἀμπᾶς Ἀμβᾶς...*“ заб.: *τζόχα τῆς τουρκίας* [турска чоха].
Стр. 46: „*Ἀμπέλι τῶν παιδίων...*“ заб.: *νόσημα* [болест].
Стр. 49: „*Ἀναγκαῖον, τὸ ...*“ заб.: *χεζούριον* [клозет].
Стр. 49: „*ἀνάγνωρα ...*“ заб.: непознато.
Стр. 52: „*ἀνάκατα ...*“ заб.: *ἀνακατωμένα* [смесено, объркано].
Стр. 54: „*ἀναμάσσω ...*“ заб.: преживям.
Стр. 54: „*ἀναμελία ...*“ заб.: *ἀμέλεια* [безгрижие].
Стр. 54: „*ἄναμμα ...*“ заб.: запаленïе.
Стр. 57: „*ἀνάτριχα ...*“ заб.: = *ξανάστροφα* [преобърнато]
Стр. 59: „*ἀνδρογυναῖκα ...*“ заб.: *ἀνδρεῖα* [храбра].
Стр. 59: „*ἀνδρογύναικος ...*“ заб.: *ἀρσενικοθήλικος* [хермафродит].
Стр. 61 — прибавена е думата: *ἀνεμοκουνία. αἰώρα* [люлка].
Стр. 63: „*ἄνευ ...*“ заб.: *ὅρα δίχυς, χωρὶς* [вж. без].
Стр. 65: „*ἄνυπτος, η, ον ...*“ заб.: = *ἄπλυτος* [неумит].
Стр. 67: „*ἀντάμα ...*“ заб.: *ἐντάμα* [заедно].
Стр. 67: „*ἀντάρα ...*“ заб.: *θόρυβος, σαμαθᾶς* § *καταιγὶς* § *μάχη, μονομαχία* [шум, буря, битка, двубой].
Стр. 72 „*ἀξάμωμα ...*“ заб.: *ὅρα ξάμωμα* [виж *ξάμωμα*].
Стр. 72 — прибавена е думата: *ἀνύχατος, ὅρα ὀπίσω* [виж назад].
Стр. 72: „*ἀξένοιστος, η, ον ...*“ заб.: безгрыженъ *ἀμερίμνος*.
Стр. 73: „*ἀξινογύρι, τὸ ...*“ заб.: *τζαπί* [мотика].
Стр. 73: „*ἀξιοδάκριτος, η, ον ...*“ заб.: = *ἀξιοθρήνητος* [достоен за оплакване].
Стр. 76: „*ἁπαλός, ή, όν ...*“ заб.: *μαλακός* [мек].
Стр. 80: „*ἁπερνῶ ...*“ заб.: *ὑπερβαίνω* [надвивам].
Стр. 81 — прибавена е думата: *ἄπιστος, η, ον* [неверен].
Стр. 81: „*ἁπλοχέρης ...*“ заб.: *ἐλευθέριος* [свободен в нравите си].
Стр. 81: „*Ἁπλοχερία ...*“ заб.: *ἐλευθεριότης* [свобода в нравите].
Стр. 96 — прибавена е думата: *ἀραιόμετρον* = *ἀρεόμετρον* [ареометър].
Стр. 96: „*Ἀρακᾶς, δ ...*“ заб.: *πῖσον, μπιζέλι* [грах].
Стр. 97: *Ἀρίδα ...*“ заб.: = *τριβέλλι* [свредел].
Стр. 100: „*Ἅρπα ...*“ заб.: *κινύρα, πηκτὶς, νάβλα* [струнен музикален инструмент, лира].
Стр. 104 — прибавена е думата: *Ἀσβός, ἴξ* [язовец].
Стр. 108: „*ἀστάρι, τὸ ...*“ заб.: *φόδρα* [подплата].
Стр. 109: „*Ἀστοχασία, ἡ ...*“ заб.: = *ἀνοησία* [глупост].
Стр. 111 — прибавена е думата: *ἀσυδοσία* [разюзданост] и *ἀσύδοτος* [необуздан].
Стр. 112: „*ἀσυνδοσία, ἡ ...*“ заб.: = *ἀσυδοσία* [разюзданост].
Стр. 112: „*ἀσυνδοτος ...*“ заб.: *ἀσύδοτος* [необуздан].

ἀρχαῖον ἑλληνικὸν μετὰ προσθήκης γεωγραφικοῦ πίνακος τῶν νεωτέρων καὶ παλαιῶν ὀνομάτων ὑπὸ Σκαρλάτου Δ. τοῦ Βυζαντίου. Ἐν Ἀθήναις, 1835.

Стр. 121 — на полето са написани следните думи: *παραφροσύνη* [безумие], *ἀναισθησία* [безчувственост], *εὐήθεια* [добродушие, наивност].

Стр. 126: „*ἀψιθία, ἀψιθιά ...*“ заб.: *ἀψινθιά* [свод], *ἄψινθος, νθον* [сводест].

Стр. 126: „*Ἄψις τοῦ ζώου ...*“ заб.: *σκύζα* [нагон], *ὀργασμός* [копнеж].

Стр. 128: „*βάλτος ...*“ заб.: *ἕλος* [блато, тресавище].

Стр. 131: „*βατζίνια, ἡ ...*“ заб.: малинникъ.

Стр. 131: „*βάτζινον, τὸ ...*“ заб.: малина плодъ.

Стр. 133: „*βελιοῦρ, τὸ ...*“ заб.: *βελοῦδον* [велур].

Стр. 133: „*βερβερίτσα ...*“ заб.: *σκίουρος* [катеричка].

Стр. 133: „*βέργα, ἡ ...*“ заб.: пржчка.

Стр. 133: „*βεργίζω ...*“ заб: *δέρνω μὲ τὴν βέργα* [бия с пръчка].

Стр. 133: „*βέργισμα, τὸ ...*“ заб: *δέρσιμον μὲ τὴν βέργα* [биене с пръчка].

Стр. 133: „*βεργίτζα, ἡ ...*“ заб.: пржчица.

Стр. 133: „*βιολουνάς, ὁ ...*“ заб.: *ὁ παίζων τὸ βιολὶ* [цигулар].

Стр. 133: „*βιτριόλι, τὸ ...*“ заб.: *χάλκανθος* [син камък].

Стр. 133: „*βλήγημα, τὸ ...*“ заб.: *βέλασμα* [блеене].

Стр. 133: „*βληγῶμαι ...*“ заб.: *βελάζω* [блея].

Стр. 136: „*βοΐδι, τὸ ...*“ заб.: говéдо, грбъ.

Стр. 136: „*βόσκισσα, ἡ ...*“ заб.: *ἡ βοσκός* [овчарка].

Стр. 137: „*βοτανόδης ...*“ заб.: *χορταρόδης* [тревист].

Стр. 137: „*βούβα, ἡ ...*“ заб.: *κρύψων* [прикриване, премълчаване].

Стр. 137: „*βουβάδα, ἡ ...*“ заб.: *βούβαμα* [немота].

Стр. 137: „*βουβαλία, ἡ ...*“ заб.: *δέρμα* [кожа].

Стр. 137: „*βουβαμένος, η, ον*“ заб.: *βουβός* [ням].

Стр. 137: „*βουβαμός, ὁ ...*“ заб.: *βούβαμα* [немота, мълчание].

Стр, 137: „*βουζυλία, ἡ ...*“ заб.: *κουφοξυλεία* [бъз].

Стр. 138: „*βουνιὰ, ἡ ...*“ заб.: *κοπριὰ* [тор].

Стр. 138: „*βουρλιάζω ...*“ заб.: вдѣвамъ.

Стр. 138: „*βουρδουνάρι ...*“ заб.: *δοκός* [греда].

Стр. 139: „*βραδύς ...*“ заб.: *ἀργός* [бавен].

Стр. 141: „*βυζαροῦ, ἡ ...*“ заб.: *ἐκείνη ἡ ὁποία ἔχει μεγάλα βιζιά* [онази, която има големи гърди].

Стр. 142: „*γεβάθα, ἡ ...*“ заб.: зри *πινάκι* [паничка].

Стр. 142: „*γαδαράκανθα, ἡ ...*“ заб.: = *τριβόλι* [магарешки трън].

Стр. 142: „*γαδαρίζω ...*“ заб.: *γίνομαι γάδαρος* [ставам магаре].

Стр. 142: „Appeller âne ...“ заб.: *ὀνομάζομαι γάδαρος* [наричам се магаре].

Стр. 143: „*γάϊλα, ἡ ...*“ заб.: птица нѣкоя.

Стр. 143: „*γαλαξίας, ὁ ...*“ заб.: млечный пѫть.

Стр. 144: „*γάνωμα, τὸ ...*“ заб.: *στάγκωμα* [калайдисване].

Стр. 144: „*γανώνω...*“ заб.: *σταγκώνω* [калайдисвам].

Стр. 144: „*γανωτὴς, ὁ ...*“ заб.: калайджïя.

Стр. 145: „*γαβαντίζω* // diffamer ...“ заб.: *βάλλω εἰς τὸ στροφεῖον* [злепоставям, злословя].

Стр. 147: „*γερᾶς, ὁ ...*“ заб.: ярà = *πληγή* [рана].

Стр. 147: „*γερῶ ...*“ заб.: *γεράζω* [остарявам].

Стр. 150 — прибавена е думата: *γλείφω* = *γλύφω* [дълбая, гравирам].

Стр. 150 — прибавена е думата: *γλήνα. χῶμα* = *λίγδα*. глина.

Стр. 150: „*γλήνη, ἡ ...*“ заб.: *ἄργιλος, ἀσπρὸ* [глина].

Стр. 150: „γληνόδης...“ заб.: *ἀργιλώδης* [глинен].
Стр. 151: „γλυκὶ, τὸ ...“ заб.: *σεληνιασμός* [епилепсия].
Стр. 151: „γλυτερίζω ...“ заб.: *τυλιγαδιάζω* [намотавам].
Стр. 152: „γλύφω ...“ заб.: дълбя.
Стр. 153: „γόβα, ἡ ...“ заб.: = *γοῦβα* [чехъл, пантоф].
Стр. 154: „γούλα, ἡ ...“ заб.: *λαιμαργία* [лакомия].
Стр. 154: „γουρουνάκι ...“ заб.: = *χοιρίδιον, χελωνάκι* [прасенце, костенурка].
Стр. 154: „γουλιάρης ...“ заб.: *λαίμαργος* [лаком].
Стр. 155: „γουρουνόψαρον ...“ заб.: *δελφὶν* [делфин].
Стр. 156 — прибавена е думата: *ὄστριον* [южен вятър].
Стр. 156: „γρέμπανος ...“ заб.: *κρημνός* [пропаст].
Стр. 156: „γροίνια ...“ заб.: *γρίνια* [недоволство, роптаене].
Стр. 157: „γυμνόποδος ...“ заб.: *γυμνάποδης* [бос].
Стр. 157: „γυναικαδέλφι, τὸ ...“ заб.: шѳринъ.
Стр. 157: „γυναικεῖος ...“ заб.: женскїй.
Стр. 157: „γυναικεῖα ...“ заб.: женски, като жена.
Стр. 160: „δάκτυλα, ἡ ...“ заб.: *δακτυλήθρα* [напръстник].
Стр. 160: „δάκτυλον // pouce ou 12e parte de pied ...“ заб.: *μέτρον μήκους* [мярка за дължина].
Стр. 161: „δαρδοῦνι, τὸ ...“ заб.: *ἀκόντιον* [копие].
Стр. 161: „δαρὶ, τὸ ...“ заб.: *κεχρὶ* [просо].
Стр. 162: „δεικτυκός, η, ον“ заб.: *λιχανός* [показалец].
Стр. 164: „δεμάτι, τὸ, δεμάτι, *ἀστάχυα* ...“ заб.: снопъ.
Стр. 164: „δενδρίτης, δ ...“ заб.: *λίθος* [камък].
Стр. 164: „δε_ιά, ἡ ...“ заб.: *χείρ* [ръка].
Стр. 168: „διακονεύω ...“ заб.: *διακονῶ* [прося].
Стр. 169: „διαλυστῆρι, τὸ ...“ заб.: *τὸ ἀρυκτένι τῆς κεφ. κερκὶς* [рядък гребен за глава, совалка].
Стр. 175: „δικράνι, τὸ ...“ заб.: *περούνι* [вила, вилица].
Стр. 176: „διπλαρία, ἡ ...“ заб.: *ἡ πλατεῖ τῷ ξίφει κατενεχιθεῖσα πληγή* [рана, нанесена с плоскостта на сабята].
Стр. 176: „διπλαποδῶ“ заб.: *καλπάζω* [препускам, галопирам].
Стр. 177: „δόγα, ἡ ...“ заб.: джга.
Стр. 178 — прибавена е думата: *Δοιάκι, οἴαξ* [кормило].
Стр. 179: „δοξαρίζω ...“ заб.: *καὶ δοξαρεύω.*
Стр. 188: „ἔγνοια, ἡ ...“ заб.: *μέριμνα* [грижа].
Стр. 193: „ἐλαφάκι, τὸ ...“ заб.: *ἐλαφόπουλον* [еленче].
Стр. 194: „ἐλαφρόπετρα“ заб.: *κίσηρος* [пемза].
Стр. 195 — прибавена е думата: *ἐλκίθρον* = *σάνια* [шейна].
Стр. 204 — прибавена е думата: *ἐξεύρω* = *ἠξεύρω* [зная].
Стр. 205: „ἐξομολογῶ ...“ заб.: *ἐξαγορεύω* [изповядвам].
Стр. 205 — прибавена е думата: *ἐξωστεγον* = *σαχνισίνι* [покрит балкон, тераса].
Стр. 208 — прибавена е думата: *ἐπιβάτης (πλοίου) ἰδέ καὶ περαστικός* [пасажер на кораб, виж и минувач].
Стр. 211: „ἐπὶ ταὐτοῦ ...“ заб.: = *ξάργον* = *ἐπίτηδες* [нарочно].
Стр. 215: „ἑσχατόγηρος ...“ заб.: *ὑπέργηρος* [престарял].
Стр. 219 — прибавена е думата: *εὐκερώνω* = *εὐκαιρώνω* [освобождавам, давам свободно време].

Стр. 226: „ξαβος, η, ον ...“ заб.: *σαρέτης* [кьорав].
Стр. 226: „ζαμπα...“ заб.: *φρῶνος* [жаба].
Стр. 226: „ζατρίκιον ...“ заб.: *σαντράζι* [вид игра].
Стр. 227: „ζεματιστὸν ...“ заб.: *εἶδος ζυμαρικοῦ* [вид тестено изделие].
Стр. 227: „ζεντουνιτικός ...“ заб.: *ἀτλαζενιος* [атлазен].
Стр. 228 — прибавена е думата: *ζῆθος, ου, ὁ οὐσ.* = *πίβα μπίρα* [същ пиво = бира].
Стр. 230: „ζουρλός ...“ заб.: *τρελλός* [безумен, луд].
Стр. 233: „Ἡρωϊκομικός ...“ заб. *ἡρωϊκο — κωμικός* [комично-героичен].
Стр. 241 — прибавена е думата: *θηλυκός, η, ον* [женски].
Стр. 242 — прибавена е думата: *θρηνολογῶ* [плача].
Стр. 242: „θριαμβευτικός ...“ заб.: = *θριαμβικός* [триумфален].
Стр. 244: „θυρὶ θυρίδιον ...“ заб.: *παράθυρον* [прозорец].
Стр. 244: „ἰὰ, ἡ ...“ заб.: *κέρδος* [печалба].
Стр. 246: „Ἱεροβότανον, τὸ ...“ заб.: стѣнница.
Стр. 247: „Ἴκτις, ὁ ...“ заб.: = *βιβερρίτσα* [невестулка].
Стр. 250: „καβάκι, τὸ ...“ заб.: *λευκή* [сребърна топола].
Стр. 255: „κακατώνω ...“ заб.: *ἀρροστῶ* [разболявам се].
Стр. 262: „καλαμπόκι, τὸ ...“ заб.: *σιτάρι τῆς Τουρκίας* = царевица (= мисир).
Стр. 264: „Καλιμὰ, ἡ ...“ заб.: *χαλιμὰ* [приказки от 1001 нощ].
Стр. 273: „καμπανίζω ...“ заб.: *σταθμίζω* [претеглям].
Стр. 273: „καμπανίτζα, ἡ ...“ заб.: камбанче.
Стр. 273: „καμπανός ...“ заб.: *στάθμη, ζυγαριά* [теглилка].
Стр. 273: „καμπιάλλη, ἡ“ заб.: *πολίτσα*.
Стр. 275: „κανονιέρος, ὁ ...“ заб.: *πυροβολιστής* [артилерист].
Стр. 275: „καπνός, ὁ ...“ заб.: *πληθ. καπνὰ* [мн. ч. тютюн].
Стр. 275: „κοντάρι, τὸ ...“ заб.: *σταθέρα* [копие].
Стр. 277: „καπαριά, ἡ ...“ заб.: *θάμνος, χαμόδενδρον* [храсталак].
Стр. 278: „καρδάμωμος ...“ заб.: *κιακιουλίς* на турски [подсилен].
Стр. 278: „καρδερίνι, τὸ ...“ заб.: щегленокъ, каджнка.
Стр. 279: „καρίδα, ἡ ...“ заб.: морскïй ракъ.
Стр. 279: „καρκαδον, τὸ ...“ заб.: *μύκης*, вжгленчецъ на фитилъ.
Стр. 279: „καρτερῶ ...“ заб.: *ὑποφέρω* [понасям].
Стр. 280: „καρφίτζα, ἡ ...“ заб.: зри и *κομποβέλονον* [карфица, топлийка].
Стр. 280 — прибавена е думата: *κασάπης* = *χασάπης* [месар].
Стр. 280: „κασέλα, ἡ ...“ заб.: *σεντοῦκι* [сандък].
Стр. 280: „κασελάκι, τὸ ...“ заб.: *σεντουκόπουλον* [сандъче].
Стр. 280: „κασελᾶς, ὁ ...“ заб.: *κηβωτιοποιός* [майстор на киоти или сандъчета и ковчези].
Стр. 282: *καταδοσία* ...“ заб.: = *προδοσία* [предателство].
Стр. 282: „καταδότης, ὁ ...“ заб.: *προδότης* [предател].
Стр. 283 — прибавена е думата: *κατακοπιασμένος* [преуморен].
Стр. 283 — прибавена е думата: *κατακουράζω* [преуморявам се].
Стр. 293: „καφᾶς, ὁ ...“ заб.: *σβέρκος* [врат].
Стр. 294: „κάψα, ἡ ...“ заб.: *θερμότης* 3) *πυρετός* [топлина 3) температура].
Стр. 294 — прибавена е думата: *κελάδισμα* = *κηλάδισμα* [чуруликане].
Стр. 295: „κεντὶ, τὸ ...“ заб.: = *δειλινὸν* [пладне].

Стр. 297: „*κερόπητα, ἡ* ...“ заб.: = *κηρόπητα* [восъчна пита].
Стр. 297: *κεφαλιάρης* ...“ заб.: *πεισματάρης* [упорит човек].
Стр. 297: „*κεφαλόπουλον, τὸ* ...“ заб.: *μικρὸς κέφαλος* [малък кефал — риба].
Стр. 298: „*κηβώριον* ...“ заб.: *τάφος* [гроб].
Стр. 298: „*κηρᾶς, ὁ* ...“ заб.: *λαμπαδᾶς* [майстор на свещи] 2) *ἐνοίκιον* [наем].
Стр. 300: „*κισσῆρι, τὸ* ...“ заб.: *ἐλαφρόπετρα* [пемза].
Стр. 300: „*κίτρον, τὸ* ...“ заб.: *Μηδικὸν μῆλον* [Мидийска ябълка, китрон].
Стр. 301: „*κλειδοῦσα, ἡ* ...“ заб.: *κλειδονιά* [ключалка].
Стр. 302: „*κλεπτοπούγγης, ὁ* ...“ заб.: *βαλατιστόμος* [крадец на портмонета].
Стр. 302: „*κλῆρος, ὁ* ...“ заб.: = *λαχνός* [жребие].
Стр. 302: „*κλίνη, ἡ* ...“ заб.: *κρεββάτι* [легло].
Стр. 304: „*κόζι, τὸ* ...“ заб.: *τριόνφο* [коз].
Стр. 305: „*κοκκαλίζω* ...“ заб.: гладам кокал.
Стр. 305: „*κοκκάλισμα, τὸ* ...“ заб.: глождане коккалъ.
Стр. 305: „*κοκκινάβαρι, τὸ* ...“ заб.: *κινάβαρι εἰς κόνιν* (*ἀκατασκεύαστον*) *ἄμμιον* [киновар на прах, неприготвен].
Стр. 306: „*κοκκυγας κοκκυξ, ὁ* ...“ заб.: = *κοῦκος* [кукувица].
Стр. 306: „*κόκο, τὸ* ...“ заб.: *κοκοβάλονος* [кокосов орех].
Стр. 309: „*κόνιδα, ἡ* ...“ заб.: гнида.
Стр. 309: „*κονιδιάζω* ...“ заб.: гнидясвамъ.
Стр. 309: „*κοντάκι, τὸ* ...“ заб.: *πρηστήριον* [приклад].
Стр. 310: „*κονταρεύω* ...“ заб.: *κτυπῶ μὲ τὸ κοντάρι* [удрям с копие].
Стр. 310: „*κοντέα, ἡ* ...“ заб.“ *κομητάτον* [графство].
Стр. 310: „*κόντες, ὁ* ...“ заб.: *κόμης* [граф].
Стр. 310: „*κοντέσσα, ἡ* ...“ заб.: *κόμησσα* [графиня].
Стр. 310 — забележка: *κοντόσταυλος, ὁ ἄρχων βασιλικῶν ἱπποστασίων* (*ἀξίωμα*) [началник на царските конюшни].
Стр. 311: „*κοπελίστικα* ...“ заб.: *παιδιστὶ* [по детински].
Стр. 311: „*κοπελίστικος* ...“ заб.: *παιδίστικος* [детински].
Стр. 311: „*κοπέλα* ...“ заб.: *δούλα* [слугиня].
Стр. 311: „*κόπια, ἡ* ...“ заб.: *ἀντίτυπον* [копие, препис].
Стр. 312: „*κοπτερὸν, τὸ* ...“ заб.: = *κόψις* [резец, сечение].
Стр. 312: „*κόρα, ἡ* ...“ заб.: *φλούδι* [кора].
Стр. 312 — прибавена е думата: *κοραντὶ* = *κουραντὶ. Κορινθιακὴ σταφὶς* [коринтско грозде].
Стр. 314: „*κοσάκοι, οἱ* ...“ заб.: казáцы рѣски.
Стр. 314: „*κοσίζω* ...“ заб.: *χορτοκοπῶ* [кося].
Стр. 315: „*κοστίζω* ...“ заб.: *ἀξίθω* [струвам].
Стр. 315: „*κοτζάνι, τὸ* ...“ заб.: *ὅρα καυλός* [виж *καυλος* — стъбло кочан].
Стр. 315: „*κοτζοῦνα, ἡ* ...“ заб.: маріонета, *κοῦκλα* [кукла].
Стр. 316: „*κουβαρίστρα, ἡ* ...“ заб.: *ὅρα χιλιοπόδαρον* [стонога].
Стр. 318: „*κούνια, ἡ* ...“ заб.: *αἰώρα* [люлка].
Стр. 319: „*κοῦρσον, τὸ* ...“ заб.: = *λάφυρον* [плячка].
Стр. 318: „*κουπολασῶ* ...“ заб. *κάμνω* [трудя се].
Стр. 320: „*κουτζούνα, ἡ* ...“ заб.: *κούκλα* [кукла].

Стр. 320 — прибавена е думата: *κουτσουνούρης* (*κολουρος*) [подрязан].

Стр. 320 — прибавена е думата: *κουτσομύτης, κολοβόρρη* [с отрязан нос].

Стр. 320: „*κοῦτλος*...“ заб.: *κορυπτίλος* [овен].

Стр. 320: „*κουτουλιάρης* ...“ заб.: *κοῦτλος* [овен, който удря с рога].

Стр. 320: „*κουτουλῶ* ...“ заб.: зри *κερατίζω* [удрям с рога].

Стр. 321: „*κουφοκλάνω* ...“ заб.: *πέρδομαι χωρὶς κρότον* [пърдя без шум].

Стр. 321: „*κουφοξυλιά* ...“ заб.: *βουζυλιά* [бъз].

Стр. 321: „*κόφα* ...“ заб.: *καλάθι* [кошница].

Стр. 322: „*κοχλάζω* ...“ заб.: *χοχλάζω* [кипя].

Стр. 322: „*κοψις, ἡ* ...“ заб.: *μαχαιριοῦ*. острïе [на нож].

Стр. 322: „*κράζω* ...“ заб.: = *φωνάζω* [викам].

Стр. 322: „*κρασᾶς, ὁ* ...“ заб.: *οἰνοπότης* [винопиец].

Стр. 324: „*κρεμασταριά, ἡ* ...“ заб.: *φούρκα* [кука, закачалка].

Стр. 326: „*κρόκος, ὁ* ...“ заб.: *καὶ κροκός* [белтък на яйце].

Стр. 326: „*κρυοντῆρι, τὸ* ...“ заб.: *δὲν εἶναι ἓκ τοῦ κρατήρι* [не е от *κρατήρι* — чаша].

Стр. 326: „*κρύπτων, ὁ* ...“ заб.: = *κρύψων* [крипта].

Стр. 328: „*κρυφοφάνταρον, τὸ* ...“ заб.: = *κρυφτοφάνταρον* [прикрита войска].

Стр. 328: „*κρύψων, ὁ* ...“ заб.: = *κρυπτών* [крипта].

Стр. 329: „*κυκλοτραπεζοκαθημένοι, οἱ* ...“ заб.: *κυκλοτραπέζοκαθεζόμενοι* [които са седнали около маса].

Стр. 330: „*κυνοκέφαλος, ὁ* ...“ заб.: = *σκυλοκέφ*[*αλος*] [песоглав].

Стр. 330: „*λαῦρα, ἡ* ...“ заб.: *καῦμα* [жега, горещина].

Стр. 330: „*λαγκαδάκι* ...“ заб.: долинка.

Стр. 330: „*λαγκάδι, τὸ* ...“ заб.: долина.

Стр. 330: „*λαγκαδιότης, ὁ* ...“ заб.: *κάτοικος λαγκαδιοῦ* [полянин].

Стр. 330: „*λαμβικάρισμα, τὸ* ...“ заб.: *ξεμπικάρισμα* [дестилация].

Стр. 330: „*λαμπικάρω* ...“ заб.: *ξεμπικάρω* [дестилирам].

Стр. 330: „*λάμνω, ὁ* ...“ заб.: гребѣ весло́мъ *κουπολατῶ* [греба].

Стр. 336: „*λαυίρι, τὸ* ...“ заб.: *ληνίρι* [?].

Стр. 338: „*λαχανόπητα* ...„ заб.: зе́лникъ.

Стр. 339 — прибавена е думата: *λειξουρία κτλπ* = *λιξούρι κτλ.*

Стр. 339: „*λείπω* ...“ заб.: *εἶμαι ἀπῶν* отсъствувам.

Стр. 341: „*λεπιδωτός, η, ον* ...“ заб.: *φολιδωτός* = пѣллія [луспест].

Стр. 341: „*λεπτόν, τὸ* ...“ заб.: лепта.

Стр. 342: „*λευκή, ἡ* ...“ заб.: *λεύκη* [сребриста топола].

Стр. 343 — прибавена е думата: *λημάρι* = *λιμάρι.*

Стр. 343: „*λησμονῶ* ...“ заб.: *ξεχνῶ* [забравям].

Стр. 345: „*λιμέρι, τὸ* ...“ заб.: *ἄλλοι δλημέρι γράφουσι* [други пишат *δλημέρι*].

Стр. 346 — прибавена е думата: *λιξουδία* = *λιξαρία* [лакомия].

Стр. 346: „*λιὸς, ὁ* ...“ заб.: *δκύων* (*ἀστὴρ*) [звезда].

Стр. 347: „*λόγγος, ὁ* ...“ заб.: *δάσος* [гора].

Стр. 348: „*λοιμός, ὁ* ...“ заб.: = *πανούκλα* [чума].

Стр. 350: „*λούφος, α, ον* ...“ заб.: *λούφος, πολὺ γέρων, γηραῖος* [много стар, престарял].

Стр. 350: „*λοχομανῶ* ...“ заб.: *λαχανιάζω* [запъхтявам се].

Стр. 350: „*λυγκιάζω* ...“ заб.: хлипанья.

Стр. 350: „*λυγκίασμα, τὸ ...*“ заб.: хлипанье.
Стр. 350: „*λυγξ, ὁ ...*“ заб.: животно.
Стр. 351: „*λωλὰ ...*“ заб.: *τρελά* [лудо].
Стр. 351: „*λωλάδα, ἡ ...*“ заб.: *τρελαμάδα* [лудост].
Стр. 351: „*λωλαίνω ...*“ заб.: *τρελαίνω* [подлудявам].
Стр. 352 — прибавена е думата: *μαγγάλι* [мангал].
Стр. 353 — прибавена е думата: *μαγκάλα εἶδος παιχνηδίου* [вид играчка].
Стр. 354: „*μαινις ...*“ заб.: *χαρίγκα* [херинга].
Стр. 356: „*μακρομύτης ...*“ заб.: *μακρόῤῥιον* [дългонос].
Стр. 358 — прибавена е думата: *μαμοῦκι. Σκαρλ.* [забрадка. Скарлатос].
Стр. 359: „*μανουσάκι ...*“ заб.: *λουλουδι = ζερνεκάδες* [цвете].
Стр. 360: „*μαργολιά, ἡ ...*“ заб.: *πανουργία* [коварство].
Стр. 365: „*μεγαλοκαρδία ...*“ заб.: *μεγαλοψυχία* [великодушие].
Стр. 367: „*μεθυσμὸς, ὁ ...*“ заб.: *μέθυσι* [пиянство].
Стр. 367: „*μελάνθι, τὸ ...*“ заб.: *μαυροκούκι* [бакла].
Стр. 368: „*μελίγγια, τὰ ...*“ заб.: *κρόταφοι* слѣпи очи.
Стр. 368: „*μελόχα ...*“ заб.: *μολόχα* [молоха, слез].
Стр. 369: „*μέρμνα, ἡ ...*“ заб.: *ἔγνοια* [грижа].
Стр. 371: „*μεσόκαιρος, η, ον ...*“ заб.: *μεσόκοπος, Σκαρλ. = μεσῆλιξ* [човек на средна възраст].
Стр. 376: „*μετρητής, ὁ ...*“ заб.: *εἶδος ὡρολογίου* [вид часовник].
Стр. 380: „*μισαδειάζω ...*“ заб.: испразнѝвам половинѫта.
Стр. 382: „*μόδα, ἡ ...*“ заб.: *συρμός* [мода].
Стр. 385: „*μονέδα, ἡ ...*“ заб.: *νομισματα . κοπεῖον* [монети].
Стр. 385: „*μονοτάρου*“ заб.: *ὁλότελα, -ῶς* [напълно].
Стр. 386: „*μουγγρὶ, τὸ ...*“ заб.: *εἶδος ψαρίου* [вид риба].
Стр. 387: „*μοῦλος ...*“ заб.: *μπάσταρδος* [муле, незаконнороден].
Стр. 389: „*μούτζουνον, τὸ ...*“ заб.: *μούρη* [муцуна, мутра].
Стр. 390: „*μπουρμπούνι, τὸ ...*“ заб.: барбена.
Стр. 390: „*μπασᾶς, ὁ ...*“ заб.: паша 2) баша.
Стр. 390: „*μπάσταρδος, ὁ ...*“ заб.: *μοῦλος (ἰδὲ νόθος)* [незаконнороден, виж *νόθος* — незаконнороден].
Стр. 390: „*μπαντιέρα ...*“ заб.: *παντιέρα* [знаме, флаг].
Стр. 391: „*μπίβα, ἡ ...*“ заб.: = *μπίρα* [бира].
Стр. 392: „*μπογάδα, ἡ ...*“ заб.: = *στακτόνερον* [пепелява вода].
Стр. 392: „*μπογασὶ, τὸ ...*“ заб.: *εἶδος πανιοῦ βαμβακεροῦ* [вид памучно платно].
Стр. 393: „*μπουκωσιά, ἡ ...*“ заб.: *μπουκῖα* [хапка].
Стр. 393: „*μπουρλιάζω ...*“ заб.: *βουλιάζω* [потопявам].
Стр. 393: „*μπούσουλας, ὁ ...*“ заб.: *ναυτικὴ πύξις* [морски компас].
Стр. 393 — прибавена е думата: *μπρούμυτα = πίστομα* [с главата напред].
Стр. 394: „*μυρωδία, ἡ ...*“ заб.: *πετροσέλινον* [магданоз].
Стр. 396: „*νάζι, τὸ ...*“ заб.: *ἀκκισμός, θρύψις* [преструвка, умилкване].
Стр. 399: „*νεόπεφτον, τὸ ...*“ заб.: *ἡ / ἡ πέμτη τῆς διακαινισίμου* [четвъртък на Светлата седмица].
Стр. 399: „*νεράντζι, τὸ ...*“ заб.: померáнецъ.
Стр. 403: „*νοικάτωρας, ὁ ...*“ заб.: кираджíя.
Стр. 403: „*νοικιαζμα, τὸ ...*“ заб.: земанье съ кирíя.
Стр. 403: „*νοικιασιὴς, ὁ ...*“ заб.: *πακτωτὴς* [наемател].

Стр. 405: „*νούρι, τὸ* ...“ заб. : *ὄφις* [змия].
Стр. 405: „*νταϊρές, ὁ* ...“ заб.: *σεῖστρον* [клепало].
Стр. 408: „*ξάμωμα* ...“ заб.: *ὄρα ἐξάμωμα* [виж *ἐξάμωμα*].
Стр. 414: „*ξανάστροφα* // a rebours“ заб.: *ἀνάποδα* // = *ἀνάτριχα* [наопаки].
Стр. 418: „*ξεδοντιστῆρι, τὸ* // curedent заб.: *δοντάγρα* // *ὀδοντογλυφὶς* [клечка за зъби].
Стр. 426: „*ξεπατώνω* ...“ заб.: *ἀφανίζω* [унищожавам].
Стр. 427: „*ξεπόλυμα, τὸ* ...“ заб: *τὸ αὐτὸ* [същото].
Стр. 427: „*ξέραρα, τὸ* ...“ заб.: = *ξέρασμα* [бълване].
Стр. 430: „*ξεσταχνάζω* ...“ заб.: *κάμνω σπειρία τοῦ σιταριοῦ* [правя бокклук от пресяване на жито].
Стр. 431: „*ξεστιμμένος η, ον*“ заб.: разсѣканъ.
Стр. 434: „*ξεφυτιλιστῆρι, τὸ* ...“ заб.: *ξηροψάλιδον* [ножица за почистване на свещи].
Стр. 434: „*ξεχνῶ* ...“ заб.: *λισμονῶ* [забравям].
Стр. 435: „*ξέω* ...“ заб.: чешж.
Стр. 437: „*ξυλοπόδαρα, τὰ* ...“ заб.: щѧлцы.
Стр. 437: „*ξυλοφάγος* et *ξυλοφάς, ὁ*“ заб.: зри *ξοκάνι* [ренде].
Стр. 439 — прибавена е думата: *πάρωρα* [ненавреме, по-късно от определеното време].
Стр. 439 — прибавена е думата: *ὀβρυά* = *βρουνιὰ* [хмѣлъ].
Стр. 439: „*ξωφιλλίζω* ...“ заб.: *ἐπὶ παιχνοχάρτων* [при карти за игра].
Стр. 440 — прибавена е думата: *οἰκειοθελὴς, -λῶς* [доброволен, доброволно].
Стр. 441 — прибавена е думата: *ἁλοπηγιον, ἁλατοπηγεῖον, ἁλικὴ* [сóлница].
Стр. 446: „*ὁμόνω* ...“ заб.: *ὀμνύω* [кълна се].
Стр. 451 — прибавена е думата: *βῖγος* [тръпка].
Стр. 455 — прибавена е думата: *ὀφθαλμιατρός* [очен лекар].
Стр. 456: „*ὀχειά, ἡ* et *ὄχεντρα* ...“ заб.: *ὄρα ἔχιδνα* виж *ἔχιδνα* [змия].
Стр. 456: „*ὄχου* ...“ заб.: *οχ* [ох].
Стр. 456: „*ὄψις, ἡ* ...“ заб.: *νούρι* [изглед].
Стр. 457: „*παγανία, ἡ* ...“ заб.: *πατέρα* [потеря за преследване, хайка].
Стр. 457: „*παγούρι, τὸ* ...“ заб.: *καραβίδα τῆς θάλασσας* [морски рак].
Стр. 457 — прибавена е думата *παγῶν* (*Σκαρλ.*) = *παγόνι* [паун].
Стр. 463: „*πανοῦκλα* ...“ заб.: = *θανατικόν* [чума].
Стр. 464: „*πάπα, ἡ* ...“ заб.: *παλτοῦ εἶδος* [вид палто].
Стр. 464: „*παπάδευμα, τὸ* ...“ заб.: *Ἱερούργημα* [попуване, свещенодействие].
Стр. 464: „*παπαδεύω* ...“ заб.: *γίνομαι παπᾶς* [ставам поп].
Стр. 464: „*παπουτζάκι, τὸ* ...“ заб.: *ἰδὲ σκαρπίνι* [виж *σκαρπίνι*, къси обувки].
Стр. 464: „*παπουτζᾶς, ὁ* ...“ заб.: *τσαγκάρης* [обущар].
Стр. 468: „*παρακκλῆσι, τὸ* ...“ заб.: *ὄρα καπέλλα* [виж *καπέλλα* — параклис].
Стр. 471: „*παραμυθία, ἡ* ..“ заб.: *παρηγορία* [утешение].
Стр. 476: „*παρμάκι, τὸ* ..“ заб.: *σταφίλι Κορυνθιακόν* [Коринтско грозде].
Стр. 482: „*πελεκούδι, τὸ* ...“ заб.: сѣчка.
Стр. 482: „*πέλετα* ...“ заб: *ἄφρονως, ἀνόητως* [неразумно].
Стр. 482: „*πελελάδα, ἡ* ...“ заб.: *παραφροσύνη* [безумие].

Стр. 492 — прибавена е думата: *πηγαμός* (*Σκαρλ.*) [отиване. Скарлатос].

Стр. 494: „*πιζέλι, τὸ ..*“ заб.: грах.

Стр. 494: „*πελατεύω ...*“ заб.: *βασανίζω* [измъчвам].

Стр. 494 — прибавена е думата: *πιλιαλότος* = *ποδότης* [който има крака].

Стр. 495: „*πινακωτὴ, ἡ ...*“ заб.: пинакота, манер.

Стр. 495: „*πιστάκι, τὸ ...*“ заб.: *φιστίκι* [фъстък].

Стр. 496: „*πίστομα ...*“ заб.: *πίμυτα, προυμυτα* [с лицето напред].

Стр. 496: „*πιωμένος, η, ον ..*“ заб.: *μεθυσμένος* [пиян].

Стр. 500: „*πλινθάρι, τὸ ...*“ заб.: *ὄρα σταμνὶ* [виж стомна].

Стр. 500: „*πλίνθος, ὁ ...*“ заб.: *τοῦβλον* [тухла].

Стр. 501: „*πλουταίνω ...*“ заб.: *πλουτίζω* [забогатявам].

Стр. 501: „*πλυνός, ὁ ...*“ заб.: *πλυσταρεῖον* [пералня].

Стр. 501 — прибавена е думата: *πλύσις*, пранье 2) = *πλυνός* [корито за пране, умивалник].

Стр. 502: „*ποδαριά, ἡ ...*“ заб.: стжпка.

Стр. 502: „*πόδημα, τὸ ...*“ заб.: подвързване 2) *ὑποδημα* [обувка].

Стр. 502: „*ποδοβολιτός...*“ заб.: *κρότος τῶν ποδῶν* [тропот].

Стр. 502: „*ποδότας ...*“ заб.: *πρωρεὺς* [кормчия].

Стр. 504: „*πολιτικὴ, ἡ* // fille publique заб.: *δημόσια πόρνη* [проститутка].

Стр. 504: „*πολτικοποῦλα, ἡ ...*“ заб.: кървичка.

Стр. 508: „*πονόματος, ὁ ...*“ заб. *ὀφθαλμόπονος, ματόπονος* [очна болест].

Стр. 509: „*πορτόγγαλο, τὸ*“ заб.: апелсинъ.

Стр. 510: „*πουθενά ...*“ заб.: *οὐδαμοῦ* [никъде].

Стр. 511: „*πουλάκα, ἡ ...*“ заб.: *πλοῖον τῆς μεσογείου* [средиземноморски кораб].

Стр. 511: „*πούλβερι, τὸ ...*“ заб.: *μπαρούτι* [барут].

Стр. 511: „*ποῦντα ...*“ заб.: *μύτη* [нос].

Стр. 511: „*πούπεια ...*“ заб.: *πουθενά* [никъде].

Стр. 511: „*πούπη, ἡ ...*“ заб.: *εἰς τὶ μέρος* [на кое място].

Стр. 511 — прибавена е думата: *πουπουλένιος, § -νιον στρῶμα* [пухест, дюшек от пух].

Стр. 511: „*πούπουλον, τὸ ...*“ заб.: пердзхъ *πτινοῦ* [на птица].

Стр. 511: „*πούρι, τὸ ...*“ заб.: *εἶδος λίθου, τόφος* (*лат.*) [вид камък, туф (лат.)].

Стр. 511: „*πουσουνίζω ...*“ заб.: = *ψουνίζω* = *ἀγοράζω* [пазарувам, купувам].

Стр. 511: „*πουσούνισμα, τὸ ...*“ заб.: *ἀγόρασμα* [купуване].

Стр. 511: „*πουσουνιστὴς, ὁ ...*“ заб.: *ἀγοραστὴς* [купувач].

Стр. 512: „*πουταναρίον, τὸ ...*“ заб.: *πορνοστάσιον* [публичен дом].

Стр. 517: „*προικοσύμφωνον, τὸ ...*“ заб.: *γαμικὸν συμβολαιον* [договор за зестра].

Стр. 528: — прибавена е думата: *πτέρα* — папра.

Стр. 528: „*πτύον, τὸ ...*“ заб.: = *φτυάρι* [лопата].

Стр. 530: „*πυρνοκκόκι, τὸ ...*“ заб.: кърмазъ.

Стр. 532: „*ῥάϊσμα, τὸ ...*“ заб.: бїенье на рыбыте.

Стр. 533: „*ῥεμπικάρω ...*“ заб.: *λαμπικάρω* [дестилирам, прецеждам].

Стр. 533: „*ῥεμπίκι, τὸ ...*“ заб.: *λαμπῆκος* ламбикъ.

Стр. 536 — прибавена е думата: *ῥοδάνι, τσικρίκι* [чекрък].
Стр. 536 — прибавена е думата: *ῥομάνι, ρουμάνι* [гора, лонгоз].
Стр. 537: „*ρουμάνι, τὸ...*“ заб.: *δάσος* [гора].
Стр. 537: „*ῥούσσος, ὁ...*“ заб.: *ξανθός, ξανθη*, рѕсъ.
Стр. 539: „*σαΐτα, ἡ...*“ заб.: *κέρκις* = совалка.
Стр. 539: „*σαϊτεύω...*“ заб.: *δοξαρίζω* [хвърлям стрела].
Стр. 540 — прибавена е думата: *σαμαντοῦρα* = *σημαντοῦρα* [шамандура].
Стр. 541: „*σαμψυχος, ὁ...*“ заб.: *ὄρα κουφοξυλιά* [бъз].
Стр. 541: „*σαμψόνι, τὸ...*“ заб.: *μολοσσός*, догъ.
Стр. 541 — прибавена е думата: *σάνια* = *ἔλκηθρον* [шейна].
Стр. 541: „*σανόν...*“ заб.: = *χορτάρι* [трева].
Стр. 542: „*σαρμανίτζα, ἡ...*“ заб.: *κούνια* [люлка].
Стр. 543: „*σαχλαίνω...*“ заб.: *σαψαλιάζω* [ставам мек, отпуснат, ставам развалина].
Стр. 543: „*σάχλισμα, τὸ...*“ заб.: *σάπισμα, σαψάλιασμα* [гниене]. Забележка: *σαψαλιάζω, -λιασμα* (*Σκαρλ.*) = *σαχλιάζω* [гния, гниене. Скарлатос].
Стр. 543: „*σβουρίζω...*“ заб.: *ἠχολογῶ* [звуча, издавам звук].
Стр. 543: „*σβουρικτὰ...*“ заб.: шѕмно, бѕрно.
Стр. 543: „*σβύνω...*“ заб.: *ἐξαλείφω* [заличавам, изтривам, премахвам].
Стр. 544 — забележка: mal—cadue = *γλυκύ*.
Стр. 545: „*σεντουκόπουλον, τὸ...*“ заб.: *κασελοποῦλα* = *σεντουκάκι* [сандъче].
Стр. 546 — прибавена е думата: *Σημαντοῦρα*. benneau [шамандура].
Стр. 547: „*σημύδα, ἡ...*“ заб.: ясика, дър.
Стр. 547: „Espèce de raisin noir...“ заб.: *εἶδος μαύρης σταφυλύς* [вид черно грозде].
Стр. 547: „*Σιδηρίτης, ὁ...*“ заб.: *φυτὸν* [растение].
Стр. 548: „*σίδηρον, τὸ...*“ заб.: ютія.
Стр. 548: „*σινὶ, τὸ...*“ заб.: *τεφὶ* [тепсия].
Стр. 549: „*σκαθὶ, Σιντίνα* (*Σκαρλ.*)“ заб.: *σκαθαρόνι* [бръмбар].
Стр. 549 — прибавена е думата: *σκανδάλι* = *σκανδαύλι*.
Стр. 549 — прибавена е думата: *σκανδαυλίζω* = *βολίζω* [измервам дълбочина].
Стр. 551: „*σκαρλατένιος, α, ον...*“ заб.: *κόκκινος* [червен].
Стр. 551: „*σκατοκαβαλλίνα, ἡ ...*“ заб.: лайна конски.
Стр. 551: *σκάτωμα, τὸ...*“ заб.: *κόπρισμα* [замърсяване с изпражнения, наторяване].
Стр. 551: „*σκατώνω...*“ заб.: *κοπρίζω* [замърсявам с изпражнения].
Стр. 551: „*σκεβρός, η, ον...*“ заб.: = *καμπύλος* [извит, крив].
Стр. 551: „*σκεβρώνω...*“ заб.: *στραβώνω* [изкривявам].
Стр. 551: „*σκελίδα...*“ заб.: чесанъ от чесновъ лѕкъ.
Стр. 553 — прибавена е думата: *σκλῆθρα* = *κλήθρα* [елха].
Стр. 555: „*σκουδοφόρος, ὁ...*“ заб.: *ἀσπιδοφόρος* [щитоносец].
Стр. 555: „*σκουλί, τὸ...*“ заб.: кѫделя.
Стр. 555: „*σκουδοῦλα, ἡ...*“ заб.: *πανούκλα* [чума].
Стр. 556: „*σκουρδουλιασμένος...*“ заб.: *πανουκλιασμένος* [чумав].
Стр. 556: „*σκοντὶ, τὸ...*“ заб.: *φόρι, φόρεμα* [дреха].
Стр. 556 — прибавена е думата: *σκύζα* = *ὀργασμός* (*Σκαρλ. βαρβάτιασμα*) *σκυζῶ* = *ὀργάω* = *ῶ* (*Σκαρλ. βαρβατιάζω*) [оргазъм. Скарлатос, разгонване, намирам се в период на разгонване (за животно)].

Стр. 558: „σμιλακιά, ἡ...“ заб.: *σμίλαξ* тисъ.
Стр. 559: „Σούρβα, ἡ..“ заб.: брекиня дре.
Стр. 559: „σουσούμι, τὸ...“ заб.: ѡмїасъ.
Стр. 559: „σουσουμιάζω...“ заб.: *ὁμοιάζω* [оприличавам].
Стр. 559: „σουσουράδα, ἡ...“ заб.: *σεισοπυγὴς* [стърчиопашка].
Стр. 560: „σπανάκι, τὸ...“ заб.: *ἄγριον. χηνοπόδι* = щиръ.
Стр. 561: „σπαχὴς...“ заб.: *εὐγενὴς* [благороден].
Стр. 561: „σπία, ὁ...“ заб.: *σπιοῦνος* [шпионин, клеветник].
Стр. 562: „σπιτάκι, τὸ...“ заб.: *σπιτόπουλον*, — 2) *ξενοδοχεῖον* [къшичка, хотел].
Стр. 564: „στάλα, ἡ...“ заб.: *σταῦλος*, 2) *σταλαματιά* [обор, 2) капка].
Стр. 565: „σταυρόχορτον...“ заб.: желѣзнякъ, *σιδηρόχορτον*.
Стр. 568: „τέρνα, ἡ...“ заб.: цістерна.
Стр. 569: „στιβάζω...“ заб.: *γεμίζω τουφέκι* [пълня пушка].
Стр. 573: „στρατιά, ἡ...“ заб.: *στράτευμα* [войска].
Стр. 573: „στρατοκόπος, ὁ...“ заб.: *ὁδοιπόρος* [пътник, пехотинец].
Стр. 573: „στρατοκοπῶ...“ заб.: *ὁδοιπορῶ* [пътувам].
Стр. 573: „στρέφα, ἡ...“ заб.: зри *ἄτεκνος καὶ ἄκαρπος* [виж бездетен и безплоден].
Стр. 574: „στρίγλα, ἡ // sorcier“ заб.: *ξύστρα // μάγισσα* [вещица].
Стр. 574: „στριμώνω...“ заб.: *στρυμώνω* [наблъсквам].
Стр. 575: „στρυφάδα, ἡ...“ заб.: трапчивост.
Стр. 575: „στρυφός...“ заб.: стипцавъ, тръпчивъ.
Стр. 589: „σύρμα, τὸ...“ заб.: телъ.
Стр. 595 — прибавена е думата: *σωτρόπιον* carlingue.
Стр. 605: „τζαγκάρης, ὁ...“ заб.: *παπουτζὴς* [обущар].
Стр. 605: „τζαγκαρικὴ, ἡ...“ заб.: папѫджилѫкъ.
Стр. 605: „τζαγκάρικος, η, ον...“ заб.: папѫджискїй.
Стр. 605: „τζάμπα, ἡ...“ заб.: *τζαμπὶ* [дръжка].
Стр. 605: „τζαμπολογῶ...“ заб.: собирамъ грозд.
Стр. 605: „τζαμπουνίζω...“ заб.: *φλυαρῶ* [бърборя, празнословя].
Стр. 606: „τζάρκι, τὸ...“ чаркъ 2) обржчъ.
Стр. 607: „τζικουδία, ἡ...“ заб.: *τερέβινθος* [терпентиново дърво].
Стр. 608 — прибавена е думата *τζιμοῦρι* tique.
Стр. 609: „τσοῦσμα, τὸ...“ заб.: зри *τσοῦσμα. ὅρα εἰς τὰ ὀπίσω* [виж (думите) назад].
Стр. 609: „τζουτζουρίζω...“ заб.: цицирикамъ.
Стр. 612: „τοξεύω...“ заб.: *σαΐτεύω* [хвърлям стрела].
Стр. 613: „τουλοῦμπα, ἡ...“ заб.: *ἀντιλία, σίφων* [сифон].
Стр. 615: „τράνευμα, τὸ...“ заб.: *μεγάλωμα* [увеличаване].
Стр. 616: „τρελά...“ заб.: *ἀφρόνως* [безумно, лудо].
Стр. 617: „τρεμουλιάζω...“ заб.: *βαμβιαίνω* [изтръпвам].
Стр. 617: „τρέμων, ὁ...“ заб.: *αἱρετικος* [еретик], квакер.
Стр. 617 — забележка: *τρεχάματα*, употребит.
Стр. 618: „τρεβέλι, τὸ...“ заб.: *τρυπάνι* [свредел].
Стр. 619: „τριόφο...“ заб.: *κόζι* [коз].
Стр. 619: „τρίστρατον, τὸ...“ заб.: *ὅρα καὶ σταυροδρόμι τρίοδος* [кръстопът].
Стр. 620: „τριπτὴρ, ὁ...“ заб.: *ξύστρα* [острилка, стъргало].

Стр. 621: „τροῦλλα, ἡ...“ заб.: *θόλος* [купол, свод].
Стр. 621: „τρυπάνι...“ заб.: = *τριβέλι. ἐργαλεῖον χειρουργικόν* [хирургически инструмент].
Стр. 622: „τρυποκαρίδης, ὁ...“ заб.: *ὁ Σκαρλ. τρυποκάριδον* [у Скарлатос *τρυποκάριδον*].
Стр. 622: „τυλιγαδιάζω...“ заб.: *γλυτηρίζω* [намотавам].
Стр. 624 — прибавена е думата: *τυφλίτης, ὄφις* [слепок, змия].
Стр. 626 — прибавена е думата: *ὑδράργυρος* живакъ = *διαργυρος*.
Стр. 628: „ὑπέργυρος...“ заб.: *ἐσχατόγηρος* [прекалено стар].
Стр. 629 — прибавена е думата: *ὑπερξεχειλίζω* [преливам].
Стр. 633: „ὑφαντικόν, τὸ...“ заб.: *ἡ τέχνη τοῦ ὑφάντου* [занаята на тъкача].
Стр. 636: „φαντάζομαι...“ заб.: *ὀνειροπολῶ* [мечтая].
Стр. 636: „φάρα, ἡ...“ заб.: иже сой. циганска фара.
Стр. 637: „φαρμακοποιός, ὁ...“ заб.: = *ἀποθηκάριος* [аптекар].
Стр. 638: „φεοῦδον, τὸ...“ заб.: *καὶ φεύδον* = *τιμάριον* [феодално владение].
Стр. 638: „φερμαΐσι, τὸ...“ заб.: шалъ длъгъ.
Стр. 638: „φαροκάλλη, ἡ...“ заб.: = *σκοῦπα* [метла].
Стр. 639: „φευγάτος...“ заб.: *φυγάς* [беглец].
Стр. 639: „φηγοῦ...“ заб.: = *μαγγάλι* [мангал].
Стр. 643 — прибавена е думата: *φιστίκι* = *πιστίκι* [фъстък].
Стр. 644: „φλανέλα, ἡ...“ заб.: *καὶ φλανέλλα* [фанела].
Стр. 645 — прибавена е думата: *φόδρα* = *ἀστάρι* [подплата].
Стр. 645: „φοινικία, ἡ...“ заб.: = *χουρμαδία* [финикова палма].
Стр. 645: „φοινίκι, τὸ...“ заб.: = *χουρμᾶς* [фурма].
Стр. 645: „φόλα, ἡ...“ заб.: *ἄσπρον* мангъръ.
Стр. 647: „φραγγέλιον, τὸ...“ заб.: *μάστιγα* [бич].
Стр. 647: „φραγγελώνω...“ заб.: *μαστιγώνω* [бичувам].
Стр. 649 — прибавена е думата: *φτέρι* = *πτέρι* [папрат].
Стр. 650: „φτουρῶ...“ заб.: = *βαστῶ* 2) [държа, второ значение].
Стр. 651: „φυραίνω...“ фирóсвамъ.
Стр. 651: „φύραμα, τὸ...“ заб.: фирóсванѣ.
Стр. 653 — прибавена е думата: *χαβοῦζι* [басейн].
Стр. 654 — прибавена е думата: *χαίτη* [грива].
Стр. 656 — прибавена е думата: *χάνος* или *χάννος. εἶδος ἰχθύος* (*πέρκις*) *μὲ πολλὺ μεγάλον στόμα* [вид риба с много голяма уста].
Стр. 658 — прибавена е думата: *χαρβάλι.* пърплица.
Стр. 658: „χαρκιᾶς, ὁ...“ заб.: *σιδηρουργός* [железар].
Стр. 663: „χεσούριον...“ заб.: *διάῤῥεια* [разстройство].
Стр. 664: „χλωμότητα...“ заб.: *ὠχρότητα* [бледност].
Стр. 665: „χολλιάρι, τὸ...“ заб.: *χουλιάρι κ. τ. λ.* [голяма лъжица и т. н.].
Стр. 667: „χορταρώδης...“ заб.: *βοτανώδης* [тревист].
Стр. 668: „χρεοκοφτης, ὁ...“ заб.: *μουφλούζης* [фалирал търговец].
Стр. 668: „χρεοκοπία, ἡ...“ заб.: *μουφλουζλουκι* [фалимент].
Стр. 669: „χρυσά, ἡ...“ заб.: *πανοῦκλα* [чума].
Стр. 673: „ψαλίδι, τὸ...“ заб.: *ψαλιδοκέρι* [ножица за свещи].
Стр. 676: „ψεύδομαι...“ заб.: = *ψευματίζω* [лъжа].
Стр. 678: „ψουνίζω...“ заб.: *πουσουνίζω* [пазарувам].

Стр. 678: „*ψουνιστὴς...*“ заб.: *πουσουνιστὴς* [купувач].
Стр. 680: „*ψωμάδικον, τὸ...*“ заб.: *ἀρτοποιεῖον, φοῦρνος διὰ ψήσιμον ψωμιοῦ* [фурна за печене на хляб].
Стр. 680: „*ψωμᾶς...*“ заб.: *ἀρτοποιός, -πωλης* [хлебар].
Стр. 680: „*ψωμαράρης, ὁ...*“ заб.: *ψευματάρης* [лъжец].
Стр. 680: „*ψωριάρης...*“ заб.: *ψωριάρα* [крастава].
Стр. 680 — прибавена е думата: *ψωροβότανον* [*Σκαρλ.*] = *ψωριάρικη ψωριον.*
Стр. 693: „*Ἑλβετία, ἡ...*“ заб.: Швейцáрïя, *ἑλουητία.*

88

РАПП ЇЇСА 'ЕЛ МАСІХІN 'АХАІ 'ІZЕЛАІNІN ГІОУNАNІ. *Лисанндáн тоурк лисанинá. тертзоумесí диндáр вε маχíр áдемлéр маριφετí íлé γιουνανí лисанí пíлмεγιεν 'Аναδολοῦ χριστιανлερíν тζанιγιéт μεμφαατлερí íтζοῦν ταπ δлουμινούστ δουρ Ισταμβολдá. Лε κáστρονουν πασμáχανεσινдé,* 1826

НОВИЙ ЗАВЕТ НА ГОСПОДА НАШЕГО ИСУСА ХРИСТА. Превод от гръцки на турски език, извършен от вярващи и способни хора в полза на незнаещите гръцки език християни от Анадола. Цариград. Печатница „Де кастро“, 1826

(Инв. № 4532)

Стр. 1: „*δεδί. δεργά*“ заб.: дедй, дергà
„*κηλήτζ. κήζ*“ заб.: кълъчъ, къзъ
„*κιλίτ. κιλέ*“ заб.: килúтъ, килè
„*ὄμούρ. ὄζ*“ заб.: неописѐмо
„*πέν. παπά*“ заб.: бéнъ бабà
„*σερίφ. σιφά*“ заб.: шерúфъ шифа
„*τζεβαπ. τζεφα*“ заб.: цевапъ цефá
„*τζούνκι, τζενπέρ*“: заб.: чѝнки, ченбéръ.

89

РЕЗОУЛЛЕРІN 'АМЕЛЛЕРІNІN ВЕ РІЗАЛЕЛЕРІNЕN ВЕ 'АZІZ 'ІΩАNNНЗІN АПОКАЛУΨІZІNІN. *Гιουνανι лисанндáн тоурклисанинá тертзоумесí денδáр вε маχíр áдемлéр маριφετí íлε, γιουνανι лисанí пíлмεγιεν 'Аναδολουνδакí χριστιανлерíν тζанιγιετмéμ φаатлерí íтζοῦν. ταπ δлουνмоúс δουρ. Ισταμβолдá нте кáστρονουν πασμαχανεσινдé,* 1826

„ДЕЯНИЯ НА АПОСТОЛИТЕ“, ТЕХНИТЕ ПОСЛАНИЯ И „АПОКАЛИПСИСЪТ“ НА СВЕТИ ЙОАН. Превод, извършен от вярващи и способни хора от гръцки на турски език, който се отпечата в полза на незнаещите гръцки език християни от Анадола. Цариград. Печатница „Де кастро“, 1826

(Инв. № 4532)

Стр. 299: „*ἰστὲ πὲν Σιωνδὲ κιοσὲ πασὶ πὶρ μουχτὰρ βὲ κηγμετλὶ τάς βάζ ἰδέριμ*“ [Ето, аз полагам в Сион краеъгълен камък, избран и драгоценен — II Петр. 2, 6] — заб.: ка́мень краеѣго́лень. кьошѐ баши́ та́шъ.

90

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΙΔΑΣ. Συνερανισθέντα ὑπὸ Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου. Τόμος πρῶτος. Ἐν Ὀδησσῷ. Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ τῶν ἑλλήνων ἐμπόρων σχολείου, 1830

УРОЦИ ЗА ДЕЦА. Съставени от Константинос Вардалахос. Том първи. Одеса. Печатница на училището на гръцките търговци, 1830

(Инв. № 4809)

На последните три празни листа на книгата е написан от Неофит Рилски показалец на имената от гръцката митология (на гръцки): *πίναξ τῆς μυθολογίας* [Митологическа таблица, т. е. списък на имената от митологията.]

Във втория том, на последния форзац заб.: *ὅρα εἰς σελ.* 211 *στιχ.* 1 *περὶ τῆς Γεωμετρίας* [виж на стр. 211, стих 1, за геометрията].

91

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΗΓΟΥΝ ΕΥΚΟΛΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ. Ἐν Μελιτῇ. Ἐκ τῆς ἀμερικανῆς τυπογραφίας, 1831

ЧИТАНКА ИЛИ ЛЕСНИ УРОЦИ. Малта. Американска печатница, 1831

(Инв. № 4849)

На обратната страна на първата корица е написан с гръцки букви следният български текст:

Го́споди Го́споди при́зри с не́бесе ѝ ви́жь, ѝ посѣти́ ви́ноградъ сѐи, ѝ соверши́ ѝ его́же наса́ди де́сница твоя́. [Господи, Господи, призри с небесе и виж и посети виноград сеи и соверши и егоже насади десница твоя.]

Стр. 36, р. 25 — на полето заб.: зрѝ

На вътрешната страна на задната корица е написано следното: *πασχαλιά, ἡ* илѝ *γραβανιά.* лилякъ древо, тврс. ергава" *σελδ.* 85 *εἶναι ὅμως διαφορὰ τις μεταξὺ τῆς πασχαλιᾶς καὶ γραβανιᾶς* [стр. 85, има обаче известна разлика между *πασχαλιά* и *γραβανιά*].

92

ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ Η ΒΙΒΛΟΣ ΤΩΝ ΨΑΛΜΩΝ, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ πρωτοτύπου. Ἐν Λόνδρᾳ, ἐτυπώθη παρὰ Ρ. Οὐατις. αωλα'

ПСАЛТИР ИЛИ КНИГА НА ПСАЛМИТЕ, преведена от еврейския оригинал. Лондон, напечатана от Р. Уатс, 1831

(Инв. № 5214)

На заглавната страница — приписка: *Ἐκ τῶν βιβλίων Κωνσταντίνου τοῦ Ῥιλλιώτου.* [Из книгите на Константин Рилски.]

На предния форзац — друга приписка: *Ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης Κωνσταντίνου Μανόλιζου τοῦ Μελενικίου.* [От библиотеката на Константинос Манолизос от Мелник.]

93

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ ΝΕΑ ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΟΠΟΙΑΣ ΔΥΝΑΝΤΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΥΚΟΛΩΣ ΝΑ ΠΡΟΧΩΡΙΣΟΥΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΙΝ, συντεθεῖσα ὑπὸ Ἰωάννου Κόκονος Σμυρναίου, ἔκδοσις ἑβδομη. Ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἰ. Ἀλιάδου. 1832

ПЕДАГОГИКА, НОВ МЕТОД, ЧРЕЗ КОЙТО ДЕЦАТА МОГАТ ЛЕСНО ДА НАПРЕДНАТ В ЧЕТЕНЕТО. Съставена от Йоанис Коконос от Смирна, издание седмо, Букурещ. Печатница на И. Алиадис, 1832

(Инв. № 4847)

Стр. 7 — срещу някои от думите са написани значенията им на български:

Δύσις зáпадъ
Ἄρκτος сѣверъ
Ἀέρας воздѫхъ
Φωτία огнъ
Νερὸν водá
Ἥλιος сóлнце
Φεγγάρι месечи"
Ἄστρα звѣзды
Φῶς свѣтъ
Σκότος тмá
Σύννεφα óблац
Βροχή дóждь
χαλάζι градъ
Χιών снѣгъ
Πάγος лéдъ
Πάχνη слáна
κρῦος стѫдъ
ζέστη жéга, горещин"
Ἀστραπή молнïя
Βροντή грóмъ
Σεισμός трясенïе.

На същата стр. към имената на дните на седмицата: „*κυριακή*“ [неделя].

Стр. 8 — при имената, свързани с човека и човешкото тяло, към всяко име е сложен и съответен член, който определя рода му.

Стр. 10: *Μπολίνια* заб. *Βουλίνα*
βουλοκαῖρι заб. *ὄστιαις*

94

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ. Διορθωθὲν καὶ εἰς τρία μέρη διαιρεθὲν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβριου. Ἐν Βενετίᾳ, ἐκ τῆς τυπογραφίας Φραγκισκου Ἀνδρεόλα. 1832

ВЕЛИК ЧАСОСЛОВ. Поправен и разделен на три части от Вартоломеос Кутлумусианос Имвриец. Венеция. Печатница на Франческо Андреола, 1832

(Инв. № 4230)

Стр. 72: „*Πρεσβείαις Κύριε τῶν Ἀποστόλων καὶ σώσον με. Τῷ Σαββάτῳ λέγομεν αὐτὸ δίς*“ [Този пасаж *Πρεσβείαις Κύριε*... в събота казваме два пъти.] На полето срещу този текст заб.: *τὶ σημαίνει τὸ „τῷ Σαββάτῳ λέγομεν αὐτὸ δίς“, τῷ Σαββάτῳ ταῦτα οὐ λέγονται.* [Какво означава изразът „в събота това се казва два пъти“? В събота тези неща не се казват.]

На последния лист е написана следната приписка, без да е спазен правописът: *γράφω ἐγὼ ὁ ἠοάνης Ζηδέλου καὶ ὁμος τὸ γράφω νὰ τὸ ἐξεβρίτε ὁμος ἦνε τοῦτο τὸ ὁρολόγιον... τοῦ Ἀθανάσιου νικολάου βερισέλαμη μαλεοβητζη κονδουρίου μάγαρε γαδουρὰ φίλος* [Това пиша аз, Йоанис Зиделис и го пиша, за да знаете, че този часослов е на Атанасиос Николау Вериселами Малеович... дърveняк, магаре...]

95

Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ Ἤ Η ΚΑΘΕΡΣΙΣ ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΙΤΙΑΣ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΘΕΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΘΕΙΣΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΡΟΝΤΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΙ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΙΑΤΡΟΧΕΙΡΟΥΡΓΟΥ Κ. ΛΕΡΟΑ, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ παρὰ Ἰωάννου Δ. Μπαΐλα. Ἐν Ὀδησσῷ, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ τῶν ἑλληνικῶν ἐμπόρων σχολείου, 1833

ЛЕЧЕБЕН МЕТОД ИЛИ ОЧИСТВАНЕ, НАСОЧЕН СРЕЩУ ПРИЧИНИТЕ НА БОЛЕСТИТЕ, ПРИЗНАТ И ИЗСЛЕДВАН В НАСТОЯЩОТО СЪЧИНЕНИЕ ОТ СЪВЕТНИКА ЛЕКАР-ХИРУРГ К. ЛЕРОА. Превод от

френски на Йоанис Д. Байла. Одеса. Печатница на училището на гръцките търговци, 1833

(Инв. № 4834)

На предния форзац е написано следното посвещение: *Τῷ Πανοσιολογιοτάτῳ κυρίῳ Νεόφυτῳ Καθηγητῇ τῆς ἐν Γαμπρόβου σχολῆς, ὁ Μεταφραστης.* [На премъдрия архимандрит господин Неофит, преподавател в Габровското училище. Преводачът.]

На стр. 42, р. 22; стр. 49, р. 15; стр. 50, р. 6; стр. 52, р. 11; стр. 55, р. 13; стр. 56, р. 17; стр. 59, р. 4; стр. 97, р. 6; на полето заб.: *ὅρα* [виж].

96

ΛΟΓΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΙ ΕΚΦΩΝΗΘΕΝΤΕΣ ΕΝ ΤΗ ΓΡΑΙΚΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΟΔΗΣΣΟΥ· ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΩΚΑ'-ΑΩΚΒ' ΕΤΟΣ, ὑπὸ Ὀ. Κ. Ο[ἰκονόμου]. Ἐν Βερολίνῳ, ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν. αωλγ'

ЦЪРКОВНИ РЕЧИ, ПРОИЗНЕСЕНИ В ГРЪЦКАТА ЦЪРКВА В ОДЕСА ПРЕЗ 1821—1822 г. От О. К. Икономос. Берлин. Печатница на Академията на науките, 1833

(Инв. № 4763)

Стр. 62: *„Δι' ἡμᾶς, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τοὺς τῶν θείων ἐντολῶν παραβάτας χριστιανούς· Δι' ἡμᾶς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι“* [Заради нас, казва апостол Павел на християните — нарушители на божиите заповеди; заради нас е хулено божието име сред народите]. Заб.: *τὸ κείμενον τοῦ Ἀποστ. ἔχει „δἰ ὑμᾶς“ ἀλλ' ἴσως ὁ συγγραφεὺς συμπεριλαμβάνει καὶ ἑαυτὸν ἐν τῷ ῥητῷ διὰ τὸ ἡπιώτερων* [Текстът на Апостола съдържа „δι' ὑμᾶς“. т. е. „зарад вас“, но може би авторът включва и себе си в казаното, за по-безобидно].

На задната корица (от вътрешната страна) са написани следните бележки:

σελδ. 224: *παροριστὰι. σφετερισταὶ τῆς γῆς τοῦ γείτονός των, μεταφορ. παραβάται* [узурпартори на съседна земя, метаф. нарушители, отстъпници].

— *230*: *ἐν τῇ ὑποσημειώσει, παροδίους θυρίδας, παρόδιος θυρὶς, παράθυρον τοῦ δρόμου, τουτέστιν ὁποῦ βλέπει εἰς τὸ δρόμον* [в забележката — крайпътни вратички, крайпътна вратичка, прозорец откъм пътя, т. е. който гледа към пътя].

— — *αὐτόθι πανέστιν ὄλεθρον* тук целият дом е [в] гибел *πανοικὶ, μὲ ὅλην τὴν οἰκογένειαν* [с целия дом, с цялото семейство]

— *232*: *τὴν τήβενον ἐφόρησαν. τήβεννα ἢ τίβεννος, ἐπανωφόριον, χλαμὺς, ἐνταῦθα ἡ τήβεννος σημαίνει τὸ παρὰ τοῖς ὀθομάνοις καφτάνι, ὅπερ δίδεται παρὰ τοῦ Σουλτάνου εἰς τοὺς ἐπισημωτέρους τῶν ἐκ ἄλλων θρησκειῶν ὑπηκόων του ὡς π.χ. εἰς τοὺς Πατριάρχας, εἰς τοὺς διερμηνεῖς κ. τ. λ.* [Облякоха тогата. *τήβεννα*

или *τίβεννος*, горна дреха, тук *τήβεννος* означава кафтан у турците, който се дава от султана на по-официалните му поданици от другите религии, напр. на патриарсите, драгоманите и др.]

— *235*: *προβατῶναι* (*προβατοαγορασταὶ, τζελέπιδες*) търговци на добитък, джелепи.

— *236*: *δυσετηρία, κακὸν, ἄκαρπον ἔτος* [лоша, неплодородна година].

— *239*: *προσέληνος, ὁ ὑπαρχων πρὸ τῆς Σελήνης, ὁ προξενέστερος — ἀρχαιότερος τῆς σελήνης* [който съществува преди луната, т. е по-древен от луната].

— *262*: *δρόμων* (*ἐν τῇ ὑποσ.*) *εἶδος πλοίου, κοινῶς τρεχαντῆρι* (*αὐτόθι, κατάχρυσα ἀγράρια, δηλ. δρομώνας*) [старинен кораб; в забележката — вид кораб, изобщо малка бърза платноходка; тук голям платноходен кораб].

— *264*: *ἡ βηδὸν* (*ἐν τῇ ὑποσ.*) *ἀθρόον. χωρὶς ἐξαίρεσιν. πέρα, πέρα* [в забележката — многочислено, без изключение].

— *275*: *τέμερνα, στέγη, στέγασμα* [покрив, подслон].

— *304*: *ὁπλητοπαλης, ἀνδρεῖος πολεμιστής* [въоръжен, храбър боец]

97

Ο ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟΣ ΤΟΥ ΜΩΫΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΊΗΣΟΥ ΥΙΟΥ ΤΟΥ ΝΑΥΗ. Ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ ἀρχετύπου εἰς τὴν κοινὴν ἑλληνικὴν διάλεκτον μεταφρεσθέντα. Ἐν Λόνδρᾳ. ἐτυπώθη παρὰ Ῥ. Οὐάττς. αωλγ'

ПЕТОКНИЖИЕ МОЙСЕЕВО И КНИГА НА ИСУС НАВИН. Превод от еврейския оригинал на гръцки език. Лондон, напечатан от Р. Уатс, 1833

(Инв. № 4745)

Битие, глава 22, ст. 13: „*Καὶ ἐσήκωσεν ὁ Ἀβραὰμ τοὺς ὀφθαλμοὺς του καὶ ἴδε· καὶ ἰδοὺ ἓν κριάριον ὄπισθεν αὐτοῦ, πιασμένον ἀπὸ τὰ κέρατα εἰς ἓν φυτὸν πυκνόκλαδον.*“ [И вдигна Авраам очите си и видя: ето отзаде му овен, чиито рога се бяха преплели в един гъст храсталак.] Последната дума е подчертана, а на полето срещу нея заб.: {*ἐν φυτῷ Σαβέκ*, въ сад Савекъ}.

Битие, глава 24, ст. 63: „*Καὶ ἐκβῆκεν ὁ Ἰσαὰκ νὰ προσευχηθῇ εἰς τὴν πεδιάδα πρὸς ἑσπέραν.*“ [И надвечер излезе Исак да се поразтуши в полето.] На полето е допълнен славянският превод: и изыде Ісаа́къ погл8ми́тися на поле къ ве́чер8.

Битие, глава 49, ст. 14: „*Ἰσσάχαρ εἶναι ὄνος δυνατός, κειτόμενος μεταξὺ εἰς δύο ῥεύματα ὑδάτων.*“ [Исахар е як осел, легнал между две водни течения.] Заб.: *ὅρα* [виж].

Второзаконие, глава 23, ст. 13: „*... καὶ ἔπειτα θέλεις γυρίζει τὸ χῶμα, καὶ σκεπάξει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐκβένει ἀπὸ ἐσὲ.*“ [А след това ще обърнеш пръстта и ще покриеш онова, което излиза от теб.] Заб.: + *τὸ σκατόν* [лайното]

98

ΣΟΑΥΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΜΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΙΑΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΕΠΙΡΡΟΙΑΣ ΕΠΙ ΤΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥΣ ΓΝΩΣΕΙΣ. ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΜΙΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ ΤΩΝ ΑΛΟΓΩΝ ΖΩΩΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ. Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἁπλοελληνικὴν διάλεκτον παρὰ Ἐμμανουὴλ Φωτιάδου τοῦ ἐκ Σερρῶν τῆς Μακεδονίας. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας. ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀντωνίου Haykul, *αωλγ*

СВАВИЙ. РАЗГОВОР ЗА ЕСТЕСТВЕНИЯ СЪСТАВ НА ЕДНО ОБЩЕСТВО И ЕДИН ЕЗИК И ТЯХНОТО ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ЧОВЕШКИТЕ ПОЗНАНИЯ. ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА СЪСТАВА НА ЕДИН ОБЩ ЕЗИК С ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ НЕГО ЗА ДУШАТА НА БЕЗСЛОВЕСНИТЕ ЖИВОТНИ. Превод от италиански на съвременния простогръцки език от Емануил Фотиадис от Серес в Македония. Виена. Печатница на Антон Айкул, 1833

(Инв. № 4686)

Стр. 99—100: *„Καὶ ἀληθινᾶ παρὰ τοῖς Ἄγγλοις, οἵτινες ὑστεροῦνται πάσης ποικιλίας κατὰ γένος, εἰς τὰ ἐπίθετα, ἐκτὸς τῶν ὀνομάτων τῶν ζώων, ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι γένους οὐδετέρου, εἶ του οὐδενός.“* (*) [И наистина у англичаните, които са лишени от всякакво многообразие по отношение на рода, прилагателните, освен тези, които стоят при имената на животни, всички други са от среден род.] На полето заб. след същия знак: (*) *ὅρα ἐν τῷ τέλει τῆς βίβλου ἐν τοῖς παροράμασιν, ὅτι ἐνταῦθα ἔπρεπε νὰ τεθῇ ἡ ἐκεῖ ἀναφερομένη ὑποσημείωσις.* [Виж на края на книгата при печатните грешки, че тук трябваше да бъде поставена посочената там забележка.]

99

*ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΘΡΙΣΚΙΑΣ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΙΜΩΝ ΑΥΤΩΝ, ΜΕΤ' ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΓΡΑΦΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΣ. Μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς μολδοβικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν κοινὴν διάλεκτον ὑπὸ Ἰωάννου Γεωργίου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐν τῷ πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ.*1834

ОБОРВАНЕ НА РЕЛИГИЯТА НА ЕВРЕИТЕ И НА ТЕХНИТЕ ОБИЧАИ С ДОКАЗАТЕЛСТВА ОТ СВЕТОТО ПИСАНИЕ (СТАРИЯ И НОВИЯ ЗАВЕТ). Превод от молдавски на гръцки език от Йоанис Георгиос. Цариград. Патриаршеска печатница, 1834

(Инв. № 4562)

Стр. 14: *„ὅταν ὅμως ἐξέρχεται ἀπό τὸ ὀσπήτιόν του πρέπει ὁ Ἑβραῖος νὰ λέγῃ τούτους τοὺς λόγους· „Πᾶσα ἀῤῥωστία καὶ θλίψις καὶ οἱ κακοὶ ὄνειροι, οὓς*

ἐνυπνιάσθην ἐγὼ ... νὰ ἦναι ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τούτου τοῦ χριστιανοῦ.“ [Когато обаче излиза от къщата си, евреинът (трябва) да казва тия думи: „Всяка болест и скръб и лошите сънища, които сънувах ... да са на главата на този християнин“.] Заб.: *ὅρα ἐδῶ* [виж тук].

Стр. 26, р. 8; *стр. 62, стр. 70, стр. 74, р. 17* — забележка: *ὅρα* [виж].

Стр. 77: „*Καθὼς λέγει ὁ Μωυσῆς*: „*καὶ ἁγιάσητε τὸ ἔτος τὸν πεντηκοστὸν.*“ *Τὰ ὁποῖα ἔτη καλοῦνται ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ γλώσσῃ Ἰουβιλης καὶ αὐτὰ καλοῦνται εἰς μικρὸς Αἰών. Πεντήκοντα δέ Ἰουβιλης δηλ. πεντήκοντα μικροὶ αἰῶνες καλοῦνται μέγας Αἰών. Καὶ οὗτος ὁ μέγας Αἰών εἶπεν ὁ Θεός πρὸς τὸν Ἀβραὰμ νά ἦναι τὸ σημεῖον τῆς περιτομῆς· ὁ ὁποῖος ἐξαριθμεῖται δισχίλια καὶ πεντακόσια ἔτη.*“ [Както казва Мойсей: „и благословете петдесетата година“. Тези години се наричат на еврейски „иувилис“ и (освен това) се нарича „малък век“. Така че 50 „иувилис“, т. е. 50 „малки“ века, се наричат „голям век“. И този „голям век“ бог казал на Авраам да се смята за символ на обрязването. Той се изчислява на 2500 години.] Срещу този текст заб.:

ὅρα πῶς ἐξηγεῖται εἰς
τὸν αἰῶνα 50
50
2500

[виж как се обяснява за века].

Стр. 78 — на полето заб.: *ὅρα περὶ τοῦ τέλους τοῦ κόσμου* [виж за края на света].

καὶ περὶ τοῦ „εἰς τὸν αἰωνα ... 2500
[и за века]
καί εἰς τὸν αἰῶνα ... 2500 } 7500 *τὸ ὅλον ὁποῦ περιέχουσιν οἱ τρεῖς*
τοῦ αἰώνος ... 2500 *αἰῶνες* [сборът на трите века].

Стр. 91, срещу р. 4 — заб.: *ὅρα ἐδώ* [виж тук].

Стр. 91, р. 16 — заб.: *ὅρα καὶ ἐδώ* [виж и тук].

Стр. 96 — на полето заб.: *ὅρα περί τῆς μέγας τεσσαρακοστῆς* [виж за великите пости] *ἐδὼ δὲ περὶ τῆς τοῦ χρηστουγένων* [а тук за коледните (пости)].

Стр. 109: „*Σὺ πάτερ κάλλιστα ἠξεύρεις τὴν Ἑβραϊκὴν γλώσσαν, μὲ τὸ νὰ ἐστάθης διδάσκαλος ἡμῶν, ὅτι εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν γλώσσαν ἡ ἄφθορος παρθένος ὀνομάζεται Νααρ.*“ [Ти, отче, най-добре знаеш еврейския език, за да станеш наш учител, тъй като на еврейски непорочната дева се нарича Наар.] Заб.: *ὅρα ἐδὼ μὲ προσοχὴν* [виж тук внимателно].

Стр. 111, срещу р. 19 — заб.: *ὅρα καὶ ἐδὼ* [виж и тук].

Стр. 126: „*Ἐδώ δὲν μὲ ἀφίνει ἡ καρδία νὰ παραβλέψω καὶ νὰ μή γράψω πῶς ἀπατῶσιν οἱ Ραββῖνοι τοὺς δυστυχεῖς καὶ ἁπλοὺς Ἑβραίους ...*“ [Тук сърцето не ми позволява да мина незабелязано и да не опиша как равините измамват нещастните и простодушни евреи ...] Заб.: *ὅρα ἐδὼ μὲ προσοχὴν* [виж тук внимателно].

Стр. 134: „*ἐμπαίζειν αὐτῷ δέν ἀναφέρονται πρὸς τὸν Θεὸν, ἀλλὰ πρός τὴν θάλασσαν ...*“ Изразът „*ἐμπαίζειν αὐτῷ*“ не се отнася до Бога, а до морето... Заб.: *ἐμπαίζειν αὐτῇ ὀρθότερον, καθότι ἀναφέρεται εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλ' ἴσως καὶ εἰς τὸ ὕδωρ* [по-правилно е „*ἐμπαίζειν αὐτῇ*“ тъй като се отнася към морето, а може би и към водата.]

Стр. 137, срещу р. 22 — заб.: *ὅρα παρακάτω* [виж по-долу].

Стр. 144, р. 1 — заб.: *ὅρα ἐδὼ* [виж тук].

Стр. 144, р. 16 — заб.: *ὅρα καὶ ἐδὼ* [виж и тук].

100

ΛΕΞΙΚΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΜΥΘΙΚΟΝ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ. Συντεθὲν ὑπὸ Δανιήλου Δημητρίου Μαγνήτος. Ἐν Βενετίᾳ, ἐκ τῆς ἑλληνικῆς τυπογραφίας Φραγκίσκου Ἀνδρεῶλα. 1834

ИСТОРИКО-МИТИЧЕСКИ И ГЕОГРАФСКИ РЕЧНИК. Съставен от Даниилос Димитриос Магнитос. Венеция. Гръцка печатница на Франческо Андреола, 1834

(Инв. № 4787)

Стр. 192: „*Τέλος λαβὼν εἰς γυναῖκα τοῦ τὴν Ἁρμονίαν, θυγατέρα τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Ἀφροδίτης, ἐγγένησε θυγατέρας μὲν τέσσαρες· τὴν Αὐτονόην, τὴν Ἰνώ, τὴν Σεμέλην, καὶ τὴν Ἀγαυὴν, καὶ ἕνα υἱὸν τὸν Πολύδωρον. Λέγουσι δὲ ὅτι εἰς τοὺς γάμους τούτους παρευρέθησαν ὅλοι οἱ Θεοὶ καὶ αἱ Θεαὶ καὶ αἱ Μοῦσαι ἔψαλον μετὰ τῶν Χαρίτων μὲ ἀμίμητον χάριν καὶ γλυκύτητα τὸ πολυθρύλλητον ἐκεῖνο ᾄσμα.*“ [Най-сетне, като взел за жена Хармониа, дъщеря на Арес и Афродита, родили му се четири дъщери: Автоноя, Ино, Семела и Агава, и само един син Полидор. Казват, че на тези сватбени тържества присъствували всички богове и богини. Музите заедно с Харитите с неповторимо очарование и нежност пеели онази много известна песен — заб. на Неофит Рилски: *θαυμασταὶ φλυαρίαι* (удивителни глупости!)].

101

ΠΟΝΗΜΑ ΧΡΥΣΟΥΝ ΣΑΜΟΥΗΛ ΡΑΒΒΙ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑΙΟΥ. Ἐκ τοῦ λατινικοῦ μεταφρασθὲν ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκη. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῷ πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ. 1834

ЗЛАТНО ПРОИЗВЕДЕНИЕ НА САМУИЛ, РАВИН ЮДЕЙСКИ. Преведено от латински от Никифорос Теотокис. Цариград, Патриаршеска печатница, 1834

(Инв. № 4563)

Стр. 16, р. 16 — на полето заб.: *ὅρα ἐδῶ* [виж тук].

На задния форзац е написана заб.: *τὸ ἀπὸ τὸν ἀέρα πίπτον αἷμα εἰς τὰ φαγητὰ των, καλεῖται τεκ ... τὸ πολὺ μίσος τῶν ἑβραίων πρὸς τοὺς χριστιανοὺς καὶ πῶς ὀνομάζουν τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τλπ. ὅρα Σελ.* 12. [Кръвта, която пада от въздуха в храната им, се нарича ... За голямата омраза на евреите спрямо християните, как назовават църквата и т. н. виж на стр. 12.]

На задната корица (вътрешната страна) заб.: *πρὸς τίνα λαλήσω καὶ διαμαρτύρωμαι καὶ εἰσακούσεται; ὅρα σελ.* 79 [към кого да се обърна и да се помоля, та (молбата ми) да бъде чута? Виж стр. 79].

ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΘΗΚΑΡΑΣ. Μόσχα. Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Ἁγιωτάτης Συνόδου. 1835

КНИГА, НАРЕЧѢНА ТИКАРА. Москва, Печатница на Светия синод, 1835

(Инв. № 4826)

На предния форзац — заб.: Превéдохъ я на славя́нски (сиречь на чистъ церковенъ язы́къ) в 1855 лѣто Господ. ко́йто пре́водъ и сравни́хъ съ вышеречéната обрѣтена въ свята Гора съ вели́кимъ трѕдо́мъ и вниманїемъ, и като поискаха святогорскитѣ рѕси тоя нашъ превóдъ съ намѣренїе Гїоѐ да го напечáтатъ пратихме имъ го съ вѣренъ человекъ и извѣсти́ха ни че го прїя́ли, но като го загѕбили незнамъ какво́ казáха че ни го върна́ли назáд, а ніе го не видѣхме вéче, и такà оти́де нашїй трѕдъ всѕе. Неофѵтъ проигѕмен ры́лскїй

На стр. 74, р. 5; стр. 142, р. 9; стр. 154, р. 13; стр. 158, р. 11 — на полето заб.: зри́.

Стр. 78, р. 4 — на полето заб.: зри *ἔξοδος* 3 [изход 3].

Стр. 93: *τὸν τρέφοντα τὰς ἐπουράνιους δυνάμεις ἀφθόνως καὶ τὰ ἐπὶ γῆς πάντα οἰκονομοῦντα κατὰ τὴν ἑκάστου φύσιν καὶ τάξιν καὶ ἀξίαν*“ [оногова, който храни изобилно небесните сили, който доставя всички (неща) на земята според природата, мястото и заслугите на всеки]. Заб.: *Ἐφραίμ ὁ Σύρος, λογ.* 18 *τῆς δευτέρας περιόδου* [Ефрем Сирин, слово 18 от втория раздел].

Стр. 988, р. 4 — заб.: *Ἰώβ* 12 [Йов 12].

Стр. 142: *ὁ ἄφραστός τε, καὶ ἔμφρικτος ...*“ заб.: *ὁ ἄφραστος τε καὶ ἔμφρικτος ἴσως λανθασμένον, ἀντὶ τοῦ ἄφρακτος καὶ ἔμφρακτος* [„*ὁ ἄφραστος*“ и „*ἔμφρικτος*“ може би е сгрешено вместо *ἄφρακτος* и *ἔμφρακτος* — непреграден и прегради].

На първ́ия празен лист заб. от Н. Рилски: Преведéнная на Славянскомъ ꙗзык ѣ Сїя кни́га, напечáтана въ Рѡссíи во общежи́телной обители ви́ленской, въ лѣто ѠѰ р. хр. 1620, ꙗзыкъ превóда е́сть чи́стый славя́нскїй, ꙗковый ѡбрѣтáется въ ста́рыхъ рѕкопи́сныхъ кни́гахъ-словодаре́нїя же речéнїй ꙗкоже ны́не Сéрби произно́сятъ. Сочини́тель е́я Θикарàсъ е́сть Святого́ряцъ, въ кíй же вѣкъ, а го́дъ то́чно жи́лъ нѣ́сть изв҃ѣ́стно. — ѡбрѣтенà же во сто́й Го́ры Ѳонск. Ἀνθίμο ꙗеромона́хомъ игѕменомъ Ѯѡгра́фскія оби́тели, ꙗкоже Са́мъ то́й писмо́мъ сообщилъ на́мъ Сїе изв҃ѣ́стїе во 1856 г. мѣсяца Септемвр. въ 20ѝ N, Іеро П „П“ Р.

103

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ. Αὐτοσχεδιασθεῖσα ὑπὸ Γεωργίου Τσουκαλᾶ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὸ πατριαρχικὸν τυπογραφεῖον. 1835

СТАРОГРЪЦКА ГРАМАТИКА. Съставена от Георгиос Цукалас. Цариград. Патриаршеска печатница, 1835

(Инв. № 5822)

Стр. 37: „*Σημειωτέον δὲ, ὅτι τινὰ ἐπίθετα ἔχουσι μίαν κατάληξιν καὶ διὰ τὰ τρία γένη ... Ὅτι πολλὰ τῶν εἰς -ας (γεν. -αδος) εἶναι κοινὰ...*“ [За отбелязване е, че някои прилагателни имена имат едно окончание и за трите рода.., че много от тях, които окончават на *-ας* (род. п. *-αδος*), са общи.] Заб.: *τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ ῥηματικὰ διώκτης, ῥύστης καὶ ἄλλα, τουτέστι κοινὰ τῷ γένει, ὁ καὶ ἡ διώκτης, ὁ καὶ ἡ ῥύστης, ὡς ἐν τούτῳ τῷ παραδείγματι, ἀλλ' εὑροιμι σε βοηθὸν καὶ διώκτην, καὶ ῥύστης πανάχραντα.* [Такива са и отглаголните съществителни *διώκτης* (гонител, преследвач), *ῥύστης* (спасител) и др., т. е. общи по род, м. и ж. р. *διώκτης*, м. и ж. р. *ῥύστης*, както в примера...].

Стр. 58: „*Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἔχει προσέτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἄλλους τέσσαρας χρόνους· ὡς μέλλων δεύτερος, ἀόριστος δεύτερος, ὑπερσυντελικὸς δεύτερος, παρακείμενος δεύτερος· οἱ ὁποίοι ἔχουσι τὴν αὐτὴν χρονικὴν σιμασίαν τῶν πρώτων*“ [За отбелязване е, че освен това гръцкият език има още четири времена: втори футурум, втори аорист, втори перфект и втори плусквамперфект, които имат същото темпорално значение, както първите.] На долното поле забележка, отнасяща се до този текст: *αὐτὴ ἡ σημείωση ἀνήκει εἰς τὴν ἑπόμενην σελ[ί]δα* 59 *μετὰ τὸν τρίτον στίχον, δηλ. μετὰ τὴν τέταρτην ἀράδά* [Тази забележка се отнася до следващата 59 стр., след трети стих (т. е. след 4-и ред)].

Стр. 59: „*Ἑπτὰ εἶναι οἱ χρόνοι τῶν ῥημάτων*“ [глаголните времена са седем]. Заб.: *ὅρα καὶ εἰς τὴν προηγουμένην σελ[ί]δα τὴν ὑποσημείωσιν* [виж и забележката на предходната страница].

Стр. 77: „*Ὁ μετ' ὀλίγον Μέλλων γίνεται ἀπὸ τὸ δεύτερον ἑνικὸν πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, κατὰ μεταβολὴν τοῦ -αι εἰς -ομαι ὡς τετυψ-αι, τετυψ-ομαι*“ [Близко бъдеще време се образува от 2 л. ед. число на пасивния перфект с промяна на *-αι* в *-ομάι*, като напр.: ...] Заб.: *ἢ κάλλιον ἀπὸ τὸν μέσον μέλλοντα α' μὲ αὔξησιν οἷον· τυψομαι, τετυψομαι, λέξομαι, λελέξομαι, θρέψομάι τεθρεψομαι* [Или по-добре от първи медиален футурум с редубликация' напр:...]

104

Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΥΔΟΜΗΚΟΝΤΑ. VETUS TESTAMENTUM GRAECUM... Editum cura et studio Leandri Vawess. Lipsiae. Sumptibus et typis Caroli Tauchnitii. 1835

СТАРИЯТ ЗАВЕТ СПОРЕД ПРЕВОДА НА СЕДЕМДЕСЕТТЕ. Издаден с грижата и старанието на Леандрос Фавес. Лайпциг. Печатница на Карл Таухниц, 1835

Стр. 551: „*καὶ ἔπεισε τὸν Ἰώβ ἕλκει πονήρῳ ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς*". Заб.: *ἐν ἄλλαις ἐκδόσεσι πονηρῷ*. [В други издания е „*πονηρῷ*".]

Стр. 660, р. 19 — заб.: *ὅρα σελδ.* 656 [виж стр. 656].

Стр. 665: — срещу р. 8 и 35 заб.: зри *συν*[1].

Стр. 743, р. 4: „*δώσωσι*". На полето забележка: *ἐν ἄλλαις ἐκδόσεσι δώσω*. [В други издания е „*δώσω*".]

Стр. 823 — на полето заб.: *ἐν τῇ Σλαβωνικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουσι καὶ οἱ λείποντες ἐδὼ δύω στιχοι* 11 *καὶ* 12. [В славянския текст са налице и липсващите тук два стиха 11 и 12.]

Стр. 952 — след ред 31 заб.: *ὅρα σελιδ.* 932 *κεφ.* 13. [Виж стр. 932, глава 13], а на стр. 932 до заглавието е написано *ΔΑΝΙΗΛ. κεφαλ.* 13 [Данаил, глава 13].

Под забележката на стр. 952 е означено: *κεφαλ.* 14 [глава 14].

Стр. 957 — срещу ред 51—52 заб.: *ἐν τῷ Σλαβωνικῷ ἐν τῷ* 14-*τῳ κεφάλαιῳ*. [В славянския текст, в глава 14.]

105

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ. Τρίτομον. Ἐκδοθὲν μὲν τὸ πρῶτον ὑπὸ ἀρχιμανδρίτου Ἀνθίμου Γαζῆ, νῦν δὲ τὸ δεύτερον ἐκ διαφόρων νεωτέρων ἑλληνικό-γερμανικῶν καὶ ἑτέρων λεξικῶν ἐπεξεργασθὲν. Τόμος πρῶτος α—ε. Ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας, ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀντωνίου Χάϊκουλ. 1835

РЕЧНИК НА ГРЪЦКИ ЕЗИК. Тритомен. Първо издание от архимандрит Антимос Газис. Второ поправено издание от различни гръцко-немски речници. Том първи а—е, Виена. Печатница на Антоний Хаикул, 1835

(Инв. № 4734

Стр. 23: „*Ἀγχιστὴρ, ὁ ...*" — заб.: *καὶ Ἀγχιστὴς, οῦ, ὁ* сосѣдъ.

Стр. 60: „*Ἄκμηνος, ὁ ...*" — заб.: *ἐν τῇ ἀκμῇ τῇ ἐπελθούσῃ* въ горести въ славимъ.

Стр. 73 — на съответното място допълнена думата: *Ἀλεύκαντος* [неизбелен].

Стр. 107 — на полето след знака заб.: *Ἀμναῖα, ἡ* (*λεξ. λατιν.*) *εἶδος κράσίου Ἰταλίας, παρονομασθέντος ἀπὸ τόπον* Aminaia. *Σχολαστικός ἀμναῖαν ἔχων ἐσφράγισεν αὐτὴν, τούτες. εἰς τὸ βαγόνι τὴν ἐσφράγισε.* [Аминеа (лат. дума), вид вино от Италия, получило името си от местността Аминеа].

Стр. 134: „*Ἀνάγραφον, τὸ Ζητ. ἐν τῷ Ἀναγραφεὺς* [потърси при *Ἀναγραφεὺς*] заб.: *λείπει ἐκεῖ* [там липсва].

Стр. 134: „*Ἀναγραφεὺς, ὁ ...*" — на полето заб.: зри 1. издание Гази.

Стр. 139: „*Ἀναωρέω ... κρατῶ εἰς τὸν ἀέρα κρεμάμενον*" ++ (държа нещо да виси) *ὅρα τὸ λάθος* [виж грешката].

Стр. 152 — заб.: *Ἀναπόσπαστος, ὅρα Κουμ.* [неделим, виж Кумас].

Стр. 206 — заб.: *Ἀντλεία = ἀντλία* [помпа].

Стр. 208 — на полето заб.: *Ἀνύσταχτος, ὁ, ἡ* който не заспива, не дреме].

Стр. 213 — на полето заб.: *Ἀομματέω, Ἀόμματος* [ослепявам, сляп].

Стр. 295 — на полето заб.: + *ἀρτιφανῆς εἶναι = νεοφάνής, ἀρτίφατος δε = νεοφονευμένος* [*ἀρτιφανης* значи новопоявил се, а *ἀρτίφατος* — скоро убит].

Стр. 297: „*Ἀρχίκλωψ ...*“ — заб.: това въ слѣд.

Стр. 301 — на полето заб.: + *Ἄσιγμος λείπει* и зри *ἄσιγμος* [*ἄσιγμος* липсва].

Стр. 321 — към обясненията: *αὐτοκτονοῦντες, ἀναμεταξὺ των ἕνάς μὲ τόν ἄλλον φονευόμένοι* [които се убиват взаимно] заб.: зри погрѣшность.

Стр. 336: „*Ἀφύη, ἡ ...*“ — заб.: = *ἀφρίτος, εἶδος μικροῦ ὀψαρίου* ÷ *μαρίδα* [вид малка риба].

Стр. 363 — на полето заб.: + *βιγιλεύω* (*λεξις λατιν.*) *ὅρα ἀγρυπνῶ, γρηγορῶ* [лат. дума, виж бодърствувам, буден съм].

Стр. 390: „*Γαμβρός...*“ — заб.: *καὶ ἔξοδ. κεφ.* 18 *ὁ Γάμβρὸς τοῦ Μωϋσῆ ἀντὶ τοῦ ὁ πενθερὸς* [и Изход глава 18 зетят на Мойсей вместо тъстът].

Стр. 399 — на полето заб.: *γεόω — ῶ Σκαρλ. μεταβάλλω εἰς γῆν* [Скарлатос — превръщам в земя].

Стр. 419: „*Γρύψ, ὁ ...*“ — заб.: грѵфъ второзак. 12.

Стр. 439: „*Δεκάπηχυάϊος ...*“ — заб.: + + *Δεκάπηχυς, εως, ὁ, ἡ, τὸ αὐτὸ* [десет лакти широк, същото значение].

Стр. 508 — „*Διπλόη, ἡ* [двусмисленост] — към тази дума заб.: зри *τριωδ.* четвърт. 3. седм. на оутрен. въ кан.

Стр. 532 — прибавена думата: *Δυσειδήμων* (*τριωδ.*) *τὴν δυσειδαίμονα μου μορφὴν, ὅρα δυσείμων, ὅπερ ὀρθότερ.* [нещастен (триод.) нещастният ми вид, виж *δυσείμων*, което е по-правилно].

Стр. 549 — на полето заб.: *ἔγγιον, ἐπιρ = ἐγγυτέρω, ἔγγιστα, ἐπιρ = ἐγγυτάτω* [най-близо]; *ἔγγυστος, η, ον = ἐγγύτατος* [най-близък]; *ἐγγιων, ονος, ὁ, ἡ = ἐγγύτερος* [по-близък].

106

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ, ὑπὸ Σκαρλάτου Δ. τοῦ Βυζάντινου. Ἐν Ἀθήναις, 1835

РЕЧНИК НА СЪВРЕМЕННИЯ ГРЪЦКИ ЕЗИК, от Скарлатос Д. Византинос. Атина, 1835

(Инв. № 4535)

На страницата след предговора (40) към списъка на съкращенията са прибавени някои нови, а останалите са доуточнени.

Стр. 3: „*ἀγκομαχῶ...*“ — заб.: *λαχανιάζω* [задъхвам се].

Стр. 3: „*Ἀγραβάνα...*“ [тъмночервен цвят] — заб.: corroubier.

Стр. 5: „*Ἀγριοφλισκοῦνι...*“ — заб.: = *μαλλιαροχόρτι* [мъхеста трева].

Стр. 10: „*Ἁλατίζω...*“ — заб.: *κουκίζω* [посипвам, поръсвам].

Стр. 10: „*Ἄλειμα...*“ — заб.: *ξύγγι, ἀξούγγιον* [лой].

Стр. 10: „*Ἀλισικόν*“ — заб.: уемъ.

Стр. 12 — на полето са вмъкнати думите: *ἀλωνίζω* [вършея], *ἀλώνισμα* [вършитба].

Стр. 13 — на съответното място вмъкнато: *ἀμπόλι, ἐμπολάς* [присад].

Стр. 16: „*Ἀνάτριχα...*“ — заб.: воскос.

Стр. 19: „*Ἀντένα...*“ — заб.: *κ'ἀντόννα* [рей, върлина за поддържане платно на мачта].

Стр. 27 — на полето написана думата: — *Ἀρδωσία* (*ὅρα βαγκαβ. ἐν λέξῃ* enclume *σχιστόλιθος, κοπεὺς ἀρδωσίας* [виж думата enclume у Рангавис, секач за твърди предмети].

Стр. 27 — на полето вмъкната думата *ἀρίγγα=χαρίγγα* [вид риба].

Стр. 30: „*Ἄσβος...*“ — заб.: не е ли газовецъ, *τροχος*.

Стр. 34: „*Ἀφάνα...*“ — заб.: *ἢ Λεοντοπόδιον* [вид растение].

Стр. 34: „*Ἄφθαστος, η, ον...*“ [недостижим] — заб.: *ἴσως ἀφθίαστος ἢ ἀφθείαστος* [може би е *ἀφθίαστος* или *ἀφθείαστος*].

Стр. 49: „*Βυσσινὺς, εια, ὺ...*“ — заб.: вишне ренгй [вишнев цвят].

Стр. 52: „*Γαργαλίθρα*“ — заб.: зри и *μαγουλήθρα, παραμαγοῦλα* [заушки].

Стр. 59: „*γνέθω...*“ — заб.: *ἐριθεύομαι* [преда, тъка].

Стр. 61: „*Γουλλ...*“ — заб.: брюква рѕс. [ряпа, гулия].

Стр. 61: „*γουρουνάκι...*“ — заб.: *ὀρθαγορίσκος* [вид риба].

Стр. 61: „*γουρουνόψαρον...*“ — заб.: морска́я свиня́ [делфин].

Стр. 75 — вмъкната е думата: *δούλα, ἡ, ὅρα μετὰ τὴν λέξιν δουλεία* [слугиня, робиня, виж след думата робство].

Стр. 76 — заб.: *ὅρα ὀπίσω* [виж назад].

Стр. 86 — към думата *ἔλεφας* се отнася заб.: *δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ τόπος του* [не й е тук мястото]. Втора заб.: *ὅρα ἀνώτερα* [виж по-горе].

Стр. 89 — вмъкната е думата: *ἐνοικιάζω=πακτώνω* [давам под наем].

Стр. 92 — прибавена е думата: *ἐπανωκαλυμαυχον* [панокалимавка].

Стр. 95 — прибавена е думата: *εὐγαίνω, ὅρα* [излизам, виж].

Стр. 97 — прибавена е думата: *εὐωδιάζω* [благоухая].

Стр. 101: „*ζουριάζω*“ — заб.: *κατσιάζω* [линея, вехна].

Стр. 101: „*ζουριασμένος*“ — заб.: *κατσιασμένος* [вехнещ].

Стр. 107 — заб.: *θερμός, ὅρα ἀνωτέρω. δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ τόπος του* [топъл, горещ, виж по-горе, не й е тук мястото].

Стр. 108: „*θιάσον*“ — заб.: *θασόροφον* + *Κορ.*

Стр. 110 — заб.: *ἄπειρα εἴδη, ὑπερβολη* [непознати видове, хипербола].

Стр. 122 — допълнена е думата: *κανάτα, ὅρα παρακάτω* [кана, виж по-долу].

Стр. 122 — до думата *καννάβι* [коноп] заб.: *ὅρα κατωτέρω* [виж по-долу].

Стр. 122 — до думата *κάνιστρον* [панерче] заб.: *καννάβι καὶ τλπ. ὅρα ἀνωτέρω* [коноп и следващите, виж по-горе].

Стр. 127: „*κατακεφαλιά...*“ — заб.: южрѕкъ = *γρονθιά* [удар по главата, удар с юмрук].

Стр. 128: „*καταῤῥοὴ...*“ — заб.: *ἰδέ συνάχι* [виж хрема].

Стр. 128: „*κατάσαρκα... ἐπὶ γυμνοῦ*“ — [на голо]. „*Περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ*“ *Εὐαγγ.* Прибавено с почерка на Неофит Рилски: Марк. 14, 51.

Стр. 133: „*κερατώνω*...“ — заб.: *κάμνω κερατᾶν* [правя рогоносец]

Стр. 133 — вмъкната е думата: *κεφαλοκόλωνον, κιονόκρανον* [капител на колона].

Стр. 133: „*κεφαλόστυλον*“ — заб.: зри *κεφαλοκόλωνον*.

Стр. 134 — вмъкната е думата: *κηρήθρα* = *μελόπιττα* [медна пита].

Стр. 134: „*Κηροφάλιδον*... *ἴσως ἐπαρυστρὶς*“. На полето заб.: † *Захар.* 44.22. чиплица *ἐπαρυστὶς*, щипци за чистене фитила на свещта.

Стр. 134 — на полето е написана думата: *κίσσηρις* = *ἐλαφρόπετρα*. пемза.

Стр. 135 — на полето заб.: + + *κλαπήττια, ἡ πάθος τῶν ἐριωδῶν ζώων. ὁ βαγκαβ. ἐν λεξει* pourriture, *συπεδὼν* [болест при косматите животни. В Речника на Рангавис, при думата purriture [гнилост, гной].

Стр. 141: „*κορακοπόδι*...“ — заб.: *κουρουνοπόδαρον* [гарванов крак].

Стр. 141: „*κορακόπουλον*“ — заб.: гарванче.

Стр. 145: „*κουνουπιέρα*“ — заб.: *κουρτίνα* [завеса].

Стр. 145: „*κουράδα*“ — заб.: *κόπρος, σκατόν* [тор, лайно].

Стр. 150: „*κρούω*“ [чукам, удрям]. Към тази дума заб.: *διατὶ μόνον παθητικῶς, ἐν ᾧ εἰς Μελένοικονθεν σήμερον λέγουσι, κρούω τὴν θύραν* [защо само страдателната форма, щом като в Мелник днес казват „чукам на вратата“].

Стр. 150 — заб.: *κρυφολαλῶ* (*βαγκαβ.*) = *κρυφομιλῶ κρυφολάλημα* = *κρυφομίλημα* [шушукам, Рангавис, шушукане].

Стр. 150: „*κρυφομίλημα*...“ — заб.: шептание.

Стр. 150: „*κρυφομιλῶ*...“ — заб.: шептамъ.

Стр. 151 — в полето написана думата: *κτῆμα* [владение, собственост].

Стр. 154: „*λαιμὰ* (*τὰ*)...“ — заб.: *κυναγχη* [ангина].

Стр. 158: „*λιανοπουλῶ*...“ — заб.: *πουλῶ λιανικῶς* [продавам на дребно].

Стр. 158 — на полето заб.: пара-бѫзѕкъ противн. на [на едро].

Стр. 158 — вмъкната е думата: *λιβακωμα-ἀστροβλησία* [слънчасване].

Стр. 161 — вмъкната е думата: *λολός* = *λωλός* [безумен, побъркан].

Стр. 161: „*λούω*“ [къпя] — заб.: *ὅρα κατωτέρω* [виж по-долу].

Стр. 167: „*μαλλιαροχόρτι*...“ — заб.: *δικταμον* [някаква лечебна билка].

Стр. 170 — вмъкната е думата: *Μαυροδερος, -ρειδερός* [мургав, тъмнокож].

Стр. 172 — вмъкната е думата: *μελαψός, ή, όν.* зри *μελαχρεινός, μαυρειδερος* [брюнет, мургав].

Стр. 178: „*μελόπιττα*...“ — заб.: *κηρόμελι* [пчелен восък].

Стр. 176 — вмъкната е думата: *μηλίγγια* = *μελίγγια* [слепи очи].

Стр. 178 — вмъкната е думата: *μοιρολογῶ καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἰδέ μυρολογῶ κτλπ* [оплаквам или виж от него *μυρολογῶ* и т. н.].

Стр. 183 — вмъкната е думата: + *μπρούμυτα* зри *προύμυτα* [ничком].

Стр. 182: „*μπάμπω*...“ — заб.: бáба, бабо.

Стр. 189 — вмъкната е думата: *ξαθώρ* = *στηθῶρι* птичи гърди.

Стр. 193: „*ξεμαλλιάρης*“ — заб.: *ἀναμαλλιαράς* [разрошен].

Стр. 198 — вмъкната е думата: *ξηραίνω* = *ξεραίνω* [изсушавам].

Стр. 205: „*ὄρις*“ — заб.: + *νουρί* змия.

Стр. 208: „*παγῶνι*...“ — заб.: паѫнъ.

Стр. 210: „*παίρνω // παίρνω χρήματα μὲ διάφορον = δανείζομαι // παίρνω μέτρα* [взимам пари в заем // взимам мерки] — последните значения са допълнени от ръката на Н. Рилски.

Стр. 216: „*πάσμα*“ — заб.: = *λυσίδι* [част от навита прежда, гранка].

Стр. 220 — вмъкната е думата: *περαστὴ = πατερόν* греда.

Стр. 225: „*πέτσα*“ — заб.: ципа.

Стр. 226 — вмъкната е думата: *πήχη* [лакът, аршин], към нея заб.: *ὅρα μπροστὰ* [виж напред].

Стр. 229: „*πίστομα...*“ — заб.: зри *προύμυτα* [ничком] ницъ.

Стр. 230: „*πλασταριὰ...*“ — заб.: кражъ.

Стр. 231: „*πλύσι*“ — заб.: *πλυσιμον = πλύση* [пране].

Стр. 237: „*πουπουλένιος, α, ον*“ — заб.: пердашенъ, а, о.

Стр. 237: „*πούπουλον*“ — заб.: пердахъ.

Стр. 237: „*πουρνιάτικος, η, ον*“ — заб.: подхапокъ.

Стр. 238: „*προβειά* [овча кожа]“ — заб.: *τινάζω τὴν προβειάν, πείκω* очиствам овча кожа, стрижа.

Стр. 238: „*προγόνι, προγονός...*“ — заб.: пасынокъ, пайсторокъ.

Стр. 246: „*βουφηκτά*“ — заб.: *βουφηκτός -φητός, βουφητό αὐγόν* [рохко яйце].

Стр. 246: „*βοκανίδι...*“ — заб.: талаш.

Стр. 247 — вмъкната е думата: *βώγα = βόγα* [зърно].

Стр. 248 — вмъкната е думата: *Σαν ἴδ. ὥσαν.* [*Σάν* виж *ὥσαν*, т. е. като].

Стр. 249: „*Σαριὰ... ἴδ. λέρα...*“ — заб.: сера.

Стр. 249 — заб.: *Σαυρίδι, ὅρα κατώτερω* [гущерче, виж по-долу].

Стр. 252: „*σημυδα...*“ — заб.: береза.

Стр. 253: „*σιδερίτης...*“ — заб.: желязняк.

Стр. 256: „*σκλῆθρος...*“ — заб.: *κηζηλ ἀγατζ.* елха.

Стр. 259: „*σκυλοβότανον...*“ — заб.: *σκυλόχορτον* [кучешка трева].

Стр. 259: „*σκύλος*“ [куче] // *ὅλ' οἱ σκύλοι μιὰ γεννηὰ* [всички кучета са от един род] заб.: *ὅλη ἡ γυφτιά ἕνα γένος* [всички цигани са от един род].

Стр. 259: „*σμάλτος*“ — заб.: смалъ, финифтъ.

Стр. 260: „*σοῦβλα...*“ — заб.: ржженъ.

Стр. 260: „*σουρώνω...*“ — заб.: прецаждам.

Стр. 260: „*σουβλὶ...*“ — заб.: шило.

Стр. 262: „*σπυρὶ*“ — заб.: *βγαλτόν* [пъпка].

Стр. 263: „*σταματώνω...*“ — заб.: распинамъ.

Стр. 268: „*στυλοκέφαλον...*“ — заб.: зри *φαλόστιλον.*

Стр. 272 — вмъкната е думата: *συμπόσιον ἴδ. ζιαφέτι* [пир].

Стр. 272 — вмъкната е думата: *συναναστροφή* [общуване].

Стр. 272 — на полето написана думата: „*συνδαυλίζω, ἀνασκαλεύω τὸ πῦρ* [разравям огъня] спотичамъ *καὶ ὑποσαλεύω* [раздухвам].

Стр. 275: „*σφερδοῦκλας...*“ — заб.: златоглавъ.

Стр. 276 — на полето вмъкната думата: + *σωληνάρι, σωλὴν = κιούχκι = σουλινάρι* [малка тръба, кюнец, шулнар].

Стр. 281: „*τόρνος...*“ — заб.: *τσαρκι* [струг, чарк].

Стр. 282: „*τραβῶ* [тегля] — заб.: // *τραβῶ ταμβάκον, καπνὸν καὶ τ.λ. π.* [тегля тютюн, т. е. пуша, и т. н.].

Стр. 285: „*τριμμένος, η, ον* [отракан] — заб.: + *τετραπέρατος* [много умен човек].

Стр. 290: „*τυρόγαλα, ὀρρος*“ — заб. *ὅρος* [термин].
Стр. 292 — на полето заб.: *ὑπενθυμίζω, ὑπομιμνήσκω* [напомням].
Стр. 293 — вмъкната е думата: *ὑπόγειον* [зимник].
Стр. 293 — вмъкната е думата: *ὑποκάμισον = πουκάμισον* [риза].
Стр. 295: „*ὕτανο...*“ — заб.: *ντομούζ ἀλμασή* [свинска ябълка].
Стр. 301: „*φλῶρι...*“ — заб.: *ἀσάραντος* [?]
Стр. 303: „*φραγκοστάφυλον...*“ — заб.: мерджанъ юзѳми.
Стр. 304 — на полето е написана думата: *φραμμασόνοι* фрамазони или фаразони.
Стр. 312: „*χάχας.*“ — заб.: хѳлафъ.
Стр. 312 — вмъкната е думата: *χειρόκτι = χειρόφτι* [ръкавица].
Стр. 313: „*χερόβολον, τὸ*“ — заб.: снóпъ.
Стр. 316: „*χουνὶ...*“ — заб.: хуния.
Стр. 319 — вмъкната е думата: *ψάας ἴδ. ψιγγοβότανον στριγγλοβότανον* [отровна трева].
Стр. 320: „*ψαρῶνι...*“ — заб.: скворецъ, сковранъ.
Стр. 325 — вмъкната е думата: *ἀντέννα = ἀντένα, ὅρα τῷ λόγῳ* рей [виж думата рей].
Стр. 327 — вмъкната е думата: + *Γιόνι = τακοῦνι* [гьон = ток] + *γιουγιουμ. ὅρα γκιουγιοῦμι* [виж гюм].
Стр. 327 — вмъкната е думата: *γκιώνης. ὅρα παρακάτω* [бухал, виж по-долу].
Стр. 329: „*ζιαφέτι...*“ — заб.: *καὶ διατὶ ὄχι καὶ συμπόσιον* [защо не и пир].
Стр. 329: „*ζίλι...*“ — заб.: *εἰρέμβαλα* [зилове, цимбали].
Стр. 329: „*ἰλαντζῆκι...*“ — заб.: гелинджикъ.
Стр. 329: „*ἰνδορσάχι...*“ — заб.: здравецъ.
Стр. 329 — заб. *ἰνταρσάχι. βαγκαβ.*
Стр. 329: „*καβάδι*“ [кафтан] — заб.: caïetan.
Стр. 330: „*καραμπὰσι (ὁ Σερθὼρπ λέγει ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ὀνομάζεται καλογερικόχορτον+, ἴσως ἤθελε νὰ πῇ καλογερόχορτον)*“. [Серторп казва, че в Гърция се нарича *καλογερικόχορτον*; може би е искал да каже *καλογερόχορτον*.] Към тези обяснения забележка: + *ὁ Βαγκαβ. τὸ ἔχει ἐν λέξει* stéchas, *καλογερόχορτον, ἐν δὲ τὸ Γραικογερμάνο-ἰταλικῷ λεξικῷ τοῦ Βάϊγελ εἶναι καλογερόχορτον καὶ ἐν τῷ παρόντι λεξικῷ ἐν τῇ σειρᾷ τῶν λέξεων καλογερικόχορτον καὶ ὅρα* [у Рангавис е при думата stéchas, *καλογερόχορτον*. В Гръцко-немско-италианския речник на Вайгел е *καλογερόχορτον*, а виж и в настоящия речник по реда на думите при *καλογερικόχορτον*].
Стр. 331 — вмъкната е думата: *κασέρι* [кашкавал].
Стр. 331 — вмъкната е думата: *κερεστὲς ξυλικὴ* [строителен дървен материал].
Стр. 332: „*κιοῦγκι...*“ — заб.: *σουλινάρι* [малка тръба, кюнец, шулнар].
Стр. 332: „*καλαούζης...*“ — заб.: проводникъ.
Стр. 335: „*κοῦρσι...*“ — заб.: *τεντζουχ* [тензух].
Стр. 335 — вмъкната е думата: *κρεμέζι = κοχενελλη* [кърмъз].
Стр. 335 — вмъкната е думата: *λαχθετο = γουρουνάκι, βυζανίκρικον. Ἰταλ.* [прасенце, бозайниче, итал.].
Стр. 335: „*λοσταρία...*“ — заб.: *λοκάντα* [гостилница].
Стр. 335 — вмъкната е думата *μουσμουλον, μέσπουλον* [мушмула].

Стр. 336: „*μπακαλάος*...“ — заб.: треска.

Стр. 337: „*μπιμπιλώνω*...“ — заб.: рѫбѣж.

Стр. 337: „*μπομπότα*...“ — заб.: *μαμαλίγκα* [качамак].

Стр. 337: „*μπόρα*...“ — заб.: ѿ бѣра, -ря.

Стр. 337 — вмъкната е думата: *οὐδαγάτζι* = *ὀδαγάτζι*.

Стр. 338 — вмъкната е думата: *περγέλι. διαβήτης, περίγρα καμπέσσο* [пергел].

Стр. 338: „*προτρέττον*...“ — заб.: *κάδρο* [портрет].

Стр. 339 — вмъкната е думата: + *Σαχτιάνι, τὸ αἰγοβυρσα* (*μαροκίνον* maroquin) *καρδοβάνι καὶ καρδουβάνι. δέρμα αἰγός κατειργασμένον*, cordouan [обработена козя кожа].

Стр. 339 — вмъкната е думата: *σεδέφι, μαργαριταρόῤῥιζα* [седеф].

Стр. 339 — вмъкната е думата: *Σευτίνα* = *Σιντίνα*.

Стр. 339: „*σιναμικὴ*...“ — заб.: Александрійскїй лѝстъ. рѣс.

Стр. 340: „*σμέουρον*...“ — заб.: малина.

Стр. 340: „*σομακὶ*...“ — заб.: *σομάδα* [многоцветен мрамор].

Стр. 340 — вмъкната е думата: *Σόμπα, θερμάστρα* [печка].

Стр. 340: „*στοῦκα*...“ — заб.: штѫка, рыба.

Стр. 340: „*ταμπάκης*...“ — заб.: *αἰγοβυρσουργας* [кошара].

Стр. 340: „*ταμπάκινον*...“ — заб.: табахана.

Стр. 340 — след „*ταντοῦρι*“ заб.: *Αἰθρανός, θερμαντὴρ*, но той е *καλογερος* и зри.

Стр. 341 — вмъкната е думата: *τέμπολα* = *δοκός* [греда].

Стр. 341 — вмъкната е думата: *ἔψάνι*.

Стр. 341 — вмъкната е думата: *τζεντζεφίλι, πιπερόῤῥιζα* [джинджифил, раст.].

Стр. 341: „*τζουλοῦφι, προκόμιον*...“ — заб.: *κικιννος* [къдрица].

Стр. 341 — вмъкната е думата: *τιμάρι, φεύδον* [феодално владение, лен].

Стр. 342: „*τσαντήλα*...“ — заб.: не е ли цадилка.

Стр. 342 — вмъкната е думата: *τσεγκέλι, ἀρπάγη*. крикъ. [ченгел, кука].

Стр. 343: „*τσεκοῦρι*...“ — заб.: *ὅρα παραπάνω* [виж по-горе].

Стр. 343: „*τσιμισῆρι*“ — заб.: *τσιμισῆρι* [чемшир].

Стр. 343: „*φιδές*...“ — заб.: *ματσιγράγης* [фиде].

Стр. 343 — вмъкната е думата: *φουρτοῦνα* = *μπόρα* [буря].

Стр. 343 — вмъкната е думата: *χαϊ-χαϊ ναὶ βέβαια* [да, разбира се].

Стр. 344 — вмъкната е думата: *χαϊμαλὶ* = *φυλακτόν* [талисман, амулет, муска].

Стр. 344 — вмъкната е думата: *χαροῦπι* = *χαρούμπη* [сладък рожков, плод].

Стр. 344: „*χασᾶς*“ — заб.: чѫлъ.

Стр. 344: „*χούμελι*...“ — заб.: хмѣлъ.

Стр. 384: „*κύθηρα τσιρίγο*...“ — заб.: *Τσερίγο* [име на остров].

Стр. 393 — на полето заб.: *μετὰ τὴν λέξιν καστέλλι, καστόρχη ζ. κάστωρ* [след думата *καστέλλι, κάστόρχι* животно, бобър].

Стр. 394 — на полето заб.: *ὑπενθυμίζω, ὑπομιμνήσκω* [напомням].

Стр. 33: „῾Ηρος“ — заб.: § 2 *γενική τοῦ ἦρ καὶ ὅρα* [род. падеж от *ἦρ* — пролет и виж].

Стр. 47 — след *θεοπρόπος* [пророчески] заб.: *θεοπρόσπλοκος* = *ἱεροπρόσπλοκος* [благочестив, богобоязлив].

Стр. 71 — вмъкната е думата: *ἰαματικός, θεραπευτικός* [лечебен].

Стр. 85 — вмъкната е думата: *ἴνδικτος, ου, ἡ καὶ ἰνδικτιών, ῶνος, ἡ λέξις λάτ. συμαινουσας ὁρισμὸν* [индикт, латинска дума, означаваща определяне].

Стр. 203: „*κεφαλωτός... ὁ κεφαλὴν ἔχον καὶ ἐξαιρετ. ἐπὶ φυτῶν*“ [имащият глава и преди всичко при растения] — заб.: вдодина.

Стр. 245: „*κορέννυμι*“ — заб.: *καὶ κορεννύω* [насищам, удовлетворявам].

Стр. 299 — вмъкната е думата: *Λάκων, ον, ὁ* = *Λακεδαιμόνιος* (спартанец].

Стр. 301: „*λαμπήνη*“ — заб.: *ἡσάιας κεφ.* 66 *ἐν λαμπίναις ἡμιόνων* носѝла мскѡвъ [книга на пророк Исайа, гл. 66].

Стр. 309: „*λειμών*“ — заб.: *ὡς ἐν λειμῶνι,* ѩкѡво цвѣтницѣ.

Стр. 314: „*λέπαδνος*“ — заб.: *ὅρα καὶ λοπαδοτέμαχο καὶ καθ' ἑξῆς* [виж и думата *λοπαδοτέμαχον* и следващите].

Стр. 320: „*λῆδος*“ — заб.: ладонная лоза.

Стр. 338: „*λόγοσις*“ — заб.: *δὲν εἶναι ἐδώ ὁ τόπος του καὶ ὅρά* [не му е тук мястото и виж].

Стр. 347 — след *λυτρόω* [освобождавам] заб.: *βασιλει* 4. 10. 27 *εἰς λυτρῶνά* въ славян. во афедрѡнъ [четвърта книга на царете, гл. 10].

Стр. 349: „*λωροτομέω*“ — заб.: кроѭ ремéнїя, *λωροτομεῖται* кроится на ремéнїя.

Стр. 394: „*μενοινέω*“ [замислям] — заб.: *μενοινή, ἡ, ὅρα Κουμ. αἱ τὴν παλαιὰν ἔκδοσιν καὶ Σκαρλατ.* [замисъл, виж старото издание на Кумас и Скарлатос].

Стр. 422: „*μῆον, το, χόρτον τί...*“ — заб.: а҃аамáнтїкъ зéлїе.

Стр. 453: „*μυλών... ἔνθα εἶναι ὁ μύλος*“ — заб.: *καὶ μύλων, ὁ* [и мелница].

Стр. 457: „*μυστιπόλις*“ — заб.: *μυστιπόλων ἄριστε,* тайниче небесны̀ изряди слѫжба Григорїа... ῾Ιαννѕа^{р}. 40.

Стр. 547: „*ὀνικός*“ — заб.: *μύλος ὀνικός, εὐάγγ.* [горен мелничен камък. Еванг.].

Стр. 550: „*ὀξυάκανθα*“ — заб.: глогъ зéлїе.

Стр. 707: „*περιάγω*“ — заб.: ѡбвождѕ.

Стр. 714: „*περιέργεια*“ [любопитство] — заб.: *κουσκουρία* (*Σκαρλ.*) [Скарлатос].

Стр. 714: „*περίεργος*“ [любопитен] — заб.: *κουσκούρης* (*Σκαρλ.*) [Скарлатос].

Стр. 741: „*πέσσω*“ — заб.: 1. *βιβλ. βάσιλ. κ.* 8. 13. *πεσσούσας* [първа книга на царете, гл. 8].

Стр. 766: „πλεονέκτης“ — заб.: ὅστις ἀγονίζεται, προσπάθῃ νὰ ἀποκτήσῃ, νὰ πάρῃ κέρδος [който се стреми да придобие, да получи печалба].

Стр. 824: „πρήτην... ἑνός χρόνου ἀρνίου“ — заб.: шиле.

Стр. 854: „προοδους“ — заб.: πρόοϊδα, ὅρα προεῖδον καὶ τὸ λεξ. τοῦ Σκαρλ. [зная от преди, виж προεῖδον — видях напред и речника на Скарлатос].

Стр. 866 — вмъкната е думата: προσδοκίσιμος, ου, ὁ, ἡ, ἐπιθ. (ἐκ τοῦ Κούμα) тоже ἐν Αἰσώπου βίῳ [прилагателно от речника на Кумас, също и в Езоповото житие].

Стр. 905: „πρωτοκλίσια“ — заб.: ὅπερ καὶ ἴδε [тъкмо това и виж].

ТОМ ТРЕТИ

Стр. 21: „ῥοῦς, ὁ“ — на полето заб.: смрáдлика.

Стр. 30: „Σακκογενειτρόφος“ — заб.: Σάκκοδερμηστὴς, ὅρα κατώτερω [виж по-долу думата σάκκοδερμηστὴς.

Стр. 30: „Σακκοδερμηστὴς“ — заб.: ὅρα ἀνώτερω [виж по-горе].

Стр. 65: „Σκεύη, ἡ“ — заб.: Σπανίως μετάχειρίζοντο αὐτὸ ἀντὶ του σκεῦος, ὅπερ ἴδε ѣадрило дѣян. 27 [рядко използуват вместо σκεῦος тази дума σκεύη — съоръжение, за това виж].

Стр. 177 — след „Συνακτικός“ заб.: συνακτός, ἐγχειρ. ἐπικτ. 44 [ръководство на Епиктет].

Стр. 243: „τειχεσιπλήκτης, ὁ“ — заб.: стѣнобúтный, зри и в κριός [стенобитна машина].

Стр. 244: „τειχεμαχικός“ — заб.: стенобитный.

Стр. 305: „τριόφθαλμος“ — заб.: треóкïй.

Стр. 426 — след „φιλοσοφία“ прибавена в полето: φιλοσοφικός, καὶ ἐπιῤ. -κῶς, ὅρα τὴν πάλαιὰν ἔκδοσιν [философски и нар. с окончание -κῶς, виж старото издание].

Стр. 443: „φρύσσομαι“ — заб.: ἐφρύαξαν ἔθνη.

Стр. 453: „φῶς“ — заб.: γενικ. πληθ. φώτων [род. мн. ч. φώτων].

Стр. 453: „φώς“ — заб.: γεν. φώδων [род. пад.].

Стр. 475 — вмъкната е думата: χηνόπους, δος.

Стр. 480: „χνοος“ — заб.: ψαλμ... χνοὺς [пяна, кора].

107

ΕΟΡΤΟΔΡΟΜΙΟΝ ΗΤΟΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΣΜΑΤΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΜΗΤΡΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ, συνερανισθὲν ἐκ διαφόρων τῆς ἐκκλησίας πατέρων, πλουτισθὲν μὲν πολλὰς σημειώσεις καὶ συντεθὲν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν ὑπὸ Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου. Ἐν Βενετίᾳ, ἐκ τῆς τυπογραφίας Νικολάου Γλυκεῖ. 1836

ПРАЗНИЧНИК ИЛИ ТЪЛКУВАНИЕ НА ПЕСЕННИТЕ КАНОНИ НА ГОСПОДНИТЕ И БОГОРОДИЧНИТЕ ПРАЗНИЦИ, събран от различни църковни отци, обогатен с много бележки и съставен на разби-

раем език от Никодим Агиорит. Венеция. Печатница на Николаос Гликис, 1836

(Инв. № 4723)

Стр. 51: „*ὅθεν ὁ Ἰωάννης ὁ Θηκαρᾶς ἐν τοῖς θεολογικοῖς αὐτοῦ ὕμνοις εἴρηκε περὶ Θεοῦ, ὅτι καὶ αὐτῆς τῆς καθ' ὑπερουσιότητα θέσεως ἐστὶν ὑπερκείμενος*“ [Така че Йоанис Тикарас в своите богословски химни е казал за Бога, че Той по своето надсъществено положение се намира над всичко.] Заб.: *ὅρα περὶ τοῦ Θηκαρᾶ* [виж за Тикарас].

Стр. 156 — срещу текст, който се отнася пак за Тикарас — забележка: *ὅρα* [виж].

Стр. 243 — срещу текст, отнасящ се за Дева Мария — заб.: *ὅρα* [виж].

Стр. 601: „*Προσενωπίῳ Σοι ὧραι ὑπεκλίθησαν.*“ [Пред теб часовете се преклониха.] На полето заб.: *πρὸς ἐνωπίῳ σοι, οὕτως εἰς τὰ μηναῖα ὅπερ καὶ ὀρθοτερον δοκεῖ* [„*πρὸς ἐνωπίῳ*“ така е в минеите, което изглежда и по-правилно].

108

Ὁ ΜΙΣΣΙΟΝΑΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ. ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΝΑΤΟΛΑΣ, ΗΤΟΙ ΔΙΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΩΝ ΜΙΣΣΙΟΝΑΡΙΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΜΕΡΗ ΜΑΣ, ΕΙΣ ΤΙΝΑ ΤΕ ΑΛΛΑ ΤΗΣ ΓΗΣ ΜΕΡΗ. ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ῾ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ᾽ΕΘΝΟΣ, ὑπὸ Κυριάκου Λαμπρύλου Χ. Νικολάου. Σμύρνη. 1836

МИСИОНЕРСТВОТО И ПРОТЕСТАНТСТВОТО НА ИЗТОК ИЛИ ПОВЕДЕНИЕТО НА ПРОТЕСТАНТСКИТЕ МИСИОНЕРИ ПО НАШИТЕ МЕСТА И ПО НЯКОИ ДРУГИ МЕСТА НА ЗЕМЯТА. ВРЪЗКИ НА ПРОТЕСТАНТСТВОТО С МАЙКАТА НА ВСИЧКИ ЦЪРКВИ И С ГРЪЦКИЯ НАРОД. Кирякос Ламбрилос Х. Николаос. Смирна. 1836

(Инв. № 5201)

Стр. 1—2 (предговор): „*Τὰ φυλλάδια ταῦτα, ὅσα κατὰ περίστασιν μ' ἔτυχε νὰ ἰδῶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην, εἶναι τὰ ἀκόλουθα. Α'. ἐπιστολὴ περὶ τοῦ τίς ὁ ὑποκεκρυμένος σκοπὸς τῶν εἰς τὴν ῾Ελλάδα ῾Ιεραποστόλων τῆς Βιβλικῆς ἑταιρίας Β'. Σύντομος ἀπάντισις πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολὴν ἀπὸ Ν. Βαμβᾶ*[1] *ἐν ᾽Αθήναις.*“ [Тези брошури, колкото според обстоятелствата можах да видя в този град, са следните: 1) писмо за това, каква е крайната цел на мисионерите на библейското дружество в Гърция, 2) кратък отговор на горното писмо от Н. Вамвас в Атина.] — срещу този текст заб.: *τὸ ἔχω* [имам го].

[1] Неофитос Вамвас (1770—1855). Родом в Хиос, завършил физика в Париж. Бил е учител в Йонийската академия, а от 1837 г. — професор в Атинския университет.

Стр. 47, р. 19 — заб.: зри.

Стр. 65: „*ἂς ἔλθωμεν τελευταῖον εἰς τὰς Σανδβικὰς νήσους, τὰς ὁποίας αὐτοὶ εἰς ἕνα τῶν φυλλάδιον θέλουν νὰ μᾶς παραστήσουν ὡς τὸ ἀριστούργημα τοῦ ζήλου τῶν καὶ τὴν εὐτυχεστέραν ἐπιτυχίαν τοῦ Μισιοναρισμοῦ.*“ [Накрая да дойдем в Сандвичевите острови, които те искат да ни представят в една от брошурите си като шедьовър на тяхното усърдие и като най-щастлив успех на мисионерството.] Заб.: зри *τὸ φυλλάδιον τοῦτο τὸ ἔχω* [тази брошура я имам].

Стр. 75, р. 6; стр. 76, р. 16; стр. 83, р. 13 и 25, и стр. 107, р. 45 — на полето заб.: зри.

Стр. 121: „*ἄνωθεν τούτων τὰ σύσκια δάση ἀπετέλουν ῥωμαντικὸν τι σκότος ἔμπροσθεν τοῦ ὁποίου διακρίνοντο μόνον οἱ μακροὶ στέλεχοι τῶν δένδρων.* [Над тях сенчестите гори образуват някакъв романтичен мрак, от който се различават само дългите стебла на дърветата.] Заб.: зри *ῥωμαντικὸν τι*.

Стр. 145, р. 13 — на полето: зри.

На задната корица (от вътрешната страна) е написано съдържанието на книгата по части.

109

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ... ΕΡΑΝΙΣΤΕΙΣΑ ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΘΕΙΣΑ ΕΙΣ ΜΕΡΙ ΔΥΩ, ΕΙΣ ΠΛΑΝΗΤΟΓΡΑΦΙΑΝ ΚΑΙ ΟΥΡΑΝΟΓΡΑΦΙΑΝ, ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ ἰατροδιδασκάλου Διονυσίου Πύρρου τοῦ Θεττάλου, ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀγγέλου Ἀγγελίδου, 1836

ПРАКТИЧЕСКА АСТРОНОМИЯ. СЪБРАНА ОТ РАЗЛИЧНИ ПИСАТЕЛИ И СЪСТАВЕНА В ДВЕ ЧАСТИ — ПЛАНЕТОГРАФИЯ И УРАНОГРАФИЯ. От архимандрит Дионисиос Пирос от Тесалия. Атина. Печатница на Ангелос Ангелидис, 1836

(Инв. № 4793)

Втора печатна страница от предговора:

„*Ὅθεν παρακαλῶ θερμῶς τὴν Α. Μ. νὰ δεχθῇ ἱλαρῶς καὶ μὲ τὴν συνηθισμένην αὐτῆς εὐμένειαν καὶ τὴν παροῦσαν μοι νέαν Ἀστρονομίαν, δμοῦ μὲ τὴν μεγάλην μου προθυμίαν, καὶ εἰμὶ βέβαιος, ὅτι ὁ μέγας Βασιλεὺς τῶν ἁπάντων θέλει στερεώσειν τὸν Σεβαστὸν Θρόνον τῆς Α. Μ. εἰς γενεὰν γενεῶν τῶν ἀπογόνων Αὐτῆς.*“ [И така, горещо моля негово Величество да приеме с радост и с обичайната за него благосклонност настоящата ми нова астрономия заедно с моята голяма почит. Сигурен съм, че великият Цар на всички [т. е. Бог] ще заздрави почитаемия трон на Негово Величество и при поколенията на неговите потомци]. Заб.: *ἄχρις οὗ ἐξοστρακίσωσί σε αὐτοὶ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Διός οἱ περιλάληποι ἕλληνες λῃσταί* [докато най-сетне тези потомци на Зевс, прочутите гръцки разбойници, те изгонят].

Стр. ιγ' (13): „*μικρὸς Ταῦρων*“ — заб.: *μικρόν τρίγωνον* (малък триъгълник].

110

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ὑπὸ *Νικολάου Λορέντη. Ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας, ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀντωνίου Μπενκότ.* 1837

РЕЧНИК НА ДРЕВНИТЕ СОБСТВЕНИ ИМЕНА ОТ МИТОЛОГИЯТА, ИСТОРИЯТА И ГЕОГРАФИЯТА от Николаос Лоренти. Виена. Печатница на Антоний Бенкот, 1837

(Инв. № 4735)

Стр. 71: „*Δηϊάνειρα, ἡ Θυγάτηρ τοῦ Νερέως καὶ τῆς Δορίδος*... [Дианира, дъщеря на Нерей и Дорида] — заб.: *Δηϊανείρας* [род. падеж].

Стр. 145: „*Καῦνος, ἡ*“ — на полето заб.: *Καῦνος, ὁ υἱὸς τοῦ Μιλίου καὶ τῆς Εἰδοθέας, ὅρα βίβλος* [Кавн, син на Милий и Идотеа, виж книгата].

Стр. 250 — на полето заб.: *Πίστις, ἡ θεότης τις παρὰ ῥωμαίους* [някаква богиня у римляните].

Стр. 279 — на долното поле на страницата заб.: + *Συνώπη, ἡ πόλις τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὅθεν καὶ Συνωπεὺς ὁ κάτοικος αὐτῆς*... [Синопа, град в Мала Азия, откъдето *Συνωπεὺς* (се нарича) жителят на този град].

111

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ, ἐρανισθεῖσα ὑπὸ Ἐμμανοήλου Βασκίδου. Ἐν Στεφανουπόλει. Ἐν τῷ τυπογραφείῳ τοῦ Ἰωάννου Gölt. 1837

ПЕДАГОГИЧЕСКА ПРАКТИЧЕСКА ГРАММАТИКА НА СТАРОГРЪЦКИЯ ЕЗИК, СЪСТАВЕНА ОТ ЕМАНУИЛ ВАСКИДОВИЧ. Брашов. Печатница на Йоанис Gölt, 1837.

(Инв. № 4846)

Стр. 49 — към видовете наречия е прибавен още един: *τὰ δὲ παρακελεύσεως, οἷον* [наречия за насърчение, напр.] — примери не са посочени.

112

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ, συντεθέντα παρὰ Στεφάνου Κομμητᾶ. Ἑλληνικὴ γραμματικὴ... *Ἐν Πέστῃ.* [illegible]*αωλζ*

ПЕДАГОГИЧЕСКИ УРОЦИ. Съставени от Стефанос Комитас. Гръцка граматика. Пеща, 1837

(Инв. № 4630)

Стр. 9 — към примерите за съществителни имена от пето склонение на *-ων* са прибавени: *ὁ ἀκτήμων* [безимотен човек], *ὁ ἐλεήμων* [милостив човек], *ὁ εὐδαίμων* [щастлив, богат човек].

Стр. 9: „*δοίδυξ*“ заб.: (*γουδοχέρι*) [бъркалка].

Стр. 10: „*πτώξ*“ заб.: *δειλός* [страхлив].

Стр. 10: „*ὁ σωτήρ*“ заб.: *κλητ. ὦ σῶτερ* [звателен падеж *ὦ σῶτερ*].

Стр. 10: „*ἀστήρ*“ [звезда] заб.: *δοτ. πληθ. ἀστράσι* [дат. падеж, мн. ч. е *ἀστράσι*].

Стр. 10: „*ὁ ἰχωρ*“ заб.: (*τῶν θεῶν αἷμα, ἢ ἔμπυον*) [кръвта на боговете или гной].

Стр. 10: „*ὁ μέλας*“ [черен] заб.: *κλητ. ὦ μέλαν, ὦ τάλαν* [форма за зват. пад.].

Стр. 10: „*πᾶς*“ [всеки] заб.: *πληθ. γεν. πάντων* [форма за род. пад., мн. ч.].

Стр. 10: „*ὁ παῖς*“ [дете] заб.: *πληθ. γεν. παίδων* [форма за род. пад., мн. ч.].

Стр. 10: „*ὁ αἰγλῆς*“ [бляскав] заб.: (*σιλωνός*).

Стр. 10: „*ὁ χαρίεις*“ [мил човек] заб.: *δοτ. πληθ. τοῖς χαριέσι* [форма за дат. пад., мн. ч.].

Стр. 10 — на полето са прибавени следните примери: *ὁ κίς, τοῦ κιός, αἰτιατ. κίν, κλητ. κὶ, ὡς ὄφις, ὄφιος* [форми на вин. и зват. пад., както *ὄφις* змия].

Стр. 11: „*ὁ μάρτυς*“ [свидетел] заб.: *δοτ. πληθ. μάρτυσι* [дат. пад., мн. ч.].

Стр. 11: „*θώς, θωός*“ [чакал] заб.: *καὶ δμως, δμωός* [роб, слуга].

Стр. 11: „*ὁ Τυρυνς*“ заб.: *υἱός τοῦ Ἄργου* [син на Аргос].

Стр. 11: „*ὁ κατῆλιψ*“ заб.: (*κλίμαξ ἢ δοκός*) [стълба или греда].

Стр. 11: „*ὁ Κίννψ*“ заб.: (*ποταμός τῆς Λιβίας*) [река в Либия].

Стр. 12: „*ἡ χειρ*“ [ръка] заб.: *δοτικ. πληθ. ταῖς χερσὶ* [форма за дат. пад., мн. ч.].

Стр. 13: „*ἡ Τυρυνς*“ заб.: (*πόλις ἐν Ἀργολίδι καὶ ὁρμητήριον διὰ* 181 *τιρυνς* [град в Арголида и изходна точка за нападение].

Стр. 14: „*τὸ πῶϋ*“ заб.: (*ποίμνη, κοπάδι*) [стадо].

Стр. 14: „*τὸ τέρεν*“ заб.: (*μαλακόν, τρυφερόν*) [меко, нежно].

Стр. 14 — на полето са прибавени следните примери, написани един под друг: *τὸ ἄκτημον* [безимотно], *τὸ ἐλεημον* [милостиво], *τὸ εὐδαιμον* [щастливо].

Стр. 14: „*τὸ κέαρ*“ заб.: (*καρδία, στοχασμός*) [сърце, размишление].

Стр. 14: „*τὸ πῦρ*“ [огън] заб.: *ἐνικῶς μόνον* [само в ед. число].

Стр. 15: „*τὸ φῶς*“ [светлина] заб.: *πληθ. γεν. τῶν φωτῶν* [род. пад., мн. ч.].

Стр. 15: „*τὸ οὖς*“ [ухо] заб.: *πληθ. γεν. τῶν ὤτων* [род. пад., мн. число].

Стр. 20: „*ἡδύς*“ [приятен, мил] заб.: (*) *ὡσαυτως καὶ τὰ* [така се скланят и] *ἀμβλύς* [слаб], *βαθύς* [дълбок], *βαρύς* [тежък], *βραδύς* [бавен], *γλυκύς* [сладък], *εὐθύς* [искрен], *εὐρύς* [широк], *θρασύς* [смел, дързък], *ἰθύς* (=*εὐθύς*) прав, искрен, *ὀξύς* [остър], *παχύς* [пълен], *πλατύς* [широк], *ὠραῖος* [тих], *ταχύς* [бърз], *ὠκύς* [бърз], *καὶ τὰ ὅμοια* [и подобните на тях].

Стр. 23: „*ὁ νοῦς*“ [разум], „*ὁ πλοῦς*“ [кораб] заб.: *ὡσαύτως καὶ τὰ ἐπίθετ.* [така се скланят и прилагателните] *χρυσοῦς, σῆ, σοῦν* [златен], *ἁπλοῦς* [прост], *διπλοῦς* [двоен], *τριπλοῦς* [троен], *καὶ τὰ ὅμοια* [и подобните на тях].

Стр. 25: „*σέβας*“ [почит], „*ὄφελος*“ [полза] заб.: *τοιοῦτον καὶ* [по същия начин се скланя и] *τὸ ὄνειδος* [обида].

Стр. 39 — към формите за мн. ч., мин. несв. време на глагола „*τύπτω*“ [удрям, бия], *τύπτεσθε, τυπτέθωσαν* е прибавена формата: *καὶ τυπτέσθων.*

Стр. 43: „*τετυμμένοι εἰσι*“ [перфект] заб.: *καὶ Ἰωνικῶς* [и йонийската форма] *τετύφαται.*

Стр. 43: „*τετυμένοι ἦσαν*“ плусквамперфект заб.: *καὶ Ἰων.* [и йонийската форма] *ἐτετύφατο.*

Стр. 43: „*Τρίτον πρόσωπον πληθυντικὸν τοῦ παθητικοῦ παρακείμενου καὶ ὑπερσυντελικοῦ οὐχ ὑπάρχει, ὅταν τὸ τρίτων τῶν ἑνικῶν ἔχῃ τὴν τελευταίαν συλλαβὴν μετὰ δύο συμφώνων· ἀναπληροῦσι δὲ τὸν τόπον αἱ μετοχαὶ μετὰ τοῦ ὑπαρκτικοῦ ρήματος. Ὅταν δὲ τὸ τρίτον τῶν ἑνικῶν ἔχῃ ἓν συμφώνον, τότε γίνεται τρίτον πληθυντικον, εἰς -ινται· οἷον κρίνω, κέκριμαι, κέκρισαι, κέκριται, πληθ. κέκρινται καὶ ὑπερσυντ. ἐκέκριντο. Ἔνθα δε ἐλλείπει τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν ἐν τοῖς ὁριστικοῖς, ἐν τούτοις καὶ τὰ εὐκτικὰ, καὶ ὑποτακτικὰ ἐλλείπουσι.*“ [Не съществува трето лице, мн. число от перфект и плусквамперфект, страдателен залог, ако в трето лице, ед. число последната сричка е с две съгласни. Тогава вместо тях се употребява формата, образувана от причастията и спомагателния глагол. Когато в трето лице, ед. число последната сричка има само една съгласна, тогава трето лице, мн. число от перфект, страд. зал. се образува на *-νται*, напр... *κέκρινται*, плусквамперфект *ἐκεκριντο*. Тук липсва формата за трето лице, мн. число, изявит. наклонение, както и формите за желателно и подчинит. наклонение.] Заб.: *ἀναπληροῦνται ὅμως διὰ τῆς μετοχῆς καί τοῦ ὑπαρκτικοῦ ρήματος, ὡς καὶ ἐν τοῖς ὁριστικοῖς.* [Тези форми се заместват от причастието и спомагателния глагол, както и в изявително наклонение.]

Стр. 43 — заб.: *παρακείμ. καὶ ὑπερσυντελ. ὅρα ἐν τῷ τέλει* [перфект и плусквамперфект, виж накрая].

Стр. 43 — към формите за желателно наклонение, страд. залог на глагола (в аорист, мн. и двойнствено число) заб.: *παρακείμ. καὶ ὑπερσυντελ. ὅρα ἐν τῷ τέλει.* [За формите на перфект и плусквампарфект виж накрая.]

Стр. 45 — към страдателните форми, подчин. наклонение (имперфект, мн. и двойнствено число) на глагола *τύπτω* заб.: *ὅρα ἐν τῷ τέλει παρακειμ. καὶ ὑπερσυντελ.* [виж накрая за перфект и плусквамперфект].

Стр. 45 — към формите за желателно наклонение, действ. залог (сег. време, мн. и двойнствено число) заб.: *καὶ παραται.* [и имперфект].

Стр. 45 — същата заб. е написана и към формите за подчинително наклонение, действ. залог, сег. време, а при формите за перфект заб.: *καὶ ὑπερσ.* [и плусквамперфект].

Стр. 52 — към причастията *πεποικὼς, ποιήσας, ποίησων* заб.: *παρακειμ., ἀόριστος σελ. ἐπὶ τὸν κοινὸν τόπον* [перфект, аорист, стр. на общото място].

Стр. 61 — към формите на глагола *ἵσταμαι* [стоя] заб.: *καὶ τροπῇ, ἱστῇ, ἵστῆται.*

Стр. 67 — към формите на глагола *δίδωμι* са допълнени следните форми: *παρακειμ.* [перфект], *δέδωκα, ὑπερσ.* [плусквампер.] *ἐδεδώκην.*

Стр. 67: „*τὰ λοιπὰ πρόσωπα τοῦ α' ἀορίστου εἰσιν ἄχριστα· εἰς χρῆσιν δὲ ἤκουσι τὰ τοῦ β' ἀορίστου*“. [Останалите лица на аорист I не се употребяват. Употребяват се само формите на аорист II]. Заб.: *εὑρίσκεται* [срещат се формите] *δώκη καὶ ἐδώκαμεν, ἐδώκατε.*

Стр. 77 — заб.: *τὰ σύνθετα ἀναβηβάζουσι τὸν τόνον οἷον· πρόσοιδα, σύνοιδα* [съставните глаголи от *οἶδα* преместват ударението си на предната сричка, като например *πρόσοιδα, σύνοιδα*].

Стр. 83 — срещу формите на глагола *ἁλίσκω* [залавям, хващам] заб.: (*τὸ ἐνεργητ. ἄχρηστ. καὶ ἀντ. αὐτοῦ τὸ αἱρέω εὔχρηστ.* [Формите за действит. залог не се употребяват, а вместо тях се употребяват формите на глагола *αἱρέω* — хващам.]

Стр. 83: „*ἀνίνομαι*“ и „*ἀπαναίνομαι*“ [отказвам] заб.: *ἀρνοῦμαι* [отказвам, отказвам се].

Стр. 84: „*ἀποχρῆ ἀπρόσωπον*“ [безлично] заб.: *ἀρκεῖ, φθάνει* [достатъчно е].

Стр. 84: „*ἄρδω*“ заб.: *ἀρδεύω* [оросявам, напоявам].

Стр. 84: „*ἀρήγω*“ [помагам] заб.: *ὑπερασπίζομαι* [защищавам, застъпвам се].

Стр. 84: „*βρενθύομαι*“ [хваля се, гордея се] заб.: *καμπάζω* [хваля се], *ὑπεριφανεύομαι* [гордея се].

Стр. 84.— на полето забележка: *ἔχω βάρος* [тежък съм], 2§ *ὑπὸ βάρους κλίνω* [наклонявам се от тежест], 3§ *ὁρμῶ* [действувам], 4§ *γέμω* [пълен, натоварен съм], *εὐπορῶ* [получавам изобилно], 5§ *μεταφορ. ἐπὶ ἀνθρωπ. ὑπερισχύω, ὑπερτερῶ ὑπερώχω* [прен. за човек: надделявам, надвивам, превъзхождам].

Стр. 85 — към формите за аорист на глагола *γαμέω* [женя се] са добавени формите: *α'* [аорист I] *ἐγάμησα καὶ μεσ.* [медиал. форма] *γεγάμην*.

Стр. 86 — допълнени са следните форми от глагола *διδράσκω* (бягам): *ἀορ.* [аорист] *ἔδραν, ἔδρας, ἔδρα, ἔδραμεν, ἔδρατε, ἔδρασαν. οὕτω καὶ* [също и] *ἀπέδραν, διέδραν. προστ.* [императив] *δρᾶθι, εὐκτικ.* [желат. накл.] *δραίην, ὑποτακτ.* [подчин. накл.] *δρῶ, ἀπαρέμφ.* [инфинитив] *δρᾶναι, μετοχ.* [причастие] *δρὰς, δρᾶσα, δρὰν* [форми на глаголите] *ἀπαδιδράσκω* [избягвам] и *διαδιδράσκω* [избягвам].

Стр. 87 — заб.: *ἐρέω -ῶ* [питам, разпитвам] зри *εἴρω* [казвам].

Стр. 87: „*ἔρομαι*“ [питам] заб.: *ἐρωτῶ*.

Стр. 87: „*ἐρυθαίνω*“ [обагрям с червено] заб.: *ποιητ. ἀντὶ* [поетична форма вместо] *ἐρυθραίνω*.

Стр. 87: „*εὕδω*“ [спя, почивам си] заб.: *ἐξ οὗ τὸ συνθετ.* [от него е съставният глагол] *καθεύδω* [спя].

Стр. 87 — на полето заб.: *ἐρείδω* [опирам, подпирам] *παρατ.* [имперфект] *ἤρειδον, παρακ.* [перфект] *ἤρεικα καὶ ἐρήκεικα, μελ.* [бъдеще време] *ἐρείσω, ἀορ.* [аорист] *ἤρεισα*.

Стр. 88 — на полето заб.: *θρώσκω* [скачам] *μ.* [бъдеще вр.] (*θροοῦμαι, ἀορ. β'* [аорист II] *ἔθορον ὅθεν ἀνέθορον* [откъдето формата] (*πηδῶ ἐπάνω*) [скачам нагоре].

Стр. 88: „*καθίζω*“ заб.: посаждаю кого 2§ = *κάθημαι* [седя], *καθαίρω* [чистя], *ἐκαθαιρον, μελ.* [бъдеще вр.].

Стр. 90 — на полето заб.: *κτείνω* [убивам], *μελ.* [бъдеще вр.] *κτενῶ* (*Ἰωνικ.* [йонийска форма] *κτανῶ*), *παρακ.* [перфект] *ἔκτακα καὶ* [и] *ἔκτονα, ἀορ.* [аорист] *ἔκτεινα*.

Стр. 91: „*μαινοῦμαι*“ [от гл. *μαίνομαι* — буйствувам] заб.: *καὶ* [и] *μανήσομαι, ὑπερσ.* [плусквампер.] *ἐμεμήνειν*.

Стр. 92 — на полето заб.: *ὀλισθάνω καὶ ὀλισθαίνω* [плъзгам се] *μελ.* бъдеще вр.] *ὀλισθήσω, ἀορ. α'* [аорист I] *ὠλίσθησα καὶ* [*ἀορ.*] *β'* [и аорист II]

ὤλισθον, ες, ε (*μετ. ἀορ. β'* [причастие от аорист II] *ὀλισθῶν, ἀπαρ.* [инфинитив] *ὀλισθεῖν*).

Стр. 92: „*ὀπτάνομαι*“ [явявам се] заб.: *καὶ* [и] *ὦφα, ὦπα ὄπωπα, παθητ.* [пасивни форми] *ὤμμαι, ὦψαι, ὦπται, πληθ.* [мн. ч.] *ὠμμένοι, ναι, να εἰσι.*

Стр. 95 — на полето заб.: *σκάπτομαι* [окопавам се] *παρακ.* [перфект] *ἔσκαμμαι, μεσ. ἀορ.* [медиален аорист] *ἐσκαψάμεν, μελ.* [бъдеще време] *σκάψομαι* (*καὶ παθ. ἀορ.* [и пасивен аорист] *ἐσκάπην, μόνον παρὰ τοῖς Ο'*).

Стр. 97: „*φθάνω*“ [изпреварвам] заб.: (*εὐκτ.* [желат. накл.) *φθαίην, ὑποτ.* [подч. накл.] *φθῶ, ἀπαρ.* [инфинитив] *φθῆναι.*

Стр. 107: „*ὁ φάψ*“ заб.: *εἶδος ἀγρίας περιστερᾶς* [вид див гълъб].

Стр. 107: *Τὸ δὲ βασιλεὺς ποιεῖ τὸ θηλυκὸν βασίλισσα, βασιλὶς καὶ βασίλεια.* [Съществителното *βασιλεὺς* образува следните форми за женски род: *βασίλισσα, βασιλὶς* и *βασιλεία*. Заб.: *καὶ τ. λ. π. ὅρα ἐν τέλει τῆς βίβλου* [за останалите виж на края на книгата]

Стр. 112: „*ὀπνίω*“ и „*ἀγνίω*“ заб.: = *βινέω, συνουσιάζομαι* [общувам, живея заедно] *ἀγνίω δε τί*; [а *ἀγνίω* какво значи].

Стр. 113: *Ὅταν τὸ ῥῆμα ἄρχηται ἀπὸ τοῦ α τρέπεται τὸ α εἰς η ἐν τοῖς παρῳχημένοις οἷον· ἀκούω, ἤκουον.* [Когато глаголът започва с гласната *α*, в миналите времена *α* преминава в *η*, напр...]. Заб.: *τὰ ἀκόλουθα* 4, *ἄω, ἄον, αἴω, ἄϊον, ἀῃ· θέσσω, ἀήθεσσον, ἀηδίζομαι, ἀηδιζόμην μένουσιν ἀνεύξητα διὰ τὴν κακοφωνίαν.* [Следните четири глагола *ἄω* (насищам), *αἴω* (разбирам), *ἀηθέσσω* (не съм навикнал), *ἀηδίζομαι* (изпитвам досада) остават без аугмент поради неблагозвучие.]

Стр. 118 — на полето заб.: *περὶ Ἀττικοῦ παρακείμ.* [за атическата форма на перфект].

Стр. 119 — към правилото за образуване на перфект от глаголи, които в бъдеще време имат крайна съгласна *ρ, ν, λ*, е прибавен примерът: *στελῶ, ἔσταλκα,* и един пример, при който крайната съгласна *ν* преминава в *γ*: *φαινῶ, πέφαγκα.*

Стр. 119 — на полето заб.: *περὶ Ἰωνικοῦ* (*παρακείμενον*) [за йонийската форма на перфект].

Стр. 120 — към правилото за образуване на аорист II е прибавен примерът: *στρέφω, ἔστραφον.*

Стр. 121 — към правилото за образуване на перфект е прибавен примерът: *λείπω, λέλοιπα.*

Стр. 123: „*ὅτι ἐν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τὸ -μαι ᾖ καθαρὸν, καθαρὸν ἐστι καὶ τὸ θην τοῦ ἀορίστου. οἷον· κέκριμαι, ἐκρίθην...*“ [Когато окончанието *-μαι* на пасивния перфект е чисто, чисто е и окончанието *-θην* на аорист.] Заб.: *ἐντεῦθι ἀνείκει καὶ τὸ λέλουμαι ἐλούσθην.* [Тук се отнасят и формите *λέλουμαι, ἐλούσθην*].

Стр. 132 — към правилото за образуване на умалителни съществителни с наставка *-δρι- λογος λογίδριον* заб.: (*λογίδιον, ὀρθτ.*) [по-правилна е формата *λογίδιον*].

Стр. 133 — към примерите за образуване на народностни имена на *-ιξ* и *-ιος* са прибавени съответно примерите: *Θράκη, Θράξ, Κλαζομένης, Κλαζομένιος.*

Стр. 134: „*θεὸς, Θεῶν*“ [род. пад., мн. ч.] заб.: *κυρ. ὄνομα διαφόρων ἀνδρῶν* [мъжко собствено име].

Стр. 134: „*εἷς ος. Τούτων δὲ παραλήξεις ἕνδεκα* [предпоследните срички на тези имена са 11] заб.: (12 *εἶσι*) [12 са].

Стр. 134 — към правилото за образуване на прилагателни имена от съществителни с наставка *-αλιμ-*, . . . *κυδάλιμος* заб.: *ἔνδοξος, περίφημος* [прославен].

Стр. 135 — на полето заб.: *ὅρα* [виж].

Стр. 140 — към примерите за образуване на глаголи от същ. имена е прибавен: *θυμός* [гняв], *θυμαίνω* [гневя се].

Стр. 140 — към примерите за образуване на глаголи с оптативен оттенък от други глаголи са прибавени следните примери: *γελασείω* [имам желание да се смея], *βρυσείω* [имам желание да псувам], *πολεμησείω* [желая война].

Стр. 142: „*Τὰ εἰς -ας λήγοντα, ἐάν μὲν ὦσιν ἀρσενικά, ἔχουσι μακρὰν τὴν λήγουσαν· αἷας, τύψας. . .* [Имената, окончаващи на *-ας*, когато са от мъжки род, последната им сричка е дълга...] Заб.: *ἴσως Ἄχρας ἢ οἰκτρωνυμ.* [може би *Ἄχρας* или *οἰκτρωνυμ.*].

Стр. 145: „*βραχείας οὔσης τῆς ληγούσης, ὁ τόνος τίθεται ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης· δίκαιος*“ [когато крайната сричка е кратка, ударението се поставя на третата сричка]. Заб.: *ἐξαιροῦνται τὰ περισπώμενα ῥήματα, καὶ οἱ β' μᾶλλον τὰ τῶν βαρυτόνων.* [Изключение правят глаголите с извито ударение и формите за вторите времена с второсрично ударение.]

Стр. 145: „*πᾶσα ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τῶν ἄρθρων ὀξύνεται· οἷον τὸν, τὴν, τὰς, τοὺς, τὰ.* [Винаги именителен и винителен падеж на члена получават остро ударение...] Заб.: *ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ.* [Същото се отнася и за двойнствено число.]

Стр. 149 — на полето заб.: *Ἕλενος, Ἑλένη, Ἕλλη* (*ὅθεν καὶ ὁ Ἑλλήσποντος*) [Елли, откъдето [произхожда] и Хелеспонт].

Стр. 149 — прибавени са примерите: *εὔχρηστον* [потребно], *συνθέτως* [съставна дума], *ἔφηβος* [ефеб, младеж], *πρόσηβος* [близък до юношеска възраст].

Стр. 149: „*Ἥρων*“ заб.: *κυρ.* [собствено име].

Стр. 149: „*Ἥρως*“ заб.: *Ἡσαΐας.*

Стр. 149 — към *ἵμερος* е прибавен примерът *πόθος* [желание], а към *ἱμείρω* — *ἐπιθυμῶ* [желая].

Стр. 149: „*ὅλμος*“ заб.: *γουδίον* [хаван].

Стр. 149: „*ὅμιλος*“ заб.: *ἄθροισμα πολλῶν ἀνδρῶν* [тълпа от много мъже].

Стр. 149: „*ὡρακιῶ*“ заб.: *λιγοθυμῶ* [припадам].

Стр. 153: „*Τὰ εἰς αιον, ἀπὸ τῶν εἰς η καὶ α θηλυκῶν παραγόμενα, τῇ αι γράφονται... κορυφή, κορυφαῖος, σπουδή, σπουδαῖος πλὴν τῶν εἰς αλε· οἷον ρωμαλέος...* [Прилагателните на *-αιον*, производни от същ. имена от ж. род на *-η* и *-α*, се пишат с *-αι* с изключение на прилагателните на *-άλε* — напр. *ρωμαλέος* [силен]. Заб.: *κερδαλέος* [полезен], *θαρσαλέος* [смел].

Стр. 155: „*τὰ εἰς -ιδης πατρωνημικὰ τῷ ι παράλήγουσιν· οἷον Πριαμίδης.* [Презимената (номина патронимика) на *-ιδης* в предпоследната сричка имат *ι*, напр...]. Заб.: *ὅρα σελδ.* 30 [виж стр. 130].

Стр. 156: „*καλλίπλουν*“ заб.: *τί σημαίνει*; [какво означава?].

Стр. 156 — към примерите за съществителни на *-εια* е добавен: *κολακεία* [ласкателство].

Стр. 156 — към примерите за съществителни на *-ειον* заб.: *καὶ τὰ ὡς περιεκτικά οἷον· βράβειον, στοιχεῖον καὶ τ. λ. π.* [също и събирателните имена, като напр. *βραβεῖον, στοιχεῖον* и др.].

Стр. 156 — към примерите на *-ειος* са прибавени: *Αἰσωπειος, λεύντειος.*

Стр. 156 — към прилагателните, производни от *γεα,* които се пишат с *ει,* е прибавен примерът: *ἀτόγειος* [идещ от сушата, сухоземен].

Стр. 156 — към същ. имена от ж. род на *-ειρα* заб.: *δωτὴρ — δώτειρα* [дарител — дарителка].

Стр. 157 — към глаголите на *-ειω* заб.: *βρωσείω* искам да ям.

Стр. 157: „*ὅσα τῶν ῥημάτων κινούμενα εἰς πάραγωγὴν, παρέχει οι ἤ ου τῇ ει γραφῶνται· οἷον· ἀμείβω, ὅτι ἀμοιβή.*“ [Глаголите, които са производни от същ. имена на *οι* и *ου,* се пишат с *ει.*] Заб.: *ὡσαύτως καὶ* [също и глаголите] *φθείρω* [похабявам], *σπείρω* [сея] от *φθείρα* [щета] и *σπορά καὶ ἄλλα* [посев и др.], *τείνω* [опъвам] от *τόνος* [тон, звук].

Стр. 157 — към умал. съществителни на *-υλλιον* е прибавен примерът: *ξενύλλιον* [ханче, лош хотел].

Стр. 157 — към същ. имена, образувани от *ἄγω,* заб.: *παιδαγωγός* [педагог], *χειραγωγός* [ръководител].

Стр. 157 — към имената на *-ωλης* заб.: *ποινώλης* [наказател].

Стр. 157 — към имената на *-ωναξ* заб.: *πλειστῶναξ κυρ.* [собствено име].

Стр. 158 — към правилото за правопис на имената на *-ωτης* заб.: *θεασώτης ὀρθότερ.* [по-правилно].

Стр. 160: „*τὸ πρὸ τῆς ἀποστρόφου σύμφωνον, τῷ τῆς ἑπομένης λέξεως φωνίεντι συμπλέκεται· οἷον· κα-τ᾽ ἐμοῦ κα-θ᾽ ἡ-μῶν.*“ [Съгласната пред апострофа се свързва с гласната на следващата дума.] Заб.: *κα-θ᾽ ἡ-μῶν.*

Стр. 160: „*καὶ ἐπειδὴ τὰ σύνθετα ὡς μία θεωροῦνται λέξις, καὶ εἰσὶ μία, διὰ τοῦτο περὶ συμπλοκῆς συμφώνων οἱ αὐτοὶ φυλάττονται κανόνες.*“ [Понеже съставните думи се смятат за една, а и са една дума, затова при свързване на съгласните важат същите правила.] Заб.: *συνάρχος, συ-να-ρχος, συν-α-ναρ-χος.*

Стр. 165 — към дат. пад. на съществителното от пето склонение, мн. число *αἰάντεσσιν* заб.: *τοιοῦτον καὶ* [такава е и формата] *τὸ κυνεσι.*

Стр. 165: „*Αἱ πληθυντικαὶ τῶν οὐδετέρων ὀνομαστικαὶ, κατὰ τὸ τρίτον πρόσωπον, συμφωνοῦσιν Ἀττικῶς καὶ ἑνικοῖς ῥήμασιν οἷον· τὰ παιδία πέζει ἀντὶ πεζουσιν.* [Съществителните имена от ср. род, им. падеж, мн. число се съгласуват атически с глагола в трето лице, ед. число.] Заб.: (*ὅρα παραδείγματα ἐν εὐαγγελ. Ματθ.* 13, *στίχ.* 4). [Виж примери в Евангелието на Матея, 13, стих 4.]

Стр. 181: „*πρὸς δοτικὴν δὲ φέρονται· τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τοῦ ἴσου, τοῦ ὁμοίου, τοῦ ὁμοῦ, καὶ τῆς συν, συγκείμενα· οἷον ταυτοδύναμος...*“ [С дат. падеж се свързват имената, съставени от *αὐτοῦ, ἴσου, ὁμοίου, ὁμοῦ* и *συν.*] Заб.: (*τὸ δὲ εὐλογεῖται παίδες τῆς τριάδος ἰσάριθμοι*) *ὅρα καὶ ἐν τῷ τέλει.* [„Благословете, отроци, равночислени на света Троица“ виж и накрая.]

Стр. 184 — към правилото за употреба на дат. падеж без предлозите *ἐν, συν, ἐπὶ* заб.: *ὅρα σελδ.* 294. [Виж стр. 294.]

Стр. 189 — към правилото за предаване на действие, което се простира върху част от даден предмет, без предлога *ἀπὸ,* а с партитивен генетив е прибавен примерът: *τρώγω τοῦ ἄρτου* [ям хляб].

Стр. 191: „*Ὅταν τὸ πάσχον ἢ πράγμα καὶ οὐχὶ πρόσωπον· τότε συντάσσεται καὶ δοτικῇ· οἷον· τέμνεται μοι δ λίθος.*“ [Когато претърпяващият действието е предмет, а не лице, тогава се свързва с дат. падеж.] Заб.: *ὅπερ μόνον*

ἐν τῷ γ' πρόσωπον γίνεται, което става само в трето лице *συνέγραπτος μοι βιβλίον* [книгата е написана от мене].

Стр. 193 — допълнен е следният пример: *ἑτοιμάζεται θέρους τὴν τροφὴν, ποιεῖται τὴν παράθεσιν* (*Σοφ. Σολομ.* 6).[1] [Приготвя си лете храна и си прави приготовления („Премъдрост Соломонова", гл. 6).]

Стр. 197: „*τῇ δε εὐκτικῇ χρώμεθα ἐπὶ εὐχῆς καὶ κατάρας*". [Желателно наклонение (оптатив) използуваме при пожелание и проклятие.] Заб.: *πολλάκις ἀντὶ τῆς εὐκτικῆς τίθεται ἡ προστακτικη, ὡς...* [понякога вместо желат. наклонение се поставя повелително наклонение, напр.] *ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτο ἡ βασιλεία σου καὶ τ. λ. π.* [да се свети името ти, да дойде царството ти и т. н.].

Стр. 198 — при употребата на инфинитив е прибавен примерът: *φημὶ τὸν ἄνδρα λέγειν* [казвам, че мъжът говори].

Стр. 198 — при употребата на инфинитив, бъдеще време е прибавен примерът: *ἐλπίζω αὔριον ὑετὸν ἔσεσθαι.* [Надявам се, че утре ще вали дъжд.] На полето са прибавени примерите: *δωσειν χρήματα τῷ δανιστῇ* [ще даде средства на кредитора] и *θάνατον ἐπα[ιά]ζειν* [оплаква смъртта].

Стр. 199 — допълнен е следният пример: *ἔφη εἶναι στρατηγός* (*αὐτὸς δηλ. ὁ ἴδιος*). [Казал, че е военачалник (т. е. той самият).]

Стр. 199 — към примерите за употреба на причастията заб.: (а) *τῆς νυκτός διελθούσης, ἤγγικεν ἡ ἡμέρα — καὶ περῆλθεν ἡ σκιὰ τοῦ νόμου, τῆς χάριτος ἐλθούσης.* [Когато нощта премина, появи се денят; и след като настъпи благодатта, сянката на закона отмина.]

113

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, ΕΚΤΕΘΕΙΣΑ ΜΕΝ ΓΑΛΛΙΣΤΙ ΥΠΟ ΑΝΔΡΙΑΝΟΥ ΒΑΛΒΙ, ἑρμηνευθεῖσα δὲ ὑπὸ Κ. Μ. Κούμα, τόμος πρῶτος. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀντ. Μπένκο. 1838

ГЕОГРАФИЯ, ИЗДАДЕНА НА ФРЕНСКИ ОТ АДРИАН БАЛБИ, преведена от К. М. Кумас. Том първи. Виена. Печатница на Ант. Бенко, 1838

(Инв. № 4500

На корицата заб. от Н. Рилски: *οἱ χάρτες ὅλοι ἐδέθησαν ὁμοῦ, χωριστά τῆς Γεωγραφίας ἐν εἴδει Ἄτλαντος.* Всички карти са подвързани заедно, отделно от географията, във вид на атлас:

Том трети — 1839:

На обратната страна на предната корица забележка: *προσημειωτέον, ὅτι οἱ χάρτες ἀφαιρεθέντες ἐξ ὅλων τῶν τόμων τῆς παρούσης Γεωγραφίας, ἐδέθη-*

[1] В 6 гл. на „Премъдрост Соломонова" няма такъв текст. Той е от „Притчи Соломонови", гл. 6, ст. 8.

σαν χωριστὰ εἰς εἶδος Ἀτλαντος πρὸς εὐχερεστέραν χρῆσιν. [За отбелязване е, че картите, които са извадени от всичките томове на настоящата География, са подвързани отделно като атлас за по-удобна употреба.]

Стр. 133: „*Σαμοκόβον, παρὰ τὰ σύνορα τῆς Βουλγαρίας μὲ θρόνον ἐπισκόπου, ὀχυρὸν φρούριον καὶ* 4.000 *κ.* ÷÷" [Самоков, в границите на България, с епископски трон, укрепена крепост и 4000 жители.] На полето заб.: *ὅρα κάτω τὴν ὑποσημείωσην* [виж забележката долу]. Втора забележка: *τῷ ὄντι ὀχυρὸν φρούριον, πλὴν ὁλοτελῶς ἀνυπ[ε]ρ[βα]τον! ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 155 [действително е укрепена крепост и освен това напълно непроходима], виж и на стр. 155.

Стр. 134: „*Καλλίπολις, μεγάλη πόλις, ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου χερσονήσου παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου... ἔχει λιμένα, καὶ ἐργοστάσια μαροκινῶν.*" [Галиполис, голям град на едноименен полуостров при входа на Хелеспонта.. има пристанище и работилници за обработване на кожа.] Заб.: *ὅρα μαροκινῶν τί*; [виж какво е „*μαροκινῶν*"].

Стр. 1..: „*Δούπνιτζα... πόλις ὀχυρὰ καὶ εἰς ὑψηλὴν ὀρεινὴν κοιλάδα μὲ* 6.000 *κ., ἐνασχολουμένοι εἰς μετάλευσιν καὶ ἐργασίαν σιδήρου καὶ χάλυβος...*" Дупница... укрепен град във висока планинска долина с 6000 ж., които [се занимават с производство и преработка на желязо и стомана...] Заб. *πολὺ ὀχυρά, ὡς πρὸς σὲ* [много укрепен, както (е) според тебе].

Стр. 154: „*Ἰσκέρ*" на полето заб.: Йскаръ.

Том четвърти — 1839:

На първия лист заб.: *ὅρα τὴν συνέχειαν τῆς προηγουμένης ἐκθέσεως εἰς τὸ τέλος τῆς βίβλου, τουτέστι τοῦ παρόντος τόμου* [виж продължението на предходното изложение в края на книгата, сиреч на настоящия том].

Том пети — 1840:

Стр. 148 — към по-важните географски понятия вмъкнато: *Ἀϊσεμφέλς = βαϊσενφέλς.*

Стр. 198: „*Λεμβέργ...*" заб.: = *Λεμπεργ.* Лвовъ.

Том трети:

Стр. 157: „*Γάβροβα... παρὰ τὸν ποταμὸν Ἰάντραν. ἔχει* 3.000 *κ. τοὺς πλείστους βουλγάρους ἐμπόρους*". [Габрово... при р. Янтра... има 3000 ж. повечето български търговци.] Заб.: *ὄχι τοὺς πλείστους, ἀλλὰ ὅλους* [не повечето, а всички].

114

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΈΠΑΝΘΟΥΣΑ, νῦν δε α'. τύποις ἐκδοθεῖσα παρὰ Κωνσταντίνου Γ. Φωτιάδου τοῦ ἐκ Σαμακοβίων. Ἐν Σμύρνῃ, ἐκ τῆς τυπογραφί ς Ἀ. Δαμιανοῦ καὶ Σ. ΧΗΗΗΔΔΙΙΙ

ГРАМАТИКА, ИЗДАДЕНА ЗА ПЪРВИ ПЪТ от Константин Г. Фотинов от Самоков. Смирна. Печатница на А. Дамянос и С, 1838

(Инв. № 4777)

Стр. 61 — към глагола *Ἀλέω* [меля] са прибавени някои форми (*ἀορ.* [аорист] *ἤλεσα, παθητ.* [пасивна форма] *ἠλέσθην, ἀπαρεμφ.* [инфинитив] *ἀλῆθεσθαι*).

Стр. 71 — към глагола *μαίνομαι* [беснея, обезумявам] е допълнена формата: *μελ. β'* [II бъдеще време] *μανήσομαι.*

Стр. 86 — на полето допълнено прилагателно с неговите форми за сравнителна и превъзходна степен: *ὠκύς* [бърз], *δμαλῶς* [образува правилно] *ὠκύτερος, ὠκύτατος, καὶ ἀνώμαλως* [и образува неправилно пак] *ὠκύτερος, ὠκύτατος.*

Стр. 94: „*Εἰς δὲ τὸν δισύλλαβον μέλλοντα τρέπει τὸ ε εἰς α. ὡς στέλλω, σταλῶ, ἔσταλκα...*“ [във формата за бъдеще време на двусричните глаголи гласната е преминава в а.] Към това правило се отнася следната заб.: (*ἐξαιροῦνται τὰ νεμῶ, καμῶ, τεμῶ, ὧν ὁ παρακείμ. γίνεται ὡς ἀπὸ τῶν περισπωμένων, οἷον νενέμηκα, τὸ δὲ κέκμηκα, τέτμηκα κατὰ συγκοπὴν*). [Изключение правят глаголите *νεμῶ...*, чиито форми за перфект се образуват, както при глаголите с извито ударение: *νενέμηκα...* със синкопа].

Стр. 98: „*περὶ τοῦ μετ' ὀλίγον μέλλοντος οὗτος γίνεται ἀπὸ τοῦ β' προσώπου τοῦ παθ. παρακειμένου τροπῇ τῆς -αι εἰς -ομαι: οἷον τέτυμαι, τέτυφα, τετυφομαι*“. [Близко бъдеще време се образува от 2 лице на пасивния перфект с преминаване на *-αι* в *-ομαι*: *τέτυφα, τετυφομαι* — от *τύπτω* — удрям, бия.] Следва заб.: *κατὰ τοῦτον τὸν κανόνα εἰς τὸ τρέφομαι, τέτραμμαι, πρέπει νὰ γήνῃ τετράφομαι, ἀλλὰ δὲν γίνεται οὕτω. πῶς δε; τετράφομαι. ἐπισφαλὴς ἄρα ὁ κανὼν, οὗτος.* [Според това правило от *τρέφομαι, τετραμμαι* трябва да стане *τετράφομαι*, но не става така. А как? Става *τετράφομαι*. Следователно това правило е несигурно.]

Стр. 109: „*-οσαν ἀντὶ -ον τὰ γ' πληθ. παρατ. καὶ ἀορ. β'. ἐσχαζοσαν, ἤλθοσαν ἀντὶ ἔσχαζον, ἦλθον.* [Окончанието *-οσαν* се употребява вместо *-ον* в 3 лице, мн. ч. на имперфект и аорист.] На полето заб.: *καὶ -οῦσαν ἀντὶ -ουν, τῶν περισπωμένων· παρετηροῦσαν ἀντὶ παρετήρουν· Σωσαν. στιχ.* 12. [И окончанието *-οῦσαν* се употребява вместо *-ουν* при глаголите с извито ударение *παρετηροῦσαν* вместо *παρετήρουν*. Сосан., стих 12.]

Стр. 118 — срещу съществителното *ἅλς* [сол] са прибавени една под друга следните думи: *ἅλας* [сол], *ἁλίζω* [соля], *ἅλις* [достатъчно], *ἅλς* [сол], *ἅλυς* [безделие], *ἅλυσις* [верига].

Стр. 136 — на полето заб.: *ὅρα* [виж].

Стр. 141: „*Ἐρ. Ἐγὼ ποίου γένους εἶναι; Ἀπ. οὐδενός*“. [Въпрос: Аз от кой род е? Отговор: от никакъв.] На полето заб.: *ἢ οὐδενός ἢ παντός* [или никакъв, или всякакъв].

115

ΝΕΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΑΠΛΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ-ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ, παρὰ τοῦ Ι. Α. Ε. Σμίτ. Ἐν Λειψίᾳ, παρὰ Ἐδουάρδω Κούμμερ. 1838

НОВ ПОДРЪЧЕН ПРОСТОГРЪЦКО-ФРЕНСКО-НЕМСКИ РЕЧНИК, от И. А. Е. Шмидт. Лайпциг. Печатница на Едуард Кумер, 1838

(Инв. № 4868)

Стр. 23: „*Ἀλισφακία, ἡ*...“ заб.: = *φασκομηλιὰ* [бъзовлек].

Стр. 26: „*Ἀμάραντος, ὁ*...“ заб.: *σταθόρι* [неувехка].

Стр. 95: „*βλεφαρὶς, ἡ*...“ заб.: *ματοτσούναρον, ματοτσίναρον* [клепач, мигли].

Стр. 95: „*βλήχημα, τὸ*...“ заб.: *βέλασμα* [блеене].

Стр. 95: „*βληχῶ*...“ заб.: *βελάζω* [блея].

Стр. 99: „*βροῦλον, τὸ*...“ заб.: *βρουνία, ἡ* (*βροωνία*) [някакво растение].

Стр. 99 — заб.: *βυζάνω κ. τ. λ. π. δὲν ἔχει ἰδέ βιζάνω* [кърмя, суча и т. н. ги няма; виж *βιζάνω*].

Стр. 109 — прибавена е думата *γαστριμαργία* [ненаситност, лакомия] и *ἀσωτία* [разточителство, прахосничество].

Стр. 109: „*γοῦλος, ὁ*...“ заб.: *τώλος, κότσι* [ставно кокалче, брадавица].

Стр. 109 — прибавена е думата *γουρουνόπουλον* = *γουρουνάκι* [прасенце].

Стр. 109: „*γουρουνάκι, τὸ*...“ заб.: *ὀρθαγορίσκος* [вид риба].

Стр. 116: „*Δέλος, τὸ*...“ заб.: *μπολ=φελι. κλαδάκι μὲ τὸ ὁποῖον μπολιάζουν τὰ δένδρα* [присад — клонче, с което присаждат дръвчета].

Стр. 231 — заб.: *κεφλὴς καὶ ὄχι* [а не] *κέφλης*.

Стр. 242 — към думата *κοντριάζω* заб. на полето: зри *κόντρα, ἐξ οὗ κοντριάζω* виж *κόντρα* — [напук], откъдето произлиза глаголът *κοντριάζω* [правя напук].

Стр. 250: „*κρεμάζω*...“ заб.: = *κρεμῶ* [закачам].

Стр. 268 — прибавена е думата **λύγκιασμα* [хълцане].

Стр. 279: „*μαυροκούκι, τὸ*...“ заб.: *ὁ σπόρος τοῦ μελανθίου* [семето на главнята по житата].

Стр. 303: „*μοσχοπόντικος, ὁ*...“ заб.: = *ἀτζίδα* [невестулка].

Стр. 307: „*μπαοῦς*...“ заб.: = *μπαμπόγερος* [престарял човек].

Стр. 309: „*μπουφοῦνος, ὁ*...“ заб.: *γαλατοποιός* [млекар].

Стр. 330: „*ξεκάπουλα*...“ заб.: *καβαλίκευμα εἰς τὰ καπούλια* [яздене на задница на животно].

Стр. 406: „*πλινθάρι, τὸ*...“ заб.: *ἀγγεῖον πήλινον* [глинено гърне].

Стр. 406: „*πληνθουργός, ὁ*...“ заб.: който прави тъвли.

Стр. 408: „*ποδότης*...“ заб.: *ὁδηγός* [водач].

Стр. 409: „*ποκάριον, τὸ*...“ заб.: toison, а не peau [руно, а не кожа].

Стр. 417: „*πουτανολογία, ἡ*...“ заб.: *σουρτούκιδες, συρφετός* [скитници, паплач].

Стр. 420: „*προβόδημα, τὸ*...“ заб.: *ξεπροβόδημα* [придружаване].

Стр. 442: „*προβοδῶ*...“ заб.: *ξεπροβοδῶ* [придружавам].

Стр. 442 — прибавена е думата *Σαριὰ, οἴσυπος* [серей].

Стр. 463: „*σταυρομάζωξις, ἡ*...“ заб.: *σταυροφορία, σταυροφορικός πόλεμος* [кръстоносен поход, кръстоносна война].

Стр. 464: „*σταυρώματα*...“ към тази дума забележка: *ὅρα σταυρομάζωξις* [виж *σταυρομάζωξις*].

Стр. 499: „*τερμεντίνα*...“ заб.: *ὁ φίτης* (*λίθος*) [камък].

Стр. 510: „*τοῦβλον, τὸ*...“ заб.: *πλίνθος* [кирпич].

Стр. 510: „*τούβλωμα, τὸ*...“ заб.: постыланье съ тъв[ли].

Стр. 510: „*τουβλώνω*...“ заб.: постила съ тъвли.

Стр. 510: „*τουβλωσιὰ, ἡ...*“ заб.: дюшеме съ тѳвли.
Стр. 527: „*ὑποχρέωσις, ἡ...*“ заб.: обязателство.
Стр. 527: „*φεύδον, τὸ...*“ заб.: *τιμάριον* [феод. владение].

116

НѲѦ ТЄSТАМЄNТ АЛ ДѺМNНАѲІ ШІ МÎNТѲІТѺРѲАѲІ NѺСТРѲ ІІСѲС ХРІСТОС, тіпъріт în тіпографіа лѳї А. Даміан ші тов. Смірна. 1838

НОВИЯТ ЗАВЕТ НА ГОСПОДА НАШЕГО ИСУСА ХРИСТА. Напечатан в печатницата на А. Дамианос. Смирна, 1838

(Инв. № 4776)

На вътрешната страна на първата корица е написано следното посвещение: *Τῷ Πανοσιολογιωτάτῳ Κύριῳ Νεόφυτῳ Ῥιλλιώτῃ προσφέρει εὐσεβάστως ὁ Β. Βάρκερ* 1839. [На Всепреподобния господин Неофит Рилски поднася с почит В[ениамин] Баркер, 1839 г.]

117

ΑΠΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ, τόμος τρίτος. Ἐν Σμύρνῃ, ἐτυπόθη ὑπὸ Χ. Χαλλακίου 1839 (*αρ.* 25)

СБОРНИК ОТ ПОЛЕЗНИ ЗНАНИЯ, том III, Смирна. Отпечатан от Х. Халакиос, 1839 (бр. 25)

(Инв. № 4736)

Стр. 1 — на долното поле е написана забележка, която се отнася до съдържанието на текста: завещанието на Адамантиос Кораис.[1]

Περίεργον πρᾶγμα! ὁ σοφὸς Κοραὴς οὐδὲν περὶ ψυχῆς του ἀναμιμνήσκει ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον περὶ τῶν ὑλικῶν του κτημάτων!

Странно нещо! Ученият Кораис в завещанието си не споменава нищо за душата си, а само за материалното си състояние.

---

[1] Адамантиос Кораис (1748–1833) — гръцки книжовник, известен с участието си във филологическите спорове по езиковия въпрос; обявява се еднакво и против привържениците на стария език, и против привържениците на димотики.

118

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ὑπὸ Γ. Γενναδίου. Ἔκδοσις δευτέρα. μέρος α'. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀνδρέου Κορομηλᾶ. 1839

ГРАМАТИКА НА ГРЪЦКИЯ ЕЗИК от Г. Генадиос. Второ издание. Част първа. Атина. Печатница на Андреас Коромилас, 1839

(Инв. № 4530)

Стр. 30: „*Τὰ ἀπὸ τοῦ νόος καὶ πλόος σύνθετα καὶ συναιρούμενα παροξύνονται πάντοτε· οἷον, περίπλοος — περίπλους, περιπλόου — περίπλου* ...“ [Контрахираните съставни съществителни от *πλόος* и *νόος* получават остро ударение на предпоследната сричка, напр...] Допълнени са примерите: *ἄπνοος — ἄπνους, ἀπνόου — ἄπνου, οὕτω καὶ ἔμπνους, πυρίπνους κ τ λ π* [бездиханен, също и дишащ, огнедишащ и др.].

Стр. 56: „*Τὰ δὲ διῃρημένα οὐδεεἷς, οὐδεμία, οὐδεἕν, μηδεεἷς χρησιμεύουσιν εἰς ἐπίτασιν τῆς ἀρνίσεως καὶ ἀπαγορεύσεως*“ [Образуваните от две части думи *οὐδεεἷς* ... се употребяват при подсилване на отрицание и забрана.] Заб.: *ὅρα* [виж].

На полетата на някои страници са поправени печатните грешки.

119

ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ. ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ. Συγγραφεῖσα παρὰ τοῦ δοιδίμου Γρηγορίου Σαράφη, ἔκδοσις πρώτη. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογραφίας Λ. Παπαδοπούλου, 1840

ОСНОВНИ НАЧАЛА НА БОГОСЛОВИЕТО. УВОД КЪМ ДОГМАТИЧЕСКОТО БОГОСЛОВИЕ, написан от Григориос Сарафис, издание първо. Атина. Печатница на Л. Пападопулос, 1840

(Инв. № 4604

Стр. 4. § 5 — на полето е добавено: *καὶ* [и] отнася се за думите „*Καθολικὴ*“ и „*Ἀποστολικὴ*“ от текста.

Стр. 4. § 5: „*παλαιᾶς διαθήκης*“. На полето заб.: *καὶ νέας* [и на Новия завет].

120

ΑΠΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ, 1841—1842. *Ἐν Σμύρνῃ, ἐκ τῆς τυπογραφίας Γ. Γριφφίττου*, 1842. *ἀριθμ.* 63

СБОРНИК ОТ ПОЛЕЗНИ ЗНАНИЯ, 1841—1842, Смирна, печатница на Г. Грифит (бр. 63, 1842)

(Инв. № 4736)

Стр. 45: „*Μόλις εἶναι χρεία νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ Σμίθ κατεδικάσθη ὡς ἔνοχος καὶ ἐκρεμάσθη. καὶ παρατηρητέον ὅτι δὲ ἤθελε καταντήσειν εἰς τὸ πάνδεινον τοῦτο τέλος, ἂν δὲν ἐπέμενεν εἰς τὸ ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀνύπαρκτον αὐτοῦ ἀθωότητα, ἂν ἐσιώπα, ἤθελε διεκφύγειν· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ ἐνεργήσῃ τὸν ἴδιον του ὄλεθρον, καὶ νὰ λάβῃ τὰ ἐπίχειρα τοῦ φοβεροῦ του ἐγκλήματος.* “ (*) [„Едва ли е необходимо да кажем, че Смит е бил осъден като виновен и бил обесен. И най-вече е за отбелязване, че не би достигнал до този най-страшен край, ако не беше настоявал да докаже несъществуващата си невинност. Ако би мълчал, щял да го избегне. Но бог е оставил да издейства собствената си гибел и да получи възмездие за страшното си престъпление.“] Към този текст се отнася забележката след същия знак в долното поле: *διότι ἐπικαλέσθη καὶ τὸν θεὸν νὰ μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων του! καὶ ὁ θεὸς ἐμαρτύρησε τῷ ὄντι, διότι ὁ θεὸς οὐ μυκτηρίζεται* [защото той призовал и бога да засвидетелствува истинността на думите му. И бог наистина е свидетелствувал, тъй като бог не може да бъде поруган].

В същото списание (бр. 76, 1843) — „*Ἀποθήκη τῶν ὠφελίμων γνώσεων*“.

Стр. 60 — към текста, отнасящ се за китайския философ Конфуций, Неофит Рилски добавя на долното поле следното:

„*ὁ Κονφούκιος μετεφράσθη ἐκ τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν καθομιλουμένην ὑπὸ Ἰωάννου Ἀθανασιάδου τῷ* 1849 *ἔτει ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲ ἐπιγραφὴν „ἡ τέχνη τοῦ κοινονικοῦ βίου.“*. [Конфуций е бил преведен от френски на говоримия (гръцки) език от Йоанис Атанасиадис в 1849 г. в Цариград под заглавие „Изкуството на обществения живот“.]

121

ΛΕΞΙΚΟΝ ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ὑπὸ Α. Ραγκαβῆ, Α. Σαμουρκάση καὶ Ι. Νικολαΐδου, Ἀθήνησιν, 1842

ФРЕНСКО-ГРЪЦКИ РЕЧНИК от А. Рангавис, А. Самуркасис и И. Николаидис. Атина, 1842

(Инв. № 4170)

Стр. 8 — срещу последния ред заб.: зри.

Стр. 9 — на полето заб.: *ὅρα τὴν λέξιν* cherche [виж думата cherche].

Стр. 30 — вмъкната е думата Almandin, grenat [тъмночервен рубин, скъпоценен камък].

Стр. 31: „Althaea ...“ заб.: *ἀγριομολόχα* [диво мушкато].
Стр. 56 — вмъкната е думата: Armes = Armoiries [герб].
Стр. 100: „berberis ...“ заб.: épine vinette [кисел трън].
Стр. 105: „Blaireau ...“ заб.: *ὅρα καὶ* taisson [виж и taisson — язовец].
Стр. 105: „Betoine ...“ заб.: *μπετόνικα* [растение петуника].
Стр. 126: „cabestan ...“ заб.: во́рочъ шпилъ.
Стр. 130: „calcul ...“ заб.: *πορί* [камъче].
Стр. 130: „calcédoine ... заб.: перели́фтъ.
Стр. 140: „cardamome ...“ заб.: *κακιουλες, τουρκ.* [латинка, турски].
Стр. 152 — вмъкната е думата: cervoise = boura [вид бира у галите].
Стр. 170: „cicuta ...“ заб.: *ὅρα* cigue [виж бучиниш].
Стр. 245 — вмъкната е думата: dasypode [вид заек с космати крака].
Стр. 247 — вмъкната е думата: débotter = déchausser [събувам].
Стр. 287: „diligence ...“ заб.: дилижа́нсъ.
Стр. 416 — вмъкната е думата: gaité = gaieté [веселост, живост].
Стр. 427: „giberne ...“ заб.: *καὶ τὰ φυσέκια τῶν* ... [и фишеците на ...].
Стр. 439: „grenat ...“ заб.: *σύριος λίθος* [сирийски камък].
Стр. 457: „Hélose ...“ заб.: *εἰλύωσις* [обвиване на очите], *ἀναστροφὴ τῶν βλεφάρων* [обръщане на клепките — болест].
Стр. 533: „Ligusticum ...“ заб.: мърдаръ агаджи.
Стр. 535: „Lisse ...“ заб.: § *μιταριά* [подпорна греда].
Стр. 581: „minéral, le eaux ...“ заб.: минералныя воды.
Стр. 606: „myrte ...“ забележка: (*ἐστὶν ἡ πύξος*) [е чемшир].
Стр. 642: „Opriment ...“ заб.: *ὅρα εἰς τὰ παραράματα* [виж при грешките].
Стр. 859: „Sensitif, ve ...“ заб.: mimosa [мимоза].
Стр. 887: „statique“ ... заб.: *καταστατική* [устойчив].
Стр. 896: „suppositoire ...“ заб.: *κῶνος ἐκ σαπωνίου* [фитил от сапун (за клизма)].
Стр. 938: „Tourte ...“ заб.: *βαρβαροϊταλ.* [вулгарноитал.].
Стр. 939: „Toute — épice ...“ заб.: *μαυροκοῦκας* [чер сусам].
Стр. 979: „vinetier ...“ заб.: épine vinette.
Стр. 994: „*περισυνὰ*“ заб.: *ὀρθὸν ἐν τῇ σειρᾷ* [правилно е на реда]

122

ΝΕΑ ΚΑΙΜΑΞ ΗΤΟΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ ΑΝΑΒΑΘΜΟΥΣ ΤΗΣ ΟΚΤΟΗΧΟΥ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ. Ἐρανισθεῖσα ὑπὸ Νικοδήμου Ἁγιορείτου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τῆς τυπογραφίας Δημητρίου Πασπάλλη· 1844

НОВА СТЪЛБИЦА ИЛИ ТЪЛКУВАНЕ НА СЕДЕМДЕСЕТТЕ СТЕПЕННИ НА ОКТОИХА ОТ РАЗЛИЧНИ ЦЪРКОВНИ ПИСАТЕЛИ. Съставени от Никодим Агиорит. Цариград. Печатница на Димитриос Паспалис, 1844

(Инв. № 4142)

Стр. 14—15: ... *ὁ θεῖος Ἰωσὴφ Θεσσαλονίκης*[1] *ὑπάρχων πρόεδρος, εἶχε τεσσαράκοντα Ἐπισκόπους ὑπ' αὐτὸν· τοσούτους γὰρ εἶχεν ἡ Θεσσαλονίκη κατὰ τὸν πάλαι καιρόν. Ὅθεν οὐ μόνον ποιμὴν, ἦτον, ἀλλὰ καὶ ἄρχων τῶν ποιμένων ... διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀδελφός αὐτοῦ κύριος Θεύδωρος*[2], *προσφέρων αὐτῷ τοὺς Ἀναβαθμοὺς, ποιμενάρχην αὐτὸν ὀνομάζει εἰς δύω Ἀναβαθμοὺς λέγων· „Κύκλῳ τῆς τραπέζης σου εὐφραίνθητι καθορῶν σου, ποιμενάρχα, τὰ ἔκγονα“ (ἐν τῷ γ' ἤχῳ) ... οἱ δὲ λέγοντες ὅτι ὁ θεῖος Ἰωσὴφ προσφέρει τοὺς ἀναβαθμοὺς εἰς τὸν ἀδελφὸν του Θεόδωρον, καὶ ποιμενάρχην αὐτὸν ὀνομάζει, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι· διότι ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἀρχιμανδρίτης μεν ἦτο καὶ κοινοβιάρχης, οὐχι δὲ καὶ ποιμενάρχης· παρὰ δε τοῖς ὑπό τῶν Ῥώσσων μεταφρασθεῖσιν Ἀναβαθμοῖς τὸ „ποιμενάρχης“ νοῆται ἀντὶ τοῦ ποίμνης ἄρχει· καὶ ἐπειδὴ τὸ ποιμνησάρχης οὐχ εὑρίσκεται διὰ τὸ κακόφωνον, ἀντὶ τούτου ἐν χρήσει ἐστὶν τὸ ποιμενάρχης, τὸ ὁποῖον ἀποτείνεται εἴτε πρὸς τοὺς ἔχοντας ποίμνην ἁπλῶς, εἴτε πρὸς τοὺς ἔχοντας ὑποκειμένους αὐτοῖς ποιμένας, ὁποίοι εἶναι οἱ Μητροπολῖται καὶ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Πατριάρχαι“* [Божественият Йосиф Солунски, когато е бил архиепископ, е имал [под властта си] четиридесет епископи, тъй като Солун е имал толкова в старо време. Така че той не е бил само пастир, но и началник на пастири. Затова брат му г. Теодор, като му посвещава своите *„ἀνάβαθμοι“*[3], го нарича пастиреначалник. При две от тези *ἀνάβαθμοι* той казва: „Весели се около своята трапеза, пастиреначалниче, виждайки твоите чеда“ (в глас трети) ... Ония пък, които твърдят, че божественият Йосиф е посветил тези *ἀνάβαθμοι* на брат си Теодор и го нарича „пастиреначалник“, грешат, защото свети Теодор е бил архимандрит и игумен на общежитие, но не и пастиреначалник. Но при *ἀναβαθμοι*-те, преведени от русите, думата *„ποιμενάρχης“* се схваща като *ποίμνης ἄρχειν*, т. е. като човек, „който води стадо“, и понеже думата *ποιμνησάρχης* не се среща поради неблагозвучие, вместо нея се употребява *ποιμενάρχης*, която се отнася и към тези, които притежават просто стадо, и към тези, които имат под властта си пастири, каквито са митрополитите, архиепископите и патриарсите.] Заб. от Неофит Рилски: *ἀνθυποσημείωσις ἀναγνώστου τινος φιλέλληνος Σλάβου· δὲν δύναμαι νά ἐννοήσω πῶς ἐδῶ ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρων ὡς παράδειγμα τὴν Σλαβωνικὴν μετάφρασιν τῶν ἀναβαθμῶν, λέγει ὅτι τὸ ποιμενάρχης (ἐν τῇ Σλαβωνικῇ μεταφράσει) νοεῖται ἀντὶ τοῦ ποίμνης ἄρχει ἀλλ' ἐγὼ ἐξαιτούμαι τὴν συγνώμη ἵνα ἀποδείξω, ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτως, καθότι τὸ (ὄνομα)* пастыреначалникъ *μὲ τὸ ὁποῖον μετεφράσθη, ἐν τῷ Σλαβωνικῷ τὸ ἑλληνικὸν ποιμενάρχης σημαίνει τοῦτο αὐτὸ ἀπαραλλάκτως, ὅπερ καὶ τὸ ἑλληνικὸν, τουτέστι ποιμένων ἄρχειν (τὸ τουρκιστὶ λεγόμενον κεχαγιάς) ἐπειδὴ εἶναι σύνθετον ἀπὸ* пастыръ (*ποιμὴν*) *καὶ ἀπὸ* началникъ (*ἄρχων, ἀρχηγὸς*) *ὅ ἐστι ποιμένων ἄρχων καὶ οὐχὶ ποίμνης ἄρχων· ποίμνη γὰρ ἐν τῇ Σλαβωνικῇ γλώσσῃ ἐστι* паство *ἢ* стадо *κατ' ἐκκλησιαστικὴν δε σημασίαν Ἱεράρχης, ὡς ἀρχηγός τοῦ ὑπ' αὐτὸν κλήρου. ὅρα καὶ ἐν σελδ.* 110. [Забележка на един славянин-елинофил. Не мога да разбера защо тук авторът, давайки за пример славянския превод на степенните, казва, че *ποιμενάρχης* (в славянски превод) означава човек, който води стадо; но аз искам извинение, за да

[1] Солунски архиепископ и поет от края на VIII и началото на IX в., познат под името Йосиф Химнограф (Песнописец).

[2] Става дума за Теодор Студит, брат на Йосиф Химнограф, игумен на Студийския манастир.

[3] *Ἀνάβαθμοι* (църк.-слав. степенна) са кратки църковни песнопения от октоиха. Някои смятат, че са писани от Теодор Студит (което е по-вероятно), а други — от брат му Йосиф Химнограф.

покажа, че работата не се състои в това, защото думата пастыреначалникъ, с която се превежда на славянски гръцката дума, означава същото без промяна, както и на гръцки, сиреч човек, който води пастири (както се казва на турски кехая). Тъй като думата е съставена от пастырь (*ποιμὴν*) и от началникъ (*ἄρχων, ἀρχηγός*), той е водач на пастири, а не водач на стадо, защото *ποίμνη* на славянски език е стадо или паство, а църковното значение на думата е йерарх, вожд (глава) на подчинения му клир. Виж стр. 110.]

Стр. 6—7: „...*ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει τοῦ Ἄθω, ὅπου φυλάττονται αἱ ἀρχαῖαι τάξεις τῆς Ἐκκλησίας, διπλασιάζουσιν ἑκάστον Ἀναβαθμὸν καὶ οὕτως ἀντιφωνοῦσιν ἤτοι ἰσιφωνοῦσιν οἱ δύο χοροί.*“ [В Света гора на Атон, където се пазят старите правила на църквата, всяка „степенна“ се повтаря и така и двата хора пеят и си отговарят едно и също.] Заб.: *οὕτω ποιοῦσι καὶ ἐν πάσαις ἐκκλησίαις τῆς Βουλγαρίας.* [Така правят и във всички български църкви.]

Стр. 34: „*Ἀπορίαν ὅμως ἔχει ὁ λόγος.* [Недоумение обаче предизвиква речта.] Заб.: (*τοῦ Κυρίλλου*) [на Кирил].

Стр. 35: „*Καὶ συλλογίσου, πῶς τότε ὁ Οὐρανὸς ἔχει νὰ τειλιχθῇ ὡς χαρτίον! πῶς οἱ ἀνωτέρω ἔχουν νὰ πέσουν ἀπὸ τὸν Οὐρανόν.* [И помисли как тогава Небето ще се свие като хартия. Как намиращите се горе (звезди) ще паднат от Небето.] Думата *ἀνωτέρω* е подчертана, към нея се отнася заб.: *ἴσως οἱ ἀστέρες* [може би звездите].

123

ΑΤΛΑΣ ΝΕΩΤΕΡΟΣ. ΣΥΝΑΡΜΟΣΘΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΕΩΤΕΡΟΝ ΑΤΛΑΝΤΑ ΤΟΥ ΓΑΛΛΟΥ ΣΟΦΟΥ ΔΟΥΦΟΡΤ ΚΑΙ ΑΠ' ΑΛΛΟΥΣ ΑΤΛΑΝΤΑΣ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΜΕΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ. Νῦν τὸ πρῶτον τύποις ἐκδοθεὶς ἀπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Διονυσίου Πύρρου τοῦ Θετταλοῦ. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τῆς τυπογραφίας Κ. Ράλλη. 1845

НОВ АТЛАС, СЪСТАВЕН ВЪЗ ОСНОВА НА НОВИЯ АТЛАС НА ФРЕНСКИЯ УЧЕН ДЮФОРТ И НА ДРУГИ АТЛАСИ И ИЗТЪЛКУВАН НА НОВОГРЪЦКИ. Издаден сега за пръв път от Архимандрит Дионисиос Пирос Тесалийски, Атина, печатница К. Рали, 1845

(Инв. № 4156)

Стр. 6 — над земните полукълба и географската карта с почерка на Неофит Рилски е написано: *πίναξ πρῶτος* [първа географска карта], а над двете изображения съответно: *σχῆμα* 1 [фигура първа] и *σχῆμα* 2 [фигура втора].

124

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ὑπὸ Κ. Μ. Κούμα. Ἔκδοσις τετάρτη. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Μνημοσύνης. 1845

УЧИЛИЩНА ГРАМАТИКА от К. М. Кумас. Четвърто издание. Атина. Печатница Мнимосини, 1845

(Инв. № 4504)

Стр. κα (21): „*Μία ἀπὸ τὰς φιλοσοφικὰς ταύτας Γραμματικὰς, ἔχουσα κεφαλὴν τὴν λεγομένην Καθολικὴν Γραμματικὴν, προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀρχὴν καὶ γένεσιν τῶν γλωσσῶν.* [Една от тези философски граматики, която съдържа (отделна) глава за т. нар. обща граматика, се стреми да разясни (въпроса) за началото и произхода на езиците.] Заб.: *ἡ τοῦ Κ. Βαρδαλάχου.* [Граматиката на К. Вардалахос.]

Стр. 8—9 — на полето написано: *βυζὶ.* вымя.

Стр. 11: „*Ἀρσενικὰ · εἰς -ης καὶ οὐδέτερα εἰς -ες καὶ -ος*“ [имена от м. р. на *-ης* и от ср. р. на *-ες* и *-ος*]. След „*ἀρσενικὰ*“ добавено: *καὶ θηλυκὰ* [и имена от ж. р.].

Стр. 25: „*ὁ καὶ ἡ καὶ τὸ δεῖνα*“ [еди кой си, еди коя си, еди кое си]. Допълнени са формите за мн. число: *πληθ. οἱ καὶ αἱ δεῖνες, τὰ δεῖνα καὶ τ. λ. π.* [мн. ч. еди кои си и т. н.].

Стр. 131: „*Κατάλογος τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων χρῆσις αὐτοῦ*“ [списък на неправилните глаголи и употребата му.] Забележка: *ὅρα* [виж].

Стр. 161: „*πρὸ τῶν ἀμεταβόλλων τρέπεται εἰς τὸ ἑπόμενον ἀμεταβόλλων· οἷον· συλλέγω ... συῤῥάπτω. Ἐξαιρεῖται συνήθως ἡ εν-, οἷον ἐνράπτω.* [Съгласната, която се намира пред неизменяеми съгласни, се превръща в следващата неизменяема съгласна, като напр. *συλλέγω, συῤῥάπτω.* ... изключение прави представката *ἐν* ... напр.] Добавен е примерът: *ἐνριζόω.*

На много места в Граматиката са поправени печатните грешки.

125

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΠΕΡΙ ΕΥΘΑΝΑΣΙΑΣ ... ΑΠΑΝΤΙΣΙΣ ΑΠΟ ΜΕΝ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδέλφεως. 1846

РАЗГОВОР ЗА ЕВТАНАЗИЯТА ... ОТГОВОР НА АРХИЕПИСКОП ЕВГЕНИОС ВУЛГАРИС. Атина. Печатница на Х. Николаидис Филаделфийски, 1846

(Инв. № 4600)

Непосредствено под заглавието заб.: *ὅρα καὶ ἀντίκρυ* [виж и отсреща].

На предния форзац заб.: *Μετὰ τὴν διατριβὴν ταύτην ἔπονται αἱ δύο ἐπιστολαὶ τοῦ αὐτοῦ, ἡ μία περὶ φιλίας, καὶ ἡ ἄλλη πρὸς τινὰ Πέτρον Κλαίρκιον, καὶ ὅρα ...* [След тази монография следват двете негови писма, едното за приятелството, а другото до някой си Петрос Клеркиос, виж ...] Втора

забележка: *Εὕρηται δὲ καὶ ἄλλη ἐκδιδομένη ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τῶν Παπιστικῶν ἐλέγχων τοῦ αὐτοῦ Στηλιτευτικὴ ἐπιστολὴ κατὰ λατίνων, ἐπιγραφομένη καὶ ὅρα καὶ αὐτὴν ἐκεῖ.* [Среща се и друго негово „заклеймяващо писмо, отправено против латините", издадено във втория том на „Папските документи". Виж и това писмо там.]

Стр. 71: *„οἷοι εἶναι οἱ Κητῶοι ἰχθύες, οἵτινες κατὰ τὸν Μέγαν Βασίλειον νήχονται ἐν τῇ θαλάσσῃ ὡς Βουνοί τινες Σάρκινοι."* [Каквито са рибите „китове", които според Василий Велики плуват в морето като някакви Саркински планини.] На полето срещу текста заб.: *ὅρα* [виж].

Стр. 102: *„Καὶ τὴν τοιαύτην ἐλευθερίαν ἐγὼ τὴν περιορίζω εἰς τὰ στενὰ ὅρια ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου τάξεως ἢ καταστάσεως ἀλλ' ἄνετον ἁπλῶς καὶ ἀδιόριστον τὴν ἐννοῶ εἰς πᾶσαν καὶ παντοίαν διαγωγῆς καὶ διατριβῆς προσάντησιν καὶ περίστασιν ..."* [И подобна свобода аз не ограничавам в тесните рамки на този или онзи човешки род или общество, но просто я разбирам при всички пречки и обстоятелства.]

На лявото поле заб.: *ὅρα μετὰ προσοχῆς τὰ ἑπόμενα* [виж следващото внимателно].

На няколко страници са направени поправки на печатните грешки. На последната печатна страница, където са дадени печатните грешки, е написана следната заб.: *ἐδιωρθώθησαν ἅπαντα* [всички грешки са поправени].

Направени са бележки и за други печатни грешки: *σελις* 111, *στίχ.* 3 *διὰ ἑλκώσῃ γράφε διὰ νὰ ἑλκώσῃ. σελὶς* 115, *στίχ.* 19 *πανόλοσθος γράφε πανόλισθος* [стр. 111, стих 3, пиши *διὰ νὰ ἑλκώσῃ*, стр. 115, стих 19, пиши *πανόλισθος*]

126

ΑΠΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΡΠΝΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ. *Ἰούλιος* 1847, *ἀριθμ.* 1

СБОРНИК ОТ ПОЛЕЗНИ И ПРИЯТНИ ЗНАНИЯ. Юли, 1847, бр. 1

(Инв. № 4736)

Стр. 109: *Ἐξ καρδινάλιοι ἦλθον ἐκ μέρους τοῦ Πάπα νὰ λάβωσι παρ. αὐτοῦ τὸν ὅρκον τῆς ὑποταγῆς καὶ νὰ τῷ συγχωρήσωσι, διότι πρὸ πολλοῦ ἦτον ἀφωρισμένος. Τῇ ἐπαύριον ὁ Δοὺξ μετὰ τοῦ κλήρου ἐξῆλθον εἰς προϋπάντησιν αὐτοῦ, καὶ ὡδήγησαν αὐτὸν μέχρι τῆς πλατείας τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Ἐκεῖ δὲ καθήμενος εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ ὁ Πάπας, ἐνδεδυμένος ὑπὸ καρδιναλίων καὶ ἐπισκόπων, περιέμενον αὐτὸν. Οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς συνελεύσεως καὶ ἄπειρον πλῆθος θεατῶν ἀπετέλουν λαμπροτέραν τὴν τελετὴν ταύτην. Ὁ αὐτοκράτωρ ἰδὼν μακρόθεν τὸν Πάπαν, ἀπεκδυθη τὴν χλαμύδα αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν προσέπεσεν ἵνα καταφιλήσῃ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Βλέπων τότε ἔμπροσθέν του ὁ Πάπας ἐκεῖνον ὅστις ἀπὸ εἰκοσαετίας κατεδίωκεν αὐτὸν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἐνόμισεν ὅτι βλέπει τὸν θρίαμβον τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοῦ ἀντιπάλου αὐτῆς, καὶ τόσον ἐλησμόνησεν ἑαυτόν, ὥστε νὰ ἐπιθέσῃ τὸν πόδα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ αὐτοκράτορος καὶ νὰ ἐκφωνήσῃ τὸ ῥητὸν τοῦτο τοῦ Προφητάνακτος: „Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα." „Προσπίπτω ἐνώπιον τοῦ Πέτρου καὶ οὐχὶ*

ἐνώπιόν σου", ἀντεφώνησεν ὁ αὐτοκράτωρ θέλων νὰ δώσῃ οὕτω εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ὑποταγῆς αὐτοῦ, χαρακτῆρα θρησκευτικῆς μετανοίας. „Ἐνώπιον μου ὡς ἐνώπιον τοῦ Πέτρου", ἀπεκρίθη ὁ Πάπας, πατῶν δυνατώτερα. Μετὰ τοῦτα ὁ Φρειδερῖκος φέρων ῥάβδον κλητῆρος εἰς τὴν χεῖρα, προηγήθη καὶ ἀφοῦ ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὴν ἁγίαν μετάληψιν, περιέφερεν ἔπειτα αὐτὸν διὰ μέσου τῆς πλατείας τοῦ Ἁγίου Μάρκου, κρατῶν τὸν χαλινὸν τοῦ ἡμίονος αὐτοῦ. „Ὁ Θεὸς ἠθέλησεν, ἀνεφώνησε πάλιν ὁ Πάπας Ἀλέξανδρος, ὥστε εἷς γέρων εἷς ἱερεὺς, νὰ θριαμβεύσῃ καθ' ἑνὸς ἰσχυροῦ καὶ τρομεροῦ αὐτοκράτορος."

[От страна на папата[1] дошли шест кардинали, за да получат от него[2] клетва за подчинение и да му простят, тъй като преди много (време) е бил афоресан. На следния ден дукът заедно с клира излязъл да го посрещне и го завели до площад „Св. Марко". Там папата седнал в преддверието на храма и заобиколен от кардинали и епископи, го очаквал. Пратениците на събранието и голямото множество на зрителите правели тази церемония по-бляскава. Владетелят, като видял отдалече папата, снел наметалото си и като се приближил, паднал ничком, за да целуне краката му. Тогава, виждайки пред себе си оногова, който го е гонел двадесет години от място на място, папата помислил, че вижда триумфа на църквата над нейния противник и дотолкова забравил себе си, че сложил крака си на главата на самодържеца и произнесъл следните думи на пророк и цар (Давид): „Ще настъпиш аспида и василиск и ще стъпчеш лъв и дракон." „Падам пред Петър, но не и пред теб", отговорил самодържецът, искайки да предаде по тоя начин на действието на своето подчинение характер на религиозно покаяние. „И пред мене, както и пред Петър", отговорил папата, стъпвайки по-здраво. След това Фредерик тръгнал напред, носейки в ръка съдийски жезъл, бил заведен във вътрешността на църквата и след като получил от ръцете на папата светото причастие, превел го след това през центъра на площад „Св. Марко", държейки юздата на неговото муле. „Бог е пожелал, извикал отново папа Александър, щото един старец, един свещеник, да възтържествува над един могъщ и страшен самодържец.]

Срещу този текс на две места в полето има бележки от Неофит Рилски: *ὅρα τὸ θαῦμα*! [виж чудото!] *ὅρα καὶ ὧδε*!" [виж и тук!].

127

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ ἀρχιδιάκονου Κ. Μελετίου, ἐκ τῆς πατριαρχικῆς τοῦ γένους τυπογραφίας, 1847

РЪКОВОДСТВО ЗА ПИСМА, издадено от архидякон К. Мелетиос. Патриаршеска печатница, 1847

(Инв. № 4542)

Стр. 2: *„ἐμὲ δὲ τὸν ἐντελῶς ἀφοσιωμένον ἐπὶ τῷ Παναγιωτάτῳ καὶ Πανσεβάστῳ μοι Δεσπότῃ, καὶ τῇ ἁγίᾳ ἱερᾷ Συνόδῳ, καὶ ποτνιῶμαι καὶ γονοῦμαι, ἵνα*

[1] Става дума за папа Александър III.
[2] Т. е. германския император Фридрих I Барбароса (1152—1190).

μὲ ἔχη ὑπὸ τὴν Δεσποτικὴν Αὐτῆς σκιὰν καὶ προστασίαν." [Аз, който съм напълно предан на светейшия и препочтен мой владика и на Светия синод, се моля и коленича да ме вземе под своята владишка сянка и покровителство.]

На полето срещу този текст заб.: *ὅρα τὶ τὸ γονοῦμαι* [виж какво е това „*γονοῦμαι*]".

Стр. 331: *Ἀνθίμος Πατρ. Ἐφ. Γανοχ.*

До него е отбелязано: *Πατριαρχικὸς ἐφημέρις Γανοχωρίτης* [Патриаршески чредник от Ганохора].

Стр. 331: *Κωνστάντιος Π. ἐφ. Βυζ.*

До него е отбелязано: *Πατριαρχικὸς ἐφημέριος Βυζάντιος* [Византийски пратриаршески ефимерий].

128

ΑΠΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΡΠΝΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ, σύγγραμμα περιοδικὸν, ἐκδιδομένον κατὰ μήνα ὑπὸ Ἰακόβου Γ. Πετζιπίου, ἔτος δεύτερον, 1848. Ἐν Σύρῳ, ἐκ τῆς τυπογραφίας Γ. Μελιστάγους

СБОРНИК ЗА ПОЛЕЗНИ И ПРИЯТНИ ЗНАНИЯ, периодично списание, издавано ежемесечно от Яковос Г. Петципиос. Година втора, 1848 Сирос. Печатница на Г. Мелистагос

(Инв. № 4736)

Стр. 194: „*Ἀλλ' ἐπέστη ἐξαίφνης νεανίας Ἕλλην, αἰχμάλωτος γενομένος ὑπὸ τινῶν ποιμένων· ὁ νεανίας οὗτος ὠνομάζετο Σίνων, δολιώτατος ἀπατεὼν, ὅστις διὰ πανούργων λόγων, τοὺς ὁποίους δι' ὅρκων ἐπεβεβαίου, προσποιούμενος ὅτι εἶχε πάθει δεινὰ παρ' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων ἕνεκα τοῦ ἀπίστου Ὀδυσσέως, ἔπεισε τοὺς Τρώας, ὅτι ὁ ἵππος ἐκεῖνος κατασκευάσθη ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων πρὸς καταπράϋνσιν τῆς πυρωργισμένης Ἀθηνᾶς καὶ πρὸς ἐξιλέωσιν αὐτῆς, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ὀδυσσεὺς ἔπραξεν ἱεροσυλίαν, ἁρπάσας ἐκ τῆς Τροίας τὸ Παλλάδιον.*"

[Но неочаквано се приближи един младеж грък, пленен от някакви овчари. Този младеж се наричал Синон, коварен лъжец, който чрез хитри слова, потвърдени с клетва, се престорил, че е понесъл от тези гърци страшни неща заради неверния Одисей, и убедил троянците, че онзи кон бил построен от гърците, за да успокоят и да омилостивят разгневената Атина, пред която Одисей извършил светотатство, като откраднал от Троя Паладиона.][1]

В лявото поле срещу текста е написана забележка: *ὅρα τὴν πανουργίαν τῶν γραικῶν.* [Виж коварството на гърците!]

[1] Дървена статуйка на Атина Палада.

129

ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΤΩΝ ΙΑΤΡΩΝ ΗΤΟΙ ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ. Συνερανισθεῖσα ἐκ διαφόρων σοφῶν ἰατρῶν καὶ προεξηγηθεῖσα παρὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ ἰατροδιδασκάλου Διονυσίου Πύρρου τοῦ Θεττάλου. ἤδη τὸ πρῶτον ἐτυπώθη εἰς τρεῖς τόμους, τόμος πρῶτος. Ἐν Ἀθήναις. 1848

СПРАВОЧНИК НА ЛЕКАРИТЕ ИЛИ ЛЕКАРСКА ПРАКТИКА. Съставен от различни лекари и подреден от лекаря архимандрит Дионисиос Пирос от Тесалия. Издаден за първи път в три тома. Том първи. Атина, 1848

(Инв. № 4772)

Стр. иά (11) — там, където е дадено съдържанието на първия том, е написана следната заб.: *οἱ ἀριθμοὶ δηλοῦσι τοὺς παραγράφους.* [Числата означават параграфите.]

130

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς ἀγγλικῆς μεταφράσεως τοῦ γερμανικοῦ πρωτοτύπου, συνταχθέντος ὑπὸ τοῦ Αἰδ. Κ. Π. Βαρθ. Ἐν Σμύρνῃ, ἐκ τῆς τυπογραφίας Τ. Γριφίτου, 1848

КРАТКА ИСТОРИЯ НА ХРИСТОВАТА ЦЪРКВА, преведена от английския превод на немския оригинал. Съставена от Ед. К. П. Барт. Смирна. Печатница на Т. Грифит, 1848

(Инв. № 5210)

На предната корица, под заглавието забележка: *ὄχι τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀλλὰ τῆς τοῦ Λουθήρου καὶ τῶν ὀπαδῶν τοῦ.* [Не на Христовата църква, а на църквата на Лютер и на неговите последователи.]

Стр. 83, р. 16 — на полето заб.: *ὅρα παρόμοιω* [виж същото].

Стр. 231: „*Ἡ λέξις οὔσσιος σημαίνει χῆνα εἰς τὴν Βοημικὴν διαλογικὴν διάλεκτον.*“ [Думата *οὔσσιος* означава гъска в чешкия разговорен диалект.]

Заб.: *сирѣчь гѫсый (= Γουσιος = οὔσιος) = гѫсченъ от гѫска.

Стр. 233, р. 27, стр. 53, р. 5 — на полето заб.: *ὅρα* [виж].

Стр. 255, р. 5 — допълнение към текста: *ὁ θεὸς ἡμῶν ...* [не се чете) [бог наш ...].

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΛΑΒΩΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ. Ἐρανισθεῖσα μὲν ὑπὸ Ἰωάννου Δημητριάδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῷ πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ. 1850

ГРАМАТИКА НА СЛАВЯНСКИЯ ЕЗИК. Съставена от Йоан Димитриевич. Цариград. Патриаршеска печатница, 1850

(Инв. № 4496)

Стр. 1: „*Οἱ πάντες Γραμματικογράφοι τῆς Σλαβωνικῆς γλώσσης ἀριθμοῦσιν εἰς τὰς αὐτῶν γραμματικὰς δύο καὶ τεσσαράκοντα τὰ γράμματα, ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται τὸ Σλαβωνικὸν ἀλφάβητον, ἀλλὰ πολλὰ ἐξ αὐτῶν προσετέθησαν ἄνευ τινὸς ἀπολύτου ἀνάγκης· καθὼς π. χ. το* S, *τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν προφορὰν παντάπασιν δὲν διαφέρει ἀπὸ τοῦ ϛ. ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἵνα χρησιμεύῃ εἰς παράστασιν τοῦ* 6 *ἀριθμοῦ, ἰσαδυναμοῦν τῷ ἑλληνικῷ ἀριθμῷ* S, *ὡς καὶ ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ σαφῶς δείκνυσι.*“

[Всички автори на граматики на славянския език наброяват в граматиките си 42 букви, от които се състои славянската азбука, но много от тях са прибавени без абсолютно никаква необходимост, както напр. s, което по произношение съвсем не се различава от з. То е взето от гръцки, за да послужи за предаване на числото 6, еднакво с гръцкото число S, както ясно показва неговият характер.]

На долното свободно поле забележка от Неофит Рилски: *Ὅρα καὶ τὸν* Пенинскій *σελδ.* 4 *καὶ* 5, *περὶ τοῦ* s. [Виж и Пенински, стр. 4 и 5, за s.]

Стр. 7: „цáрь, царѝ, рáбъ, рáба, о̀дръ, о̀дра, плодъ, плодà...“

Към тези примери са прибавени: двóръ, -à, врагъ, -á, полкъ, -á, грѣх, -à, върхъ, -à.

На долното поле заб.: 1′.*Τὰς ἐφεξῆς ὑπὸ ἀριθμοὺς ὑποσημειώσεις ὡς* 1′, 2′, 3′, 4′ *κ. τ. λ.* [Следните забележки, означени с числата 1, 2, 3, 4 и т. н.]

Втора заб.: *ὅρα ἐν τῷ τέλει* [виж накрая].

Към примерите за прилагателни имена като нагíи, драги са прибавени примерите: кроткíй, кротокъ, а към гл8хíй — съхíй.

Стр. 9: „*Τὰ λήγοντα εἰς* -а *οὐσιαστικὰ ὀνόματα, ἐὰν εἰς τὴν ἑνικὴν, ὀνομαστικὴν ἔχωσι τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης, εἰς τὴν ὀνομαστικὴν πληθυντικὴν ἀναβιβάζουσιν αὐτὸν ἐπὶ τῆς παραλήγουσης, ὡς* рꙁкà, -и, *χεῖρ, -ος,* рýки, *χεῖρες·* стрѣлà, -й, *βέλος, ους,* стрѣлы, *βέλη·* вóда, -ы, *ὕδωρ, ατος,* вóды, *ὕδατα.*“

[Съществителните имена, окончаващи на -а, ако в именителен падеж, ед. число ударението им стои на последната сричка, в именителен падеж, мн. число то се прехвърля на предпоследната.]

На свободното поле забележка към пасажа: *ὅρα ὑποσημ.* 2′ *ἐν τῷ τέλει* [виж забележка 2 — накрая].

Стр. 12: „*Καταλήξεις τῆς πρώτης κλίσεως, ἑνικῶς ὀν.* ъ, *γεν.* а. *Τοῦτο εἶναι σπανιώτερον εἰς τὴν γενικὴν καὶ προθετικὴν.*“ [Окончания за първо склонение, ед. число, им. падеж са ъ, род. пад. а. Това е по-рядко в родителен и предложен падеж.] Заб.: *Νεεμ.* 5, 14, о̀брóкъ ихъ не ꙗдохомъ, *ἀντὶ τοῦ* о̀брóка. *Ὅρα καὶ τὴν ἐν* 16 *σελίδ. ὑποσημείωσιν.* [Неем. 15. 14. Виж и забележката на стр. 16.]

Стр. 14: „*Κλίσις Α τῶν ἀρσενικῶν ὀνομάτων, ἤτοι τῶν ληγόντων εἰς* ъ, ь *καὶ* й, *παράδειγμα Α'*“ [Първо склонение на имената от мъжки род, които окончават на ъ, ь и й. Първи пример.]

Ἑν. (ед. ч.)	*Πληθ.* (мн. ч.)	*Ἑν.* (ед. ч.)	*Πληθ.* (мн. ч.)
ὁ Ἀποστολος		*τὸ ἦθος*	
3′		3′	
Оа′ Апостолъ	апостоли	нравъ	нра́ви

На свободното поле заб.: а′ *Περὶ τοῦ ἀναβιβασμοῦ καὶ καταβιβασμοῦ τῶν τόνων τοῦ τύπου τούτου καὶ μάλιστα τῆς κλητικ. πτώσεως, ὅρα τὴν ἐν σελίδι* 7 *ἡ ὑποσημείωσην.* [а) За преместването на ударението при този тип [съществителни] най-вече в звателен падеж виж забележката на стр. 7.]

Втора заб.: 3′ *ὅρα ἐν τῷ τέλει* [3 виж накрая].

Стр. 15: „*Εἰς πᾶσαν κλίσιν, ὅταν μετὰ τὰ σύμφωνα* ц, ч, ж, ш, щ *ἀκολουθῇ* о, *τοῦτο μεταβάλεται εἰς* е“ [при всяко склонение, когато след съгласните ц, ч, ж, ш, щ следва о, то става е]. На свободното поле заб.: *ὡσαύτως καὶ εἰς τὰς συνθέσεις τῶν λέξεων, οἷον·* колесницегонитель, мѫжелюбецъ, дѫшелюбецъ, нищелюбецъ, лѫчезаренъ. *ὅρα ἐν σελιδ.* 173 [същото е и при съставянето на думите: колесницегонитель ... виж на стр. 173].

Стр. 15: „*Ὅσα ὀνόματα εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν λήγουσιν εἰς* -ецъ, *καὶ* -окъ, *καὶ τῶν φωνήεντων* -е *καὶ* -о, *προηγῆται ἕν σύμφωνον, ἐκεῖνα ἀποβάλλουσιν. εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις τὸ* е *καὶ τὸ* о *ὡς·* отецъ *γεν.* отца, *δοτ.* отцѣ, *πληθ.* отцы, песокъ, *γεν.* пескà, *δοτ.* пескѣ, *πληθ.* песцы *Οὕτω καὶ* творе́цъ, конецъ.“ [Имената, които в именителен падеж, ед. число окончават на -ецъ и -окъ и пред гласната е и о стои една съгласна, изгубват е и о в останалите падежи, както...

Заб.: + *Ὅρα* 4 *ὑποσημ.* [Виж заб. четвърта.]

Стр. 15: *Τὰ εἰς* ъ *λήγοντα μονοσύλλαβα εἰς τὴν ἑνικὴν, δοτικὴν καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, δοτικὴν καὶ κλητικὴν πληθυντικὴν λαμβάνουσι καὶ τὰς ἐν παρενθέσει καταλίξεις, ὡς* сынъ *δοτ.* сы́нѣ. *καὶ* сы́нови *πληθ.* сы́ни *καὶ* сынове, *δοτ.* сынѡмъ *καὶ* сыновѡмъ *κλητ, ὡς ἡ ὀν.* +|+ [едносричните думи, които окончават на ъ, в дателен падеж, ед. число и в именителен, дателен и звателен падеж, мн. число получават и окончанията в скоба, както... звателен падеж е като именителен.]

Заб.: *ὅρα ἐκεῖ τὴν ἀκόλουθην σημ.* [Виж там следващата забележка.]

Към примерите от заб. втора прибавени: орелъ, орла, сонъ, сна, остенъ, остна.

Стр. 16: „*Τὰς εἰς* -инъ, *πατρίδος σημαντικὰ ὀνόματα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν πληθ. ἀποβάλλουσιν τὴν τελευταίαν συλλαβὴν* инъ, *ἀντ' αὐτῆς δὲ προσλαμβάνουσιν* е *· ὡς* Римлѧнинъ, Римлѧне, Рѡссїа́нинъ, Рѡссїа́не“. [Оканчващите на -инъ патронимични собствени имена в именителен и звателен падеж изгубват последната си сричка инъ и вместо нея получават е, както...]

Заб.: *εἰς δὲ τὰς λοιπὰς πτώσεις τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ πῶς μεταχειρίζονται τὴν τελευταῖαν συλλαβὴν αὐτῶν* [в останалите падежи на същото число какво става с последната сричка на тези имена?]

Стр. 16: „*Τὸ ὄνομα* Хрїстосъ *εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις ἀποβάλλει τὴν συλλαβὴν* ос *οἷον· γεν.* Хрїста̀, *δοτ.* Хрїстѣ̀ *κ. τ. λ. κατὰ τὴν σημ. β. Τὸ ὄνομα* мѫжъ *εἰς τὸν πληθ. ἔχει* мѫжи *καὶ* мѫжїе *γεν.* мѫжéвъ *καὶ* мѫжéй, *δοτ.* мѫжéмъ, *αἰτ.*

мѫжи, *кл. їо. ѻ.*“ [Името Христос в останалите падежи губи сричката ос, както напр.... и т. н. според забележка втора. Съществителното мѫжъ в мн. ч. има форма мѫжи и мѫжїе, род. пад. мѫжевъ и мѫжеи, дат пад. мѫжемъ, вин. пад. мѫжи, зват. пад. е равен на именителен.]

Заб.: *ѻрганик.* мѫжи, *пророчик.* мѫжехъ *ѻра ἐν τῷ τέλει* 5. *ѵпосημείωσιν περὶ τοῦ ἐν. ἀριθμοῦ.* [твóр. пад. мѫжи, предложен пад. мѫжехъ. Виж накрая пета забележка, отнасяща се за единствено число.]

Стр. 16: „*Τὸ ὄνομα* брáтъ *ἔχει διπλοῦν πληθ. ἕνα μὲν ἐν μέρει κατὰ τὸ δεύτερον παράδειγμα* оучителъ *ὡς ѻ.* братїе, *ген.* братїй, *дот.* братїемъ *καὶ* брáтїѧмъ, *καὶ* брàты, *кл. їо. ον., ѻρг.* братїѧми, *προθ.* братїѧхъ *ἕτερον δὲ τέταρτον* ладїя *κατὰ τὸ δεύτερον παράδειγμα τῶν θηλικῶν* волѧ, *μὲ φωνὴν ἑνικὴν, καὶ σημασίαν πληθυντικὴν, ὡς ѻ.* тáѧ братїѧ. *ген.* тоѧ брàтїи, *дот.* братїи, *αἰτ.* брáтїю. *кл.* братїе, *ѻр.* братїею, *πρ.* братїи.“ [Съществителното име братъ има две форми за множествено число: едната отчасти е по втория образец оучител..., а другата — по четвъртия образец на съществителните от женски род ладїя, по форма — единствено число, а по смисъл — в множ. число...]

На свободното поле заб.: *+ѻра ἐν τῷ τέλει* 6 *ѵпосημ.* [Виж накрая шеста забележка.]

Стр. 16: „*Τὸ ὄνομα* домъ *εἰς τὴν γενικὴν καὶ πρ. ἑνικὴν λαμβάνει τὴν ἀρχαίαν κατάληξιν* ѕ, *ὡς ген.* домѕ, *πρ.* домѣ.“ [Съществителното име домъ в родителен и предложен падеж, ед. число получава архаичното окончание ѕ: род. домѕ, предл. домѣ.]

На полето заб.: *Τοιοῦτον καὶ τὸ Εὐαγγ. Λουκ. κεφ.* 18 въ чинѣ чреды своеѧ, *ἀντὶ τοῦ* въ чи́нѣ *καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀπαντῶνται.* [Така е и в Евангелието на Лука, глава 18: въ чинѣ чреды́ своеѧ вместо в чи́нѣ. Срещат се и други подобни (примери)].

Стр. 17. „*П.* оучители“ [предл. падеж]. Прибавено е окончанието ѣ и е поставен знак (+), който сочи към следната забележка: второ зак. 17.6: при единомъ свидѣтелѣ. *καὶ τοῦτο ῥωσσισμός...* [и това е русизъм].

На същата страница към примера врачь е прибавена забележката: *Ἰεζεκ.* 21.9 мечю — мечю в зват. пад.

Стр. 17: „*Τὸ* пѫть *ἔχει ген., дот. καὶ προθ.* и, *ὡς* пѫти. *Τὸ* людїе *ἀπὸ τοῦ ἀπηρχαιωμένου καὶ ἀχρήστου ἤδη* людь, *πληθ. μονον κλίνεται ὡς, ѻ.* людїе, *ген.* людей, *дот.* людемъ, *αἰτ.* люди, *кл. їо. ѻ., ѻр.* людмѝ, *πρ.* людехъ.“ [Съществителното име пѫть в родителен и предложен падеж има окончание -и, като пѫти. Съществителното име людїе, от остарялата и неупотребявана форма людь, се скланя само в множ. число.]

На полето заб.: *αὕτη ἡ σημ. ἀπὸ τοῦ* пѫть *ἕως τοῦ* людехъ *ἀνίκει ἀνωτέρω.* [Тази забележка от пѫть до людехъ се отнася по-горе.]

На свободното поле до съществителното ратай е склонено съществителното вóй в мн. число: *οὕτω· ѻ.* вóи, *Г.* воевъ — вѡй, *Д.* воемъ, *Аἰθ.* вóи — вѡя, *К.* вóи, *Ὀρ.* вóйми — вѡи, *П.* вóехъ, след което е допълнена следната забележка: *ὅρα ἐν σελδ.* 22 *τὴν ѵποσημ. αὐτῆς ἐν τῷ τέλει.* [Виж на стр. 22, заб. за нея е накрая.]

Към образец четвърти се отнася забележката на свободното поле: *ἀπὸ τοῦ* рай, знòи — зно́й (Ἱерем. 36.30 назно́й) (кра̀й — край (2. *παραλειπ.* 20.16. на край рѣки), *ἀλλ' ἀλλαχοῦ* на кра́и, гно́й;

Стр. 18: „*Οὕτω κλίνονται* рай, ходатай, мравїй, славїй, вравїй, smїй, йрωй, кормчїй, жре́биїй, *καὶ τὰ παρόμοια.*“+ [Така се скланят съществителните рай, ходатай ... и подобните им.]

На полето заб.: + *περὶ τοῦ* во́и, *ὅπερ ἀνήκει ὧδε ὅρα τὴν ἐν σελιδι* 22 *ὑποσημείωσιν ὡς ὄπισθεν εἴρηται.* [За съществителното вой, което принадлежи тук, виж забележката на стр. 22, както се каза и по-преди.]

Стр. 18: „*Κατὰ τὸ παράδειγμα* ка́мень *κλίνονται τὰ* ко́рень, степе́нь, кре́мень, пла́мень, день *καὶ ὅσα ἄλλα λήγουσι εἰς* ень.“ [Според образеца камень се скланят съществителните корень ... и всички други, които окончават на ень.]

Към това граматично правило заб.: *Τὸ δὲ* Гортань *ἔχει τὴν γεν. καὶ δοτικὴν* Горта́ни. *πολλάκις δὲ κλίνεται καὶ θηλυκῶς κατὰ τὸ* радость, *ὡς καὶ τὸ* степень *ρωσσιστί.* [Съществителното гортань, в родителен и дателен падеж гортани, често се скланя и като съществителното от женски род радость, както и степень по руски.]

Стр. 19: „*Αἰτ. ἑν.* сла́вѣ“

На свободното поле заб.: *ὅρα ἐν τῷ τέλει* 7 *ην ὑποσημείωσιν.* [Виж накрая седма заб.]

Стр. 19: „*Π. πληθ.* сла́вахъ+ кожах+“ — забележка: притч. 9.12 въ жаждѣхъ *παρὰ κανόνα ἀντὶ* въ жаждахъ [притч. 9.12 въ жаждѣх противно на правилото, вместо въ жаждахъ].

Стр. 20: „*Κατὰ τὸ* сла́ва *κλίνονται* вода́, мзда́, sвѣзда́, глава̀, рѕка́, снoха́, кни́га, вла́га, десни́ца, *κ. τ. λ.*(*)“ [Като съществителното слава се скланят вода, мзда... и др.] — заб.: *ὅρα ἐν τῷ τέλει ὑποσημ.* 8 [Виж накрая забележка осма].

Стр. 20: „*Κατὰ τὸ* кожа *κλίνονται* мре́жа, дѕша́, лѕча́, пища́ *καὶ ἄλλα ὅσα ἔχουσιν καταληκτικὸν σύμφωνον* ж, ч, ш, щ.“ [Като съществителното „кожа“ се скланят съществителното мрежа, дѕша... и други съществителни, които имат крайна гласна ж, ч, ш, щ] — заб.: *καὶ τούτου σημείωσιν ὅρα* 9 *ἐν τῷ τέλει* [и за това виж заб. 9 накрая].

Стр. 20: „*Π. ἑν.* ра́дости“ до него прибавено: ѣ $^{а'}$. Заб.: $^{б'}$ Ἰис. *нав.* 2. 15. на вервѣ, *ἀντὶ* на ве́рви.

Стр. 20: „*ὀρ. πληθ.* ра́дость, ми“ ^{б} до него написан знака $^{б'}$, към който се отнася заб.: $^{б'}$ *τὰ μονοσύλλαβα ἐν ταύτῃ τῇ πτώσει συνήθως καταβιβάζουσι τὸν τόνον, οἷον·* страстми́, кревми́, сластми́, *κ. τ. λ. τουτέστιν ἐν τῇ δευτέρᾳ καταλήξει, ἀλλά καὶ δυσύλλαβα τινα, ὡς* похотми́. [Едносричните думи в този падеж обикновено променят ударението си, като напр. страстми... и др., значи по второ склонение. (Има) и някои двусрични думи, като похотми].

Стр. 20: „*Π. πληθ.* радостехъ.“ До него е прибавено окончанието (ѣхъ) — заб.: *Χρηστομάθ.* въ бра́чнѣхъ.

Стр. 21: „*Κατὰ τὸ δεύτερον παράδειγμα κλίνονται* сѧтына, гордына, земла+ [като втория образец се скланят съществителните сѧтына...] — заб.: *ἐν τῇ αἰτιατικῇ ἀναβιβ. τὸν τόνον* зе́млю [във винителен падеж прехвърлят ударението...].

Стр. 21: „*Τὸ* тлѧ, прѧ *καθὼς καὶ* ржѣ, мздѣ, *καὶ ἄλλα τινὰ δὲν ἔχουσιν εὔχρηστον πληθυντικὸν, ἀναπληροῦσιν ὅμως αὐτὸν ἐξ ἄλλων ἰσοδυνάμων· οἷον τὸ* тлѧ *ἀπὸ τοῦ* тлѣнїе прѧ *ἀπὸ τοῦ* прѣнїе ржѣ *ἀπὸ τοῦ* изоржавенїе мзда *ἀπὸ τοῦ* возмездїе *ἤ* мздовоздаѧнїе *κ. τ. λ.*“ [Нямат множествено число и някои други на тлѧ, прѧ, както и на ржѣ, мздѣ, то обаче се допълва от други равнозначни (думи), като напр. за тлѧ от тлѣнїе, прѧ от прѣнїе... и т. н.] — заб.: *τοῦτο νὰ ἐκφρασθῇ καλήτερα, καθότι μόνον αἱ γεν. πληθ. αὐτῶν ἄχρηστοι οὖσαι δύνανται νὰ ἀναπληρωθῶσιν ἐξ ἄλλων, αἱ δὲ λοιπαὶ πτωσ. τοῦ πληθ. ἀριθ. εἶναι εὐχρηστόταται, ὡς καὶ αἱ τοῦ ἑνικοῦ* [Това да се изрази по-добре, тъй като само техните родителни падежи, множествено число са неупотребими и може да се допълнят с други, а останалите падежи в множествено число са употребими, както и в единствено число].

Стр. 21: „*Κατὰ τὸ τρίτον κλίνονται* плóть, влáсть, кóсть, благодáть, зáповѣдь, кѫпѣль, милость, жизнь, добродѣтель, похоть *κ. τ. λ.*“+ [Според третия образец се скланят плоть, власть... и др.] — заб.: + *τινὰ τῶν εἰς* -щь *ληγόντων μονοσυλλ. ὡς* пéщь, нощь *ἐν τῇ προθ. πτώσει καταβιβάζουσι τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης, οἷον·* пещи́, нощи́, *ὄχι ὅμως καὶ* вещи́ (вéщь) [Някои от едносричните думи, които завършват на -щь, като пещь, нощь, в предложен падеж прехвърлят ударението си на последната сричка, като напр. пещи, нощи, не обаче и вещи].

Стр. 21 — към правилото, дадено в печатната забележка, е добавен примерът: смоковь, -кви.

Стр. 22: „*Ἡ κατάληξις* їѧ *εἰς τὴν ὀν. αἰτ. καὶ κλ. πληθ. ἀρχαία οὖσα, τὴν σήμερον κατήντησεν ἄχρηστος.*“ [Окончанието в именителен, винителен и звателен падеж, което е архаично, днес е вече неупотребимо].

Стр. 23: „*Κατὰ τὸ δ' παράδειγμα κλίνονται* нéбо, дрéво, слóво, чѫдо, дѣло, мѣсто, челò, гѫмнò *κ. τ. λ.* [Като трети образец се скланят небо, древо... и др.] — заб.: *πολλὰ τῶν εἰς* ство *ληγόντων ἔχουσι καὶ ἑτέραν κατάληξιν* -ствїе *λίαν εὐχρηστον ὡς* цáрство *καὶ* царствїе, владичество, -ствїе, величество, -ствїе *ἄλλα ὅμοιως.*“ [Много от съществителните, които окончават на -ство, имат и второ окончание -ствіе, твърде много употребявано, като напр. царство, царствїе... също и други].

Стр. 23: „*Τὸ* слово (*λόγος*) *ὅταν σημαίνῃ τὸν σεσαρκωμένον λόγον τοῦ Θεοῦ ἔχει αἰτιατικὴν εἰς* а, *κλ. εἰς* е, *ὡς τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα, οἷον* слово, слове *ἐνίοτε καὶ τὸ* солнце“.+ [Думата слово, когато означава въплотилото се слово Божие във винителен падеж има окончание -а, в звателен падеж -е, както съществителните от мъжки род, слово, слове, понякога и солнце] — заб.: + *χρηστομαθ. σελδ.* 137 [христоматия стр. 137] свя-зáша велúкаго Самѱна солнца, хрістá, *καὶ σελδ.* 143 [и стр. 143] востóка, востоковъ.

Стр. 25 — към склонението на двете съществителни море и поле, се отнася следната забележка: *ὁ εἷς τῶν δύο τούτων τύπων περισσεύει, διότι οὐδεμία μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰ παρατηρεῖται* [Единият от тези два типа е излишен, защото не се забелязва никаква разлика помежду им].

Стр. 29: „*Εἰς δὲ τὸ* достойный, пристóйный *καὶ τὰ ὅμοια τὸ ἤ ἐν τῇ ἀποκοπῇ τοῦ ἀρσενικοῦ μεταβάλλεται εἰς* и *οἷον* достоинъ, пристоинъ, *εἰς τὸ* бойкїй *καὶ ἄλλα τινὰ μεταβάλλεται εἰς* е *οἷον* боекъ“ [При имената достойный, пристойный и подобните на тях при съкращението в мъжки род *й* се

променя в *и*, като напр. достоинъ, пристоинъ. При бойкїй и някои други (прилагателни) се превръща в е като боекъ]. На свободното поле са прибавени и други примери: знойный, зноенъ, гнойный, гноенъ.

Стр. 29: „*Аїт. плнѳ.* старыѧ“ + [вин. мн. число]. Към тази форма се отнася заб.: + *ὅρα ἐν τῷ τέλει ὑποσημ.* 11 [виж накрая забележка 11].

Стр. 31: „*Ὸν. плнѳ.* [имен. падеж, мн. число] нагíи+. Към тази форма се отнася заб.: + *ὅρα ὑποσημ.* 12 *ἐν τῷ τέλει ὅρα καὶ παράδειγμα συντετμ. μετοχῆς* [виж заб. 12 накрая; виж там и пример за кратка форма на причастието].

Стр. 32: „*Τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ τοῦ* о *τῆς καταλήξεως τινῶν πτώσεων λαμβάνουσιν* е. *Εἰς δὲ τὴν δοτικὴν καὶ αἰτιατικὴν πληθυντικὴν λαμβάνουσιν* ы *ὡς нищїй—нищемѫ —нищéй—нищею—нищемъ—нищымъ—нищыѧ—нищы.*“ [Останалите (прилагателни) вместо о в окончанията на някои падежи получават е. В дателен и винителен падеж, мн. число получават окончание ы, като напр. *нищїй*...] — заб.: *Κατὰ τὸ нищїй κλίνονται καὶ εἰς -шїй, καὶ -щíй πλήρης μετοχ. ἀορ. καὶ αἱ εἰς -шая, καὶ -щая, καὶ εἰς -шее, καὶ -щее, θηλ. καὶ οὐδέτερως.* [Като нищїй се скланят и прилагателните на *шїй* и *щїй*, пълното причастие за мъжки род и за женски и среден род на *шая* и *щая* и *шее* и *щее*.]

Стр. 32: „*Τὰ εἰς -ша συγκριτικὰ θηλυκὰ συντετμ. καθὼς αἱ εἰς -ща συντετμ. θηλυκαὶ μετοχαὶ, εἰς τὴν ὀν. καὶ κλ. ἑνικὴν εὑρίσκονται καὶ εἰς и λήγοντα ἀντὶ τοῦ а εἰς δὲ τὴν ὀν. αἰτ. καὶ κλ. πληθ. ἀντὶ τοῦ ы, εὑρίσκονται καὶ εἰς ѧ ὡς лѣчша—лѣчши κ. τ. λ.*“ [Кратките прилагателни за женски род, окончаващи на *-ша*, както и кратките причастия за женски род на *-ша* в именителен и звателен падеж единствено число се срещат и с окончание *и* вместо *а*; в именителен, звателен и винителен падеж, мн. число вместо с окончанието ы се срещат и форми с окончанието ѧ, като *лѣчша—лѣчши* и т. н. Допълнен е и друг пример: *рекша, рекши*, след което следва заб.: *ὅρα ὀπισθεν ἢ τὸ ἐν τῷ τέλει παράδειγμα πῶς κλίνονται*+ [виж назад или примера накрая как се скланят]. Втора заб.: *ὅρα ἐν τῷ τελει ὑποσημ.* 13 [виж накрая забележка тринадесета].

Стр. 32: „*Τὰ εἰς скїй επίθετα, ὡς горскїй, славенскїй, римскїй εἰς τὰς ἀπὸ ѣ ἀρχιζούσας καταλήξεις μεταβάλλουσι πάντοτε τὸ к εἰς т. ἐνίοτε δέ καὶ εἰς τὴν ὀνομ. καὶ κλ. πληθ. τοῦ ἀρσενικοῦ γένους εἰς τὲ τὰς πλήρεις καὶ τὰς συντετμημένας καταλήξεις· ὡς римскїй, προθ. римстѣмъ, римстѣй, πληθ. ὀνομ. καὶ κλητ. рúмстїй, рúмсти.*“ [Прилагателните имена на *скїй*, като *горскїй, славенскїй, римскїй*, с окончания, започващи на *ѣ*, винаги променят *к* в *т*; понякога (тази промяна става) и при прилагателните от мъжки род в именителен и звателен падеж с пълни или кратки окончания.] — заб.: 2. *Κορινθ.* 11.10. *в странáхъ ахаистѣхъ ἀντὶ τοῦ* [вместо] *ахáйскихъ.*

Стр. 35: „*Π. πληθ.* [предл. падеж, мн. число] *велїкихъ. Εὑρίσκεται προθετικὴ καὶ εἰς ѧхъ ὡς τὸ „въ кóзїѧхъ кожахъ“ Ἑβρ.* 11.37. *ἀλλὰ τοῦτο θεωρεῖται ὡς μὴ ὀρθὸν*“. [Среща се и предл. падеж на *-хъ*, но това се смята за неправилно.] — заб.: *ἢ προφανὴς ῥωσσισμὸς, ὡς καὶ εἰς τινὰ οὐσιαστικά* [или е явно русизъм, както и при някои съществителни имена].

Стр. 39: *ἄκλιτον*	*κλινόμενον*
(И) *Ὀν.* единьадесѧть *-те*(+)	(И) единонадесѧть *-те*+
(Р) *Г.* единагѡнадесѧть *-те*	(Тв) единонадесѧтма, *ми*
(Д) *Д.* единомѕнадесѧть *-те*	
(В) *Αἰτ.* единагонадесѧть *-те*	
(П) *П.* единомьнáдесѧть *-те*	

Окончанието *-те* е поставено във всички падежи допълнително от Неофит Рилски. На полето е написал и следната заб.: (+) *ὅρα ἐν τῷ τέλει ὑποσημείωσιν* 14 *μετὰ τοῦ παραδείγματος* [виж накрая забележка 14 с примера].

При формата за творителен падеж е добавена заб.: *πῶς δὲ* 12 *τὸ μὴ κλινόμενον*; [как (е) несклоняемата (форма) на 12].

Стр. 39: „*ἀπὸ δὲ* пѧтдесѧть *μέχρι* девѧтдесѧть *ἀμφότερα κλίνονται· ὡς* седмдесѧть, *γεν. καὶ προθετ.* седмúдесѧти, *δοτ.* седмимдесѧтимъ, *ὀργαν.* седмiюдесѧтїю *καὶ ἀκόμη εἰς μόνον τὸ πρῶτον μέρος τὰ ὕστερα ταῦτα εὑρίσκονται κλινόμενα· ὡς* шестiюдесѧть, седмїюдесѧть *καθὼς καὶ τὰ μετὰ τοῦ* десѧть *σύνθετα τακτικά*“. [От пѧтдесѧть до девѣтдесѧть се скланят и двете части..., а при следващите се скланя само първата част... както и съставните числителни редни след десет.] Добавени са следните примери от Неофит Рилски: *первый нáдесѧть, вторый нáдесять.*

Стр. 40: „*Ὀν. Αἰτ. καὶ Κλ.* двѣстѣ“ [именителен, винителен и звателен падеж] — заб.: *καὶ -сти μόνον ἀρσ. καὶ θηλ.* [и *-сти* само за мъжки и женски род].

Между склонените числителни *сто* и *двѣстѣ* — заб.: *δι᾽ ὅλα τὰ γένη* [за всички родове]. На полето е допълнен примерът: *оуготовите ми вóйнѡвъ двѣсте, и конникъ седмьдесять, и стрѣлецъ, двѣстѣ Πράξ.* [Деяния на апостолите] 23.23 *οὕτω καὶ ἐννενήκοντα ἑννέα Ματθ.* [също и 99 Евангелие на Матея] 18.12 *καὶ Λουκ.* [и Евангелие на Лука] 15.14.

Стр. 42: „*τό δὲ третїй κατὰ τὸ Δ΄. παράδειγμα велїй*“ [числителното *третїй* се скланя като четвърти образец *велїй*] — заб.: *ἄνευ ὅμως ἀποκοπῆς* [обаче без съкращение].

Стр. 42: „*Τὸ первый, вторый, третíй θεωροῦνται ὡς πρωτότυπα· τὸ четвéртый παράγεται ἀπὸ τὸ ἀθροιστικὸν четверо. Τὰ δὲ λοιπὰ πάντα γίνονται ἀπὸ τὰ ἀριθμητικὰ προστιθημένης τῆς καταλήξεως -ый ὡς* пѧт-ый, шест-ый, седм-ый, осм-ый, девѧт-ый, десѧт-ый, сот-ый, тысѧщный *κ.τ.λ.*“ [Числителните *первый, вторый, третíй* се смятат за основни, *четвертый* се получава от събирателното четверо. Останалите числителни редни се образуват от числителните бройни и окончанието *ый*...].

Стр. 42: „*Ὀκ.* [Им.] *двое. Τοῦτο εὑρίσκεται καὶ двóи ἀρσενικῶς καὶ двóѧ θηλυκῶς*“ [среща се и *двои* за мъжки род и форма *двоѧ* за женски род] — заб.: ⁘ *двóи люди χρηστομάθ. σελίδ.* 125 [Христоматия, стр. 125].

Стр. 43: „*Ὀν. четверо* (+) пѧтеро“ [им. пад.] — заб.: (+) *πληθυντικῶς παντὸς γένους κλίνονται καὶ ὡς οὐσιαστικὰ ἀρσενικὰ τοῦ α΄ παραδείγματος, οἷον· четвери, четверъ, четверѡмъ, четверы, -рами, -ры, четверѣхъ οὕτω διορίζει ὁ* Смотрíцкій *σελδ.* 99 *καὶ ὁ* Добровскій *σελδ.* 61, *τομ.* 2. *Ἰδοὺ καὶ παράδειγμα·* Бытія 45.22. *пятеры рйзы премѣнныя, πέντε ἐξαλλασσούσας στολάς.*

ἀλλὰ καὶ ἑνικῶς οἱ αὐτοὶ чéтверо -ра -рѕ -ро κ. τ. λ. κατὰ οἱ τὰ οὐδέτερα. [Формите за множествено число във всички родове се скланят като съществителни от мъжки род от втория образец... същото определя и Смотрицкий, стр. 99, и Добровский, стр. 61, том 2. Виж и примера в Битие 45.22... но и тези в единствено число се скланят като тези в среден род].

Стр. 43: *„Τὸ δὲ двóе ἁρμόζει μὲν εἰς ὅλα τὰ γένη, ἀλλὰ κυρίως θεωρεῖται ὡς οὐδέτερον. ἔχει δὲ ὀν., αἰτ. καὶ κλητ. καὶ εἰς ѧ δυϊκώτερον· ὡς τὸ „единою глагола Богъ, двóѧ сїѧ слышахъ Ψαλ.* 61.“ [*Двóе* съответствува на всички родове, но преди всичко се смята като форма за среден род. Именителен, винителен и звателен падеж от него окончават на ѧ като двойнствено число, напр.... Псалм 61.] Към първата част на правилото се отнася заб.: *μᾶλλον πληθυντικώτερον* [по-скоро множествено число]; втора заб.: *τοιαῦτα εἰσι καὶ вратà, трóя, τετράκις ἀναφερόμενον ἐν τῇ ἀποκαλύψει κεφ.* 21.13 *πυλωνες τρεῖς.* [Същото е и *врата троя*, четири пъти споменато в Апокалипсиса, глава 21.13.]

Стр. 45: *„Τὰ εἰς -кїй λήγοντα, ἐὰν ᾖναι δυσύλλαβα παραλείπουσι μόνον τὸ κ ἐὰν δὲ ᾖναι τρισύλλαβα τὸ κ ὁμοῦ μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν, καὶ ἔπειτα προσλαμβάνουσι τὴν κατάληξιν шїй· ὡς легкїй — легшїй, сладкїй — сладшїй (ἐκτὸς τοῦ горкїй, горшїй πυκρός — πυκρότερος, τό ὁποῖον κατέχει τὸ κ διὰ νὰ διαφέρῃ ἀπὸ τὸ горшїй χείρων· широкїй — ширшїй, гл8бóкїй — гл8бшїй, высокїй — высшїй καὶ δι' εὐφωνίαν вышшїй“*+ [Прилагателните, които окончават на *кїй*, когато са двусрични, загубват само (звука) *к*; когато са трисрични, загубват *к* заедно с предходната гласна и след това получават окончание *шїй*, като *легкїй — легшїй*... (с изключение на *горкїй — горшїй*, горчив, по-горчив, което запазва *к*, за да се отличава от *горшїй*, по-лош... *высокїй — высшїй* и за благозвучие *вышшїй*]. Заб.: + *σημείωσαι, ὅτι πολλάκις ἀντὶ τοῦ συγκριτικοῦ ἔστιν εὔχρηστος ὁ ὑπερθετικός βαθμὸς, οἷον·* (*χρησιομαθ. σελδ.* 169) *простѣйшихъ* и *совершеннѣйшихъ ἁπλιστέρων καὶ τελεωτέρων, ἀντὶ τῶν простшихъ* и *совершеншихъ καὶ ἄλλα πολλὰ παραδείγμ. ἐν τῇ αὐτῇ σελιδ. ἀπαντῶνται.* [Забележи, че често вместо сравнителната степен се употребява повече превъзходната, като например Христоматия, стр. 169... на същата страница се срещат и много други примери].

Стр. 46 — към примерите за положителна, сравнителна и превъзходна степен е прибавен още един пример от Неофит Рилски: *Θετικ.* [полож. ст.] *Συγκριτ.* [сравн. ст.], *Ὑπερθετ.* [превъз. ст.]

многій,	*вя́шшій (лишшій)*	*множайшїй*

Стр. 48: *„ἑνικῶς, αἰτ. ἀρσ. его, и“*+ [ед. число, вин. падеж, мъжки род]. На полето забележка: + *αὕτη ἡ αἰτιατ. ἢ συναπτομένη μὲ τὰς προθέσεις во, за, на συγκόπτεται, ἤτοι συναιρεῖται ὡς ἑξῆς вонь, зань, нань ἀντὶ των въ него, за него, ὅρα περὶ τούτων τὴν Γραματ. τοῦ* Пенинск. *σελδ.* 30, *ὑπὸ τὸ* 31 §. [Този винителен падеж, свързан с предлозите *во, за, на*, се съкращава или се контрахира, както следва: *вонь, зань, нань* вместо въ него, за него, виж за това в Граматиката на Пенинский, стр. 30, § 31].

Стр. 49: *„Ἡ δεικτικὴ сéй, сїѧ, сїѐ, той, тáѧ, тóе“* [показателното местоимение]. Заб.: *οὕτω καὶ ѡвый -ѡвъ, ѡвая -ѡва, ѡвое -ѡво* [също и местоимението *ѡвый*...].

Стр. 50: „*ἑνικῶς Αἰτ. θηλ. тѣ́ю,* [ед. число, вин. пад., ж. род]. До него е допълнена формата *тѣ́*.

Стр. 50: „*πληθυντικῶς, Αἰτ. ἀρσ. тыѧ*“ [мн. ч., вин. пад., м. р.] — заб.: *καὶ ты* [и ты].

Стр. 50: „*Αἰτ. θηλ. ты* [вин. пад., ж. род]—заб.: *ты* (*Лѭк.* 8.32).

Стр. 51: „*Πληθυντικῶς, Αἰτ. οὐδ. ἴσ. ὀν.* [мн. число, вин. пад. равен на им. пад.] *нѧшѣ* — заб.: *возми́те вратà князѝ ва́шя ἀντὶ τοῦ* [вместо] *ваша.*

Стр. 64: „*ἀοριστος, ἑνικ. испихъ*“+ [мин. св. време, ед. ч.] заб.: *ὅρα περὶ ἀορίστου ἐν σελίδι* 75 [виж за аорист на стр. 75].

Стр. 64: „*Ὁ μέλλων ἐκφράζεται καὶ οὕτω бѣдѫ εἴτε и҃мамъ и҃спи́ти, возглагóлати κ. τ. λ. ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τοῦ хощѭ. Ἀλλ' ὅταν ἀπαιτῆται νὰ φανερώσῃ διαρκείαν καὶ ἐξακολούθησιν, τότε τὰ ῥηθέντα βοηθητικὰ бѣдѫ, и҃мамъ, λαμβάνουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ οὐχὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμ. οἷον, бѣдѫ пи́ти, глагóлати*“ [Бъдеще време се изразява и така: *бѣдѫ* или *и҃мамъ и҃спи́ти*... и т. н., понякога и чрез *хощѭ*. Но когато трябва да изрази продължителност, така означените спомагателни глаголи *бѣдѫ, и҃мамъ,* взимат след себе си инфинитивната форма на сегашно време, а не на бъдеще време като напр. *бѣдѫ пи́ти, глагóлати*] — заб.: (+) *ὅρα ἐν τῷ τέλει ὑποσημείωσιν* 15, [виж накрая заб. 15]. Втора заб.: *ὅρα Ἀποκάλυψ* 21.25 [виж Апокалипсиса 21.25] *врата́ егѡ̀ не и҃мѫтъ затворѝтися во днѝ οἱ πυλῶνες αὐτοῦ οὐμὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας.*

Стр. 65: „*Μέλλων Ἑν. возглагóли да возглагóлетъ* [бъдеще време, ед. число]. На полето Н. Рилски е написал формата за мн. число:

$$+\text{пл.}\begin{cases} и҃спѣ́имъ \\ и҃спѣ́йте \\ да и҃спѣ́ютъ \end{cases} \qquad \text{пл.}\begin{cases} возглагóлимъ \\ возглагóлите \\ да возглагóлютъ \end{cases}$$

Стр. 65: „*ὑπερσυντελικῶς καὶ ἀόριστος, ἐν. аще бысть* [минало предв. време и мин. свършено време, ед. ч.]—заб.: *ὅρα ὑποσημείωσιν* 16 *ἐν τῷ τέλει.* [Виж заб. 16 накрая].

Стр. 67: „*Ἐκ τῶν μετοχῶν αἱ πρῶται εἶναι ἀκλιτοί· κλίνονται δὲ πάντοτε αἱ δεύτεραι αἱ εἰς -ѩ καὶ -ѫ δηλονότι λήγουσι.*“ [Първите от причастията са нескланяеми. Скланят се винаги вторите, които окончават на *ѩ* и *ѫ*] заб.: *καὶ ἀντὶ τῆς ἑνικ. δνομ. εὔχρηστοι* [И се употребяват само вместо именителен падеж, ед. число].

Стр. 67: „*Τὰ ἀποθετικὰ καὶ τὰ οὐδέτερα ῥήματα δὲν ἔχουσι παθητικὰς μετοχὰς ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν· ὡς надѣ́емый, радованный — бываемый, о҃повáемый*“ [Медиалните и безличните глаголи нямат страдателни причастия освен малко от тях...]. Тук Н. Рилски е прибавил примерите: *непрестáемый = непрестаю́щій* (2 посл. петр. 2.14).

Стр. 68: „*Τὸ даю́, παρατ. дáѧхъ* [мин. несв. вр.] *ἀορ. дáхъ καὶ дадóхъ ἔχει τὸν μέλλοντα дамъ*“ [минало св. вр. *дахъ* и *дадохъ* имат за бъдеще време формата *дамъ*]. *Προστακτ. даждь, κατὰ τὰ ἀνώμαλα* [повелителното

наклонение *даждь* е като неправилните глаголи] — заб.: *Εἰς τὰ σύνθετα ὅμως ἀπαντᾶται τό γ' πληθ. πρόσωπ. τοῦ μέλλοντος καὶ εἰς дѕть ἀντὶ τοῦ дѧть, ὡς· ἀπὸ τοῦ дадѕ — отдадѕть — воздадѕтся κ. τ. λ.* [При съставните (глаголи) се среща 3 лице, бъдеще време на *-дѕть* вместо на *-дѧть* като напр....]

Стр. 74: „*Παρατατικὸς молúхъ καὶ молѧхъ* [мин. несв. вр.]. *Ὅλα σχεδὸν τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα παρατατικὸν εἰς ѣхъ καὶ εἰς ихъ ἔχουσι καὶ ἑτέρας λίαν εὐχρήστους καταλήξεις τοῦ χρόνου τούτου εἰς ѧхъ καὶ ахъ ὡς зрѧхъ, молѧхъ, оучахъ, ἀλλὰ ἐξ αὐτῶν δεύτερον πρόσωπον δὲν σχηματίζεται, εἰμὴ ἀφ' οὗ εἰς τὸ τρίτον πρόσωπον προστεθῇ τὸ β' πρόσωπον τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας οἷον зрѧше, молѧше, оучáше ты καὶ τοῦτο εἰς μόνον τὸν ἑνικὸν ἀριθμόν*". [Мин. несв. време *молúхъ* и *молѧхъ*. Почти всички глаголи, при които минало несв. време окончава на *ихъ*, имат и други много по-употребявани окончания за това време *ѧхъ* и *ахъ*, като напр. *зрѧхъ*..., но от тях не се образува 2 лице освен когато към формата за трето лице се постави личното местоимение за 2 лице, като *зрѧше ты*, но това е само за единствено число] — заб.: *Καὶ τὴν σήμερον πολλὰ σπάνιον χρησιμοῤθ. σελδ.* 120 [и днес това се среща много рядко, христоматия, стр. 120] *нижѐ взирáти хотяше на нúщыя ἀντὶ τοῦ* [вместо] *хотѣлъ есѝ καὶ Εὐαγγ. Ἰωάννου* 6.25 и Евангелието на Йоан 6.25] *когдá здѣ́ бысть καὶ γὰρ ψαλμ.* 4 [и псалм 4] *оуслы́ша мя Богъ прáвды моея́, εἰσήκουσας μου ὁ θεός.*

Стр. 75 — на полето срещу формите за аорист, мн. число е означена следната заб.: *ὅρα ἐν τῷ τέλει περὶ ἀορίστου ὑποσημείωσιν* 17. [Виж накрая за аорист, заб. 17].

Стр. 75 — на полето срещу примерите за повелително наклонение сег. време е прибавен още един: *оучѝ*, да *оучúтъ*.

Стр. 76 — на полето е прибавен същият пример в мн. число *оучúмъ, оучúте, да оучáтъ* и за бъдеще време: *да навчúтъ, навчúмъ, навчúте, да навчáтъ.*

Стр. 78: „*Κατὰ τὸ πρῶτον παράδειγμα σχηματίζονται мнѭ, велю́, звеню́... храплю́... Ὅσα ἄλλα κάμνουσι τὸν παρατατικὸν εἰς ѣхъ*" [Според първия образец образуват *мнѭ, велю́, звеню́...* и всички други, които образуват мин. несв. време на *ѣхъ*.] Заб.: *хрáплеши*. Ἰωη. Ἱερ. 6. *что ты хрáплеши.*

Стр. 79: „*Τὰ καταληκτικὰ σύμφωνα ж, ч, ш καὶ щ ἐκτὸς τοῦ ἐνεστῶτος καὶ μέλλοντος μεταβάλλονται τὸ μὲν ж εἰς д καὶ ἐνίοτε εἰς з, τὸ ч εἰς т, τὸ ш εἰς с, τὸ щ εἰς т, καὶ πολλάκις εἰς ст. Γίνεται δὲ τοῦτο ὅταν τὸ ῥῆμα παράγηται ἀπὸ οὐσιαστικοῦ ὀνόματος ἔχοντας τοιοῦτον καταληκτικὸν σύμφωνον. οἷον· ἐκ τοῦ видъ, вúжѕ—вúдѣти—вúдѣхъ, ἀπὸ τοῦ крѕтъ, крѕчѕ—крѕтúти—крѕтúхъ...*" [Крайните съгласни *ж, ч, ш* и *щ* с изключение на първо лице, сегашно и бъдеще време се променят: *ж* в *д*, а понякога и в *з*, *ч* в *т*, *ш* в *с*, *щ* в *т*, а често и в *ст*. Това става, когато глаголът е образуван от съществително име, което има същата крайна съгласна...] На полето

са допълнени три глагола: *στραγγαλίζω* [изстисквам] *στροβιλέω, -ῶ, στροβιλίζω* [завъртвам].

Стр. 79: „*Τὰ ἔχοντα κατάληξιν жд καὶ κατόπιν σύμφωνον лю ἀποβάλλουσιν εἰς τὰ λοιπὰ πρόσωπα τὰ μὲν τὸ ж, τὰ δὲ τὸ л οἷον· рождѫ—родиши—родитъ, киплю—кипиши—кипи́тъ... τὸ ви́жѫ ἔχει τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς προστακτικῆς ἀνώμαλως вижды.*“ [Глаголите, които имат окончание *жд* и след съгласната *лю* изгубват в останалите падежи, едните *ж*, а другите съгласната *л*... Глаголът *виж* образува 2 лице повелително наклонение неправилно *вижды*] — заб.: *κῆτα τό свѣ́ждь: τὰ δὲ ἄλλα πρόσωπα εἰσὶν ὅμαλα καὶ ἔχουσι ὅλα μελλοντικὴν σημασίαν.* [Виж *свѣ́ждь*, (формите) за останалите лица са правилни и имат все смисъл на бъдеще време.]

Стр. 83: „*Αἱ μετοχαὶ ἐσημειώθησαν παρὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ.*“ [Причастията са се образували от действителните форми.] На полето заб.: *ὅρα ἐν τῷ τέλει ὑποσημείωσιν* 18, *περὶ παθετ. μετοχῶν.* [Виж накрая и заб. 18 за страдателните причастия.]

Стр. 85: „*Ἄλλαι δὲ ἀνάγουσι τὸν ἐνεστῶτα εἰς τὴν Γ', τὸν δὲ παρατατικὸν εἰς Α', οἷον· двиѫ—движиши—двизáхъ, двигнѫхъ—двигнѫ.*“ [Други глаголи образуват сегашно време по трето спрежение, а мин. несвършено време по първо, като напр. *двиѫ*...]—заб.: *же, Χρηστομαθ. σελδ.* 87 [Христоматия, стр. 87].

Стр. 90: „*Τὰ ὅμαλα ῥήματα παράγουσιν ὅλους τοὺς λοιποὺς χρόνους τῶν καθ' ὅλας ἐγκλίσεις, καὶ τὰς μετοχὰς, μόνον ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ παρατατικοῦ· Καθότι ὁ ἀόριστος γίνεται ἀπὸ τὸν παρατατικὸν, ὁ δὲ μέλλων ἀπὸ τὸν ἐνεστῶτα μὲ αὔξησιν εἰς τὴν ἀρχὴν, μιᾶς τῶν ἑξῆς προθέσεως оу, из, εἴτε ис, во, со, на, ѡ, по, при, за, воз, раз, про.*“ [Правилните глаголи образуват всички останали времена, във всички наклонения, и причастията само от сегашно и минало несвършено време, докато аорист се образува от минало несвършено време, а бъдеще време се образува от сегашно време с прибавяне в началото на една от следните представки: *оу, из* или *ис, во, со, на, ѡ, по, при, за, воз, раз, про.*] Заб.: *ὅρα* 19 *ην ὑποσημειωσιν ἐν τῷ τέλει.* [Виж заб. деветнадесета накрая].

Стр. 91: „*Τὰ εἰς лю μετὰ σύμφωνον λήγοντα ῥήματα καθὼς καὶ τὰ εἰς жд, ὅταν τὸ л καὶ τὸ ж ἀποβάλλωνται εἰς τὰ λοιπὰ πρόσωπα, ἀποβάλλονται καὶ εἰς τὰς μετοχὰς· οἷον· люблю—любиши, любѧй—любѧщїй... рождѫ—роди́ши, родѧй—родѧщїй.*“ [При глаголите, завършващи на *лю* след съгласна, както и тич на *жд*, когато *л* и *ж* отпадат в останалите лица, те отпадат и при причастията им...] Заб.: *хотяй-щїй ἀνωμάλως ὡς ἐκ τοῦ хощѫ-ти́ши, хотяй-щїи*, [неправилно като от *хощѫ-ти́ши*...].

Стр. 92: „*Ῥήματα τινὰ, ἐκτὸς τοῦ διαληφθέντος κανόνος, ἔχουσι καὶ ἄλλην μετοχὴν συντετμημένην· οἷον ἀπὸ τὸ творѝ τρίτον προσ. τοῦ παρατ. ἡ συνήθης μετοχὴ творѝвый-вшїй συνκόπτεται твóршїй... ѡстáви, ѡстáвивый-вшїй, ѡставлёй καὶ ѡставлшїй κ. τ. λ.*“ +[Някои глаголи освен приетото правило имат и друго кратко причастие, като напр. от *твори* 3 лице, мин. несв. време обикновеното причастие *творивый* се съкращава на *творшїй*... и т. н.]. На полето заб.: + *ὅσας δὲ γίνοντας ἐκ τῶν εἰς щѫ—щáю, ждѫ—ждáю ληγόντων ῥημάτων αὐταὶ φυλλάττουσι τὰ δύο ληκτικὰ σύμφωνα εἰς*

τὴν συγκοπὴν πρὸ τῆς καταλήξεως шїй, οἷον· ἐκ τοῦ крещѕ, крестивый-вшїй — крешшїй ἐκ τοῦ обращѕ—ѡбратúвый-вшїй—ѡбращшїй—возвáщшїй—пѕщшїй (пѕщь) ἐκ τοῦ сѕждѕ—ѡсѕдúвый—ѡсѕждшїй—заблѕждшїй. [Тези причастия, които са образувани от глаголите, завършващи на *щѕ—щаю, ждѕ—ждаю*, запазват двете крайни съгласни при съкращаването, извършено пред окончанието *шїй*...]

Стр. 92: „*Ἐκ τῶν εἰς шїй καὶ κατὰ συγκοπὴν εἰς шъ ληγόσων ἀρσενικῶν μετωχῶν, πολλάκις εὐφωνίας χάριν καὶ αὐτὸ τὸ шъ ἀφαιρεῖται ὡς несшїй — несшъ, несъ, четшїй — четшъ, четъ...*“ [При причастията за мъжки род на *шїй* и тия, образувани със съкращение на *шъ*, често за благозучие *шъ* се изоставя, като *несшїй — несшъ — несъ*...] Заб.: *τοῦτο γίνεται μόνον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ πτώσει τοῦ ἑνικ. ἀριθμοῦ καθότι αἱ λοιπαὶ αὐτοῦ πτώσεις ἀναλαμβάνουσι αὖθις τὸ ш οἷον· несъ, несша нéсшѕ, κ. τ. λ.* [Това става само в именителен падеж, ед. число, защото останалите падежи от него получават отново *ш*, както напр. *несъ, насша, несшїй* и т. н.]

Стр. 93: „*Ἡ παθητικὴ μετοχὴ τοῦ παρωχημένου χρόνου, ἀφ' οὗ προστεθῇ εἰς τὸ τρίτον πρόσωπον* ный, еный (*εἴτε тый ὅταν ἦναι μονοσύλλαβον*) *ἐν τῇ Α' συζυγίᾳ· ἐν τῇ Β' -ны ἢ веный ἐν τῇ Γ' -ны ἢ ный οἷον, глаголá-ный, бїеный, εἴτε бытый несé-ный, ѡринѕвéный* (*ἐν τοῖς τοιούτοις τὸ* ѕ *μεταβάλλεται εἰς о καὶ ἔπειτα προστίθεται ἡ κατάληξις вéный ὡς ѡрино-вéный κ. τ. λ.*), *зрѣ-ный, твор-éный*+ [Страдателното причастие за минало време се образува, като се постави към трето лице *ный, еный* (или *тый*, когато е едносрично) за първо спрежение, за второ спрежение *-ны* или *веный*, за трето спрежение *-ный* или *еный* като: *глаголá-ный, бїеный* или *битый; несеный, ѡринѕвеный* (при тези случаи ѕ преминава в *о* и след това се поставя окончанието *веный* като *ѡрино-веный* и т. н.), *зрѣ-ный, твор-еный*+] Заб.: *ὅρα ἐν τῷ τέλει ὑποσημείωσιν* 20. [Виж накрая заб. 20.]

Стр. 94: „*Ἐξ αὐτῶν αἱ ἐνεργητικαὶ μόνον αἱ λήγουσαι εἰς щїй καὶ шїй, аѧ, ее καὶ συντετμημένως εἰς щъ, шъ· θηλ. щи, ши, οὐδ. εἰς ще, ше κλίνονται κατὰ τὸ β' παράδειγμα τῶν ἐπιθέτων ὀνομάτων· αἱ δὲ παθητικαὶ πᾶσαι κλίνονται κατὰ τὸ α' παράδειγμα συντετμημένως.*“ [От тези (причастия) само окончаващите на *щїй* и *шїй*, *аѧ*, *ее* и кратките на *щъ*, *шъ*, ж. род *щи*, *ши*, ср. род *ще*, *ше*, се скланят като втория образец на прилагателните имена; всички страдателни причастия се скланят по първия образец на кратките (прилагателни).] Към това правило Н. Рилски е допълнил следното: *ἀσύντμητως καὶ* ... [пълни и (кратки прилагателни)].

Стр. 96: „*Εἰς συνθετικάς, αἵτινες πάντοτε συντίθενται μετὰ τῶν ἄλλων λέξεων· οἷον, воз, низ, раз, пре, про*“. [При сложните, които винаги се образуват с помощта на други думи, като напр...] Заб.: *ταύταις προστίθεται καὶ ἡ безъ διαφορούμενη.* [Тук се отнася и *безъ*.]

Стр. 96: „*Τὸ з τοῦτο τῶν προθέσεων ἐν συνθέσει μετὰ λέξεων ἀρχόμενων ἀπὸ к, п, т, х, ц, ч, ш μεταβάλλεται εἰς с οἷον, восклицáнїе, распѧтие, востокъ, нисхожденїе, расцѣплéнїе, исчезáю, восществїе.*“ [Съгласната З на предлозите в съчетание с думи, които започват с *к, п, т, х, ц, ч, ш*, преминава в *с*, като напр. *восклицанїе*...] Заб.: *τῆς изъ ἀξαιρουμένη τοῦ ш. Τῆς δὲ безъ μένει ἀμετάτρεπτον, οἷον безчéстїе, безчеловѣчный, без-*

чáдствю, безкрóвный, безпечáлный к. т. λ. [При предлога *изъ* (също) с изключение на *ш.* Съгласната *з* (в предлога *безъ*) остава непроменена.]

Стр. 97: „*Ὁμώσεως* (*заклатїѧ*), *тáкω ми* (*ваша похвала, ã корінѳ*. 15. 31)." Заб. — превод на текста: *νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν.*

Стр. 98: „*περὶ τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ, ὄνομα οὐσιαστικον, κλίσις Α'. Ὀν.Αἰτ. апóстола, Г. П. апостолѣ, Д. апостолома*" [Съществително име, първо склонение, в двойнствено число, им., вин. пад. *апóстола*, род. пад. *апóстолѣ*, дат. пад. *апостолома*]. Към формата за дат. пад. заб.: *ὅρα περὶ τούτου τὸν* Пенинскинъ *σελίδ.* 72. [Виж за това Пенинский, стр. 72.]

Стр 98: „*Κλίσις Β', Ὀν. Αἰτ. Κλ. костѣ, Г. П. костїю, Д. Ὀρ. костема, тмѣ.*" [Второ склонение, им., вин., зват. пад. *костѣ*, род., предл. пад. *костїю*, дат., твор. пад. *костема, тмѣ.*] Заб.: *ὅρα костѣ. περὶ δὲ вѣждома ὅρα καὶ τὰ ὅμοια. ὅρα* Домпровск. *σελιδ.* 70, *μέρος* 2 *καὶ* Пенинск. *σελδ.* 81. [Виж *костѣ*, за *вѣждома* виж и подобните. Виж Добровски, стр. 70, част 2 и Пенински, стр. 81.] Втора заб.: *οὐκ ὀρθὸν, ἀλλὰ кости. ὅρα* Добровск. *τομ.* 2, *σελ.* 70 *καὶ* Пенинск. *σελίδ.* 78. *οὕτω καὶ плещи.* [Не е правилно, а *кости.* Виж Добровски, т. 2, стр. 70, и Пенински, стр. 78. Също и *плещи.*]

Стр. 98: „*Ὅσα θηλυκὰ ὀνομ. ἔχουσιν εἰς τὴν ὀνομ. τοῦ ἐν. ἀριθ. καταληκτικα σύμφωνα г, к, х ταῦτα. εἰς τὴν ὀν. αἰτ. καὶ κλ. τοῦ δυϊκοῦ μεταβάλλουσι τὸ μὲν г εἰς з, τὸ к εἰς ц, τὸ δὲ х εἰς с· οἷον, ногà — нóзѣ, рѫкá — рѫцѣ, снохà — сносѣ*" + [Съществителните от женски род, които в именителен падеж, ед. число имат крайни съгласни г, *к*, *х*, в имен., вин. и зват. падеж двойнствено число променят *г* в *з*, *к* в *ц*, *х* в *с*.] Заб:. *ὅρα ἐν τῷ τέλει ὑποσημ.* 21 *ην.* [Виж накрая заб. двадесет и първа.]

Стр. 99: „*Д. Ορ.* [дат., твор. пад.] *тѣлесема*+ Заб.: + *а ѣчїю и ѫшїю.*

Стр. 99: — към склоненото съществително *мѣстѣ* се отнася следната заб. на Н. Рилски: *οὕτω*, [така се скланя] *рамѣ, рамѣ, рамома Εὐαγ. Λκ.* 15.5 [Еванг. на Лука] *ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ на рáмѣ свои καὶ Κριτ.* 9.48 [и Крит.] *на рамѣ свою.*

Стр. 100: — след склоненото лично местоимение *наша* заб.: *τὸ δὲ ушїю вашею,ποῦ*; = *ὅρα ἐν τῷ τελει ὑποσημ.* [22 *ушїю вашею*, къде? = виж накрая заб. двадесет и втора].

Стр. 101: „*Κατὰ ταῦτα εὐκόλως δύνανται νὰ σχηματισθῶσι καὶ τῶν λοιπῶν παραδειγμάτων ῥήματα, τόσον ἐνεργητικὰ ὅσον παθητικά*"+ [Според това лесно могат да се образуват и глаголи от останалите примери, както действителни, така и страдателни.] Заб.: *καὶ μέσα.* + *ὁμοιως καὶ τὰ κυρίως παθητικὰ* (*σελδ.* 80) *μεταβαλλομένα μόνον τῆς ἐνικ. μετοχῆς τοῦ μὲν ἀρσ. καὶ οὐδετ. γένους εἰς ма κατὰ τὰ ἐπίθετα, οἷον· глаголема, τοῦ δὲ θηλυκοῦ εἰς мѣ глаголемѣ καὶ τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος σχηματιζομένου δυϊκῶς, οἷον· глаголема ѥсмà, ѥстà, ѥстà, θηλ. глаголемѣ ѥсмѣ, ѥстѣ, ѥстѣ, παραται. глаголана бѣхома, бѣста, бѣста, θηλ. глаголанѣ бѣхомѣ, бѣстѣ, бѣстѣ καὶ ἐφεξῆς.* [Също и главно страдателните глаголи (стр. 80), които променят само причастието за мъжки и среден род, ед. число на *ма* като прилагателните,

като напр. *глаголема*, за женски род на *мѣ глаголемѣ* и за спомагателния глагол, образуван по два начина: *глаго́лема ѐсмь, ѐсть, ѐсть* женски род *глаголемѣ ѐсмь, ѐсть, ѐсть*, мин. несв. време *глаго́лана бѣ́хома, бѣ́ста, бѣ́ста*, женски род *гла́голанѣ бѣ́хомѣ, бѣ́стѣ, бѣ́стѣ* и т. н.]

Стр. 101: „*Ἐν τοῖς παλαιοῖς χειρόγραφοις τὰ πρῶτα πρόσωπα ἑκάστου χρόνου ἀντὶ εἰς ма, мѣ εὑρίσκονται λήγοντα εἰς ва, вѣ ἀλλὰ μετέπειτα ταῦτα κατήντησαν ἄχρηστα.*“ [В старите ръкописи първите лица на всяко време вместо на *ма, мѣ* завършват на *ва, вѣ*, но след това станали неупотребяеми.] Заб.: *ἀπαντῶνται ἐν τῇ νέᾳ Διαθήκῃ.* [Срещат се в Новия завет.]

Стр. 105: „... *Ὅταν ὅμως μετὰ τὴν ῥηθεῖσαν γενικὴν ἀκολουθῇ καὶ ἕτερον ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν τότε ἐκείνη δὲν μεταβάλλεται εἰς ἐπίθετον.*“ [Когато обаче след казания родителен падеж следва и друго име, прилагателно или съществително, тогава формата на родителен падеж не преминава в прилагателно.] Към това правило Н. Рилски е добавил: *ἢ μετοχή, ἢ ἀντωνυμία* [или причастие, или местоимение].

Стр. 105: „*Πολλάκις ἀντὶ τῆς τοιαύτης γενικῆς λαμβάνεται ἡ δοτικὴ οἷον творца небѣ̀ и землѝ, видимымъ же всѣмъ и невидимымъ*“. [Често вместо този род. падеж се взима дат. падеж...] Заб.: + (*Лоук.* 12.56) *нéбѣ̀ и землѝ пастыря овцам.*

Стр. 105: „*Γίνεται δέ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅταν τὸ πρῶτον οὐσιαστικὸν ἔχῃ κυριότητα τινὰ ἐπὶ τοῦ δευτέρου.*“ [Това става най-често, когато първото съществително име има по-голяма важност (е по-главно) от второто.] Заб.: + *ѩ̀вна волѣ̀ крѣ́постъ* или *волѣ̀*. *Παροιμ.* 14.4 (Притчи Солом.) *καὶ Χρησταμαθ.* 214 [и Христом. 214] *прещенію разорéнію, τὴν ἀπειλὴν τῆς καταστροφῆς ἀντὶ τοῦ* [вместо] *прещенїя разоренїя.* Заб.: + *Πραξ.* [Деяния на Апостолите] 27.23 *ангелъ бо́га ѐгѡ́же а̏зъ е̏смъ ἄγγελος τοῦ θεοῦ, οὗ εἰμι. καὶ ψαλμ.* [и Псалм 70] *правдѣ̀ тебѣ̀ едѝнагѡ. Τῆς δικαιοσύνης σου μόνον ἀντὶ τοῦ* [вместо] *пра́вдѣ̀ твою.*

Стр. 106 — към двете правила за употребата на предлози с винителен и дателен падеж се отнася заб. на Н. Рилски: *Ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὴν σύνταξιν τῶν προθέσεων.* [Тези (правила) се отнасят до синтаксиса (синтактичната употреба) на предлозите.]

Стр. 107 — към правилото за употреба на вин. падеж за означаване на движение с предлозите *на* и *в* се отнася заб.: *καὶ τοῦτο ὁμοίως* [и това също].

Стр. 108 — към правилото за употреба на предлози с творителен падеж има заб.: *εἰς τὰς προθέσεις* [(отнася се) до предлозите].

Стр. 108: „*Ἡ ὀργανικὴ ἄνευ προθέσεως εὑρίσκεται ἀντὶ τῆς γενικῆς μετὰ προθέσεως ѿ καὶ ἀντὶ τῆς αἰτιατικῆς μετὰ τῆς προθέσεως чрезъ οἷον, тогдà сбы́тсѧ рече́нное Ἰереміе́мъ проро́комъ глаголющимъ, ἀντὶ ѿ Ἰереміи проро́ка глаго́люща τότε ἐπληρώθη τό ῥηθὲν ὑπὸ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος...*“ [Творителен падеж без предлози се употребява вместо родителен падеж с предлога от и вместо винит. падеж с предлога *чрезъ*...] Заб.: *καὶ τοῦτο* (*ἐκτὸς τῆς чрéзъ*) *ἀνήκει εἰς τὴν σύνταξιν τῶν παθ. ρημάτων, καὶ*

δρα σελδ. 129. [И това (с изключение на *чрезъ*) се отнася до синтаксиса на страдателните глаголи и виж стр. 129].

Стр. 110 — към правилото за употреба на предлозите *в* и *на* с предложен падеж се отнася следната заб.: *εἰς τὰς προθέσεως ὅμοιως* [(отнася се) също до предлозите].

Стр. 111: „*Τὸ ἐπίθετον πληθυντικὸν ὅταν συνάπτηται μετὰ πολλῶν ἐμψύχων οὐσιαστικῶν διαφόρου γένους, τότε συμφωνεῖ μὲ τὸ ἐπικρατέστερον γένος· εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ ἀρσενικὸν ἀπὸ τοῦ θηλυκοῦ, καὶ τὸ θηλυκὸν ἀπὸ τοῦ οὐδετέρου. οἷον братъ, сестрά и чадо любе́зни ми сѫть ὁ ἀδελφός, ἡ ἀδελφὴ καὶ τὸ τέκνον ἀγαπητοὶ μοι εἰσὶν. Ὅταν δὲ τὸ ἐπίθετον συνάπτηται μετὰ πολλῶν ἀψύχων διαφόρου γένους, τότε αὐτὸ τίθεται εἰς οὐδέτερον γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ. οἷον· нищетá и богатство нѣ́ждна животъ сѫ́ть. ἡ πτωχία, καὶ ὁ πλοῦτος ἀναγκαῖα τῷ βίῳ τυγχάνουσι. гнѣвъ, ꙗ҆рость ѝ пама҆тословіе вре́дна сѫ́ть человѣ́кѡмъ, мерзка же бо́гѧ. ἡ ὀργὴ ὁ θυμός καὶ ἡ μνησικακία ὑπάρχουσιν τοῖς μὲν ἀνθρωποις ἐπιβλαβῆ, τῷ δὲ Θεῷ βδελυκτά.* [Прилагателното име в множествено число, когато се свързва с много съществителни за одушевени предмети от различен род, се съгласува с по-силния род. По-силен е мъжкият род в сравнение с женския, и женският род в сравнение със средния... Когато прилагателното се свързва с много съществителни за неодушевени предмети от различен род, тогава то се поставя в среден род, мн. число...] Заб.: *τοῦτο δ' ἂν κοινὸν ἁπάντων τῶν πτωτικῶν· οἷον.* лѧнѣ̀ ѝ звѣ́зды ꙗ҆же ты ѡсновалъ̀ ѐсѝ. *σελήνην καὶ ἀστέρας ἃ σὺ ἐθεμελίωσας. καὶ νοῦς μὲν ἤδη καὶ αἴσθησις ἀπ' ἀλλήλων διακριθέντα· νὰ σημειωθῇ τὸ Σλαβων(ι)κ. ἐκ τῆς χδηστομαθ. ἐκ τοῦ λόγου ἁγίου Γρηγορ. εἰς τὸ ἅγιο Πάσχα ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στίσομαι καὶ ψαλμ.* 42. *послѝ свѣтъ твоѝ ѝ ѝстинѫ твою, та мя настáвиста. ἐξαπόστειλιν τὸ φῶς σοῦ καὶ τὴν ἀλήθειάν σου, αὐτὰ μὲ ὡδήγησαν.* [Това е може би общо за всички склоняеми (имена), напр. *лѧнѣ и звѣ́зды, ꙗ҆же...* Да се означи на славянски, от Христоматията, словото на св. Григорий за Светата Пасха (*на стражи моей станѣ и псàлм* 42].

Стр. 115: „*Τὰ δὲ λοιπὰ ἀπὸ πέντε καὶ ἐφεξῆς λαμβάνουσιν οὐσιαστικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς πτῶσιν γενικὴν πληθυντικὴν· οἷον* седмь свѣти́лнкь, *ἑπτὰ λυχνίαι* деса҆тъ за́повѣдей, *δέκα ἐντολαί.*“ [Останалите числителни, от пет нататък, получават съществително име, в повечето случаи в родит. падеж, мн. число.] Заб. *пять тала́нтъми ѐсѝ пре́далъ Матѳ.* 25.20 *ἀντὶ αἰτιατ.* [Евангелие на Матея 25.20 вместо вин. падеж].

Стр. 115: „*Ἐνίοτε τὰ ἀριθμητικὰ ταῦτα τίθενται εἰς τὴν πτῶσιν τοῦ μεθ' οὗ συνάπτονται οὐσιαστικοῦ. οἷον· прїемъ па҆ть хлѣбы, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους.*“ [Понякога тези числителни се поставят в падежа на съществителното, с което са свързани...] Заб: +) *Οὐχὶ ἐνίοτε, ἀλλὰ πάντοτε, ἐκτὸς τῆς ὀνομαστικῆς, ἥτις τρέπεται εἰς γενεκὴν αἱ λοιπαὶ πτώσεις τίθενται ἑκάστη ἐν τῇ τάξῃ αὐτῆς, οἷον· ὀνομαστ. се́дмь свѣти́лникъ, седми́мь свѣти́лникѡмъ, се́дмь свѣти́лники (и седмь светилникъ, ἴος τῇ ὀνομ. καὶ γεν.) се́дмь свѣтилникъ, седмію свѣтилниками, седмѝхъ свѣти́лницѣхъ. ἀπαραλάκτως οὕτω καὶ τὰ λοιπὰ ἀριθμητικά.* [Не понякога, а винаги с изключение на именителен падеж, който

се превръща в родителен падеж, а останалите падежи се поставят всеки в своя род... *седмь свѣтилники* (*и седмь свѣтилникъ*, също в имен. и родит. падеж) ... Без промяна същото (се отнася) и за останалите числителни.]

Стр. 117: „*Τοῦτο δὲ διατηρεῖται εἰς οὐσιαστικὰ ὀνόματα μόνον ἀλλ' ὅταν ἔχωσι καὶ ἐπίθετα ὁμοῦ· ἢ ὅταν ὦσιν ἐπίθετα μόνον, ἐννοουμένων τῶν οὐσιαστικῶν.*" [Това се забелязва само при съществителни имена, и то когато те са (придружени) с прилагателни или когато са прилагателни към съществителни, които се подразбират.] Заб.: *ὡς сотворилъ ѣсть насъ царѝ и пѣрси.* *Ἀποκαλυψ.* 1.16 [Апокалипсис 1.16] *καὶ Εὐαγ. Ἰωαν.* [и Евангелие на Йоан] 15.15 *не ктомѣ вáсъ глаго́лю рабы, васъ нее рекóхъ дрѣги.*

Стр. 119: *Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ѥ̆же, ӑже, ӗже συμφωνοῦσι πάντοτε μὲ τὸ προηγούμενον οὐσαστικόν, πρὸς ὃ ἀναφέρονται εἰς γένος καὶ εἰς ἀριθμὸν ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε καὶ εἰς πτῶσιν καθότι αὕτη διαρίζεται ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον ῥῆμα εἴτε ὄνομα· оἷον е̓гда прїдетъ оу̓тѣшитель, его́же а̓зъ послю̀ вамъ, дх̾ъ и̓стины, и̓же ѿ о̓тца̀ исхо́дитъ то́й свидѣтельствуетъ ѡ̀ мнѣ· ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλυτος, ὃν ἐγὼ, πέμψω ὑμῖν, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρός ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτύρησει περὶ ἐμοῦ.* [Относителните местоимения *ѥ̆же, ӑже, ӗже* се съгласуват винаги с предходното съществително, към което се отнасят, по род и по число, но невинаги и по падеж, тъй като той се определя от следващия глагол или име — напр. ... Заб.: *ὅρα ἐν τῷ τέλει ὑποσ.* 23. [Виж накрая забележка двадесет и трета.]

Стр. 126: *Τὰ περιληπτικὰ ἢ ἀθροιστικὰ ὀνόματα συντάσσονται καὶ μὲ ἑνικὸν καὶ μὲ πληθυντικὸν ῥῆμα, καθότι συμφωνοῦσι μὲ αὐτὰ καὶ κατὰ τὴν φωνὴν καὶ κατὰ τὴν σημασίαν оἷον... дво́ждїе его̀ не истошисѧ ὁ τρυγίας αὐτοῦ οὐκ ἐξεκενώθη.* [Събирателните (съществителни) имена се свързват с глаголи в ед. и мн. число, тъй като се съгласуват с тях и по форма, и по смисъл...] Заб.: *процвѣтоша ли овóщїе; пѣснь пѣсней* 7.12.

Стр. 132: „*Μὲ δύω αἰτιατικὰς· оἷον ... выглашаете мѧ оучи́телѧ и го́спода· ὑμεῖς φωνεῖτε μὲ διδάσκαλον καὶ Κύριον.* [С два винителни падежа...]— На полето заб.: *ὑμεῖς φωνεῖτε με, ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος.* *Ἰωαν.* 13.13 [Вие ме наричате учител и Господ. Евангелие на Йоан 13.13].

Стр. 141: *Πολλάκις συντομίας χάριν τό ἔν ἐκ τῶν ῥημάτων τρέπεται εἰς συντετιμημένην μετοχὴν. оἷον· ѡ нéмже дивѧ́тсѧ, не сходѧщимсѧ вамъ въ тоже блꙗдá разлїѧнїе хвлѧще· ἐν ᾧ ξενίζονται, μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες.* [Често за по-кратко единият от глаголите се превръща в съкратено причастие, като напр. ... Затова те се чудят, че вие не вървите заедно с тях в същото прекомерно разпътство, и ви хулят (I Петр., IV, 4)] Заб.: *ἀντὶ τοῦ* [вместо] *и̓ хвлятъ.*

Стр. 158 и *стр. 159*: „*Διὰ νὰ μάθῃ δὲ τὶς τὴν κατόπιν τῶν λοιπῶν συμφώνων χρῆσιν τῆς διφθόγγου ταύτης ἀπαιτεῖται νὰ σημειώσῃ ά. τὰς λέξεις ἐκείνας τῶν ὁποίων ἡ ῥίζα γράφεται δι' τῆς ы β'. ποῖαι καταλήξεις τῶν κλιτῶν μερῶν τοῦ λόγου γράφονται δι' αὐτῆς, καὶ πότε ἀντικαθιστᾷ ταύτην τὸ и 1) Αἱ διὰ τῆς γραφόμεναι λέξεις εἰσὶν αἱ ἐφεξῆς· бы, бываю, быкъ, былїе, бы́стрый, вы,*

вы́дра, вы́кнѫ[1'], *вы́нѫ, вымѧ*[2'], *высокїй, вы́чнь*[3'], *вы́ю, вы́ѧ, влады́ка, грызѫ́, ды́мъ, ды́нѧ, дыха́ю, дъшло*[4'] *зы́блю, колы́бель, кorýто, копы́то, кры́ю, кѫ́ды, лысто*[5'], *лысый*[6'], *любы, мы́, мы́сль, мы́то, мыть*[7'], *млынь, мы́шь, мышца, мы́ю, монасты́рь, неплóды, ныне, ныро́къ, ныра́ю*[8'], *ны́ю, пелынь па́стирь, плыска́ю*[9'], *плы́ти, пры́ткїй*[10'], *пры́шь*[11'], *прыска́ю*[12'], *пѫзырь, пы́ль*[13'], *пыро*[14'], *пыха́ю*[15'], *рыба, рыта́ю, ры́жїй*[16'], *ры́къ*[17'], *ры́сь, ры́ю, скры́плю*[18'], *слы́шѫ, стры́й, стры́ѧ, сты́дъ, сты́ню, сытный*[19'], *сы́нъ, сы́плю*[20'], *сыпа́ю*[21'], *сыла́ю, сыха́ю, сы́рь, сы́рый, сы́тый, ты́, ты́ква, тыка́ю, ты́лъ, ты́сѧща, ты́ю, ты́чѫ*[22'], *оувы́, четы́ре, ѩзы́къ, ѧзы́къ.* [За да научи някой по-нататъшната употреба на този дифтонг след другите съгласни, изисква се той да забележи: а) ония думи, коренът на които се пише с *ы*, б) кои окончания на склоняемите части на речта се пишат с него и кога той заменя *и*. [Думите, които се пишат с *ы*, са следните:...] Заб.: *τῶν ἀριθμῶν τούτων τὴν ὑποσημείωσιν ἐν τῷ τέλει* 24 *ην.* [За броя на тези (думи) виж заб. двадесет и четвърта накрая.]

Стр. 161: „*Τοῦ ъ ἡ χρῆσις εἶναι γενικωτέρα, τὸ δὲ ь μόνον εἰς τὰς ἐφεξῆς λέξεις α) εἰς τό τέλος ἑκάστου οὐσιαστικοῦ ὀνόματος, λήγοντος εἰς σύμφυνον, οἷον, часть, вѣщь, радость, кротость, дщѣрь, цѣрковь κ. τ. λ. β) εἰς τὰ ἀκόλουθα ἀρσενικά, οἷον, богатырь, брéдень*[1'].+, *бѫкварь, бычь, вепрь, вéхоть*[2'], *владырь*[3'], *вóпль, врáчь, вѧзень*[4'], *гать*[5'], *гóлѫбь, госпóдь, гость, грачь,*[6'] *гѫсь, грéбень, дéнь, дéверь, дóждь, динáрь, ежь, елéнь, жáль*[7'], *жéлѫдь, sвѣрь, зѧть, кáмень, кáшель*[8'], *карáсь*[9'], *ковáчь, колáчь*[10'], *клáдѧзь, ключь, кнѧзь, костыль*[11'], *кóшель*[12'], *конь, кóрень, кремéнь, крáль кѫль*[13'], *кѫколь, лар*[14'], *лúнь*[15'], *лáкоть, лéбедь, лѣчь, медвѣдь, мéчь, монасты́рь, мóль, мѧтéжь, мáдежь*[16'], *нóготь, огнь, падéжь, пáнцырь*[17'], *пастырь, пень, пелы́нь, пéрстень, плéтень*[18'], *пѫзы́рь, пѫть, ревéнь, ремéнь, рѣбль, ры́сь, тесть, оугль, оуторь, цáрь, червь, щебéнь*[19'], *ѩчмéнь*“[1] [Употребата на *ъ* е по-обща, а *ь* се употребява само в следните думи: а) в края на всяко съществително име от женски род, което завършва на съгласна, като ... б) при следните съществителни имена от мъжки род: ...] Заб.: +*καὶ τούτων τὴν ὑποσημ. ὅρα ἐν τῷ τέλει* 25 *ην.* [И за тези (съществителни) виж забележка двадесет и пета накрая.]

Стр. 165: „*Τὸ μόριον нѣ πάντοτε γράφεται ἐν συνθέσει ὡς нѣкто, нѣчто, нѣгдѣ, нѣкогда.*“ [Частицата *нѣ* винаги се пише в съчетание (с друга дума) — като напр. ...] Н. Рилски е прибавил примера: *нѣсмь.*

Стр. 171: „*Τὰ ἐπιῤῥήματα εἴτε τὰ ἐπίθετα ὀνόματα τοῦ οὐδετέρου γένους εἰσὶ τὰ μόνα ἐπιτήδεια πρὸς τὴν τοιαύτην σύνθεσιν. Οὕτω π. χ. τὸ благо, добрó, καὶ πολλάκις τὸ оудобó ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν εὖ εἰς τὰς συνθέτους λέξεις: благовѣстїе, благовѣстникъ, εὐάγγελος, благотворю, εὐποιῶ, благословѣнїе, εὐλογία, оудобовѣрный εὔπιστος κ. τ. λ.*“ [Наречията или прилагател-

[1] Цифрите над примерите са поставени от Неофит Рилски и са във връзка с обяснителната му бележка на края на Граматиката.

ните имена от среден род са единствените, които могат (да участвуват) при това съставяне на думи. Така например, *благо, добро* и често и *оудобо* съответствуват на гръцкото *εὐ* (добро) в съставните думи: ...] Заб.: *τὸ δὲ зло καὶ τὸ неѕдобо πρὸς τὸ κακὸ καὶ δυσ.* [Думите *зло* и *неѕдобо* (съответствуват) на *κακὸ* и *δυσ.* Втора заб.: + *злогла́сный, κακόφωνος. зловóнный, δύσοσμος, неѕдобозри́мый δυσθεώρητος, неѕдобоноси́мый δυσβάστακτος.*

На края на книгата на 11 страници Неофит Рилски е направил бележки и допълнения към отделни места от граматиката на Йоан Димитриевич:

ʿΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΩΣ ΕΚ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΣ. ʾΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΝ

„1′ σελδ. 7. Αἱ κλιτικαὶ αὐτῶν τῶν καταβιβαζόντων τὸν τόνον (μόνον τῶν μονοσυλλάβων) φυλάττουσι τὸν τόνον τῆς ὀνομαστικ. οἷον· оу́ме, о́дре, плóде, пръде, жезле, доме, Петре, вráже, Грѣ́ше, вéрше, крéсте, καὶ τὰ ὅμοια. Τῶν δὲ δισυλλάβων οὐ, οἷον· животъ, та, те. женихъ, -ха, -ше. ʿΟσαι δὲ κλιτικαὶ λήγουσι εἰς ю, ὡς царю́, пѫтю́, о́рню, дождю́, коню́ καὶ τὰ παραπλησ. ʿΟσαύτως καὶ τὰ εἰς ѕ, οἷον ключѣ́, мечѣ́, ковачѣ́, καὶ τὰ ὅμοια φυλαττουσιν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ληγούσης. —

„2′. σελδ. 9. Μόνον εἰς τρεῖς πτώσεις τὴν ὀνομαστικ. δηλ. αἰτιατικ. καὶ κλητικὴν. Εἰς δὲ τῆν δοτικ. ὀργανικ. καὶ προθετικὴν αὖθις καταβιβάζουσιν αὐτόν ἐπὶ τῆς ληγού σης, οἷον· водáмъ, водáми, водáхъ. Πολλὰ δὲ αὐτῶν ἐξαιροῦνται, μὴ ἀναβιβάζοντα, ἀλλὰ φυλάττοντα αὐτον ἐπὶ τῆς ἰδίας ληγούσης καὶ ἐν τῷ πληθ. ἀριθμῷ, ὡς женá, -ны, πληθ. жены́, главы́, брады́, бѣды́, бразды́, травы́ καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

„3′. σελδ. 14. Πολλάκις ἀπαντῶνται ὀνομαστικαὶ, πληθυντικαὶ καὶ διὰ τοῦ ы, ὡς καὶ αἱ αἰτιατικαὶ, οἷον· ббѣ́ты же правоходя́щихъ прия́тны емѕ. Παροιμ. Σολομ. κεφ. 15. ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον προφανὴς ῥωσσισμός. ʿΟρα Δομπρόβσκη, τομ. 2. σελιδ. 6.

„4′. σελδ. 15. Καὶ τούτων ἡ κλητική ἀναβιβάζει τὸν τόνον, οἷον· отче, пéсче, вѣ́нче, тво́рче, бли́зче, καὶ τὰ ὅμοια. —

ʾΕνίοτε καὶ τὰ ὑπερδισύλλαβα, μάλιστα τὰ κύρια, ἔχουσι διπλῆν δοτικ. ἑνκὴν, ὡς ʾІωсифовичъ, -сифѕ, Моϋсéови, Господеви, Архіерéови. ὡσαύτως καὶ τὰ μὴ εἰς ъ λήγοντα μονοσύλλαβα ὡς ráеви, змѣеви. —

„5′. σελ. 16. Τοῦτο τὸ ὄνομα мѣжъ θεωρεῖται ὡς ἀνώμαλον, διότι πτώσεις τινες δὲν ἐφαρμόζονται εἰς τὸν κοινὸν τύπον, ἀλλὰ μεταβαίνουσιν εἰς τὸν ь ληγόντων, κλίνεται δὲ οὕτως· ὀν. мѣ́жъ, γενικ. мѣ́жа, δοτ. мѣ́жъ, -жеви, αἰτ. мѣ́жа, κ. λ. мъжъ (1. Κορινθ. 7. 16. что вѣси мъжъ. καὶ Данїи́ле мѣ́жъ желанїй), ὀργ. мъжемъ, προθ. мъжи. ʾΙσως καὶ ἄλλα εἰς жъ λήγοντα.

„6′. σελιδ. 16. Въ книзѣ „Ка́мень вѣры“ томъ 3. частъ в′. стран. рп κεῖται θυλικεῖς другà, другýю καὶ другà, друзѣ́й. ἄρα καὶ θελικ. καὶ οὐδετέρως κλίνεται καὶ διὰ τὰ τρία γένη, καὶ οὐχὶ μόνον ἀρσενικῶς.

„7′. σελιδ. 19. Πολλὰ τῶν ἐνταῦθα (слàва) κλινομένων (ἐξαιρέτως δὲ τὰ εἰς за, ра, са, λήγοντα) δισύλλαβα καὶ ἔχοντα, τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης, εἰς τὴν αἰτιατικὴν ἀναβιβάζουσιν αὐτὸν οἷον· нога -гù, но́г8, рѫкà, -кù, рѣ́къ. водà, -ды́, во́дъ. стѣнà, -ны́, стѣ́нъ. волнà, -ны́, во́лнъ. лозà, -зы́, ло́зъ. козà, -зы́, ко́зу. горà, -ры́, го́ру. росà, -сы́, ро́су. косà, -сы́, ко́су. καὶ τὰ παραπλησια. Τὸ δε женà ἀναβιβάζει αὐτὸν εἰς τὴν κλητικ. жéно ἀντὶ женó ὡσαύτως καὶ εἰς τὸν πληθυντικ. ἀριθμόν, τῆς ὀνομαστικῆς ἀναβιβαζούσης τὸν τόνον, φυλάττουσιν αὐτὸν καὶ ἡ αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ. αἱ δὲ λοιπαὶ ἀναδέχονται αὐτὸν ἐπὶ τῆς ληγούσης, ὅθεν ἀναβιβάσθη. —

„8′. σελ. 20. Τὰ εἰς ца λήγοντα ἔχουσι τὴν κλητ. καὶ ὀργαν. εἰς е, ею κατὰ τὸ (кóжа), же, жею. τὰ δὲ εἰς жда ὡς τὰ ὁδèжда, надéжда, вѣ́жда καὶ τὰ ὅμοια δισορροῦνται.

„9′. σελ. 20. Τὰ ἔχοντα ληκτικὸν σύμφωνον г, к, х εἰς τὴν ἑνικ. δοτικ. καὶ προθετ. τρέπουσιν αὐτὸ, τὸ μὲν г εἰς з τὸ δὲ к εἰς ц τὸ δε х εἰς с, οἷον· нога—нозѣ́, рѫкà—рѫцѣ́, снохà—сно́сѣ. οὕτω καὶ τὰ ἀρσενικ. ταύτης τῆς κλίσεως слѫга, владыка εἰς δὲ τὸν πληθ. ἀριθμ. οὐδεμία τροπὴ γινεται, εἰ καὶ ἀπαντᾶται παρὰ Σιράχ. κεφ. 10.2 πληθ. слѣзи ἀντὶ слѫги ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον παρὰ κανόνα.

„10. σελ. 22. Ἀπαντᾶται μέντοι σπανίως ἐν τῇ γραφῇ, ὡς свинїя (Εὐαγγ. Λουκ. 15.15) змїя́ (Μαρκ. 16.18), вы́ия (ψαλ. 128) καὶ ἄλλα εὐάριθμα τοιοῦτον καὶ τὸ πληθ. μόνον εὔχρηστον вóи ἡ γεν. вóй (Εὐαγγ. Λουκ. 2.13.) καὶ вóевъ (ὡς τὸ ратаевъ) δοτ. воемъ, αἰτιατ. вóи καὶ вóя (παροιμ. Σολμ. 4.15) κλητικ. вой ὀργαν, вóйми (ὡς рáтайми) καὶ вóи Λουκ. 12.20 προθ. вóехъ. τὸ вóи λοιπὸν ὁμαλῶς κλίνεται εἰς τὸ рáтай ἐκτὸς τῆς αἰτ. вóя ἥτις ἀνήκει ὧδε, καὶ вѣ́тія αἰτιατικὴ πληθυντικὴ. —

„11. Πολλάκις οἱ νεώτεροι χρῶνται αἰτιατικαῖς πληθυντικαῖς ταύτο φωνούσαις ταῖς γενικαῖς πληθ. ἢ κάλλιον εἰπεῖν αὐταῖς ταύταις ταῖς γενικαῖς ἐκτός πάσης κατεπειγούσης ἀνάγκης. Τοῦτο ἐστιν ἴδιον πᾶσι τοῖς κλιτοῖς τοῦ λόγου μέρεσιν ὡς ἐκ τῶν ἑξῆς παραδειγμάτων δηλοῦται. Παροιμ. 24.11 и҃скѫпù ꙗ҃бивáемыхъ ἀντὶ ꙗ҃бивáемыя ἐκπριου κτεινομένου. Σιραχ. 1.2. ἐν ἐνικῷ ἀριθμῷ· Пескà морскáго ἀντὶ песóкъ морскїй, καὶ ἀλλαχοῦ 12.13. всѣхъ приступáющихъ къ звѣрéмъ πάντας τοὺς προσάγοντας θηρίοις ἀντὶ вся приступáющыя. Καὶ Ἰωάнн Εὐαγγ. 1.19. послаша... Ἱереевъ и҃ Левїтовъ, ἀντὶ Ἱерéи и҃ Левїты.

„12. Αἱ εἰς з, ц, с ὀνομαστικαὶ πληθυντικαὶ εἰσιν ἴδιαι μόνον τῶν ἐμψύχων ὀνομάτων τοῦ ἀρσενικοῦ γένους, ὡς ἐν τοῖς τύποις ἀλλ' ἐνίοτε καὶ αἱ πλήρεις αὐτῶν, назы́и ὅρα χρηστομαθ. 151 друзы́и.

Παράδειγμα συντετμημένης μετοχῆς

	ἀρσ.	θηλ.	οὐδετ.
Им.	бы́вшъ	бы́вши	бы́вше
Род.	бы́вша	бы́вши	бы́вша
Д.	бы́вшꙋ	бы́вши	бы́вшꙋ
В.	бы́вша, ъ	бы́вшꙋ	бы́вше

Зв.	*бы́вшъ, ъ̆й*	*бы́вшая*	*бы́вшее*
Тв. д.	*бы́вшимъ*	*бывшею*	*-вшимъ*
Пре	*бы́вшемъ*	*-вшей*	*-вшемъ*
		πληθυντικῶς	
Им.	*бы́вше*	*-вшя*	*-вше -вша*
ро	*бы́вшъ, шй*	—	—
Д.	*бы́вшымъ*	—	—
В.	*бы́вшя*	—	*-вша*
Зв.	*бы́вшїй*	*-вшїя*	*-вшая*
Тв.	*бы́вшим*	—	—
Пре	*бы́вшихъ*	—	—

Αἱ κλιτικαὶ ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰσιν εὔχρηστοι ἐξαιρέτως, αἱ πλήρεις καὶ οὐχὶ αἱ συντετμημέναι. τὸ αὐτὸ νοείσθω καὶ περὶ τῶν γενικῶν πληθυντικῶν, καὶ ἑνικῶν καὶ πληθυντικῶν προθετικῶν: но яко имущая ἀλλ'ὡς ἔχουσα, ἀντὶ τοῦ имущи.

ὁ δὲ περίφανος Δομπροβσκης θέλει καὶ τὴν ὀνομαστ. τοῦ πληθ. ἀριθμοῦ καὶ τῶν τριῶν γενῶν ὁμοίαν. Ὅρα τὴν Γραμματικὴν αὐτοῦ, τομ. 2, σελδ. 79, καὶ 81, καὶ 85, καὶ 87, τουτέστι бы́вше, бы́вше, бы́вше ἐν σελδ. 95 μέρους 2 καὶ σελδ. 115.

„13'. σελ. 32. Αἱ εἰς шъ καὶ щъ λήγουσαι ἀρσενικαὶ συντετμημέναι (παρὰ τοῖς νεωτέροις δὲ καὶ εἰς ши καὶ щи θηλυκαὶ) μετοχαὶ εἰς τὴν ὀνομαστικ. πληθ. ἔχουσιν ἀντὶ τοῦ и, е οἷον· ἀρσ· поющъ θηλ. поющи πληθ. поюще ἀρσ. шéдшъ θηλ. шéдши πληθ. шéдше (παράδειγμα τοῦ θηλ. „шéдше проповѣдите ученикóмъ“ ἀπελθοῦσαι κηρύξατε τοῖς μαθηταῖς. ὡσαύτως καὶ τοῦ ἀρσ, шедше, παρευθέντες κ. τ. λ. εἰς τὴν αἰτιατ. πληθ. συντέμνονται εἰς я (Εὐαγγ. Ἰωαν. 11.33) плачѫщя ἀρσ. κλαίοντες (καὶ 20, κεφ. 4) ризы лежащя θελ. (καὶ πραξ. 9.39) плáчѫщя и показýющя, κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι. — Εὑρίσκονται ὅμως θηλ. εἰς τὴν ὀνομ. πληθ. καὶ εἰς шя—щя, καθὼς καὶ αἱ αἰτιατικαὶ αὐτῶν, ὥσπερ τὸ πάλαι ἦσαν ἐν χρήσει· διότι αἱ ше—ще ὀνομαστ. τῶν θηλ. εἰσὶ μεταγενέστεραι καὶ ἐναντίον τῶν κανόνων. — Σημαίωσαι δὲ καὶ ὅτι αἱ εἰς ши καὶ щи συντετμ. θηλ. μετοχαὶ ἔχουσι τρεῖς πτώσεις ὁμοίας ἐν τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ, οἷον ὀνομαστ. пришéдши γεν. пришéдши δοτ. пришéдши (Εὐαγγ. Ματθ. 2.9.) пришéдши стá благодати пришéдши τῆς χάριτος ἐλθούσης, δοτικῶς ἐν τῷ Σλαβωνικῳ зрящи твое распятие γεν.

„14' Τὸ двенáдесять -те κλίνεται ὡς τὸ κλινόμενον единáдесять, ὡς ἐπ. τὸ πλεῖστον ὅμως εὑρίσκεται οὕτω κλινόμενον, ὅταν ἀναφέρηται εἰς ἀντικείμενα. ὀνομ. дванадесять, -сяте. γεν. двоюнáдесяте δοτ. двѣманадесяте αἰτ. καὶ κλιτ. ἴση τῇ ὀνομαστικῇ. ἐργ. ἴση τῇ δοτικῇ, προθ. ἴση τῇ γενικῇ, τουτέστι καθὼς κλίνεται τὸ два ἀρσ. καὶ οὐδετέρως. θηλυκῶς δὲ μόνον εἰς τὴν ὀνομ. αἰτιατ, καὶ κλητικὴν двѣнадесяте αἱ δὲ λοιπαὶ πτώσεις ὅμοιαι ταῖς τοῦ ἀρσενικοῦ. αὐτὸ τοῦτο ἀρσ. καὶ οὐδετ. λέγεται καὶ обанадесять καὶ κλίνεται οὕτω· ὀν. обанáдесять καὶ -сяте γεν. обоюнáдесете δοτ. обѣманáдесяте αἰτ. καὶ κλητ. ἴσαι τῇ ὀνομαστικῇ. ὀργ. ἴση τῇ δοτικῇ, προθ. ἴση τῇ γενικῇ θηλυκῶς ἐν μὲν τῇ ὀνομ. αἰτ. καὶ κλητικῇ, обѣнадесять -те ἐν δέ ταῖς λοιπαῖς ὁμοίως τῷ ἀρσενικῷ. οὕτω καὶ τὸ трїнáдесять, -те γεν. трiехнáдесять δοτ. трiамнáдесять, αἰτ. καὶ κλητ. ἴσαι τῇ ὀνομασ. ὀργ. треминáдесять, προθ. трiехнáдесять. οὕτω

καὶ 14 κατὰ τὸ *тринáдесять*. Τὰ δὲ λοιπὰ μέχρι τῶν εἰκοσι κλίνονται μόνον κατὰ τὸ κλινόμενον *единонáдесять*.

Εὐαγγ. Марк. 16.14. *единомунадесяте явися* τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη.— *Лук.* 24.9. *возвѣстúша... единомунáдесяте* ἀνήγγειλαν... τοῖς ἕνδεκα. — — — 33. *обрѣтоста совокýпленны единонáдесяте*. εὗρον συνηθροισμένους τοὺς ἕνδεκα. — *Праξ. Апост.* 1.26. *причтенъ бысть ко единонáдесяти апóстоломъ* συνκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων καὶ 2.14 *Петръ со единонадесятми Пéтрος σὺν* τοῖς ἕνδεκα. Πανταχοῦ εὕρηται καὶ ἡ ὀνομαστ. ἀμφοτέρων (τουτε ἀκλίτου καὶ κλινομένου) σὺν τῷ παρενθετικῷ ο, οὕτω· *единонадесять* καί *-сяте* ὡς καὶ ὁ Мразовичь ἔχει (*Εὐαγγ. Марк.* 16.14 καί *Лук.* 24.9 καὶ 33 καὶ *праξ.* 1.26. ὅρα ἀνωτέρω) ὀρθώτερον λοιπὸν τὸ *единонáдесять* ἢ *единьнадесять* οὕτω *единонадесяте* καθὼς αἱ λοιπαὶ αὐτοῦ πτώσεις εὑρίσκονται.

„15'. σελιδ. 64. *Εἰς τὰ πρωτότυπα ἁπλᾶ ῥήματα πολλάκις ὁ ἀόριστος μένει ἀναυξητος, ταυτοφωνῶν τῷ παρατατικῷ καὶ ἐκφράζων τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν τῷ ηὐξημένῳ, καὶ τότε οὐχ ὑπάρχει καὶ μελλων κανονικος, ἀλλὰ περιφραστικὸς, οἷον ἐν τούτῳ τῷ ῥήματι τὸ пихъ ἰσοδυναμεῖ τῷ ἔπιον, τῷ δὲ пияхъ ἔπιον. οὕτω καὶ ἐν τῷ бїю καὶ сѫдѫ κ. τ. λ. (σοφ. Σολ[ο]μ. 8.9. сѫдихъ ἔκρινα) διότι τὰ τοιαῦτα ἂν εὐξηθῶσι μὲ πρόθεσιν τινα, δὲν παριστῶσι πλέον τὴν ἰδέαν τοῦ пїю, бїю καὶ сѫдѫ ῥήματος, ἀλλὰ τὴν διὰ τῆς προθέσεως μεταβληθεῖσαν, ὡς φερ' εἰπεῖν, ἐὰν μὲ τὴν разъ -сѫдúхъ θέλει σημαίνειν διέκρινα· μὲ τὴν ω—ῶ—сѫдúхъ κατέκρινα—κατεδίκασα, καὶ καθεξῆς. Διὰ τὸν αὐτὸν λοιπὸν λόγον καὶ ὁ Δομπρόβσκης δὲν ἔχει εἰς τὴν γραμματικὴν του κᾶμμίαν αὔξησιν εἰς ὅλας τὰς συζυγίας τῶν ῥημάτων. Διότι τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκτεθειμένα παραδείγματα εἰσιν ὅλα αὐτοῦ τοῦ εἴδους, τοῦτ' ἔστι τὸ ῥήμα зрѣ, εἰς τὸν ἀόριστον оузрѣхъ ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν σημασίαν τοῦ ἁπλῶς ὁρᾶν καὶ σημαίνει ἄλλο τι εἰδικώτερον παρὰ τὸ ὁρᾶν· τὸ δὲ зрѣхъ ἀναύξητον σημαίνει ἀπὸ τὸ ὁρᾶν παρατεταμένως.

„16. σελδ. 65. *Τοῦτο πρέπει νὰ ᾖναι бы, ὡς καὶ τὸ τοῦ παρατατικοῦ· διότι πανταχοῦ οὕτως ἀπαντάται. ὅρα σοφ. Σολομ.* 11.26. *какó же пребúло бы чтó, áще бы ты неизвóлилъ еси; úлú еже не наречéно отъ тебé, сохранúлося бы оὐχὶ бысть.*

„17. σελδ. 75 *Ὁ Ἀόριστος γίνεται καὶ κατ' ἀνάλυσιν διὰ τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος, ὥσπερ σχηματίζονται ὁ παρακείμενος καὶ ὑπερσυντελ. ὅρα Γραμματ.* Мразовича *σελδ.* 104. *Ἐκεῖ ἐσημειώθη καὶ τὸ ἐκ τῆς γραφῆς παράδειγμα, ὅπερ καὶ δὲν ἐφαρμόζεται εἰς οὐδένα ἄλλον χρόνον, εἰμὴ εἰς τὸν ἀόριστον μόνον.* (яко возвеличилъ есть Господь милость свою съ нею ὅτι ἐμεγάλυνεν ὁ Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς *Εὐαγγ. Лук.* 1.58) καὶ *псалм. сотворилъ есть луну во времена* καὶ *χρηστομάθ. σελδ.* 258. *положилъ есть и положилъ еси тму* καὶ *Гл8бины открылъ есть дно, водѫ* ἀνεκάλυψε πυθμένα. *Ἀλλὰ τοῦτο γίνεται μόνον εἰς β' καὶ γ' πρόσωπον, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὸ α'.* — *Ὅρα τὸν Δομπρόβσκην τομ.* 1, *σελιδ.* 455. καὶ *τομ.* 2, *μέρος* 2, *σελδ.* 107. ὅτου ἐκθέτει πολλὰ περὶ τούτου ἐκ τῆς γραφῆς παραδείγματα. в' а'

„18. *σελιδ. 83. Ἐσημειώθησαν αἱ μετοχαὶ παθητικαὶ αἱ ἁπλαὶ μόνον, αἱ ἰσοδυναμοῦσι τῆς εἰς ся σχηματιζομένης μετοχῆς, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν παθητικῶν ῥημάτων αἱ μετοχαὶ εἰσὶ διπλαῖ, τουτέστι δύο ἀντὶ μιᾶ, καὶ γίνονται καὶ αὐταὶ ἐκ τῶν παθητικῶν μετοχῶν τοῦ ἰδίου ῥήματος καὶ ὑπαρκτικῶν συντε-*

τμημένων, ὡς καὶ τὰ ῥήματα σχηματίζονται, π. χ. Ἐνεστ. Глаголемъ — несомъ — зримъ сый, свщъ бывый. παρατ. καὶ παρακείμεν. глаголанъ — несенъ, зренъ бывшъ ἀοριστ. понесенъ — оу҃зрѣнъ — возглаголанъ бывъ μέλλ. возглаголемъ ἢ ὡς ὁ ἀοριστ. возглаголанъ — понесенъ — оу҃зрѣнъ бꙋдꙋщъ. Ἰδοῦ καὶ παραδείγματα. (Εὐάγγ. Λουκ. 3.23.) сый — мнимъ νομιζόμενος, καὶ (Σοφ. Σολμ. 15.8) отъ земля сотворенъ бывъ ἐκ γῆς πλασθεὶς (ἐν τῇ γραφῇ γεννηθεὶς) καὶ χρηστομ. σελίδ. 116 достиженъ бывъ καὶ 174. оу҃мꙋдренъ бывъ καὶ ὀκτώηχος. ἦχος 4, ἐν τῷ τριῳδικῷ κανόνι· ᾠδὴ 4, τὸ θεοτοκίον· вꙋдимъ бывая дрéвными о҃бразнѣ ὀπτανόμενος τοῖς πάλαι τυπικῶς.

„19. σελιδ. 90 Διαφέρουσιν ὅμως οἱ τοιοῦτοι ἀόριστοι, οἵτινες δύνανται δηλ. καὶ ἀναυξήτως καὶ εὐξημένως νὰ ἐκφέρωνται, ἐκείνων τῶν ἀορίστων, ὅσοι δὲν δύνανται νὰ αὐξηθῶσιν. ὡς π. χ. εἰς τὸ ῥῆμα пишꙋ εὑρίσκεται ἀοριστ. писáхъ, ὅστις ταυτίζεται τῷ παρατατικῷ, ὡς ἐστι τὸ τοῦ εὐαγγελ. е҆же писáхъ, писáхъ ὁ γέγραφα, γέγραφα. ἀλλὰ ὁ αὐτὸς ἐστιν εὐχρηστότατος καὶ εὐξήμενος· написáхъ ὡσαύτως καὶ шатáхся — о҃уповáхъ καὶ ἄλλοι, ἀντὶ τοῦ возшатáхся — возповáхъ κ. τ. λ. ἀλλ' εἰς ῥῆμα сѫждꙋ καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ οἱ ἀόριστοι δὲν δύνανται νὰ αὐξηθῶσι, χωρὶς νὰ μεταβληθῇ ἡ σημασία τοῦ ῥήματος καὶ ὅρα περὶ τούτων τὴν ἀνωτέρω 15′ ὑποσημείωσιν.

„20. σελδ. 93. Τῆς 5′ συζυγίας τὰ λήγοντα εἰς -и τρέπουσιν αὐτὸ εἰς -е προσλήψει τῆς полный οἷον· творю҆ -рéный, молю҆ -лéный, положю҆ -жéный, целю҆ -лéный καὶ τὰ παραπλήσια. τῶν δὲ ἀποβιλλόντων αὐτὰ τῷ παρατατικῷ παρείσακτα τοῦ ἐνεστῶτος δ καὶ л αἱ μετοχαὶ πάλιν ἀναλαμβάνουσιν αὐτά, οἷον· рождꙋ — родúй, рожденый, сажду҆ — садю҆ — сажденый, ἀντὶ τοῦ роденый — саденый, ловлю҆, ловúй — ловленый, кроплю҆, -пúй — кроплéный, ѡ҆сáутως καὶ τὰ εἰς шꙋ καὶ шꙋ. крашꙋ, -сúй — крашéный, злащꙋ, -тúй — злащéный καὶ τὰ ὅμοια. ἐξ οὗ δῆλον ὅτι αἱ τοιαῦται ἀκολουθοῦσι τὰ ῥηματικὰ ὀνόματα.

„21. σελδ. 98. Τούτων ὁ τόνος ἐν μὲν τῇ ὀνομ. αἰτιατ. καὶ κλητικῇ ἀναβιβάζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ἵνα μὴ συμπέσῃ τῇ ἑνικῇ αἰτιατικῇ καὶ προθετικῇ αὐτῶν πτώσει, ἐχούσῃ αὐτὸν ἐπὶ τῆς ληγούσης, οἷον· нозѣ҆, руцѣ҆, сносѣ҆. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς φυλάττει αὐτὸν ἐν τῷ οἰκείῳ αὐτοῦ τόπῳ, οἷον· ногу҆, рукꙋ, сноху҆, нога́ма, рука́ма, сноха́ма.

„22′. Περὶ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ

δυϊκῶς γένους θηλυκοῦ

Ὀνομ. αἰτ. καὶ κλητ. о҃устнѣ҆	τα χείλη	и҆ хотéнїя
γενικ. καὶ προθετικ. оустнꙋ	τῶν χειλέων	о҃устнꙋ е҆гѡ҆.
δοτικ. καὶ ὀργανικ. о҃устнама	τοῖς χείλεσι	καὶ τὴν θέλησιν τῶν χειλέων αὐτοῦ. ψαλμ. 20.

πληθυντικῶς

ὀνομ. о҃устны	τὰ χείλη
Γεν. о҃устéнъ	τῶν χειλέων
δοτ. о҃устнáмъ	τοῖς χείλεσι
αἰτ. о҃устны҆	τὰ χείλη
κλητ. ѥ҆ви τῇ ὀνομαστ.	ѡ҆ χείли.

δργαν. οὗστнáми и *оустнꙑ* тоῖς *χείλεσι προθετ. οὗστнáхъ* { *κορινθ.* 14.21. *οὗστнꙑ и҃нꙑми ἐν χείλεσι ἑτέροις*

Ἰδοὺ καὶ παραδείγματα ἐκ τῆς Γραφῆς δι' ὅλας τὰς πτώσεις·

„оустнꙑ нáша прїи нáсъ сѣть. τὰ χείλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἐστιν ψαλμ. 11.

„отъ оустенъ неправедныхъ ἀπὸ χείλεων ἀδίκων ψαλμ. 119.

„Сé оустнáмъ мои҃мъ не возбраню. ἰδού τὰ χείλη μου οὐ μὴ κωλύσω. ψαλμ. 39.

Потребитъ Госпо҃ вся҃ оустнꙑ лстúвыя ἐξολοθρεύσει Κύριος πάντα τὰ χείλη τὰ δόλια. ψαλμ. 11.

Εὑρίσκεται κατὰ τὰ οὐδέτερα ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. καὶ оустна: ѩкω тамѡ стѣсѝ Господь оустна всея земли. Ὅτι ἐκεῖ συνέχει Κύριος τὰ χείλη πάσης τῆς γῆς. γενεσ. 11 *καὶ Богоро҃глáсъ вторы҃и҃ въ сѣбб. пѣснь ✣ оу҃стна҃ лстúвая а҃спи҃дwвъ ѩдъ а҃спи҃довъ по҃ оу҃стнáми и҃хъ ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν* ψαλμ. 139.

Излїя́са благодáть во оу҃стнáхъ твои҃хъ ἐξεχύθη χάρις ἐν χείλεσι σου. ψαλμ. 44.

Ὄчи и ѹши сúце склоняются двойственнѣ. θηλυκ. о҃цѣ и ѹши (εὐαγγ. Μαρκ. 9.47. *двѣ о҃цѣ) но вмѣстѡ сúхъ въ именителн. винúтелн. звателн. оу҃потребúтелнѣе о҃чи — ѹши (пѣснь пѣсн.* 1.14 *о҃чи твои҃ голѹбúнѣ.) рo҃. и предл. о҃чїю — ѹшїю (Μαγδ.* 6.22 *во о҃чїю вáшею и Лѣк.* 4.21. *во оу҃шїю вáшею) дат. твор. о҃чима — оу҃шúма. виждь Добрóвск. томь в^{a}, листь 69. зри и ѡ҃ рáмѣ, плещú, въ назначéніи какѡ склáняются.*

23. *σελδ. 119. Ὅταν δὲ ἀναφέρεται εἰς οὐσιαστικά, κατὰ μὲν τὴν φωνὴν διαφόρων γενῶν ὄντα, κατὰ δὲ τὴν σημασίαν οὐδέτερα, τότε αὗτη τίθεται εἰς οὐδέτερον γένος κατὰ πληθ. ἀριθμόν, ὡς* перстꙑ *и҃ дровà, и҃ кàменіе,* ѩже *здѣ҃ собрáлъ е҃сѝ вся҃ и҃мѣтъ размéтана бы́ти. τὸ χῶμα καὶ τὰ ξύλα, καὶ οἱ λίθοι, ἃ ἐνταῦθα ἐπεσώρευσας, πάντα διαῤῥιφθήσονται. ὅρα καὶ τὴν ἐν* σελιδ. 111 *ὑποσημείωσιν.*

24. *σελιδ. 158.* 1.=*навыкáю*, 2.=*оу҃θαρ* (*ἡ γαλακτοδόχος κύστις τῶν θηλυκῶν ζώων*), 3.=*мéрос ἀγροῦ, ἀνῆκον ἑνὶ συμμετόχῳ*, 4.=*ῥυμός* (*τῆς ἁμάξης*), 5=*кнúмη — гастрокнúмιον*, 6=*фалакрóς*, 7=*διάῤῥεια — λειεντερία*, 8.=*нúхомаι*, 9.=*ἄδηλον τί. διότι οὐχ εὑρηται εἰς οὐδὲν λεξικόν*, 10.=*τῷ ποιητικῷ εὔσκαρθμος*, 11.=*φлукταινα — φлуктíς*, 12.=*διαβρéχω — ῥαντίζω*, 13.=*хноῦс — конιортóς*, 14.=*ὄλυρα — зеиá*, 15.=*πνéω σφοδρῶς ὑπὸ θυμοῦ ἤ ἄλλου τινὸς ἀγῶνος· ἐγκотéω-ѡ҃, фрувáттω, διαπρίσμαι*, 16.=*пýῤῥос — пυῤῥóθριξ*, 17.=*врѡ́хнμа*, 18.=*трíзω*, 19.=*θρεπτικóς*, 20.=*χéω*, 21.=*χώννυμι — πáσσω*, 22.=*пасса-лεύс* и=*тыкáю.*

„25. *σελíδ.* 161.1=*сагúнη*, 2.=*дрáξ, дрáгма*, 3.=*οὐχ εὕρηται ἐν τοῖς λεξ.*, 4.=*дéсмιος*, 5.=*насыпъ, γεφύρωμα διὰ προχώματος*, 6.=*нóраξ*, 7.=*жáлость*, 8.=*вήξ*, 9.=*εἶδος ἰχθύος-ψευδοκυπρῖνος*, 10.=*а҃ртос σφαιρίτης*, 11.=*ἡ патерíтζа*

τῶν τυφλῶν, τῶν γερόντων, ἔχει καὶ ἄλλα πολλὰ σημαινόμενα, 12.=*ἡ πλεκτή, σπυρίς, κάλαθος*, 13.=*σπυρὶς — σακκὶ πλεκτὸν*, 14.=*λάρναξ καὶ τρώγλη. I'*, 15.=*τίλλων (ἰχθύς)*, 16. *лишáй (λείπει)*, 17.=*θώραξ*, 18.=*φράκτης*, 19.=*κομμάτια ἀπὸ πέτρας καὶ τοῦβλα.*

НЯКОИ ЗАБЕЛЕЖКИ ПО НАБЛЮДЕНИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО НАСТОЯЩАТА ГРАМАТИКА

1. *Стр. 7*: Само звателните падежи на едносричните съществителни запазват ударението на именителния падеж, като: *о҆у́ме, рáбе* ... и подобните на тях. Звателните падежи на двусричните съществителни не го запазват: *животъ, -тá, -тé, женихъ, -хá, -шé*... Звателните падежи, които окончават на *-ю*, като *царю́, пѫтю́*... и близките на тях, както и тези, които окончават на *-ѕ*, като *ключ҃ѕ, мечѕ*... и подобните им, запазват ударението си на последната сричка.

2. *Стр. 9*: Само в трите падежа — именителен, винителен и звателен. В дателен, творителен и предложен падеж отново прехвърлят ударението си на последната сричка като: *водáмъ, водáми, водáхъ*. Много от тях правят изключение, като не променят, а запазват ударението си на същата предпоследна сричка и в множ. число, като *женà, -ны* и др.

3. *Стр. 14*: Често се срещат форми на именителен падеж, мн. число, които окончават на *-ы*, както и форми на винит. падеж *обѣты жг҃*. Притчи Соломонови, глава 15. Но това е явно русизъм. Виж Добровски, том 2, стр. 6.

4. *Стр. 15*: Звателният падеж и на тези съществителни прехвърля ударението (си): отче, песче. Понякога съществителните, съставени от повече от две срички, и то главно собствените, имат две форми за дат. падеж, ед. число: *'Іѡсифови, -сифѣ*... Също и едносричните думи, които не окончават на *ъ*, като *рáеви*...

5. *Стр. 16*: Това съществително (*мѣ́жъ*) се смята за неправилно, тъй като някои падежни форми (от него) не се образуват по общото правило, а се отнасят към типа на съществителните, които завършват на *-ь*. Склоня се така: им. пад. *мѣ́жъ*, род. пад. *мѣ́жа*, дат. пад. *мѣ́жъ, -жеви*, вин. пад. *мѣ́жа*, зв. пад. *мѣжъ* (1. Послание до Коринтяните 7.16 *что вѣ́си мѣжъ* и *данїиле мѣ́жъ желанїй*), тв. пад. *мѣжемъ*, предл. пад. *мѣжи*. Същото е и с други съществителни, които окончават на *-жъ*.

6. *Стр. 16*: В книгата „Камень вѣры“, том 3, част 2, стр. 180, се срещат формите за женски род *другá, другýю* и *другá, друзѣ́й*, следователно склоня се формата и за женски и среден род и за трите рода, а не само за мъжки род.

7. *Стр. 19*: Много от склонените тук съществителни (с изключение на тези, които окончават на *за, ра, са*)—двусрични, с ударение на последната сричка, във винителен падеж прехвърлят ударението си, като: *ногá, -гѝ, нóгѣ*... и близките на тях съществителни. Съществителното *женà* променя ударението си в звателен падеж *жéно*. Същото е и при формата на имен. падеж, където се променя, а се запазва във формите

на винителен и звателен падеж. Останалите (падежи) получават ударение на последната сричка, където е било прехвърлено.

8. Стр. 20: Съществителните, които окончават на *ца*, в звателен падеж и творителен падеж имат окончание *-е, -ею*, като *ко́жа, -же, -жею*. Съществителните, които окончават на *-жда*, като *оде́жда. наде́жда, вѣ́жда* и подобните на тях.

9. Стр. 20: Съществителните, които имат крайна съгласна *Г, К, Х*, в ед. число дателен и предложен падеж я променят, както следва: *Г* в *З, К* в *Ц, Х* в *С*, като: *нога́ — нозѣ́, рука́ — руцѣ́, сноха́ — сносѣ́*. При съществителните от мъжки род от същото склонение *слѫга, владыка* в мн. число не става никаква промяна, ако и да се срещат в книга „Премудрост на Иисуса, син Сирахов", гл. 10.2 форми за мн. число *слъзи* вместо *слѫги*, но това е според правилото.

10. Стр. 22: Срещат се рядко в Светото писание (примери) като *свинїя* (Евангелие на Лука 15.15), *змїя* (Евангелие на Марко, 16.18), *выя* (Псал. 128) и много други. Употребява се само формата за мн. число *во́и*. Род. падеж е *во́й* (Евангелие на Лука 2.13) и *во́евъ* (като *Ратаевъ*) дат. падеж *воемъ*, вин. падеж *во́и* и *во́я* (Притчи Соломонови 4.15), зват. падеж *вои*, твор. падеж *во́ями* (като *ра́тайми*) и *во́и* (Евангелие на Лука 12.20), пр. падеж *во́ехъ*. Съществителното *во́и* се скланя правилно като *ра́тай* с изключение на вин. падеж *во́я*, който се отнася тук, и *вѣтія*, винит. падеж, мн. число.

11: Често по-младите използуват формите за винителен падеж, мн. число, които са еднакви с тези за родителен падеж, или по-правилно е да се каже (използуват) формите за родителен падеж, мн. число без някаква належаща необходимост. Същото се отнася за всички склоняеми части на речта, което се вижда от следните примери: Притчи (Соломонови) 24.11 *искѫпи убива́емыхъ*... вместо *убива́емыя*... „Премудрост на Иисуса Христа, син Сирахов", 1.2, в ед. число, *песка́ морска́го* вместо *песо́къ морскїй* и другаде 12.13 *всѣхъ пристѫпа́ющихъ къ звѣре́мъ*... вместо *вся пристѫпающыя*. И в Евангелието на Йоан 1.19 *послаша*.. *'Iереевъ и левїтовъ* вместо *'Iере́и и левїты*.

12: Еднакви са само формите на им. падеж, мн. число на съществителните за одушевени предмети от мъжки род, както в примерите, но понякога (са еднакви) и повечето от тях: *назїи*, виж Христоматията, 151 *друзїи*. Пример за кратката форма на причастието: м. р. *бы́вшъ*, ж. р. *бы́вши*, ср. р. *бы́вше* (следва склонение във всички падежи, ед. и мн. ч.). От формите на звателен падеж за двете числа и за трите рода са употребяеми изключително пълните форми, а не кратките. Същото се отнася и за формите на род. падеж, мн. число и пр. падеж, ед. и мн. число: *яко имущая* вместо *имуща*. Известният Добровски иска формите за именит. пад. мн. число да са еднакви и за трите рода. Виж неговата Граматика, том 2, стр. 79, 81, 85 и 87, т. е. *бы́вше, бы́вше, бывше*, на стр. 95, част 2 и стр. 115.

13. стр. 32: Кратките форми на причастията за м. р., окончаващи на *-шъ* и *-щъ* (а според по-младите автори и на *-ши* и *-щи* за ж. р.) в им. падеж, мн. число имат окончание *-е* вместо *-и*: м. р. *поющъ*, ж. р. *поющи*,

мн. ч. *поюще*, м. р. *шéдшъ*, ж. р. *шéдши*, мн. ч. *шéдше* (пример за ж. р. *шéдше... проповѣдитѐ ученикóмъ...*). Същото е и при м. р. *шедше* и т. н. Във вин. пад., мн. ч. се съкращават на *я* (Евангелие на Йоан 11.33) *плачѫщя*, м. р. (и 20 гл. 4) *ризы лежащя* ж. р. (и Деяния на апостолите, 9.39) *плáчѫща* и *показýюща*. Срещат се обаче форми за ж. р., им. падеж, мн. число и на *-шя, -щя*, както и за вин. пад., които в по-старо време са се употребявали, тъй като формите за им. пад., ж. р. на *ше, ще* са по-късни и противоречат на правилата. Забележи, че кратките причастия на *ши* и *щи* за ж. р. имат три еднакви падежа в ед. число: им. пад. *пришéдши*, род. пад. *пришéдши*, дат. пад. *пришéдши* (Евангелие на Матей 2.9) *пришéдши стà благодати пришéдши...* с дат. падеж в славянски, *зрящи твое распятие*, р. пад.

14: Числителното *двенáдесять, те* се скланя, както склоняемото числително *единáдесять*. Но в повечето случаи се среща склонено така: им. пад. *дванадесять, -сяте*, род. пад. *двоюнáдесяте*, дат. пад. *двѣманадесяте* (когато се отнася до допълнение, вин. и зв. падеж са равни на им. п., твор. е равен на дат. падеж, предложен е равен на род. падеж, т. е. както се скланя числителното *два* (м. и ср. род.). Само формата за ж. р. в им., вин. и звателен падеж е *двѣнадесяте*, а останалите падежи са еднакви. Същото числително в м. и ср. род се среща и *ѻбанадесять* и се скланя така: им. пад. *ѻбанáдесять* и *сяте*, род. пад. *ѻбоюнáдесяте*, дат. пад. *ѻбѣманáдесяте*, вин. и зв. падеж са равни на им. падеж, тв. падеж е равен на дат. падеж, предложен падеж е равен на родителен. Формата за женски род в им., вин. и зват. падеж е *ѻбѣнадесять, -те*. Останалите падежи са еднакви като формите за м. р. Също и *трінáдесять, -те*, род. пад. *тріехнáдесять*, дат. пад. *тріамнáдесять*, вин. и зв. падеж са равни на им. падеж, твор. падеж *треминáдесять*, пр. пад. *тріехнáдесять*. Също и 14 (се скланя) като *тринáдесять*. Останалите числителни до 20 се скланят като склоняемото *ѥдинонáдесять* (Евангелие на Марко 16.14) *единомунадесяте явися* (Евангелие на Лука 24.9) *возвѣстѝша ѥдиномунáдесяте* (Евангелие на Лука 24. 33) *ѻбрѣтоста совокѫпленны ѥдинонáдесяте*, Деяния на Апостолите 1.26), *причтенъ бысть ко ѥдинонáдесяти апóстоломъ...* и 2.14 *петръ со ѥдинонадесятми*. Навсякъде се среща им. падеж от двата типа (несклоняем и склоняем) с вмъкнато о. Така *единадесять и -сяте* се срещат у Мразович (Евангелие на Марко 16.14 и на Лука 24.9 и 33 и Деяния на Апостолите 1.26, виж по-горе). По-правилно е *ѥдинонáдесять* или *единьнáдесять*. И така среща се *ѥдинонадесяте* и останалите падежи от него.

15. Стр. 64: При основните прости глаголи често аористът остава без аугмент и е еднакъв с мин. несв. време (имперфект), и изразява същото действие, както формата с аугмент, и тогава не съществува бъдеще време, образувано според правилата, а описателно. На формата *пихъ* съответствува *ἔπιον*, на *пияхъ* — пак *ἔπιον*. Същото е и при глагола *бїю* и *сѫждѫ* и др. (Премъдрост Соломонова 8.9 *сѫдихъ ἔκρινα*). Защото, ако тези глаголи получат аугмент, нямат вече същото значение като

пїю, бїю и *свждѕ*, а значението, което получават чрез представката, както трябва да се каже: ако с представката *раз-свдихъ* означава *διέκρινα*, с представката *ω-свдихъ κατέκρινα, κατεδίκασα* и т. н. Поради тази причина и Добровски не говори в Граматиката си за някакъв аугмент във всички спрежения на глаголите. Тъй като всички посочени от него примери са от този вид, такъв е глаголът *зрѭ*, в мин. св. време (аорист) *оузрѣхъ* отпада от значението му значението на простия глагол „гледам" и означава нещо по-различно от това, което означава *зрѣхъ* без аугмент.

16. Стр. 65: Това трябва да бъде *бы*, както и при мин. несв. време, тъй като навсякъде се среща така. Виж Премъдрост Соломонова 11.26 *кáко же пребы́ло бы что̀, а̏ще бы ты̀ неи̂звóлилъ е̏сѝ. и́лѝ е̏же не наречéно о̏т тебѐ, сохранúлося бы... не бысть.*

17. Стр. 75: Минало свършено време (аорист) се образува и с помощта на спомагателния глагол, както се образуват неопределено минало време и минало предварително време. Виж Граматиката на Мразович, стр. 104, там е означен и примерът от Писанието, който не се употребява в никое друго време освен само в минало свършено (*ꙗко возвеличилъ есть господь милость свою съ нею*... Евангелие на Лука 1.58 и Псалм. *сотворилъ есть луну во времена* и Христомат., стр. 258 *положилъ есть и положилъ еси тму и глвбыны открылъ есть дно, водѕ*...) Но това става само в 2 и 3 лице, а не и в 1 лице. Виж Добровски, том 1, стр. 455 и т. 2, част 2, стр. 107, където посочва много примери от Писанието за това.

18. Стр. 83: Означени са само простите страдателни причастия, които са еднакви с причастията, образувани на *-ся*, но причастията на страдателните глаголи, образувани по този начин, са двойни, т. е. две вместо едно, и самите те се образуват от страдателните причастия на същия глагол и от кратките спомагателни глаголни (форми), както се образуват и самите глаголи. Напр. сег. време *глаголемъ несомъ—зримъ сый, свщъ бывый*, мин. несв. време и минало неопределено време *глаголанъ—несенъ, зренъ, бывшъ*, мин. св. време *понесенъ—о̏узрѣнъ—возглаголанъ бывъ*, бъдеще вр. *возглаголемъ* или като аорист *возглаголанъ—понесенъ—о̏узрѣнъ бдвщъ*. Виж и примери (Евангелие на Лука 3.23) *сый—мнимъ*... и (Премъдрост Соломонова 15.8) *отъ земля сотворенъ бывъ*... и Христом., стр. 116 *достиженъ бывъ* и 174 *о̏умвдренъ бывъ* и Октоих глас 4, в триадичния канон, песен 4, богородичен химн *вúдимъ бывáя дрéвными о̂брáзнѣ*...

19. Стр. 90: Тези аористи, които могат да бъдат със и без аугмент, се отличават от онези аористи, които не могат да имат аугмент, напр. от глагола *пишѫ* се среща аористна форма *писáхъ*, която е еднаква с формата за мин. несв. време, както е в Евангелието *е̏же писáхъ, писáхъ*... Но тя е най-употребявана *нѫписáхъ*, също и *шатáхся — о̏уповáхъ* и др. вместо *возшатáхся — возвповáхъ* др. Но при глагола *свждѕ* и

подобните на него аористните форми не могат да получат аугмент, без да се промени смисълът на глагола. Виж за това по-горе заб. 15.

20. Стр. 93: При глаголите от пето спрежение на *и* причастията им променят *и* в *е* с изключение на *полный: творѝ -рéный, молѝ -лéный...* и близките на тях. Причастията на глаголите, при които в сегашно време се вмъкват съгласните *д* и *л*, а в минало несв. време отпадат, получават отново тези (съгласни), от което е ясно, че тези причастия следват съществителните имена, образувани от глаголи.

21. Стр. 98: Ударението на тези имена в имен., вин. и звателен падеж се премества на предпоследната сричка, за да не съвпадне с ед. число на вин. и предл. падеж, който има ударение на последната сричка, като *нозѣ, руцѣ*... В останалите падежи ударението се запазва на съответното за него място, като *ногу́, руку́*...

22: За двойнствено число (следва склонение на съществително от ж. р. *оу́стны* (τὰ χείλη) във всички падежи, също и в мн. число). Виж и примери от Писанието за всички други падежи... Среща се за ср. род, им. и вин. падеж формата *устна*...

23. Стр. 119: Когато се касае за съществителни имена, които по форма са от различен род, а по смисъл са от среден род, тогава относителното местоимение се поставя в среден род, множ. число, като:... Виж и забележката на стр. 111.

24. Стр. 158: 2=виме (мехура на женските животни, който дава мляко), 3=част от нива, която принадлежи на един съдружник, 4=ок (на кола), 5=наколенник, 6=плешив, 7=разстройство, 8=плувам, 9=нещо неизвестно, понеже не се среща в никакъв речник, 10=на поетичното подскачащ, бърз, 11=мехур (пришка), 12=намокрям—пръскам, 13=мъх—прах, 14=лимец — вид пшенич. раст., 15=дишам тежко от гняв или от някакво друго напрежение, сърдя се, пръхтя (надувам се), негодувам, 16=който е с огнен цвят — червеникав косъм, 17=*βρώχημα*, 18=скърцам, 19=хранителен, 20=разливам, 21=засипвам (наводнявам—поръсвам), 22=приковавам (прикрепям).

25. Стр. 161: 1=мрежа (рибарска), 2=стебло на растение, 3=не се среща в речниците, 4=окован, 5=построяване на мост чрез насип, 6=гарван, 8=кашлица, 9=вид риба, 10=хляб кръгъл, 11=патерицата на слепите, на старците, означени са и някои други (значения), 12=плетен кош, 13=плетена торба, 14=сандък (ковчег, урна) и дупка, 15=вид риба, 16=лишай, липсва, 17=ризница, броня, 18=преграда, 19=парчета от камъни и тухли.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΛΑΒΩΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ[1], *ἐρανισθεῖσα μὲν ὑπὸ Ἰωάννου Δημητριάδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῷ πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ.* 1850

ГРАМАТИКА НА СЛАВЯНСКИЯ ЕЗИК. Съставена от Йоан Димитриевич. Цариград. Патриаршеска печатница, 1850

(Инв. № 4496)

Стр. 1—2 — над бележката, отнасяща се до мнението на различни автори за броя на буквите в славянската азбука, е написана следната забележка от Н. Рилски: *αὐτὴ ἡ ὑποσημείωσις ἐδανήσθη παρὰ τοῦ К. Ν. П. П. Ρ.* [Тази заб. е взета от г-н Н. П. П. Р.][2]

Стр. 23 — на полето е написан пример: и въ молитвѣ по пѣснѣхъ въ ѱалтирь калъ сый (останалата част не се чете).[3]

Стр. 65 — на дясното поле заб.: *διὰ τὸν αὐτὸν λοιπὸν λόγον, καὶ ὁ Δομπρόβσκη δὲν ἔχει ἐν τῇ Γραμματικῇ του κἀμμίαν αὔξισιν εἰς ὅλας τὰς συζυγίας τῶν ῥημάτων, διότι τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκτεθημένα παραδείγματα...* [Поради тази причина и Добровски няма в Граматиката си никакъв аугмент при всички спрежения на глаголите, тъй като посочените от него примери...].

Стр. 75 — допълнен е примерът: глѳбины ѡкрылъ ѣсть днó *βυθοῦ ἀνεκάλυψε πυθμένα.*

Стр. 101: „*Ἐν τοῖς παλαιοῖς χειρογράφοις τὰ πρῶτα πρόσωπα ἑκάστου χρόνου ἀντὶ εἰς -μα, -мѣ εὑρίσκονται λήγοντα εἰς -ва, -вѣ, ἄλλα μετέπειτα ταῦτα κατήντησαν ἄχρηστα*". [В старите ръкописи първите лица на всяко време вместо на *ма, мѣ* окончават на *ва, вѣ*. Но след това тези форми са станали неупотребяеми.] Заб.: *ἀνάριθμα παραδείγματα εἰς -ва καὶ -вѣ, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἀποδοκιμάζονται καὶ ἀποσκορακίζονται ὑπὸ τῶν νεωτέρων, ὁ К. Χριστόδουλος Κωστοβίτζης λοιπὸν, ὅστις ἐξέδωκε Γραμματικὴν Σλαβωνικὴν, ἐν ᾧ λέγει ὅτι ἐξέδωκεν αὐτὴν διὰ τὴν νεωτέραν διορθωμένην ἐν τοῖς τυπωμένοις βιβλίοις Γλῶσσαν καὶ οὐχὶ διὰ τὴν ἐν τοῖς χειρογράφοις εὑρισκομένην, ἐν ὅλοις τοῖς τύποις τῶν ῥημάτων ἐξέθεσε τῶν δυϊκῶν ἀριθμῶν κατὰ τὴν ἐν χειρογράφοις εὑρισκομένην εἰς ва καὶ вѣ.* [Има безброй много примери на *ва* и *вѣ*, но и те не се приемат, а се отхвърлят като неупотребяеми от по-младите автори. Христодул Костович издаде Славянска граматика, в която казва, че я издал за по-новия, поправен в печатните книги език, а не за езика, който се среща в ръкописите, но при всички типове глаголи излага формите за двойнствено число, както се срещат в ръкописите, на *-ва* и *-вѣ*.

Стр. 105 — на долното поле заб.: *ὅρατὰ ἐν τῇ τοῦ* Мразовичъ *Γραμματικῇ σημειωθέντα, ἅτινα ἀνήκουσιν ὧδε καὶ νὰ ἐκτεθῶσιν ἅπαντα* и азъ рáйскїя пѝщи причащáюся ѡ негѡже (рáя) произгнáнъ бихъ преслѣшáнїя рáди въ стїхир. на вечер, рождествà Хрїст. *κἀγὼ τοῦ παραδείσου τῆς τροφῆς μεταλαμβάνω οὗ προεξεβλήθεν διὰ τῆς παρακοῆς* (не се чете). [Виж означените

---

[1] Това е втори екземпляр. Много от приписките се повтарят. Тук са отбелязани само различията от първия.

[2] Инициалите на Неофит Рилски.

[3] При подвързване на настоящия екземпляр голяма част от приписките са повредени.

(неща) в граматиката на Мразович, които се отнасят тук и всички трябва да бъдат посочени].

Стр. 105 — на дясното поле допълнен примерът: *Εὐαγγ. Ἰωα* 26. собра́шася во двóръ архїерéовъ, глаголемагѡ Каїа́фи. *συνήχθησαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα.* вм. во дворъ архїерéа, глаго́лемагѡ Каїа́фи. [Еванг. на Йоан, 26...].[1]

Стр. 111 — заб.: *ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου αὗται μὲ παρεκάλεσαν. ὅπου σημειωτέων, ὅτι ἐν μὲν τὸ ἑνὶ παραδείγματι τὸ... περισπάται ἐν τῇ Σλαβ., ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ ὀξύνεται, δέον καὶ ἐν τοῖς δυσὶν καὶ περισπάσθαι ἢ ὀξύνεται* [„Твоят жезъл и твоята палица ме успокояват", където е за отбелязване, че при първия пример... в славянски език получава извито ударение, а при другия — остро, необходимо е и в двата случая или да получи извито ударение, или остро.]

Стр. 137: „*τὸ ὑποκείμενον ἤτοι ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὅταν οἱ σύνδεσμοι παραλείπωνται καὶ τὸ ῥῆμα τρέπεται εἰς ἀπαρέμφατον μεταβάλλεται εἰς δοτικὴν, εἴτε εἰς αἰτιατικὴν*". [Подлогът или именителният падеж на инфинитива, когато съюзите се изпуснат и глаголът стане инфинитив, се променя в дателен или винителен падеж.] На полето заб.: *ἐνίοτε, ἀλλὰ σπανίως* [понякога, и то рядко].

Стр. 150 — заб.: *καὶ ὅταν σημαίνῃ τὸ διὰ ἢ ἕνεκα οἷον* коéя ра́ди винѣ послáсте по менѣ (дѣя. 16.29.) *τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ με* и оученикá своя послá... бра́шно (въ четверто самаряныни) *τοὺς οἰκε[ου]ς μαθητὰς ἀπο[στ]είλας πρὸς βρώ[μ]ατα ἀντὶ διὰ βρώματα.* [Когато означава „за" или „заради", като напр...]

Стр. 161 — на полето заб.: *ταῦτα δὲν φυλάττουν ἀκριβὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν. καὶ νὰ κατεστρωθῶσιν ἀκριβῶς κατ' ἀλφάβητον, δηλ. πρῶτον τὸ гребень καὶ ἔπειτα τὸ гѕсь.* [При тези думи не е спазен точен азбучен ред. Трябва да бъдат наредени точно според азбуката, т. е. първо *гребень*, а след това *гѕсь*.]

Стр. 174 — на долното поле заб.: (*) *ὁ κατάλογος οὗτος ἐφιλλοπονήθη καὶ ἐξετέθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου Νιοφύτου Π. Π. Ῥ. μὴ ὄντων ἐκτεθεμένων ἐν οὐδεμιᾷ τῶν Γραμματικῶν μέχρι τοῦδε τῶν ἀνόμαλων ῥημάτων.* [Този списък бе съставен и изложен от Господин Неофит П. П. Рилски, тъй като не е изложен в никоя от досегашните граматики за неправилните глаголи.]

133

ГРАММАТІКН ТНΣ ᾽АРХАІАΣ ῾ЕΛΛНΝІКНΣ ГΛΩΣΣНΣ, ὑπὸ В. Δ. Καλλιφρόνος, μέρος ά. ᾽Εν Κωνσταντινουπόλει τύποις. І. Λαζαρίδου. 1850

СТАРОГРЪЦКА ГРАМАТИКА. В. Д. Калифронос, част първа. Печатница на И. Лазаридис. Цариград, 1850

(Инв. № 4606)

[1] Цитатът е от евангелието на Матея, 26, а не на Йоан.

Стр. 29: „*Τὸ ἄστυ...*“ заб.: *Κατὰ τοῦτο κλίνεται καὶ τὸ πῶϊ ἀσυναιρέτως.* [Като *ἄστυ* се скланя *πῶϊ* без контрахиране.] Заб.: (*ποιητ. κοπάδι, πρόβατον, ποίμνιον*) [поет. стадо].

134

LEXICON LINGUAE SLOVENICAE VETERIS DIALEKTI. Edidit F. Miklošich, Vindobonae. 1850

РЕЧНИК НА СТАРОСЛАВЯНСКИЯ ЕЗИК. Издава Ф. Миклошич. Виена. 1850

(Инв. № 4728)

На гърба на заглавната страница е написано следното посвещение: *Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ Πρίγγιπι Μηχαὴλ Μ. Ομπρένοβιτς.*[1]

На гърба на втория лист след заглавната страница е написан от Н. Рилски текстът на цялото посвещение[1] на гръцки:

Ἐκλαμπρότατε ἡγεμών!

Πρὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν, ὁ Κοπιτάριος ὑποσχόμενος λεξικόν τῆς παλαιοσλαβωνικῆς γλώσσης ἐκδώσειν εἰς φῶς, τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα σπουδάζοντας μετὰ μεγάλου πόθου ἐποίησεν ἀπεκδέχεσθαι τοῦ ἀγχινουστάτου φιλολόγου τὸ πόνημα· ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐκδοῦναι τὸ ἔργον, οὗπερ ἡ Σλάβικὴ φιλολογία οὐ δύναται στερέσθαι, ὁ περίπυστος ἀνὴρ τὸ ζῆν ἐξεμείρησεν· ὅσα δὲ παρασκευάσει, ἐν τῇ τοῦ λαβακίου λυκείου βιβλιοθήκῃ διασώζεται, ἡμεῖς δὲ, ἐξ ὅτου τοῦ φίλου καὶ διδασκάλου ἀποφανίσμεθα, ἐφιέμενοι καταπράξασθαι, ὅτι εἰς πέρας ἀγαγεῖν ἐκείνῳ οὐκ ἐξεγένετο, ἐπράττομεν ὅπως ἐπηυξημένα ἐκ τῶν τῆς βασιλικῆς ἐν Βενδοβώνῃ βιβλιοθήκης βιβλίον δημοσιεύσωμεν, ὅσα ἐπ᾽ ἄλλῳ σκοπῷ πρότερον ἀπὸ πλείστων βιβλίων συνηγήσχημεν. ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ ἡμέτερον ἔργον πάντως ἂν εἶδε τὸ φῶς, εἰ μὴ Σύ, ἐκλαμπρότατε ἡγεμών ἐβοήθησας, ἀγάπῃ τῇ πρὸς τὸ σὸν ἔθνος καὶ τὰ Σλαβικὰ Γράμματα ἔρωτι. Ἀνάσχου οὖν, Γενναιότατε Ἡγεμών, δημοσίᾳ ἡμᾶς τὴν χάριν ὁμολογῆσαί σοι· σὸν γάρ ἔσται, εἴ τι τοῖς Σλαβικοῖς γράμμασι παρ᾽ ἡμῶν προσγένοιτο ὄφελος.

ὑγιαίνε καὶ διὰ τέλει εὐνοῶν,
Ἐκλαμπρότατε Ἡγεμών,
τῷ εὐγνωμονεστάτῳ συντάκτῃ

Светлейший Владетелю,

Преди около 30 години Копитар, обещавайки да издаде на бял свят речник на старославянския език, накара ония, които се занимават с това, да очакват с голямо желание труда на мъдрия филолог. Но преди да издаде труда си, от който Славянската филология не може да се лиши, този много прочут мъж починал. Това, което е направил, се пази в библиотеката на Люблянския лицей. Ние, откакто осиротяхме от този прия-

[1] Същото посвещение е напечатано на латински на втория лист след заглавната страница.

тел и учител, се постарахме да извършим това, което не му се удаде да доведе докрай, за да го публикуваме, разширено от книгите във Виенската кралска библиотека с тези неща, които бяхме събрали по-рано с друго намерение от много книги. Но и нашето дело в края на краищата не би видяло светлина, ако ти, светлейший владетелю, не би помогнал от обич към своя народ и от любов към славянската писменост. Позволи ни, благороднейший владетелю, да признаем публично благодарността си към теб. Защото, ако има полза от това, което сме направили за славянската писменост, тя (се дължи) на теб. Бъди здрав, светлейший владетелю и докрай благосклонен към благосклонейшия съставител.

На четвъртата страница е написан гръцкият превод на предговора към книгата[1] (с почерка на Неофит Рилски):

Πρόλογος

Ὅτι τε τὸ κινῆσαι ἡμᾶς εἰς τοῦ λεξικοῦ τούτου τὴν σύνταξιν, καὶ τόσιν ἐχρησάμεθα συνθήμασι, διὰ βραχέων ἐκτιθέμεθα. Οὐδεὶς ἂν ἔξαρνος γένοιτο μὴ τὴν παλαιοσλαβωνικὴν γλῶσσαν, ἣν καὶ Σλαβικὴν τῆς Παλαιᾶς διαλέκτου καλεῖν εἰώθασι, διὰ τε τὰ παλαιότατα Γραμματικὰ σχήματα, καὶ ἣν παρέχει ὠφέλειαν εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν παλαιοτέρων μνημείων, οὐ μόνον τῶν Βουλγάρων, τῶν Σέρβων καὶ τῶν Ῥώσσων, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν Σλάβων, ἐν ταῖς Σλαβικαῖς γλώσσαις τὰ πρῶτα φέρεσθαι. δικαίως οὖν ἄν τις θαυμάσειε (ἀπορήσειε) ἐπὶ τῇ μέχρι τοῦδε ἐλλείψει λεξικοῦ, μείζονα λέξεων τὰ γνήσια ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις κώδηξι, ἁπαντῶντα σχήματα περιέχοντος, καὶ χάριτας ἡμῶν ὁμολογήσειε. διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ πονήματος τούτου ἐπιβαλομένοις τεραπεύεται τὴν ἔλειψιν κτλπ. [Ще изложим накратко какво ни е подтикнало към съставянето на този речник и с какви помагала сме си служили. Надяваме се, че никой не би отрекъл, че старославянският език, който обикновено наричат и „стар диалект на славянския", заема първо място между славянските езици както поради старинните си граматични форми, така и поради ползата, която принася при изясняването на старите паметници не само на българите, сърбите и русите, но и на другите славяни. Прочее справедливо би било някой да се учудва, че досега е липсвал речник, който да съдържа по-голям брой думи и верни форми на думите, срещащи се в по-старите ръкописи, и би признал нашите заслуги. С издаването на този труд се запълва липсата и т. н.]

Стр. VIII — някои латински названия са преведени на гръцки:
„Libri manu scripti — *βιβλία χειρόγραφα* [ръкописни книги]
„Libri impressi — *βιβλία τιπωμένα* [печатни книги].

Стр. X — заб.: *ἐξηγήσεις τῶν συντετμημένων λέξεων* [обяснение на съкратените думи].

„Krm Krmčaja kniga" заб.: кърмчая книга. Заглавието „Addenda et corrigenda" е преведено на гръцки *προσθῆκαι καὶ διαρθώσεις* [добавки и поправки].

Стр. XI: влахъ, *ποιμὴν*... заб.: влахъ не е господ. *ποιμὴν* [овчар], но созвѣздїе *πλειάδες*, сїе значит власи [или влахцы по български; власи тя обличятъ, значи *ὁ ἀστερισμὸς τῶν πλειάδων θέλει σε ἐλέγξει ἀνατέλλων* [съзвездието Плеади, изгрявайки, ще те укори] егда ты лѣнишися востати, и

[1] Този предговор е напечатан на латински на следващата страница.

виждь си неправото разѣмѣнїе и толкованїе, а защо това? Защото не знаешъ българскїй языкъ.

Стр. 1: „агница *ἀμνὴ*...“ заб.: (*ποιητ.*) = *ἀμνάς* [поетична форма].

Стр. 3: „безокъ *ἀνάσχυντος*...“ заб.: безочный, безсрамный.

Стр. 11: „боль...“ заб.: прол. ноември. 10 рцы пославшем тя болю. *εἰπὲ τῷ ἀποστείλοντί σε ἀσθένει.*

Стр. 11: „больница *ἄῤῥωστος*...“ заб.: *ἡ γυνὴ ἄῤῥωστος* [болна жена].

Стр. 12: „бродъ *διάβασις*...“ заб.: *πορθμεῖον.*

Стр. 12: „бръвистъ *μεγαλόφρυς*...“ заб.: бро́вистъ.

Стр. 12: „бръвно *δοκός*...“ заб.: = бро́вь.

Стр. 13: „бъхма *ὅλως*...“ заб.: *πάντως, παντάπασι* [съвсем, изцяло, напълно].

Стр. 13: „бъхъ, на, *ὅλως*...“ заб.: *πάντως, παντάπασι* [съвсем, изцяло, напълно].

Стр. 15: „велехвальство, *εὐφημία*...“ заб.: не *εὐφημία*, но *μεγαλαυγία, ἀλαζονία* гордост.

Стр. 17: „влъкодлакъ, *βουλκόλακα*...“ заб.: кърмчая, не сж ли нашите вриколáцы? вампири!

Стр. 18: „водотечь f.“ заб.: не женск[и], но мѣж. [род].

Стр. 28: „выти...“ заб.: *ὀλολύζειν* [ридая], *ὠρύεσθαι* [рева].

Стр. 31: „гластво *πολυφαγία*...“ заб.: *γαστριμαργία* [лакомия].

Стр. 31: „глинѭнъ, *ὀστράκινος*...“ заб.: *πήλινος* [глинен].

Стр. 31: „глодати *τρώγειν*...“ заб.: *περιτρώγειν* глождя.

Стр. 31: „глоумъ *θυμέλη*...“ заб.: *βωμός* [олтар], *θυσιαστήριον* [жертвеник], *παλάτιον* [дворец], *θέατρον* [театър], *σκηνή* [сцена].

Стр. 31: „гнилѣнъ *πήληνος*...“ заб.: = глинѭнъ.

Стр. 32: „гороуха *σινάπι*...“ заб.: *κάρδαμον*, трава, която ся ядé.

Стр. 33: „готинъ *φλύαρος*...“ заб.: *οὐχὶ φλύαρος, ἀλλὰ Γότθος* [не бъбрив, а гот].

Стр. 33: „грахъ, *ἁμάρτημα*...“ заб.: не е ли сочивото нарицаемо грáхъ, *μπιζέλι.*

Стр. 34: „гърлица, *τρυγίον*...“ заб.: *τρυγὼν* [гургулица].

Стр. 35 — прибавена е думата: гжска *χήν.*

Стр. 36: „дворометица *σαρῶν*...“ заб.: *ὁ τὴν αὐλὴν ἐκκαθαίρων* (*σαρῶ*) [която чисти или мете двор].

Стр. 43 — заб.: *τὰς λοιπὰς λέξεις τὰς ἐκ του* е- *ἀρχομένας ὅρα ἐν τῷ τέλει μετὰ τὸ* ꙗ, *διὰ του* ѥ *γεγραμμέν*[*ες*]. [Останалите думи, започващи с е, виж накрая след ꙗ, написани с ѥ].

Стр. 49: „звѣздоблюститель *ἀστρονόμος*...“ заб.: *ἀστροσκόπος.*

Стр. 50: „златица“ *νόμισμα*...“ заб.: *χρυσοῦν* [жълтица].

Стр. 52: „Зѣкръ *ὑπογλαυκός*...“ заб.: зѣкръ очи́ма. *γλαυκός τοὺς ὀφθαλμοὺς* [глаукома, болест].

Стр. 52: „зжбръ *πύγαργος*...“ заб.: *βόνασσος, οὖρος* / *ἀγριόβωδον ἢ ἀγριοβούβαλον* [див бивол].

Стр. 55: „изъѭтрьѭдоу *ἔσωθεν*...“ заб.: изнѹтръ. изнѹтръдѹ. Марк. 7.21.

Стр. 60: „исъпьнъ *διαθαλάσσος*...“ заб.: исопный.

Стр. 61: „клокотати *ἀναβλύζειν*...“ заб.: *καχλάζειν* [кипя, вря].

Стр. 61: „клъцати *σκάλλειν*...“ заб.: *σκαλίζω σάν τὴν ὄρνιθα* [ровя като кокошка].

Стр. 62: „кокоравъ *οὖλος*...“ заб.: = кждрявъ.

Стр. 63: „колиıа, *λάκκος*...“ заб.: сломится колесъ въ колїи *ὁ τροχὸς ἐπὶ τὸν λάκκον* [колелото в ямата].

Стр. 65: „кременuе...“ заб.: *κάχλικες* [вид камъни].

Стр. 65: „кременъ *κόχλαξ*...“ заб.: *κόχληξ καὶ κάχλιξ. λινάρι τοῦ ποταμοῦ.*

Стр. 65: „кроило *τομεῖν*...“ заб.: Існ. 8. [речен камък].

Стр. 66: „кръжилиıа...“ заб.: = крѕжи̑лїя.

Стр. 68: „кжпонити *λογίζεσθαι*...“ заб.: не *λογίζεσθαι* [смятам], но *σταθμίζεσθαι* [преценявам, измервам].

Стр. 68: „лажоуıакъ *μάρτιος*...“ заб.: *ὁ Μάρτιος μήν* [месец март].

Стр. 68: „лани *πέρυσι*...“ заб.: въ новыхъ ѿ прешéдшигѡ лѣта.

Стр. 68: „ласкати *κολακείειν*...“ заб.: *θωπεύειν* [галя, милвам].

Стр. 68: „ласкосръдъ *πολυφάγος*...“ заб.: *λίχνος* [лаком].

Стр. 68: „ласкосръдuе *πολυφαγία*...“ заб.: *λιχνεία* [лакомия].

Стр. 68: „ласкосръдьство *πολυφαγία*...“ заб.: = ласкосръдuе.

Стр. 68: „ласкосръдыцъ *πολυφάγος*...“ заб.: = ласкосръдъ.

Стр. 68: „ласкочь *κολακευτικός*...“ заб.: *θωπευτικός* [гальовен].

Стр. 68: „ласкръдuе *γαστριμαργία*...“ заб.: *λιχνεία, λιξουρία* [лакомия].

Стр. 68: „ласкръдъ *σπάταλος*...“ заб.: *λίγνος, λίξουρος* [прахосник].

Стр. 68: „ласкръдство *σπατάλη*...“ заб.: *λιχνεία* [лакомия, чревоугодник].

Стр. 68: „лаятельникъ *ἐγκάθετος*...“ заб.: лаятель Лѯк. 20.20.

Стр. 68: „лиликъ *αἴθυια*...“ заб.: *καταρράκτης* [водопад].

Стр. 69: „локва *ὀμβρήματα*...“ заб.: и истóчники ихъ *τὰ ὀμβρίματα αὐταῖ.*

Стр. 73: „милосръдъ *ἐλεήμων*...“ заб.: *εὔσπλαγχνος ἐλεήμων.*

Стр. 74: „млинъ *λάγανον*...“ заб.: *πλακοῦς* [вид пита].

Стр. 76: „мъшелоимьцъ *αἰσχοκέρδης*...“ заб.: скверностяжателност.

Стр. 77: „мьщтѧ *ἡμινος*...“ заб.: мшя, мшя́та. Іезек. 27.14.

Стр. 79: „наваждениe *διαβολή*...“ заб.: *καὶ* = наѯщéнїе.

Стр. 80: „напасть *πειρασμός*...“ заб.: зри искѯшенїе.

Стр. 84: „некли *τάχι*...“ заб.: зри негли.

Стр. 88: „ницина *ὕδνον*...“ заб.: *ἤδος ἀμανίτου, μύκης* [вид гъба].

Стр. 88: „ничати *καταβλίνειν*...“ заб.: *κύπτειν κάτω κεύειν* [навеждам се, наклонявам се].

Стр. 88: „ноздри *βίν*...“ заб.: *ῥωθωνες* [ноздри].

Стр. 89: „обаждати *καταλαλεῖν*...“ заб.: *καταμηνύω* [оплаквам се, донасям].

Стр. 89: „обаждениe *καταλαλιά*...“ заб.: *καταμήνυσις* [жалба, тъжба].

Стр. 95: „огрълиe *ὁρμίσκος*...“ заб.: (гердáнъ).

Стр. 97: „окаıанствовати *ἀθλεύειν*...“ заб.: негли *ἀθλιεύειν*, но *ἄχρηστον* [неупотр. форма].

Стр. 97: „окришло *σκήνωμα*...“ заб.: станъ, *παρεμβολή* [вмъкване].

Стр. 100: „опооухлениe *οἴδημα*...“ заб.: *πρῆσμι* [подутина, оток].

Стр. 110: „повѣсьмо *ῥάκος*...“ заб.: и ты̀ си го земалъ отъ академич. словар. но не мню значити *ῥάκος*: а повѣсмо бълг-ско vox dublia *φωνὴ ἀμφι.*

Стр. 116: „поли́чиие *πρόσωπον*“ заб.: прол. окт. 31 *ὄψιν. ἀνεόψιν* [лице, изглед].

Стр. 122: „почитати *σέβεσθαι*...“ заб.: = прочьсти.

Стр. 127 — на полето забележка: присмядѝшася ястїя ноемвр. 22.

Стр. 130 — заб.: прокѫдишася ястїя прол. ноемвр. 22 = присмядишася.

Стр. 140: „прѣсло *ἄγκος*...“ заб.: *στενσῦρα μεταξὺ δύο βουνῶν* [теснина между две планини].

Стр. 142: „пржжити *σπαράτειν*...“ заб.: 2) *τιγανίζειν* [пържа].

Стр. 146: „раклъ *ἱμάτιον*...“ заб.: не *ἱμάτιον*, а *κιβώτιον*, просто ра́кла а не ра́клъ.

Стр. 151: „рысь *πάρδαλις*...“ заб.: отъ горъ пардале́овъ Пѣс. пѣсн. 4.8

Стр. 157: „скѫдобрадъ *ἀραιὸν πώγωνα ἔχων*...“ заб.: *σπανός, σπανο πώγων.* [с рядка брада].

Стр. 157: „сланоутъкъ arbor quaedam, cuius fructu vescebatur Joannes Rylskyj“ [някакво дърво, с чиито плодове се е хранил Иван Рилски] — на полето заб.: есть нахѣтъ а не дрѣго нѣщо, по гречески *ῥεβίθι* или *ῥοβίθι*, старогречески *ἐρέβενθος*. така знай Госпо̀: Миклошике, защото азъ сѫмъ отъ монастырь рилскїй, и знамъ добрѣ що е сланѣтокъ, ако ты го не знаешъ. това е ялъ Ἰοάννης ры́лскїй.

Стр. 158: „слоуга *δοῦλος*: ...„заб.: *ὑπηρέτης διάκονος* [служител].

Стр. 158: „слоугованиѥ *δούλευσις*...“ заб.: *ὑπηρεσία* [служба].

Стр. 158: „слоуговати *δουλεύειν*...“ заб.: *ὑπηρέτειν* [служа].

Стр. 158: „слѣма...“ заб.:=сле́мя.

Стр. 161: „стлъба *στύλος*...“: заб.: *κλίμαξ*=лѣствица.

Стр. 179: „трипраменьнъ *ἔντριτος*...“ заб.:=триплете́нный зри́ и трьпраменьнъ.

Стр. 180: „тръбоуха *ἐνυστρον*...“ заб.: *ἢ ἤνυστρον* [стомах у преживните животни].

Стр. 186: „оукропъ *ζεστὸν ὕδωρ*...“ заб.: *ἔγχυμα* [топла вода, с която се облива трева, за да се извлече от нея каша].

Стр. 189: „оустраба *ἀναψυχὴ*...“ заб.: *ἀνάῤῥωσις* [възстановяване на здравето].

Стр. 203: „ѩча́ица *ἐπαρυστρίς*...“ заб.: *ἐπαρυστὴρ καὶ ἐπαρυστρὶς* захар. 4.2 острожск. издан.

135

ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ, διερευμένος εἰς δύο μέρη. Τὰ πάντα φιλοπονηθεντα καὶ ἐπεξεργασθέντα ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Σημεωνίδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ι. Λαζαρδίου, 1850

ВОДАЧ НА БЛАГОЧЕСТИЕТО, разделен на две части. Съставен и преработен от Йоанис Симеонидис. Цариград, печатница И. Лазаридис, 1850

(Инв № 4527)

На предния форзац заб. с почерка на Н. Рилски: *Ἀναγνοὺς μετὰ προσοχῆς τὸ ἀνὰ χεῖρας σύγγραμμα εἶδον ὅτι ἡ μὲν ὕλη τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῷ ἐστιν ὡραία καὶ θεοσεβεστάτη, ἐπειδὴ ἔχει βάσιν τὰς θείας γραφὰς, ἀλλ᾽ἡ ταυτολογία καὶ περιττολογία τοῦ Συγγραφέως καταντῶσιν ἐνίοτε μέχρις ἀηδίας καὶ ἀνηπόφοροι.* 1854, *κατὰ μῆνα Σεπτεμβρ. ὁ κεκτημένος ταύτην τὴν βίβλον Ν„Π"Π.ᶜΡ.* [Прочитайки внимателно настоящото съчинение, видях, че съдържанието му е прекрасно и много благочестиво, защото има за основа божествените писания; но повторението и многословието на автора предизвикват понякога досада и са непоносими. 1854 г., месец септември. Притежателят на тази книга Н/еофит/ П/оп/ П/етров/ Р/илски/].

Във втората част на книгата към всеки въпрос, разглеждан в нея, е поставена съответна номерация от 1 до 134.

136

ΠΑΠΙΣΤΙΚΟΝ ΕΛΕΓΧΟΝ, ἔκδοσης ὑπὸ Ἠλία Ταντολίδου, τόμος πρῶτος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ι. Λαζαρίδου. ἀων'

ПАПСКИ БЕЛЕЖНИК, издаден от Илиас Танталидис, том първи. Цариград. Печатница И. Лазаридис, 1850,

(Инв. № 4573

На заглавната страница е написано посвещение:

Τῷ πανοσιολογιωτάτῳ διδάσκαλῳ κυρίῳ Νεοφύτῳ Π „Π" Ῥιλλιώτῃ εἰς τεκμήριον διηνεκοὺς φιλίας προσφέρει ὁ ἐκδότης Η. Τ. ἐν ἔτει 1852. [На премъдрия учител Господин Неофит П. П. Рилски в знак на трайно приятелство поднася издателят Илиас Танталидис в 1852 год.]

Стр. 291— заб. от Неофит Рилски:

„ἄλλας δύο αὐτοῦ ἐπιστολὰς ὅρα ἐν τῇ περὶ εὐθανασίας αὐτοῦ διατριβῇ συνδεδεμένας ἐκεῖ. [Другите две негови писма виж в монографията му за евтаназията, подвързани са там.]

137

ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΗ, ΗΤΟΙ Η ΜΕΓΑΛΗ ΟΚΤΩΗΧΟΣ, νέα ἔκδοσις, ἐπεξεργασθεῖσα καὶ ἐπίδιορθωθεῖσα ὑπὸ Σπυρίδωνος, Ἱερομονάχου Ζερβοῦ καὶ Πολυχρονίου Φιλιππίδου. Ἐν Βενέτιᾳ. Ἐκ τῆς ἑλληνικῆς τυπογραφίας τοῦ Φοίνικος. 1850

ПАРАКЛИТИК ИЛИ ГОЛЯМ ОКТОИХ, ново издание, преработено и поправено от йеромонах Спиридон Зервос и Полихронис Филипидис. Венеция, гръцка печатница „Финикс“, 1850

(Инв. № 4725

На предната корица приписка с почерка на Н. Рилски: *ὠνηθεῖσα διὰ γρόσια* 50 *ἐν τῷ σωτηρίῳ ἔτει* 1850 *ἐν τῇ μεγαλοπόλει Θεσσαλονίκῃ.* [Купена за 50 гроша в спасителната 1852 г. в големия град Солун.]

На *стр. 385*, където са означени печатните грешки, Н. Рилски е прибавил и други. На полето заб.: *ἅπαντα ἐδιωρθώθησαν* [всички (печатни грешки) са поправени].

138

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ, συντεθὲν μὲν ὑπὸ Σκαρλάτου Δ. τοῦ Βυζαντίου. Ἐν Ἀθήναις. 1852

РЕЧНИК НА ГРЪЦКИЯ ЕЗИК, съставен от Скарлатос Д. Византиос, Атина, 1852

(Инв. № 4741

Стр. 61: „*ἄλων, ἡ...*“ (харман) заб.: (*Εὐαγγ. Ματθ.* 3.12).

Стр. 74: „*Ἀμφιπάτωρ, ὁ...*“ заб.: *μηλάδερφος* [брат от друг баща и една и съща майка].

Стр. 84: „*Ἀναθεματίζω...*“ заб.: *Πᾶν ἀνατεθεματισμένον ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ, σοὶ ἔσται Γορ.* [всичко заклето между синовете Израилови да бъде твое. Числ. 18.14].

Стр. 85: „*Ἀνακλίνω...*“ заб.: *Ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ Γορ.* [Лук. 2.7. „и го положи в ясли“].

Стр. 139: „*Ἀπείρατος*“ [неопитен, неизкусим] „*Ὁ θεὸς ἀπείρατος ἐστι κακῶν*“ — на полето заб.: +*Ἰακωβ.* 1.13) [„Бог не се изкушава от зло“. Съборно послание на св. ап. Йакова 1.13].

Стр. 175 — вмъкната е думата: *Ἀργυράγχη, ἡ λέξις σκωπτικὴ τοῦ Δημάδους κατὰ τοῦ Δημοσθένους. ὅρα Γαζῆς* [сребърна ангина, насмешлива дума (казана) от Демадис срещу Демостен. виж Газис].[1]

Стр. 213: „*Ἄχος, τὸ...*“ заб.: оунылость.

---

[1] Подигравателна дума, отнасяща се за подкупен човек, който отказва да говори под предлог, че е болен от ангина.

Стр. 234: „*βούνεβρον τὸ...*“ заб.: волѣя жила.

Стр. 206 — прибавена думата *αὐχμηρία* бездождие.

Стр. 249 — прибавена думата *Γήπονος = Γεωπόνος* [агроном].

Стр. 384 — прибавена думата *ἐκκολαβέω* заб.: *ὅρα παρακάτω* [виж по-долу].

Стр. 409. „*ἐλμινθοβότανον, τὸ, εἶδος φυτοῦ...*“ заб.: *ὅρα σαντόνιον, χαμαικυπάρισσος* [нисък кипарис].

Стр. 413: заб. *ἐμπα·*. *ὅρα παρακάτω* [виж по-долу].

Стр. 413: *ἐμπακ'* вместо *ἐμπάκει* заб.: *ὅρα ἀνωτέρω* [виж по-горе].

Стр. 445 — прибавена е думата *ἐξαιρετέος* [който трябва да бъде изключен].

Стр. 454 — заб.: *ἐξέρχομαι λείπει καὶ ὅρα τὸν Γαζῆν. ἐβγαίνω, ἔξειμι* [*ἐξέρχομαι* липсва; виж у Гази: излизам, отивам си].

Стр. 549: „*εὐθὺς, εος* (*ὁ, ἡ*) заб.: *ὅρα ὁ, ἡ εὐθὺς, θεῖα, ύ, τρικαταλήκτως, οὕτω γάρ κεῖται ἐν ὅλοις τοῖς λεξικοῖς* [виж *εὐθὺς* с три окончания, така се среща във всички речници].

Стр. 620 — заб.: *Ἱερόσπλοκος = θεό + πρόσπλοκος* [богопрокажен].

Стр. 679: „*Κατανάθεμα, τὸ*“ [проклятие] заб.: *Ἀποκαλυψ.* 22.3 [Апокалипсис 22.3].

Стр. 720 — на полето заб.: *δεθέντος ἐκ δευτέρου τοῦ τόμου τούτου ἐδιωρθῶθησαν καὶ τὰ σημαιούμενα* [след като този том е бил отново подвързан, бяха поправени и означените места]. Втора забележка: *ὅρα τὸ λάθος τῶν ἑπομένων φύλλων, ὅρα δηλ. μετὰ δὺο φύλλα τὴν* 21 *σελίδα* [виж грешката на следващите листове, т. е. виж след два листа, стр. 21].

Стр. 723: „*κλάσις, ἡ...*“ заб.: ломлéнйе, преломленйе.

Стр. 724 — на полето заб.: *μεταδεθέντος τοῦ παρόντος τόμου διωρθώθησαν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ σημηούμενα λάθη τῶν σελίδ. τὰ ἐκ τοῦ πρώτου δεσίματος προελθόντα* [след като настоящият том беше подвързан отново, бяха поправени означените в него, по страниците, грешки, които произтичаха от първото подвързване]. Втора заб.: *ὅρα πρό τεσσάρων φύλλων τὴν* 25 *σελίδα* [виж преди 4 листа, стр. 25].

Стр. 728 — на полето заб.: *διωρθώθησαν* [поправени са]. Втора заб.: *ὅρα μετὰ τέσσαρα φύλλα τὴν* 29-*ην σελίδα* [виж след 4 листа, стр. 29].

Стр. 732 — на полето заб.: *διωρθώθησαν κατὰ τὸ δεύτερον δέσιμον τοῦ παρόντος τόμου* [бяха поправени след второто подвързване на настоящия том].

Стр. 732 — заб.: *ὅρα τό λάθος τῶν προηγουμένων σελίδων, μέχρι τῆς* 720. *ὅρα δηλ. πρὸ τεσσάρων φύλλων τὴν* 33-*ην σελίδα* [виж грешките на предходните страници, до 720, т. е. виж преди 4 листа, стр. 33].

Стр. 736 — на полето заб.: *διωρθώθησαν. ὅρα τήν σημείωσην ἐν τῇ* 724 *σελίδ.* [грешките са поправени; виж заб. на стр. 724].

Стр. 736 — заб.: *ὅρα μετὰ δύο φύλλα τὴν* 37 *σελίδα* [виж след два листа, стр. 37].

Стр. 776 — прибавена е думата: *+λαβρόομαι, ὅρα κατωτέρω* [невъздържан, буен съм; виж по-долу].

Стр. 803: „*λόγξ...*“ *ῥῆσις* „[рис] заб.: *γκουτζένι*.

Стр. 778: „*λάκος, ὁ...* заб.: ровъ оу Ἱерем. 2.13 кладенéцъ.

Стр. 797 — прибавена е думата: *λιθοκτονέω -ῶ, κτείνω διὰ λιθοβολίας* [убивам с камъни].

Стр. 811: „*λύτρον = λυτήριον*“ [откуп]... „*διὰ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν Γρφ*) [„за да даде душата си откуп за мнозина“]. Заб.: *Εὐάγγ. Μαρ.* 10.45 [Евангелие на Марко 10.45].

Стр. 827 — прибавена е думата: *μεγιστάν Σειραχ.* 10.24. вельмóжа.

Стр. 881: „*Νάννη ἡ θεῖα...*“ заб.: македонски. стрúна *ἡ τοῦ θείου γυνὴ* [чичова жена].

Стр. 891: „*Νεωκόρος... ὁ ἐπιστάτης ναοῦ*“ [разсилен на църква] заб.: *Πραξ.* 19.35. [Деяния] слѫжитель. трéбищникъ. слѫж. Григор. Неокесарíй—Ноемвр. 17.

Стр. 893: „*Νηπιόφρων* (*ὁ, ἡ*)“ [мислещ като дете] заб.: младоѫмный.

Стр. 894: „*Νήστειρα...*“ заб.: пóстница.

Стр. 894: „*Νηστεύω...*“ заб.: пощáся.

Стр. 894: „*Νηστευτὴς, ὁ...*“ заб.: постникъ.

Стр. 894: „*Νήστιμος...*“ заб.: постный день.

Стр. 894: „*Νηφαλιότης, ἡ...*“ заб.: трéзвость.

Стр. 894: „*Νηφαλίως...*“ заб.: трéзвω, -звеннω.

Стр. 894: „*Νήφω...*“ заб.: трезвлю́ся.

Стр. 894: „*Νήχομαι... κολυμβῶ...*“ заб.: плáваю.

Стр. 902 — прибавена е думата: *νωχελῶς... νωθρῶς* [бавно, лениво, нар.].

Стр. 910: „*Ὁδοσκόπος... ὁ παραμενεύων τὰς ὁδοὺς*“ [пазач на улиците] заб.: пѫтенавѣтн(и)к.

Стр. 910: „*ὁδοστατεύω...*“ заб.: оудерживаю на пѫти.

Стр. 910: „*ὁδοστάτης, ὁ...*“ заб.: пѫтедержáтель.

Стр. 919: „*ὀκτὰς, άδος, ἡ...*“ заб.: *ὀγδοάς* [числото осем, осмица].

Стр. 975 — на полето е написана думата: *παμβακὶς, πάμβαξ, ὅρα βάμβαξ, βαμβακις κτλ.*

Стр. 1028: „*πέταυρον... μεταφορ. βάραθρον „Εἰς ᾅδου πέταυρον*“ [летва... прен. бездна, пропаст, в дъното на Ада] заб. *Παροιμ.* θ, 18.

Стр. 1193: „*πρόσπεινος...*“ [поогладнял] заб.: *πραξ. ἀποστολ,* 10.10 [Деяния на апостолите 10.10].

Стр. 1223: „*Πυξίον, σανίδι, ἀπὸ πύξου* (*πινακίδα διὰ γράψιμον*)“ [дъска от чемшир, плочка за писане] — заб.: скрижаль.

Стр. 1250: „*σάνυξ... ἡ κηβωτὸς* [*τουρκ.*) *σαντυκ*“ [сандък] заб.: праздно! и то турско.

Стр. 1286: „*Σπειρηδὸν*“ [на части] заб.: по полкáмъ. Маккав. Β′. 12.20.

Стр. 1295: „*στεγανῶς... πυκνῶς*“ заб.: *ἑρμητικῶς* (херметически).

Стр. 1305: „*στοχαστὴς*“ заб.: смотрели́вый *Ἡσ.* 3.2.

Стр. 1307 — прибавена е думата: *στρεψίμαλλος* [къдравокос].

Стр. 1326: „*σύμμικτος*“ заб.: *Ἰεζεκ.* 27.27.

Стр. 1333: „*συμφορὰ...*“ заб.: напасть, бѣдствïе.

Стр. 1369: „*συντροχάζω...*“ заб.: *ἐκκλησ.* 12.6.

Стр. 1372 — прибавена е думата: *Συσκηνητης = συσκηνος* [сътрапезник].

Стр. 1377: „*σφαλερῶς*“ заб.: бѣднѣ, пáкостнω.

Стр. 1433: „*τρόχος...*“ заб.: + taisson, *κοινῶς ἄσβος, μέλις καὶ μελὶς* [язовец].

Стр. 1478: „*ὑπομόχλιον...*“ заб.: менджалъкъ.

Стр. 1534: „*Χάλκεος... χάλκινος / ἐνίοτε / σιδηρένιος*“[меден, бакърен, понякога железен] заб.: зри надолѫ погрѣшностите.

Стр. 1534: „*χαλκεὺς ὁ...*“ заб.: зри.
Стр. 1538 — прибавена е думата: *χάραξις, εως, ἡ. ὅρα Γαζῆν* [виж Газис].
Стр. 1544: „*χελωνάριον, τὸ...*“ на полето заб: *χελώνειον = χελώνιον λείπει* [думата *χειλώνιον* липсва].
Стр. 1552: „*χοῦς, χοός...*“ заб.: *ὅτι χοῦς ἐσμὲν ψαλμ.* [че ще бъдем прах. Псалм.].

139

ΛΕΞΙΚΟΝ ΕΠΙΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣΙΝ ΑΠΑΝΤΩΜΕΝΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ, συντεθὲν μὲν ὑπὸ Σκαρλάτου Δ. τοῦ Βυζαντίου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀνδρέου Κορομηλᾶ. 1852

КРАТЪК РЕЧНИК НА СОБСТВЕНИТЕ ИМЕНА, КОИТО СЕ СРЕЩАТ У ГРЪЦКИТЕ ПИСАТЕЛИ, съставен от Скарлатос Д. Византиос. Атина. Печатница на Андреас Коромила. 1852

(Инв. № 4742)

Стр. 158: *Ῥοδόπη... β. τῆς Θράκης, συνεχόμενον μετὰ τοῦ Αἵμου, καὶ ἐκτεινόμενον δεξιόθεν τοῦ Νέστου ποταμοῦ μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ εἰς τὸν Εὔξινον.* [Родопи... планина в Тракия, съседна на Хемус и простираща се вдясно от р. Места, до вливането ѝ в Черно море]. На полето заб.: *ὁ Νέστος ὅμως δὲν ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὔξινον καὶ ὅρα Νέστος* [обаче Места не се влива в Черно море; виж Места].

140

Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ. VETUS TESTAMENTUM GRAECUM EX VERSIONE SEPTUAGINTA. Vaticanum Romae editum et aliquoties recognitum, quod nunc denuo ad optimas quasque editiones recensuit et aliorum lectiones variantes adjecit M. Christianus Reineccius. Editio secundae. Lipsiae. MDCCCLVII

СТАРИЯТ ЗАВЕТ СПОРЕД ПРЕВОДА НА СЕДЕМДЕСЕТТЕ издаден от Ватикана в Рим и проверен няколко пъти. Сега отново поправи според най-добрите издания и допълни с разночетения. М. Кристиан Райнекциус, второ издание. Лайпциг. 1857

(Инв. № 5253)

На заглавната страница е написана следната приписка: *ἐκ τῶν τοῦ Ἡγουμένου Ἰωσήφ τῆς βίλλης* [от (книгите) на рилския игумен Йосиф]

Пред заглавната страница има друга приписка: *Κτῆμα Γεωργίου Ἀλεξίου τζιέροβιτζ* 1838 8 *βρίου* 1, *ἐν Μελενίκῳ* [собственост на Георги Алексиев Джерович 1838, 1 октомври, Мелник].

Стр. 6—7 — при съдържанието всички имена, които са на латиница, отстрани са нанесени и на гръцки.

Стр. 7 — срещу същата приписка като по-горе на Г. Джерович — заб.: *ἰδοῦ, ὅπου μαρτυρεῖ ἡ λογιότης του τὴν Σλαβωνικὴν κατάληξιν ητς, γράφων τζιεροβητς, ἥτις οὐκ ἐστιν ἑλληνικὴν ἀλλὰ κθαρῶς Σλαβυνικὴ.* [Виж (там), където Негова ученост свидетелствува за славянското окончание *ητς*, пишейки *Τζιεροβητς*, което не е гръцко, а чисто славянско (окончание).]

Стр. 785 — още веднъж е написана същата приписка: *Κτῆμα Γεωργίου Ἀλεξίου Τζιέροβιτζ* 1838 *ἐν Μελενίκῳ* [собственост на Георги Алексиев Джерович, 1838, Мелник].

Стр. 1225: „*καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι Σεδράχ Μεσάχ καὶ Ἀβδεναγώ, ἔπεισον εἰς μέσον τῆς καμίνου τῆς καιομένης πεπεδημένοι καὶ περιπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογός, ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν, καὶ εὐλογοῦντες τὸν Κυριον*“ [и тези трите Сидрах, Месах и Авденаго попаднали завързани в средата на горящата пещ и тъпчели сред пламъка, възпявайки Бога и възхвалявайки Господа]. Заб.: *τὴν αἴνεσιν αὐτῶν ὅρα ἐν σελίδι* 1466 [възхвалата им виж на стр. 1466].

Стр. 1528 — приписка: *Κτῆμα Γεωργίου Ἀλεξίου Τζιέροβιτζ διδασκάλῳ τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς Σχολῆς Μελενίκου* 1838, *κατὰ μῆνα* 8 *βρίου μαθηταὶ τοῦ Ἀλληλ. σχολείου* 140. (подпис) [собственост на Георги Алексиев Джерович, учител във взаимното училище в Мелник 1838, месец октомври. Ученици във взаимното училище 140].

141

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1862. *Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου „Ὁ Λόγιος Ἑρμῆς“.* 1861

ГОДИШЕН КАЛЕНДАР ЗА 1862 г. Атина. Печатница „Логиос Ермис“. 1861

(Инв. № 4848)

Заглавен лист (обратна страна): „*Ἐγὼ πᾶν ὅτι βλέπετε γελῶ καὶ καταπίνω· Μὴ μ' ἀποκεφαλίσητε καὶ μ' ἀποτραχηλήστε, σᾶς καταρώμαι ἄνθρωποι... Τετράποδον θὰ γείνω.*“ [На всичко, което виждате, аз се присмивам и го преглъщам. Не ме обезглавявайте и не ми режете гърлото, хора, заклевам ви. Ще стана четириного животно.] Към текста е прибавено: *θὰ γήνῃς γενναῖος ὄνος, καθὸς καὶ εἶσαι μόνος.* [Ще станеш добро магаре, каквото си сам.]

Стр. 19: *Τρ.* „*Σιλβέστριου πάπα Ῥώμης*“ [вторник, ден на Силвестрий папа римски]. Към него заб.: *καὶ προεόρτια τῶν θεοφανείων* [и предпразненството на Богоявление].

Стр. 23: „*Τε. Τιμοθείου τοῦ Συμβόλοις*“ [четвъртък, ден на Тимотей...] заб.: *Εὐστα θίου ἀντιοχείας* [и на Евстатий Антиохийски].

Стр. 35: „*Τρ. Ἰούδα τοῦ Ἀποστόλου* [вторник, ден на апостол Юда] заб.: *καὶ Παϊσίου τοῦ μεγάλου* [и на Паисий Велики].

Стр. 41: „*Τρ. Μιχαίου τοῦ Προφήτου*" [вторник, ден на пророк Михей]. Заб.: *καὶ προεόρτια τῆς κοιμήσεως τῆς θεοτόκου* [и предпразненството на Успение Богородично].

Стр. 60: „*Σουλτάν Μωάμεθ Χαν β' Ελ Φατὴχ (ὁ Πορθητής)*" [Султан Мохамед хан II ел Фатих (Завоевател)]. Заб.: *ὅρα* [виж].

Стр. 97 — на полето срещу първата от гатанките е написано: *ψείρα* [въшка].

Стр. 99 — при т. нар. *λογοπαίγνια* (игра на думи), при които последните части са пропуснати, пропуските са попълнени допълнително със съответните думи (в случая женски имена): *Ἑλένη, ἡ Μαριγὼ, ἡ Αγαθή.*

Стр. 121: „*Ὁ τοῦρκος εἶπεν ὅτι ἡ γυνὴ εἶναι αἰχμάλωτος. — Ὁ Ἀλβανός, ὅτι εἶναι δούλη. — Ὁ Σέρβος, ὅτι εἶναι θεράπεινα. — Ὁ Βούλγαρος, ὅτι εἶναι σύντροφος. — Ὁ Ἑβραῖος, ὅτι εἶναι συνεργάτης — καὶ ὁ Ἕλλην, ὅτι εἶναι βασίλισσα!*" [Турчинът е казал, че жената е пленница, албанецът — че е робиня, сърбинът — че е прислужница, българинът — че е другарка, евреинът — че е сътрудница, и гъркът — че е царица!] Заб.: да й ядеш онова!

Стр. 121: При следващото заглавие „*Τὰ κάλαντα τοῦ ἁγίου Βασιλείου*"[1] заб.: „*Περὶ τῶν καλάντων τούτων ὅρα τῷ πηδαλίῳ ἐν* 62-*ῳ κανόνι τῆς* 6. *οἰκουμενικῆς συνόδου, σελδ.* 152 *εἰς τὴν ἑρμηνεία τοῦ κανόνος.*" [За тези народни новогодишни песни виж в Кормчаята книга, правило 62 на шести вселенски събор, стр. 152, в тълкуването на правилото.]

Стр. 122: „*Κ' ἡ δόλι Ἀγάπη ἔφυγε καὶ πάει 'ς τὰ γονικά της*" [стих от стихотворение на Илиас Танталидис.[2]] На полето е обяснено значението на подчертаната дума: *ἡ ἄθλιος, ἡ κακόμοιρος* [нещастна, злочеста].

142

ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ, ἐρανισθεῖσα ὑπὸ Δημητρίου Νικολάου τοῦ Δαοβάρεως. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας. Ἐν τῇ ἑλληνικῇ τυπογραφίᾳ Γ. Βενδώτη. 1863

ПОДРЪЧНА АРИТМЕТИКА, съставена от Димитриос Николаос Дарварис. Виена, гръцка печатница на Георгиос Вендотис. 1863

(Инв. № 4863)

Стр. 34, р. 11: заб.: *ὅρα εἰς τὸ τέλος τῆς ἀριθμητ. καὶ ἕτερον τρόπον ἔντεχνον περὶ διαιρέσεως ὑπὸ τοιοῦτον σημεῖον.* [Виж накрая на аритметиката и друг изкусен начин за деление под същия знак.]

---

[1] Отнася се за народните песни за празника на св. Василий Велики.

[2] Гръцки поет, представител на фанариотската поетична школа (1818—1876). По време на престоя на Неофит Рилски в Халки е бил преподавател в Богословското училище на този остров.

Стр. 162 — на долното поле заб.: *ὅρα καὶ ἕτερον παράδειγ. ἐν τῷ τελει τῆς βίβλου, ἐκ τῆς Ἀριθμητ. τοῦ Καλαβακίδου.* [Виж на края на книгата и друг пример от Аритметиката на Калавакиди.]

На края на настоящата Аритметика са написани следните задачи и забележки:

... εἰς Κωνσταντινούπολιν 2 σενδούκια Μουσσελίνια, ὁποῦ ἀξίζουσι 3125 *φιορ διὰ νά πωλιθῶσι ἐκεῖ. Λαμβάνει δὲ τὸν λογαριασμὸν πωλήσεως αὐτῶν διὰ* 5250 *γρόσσια καὶ μανθάνει, ὅτι ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει φίλος του ἀφειρῶν τὰς ἐξ αὐτῶν* 10 *τὰ* 100 *διὰ ἔξοδα, καὶ προβιζιώνην τοῦ ἔμβασε τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν διὰ Βιένναν μὲ τὸ κοῦρσον πρὸς* 50 *παράδες διὰ* 1 *φιωρίνι. Ἐάν οὖν καὶ ὁ ἐν Βιέννῃ φίλος τοῦ λογαριάσῃ δι' ἔξοδα καὶ προβιζιώνην τοῦ πρὸς* 5 *τὰ* 100 *καὶ τὸν διορίσῃ μετὰ ταῦτα νὰ τραβίξῃ πρὸς ἑαυτὸν τὰ ἐπίλοιπα ζητεῖται πόσα φιορ. ἐκέρδησεν, ἢ ἔχασεν ὁ ἀπὸ τὴν Πράγαν πραγματευτὴς εἰς ταύτην τὴν ἐπιχείρησιν;*

; *φιορ. καμνουσι* 5250 *γρόσσια*

ἐαν ἀντὶ 100 *γροσ. λαμβ. δι' ἔξοδα*	90 *γροσ. μον.*
καὶ 1 *γροσσι ἔχῃ*	40 *παράδ.*
50 *παράδ. διδ.*	1 *φιορίνι*
καὶ ἀντὶ 100 *φιορ. λαμβ. μόνον*	95 *φιορ.*
	3591 *φιορ. ἐξῶν*
ἀφαιρῶντας τὴν τιμὴν μουσσελ.	3125 *φιορίνια*
μένει ἕνα κέρδος ἀπὸ	466 *φιορίν.*

[...в Цариград два сандъка муселин, които струват 3125 флорини, за да се продадат там. (Търговецът) получава сметката за тяхната продажба за 5250 гроша и научава, че приятелят му в Цариград, приспадайки от тях 10 на 100 за разноски и комисиона, внесъл чистата сума за Виена с курс 50 пари за една флорина. Ако и приятелят му във Виена сметне разходите и дневните пари с 5 на 100 и му нареди след това да изтегли за себе си останалите, ще се търси колко е спечелил или изгубил търговецът от Прага при тази операция.

колко флорини правят 5250 гроша?

ако вместо 100 гроша получи заради разноските	90 гроша само
и щом 1 грош прави	40 пари
50 пари...	1 флорини
и вместо 100 флорини получи само	95 флорини
приспад	3591 флорини освен
приспадайки цената на муселина	3125 флорини
остава печалба от...	466 флорини]

Заб.: Всичко това, което е казано... (не продължава).

Първи лист (втора стр.) — Неофит Рилски е написал следното: *Β'. κεφ. Γ. Περὶ τῶν λογαριασμῶν τῆς τῶν Καμβίων ἐκλογῆς, ἐμπορεῖ τινὰς νὰ τὰ μεταχειρισθῇ καὶ ἐδῶ εἰς τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ξένων πραγματ[ε]ιῶν. Πρέπει διλαδὴ νὰ λογαριάσῃ τινὰς ὄχι μόνον διὰ μέσου ποίου τόπου ἀπὸ τοὺς πολλοὺς εἶναι συμφερώτερον εἰς αὐτὸν νὰ κάμνῃ Τράττας, ἢ βιμμέσσας διὰ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ποῖον τόπον μεταξὺ τῶν πολλῶν ἠμπορεῖ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς πραγματείας μὲ περισσότερον ὄφελος διὰ τὸ κοῦρσον, τὸ ζῦγι καὶ διὰ τὰ ἔξοδα νὰ ἀγορασθῇ. Παρ. χάριν εὑρίσκω τὸ καρμάζι εἰς τὸ Κάδιξ τὴν λίτραν πρὸς* 10 *ῥεάλε, εἰς τὴν Λόνδραν τὴν λίτραν πρὸς* 7 *Σιλλ. Στερλιγγ., εἰς τὸ Χαμβοῦργον πρὸς* 13 *Σιλλ. φλαιμ. Βιο*[?] *μὲ* $8\,^{2}/_{3}$ *τὰ* 100 *Ῥαμπάτον. Ποῦ μου στέκεται λοιπὸν εὐθηνότερον ἡ λίτρα διὰ τὸ κοῦρσον, τὸ ζῦγι, καὶ διὰ τὰ ἔξοδα; τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται ἂν λογαριάσῃ τινὰς ξεχοριστὰ τὸν καθ' ἕνα ἀπὸ τοὺς διαφόρους*

τόπους, ὅποῦ θέλει νὰ ἐκλέξῃ καὶ παραβάλῃ ἀναμεταξὺ των τὰ πηλίκα. Част втора, глава трета. Що се отнася до сметките за избора на валутните разлики, някой би могъл да ги приложи и тук при сметките за чуждите стоки, т. е. трябва да се сметне не само през кое място от многото е по-изгодно за него да направи трати[1] или римеси[2] за стоката, но и на кое място всред многото може да се закупи един или друг вид стока по-изгодно поради курса, теглото и разходите. Например намирам кармъз в Кадикс по 10 реали на литра[3], в Лондон по 7 шилинга стерлинги на литра, в Хамбург по 13 шилинга (?) с $8\,^2/_3$ на сто отстъпка. Къде е впрочем по-евтина литрата според курса, теглото и разходите? Това се намира, ако някой пресметне всеки един от различните видове, при което ще избере и съпостави помежду им частните.

Втори лист (първа страница) — даден е показалец на допуснатите грешки. Следват примери и бележки във връзка със съдържанието на аритметиката: *νὰ ἀναχθῶσι τὰ ἐξῆς κλάσματα τοῦ Γροσ. εἰς τὴν αὐτὴν παρανομασίαν, δηλ. εἰς κοινὸν παρανομαστὴν.* [Да се приведат следните дроби от гроша под едно название, т. е. под общ знаменател.]

$^1/_2$	$181440 \times 1 =$	181,440
$^2/_3$	$120960 \times 2 =$	241,920
$^3/_4$	$90720 \times 3 =$	272,160
$^4/_5$	$72576 \times 4 =$	290,304
$^5/_6$	$60480 \times 5 =$	302,400
$^6/_7$	$51840 \times 6 =$	311,040
$^7/_8$	$42360 \times 7 =$	317,520
$^8/_9$	$40320 \times 8 =$	322,560
		2,239,344

$\frac{2239344}{362880} = 6\,^{431}/_{2520}$ *ἢ οὕτω μὲ* [или така с] 6 *Γρ.* 6 *παρ.* $2\,^{11}/_{21}$ *λεπτ.*

Срещу таблицата е написана следната забележка: *οἱ παρανομασταὶ τῶν κλασμάτων πολαπλασιαζόμενοι ἀνα μεταξὺ τῶν δίδουν τὸν κοινὸν παρανομαστὴν* 362880. [Знаменателите на дробите, умножени по между си, дават общия знаменател.]

Трети лист (първа страница):

κλασμ.	*παρ.*	*λιανά*	*εἰκοστιπρωταμόρια* [двадесет и една част]
$^1/_2$ =	20...	„	„
$^2/_3$ =	26	2	„
$^3/_4$ =	30...	„...	„
$^4/_5$ =	32...	„...	„
$^5/_6$ =	33...	1...	„
$^6/_7$ =	34...	„...	18
$^7/_8$ =	35...	„...	11
$^8/_9$ =	35...	1...	14

		Γρ.	*παρ.*		21 част
40/	246...	2...	11/ 6	6	2 11
			сир. 6.	6.	2 $^{11}/_{21}$
					ὡ аспр.

[1] Менителница.
[2] Полица.
[3] Стара византийска мярка, равна на $^3/_4$ от фунта.

+τρόπος ἔντεχνος διὰ νὰ κάμῃ τις ἐν εὐκολίᾳ τὴν διήρεσιν ὅταν ὁ διαιρέτης συγκεῖται ἐκ πολλῶν ψυφίων Πολαπλασίασον τὸν διαιρέτην μὲ ὅλους τοὺς ἁπλοὺς ἀριθμοὺς ἕως τὸν 9 ἤγουν μὲ 1, 2, 3, 4, 5 κτλπ καὶ καταστρώσον τὰ παραγόμενα αὐτῶν τὸ ἓν ὑπὸ τὸ ἄλλο ὡς ἀκολούθως, γράφων ἀπέναντι ἑνὸς ἑκάστου καὶ τὸν πολλαπλασιαστὴν του [изкусен начин, за да извърши някой лесно делението, когато делителят се състои от много цифри. Умножи делителя с всички прости числа до 9, или 1, 2, 3, 4, 5 и т. н. и подреди получените едно под друго, както следва, пишейки срещу всяко и множителя му].

Трети лист (втора страница)

1	97865	*διαιρέτης πολλαπλασιασθεὶς*	*ἐπὶ μονάνο* [едно]
2	195730	[делител умножен с...]	*ἐπὶ δύο* [две]
3	293595		*ἐπὶ* 3
4	391460	*παραγόμενα* [получени]	*ἐπὶ* 4
5	489325		*ἐπὶ* 5
6	587190		*ἐπὶ* 6
7	685055		*ἐπὶ* 7
8	782920		*ἐπὶ* 8
9	880785		*ἐπὶ* 9

ἔπειτα ἐξέτασον, ποῖον ἀπ' αὐτὰ τὰ παραγόμενα ἐμπεριέχεται εἰς τὰ πρῶτα τόσα ψηφία τοῦ διαιρεταίου (εἰς ὅσα δηλ. νὰ ἐμπεριέρχεται ὁ διαιρέτης) καὶ λάβε διὰ πηλήκον τὸν ἀντικρὺ αὐτοῦ κείμενον ἁπλοῦν ἀριθμὸν ἐξακολουθῶν τὴν διαίρεσιν κατὰ τοὺς κανόνας, ἕως νὰ τὴν τελειώσῃς ὅλην μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ θέλεις τὸν κατορθώσῃ μὲ μεγάλην εὐκολίαν, ἰδοῦ σοι καὶ παράδειγμα τούτου διαιρέτ. [делител] *διαιρεταῖος* [делимо]

97865 678910 1 2 2 5 / 6 9372 $\frac{10445}{9.7865}$

587190

91720 1
880785

364162
293595

705672
685055

206175
195730

10445 *ὑπόλειμμα* [остатък]

[след това провери кое от тези получени (числа) се съдържа в първите толкова цифри на множителя (т. е. в колкото се съдържа делителят) и получи за частно простото число, което стои срещу него, продължавайки делението по правилата, докато го завършиш по този начин. Това ще направиш много лесно, виж и този пример (отнася се за по-горния пример)].

На задната корица е допълнено: *παράδειγμα ἀνῆκον εἰς τὴν* 162 *σελδ. λιφθὲν ἐκ τῆς Ἀριθμητικῆς τοῦ Καλαβακίδου, σελδ.* 76 [пример, отнасящ се до стр. 162, взет от Аритметиката на Калавакиди; стр. 76], *ἕνας οἰνοπόλης*

θέλει νὰ ἀνακατώσῃ 100 *ὀκαδ. κρασί, ὁποῦ νὰ ἀξίζῃ ἡ ὀκὰ* 31 *παρ. εἰς τὴν ἀνακάτωσιν πέρνῃ αὐτὸς τέσσαρα εἴδη κρασιοῦ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ Α′ τιμᾶται* 12 *παρ. τὸ Β′* 18 *τὸ Γ″* 21, *τὸ Δ′* 38. *πόσες ὀκάδες πρέπει νὰ πάρῃ ἀπὸ τὸ κάθε εἶδος*; [Един кръчмар иска да смеси 100 оки вино, което да струва по 31 пари ока. При смесването той взима четири вида вино, от което първият е 12 пари ока, вторият — 18, третият — 21 и четвъртият — 38 пари. Колко оки трябва да вземе от всеки вид?]

31	12	7
	18	7
	21	7
	38	19+13+ 10

63 : 7 : 100 × $11^{7}/_{63}$ *τοῦ Α′ εἶδος* [от първия вид]
7 : 100 × $11^{7}/_{63}$ *τοῦ Β′* [от втория (вид)]
7 : 100 × $11^{7}/_{63}$ *τοῦ Γ″* [от третия (вид)]
42 : 100 × $66^{42}/_{63}$ *τοῦ Δ′* [от четвъртия (вид)]

100

Δοκιμή [проверка]

100 × 31 = 3100
τοῦ Α′ $11^{7}/_{63}$ × 12 = $133^{3}/_{9}$
τοῦ Β′ $11^{7}/_{63}$ × 18 = 200
τοῦ Γ″ $11^{7}/_{63}$ × 21 = $233^{3}/_{9}$
τοῦ Δ′ $66^{42}/_{63}$ × 30 = $2533^{3}/_{9}$
3100

Срещу този пример е написана следната заб.: *εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγ. εἰπέ οὕτως. ἐάν* 63 (*ἡ κοινὴ διαφορὰ*) *ζητοῦσι* 7 *ὀκαδ.* (*μερικ. διαφορ. τοῦ Α′ εἴδους, ὁποῦ τιμᾶται* 12. *παραδ....*) *αἱ* 100 *ὀκάδ. πόσες ὀκάδες χρειάζονται*; *καὶ εὑρίσκεται, ὡς ἐν τῷ παράδειγμα.* [Към този пример кажи така: ако 63 (общата разлика) изискват 7 оки (частната разлика от първия вид, който струва 12 пари...) 100 оки колко оки изискват? И се намира, както в примера.]

143

ΧΡΟΝΟΣ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΣΕΚΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1868 *ὑπὸ Γ. Βαφιάδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει,* 1867

ГОДИШЕН КАЛЕНДАР ЗА ВИСОКОСНАТА 1868 ГОДИНА, от Г. Вафиадис. Цариград, 1867

(Инв. № 4850)

Стр. 7: „*Διάδοχος Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδροβιτς, γεννηθεὶς τὴν* 10 *μαρτίου* 1845, *νυμφευθεὶς τὴν* 9 *νοεμβρίου* 1866 *τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας*

καὶ ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Μάριαν Φεοδωρόβναν (πριγκηπέσσα Δάγμαρ). [Престолонаследникът Александър Александрович, роден на 10 март 1845 г., на 9 ноември 1866 г. се оженил за дъщерята на датския крал и сестра на гръция крал — Мария Феодоровна (принцеса Дагмар).]

На полето срещу този текст е написана следната заб.: νῦν δὲ οὐχ οὕτω ἔχει τὸ πρᾶγμα, καθότι (ὁ) Ἀλέξανδρος ἐπρόφθασε νὰ νυμφε(υθῇ) τὴν Δαγμ(αρ), ἀπεθανὼν πρὸ τοῦ γὰ(ρ) ἐνυμφευ(θῇ) δὲ αὐτὴν ὁ ἀδελφὸς ὁ καὶ διάδ(οχος). [сега нещата не стоят така, понеже Александър успял да се ожени за Дагмар, след като брат му, престолонаследникът, преди да се ожени за нея, починал].

Стр. 49: „Περιττὸν στοχαζόμεθα νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ ἰλλιγγίασιν προξενοῦσα ἀπόστασις αὕτη εἶνε οὐδὲν ἕτερον ἢ μαθηματικὴ μονὰς ἀπέναντι τῆς ἀπειρίας τῶν τοῦ Σύμπαντος διαστάσεων." [Смятаме за излишно да отбележим, че това разстояние, което предизвиква главозамайване, не е нищо друго освен една математическа единица спрямо безкрайността на пространствата на вселената]. На полето срещу този текст заб.: καὶ τοῦτο ὄχι ὀλ[ι]γώτερον ἐξα[ί]σιον! [И това е не по-малко удивително].

Стр. 48: „τὸ φῶς... δαπανᾷ μυριάδας ἐτῶν ἵνα φθάσῃ μέχρις ἡμῶν" [светлината изразходва десетки хиляди години, за да стигне до нас]. На полето заб.: прекалено!

Стр. 51: „δηλαδὴ ἡ ἀείφωτος αὕτη λαμπὰς τοῦ ἡμετέρου κόσμου, παραβαλλομένη πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀπείρως ἀφιστημένους πυρσοὺς τοῦ Σύμπαντος, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἁπλοῦν μόριον κονιορτοῦ κυλιόμενον ἐν τῷ ἀπείρῳ" [следователно този вечно светещ факел на нашия свят, сравнен с останалите, отстоящи на безкрайно (разстояние) факли на Вселената, може да се сметне като обикновена търкаляща се частица от праха в безкрайността]. На полето заб.: καὶ τοῦτο ὡσα[ύ]τως [и това също].

Стр. 61 — след ред 14 заб.: θὰ καταστραφῇ καὶ αὐτὸς ἐξ ἅπαντος, ὅταν καταστραφῇ τὸ σύμπαν! [и той ще изчезне непременно, когато изчезне вселената].

Стр. 67: „Νῆσοι Ἀρχιπελάγους 700,000 ψυχαὶ" [Архипелагските острови (имат) 700,000 жители]. Заб.: ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι ἀνήκουν τῇ Τουρκίᾳ. [Само на име се отнасят към Турция.]

Стр. 67: „Ἡνωμέναι Ἡγεμονίαι 4,600,000 [обединени княжества — 4,600,000 жители]. Заб.: ὡσαύτως [също].

Стр. 67: „Σερβία 1,100,000" [Сърбия 1,100,000 жит.]. Заб.: ὅμοιως [също].

Стр. 67: „Μαυροβούνιον 130,000 [Черна гора 130,000 ж.]. Заб.: παρομοίως [също].

Стр. 68: „Μεταξὺ τῶν λοιπῶν φυλῶν τῆς Τουρκίας ἡ Σλαβικὴ φυλὴ εἶνε ἡ πολυαριθμοτέρα, ἐάν τις θεωρήσῃ τοὺς Βουλγάρους ὡς κλάδον τῶν Σλάβων." [Сред останалите народности в Турция, славянският род е най-многоброен, ако някой сметне българите като клон от славяните.] Заб.: διὰ τί νὰ μή τους θεωρήσῃ ὡς τούτους, ἐν ᾧ εἶσ· τοιοῦτοι [защо да не ги сметне за такива, когато са].

Стр. 82: „τρεῖς χιλίων σεστέρων ἔφερεν εἰς πειρασμόν τοὺς κλέπτας. [Донесе три хиляди сестерции за изкушение на крадците]. Заб.: (στ)ατήρ, νόμισμα ῥωμαϊκόν [римска монета].

ΑΝΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΙΣ ΤΑ ΠΑΡΑ ΤΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΠΥΛΗΣ ΑΠΟΣΤΑΛΕΝΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΛΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ. *Ἐν Κωνσταντινουπόλει. τύποις τῆς „Μακεδονίας“*, 1869

ОПРОВЕРЖЕНИЕ НА ОТГОВОРА НА ВЕЛИКАТА (ХРИСТОВА) ЦЪРКВА ЗА ИЗПРАТЕНИТЕ ОТ ВИСОКАТА ПОРТА ПРОЕКТИ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ВЪПРОС. Цариград, печатница „Македония“. 1869

(Инв. № 4702)

Стр. 6: „*Ταῦτα καὶ ἡμεῖς καλῶς μελετήσαντες καὶ πρὸς τε τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ δόγματα τῆς θρησκείας ἡμῶν παραβαλόντες εὕρομεν καὶ λέγομεν μὲ λύπην ἡμῶν βαθείαν, ὅτι πάντες μὲν οἱ ἐν τῇ ἀναιρέσει τῶν σχεδίων ἐπικαλούμενοι κανόνες εἰσὶν ἀνεφάρμοστοι εἰς τὰ σχέδια ταῦτα, πάντα δὲ τὰ ἐν τῇ ἀπαντήσει διαλαμβανόμενα κανονικὰ, δογματικὰ καὶ ῥητορικὰ ἐπιχειρήματα εἰσι ξένα πρὸς τὸ ζήτημα καὶ καθαρῶς σοφιστικὰ ἐπινοήματα, καὶ ὅτι, τούτων πάντων ἐκτὸς τῆς ὑποθέσεως γενομένων, οὐδὲν μένει βάσιμον καὶ ἀληθὲς ἐν τοῖς πράξεσι ταύταις τοῦ νὰ ἀρνῆται μὲν πᾶσαν ἱκανοποίησιν εἰς τὰς δικαίας τῶν βουλγάρων ἀπαιτήσεις νὰ διατηρήσῃ δὲ ὡς εἴπομεν, ἀλώβητον καὶ ἀκέραιον τὴν ἐπ᾽ αὐτῶν ἐξουσίαν αὐτοῦ.*“ [Ние, като проучихме добре тези неща и ги сравнихме с каноните на църквата и догмите на нашата религия, намираме и заявяваме с дълбока скръб, че всички принципи, посочени в отказа на проектите, са неприложими към тези проекти. Всички съдържащи се в отговора догматически, реторически и канонически аргументи са чужди на въпроса и чисто софистични измислици и смятаме, че щом като всичко това е вън от главния въпрос, нищо не остава основно и истинно в тези действия (на Патриаршията), освен да отказва всякакво удовлетворение на справедливите претенции на българите и да запази, както казахме, непокътната и незасегната властта си над тях.] Заб.: *ἤ ὀρθότερον τὴν ὑπηκοότητα αὐτοῦ* [или по-право поданството си].

Стр. 36: „*Ἀπ᾽ ἐναντίας ὅμως τῆς Ἀποστολικῆς ταύτης ἐντολῆς ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης μετὰ τὴν περὶ αὐτὸν ἱερᾶς Συνόδου, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἀποκατέστη ἀνώτερος καὶ τῶν Βουλγάρων πνευματικός διοικητής ὡς Ἕλλην μετὰ Ἑλλήνων συσκεπτόμενος καὶ συναποφασίζων, ἀείποτε Ἕλληνα ἔστειλλε ποιμενάρχην καὶ διδάσκαλον εἰς ἑκάστην τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν, μηδόλως ἐννοοῦντα τὴν γλώσσαν τῶν ἐπαρχιωτῶν, οἵτινες „μὴ εἰδότες τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ λαλοῦντος, ἦσαν τῷ λαλοῦντι βάρβαροι καὶ ὁ λαλῶν ἦν ἐν αὐτοῖς βάρβαρος.*“ [Противно обаче на тази апостолическа заповед, вселенският патриарх заедно със Светия синод около него, в деня, в който назначи по-висш духовен управител на българите (като грък, който обмисля и взима решения заедно с гърци), изпрати във всяка от техните епархии грък за митрополит и учител, който не разбира никак езика на хората от епархията. Те не (можеха) да почувствуват силата на гласа на говорещия, тъй като бяха за него чужденци, а той беше също сред тях чужденец.] Заб. от Н. Рилски: *ἀλλὰ καὶ ἐάν ἐλάλη περὶ τίνος, ἐλάλει οὐχὶ περὶ εὐαγγελίου ἤ περὶ θείων ἀλλὰ περὶ*

χρημάτων, περὶ δικαιωμάτων, ἀληθῶς δὲ περὶ ἀδηκημάτων. [Но и да е говорил за нещо, говорил е не за Евангелието и за божествените неща, а за пари и права, в същност за неправди.]

145

΄ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΟΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ Η ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΄ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΄ΟΜΟΔΟΞΟΥΣ ΑΥΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ. ΄Εν Κωνσταντινουπόλει. 1871

ВЪЗРАЖЕНИЕ НА ПИСМЕНОТО НАПОМНЯНЕ НА ПАТРИАРШИЯТА ИЛИ ЗАЩИТАТА НА ПРАВОСЛАВНИТЕ БЪЛГАРИ КЪМ ЕДИНОВЕРЦИТЕ ИМ ХРИСТИЯНИ. Цариград. 1871

(Инв. № 4569

Стр. 41: „*Δεύτερον καὶ ἂν ἐφεσίβλητοι ἦσαν αἱ τῶν βασιλέων ἀποφάσεις πάντως*+ *ἐνώπιον Συνόδου Οἰκουμενικῆς ἐξῆν κινεῖσθαι τὰς ἐφέσεις...*“ [На второ място, макар че решенията на царете са били неотменими, все пак възможно е било да се повдигне апелация пред Вселенския събор.] След „*πάντως*“ е поставен знак +, към който се отнася бележката: + *οὐκ*[не].

Стр. 56: „*΄Εκ τῶν λόγων τούτων φαίνεται ὅτι ὁ τότε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, δὲν ἠρκεῖτο εἰς τὴν τῶν Μητροπολιτῶν, ἀλλ*’+ *ὁμοῦ νὰ ἔχῃ καὶ τὴν τῶν ἐπισκόπων χειροτονίαν.*“ [От тези думи се вижда, че тогавашният цариградски патриарх не се е задоволявал с (ръкополагането) на митрополитите, но и желаел да има в (своя власт) и ръкополагането на епископите.] Между думите *αλλ*’ и *ὁμοῦ* е поставен знак +, към който се отнася прибавената дума: + *ἐπιθυμεῖ* [желае].

Стр. 93: „*ὁ δε ΄Αντιοχείας νὰ περιορίσῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ ἐπὶ μόνον τῶν ΄Φοινίκων καὶ ἐπὶ τῆς ΄Αραβίας*“[Антиохийският (патриарх) да ограничи своята юриспруденция само над финикийските и аравийския (епископи)] заб.: *δύο* [двама].

Стр. 106: „*... ὁ ἐστι κατὰ τὸ σχέδιον παντὸς ἐκ τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ ἐπαρχιῶν συναπαρτιζομένου θέματος Βουλγαρικοῦ.*“ [Екзарх на цяла България, което значи според проекта цялата събрана българска област от всички български епархии.] Между думите „*παντὸς*“ и „*ἐκ*“ е допълено *τοῦ*.

Стр. 107: „*ὡς καὶ ἀλλαχοῦ* (*ἀρθ.*)“ [както и другаде (бр.)]. На полето е добавено: бр. 12.

Стр. 107: „*ἐκτὸς ἐάν πάντες οἱ συνενορῖται* (*μέχρι καὶ τοῦ ἑνός δηλαδὴ*) *συμφωνήσαντες ἐξαιτήσωνται*+, *οὗτος δὲ εὐαρεστηθῇ δοῦναι τὴν ἄδειαν πρὸς οἱανδίποτε τῆς γλώσσης μετάβολὴν*“ [Освен ако всички енорияри (до един) да се съгласят да поискат той да благоволи да даде разрешение за прехвърляне към кой да е от двата езика.] Заб.: + *παρὰ τοῦ μητροπολίου* [от митрополията].

Стр. 142: „*ἐὰν μὴ βασίζωνται εἰς κανόνας τὶ ὡς τῶν κανόνων προμαχόμενον Οἰκουμενικὴν Σύνοδον συγκαλέσαι*;“ [Ако пък не се базира на каноните,

защо тогава Вселенският събор се свиква като защитник на каноните?] На края на изречението е прибавено: *ζητεῖ* [искай, търси].

Стр. 144: „... *οὔτε νὰ πηγαίνουν ὁλότελα ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν* [+ ... нито да си отиват съвсем от епархията]. Заб.: + *αὐτὴν εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν* [(да отиват от) тази в друга епархия].

Стр. 156: „... *Ἀχλανίου, Πασκόβου καὶ Ναστινάζας*“ [Ахланьово, Бачково и Настиназа]. Последното название е подчертано и вместо него е добавено: *Βελάστιτσα* [Белашица].

Стр. 210: „... *τῆς δὲ Μακεδονικῆς ἐπαρχίας ἓξ οἷον Πρώτη Μακεδονία, Δευτέρα Μακεδονία, Ἤπειρος + Θεσσαλία*“ [от Македонската епархия шест: именно — Първа Македония, Втора Македония, Епир, Тесалия]. След последното название е добавено: *Ἀχαΐα* [Ахайа], а към Епир се отнася заб.: *παλαιὰ καὶ νέα* [древен и нов Епир].

Стр. 235: „... *ἐναντίον τοῦ ὑπὸ μὲν τοῦ ἐν Εὐαγγελίοις ῥητοῦ τοῦ Σωτῆρος + ὁρισθέντος ...*“ [противно на казаната в Евангелието дума на Спасителя]. Заб.: + *καὶ τοῦ ὑπὸ μὲν τῆς ἐν Ι. καὶ ϛΑ′ συνόδου* [а също и от десети и единадесети събор.]

На края на книгата при заглавието „Печатни грешки“ е написана следната забележка: *ἅπαντα ἐδιωρθώθησαν ἐν τῇ σειρᾷ ἑκάστου* 1871, *ἐν μήνι Ἰουλίου* 15. [Всички грешки са поправени на съответния ред. 1871, месец юли 15.] На обратната страна на листа, към грешката от стр. 148, ред 8— заб: *δὲν εἶναι λανθασμένον ἐν τῇ σειρᾷ του, ἀλλ᾽ ἐδώ* [не е сгрешено на реда, а тук.] Към печатната грешка от стр. 216, ред 17 — заб. *δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν σειράν* [не съществува на реда].

На много от страниците на книгата са поправени всички печатни грешки с почерка на Неофит Рилски.

146

ΜΕΛΙΣΣΑ ΝΕΩΤΕΡΑ, τμῆμα πρῶτον, ἔκδοσις Δ. Καλαβακίδης

НОВА ПЧЕЛА. Отдел първи. Издание на Д. Калавакидис

(Инв. № 5903)

На долното поле на първия лист — заб.: *κτῆμα Νεοφύτου ἱεροδιακόνου τῆς μονῆς Ῥίλλας* [собственост на йеродякон Неофит от Рилския манастир].

147

NOUVEAU DICTIONNAIRE PORTATIF RUSSE-FRANÇAIS ET FRANÇAIS-RUSSE par J. A. E. Schmidt. Leipzig, chez Charles Tauchnitz

НОВ ПОДРЪЧЕН РУСКО-ФРЕНСКИ И ФРЕНСКО-РУСКИ РЕЧНИК от И. А. Е. Шмидт. Лайпциг, (печатница) на Карл Таухниц

(Инв. № 4873)

Стр. 32: „вéрескъ, bruyère“ заб.: *ἐρείκη* [хвойна].

Стр. 111: „жулáнъ, la meilleure sorte de thé“ заб.: *τὸ καλλήτερον εἶδος τέ του τσάϊ* (най-хубавият вид чай).

Стр. 111: „журáвъ guindal заб.: *γεράνιον, μηχανή* [геранило, уред за вдигане на тежести].

Стр. 174: „лакрúца, réglisse“ заб.: *γλυκὶ ῥίζα* сладък корен.

Стр. 204: „насмóркъ rhume“ заб.: *συνάχη* [хрема].

Стр. 213: „нéрпа, veau marin“ заб.: *φώκη*, зри тюленъ.

Стр. 267: „плавный égal“ заб.: *ὁμαλός, λεῖος, ῥευστος, γλάφυρος* [гладък, равен, ликвиден, изящен].

Стр. 303 — прибавена е думата преогромный *ὑπέρογκος*.

Стр. 325: „просвирнякъ, guimauve“ заб.: *ἀγριομολόχα*,

Стр. 351: „розмаринъ rosmarin“ заб.: *δενδρολίβανον*.

Стр. 354 — на полето заб.: *ῥεπάνι* —дикая— *ἀρμυράκιον* (хрен) *χρᾶνα, χρένος, Γαζί.* [у Гази *χρᾶνα, χρένος*].

Стр. 365: „скатъ, raie (poiss.)“ заб.: *ῥίνη* [вид риба].

Стр. 369: „слóнъ, éléphant“ заб.: *στρῶμαγης* [?].

Стр. 379: „спúртъ, ésprit de vin“ заб.: *οἰνόπνευμα*.

Стр. 417: „участъ, sort“ заб.: *ἡ μοῖρα* [съдба].

Стр. 457: „Alcohol, алкóлъ“ заб.: *οἰνόπνευμα*.

Стр. 476: „boudrier, перевязъ“ заб.: *μασχαλιστήρ* [колан, ремък на седло].

Стр. 485: „cabestan шпил“ заб.: *μποτζαργάτης* [винт].

Стр. 503: „коммодъ, удобност...“ заб.: *εὐμάρεια*.

Стр. 516: „crosse посохъ“ заб.: *κοντάκι* [патерица].

Стр. 576: „genette енотъ“ заб.: *αἴλουρος* [дива котка].

Стр. 583: „Harnois, конская сбрýя“ заб.: *ὑποσκευή, χαμούρη* [всички принадлежности за стъкмяване кон за езда или за впрягане].

Стр. 613: „Marmotte, суróкъ“ заб.: *ἀρκτόμυς* сусел.

Стр. 639: „pastoureau пастушокъ“ заб.: *βοσκόπουλον, -πούλα* [овчарче, овчарка].

Стр. 647: „pistache фисташка“ заб.: *πιστάκι* [фъстък].

Стр. 650: „pois горохъ“ заб.: // -chiche *ῥεβίθι* [нахут].

Стр. 656: „présentation представлéніе“ заб.: *ὅραμα* [театър].

Стр. 672: „Réglisse лакрúца“ заб: *γλυκόῤῥιζα*.

Стр. 696: „sonde глъбомеръ“ заб.: *σκανδῆλι*.

Стр. 707: „tempe висóкъ“ заб.: *μυήγγι* [слепи очи].

Стр. 709: „thon, тунецъ (рыба)“ заб: *παλαμείδα* [паламуд].

Стр. 717: „truite, форелъ“ заб.: *πεστροφα*, пъстърва.

ONOMAΣTIKON KΛΑΣIKON ΓΑΛΛΟ-ΕΛΛΗΝΟ-ΒΛΑΧIKON

КЛАСИЧЕСКИ ФРЕНСКО-ГРЪЦКИ-РУМЪНСКИ РЕЧНИК

(Инв. № 6329)

Срещу всяка от следните думи Н. Рилски е означил съкратено произхода на румънската дума.

Стр. 1: „...*Ἡ Ἁγία Τριὰς*, Сфѫнта Троїцъ“ [Св. Троица] заб.: сл.

Стр. 1: „... *Τὸ ἅγιον Πνεῦμα*, Дѫхѫл Сфѫнт“ [Св. Дух] заб.: сл.

Стр. 1: „... *ὁ πλάστης*, Зідіторѫл“ [създател] заб.: сл.

Стр. 1: „... *ὁ λυτρωτής*, Ісбъвіторѫл“ [избавител] заб.: сл.

Стр. 1: „... *ὁ αἰώνιος*, вечнi кѫл“ [вечен] заб.: сл.

Стр. 1: „... *ὁ Εὐσπλαγχνος*, мілостівѫл“ [състрадателен, милостив] заб.: сл.

Стр. 1: „... *ὁ Σταυρωθεὶς*, чел че с'а ръстігнiт“ [разпънат на кръст] заб.: сл.

Стр. 1: „... *ὁ ταφείς*, чел, че с'а îнгропат“ [погребан] заб.: сл.

Стр. 2: „... *ὁ αὐγερινός*, лѫчѣфърѫл“ [зорница] заб.: сл.

Стр. 2: „... *Αἱ ἀκτίναι τοῦ ἡλίου*, разеле соарелъ̆“ [слънчеви лъчи] заб.: сл.

Стр. 2: „ ... *Ἡ σελήνη*, лѫна“ [луна] заб.: сл.

Стр. 2: „... *Ἡ παρακμὴ της*, сфършiтѫл еї“ [залеза й] заб.: сл.

Стр. 2: „... *Ἡ ἔκλειψις*, екліпсѫл“ [затъмнение] заб.: гр.

Стр. 2: „... *πλάσσω ἐκ τοῦ οὐδενός*, Зідеск с'аș̆ факдiн [създадам от нищо] заб.: сл.

Стр. 3: „... *κλονῶ*, клѣтън“ [разклащам] заб.: бол.

Стр. 3: „... *αὐγάζω*, лѫческ·“ заб.: сл.

Стр. 3: „... *καταδικάζω*, осжндеск“ [осъждам] заб.: сл.

Стр. 3: „... *Ἀντιμοίβω*, ръкплътеск“ [отплащам] заб.: сл.

Стр. 3: „... *τιμωρῶ*, педепсеск“ [наказвам] заб.: сл.

Стр. 3: „... *ἐξαγοράζω*, ръскѫмпър“ [изкупувам] заб.: сл.

Стр. 3: „... *ὁ ἀήρ*, аерѫл“ [въздух, вятър] заб.: гр.

Стр. 4: „... *ὁ ἐναντίος ἄνεμος* вжнтîмпротівъ [противен вятър] заб.: сл.

Стр. 4: „... *ὁ καιρός*, времѣ тімпѫл“ заб.: сл.

Стр. 4: „... *ἡ τρικυμία*, віфор пе маре“ [морска буря] заб.: сл.

Стр. 4: „... *ἡ καταιγίς*, вжртеж [ураган] заб.: сл.

Стр. 4: „... *κατακαίγω*, пжржолеск“ [изгарям] заб: бол.

Стр. 5: „... *ἡ πηγή*, Ісворѫл“ [извор] заб.: сл. б.

Стр. 6: „... *τὰ κύματα τῆς θαλάσσης*, талазѕріле“ [морски вълни] заб.: гр.

Стр. 6: „... *ἀναβράζει* колкъе“ [кипи] заб.: сл.

Стр. 7: „... *ἡ ἀνθρακιά*, жерѫл“ [жар] заб.: бол.

Стр. 7: „... *τὰ κάρβουνα*, кърбѫнiй заб.: гр.

Стр. 7: „... *κονιορτός*, пѫлберѣ прафѫл“ [прах] заб.: сл.
Стр. 7: „... *ἄμμος*, Niciпѫл“ [пясък] заб.: бол.
Стр. 7: „... *βόρβορος*, тіна“ [голямо тресавище] заб.: сл.
Стр. 7: „... *ἡ πυροβολόπετρα*, кременѣ“ [кремък] заб.: сл.
Стр. 8: „... *σπήλαιον*, пещеръ“ заб.: сл.
Стр. 8: „... *ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ*, вѫрфѫл мѫнтелѫі“ [връх на планина] заб.: сл.
Стр. 8: „... *οἱ πρόποδες*, поалеле“ [подножие на планина] заб.: бол.
Стр. 8: „... *ἡ κλίσις* повѫрнірѣ“ [склон] заб.: бол.
Стр. 8: „... *ἡ κορυφὴ τοῦ βράχου*, вѫрфѫл стѫнчеі“ заб.: сл.
Стр. 8: „... *νῆσος*, Iнсѫлъ, остров“ заб.: сл.
Стр. 9 — на полето забележка: *περὶ μετεώρων*
Стр. 10: „... *τὸ χιόνι*, zъпада“ [сняг] заб.: бол.
Стр. 10: „... *κεραυνός*, тръснетѫл“ [гръм] заб.: бол.
Стр. 10: „... *λεηλατῶ* пѫстіазъ“ [ограбвам] заб.: сл.
Стр. 10 — на полето забележка: *περὶ χρόνου* [за времето]
Стр. 11: „.... *εἷς μῆνας*, о лѫнъ“ [месец] заб.: сл.
Стр. 11: „... *ὁ αἰών*, вѣкѫл“ [век] заб.: сл.
Стр. 11: „... *τὸ τέλος*, сфѫршітѫл“ [край] заб.: бол.
Стр. 13: „... *ἡ νιστεία*, постѫл“ [пости] заб.: сл.
Стр. 13: „... *ἡ πεντικοστὴ*, рѫсалііле“ [петдесетница] заб.: бол.
Стр. 13 — на полето заб.: *περὶ ἀνθρώπου* [за човека].
Стр. 14: „... *τὸ σῶμα*, трѫпѫл“ [тяло] заб.: сл.
Стр. 14: „... *ζουλούφι*, Zѫлѫфѫл“ заб.: тѫр.
Стр. 14: „... *τὸ πρόσωπον*, образѫл“ [образ] заб.: сл.
Стр. 14: „... *τὸ ὄμμα*, окі-ѫл“ [око] заб.: сл.
Стр. 15: „... *ἡ μήτη*, носѫл“ [нос] заб.: сл.
Стр. 15: „... *μήτη γρυπός*, ѫнас гѫрбов“ [гръбав нос] заб.: бол.
Стр. 17: „... *ὁ κόλπος*, сѫнѫл“ заб.: бол.
Стр. 17: „... *τὸ βυζί*, цѫца“ заб.: бол.
Стр. 17: „... *τὰ πλευρά*, коастеле“ [ребра] заб.: сл.
Стр. 18: „... *τὰ νεῦρα*, невреле“ [нерви] заб.: гр.
Стр. 18: „... *τὸ σικότι*, плъмѫні, божочі“ заб.: гр.
Стр. 18: „... *ὁ ὕπνος* сомнѫл“ [сън] заб.: сл.
Стр. 20: „... *ἡ φωνὴ*, гласѫл [глас] заб.: сл.
Стр. 20: „... *ἡ λιγνότης*, слъбічі-ѫнѣ“ [слабост] заб.: бол.
Стр. 20: „... *τὰ ζαρώματα*, сбѫрчітѫріле“ [бръчки] заб.: бол.
Стр. 20 — на полето забележка: *περὶ αἰσθήσεως* [за чувствата].
Стр. 20: „... *ἡ ὅρασις*, въzѫл, ведерѣ“ [зрение] заб.: сл.
Стр. 20: „... *ἡ ὄσφρισις* міросѫл, мірсірѣ“ [обоняние] заб.: гр.
Стр. 20: „... *ἔγγυσμα*, піпъірѣ“ [докосване] заб.: бол.
Стр. 20: „... *ῥοδοκόκκινος*, рѫмен“ заб.: сл.
Стр. 21: „... *φαλακρός*, плешѫл“ [плешив] заб.: сл.

Стр. 21: „... *παράλυτος*, паралітік, слъбъног“ [парализиран] заб. Гр. сл.
Стр. 21: „... *ῥαχητικός* рахітік“ заб.: гр.
Стр. 21: „... *νάνος*, пітік“ [джудже] заб.: гр.
Стр. 21: „... *ξεδοντιασμένος*, щірб“ [беззъб] заб.: бол.
Стр. 21: „... *μονόφθαλμος*, кіор“ [едноок] заб.: тър.
Стр. 22: „... *χωλός*, скіоп“ [куц] заб.: тур.
Стр. 22: „... *ἐγγίζω*, атінг піпъı-ѕ“ [докосвам] заб.: бол.
Стр. 22: „... *πληγόνομαι*, мърѕнеск“ [ранявам се] заб.: сл.
Стр. 22: „... *τραυλίζω*, ворбеск пжнгав, пелтік“ [заеквам, пелтеча] заб.: тур.
Стр. 22: „... *χαμογελῶ*, Zжмбеск, сѕвржz“ [усмихвам се] заб. бол.
Стр. 24: „... *ἀναπαύομαι*, мъ одіхнеск“ [почивам] заб.: бол.
Стр. 24: „... *λεπτύνω*, слъбеск“ [услабвам] заб.: бол.
Стр. 24: „*ζαρώνω*, мъ сбърческ“ [сбръчквам се] заб.: бол.
Стр. 24: „... *ζῶ* тръеск біецѕек“ [живея] заб.: бол.
Стр. 24 — на полето забележка: *περὶ ψυχῆς* [за душата]
Стр. 24: „... *ἡ ἀνάμνησις*, поменірѣ“ [спомен] заб.: бол.
Стр. 25: „... *ἡ σύλληψις*, Zъміслірѣ“ заб.: бол.
Стр. 26: „... *ἡ ἱκανότης*, дестоĭнічіа“ [способност] заб.: сл.
Стр. 26: „... *ἱκανός*, дестоĭнік“ [способен] заб.: сл.
Стр. 26: „ *ὁ ἔρως*, аморѕл, драгост“ [любов] заб.: сл.
Стр. 26: „... *ἡ φιλία*, пріетешѕтѕл“ [приятелство] заб.: бол.
Стр. 26: „... *βδελύττομαι*, мĭ е скжрбъ“ [гнуся се] заб.: сл.
Стр. 26: „... *ἡ ἀπέχθεια*, връжмъшіа неĭбоірѣ“ [омраза, отвращение] заб.: сл.
Стр. 26: „... *ἡ συμπάθια*, сімпатіа (компътімірѣ)“ заб.: гр.
Стр. 26: „... *ἡ ἀντιπάθια*, антіпатіа“ заб.: гр.
Стр. 27: „... *ἐπιμελής*, сілітор“ [прилежен] заб.: бол.
Стр. 27: „... *φροντὶς*, гріжа“ заб.: бол.
Стр. 27: „*ἡ ὀκνηρία*, ленѣ“ [ленност] заб.: бол.
Стр. 28: „... *ὁ φθόνος*, Zавістіа“ заб.: сл.
Стр. 28: „... *φθονερός*, Zавіснік“ заб.: сл.
Стр. 28: „... *φθονῶ*, *ζηλεύω*, пісмѕіеск zавістѕіеск“ [завиждам] заб.: гр.
Стр. 28: „... *χαρούμενος*, весел“ заб.: сл.
Стр. 28: „... *χαίρομαι* мъ веселеск“ заб.: сл.
Стр. 28: „... *ἡ μελαγχολία*, меланхоліа“ заб.: гр.
Стр. 28: „... *μελαγχολικός*, меланхолік“ заб.: гр.
Стр. 29: „... *βάσανος*, мѕнка кінѕл“ [мъка] заб.: сл.
Стр. 29: „... *πονετικός*, плжнцерѣ“ [състрадателен] заб.: бол.
Стр. 29: „... *μετάνοια*, къінца“ [разкаяние] заб.: сл.
Стр. 30: „... *ἡ αὐθάδεια* обръснічіа“ [наглост] заб.: бол.
Стр. 30: „... *ὁ τρόμος*, гроаza“ [ужас] заб.: сл.
Стр. 30: „... *τρομερός*, гроzав“ [страшен] заб.: сл.
Стр. 30: „... тремѕрѕл“ заб.: гр.

Стр. 31: „... ἡ τιμή, чінстірѣ“ [почит] заб.: сл.
Стр. 31: „... τιμῶ чінстеск“ [почитам] заб. сл.
Стр. 31: „... ἡ εὐσπλαγχνία, міла“ [милосърдие] заб.: бол.
Стр. 32: „... ἡ σεμνότης смереніа“ [скромност] заб.: сл.
Стр. 32: „... ἡ ταπεινότης, ѕмілінца“ [смиреност] заб.: сл.
Стр. 32: „... σωφρων, смеріт“ [мъдър] заб.: сл.
Стр. 32: „... ταπεινός, ѕміліт“ [смирен] заб.: сл.
Стр. 32: „... ταπεινόω, ѕмілеск“ [усмирявам] заб.: сл.
Стр. 32: „... ἀκολασία, несмереніа“ заб.: сл.
Стр. 32: „... ἡ προόρασις, преведерѣ“ [предвиждане] заб.: сл.
Стр. 32: „... ἡ ὀξύνοια, Іскѕсінца“ [остър ум] заб.: сл.
Стр. 32: „... ὀξύνος, Іскѕсіт“ [схватлив] заб.: сл.

На края на речника е написано съдържанието му според заглавията, които Н. Рилски е дал на полетата.

Стр. 35 — на полето забележка: *περὶ ἐνδυμάτων* [за облеклото].
Стр. 40 — „ „ „ : *ἐνδύματα γυναικῶν* [женско облекло].

149

RUSSISCH-DEUTSCHES UND DEUTSCH-RUSSISCHES HANDWÖRTERBUCH mit Zuziehung des Wörterbuchs der russischen Akademie in Petersburg, bearbeitet von I. A. E. Schmidt, Leipzig bei Karl Tauchniß

РУСКО-НЕМСКИ И НЕМСКО-РУСКИ ПОДРЪЧЕН РЕЧНИК (СЪСТАВЕН) С ПОМОЩТА НА РЕЧНИЦИТЕ (ИЗДАДЕНИ) ОТ РУСКАТА АКАДЕМИЯ В ПЕТЕРБУРГ, ОБРАБОТЕН ОТ И. А. Е. ШМИДТ. ЛАЙПЦИГ, (ПЕЧАТНИЦА) НА КАРЛ ТАУХНИЦ

(Инв. № 4864)

На обратната страна на заглавната страница е написано следното посвещение на френски (със скоропис): Souvenir d'affection et d'estim au premier écrivain Bulgare le père Néophite laissé par C. O'robert Slavophile, Juillet, 1839.

Под него е написано същото посвещение на гръцки (с почерка на Неофит Рилски): *μετάφρασις τῶν ἄνω Γαλλικῶν· τῷ πρώτῳ Συγγραφεῖ τῶν Βολγάρων τῷ Πατρὶ Νεοφύτῳ προσφέρει ὁ Κύριος Κυπριανός Ρόβερτ, ὁ Σλαβωνόφιλος, Ἰουλίου* 27, 1839. [Превод на горния френски текст: На първия български писател Отец Неофит, славянофилът Киприан Роберт[1] поднася [тази книга], 27 юли 1839.]

Стр. 71: „деготь, я. m. der Berkentheer“ заб.: *κατράνι* [катран].
Стр. 72: „Дергачъ, ча m. der Machtelkönig“ заб.: *ὀτυγομήτρα*) [вид птица].
Стр. 73: „Дикобразъ, за m. das Stachel“ заб.: *ὀστριξ* [трън, жило].
Стр. 543: „Flinte ружье“ заб: *τουφέκι* [пушка].

[1] Автор на книгата „Les slaves de la Turquie“, в която е отделена и глава за българите; редактор на френски вестник, издаван в Цариград в средата на XIX в.

СЪДЪРЖАНИЕ

Увод 5
Приписки в книги, печатани на кирилица 11
Приписки в книги, печатани на гръцки и латиница . . . 125
Показалец 275

ЛИТЕРАТУРЕН АРХИВ, Т. 6
„НЕОФИТ РИЛСКИ — ПРИПИСКИ В БИБЛИОТЕКАТА МУ"

*

Издателски редактор М. Костова
Художествен редактор Д. Доников
Художник Л. Басарева
Технически редактор Д. Костова
Коректор М. Михалкова

*

Издателски индекс 4577
Дадена за набор на 19. X. 1974 г.
Подписана за печат на 26. XI. 1976 г.
Формат 71 × 100/16 Тираж 900
ЛГ — III — 8
Печатни коли 18 Издателски коли 23,33
Цена 2,99 лв.

*

Набрана и отпечатана в Печатницата на Издателството на БАН
София 13, ул. „Акад. Г. Бончев" Поръчка № 2

ИМЕНЕН ПОКАЗАЛЕЦ

Аариев Халкидонски — 111
Авакум — 162
Авденаго — 260
Авраам — 181, 183
Автония — 184
Агава — 184
Агапий, иеромонах — 70
Агати — 261
Адам, учител — 6
Адмет — 158
Адоним Кинира, кипърски цар — 14
Аела — 123
Айкул, Ан. — вж. Хайнул Ан.
Александър II, император — 17, 265
Александър III, папа — 217
Алекси, елиношколски иподидаскал — 137
Алиадис, И. — 178
Алкестида — 158
Алоей — 158
Амвросий, монах — 74
Американска печатница (на о-в Малта) — 177
Аминеа, местност — 187
Анадола — 172, 177
Ангелидис, Ан. — 197
Ангелов, Кара-Никола — 73
Андреола, Фр. — 179, 184
Антим, игумен на Зографския манастир — 185
Антим, угровлахийски митрополит — 48
Антиохия — 268
Апокалипсис — 177, 227, 228, 235, 257
Аполодор — 157, 158
Априлов, В. 17
Априлов, Н. — 17
Априлов, хаджи Кр. — 17
Аром Йорамов — 114
Аргамаков, Ал. — 28
Арголида — 199
Аргос, митологично лице — 199
Арес, бог на войната — 184
Аритметика на Кавалакиди — 262, 264
„Арифметическое руководство за наставленіе на болгарскитѣ юноши“ от Неофит Хилендарски (Бозвели) и Ем. Васкидович — 37
Арсений, игумен — 47
Арсений, иеродякон — 37
Арсений VI, патриарх — 48
Архипелагски острови — 266
Атанасиадис, Йоанис — 211
Атанасий, иеродякон — 142
Атика, област — 143, 144, 159
Атина, гр. — 164, 188, 196, 197, 210, 211, 214, 215, 219, 256, 259, 260
Атина Палада, богиня — 218
Атински университет — 196
Атон, п-ов — 48, 142, 185, 214
Афанасий, патриарх — 49
Афродита, богиня — 184
Ахайа — 269
Ахланьово, с. — 269

Багдад, гр. — 104
Балабанов, М. — 160
Балби, Ад. — 8, 205
Балуев — вж. Валуев
Баркер, В. — 6, 209
„Басни Езопови“ (1823) — 8, 31
„Басни Езопови“ (1852) — 70
Барт, Ед. К. — 219
Батак, гр. — 33
Бачково, с. — 269
Бдин (Видин), гр. — 50—52
Белашица, с. — 269
Белиос, К. — 160
Бенкот, Ант. — 198, 205
Беркер, В. — вж. Баркер, В.
Берлин, гр. — 180
„Бібліа“ (1816) — 30
„Библіи, сирѣчь книгъ с҃щ҃еннагѡ писа҃нїѧ“ — 118
„Библія сирѣчь священно-то писаніе на ветхый и новый завѣтъ“ (1871) — 91
Бланк, П. — 28
Богоров, Ив. — 7, 8, 90, 93—96, 98, 99, 102, 103, 107

[1] В показалеца са включени имена на лица, книги, селища, периодични издания и др. С получерни цифри е отбелязана страницата, на която има пояснителни бележки за името. Имената на гръцки език са поместени отделно в показалеца.

„Богословие догматическое...“ от протоиерей П. Търновски — 55
Богословско училище в Халки — 6, 7, 261
Бодянски, О. М. — 36
Бойла, Йоанис Д. — 180
„Българска граматика“ от Неофит Рилски — 37
Болиорос, Йоанис — 162
Бомбай, гр. — 26
Браила, гр. — 80
„Братско обясненіе на българинъ къмъ братя-та му българе“ от Т. Бурмов — 9, 83
Брашов, гр. — 198
Будапеща, гр. — 31, 198
Будин — вж. Будапеща
Букурещ, гр. — 83, 178
България — 6, 9, 26, 34, 41, 44, 46, 205, 214
„Български език“, сп. — 98
„Български книжици“, сп. — 54
„Българский народен сборникъ“ от В. Чолаков — 72
„Българско-френски рѣчникъ“ от Ив. Богоров — 7, 8, 91, 93
Бялград, гр. — 26, 40, 41

Валуев, Д. А. — 36
Вайгел, К. Д. — 131, 192
Вамвас, Н. — 196
Вардалахос, К. — 156, 177, 215
Василевич поп, Димитриос — 135
Василий, търновски патриарх — 43, 44
Василий Велики — 216, 261
Василопотамо, р. — 159
Васкидович, Ем. — 198
Ватикана — 162, 259
Вафиодис, Г. — 265
Велбужд — вж. Кюстендил
Вендотис, Г. — 261
Венера, богиня — 14
Венеция, гр. — 134, 162, 163, 179, 184, 196, 256
Взаимно училище в Мелник — 260
Виас Трииневсян — 17
Виена, гр. — 36, 69, 91, 129—131, 136, 140, 142, 156, 157, 160, 162, 182, 187, 198, 205, 250, 251, 261, 262
Виенска кралска библиотека — 251
Византиос, Скарлатос Д. — 163, 170—173, 175, 176, 188, 194, 195, 256, 259
Византия — 75
Вил — 162
Владислав Граматик — 45, 46
Влашко — 120
„В. И. Григорович, неговото пътешествие в Европейска Турция (1844—1845) и неговите отношения към българите“ от Ив. Д. Шишманов — 54
„Водач на благочестието“ от Ив. С. Балабанов — 8
Волтер — 127
„Во слáвѣ сты̑а единосѣщныа...“ (1781) — 14, 29
„Во славѣ сты̑м, единосѣщны̑м...“ от Неофит Рилски — 40
Востоков, А. Х. — 36
Враца, гр. — 33
Всеволодски, Н. С. — 136
Вселенски събор — 268, 269
Второзаконие — 181
Второ послание на апостол Петър — 177
Второ послание до коринтяните — вж. Послание до коринтяните
Вулгарис, Евг. — 127, 215

Габрово, гр. — 8, 17, 37, 68, 113, 206
Габровско училище — 68, 83, 160, 180
„Габровско-то училище и неговытѣ пьрвы попечители“ от П. Р. Славейков — 83
„Гавриил Кръстевич“ от М. Балабанов — 160
Газа, гр. — 14
Газис, Ант. — 187, 256, 257, 259, 270
Гайдар — вж. Славейков, П. Р.
Галиполи, гр. — 206
Галиция — 26
Ганохора, с. — 218
Генадиос, Г. — 210
Георги Скилица — 46
Гергиос, Йоанис — 182
Главкос — 157
Гликис, М. — 162
Гликис, Н. — 134, 196
Граматика на Василиу — 154
Гори Атонски — вж. Атон
Граматика на Й. Димитриевич — 236
Граматика на К. Вардалахос — 215
„Грамматика филологическихъ наукъ...“ от Г. В. Мартин — 28
„Граматїка церковно-славѧскагѡ ѧзыка“ от Евг. Йоанович — 69
„Граматика языка славянскаго по древнему наречию“ от Й. Добровски — 35, 239, 244, 246, 248
„Грамматикъ романеаскъ де Д. І. Еліадъ...“ — 35
Граница, с. 43
Григорий — 194
Григорий VII — 127
Григорий, светец — 234
Григорий Неокесарий — 258
Григорий Цамблак — 49
Григорович, В. И. — 6, 53, 54
Грифит, Г. — 211, 219
Грузия — 85
Грунд, Л. — 136, 156
Гръцко-немско-италиански речник от Вайгел — 192
Гърция — 192, 196

Давид, пророк — 217
Давидович, Д. — 160

Дамаскин, епитроп — 91
Дамианов, А. — вж. Дамянос, А.
Дамянос, А. — 72, 206, 209
Данаил (Даниил) — 187, 237
Дарварис, Д. — 140, 261
Деек, Ф. Д. — 163
„Де Кастро", печатница — 177
Демадис — 253
Демостен — 256
Деяния на апостолите — 177, 226, 233, 240, 245, 249, 258
Джерович, Г. А. — 260
Диана, богиня — 18
Дианира — 198
Димитриевич, Йоан (Иван) — 7, 220, 237, 248
Димитриос, Д. — 184
Димитър Кантакузин — 42, 46
Димитър Солунски — 46
Димоник — 157, 158
Дино — 157
Диоген — 159
Дионисий, игумен — 48
Добровски, Й. — 13, 226, 227, 232, 237, 239, 240, 243, 244, 246, 248
„Добротолюбїе или словеса и главизни свѧщеннагѡ трезвѣнїѧ" (1851) — 69
Дорида — 198
Доротей — 25
Доситей Кома, иеродякон — 135
„Древнехранилище" от М. П. Погодин — 36
Дринов М. — 89
Дукас, Н. — 142
Дунав, р. — 71
Дупница, гр. (дн. Станке Димитров) — 206
Дюфорт — 214

Европа — 128
Еврота, р. — 159
Евсевий Никомидийски — 111
Евстатий Антиохийски — 260
Евтимий, игумен — 49
Евтимий Търновски — 46, 48—50, 52, 53
Евтимиос, В. П. — 157
Евтоо — 157
Етна, о-в — 149
Египет — 118
Езоп — 8, 31, 39, 70, 152, 158
„Ecwпа баснотворца житие" от Максим Планудис — 117, 152, 195
Еклисиаст — 258
Ела — 158
Електра — 123
Елена — 220, 261
Енциклопедия на Стефанос Комитас — 159
Епир — 269
Ескулап (Асклепий), бог — 18
Ефиалтис — 158
Ефрем Сирин — 62, 112, 185

Жеглиговски предел — 45, 47, 48
Жеравна, с. — 54

„Жизнь и подвиги княза Милоша Обреновича..." (1825) — 33
Житие на Параскева (Петка Търновска) от Евтимий Търновски — 49
Житие на Теодосий Кефаларски (Теодосий Търновски) — 51
Житие на Филотея от Евтимий Търновски — 50

„За боговете" от Аполодор — 157, 158
„Заветатъ на Василія Евстафьева, сына Априлова" (1849) — 68
„За възпитанието на децата" от Плутарх — 159
„За каманитѣ" от Б. Горанов — 88
„За рая" — 131
Зенон — 158
Зервос, Спиридон, иеромонах — 256
Зиделил, Йоанис — 179
Златю (от Самоков) — 47
Зографски манастир — 185

Иван Асен II, цар — 41, 43, 44, 50
Иван Рилски — 5, 40, 41, 43, 47—51, 254
Иван Шишман, цар — 46, 52, 53
Ивир, р. — 143
Игнатий Рачански — 130
Идотеа — 198
Иезекия, пророк — 222, 258
Иеремия, пророк — 223, 233
Иероклей, философ — 159
„Изводъ отъ совѣты-тѣ на здравый разумъ" (1863) — 80
„Из общественото и културно минало на Габрово" от д-р П. Цончев — 17
Израил — 256
Икономос, К. — 180
Иларион, митрополит — 74
Иларион Мъгленски — 45
„Илиада" — 161
Инквизиция — 128
Ино — 184
Инокентий III, папа — 43
Иполит — 159
Ирландия — 128
Ирмана, Петко х. — 68
Ирод, цар — 115
Исайа, пророк — 194, 258
Исак — 181
Искър, р. — 206
Исократ — 157
Испания — 143
„История славянобългарска" от Паисий Хилендарски — 5
Исус Христос — 135, 181, 209, 219, 221, 223, 244
Италия — 16, 187
Ифимедия — 158

Йеротей, игумен — 91
Йерусалим, гр. — 74
Йоаким, търновски патриарх — 43

Йоан, евангелист — 56, 113, 229, 235, 239, 244, 245, 249
Йоан Кръстител — 76, 80, 111, 112
Йоасаф, иеромонах — 40, 41
Йоасаф Бдински — 49—52
Йонийска академия — 196
Йопа, цар — 14
Йорам — 114
Йордан, р. — 111, 112
Йосиф, игумен — 33, 37—40
Йосиф Рилски, игумен — 130, 259
Йосифович — 237
Йосиф Солунски, архиепископ — 213
Йосиф Химнограф (Песнописец) — вж. Йосиф Солунски

Кавалакиди, Д. — 262, 264, 269
Кавн — 198
Кадикс, гр. — 262, 263
Казан, гр. — 6, 54, 71
Кайафа — 249
„Калабриецъ или рѣдкой примѣр любви" (1792) — 27
Калист, проигумен — 49
Калифронос, В. Д. — 249
Каловакиди, Д. — вж. Кавалакиди, Д.
Калоян, цар — 43, 50
„Камень вѣры" — 238, 243
Кампе, И. — 162
„Канѡны съ малымъ повечериемъ" — 122
Кинипс, р. — 199
Киприан, монах — 48
Кипър, о-в — 24
Кирил — 214
Кирил Рилец, иеродякон — 117, 162
„Кириллъ и Мефодий, словенские первоучители" от Й. Добровски — 33
Кифиос, р. 159
Клеант — 159
Клеонул Линдианец — 17
Клеркиос, П. — 215
Клозоменис — 200
Клопа, игумен — 48
„Книга писмовникъ... от Н. Г. Курганов — 16, 17
„Книга сѧ грамматика..." (1755) — 13
„Книговище от д-ра И. А. Богорова" — 90
Ко, о-в — 142
Коконос, Йоанис — 178
Команово (Кумаково), гр. — 48
Комановска епархия — 45
Комитас, Ст. — 159, 198
Кононовикиос — 130
Константин Велики — 75
Контантин Диоген — 41
Константин-Кирил — 34, 75, 88
Константин Рилски — 178
Константин Типалди, митрополит — 72
Константин Шишман — 51, 52
Конфуций, философ — 211
Копитар, Йерней — 250
Копривщица, гр. — 72
Кораис, Ад. — 209
Коринт, гр — 112
Кормчата книга — 261
Коромилас, Андреас — 210, 259
Костович, Хр. — 248
Котел, гр. — 54
Крагуевац, гр. — 37, 39
„Краткій рѣчникъ за чужестраннытѣ рѣчы, които ся нахождатъ въ българскій языкъ" от Т. Хрулев — 79, 80
„Краткое политическое землеописаніе за обученіе на болгарского младенчество" от Неофит Хилендарски (Бозвели) — 37
„Краткий мифологический лексиконъ" — 123
„Критически бележки на Неофит Рилски върху „Българско-френски речник" от д-р И. А. Богоров" от архим. Климент Рилец — 98
„Критическія иследованія объ истории болгаръ" от Ю. И. Венелин — 69
„Критическо разглежданіе на г. Дриновото новобългарско азбуке" от Г. Кръстевич — 87—89
Кръстевич, Г. — 160
Ксант — 152
Ксеновикиос — 130
Кумас, К. — 8, 188, 194, 195, 205, 215
Кумер, Ед. — 207
Купидон, бог — 22
Курганов, Н. Г. — 16, 17
Кутлумусианос, В. — 179
Кюстендил, гр. — 43
Кюстендилска епархия — 43

Лада, богиня — 18
Лазаридис, И. — 249, 255
Лайпциг, гр. — 124, 127, 131, 187, 207, 259, 269, 274
Лакония — 159
Ламбрилос, К. — 196
Лвов, гр. — 206
Лероа, К. — 179
Лесбоски, В. — 160
Либия — 199
Лион, гр. — 26
„Логиос Ермис", печатница — 260
Лондон, гр. — 74, 178, 181, 262, 263
Лоренти, Н. — 198
Лука, евангелист — 44, 57, 59, 118, 119, 222, 226, 228, 232, 238, 240—242, 244—246, 256
Лука, братов син на Иван Рилски — 41
Люблянски лицей — 250
Лютер, М. — 219

Магнитос, Д. Д. — 184
Макарий, светец — 45
Македония — 45, 182, 269
„Македония", в. — 110
Маккавей — 258
Мала Азия — 198
Малта, остров — 120, 172
Малеович, Ат. Н. — 178

Манолизиос, К. — 179
Мануил, гръцки цар — 46
Мариго — 261
Марко, евангелист — 114, 116, 189, 238, 240, 242, 245, 258
Маркович, Д. — 30
Маруся — 127
Матей, евангелист — 13, 117, 226, 234, 239, 245, 249, 256
Матей, златар — 49
„Материали по нашето възраждане" от д-р Ив. А. Георгов — 53
Медея — 157
Мелетиос, К. — 217
Мелистагос, Г. — 218
Мелник, гр. — 6, 33, 178, 190, 260
Мермер — 157
Месах — 260
Места, р. — 259
Методий, брат на Константин-Кирил — 34, 75, 88
Мехмед II, султан — 163
Мецово, гр. — 6
Миклошич, Фр. — 71, 250, 254
Милий — 198
Минос, цар на Крит — 157
Минятис, Ил. — 131
Митрофан, митрополит на Смирна — 14, 15, 123
Митрофан, схимонах — 29
Михаил, иеродякон — 49
Михаил Обренович, княз — 37—40, 250
Михей, пророк — 261
„Мнимосини", печатница — 225
Мойсей — 183, 188
Молдавия — 130
Моливот, гр. — 50
Моравия — 34
Морс, К. Ф. — 75
Москва, гр. — 16, 17, 26—30, 36, 54, 69, 84, 134, 136, 185
„Москвитянин", сп. — 36
Московски славянофилски комитет — 36
Московски университет — 36
„Московский вестник", сп. — 36
Мохамед хан II ел Фатих (Завоевател), султан — 261
Мразович, А. — 240, 245, 246, 248, 249
Мустакови, братя — 37
„Мънастырь Кутлумушь" от Ст. Захариев — 90

Наар — 183
Наполеон I Бонапарт, император — 124
Настиназа, с. — 269
Неофит Рилски — 5—9, 13, 16, 17, 25—27, 29—31, 36, 40, 41, 53—55, 69, 70, 72, 75, 76, 81, 83, 87, 92, 111, 117, 119, 124, 130, 131, 134, 135, 161, 162, 163, 177, 180, 184, 185, 191, 205, 209, 211, 213, 214, 217, 220, 226, 227, 228, 231, 232, 233, 236, 237, 248, 249—251, 255, 256, 261, 267, 269, 274
Нептун, бог — 113
Нерей — 198
Никодим, свещеноинок — 48
Никодим Агиорит — 196, 212
Николаидис, И. — 211
Николаидис, Х. — 215
Николай Мирликийски, светец — 26
Николау, Ат. — 139
Ниш, гр. — 75
„Новая российская грамматика въ вопросахъ и ответахъ..." от М. Меморски — 29
Нови завет — 233
„Нови студии из областта на българското възраждане" от Ив. Д. Шишманов — 5
„Новый завѣтъ господа Нашего Іисѳса Христа" от Неофит Рилски — 74

Обединени княжества — 266
„Общество истории и древностей российских" — 36
„Общое землеописанїе вкратцѣ за сичка-та земл" от К. Фотинов — 54
Одеса, гр. — 54, 68, 177, 180
Одисей — 16, 218
Одрин, гр. — 54
Озипета — 123
Октоих — 213, 246
Олимп, планина — 24
„О народной поэзии славянских племен" от О. М. Бодянски — 36
„О науке военной..." от Н. Г. Курганов — 16
„Опытъ общесравнительной грамматики русского языка" (1853) — 72
„Отговоръ на богословскаа грьцка брошура" от Г. С. Раковски — 74
Отоманска империя — вж. Турция
Отос — 158
„Очерк путешествия по Европейской Турции" от В. Григорович — 54

Павел, апостол — 42, 180
Пан (По), р. — 16
Пазарджик, гр. — 136, 137
Паисий Велики — 261
Паладион — 218
Палермо (Панорм), гр. — 26
Пан — 142
Панагюрище, гр. — 72
Панайотадис, Йоан — 130
„Панигирик" (Сборник с жития, слова и поучения) от Владислав Граматик — 45, 47, 49
Панчево, гр. — 71
Пападопулос, Л. — 210
„Папски документи" — 216
Параскева, светица — 41, 50, 51
Париж, гр. — 163, 196
Паспалис, Д. — 212
Патриаршеска печатница — 182, 184, 186, 217, 248
Патриаршия — 267

Пенински — 220, 227, 232
„Первое прибавление къ росписи российскимъ книгамъ для чтения... (1829) — 35
Периандър Коринтянин — 17
Персо — 157
„Песен на песните" („Пѣснь пѣсней") — 235, 254
Петербургски университет — 36
Петка — вж. Параскева
Петципиос, Як. Г. — 218
Петър, апостол — 42, 121, 217, 235
Петър, сръбски митрополит — 37—40
Петър Велики, император — 127
Петър I, цар — 41
Пефридо — 157
Печатница на Академия на науките (Берлин) — 180
Печатница на Светия синод (Москва) — 185
Печатница на училището на гръцките търговци (Одеса) — 177, 180
Пеща — вж. Будапеща
Пимен, дякон — 29
Пирея — 144
Пирос, Дионисиос, архимандрит — 197, 214, 219
„Писмовник" — вж. „Книга писмовникъ..."
„Писмовникът на Н. Г. Курганов в библиотеката на Неофит Рилски в книгохранилището на Рилския манастир" от Н. Дилевски — 25
Питтак Милитинец — 17
Платон, московски митрополит — 130
Пловдив, гр. — 52, 137
Плутарх — 159
Погодин, М. П. — 36
„Поезия на славянството" от А. С. Хомяков — 36
Полидор — 184
„Полный географический лексиконъ ..." от Карл Лангер — 8, 25
Попов, Н. А. — 36
Посейдон — 158
Послание до коринтяните — 137, 182, 225, 243
Послания (на апостолите) — 177
„Похвала за Параскева" от Евтимий Търновски — 49
„Похвално слово за Константин и Елена" от Евтимий Търновски — 49
Прага, гр. — 36, 262
Прейс, П. Ив. — 36
„Премъдрост на Исуса, син Сирахов" — 244
„Премъдрост Соломонова" — 130, 240, 241, 245, 246
Приамидис — 200, 203
Притчи — вж. Притчи Соломонови
Притчи Соломонови — 205, 233, 237, 238, 243, 244
„Псалтирь или книга псаломска" (1855) — 72
Псалтир — 154
Първо послание до коринтяните — вж. Послание до коринтяните
„Пьрва храна на здравіа человѣчески умъ (1858) — 73
Рабат, гр. — 262
Разлог, гр. — 33
Раич, Й. — 41, 43
Райнекциус, М. Кр. — 259
Рали, К. — 214
Рангавис, А. — 189, 190, 211
„Раэстр, сиреч каталог книг моих" от Неофит Рилски — 5, 6
Рила, планина — 49
Рила, с. — 42, 48
Рилска обител — вж. Рилски манастир
Рилски манастир — 5, 8, 9, 33, 37, 39—41, 47—49, 53, 54, 68, 70, 72, 75, 83
Рим, гр. — 127, 162, 259
Роберт, К. — вж. Роберт, С.
Роберт, С. — 6, 274
Робинзон — 160
Родопи, планина — 259
„Руководство къ славенствѣй граматіцѣ..." от А. Мразович — 31, 246, 248
„Руководство къ учрежденію школъ по методѣ взаимнаго обученія" — 124
Русиадис, Г. — 162
Руска академия — 274
Русия — 34, 36, 54, 72, 124
„Русско-греческій словарь" от Ив. Синаитски — 84
„Ручный словарь россійско-немецкий и немецко-россійскій..." от И. А. Шмидт — 124
Ръководство на Епиктет — 195
Ръкопис на превода на Новия завет от Неофит Рилски — 113
„Ржководство по звучнѫтѫ методѫ за учителите въ пръвоначалните училища" от Р. Каролев — 110

Сава Витерски, светец — 44
Савек, градина — 181
Савельов-Ростиславович — 36
Савински, А. — 124
Саламин, о-в — 143
Самарджиев, Цв. — 110
Самоков, гр. — 205, 206
Самсон — 224
Самуил, юдейски равин — 184
Самурсакис, А. — 211
Сандвичеви острови — 197
Санкт-Петербург, гр. — 31, 36, 53, 56, 72, 110, 124, 274
Сапоро — 144
Сарафис, Гр. — 210
Саркинска планина — 216
Сборник на БАН — 5
„Сборник исторических и статистических сведений о России и народах ей единоверных и еоиноплеменных" от Д. А. Валуев — 36
Свавий — 182
„Свети Марко", площад — 217
Света гора — 142, 185, 210, 214
Севаст — 120
Семела — 184

Сергий III — 127
Серес, гр. — 182
Серпорп — 192
Сидон, гр. — 143
Сидрах — 260
Силвестрий, папа — 260
Симеон Попович, самоковски митрополит — 47, 48
Симеонидис, Йоанис — 255
Синон — 218
Синопа, гр. — 198
Сион — 177
Сирах — 238, 258
Сирия — 120
Сирос, о-в — 218
„Сказания русского народа" от И. Сахаров — 6, 53
„Скандинавомания и ея поклонники или столѣтнія изысканія о варягахъ" от Ю. И. Венелин — 54
Скутари (Искюдар), квартал в Цариград — 27
Славейков, П. Р. — 8, 87
„Славеноболгарскій предрѣчный послателникъ за наставленіе на болгарскитѣ юноши" от Неофит Хилендарски (Бозвели) — 38
„Славеноболгарское дѣтоводство за малки-тѣ дѣца" от Неофит Хилендарски (Бозвели) и Ем. Васкидович — 38
Славония (Склавония) — 27
„Славянский сборник" от Савельов-Ростиславович — 36
„Словарь церковно-славянскаго и русскаго языка" (1847) — 56
Слово (житие с похвала) за Иван Рилски от Димитър Кантакузин — 51
Слово (повест) за пренасяне мощите на Иван Рилски (от Търново в Рилския манастир) от Владислав Граматик — 52
Слово на св. Григорий — 234
„Слѣпой Вартимей" (1874) — 110
Смирна, гр. — 14, 54, 72, 178, 196, 206, 209, 211, 219
Смит — 211
Смотрицки, М. — 13, 226, 227
Соломон — 72, 241
Солон Саламиниец — 17
Солун, гр. — 74, 213, 256
Сосана — 162, 207
София, гр. — 8, 27, 43, 46, 49, 53, 54, 75
Спарта, гр. — 159
Споркос — 127
Средец — вж. София
Срезневски, И. И. — 36
„Српски рјечникъ истумаченъ немачкијемъ и латинскијемъ ријечима" от В. Караджич — 70
„Статьи, касающіяся древняго словянского языка" от В. Григорович — 71
Стефан, монах — 47
Стефан Душан, крал — 43
Страшимир Шишман (Иван Срацимир), цар — 51
Съборно послание на св. апостол Яков — 256
Сърбия — 34, 37, 39, 50, 266
Сърбия, р. — 26

Талис Милитянин — 17
Танталидис, Ил. — 6, 255, 261
Таухниц, Карл — 187, 269, 274
Темза, р. — 27
Темистокъл — 154
Теогний Никейски — 111
Теодор Студит — 213
Теодосиадис, Ал. — 137
Теодосий, епитроп — 142
Теодосий, монах — 48
Теодосий, проигумен — 32
Теодосиос, П. — 163
Теодосис, Ал. — 136
Теотокис, Н. — 184
Теотомес, митрополит — 29
Теофан, игумен — 49
Теофана, царица — 51
Теофилакт Рилец — 110, 118
Тесалия — 24, 197, 219, 269
Тимотей — 260
Тир, гр. 27
Тикарас, Йоанис — 196
Тиринс — 199
Тракия — 50, 200, 259
Трофимос, Ис. — 130
Троя, гр. — 218
Троян, гр. — 30
Турска империя — вж. Турция
Турция — 8, 83, 84, 266
Търново, гр. — 41, 46, 50, 51, 53

Уатс, Р. — 178, 191
„Универсальная арифметика" от Н. Г. Курганов — 16
„Училищен преглед", сп. — 5

Фавес, Л. — 187
Феникс, вълшебна птица — 25
Феодоровна Мария (Дегмар), принцеса — 266
Ферит — 157
Филаретов, С. — 6, 54, 69
Филибе — вж. Пловдив
Филипидис, П. — 256
Филипопол — вж. Пловдив
Филотея Темнишка, светица — 42, 46, 51, 52
Финикия — 143
„Финикс", гръцка печатница — 256
Форкис — 157
Фотиадис, Ем. — 182
Фотинов, К. — 206
Фредерик — вж. Фридрих I Барбароса
Фридрих I Барбароса, император — 217

Хайкул, Ан. — 157, 160, 182, 187
Халакиос, Х. — 209
„Халима" (приказки от 1001 нощ) — 167
Халки, о-в — 6, 7, 71, 261
Хамбург, гр. — 262
Харитите — 184
Харков, гр. — 36
Харковски университет — 36

Хекуба — 147
Хелеспонт — 200, 206
Хемус (Стара планина) — 259
Херакъл — 148
Хермес, бог — 148
Херодот — 130
Хефест — 148
Хилон Лакедемонец — 17
Хиос, о-в — 197
Хисапчи, Георги Д. — 68
Хомяков, А. С. — **36**
„Храмъ всеобщаго баснословия..." (1785) — 16
„Храмъ древности..." (1771) — 14
Хрелю — 43
„Християнско ученіе за бога и за человѣчески-ты длъжности" (1862) — 8, 75
„Христоматія славянская, Пеннинскаго" — 124
Христоматия (славянска) — 223, 224, 226, 227, 230, 233, 234, 241, 244, 246, 248
„Хрістомафія славѧскагѡ ꙗзыка" от Неофит Рилски — 71
Хубнер — 127

Цариград гр. — 54, 73, 75, 80, 87, 91, 110, 163, 177, 182, 184, 186, 211, 212, 248, 249, 255
Цветков, Вл. — 137
Целепа — 123
Цериго, о-в — 193
„Церковный словарь..." от П. Алексеев — 30
Цукалас, Г. — 186

Черна гора — 45, 47, 266
Черно море — 259
Чертков, А. Д. — 36
„Читалище", сп. — 8, 87, 92
Чичи, Ив. П. — 73
Чолаков, В. — 6, **72**

Шам, гр. — 104
Швейцария — 176
„Шегите на философа Иероклей" — 159
„Шестнадцать краткихъ ручей о главнейшихъ истинахъ св. писания" (1837) — 53
Шишманов, Ив. Д. — 5, 6
Шмидт, И. А. — 207, 269, 274
Шнейрер, Йоанис — 162
Шумен, гр. — 54

Юда — 114, 120, 261
Юпитер, бог — 14

Яков, иеродякон — 48
Яков, презвитер — 52
Янина, гр. — 134, 162, 163
Янтра, р. — 206

Ἀγηρώ — 142
Ἀγ. Μάρκου, площад вж. св. Марко — 216
Ἀθηνᾶ — 149
Ἀκολουθία τῆς διατριβῆς (Продължение на монографията) на Георгиос Кремидис — 136
Ἀναγνώστης ἤγουν εὔκολα μαθήματα (Читанка или лесни уроци), 1831—177
Ἀνασκευὴ τῆς ἀπαντήσεως τῆς μεγάλης ἐκκλησίας εἰς τὰ παρὰ ὑψηλῆς πύλης ἀποσταλέντα σχέδια λύσεως τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος (Опровержение на отговора на великата (Христова) църква за изпратените от високата порта проекти за разрешаване на българския въпрос), 1869—267
Ἀνατροπὴ τῆς θρησκίας τῶν ἑβραίων καὶ τῶν ἐθίμων αὐτῶν μετ' ἀποδείξεων ἐκ τῆς ἱερᾶς γραφῆς παλαιᾶς καὶ νέας (Оборване на религията на евреите и на техните обичаи с доказателства от светото писание (стария и новия завет), 1833—182
Ἀνθήμος, патриаршески чредник — 218
Ἀντίρρησις εἰς τὸ ἐπιστολιμαῖον ὑπόμνημα τοῦ Πατριαρχείου ἢ ἀπολογία τῶν ὀρθοδόξων Βουλγάρων πρὸς τοὺς ὁμοδόξους αὐτῶν χριστιανοὺς (Възражение на писменото напомняне на Патриаршията или защита на православните българи към единоверците им християни), 1871—268
Ἀποθήκη τῶν ὠφελήμων γνώσεων (Сборник от полезни знания), 1839, сп. — 209
Ἀποθήκη τῶν ὠφελήμων γνώσεων (Сборник от полезни знания), 1842, сп. — 211
Ἀποθήκη τῶν ὠφελήμων καὶ τερπνῶν γνώσεων (Сборник от полезни и приятни знания), 1847, сп. — 216
Ἀποτήκη τῶν ὠφελήμων καὶ τερπνῶν γνώσεων (Сборник от полезни знания), 1848, сп. — 218
Ἀραβία — 268
Ἄτλας νεώτερος (Нов атлас), 1845—214

Βενδοβώνη вж. Виена
Βιβλίον καλούμενον Θηκαρᾶς (Книга, наречена Тикарас), 1837—8, 185

Γεωγραφία... (География...) от Адриан Балби — 205
Γραμματικὴ διὰ σχολεῖα (Училищна граматика) от К. Кумас — 215
Γραμματικὴ ἐπανθοῦσα (Граматика) от Константин Фотинов — 206
Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης (Старогръцка граматика) от В. Д. Калифоронос — 249
Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης (Старогръцка граматика) от Георгиос Цукалас — 186
Γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης (Граматика на гръцкия език) от Г. Генадиос — 210
Γραμματικὴ τῆς σλαβωνικῆς γλώσσης (Граматика на славянския език) от Йоан Димитриевич — 220, 248

Διατριβὴ περὶ ευθανασίας... Ἀπάντησις ἀπὸ μὲν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως (Разговор за евтаназията... Отговор на архиепископ Евгениос Вулгарис) — 205

Dictionnaire grec modern français (Новогръцко-френски речник) от Ф. Д. Деек— 163

Ἐγκόλπιον τῶν ἰατρῶν ἤτοι ἰατρικὴ πρακτικὴ (Справочник на лекарите или лекарска практика) от Дионисиос Пирос — 219

Ἐγχειρίδιον ἐπιστολῶν (Ръководство за писма) от К. Мелетиос — 217

Ἑλλήνο-ρωσσικὸ-γαλλικὸν λεξικὸν (Гръцко-руски-френски речник) от Доситей иеромонах Кома — 136

Ἑορτοδρόμιον ἤτοι ἑρμηνεα εἰς τοὺς ᾀσματικοὺς κανόνας τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν (Празничник или тълкуване на песените канони на господните и богородичните празници), 1836—195—196

Ἐπιτομὴ τῆς φυσικῆς (Кратка физика) от Димитриос Дарваис — 140

Ἡ ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικῆς (Откриването на Америка) от И. Е. Кампе — 162

Ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος ἢ ἡ κάθαρσις διευθυνομένη κατὰ τῆς αἰτίας τῶν ἀσθενιῶν... (Лечебен метод или очистване, насочен срещу причините на болестите) от К. Лероа — 179—180

Ἡ κατ᾽ ἐπιτομὴ γραμματικὴ τερψιθέα (Кратка забавна граматика) от Неофитос Дукас — 142

Ἡ παλαιὰ διαθήκη κατὰ τοὺς εὐδομήκοντα (Старият завет според превода на седемдесетте), 1835—187

Ἡ παλαιὰ διαθήκη κατὰ τοὺς εὐδομήκοντα (Старият завет според превода на седемдесетте), 1857—259

Ἡ παλαιὰ διαθήκη κατὰ τοὺς εὐδομήκοντα μετὰ τῶν ἀποκρύφων βιβλίων (Старият завет според превода на седемдесетте с апокрифните книги), 1823—162

Ἡ τέχνη τοῦ κοινωνικοῦ βίου (Изкуството на обществения живот) от Йоанис Атанасиадис — 211

Θύρα τῆς μετανοίας, ἤτοι βίβλος κατανυκτικὴ καὶ ψυχοφελετάτη, περιέχουσα τὰ τέσσερα ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου, θάνατον, κρίσιν, ἄδην καὶ παράδεισον... (Двери на покаянието или книга, затрогваща и душеполезна, съдържаща четирите крайни неща на човека: смъртта, божия съд, ада и рая), 1806—134

Κωνσταντινίας παλαιὰ καὶ νεωτέρα ἤτοι περιγραφὴ Κωνσταντινουπόλεως ἀπ᾽ἀρχῆς μέχρι τοῦ νῦν (Константиния стара и по-нова или описание на Цариград от началото досега), 1824—163

Κωνστάντιος, патриаршески ефимерий — 213

Λεξικὸν ἁπλορωμαϊκὸν γερμανικὸν καὶ ἰταλικὸν (Новогръцко-немско-италиански речник) от Д. Карл Вайгел — 131

Λεξικὸν γαλλοελληνικὸν (Френско-гръцки речник) от А. Рангавис, А. Самурсакис и И. Николаидис — 211

Λεξικὸν ἐπίτομον τῶν τοῖς ἕλλησι συγγραφεῦσιν ἀπαντώμενων κυρίων ὀνομάτων (Кратък речник на собствените имена, които се срещат у гръцките писатели) от Скарлатос Византиос — 259

Λεξικὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης (Речник на гръцкия език) от Антимос Газис — 187

Λεξικὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης (Речник на гръцкия език) от Скарлатос Византиос—256

Λεξικὸν ἱστορικομυθικὸν καὶ γεωγραφικὸν (Историко-митически и географски речник) от Даниилос Магнитос — 184

Λεξικὸν τῆς καθ᾽ἡμᾶς ἑλληνικῆς διαλέκτου (Речник на съвременния гръцки език) от Скарлатос Византиос — 163—164, 188

Λεξικον τῶν ἀρχαίων κυρίων ὀνομάτων τῆς μυθολογίας, ἱστορίας καὶ γεωγραφίας (Речник на древните собствени имена от митологията, историята и географията) от Николаос Лоренти — 198

Λόγοι ἐκκλησιατικοὶ (Речи църковни) от К. Икономос — 180

Lachs — 133

Lexicon linguae slavonicae veteris dialecti (Речник на старославянския език) от Ф. Миклошич — 250

Μαθήματα διὰ τοὺς παῖδας (Уроци за децата) от Константинос Вардалахос — 177

Μέλλισσα νεωτέρα (Нова пчела) от Д. Калавакиди — 269

Νέα κλίμαξ ἤτοι ἑρμηνεία εἰς τοὺς ἑβδομήκοντα ἀναβαθμοὺς τῆς ὀκτοήχου ἀπὸ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων (Нова стълбица или тълкуване на седемдесетте степени на октоиха от различни църковни писатели) от Никодим Агиорит — 212

Νέοι πλέον εὔχρηστοι ἁπλορωμαϊκοὶ καὶ ρωσσικοὶ διάλογοι (Нови твърде удобни за ползуване простогръцки и руски разговори) от Владимир Цветков — 134

Νέον λεξικὸν πρόχειρον ἁπλοελληνικὸν-γαλλικὸν καὶ γερμανικὸν (Нов подръчен простогръцко-френско-немски речник) от И. А. Е. Шмидт — 207

Новꙗ тестамент домнилꙋ ши мънтꙋиторꙋлꙋи нострꙋ исꙋс христос (Новият завет на господа нашего Исуса Христа), 1838—209

Nouveau dictionnaire portatif russ-français et français-russe (Нов подръчен руско-

френски и френско-руски речник) от И. А. Е. Шмидт — 269

Ὁδηγός τῆς εὐσεβείας (Водач на благочестието) от Йоанис Симеонидис — 255

Ὁ μισιοναρισμὸς καὶ προτεσταντισμὸς εἰς τὰς ἀνατολὰς ἤτοι διαγωγὴ τῶν προτεστάντων μισσιονάριων εἰς τὰ μέρη μας... καὶ σχέσεις τοῦ προτεσταντισμοῦ πρὸς τὴν μητέρα πάσων τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος (Мисионерството и протестантството на изток или поведението на протестантските мисионери по нашите места... и връзки на протестантството с майката на всички църкви и с гръцкия народ) от Кирякос Ламбрилос х. Николаос — 196

Ὀνομαστικὸν κλασικὸν γάλλο-ἑλληνικὸν βλαχικὸν (Класически френско-гръцко-румънски речник) — 271

Ὁ πεντάτευχος τοῦ Μοϋσεως καὶ τὸ βιβλίον τοῦ Ἰησοῦ υἱοῦ τοῦ Ναυῆ (Петокнижие Мойсеево и книга на Исус Навин, 1833 — 181

Ὀρθόδοξος διδασκαλία ἤτοι χριστιανικὴ θεολογία ἐν ἐπιτομῇ (Православно учение или кратко християнско богословие, 1782 — 130

Ὀρθόδοξος ὁμολογία τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας (Православно изповедание на вселенската и апостолска източна църква), 1771 — 129

Ὁ χρόνος ἡμερολογίου τοῦ ἔτους 1862 (Годишен календар за 1862 г.), 1861 — 260

Παιδαγωγία, νέα μέθοδος διὰ τῆς ὁποίας δύνανται τὰ παιδιὰ εὐκόλως νὰ προχωρίσουν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν (Педагогика, нов метод, чрез който децата могат лесно да напреднат в четенето) от Йоанис Коконос — 172

Παιδαγωγικὰ μαθήματα (Педагогически уроци) от Стефанос Комитас — 198

Παιδαγωγικὴ γραμματικὴ πρακτικὴ τῆς παλαιᾶς ἑλληνικῆς γλώσσης (Педагогическа практическа граматика на старогръцкия език) от Ем. Васкидович — 198

Παπιστικὸν ἔλεγχον (Папски бележник) от Илиас Танталидис — 255

Παρακλητικὴ ἤτοι μεγάλη ὀκτώηχος (Паракликтик или голям октоих) от Спиридон Зервос и Полихронис Филипидис — 256

Περὶ τῶν διχονοιῶν τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Πολωνίας (За разногласията в полските църкви), 1768 — 127

Πέτρα σκανδάλου ἤτοι διασάφησις τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἀληθῶν αἰτιῶν τοῦ σχίσματος καὶ διχονιῶν τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς μετὰ τῶν πέντε διαφωνίσεων κυρίων διαφορῶν (Камень преткновения или истинските причини на разделянето и разпрата между двете църкви, източната и западната с петте главни разногласия), 1783 — 130—131

Πόνημα χρυσοῦν Σαμουὴλ Ραββὶ τοῦ Ἰουδαίου (Златно произведение на Самуил, равин юдейски), 1834 — 184

Πρακτικὴ ἀστρονομία (Практическа астрономия) от Дионисиос Пирос — 197

Πρόχειρος ἀριθμητικὴ (Подръчна аритметика) от Димитриос Дарварис — 261

Πρωτοπειρία ἁπλοελληνικὴ (Пръв опит за простогръцка граматика) от Вениамин Лесбоски — 160

Ραππὶ Ἰϊσὰ ἐλ μασιχὶν ἀχλὶ ἰζεδιδινίν (Новият завет на господа нашего Исуса Христа, 1826 — 176

Ρεσουλλερίν ἀμελλερινίν βέ ρισαλελερινέν βέ ἀζιζ Ἰωαννηοίν ἀποκαλυψιζινίν (Деяния на апостолите, техните послания и апокалипсисът на св. Йоан, 1826 — 176—177

Russisch-Deusches und Deutsch-Russisches Handwörterbuch (Руско-немски и немско-руски подръчен речник) от И. А. Е. Шмидт — 274

Σοανίου συζητήσεις περὶ τῆς φυσικῆς συστάσεως μιᾶς κοινωνίας καὶ μιᾶς γλώσσης καὶ τῆς ἀμφοτέρων ἐπιροίας ἐπὶ τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις καὶ σκεψεις περὶ τῆς συστάσεως μιᾶς καθολικῆς γλώσσης... (Свавий, разговор за естествения състав на едно общество и един език и тяхното влияние върху човешките познания. Изследване за състава на един общ език...), 1833 — 182

Στοιχεῖα τῆς ἑλληνικῆς ἤτοι ἀνθολογία ποιητικὴ μετὰ σχολίων παλαιῶν (Елементи на гръцкия език или поетична антология от стари автори) от В. П. П. Евтимиос — 157

Στοιχειώδης θεολογικὴ προπαρασκευτικὴ τῆς δογματικῆς θεολογίας (Основни начала на богословието. Увод към догматическото богословие) от Григориос Сарафис — 210

Συνοπτικὴ ἱστορία τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία (Кратка история на Христовата църква) от ед. К. П. Барт — 219

Τηλέγραφος τοῦ Βοσπόρου, в. — 17

Τοῦ νέου Ρομπινσόν συμβάντα (Приключенията на младия Робинзон), 1819 — 160

Φυσικὴ πειραματικὴ, περιεκτικὴ τῶν νεωτέρων ἐφευρέσεων ... (Опитна физика, съдържаща най-новите изобретения) от Константиноя Вардалахос — 156

Χρόνος ἡμερολογίου τοῦ δίσεκτου ἔτους 1868 (Годишен календар за високосната 1868 година) от Г. Вафиадис — 265

Ψαλτήριον ἢ βίβλος τῶν ψαλμῶν (Псалтир или книга за псалмите), 1831 — 178

Ὡρολόγιον τὸ μέγα (Велики часослов), 1832 — 179